

॥ ३ ॥ अग्निः—आयुः ॥ देवाः—वर्तमानास्तु सन्तोषाः ॥ इन्द्रः—१-२ गन्ता पृथिविः, ३-४ अनुष्टुप् ॥

विद्या शारस्यं पितरं पर्जन्यं शतवृष्यम् ।
तेना ते हन्ते शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥१॥
विद्या शारस्यं पितरं मित्रं शतवृष्यम् ।
तेना ते हन्ते शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥२॥
विद्या शारस्यं पितरं वरुणं शतवृष्यम् ।
तेना ते हन्ते शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥३॥
विद्या शारस्यं पितरं चन्द्रं शतवृष्यम् ।
तेना ते हन्ते शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥४॥
विद्या शारस्यं पितरं धर्मं शतवृष्यम् ।
तेना ते हन्ते शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥५॥
यदात्रेष्टे गव्योर्ध्वं दृष्टावधि संश्रितम् । एवा ते सूर्यं हृष्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥६॥
प्र ते भिनधि मेहेनै वधे पेनुन्मादेव । एवा ते सूर्यं हृष्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥७॥
विर्षितं ते वस्तिविलं संपुद्रस्वोदधेरिव । एवा ते सूर्यं हृष्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥८॥
सपेपुना पुरपुद्रदमसुराधि धन्वेनः । एवा ते सूर्यं हृष्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥९॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्निः—विष्णुर्गोः इति ॥ देवाः—आयुः ॥ इन्द्रः—१-२ गन्ता, ३ शरणात् शरणा ॥

अम्यवौ इन्द्रपर्वभिर्नमिषो अश्वरीयताम् पृच्छतीर्मेष्टुना ययः ॥१॥
अमूर्धा उप धर्षे यामिनी धर्षः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥२॥
अपो देवीरुषं हृष्टे यत्र गायः विरन्ति नः । तिम्रुभ्यः कत्वे हविः ॥३॥
अभ्यस्तन्मृतमपु मेष्टुम् ।
अपामुत प्रशस्तिमिरसा भव्यं यामिनी गायो भव्यं यामिनीः ॥४॥ [१४]

॥ ५ ॥ अग्निः—विष्णुर्गोः इति ॥ देवाः—आयुः ॥ इन्द्रः—आयुः ॥

आपो हि सा मयोधुवता न ऊर्जे देवादन । यदे रशांशु चर्षते ॥१॥
यो वः शिष्येयो रसुस्तर्यं माजयतेह नः । उशतीरिषि मातरः ॥२॥

तस्मा अरं ममाम वो यस्य चर्याय जिर्वय । आपो जुन्यथा च नः

॥३॥

ईशानि वार्योणां चर्यन्तीश्वर्यनीनाम् । अपो यानामि मेपजम्

॥४॥ [११५]

॥ ६ ॥ अग्नि — आपयो कृतिर्वा ॥ देवता — आप ॥ कन्द — १-२ गावो, ३ धृत्वा दक्षिण ॥

शं नो देवीरभिष्टेय आपो भवन्तु पीतये । शं योरग्नि स्रवन्तु नः

॥१॥

अप्यु मे सोमो अग्रवीदुन्ताविश्वानि मेपजा । अग्निं च विधर्शम्भुवम्

॥२॥

आयः पूणित मेपजं वर्यं तन्वेष्टं मम । उपोक् च हयं द्यो

॥३॥

शं न आपो धन्वन्त्याः शशं सन्त्वनुप्याः ।

शं नः खनिदिमा आपः शशु याः कुम्भ आर्धताः शिवा नः सन्तु वार्यिनीः ॥४॥ [११६]

॥ ७ ॥ अग्नि — आपतः ॥ देवता — अग्निः ॥ कन्द — १-४, ५, ७ अग्न्युप, ८ शिष्टम् ॥

स्तुवानमेग्न आ वह यातुधाने किमोदिनेषु ।

स्य हि देव बन्दिता हुता दस्योर्ध्वभूविध

॥१॥

आज्यस्य परमेष्ठिज्जातयेदुस्तनूवशिन् ।

अग्ने त्रीलस्य प्राशान यातुधानान् वि लापय

॥२॥

पि लापन्तु यातुधानां अत्रिणो ये किमोदिनेः ।

अयेदममे नो हविरिन्द्रश्च प्रति हयतम्

॥३॥

अग्निः पूर्वं आ रमतां मेन्द्रो लुदतु पाहुमान् । अर्वीतु सर्वो यातुमानपमस्सीत्येस्य ॥४॥

परपोम ते धीर्ये जातवेदः प्र णो हवि यातुधानान् लचवः ।

त्वया सर्वे परितप्तः पुरस्तात् त आ येन्तु प्रष्टुगणा उपेदम्

॥५॥

आ रभस्व जातवेदोऽस्माकार्योप जज्ञिषे ।

दुतो नो अग्ने भूत्वा यातुधानान् वि लापय

॥६॥

त्वमग्ने यातुधानालुपयद्वो इडा वह । अयेपामिन्द्रो वज्रेणार्चि शीर्षार्चि वृक्षतु

॥७॥ [२११]

॥ ८ ॥ अग्नि — आपतः ॥ देवता — १, २ पृथग्विद्योयोनी च, ३, ४ अग्निः ॥ कन्द — १-२ अग्न्युप, ३ वाह्यतर्गो शिष्टम् ॥

इदं हवियोतुधानान् तदीं केनमिषा वहतु ।

-य इदं स्त्री पुमान्करिह स स्तुवतां जने

॥१॥

अयं स्तुवान् आर्यमदिमं स्म प्रति हर्षत ।

वृहस्पते वशे सुन्वादीरोश्वा वि विध्यतम् ॥२॥

यातुधानस्य सोमप जदि वृजो नयेस्व च । नि स्तुवानस्य पातय परमद्व्युत्तारयम् ॥३॥

यत्रैवाममे जनिमानि वेत्य गुहो सुतामृतिर्या जातवेदः ।

सौस्त्वं व्रजया यावृधानो जलेषां शतवर्हमये ॥४॥ [२।२]

॥ ६ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — १, २ पश्यादनी मन्त्रोक्तः ३, ४ अग्निः ॥ सन्दः — विदुषः ॥

अग्निमन् वसु वसवो धारयन्तिवन्द्रः पूषा वरुणो पिबो अग्निः ।

इममादित्या उत विधे च देवा उत्तरस्मिन्त्योतिषि ॥ धारयन्तु ॥१॥

अस्य देवाः प्रदिशि ज्योतिस्तु सवो अग्निहव वा हिरण्यम् ।

सपत्नी अस्मदधरे भवन्तुतमं नास्त्वर्षि रोदयेमम् ॥२॥

येनेन्द्रोय सुमर्षः पर्वास्तुतमेन व्रजया जातवेदः ।

तेन त्वमग्नि इह वर्षयेमं संजातानां वैष्टय आ वैष्टेनम् ॥३॥

पेषां पृष्टमुत पर्वा ददुर्वा शयस्योपेमुत चित्तमर्षये ।

सपत्नी अस्मदधरे भवन्तुतमं नास्त्वर्षि रोदयेमम् ॥४॥ [२।३]

॥ १० ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — १ अश्विनः २-४ वरुणः ॥ सन्दः — १, २ विदुषः ३ अङ्गममन्त्रदुष्ट ४ अश्विनम् ॥

अयं देवानामसुरो वि राजन्ति वशा हि सुत्या वरुणस्य राज्ञः ।

तत्स्यरि व्रजया शार्शवान उग्रस्य मन्त्रोददिमं नपाधि ॥१॥

नमस्ते राजन् वरुणास्तु मृग्यवे विश्वं शुभ्र निचिकेर्षि दुग्धम् ।

सुहर्षमुन्वान प्र सुधमि सार्क शतं जीवति श्रुतस्तवागम् ॥२॥

यदुधवपार्धते निहृषो वृजिनं युद्ध । राजेस्त्वा सत्यवर्मणो मुग्धमि वरुणादहम् ॥३॥

मुग्धमि रक्षा वैश्वानरद्वेषामन्तुतस्यरि ।

सजातस्येष्टा यद म्रुग्य पापे विहीहि नः ॥४॥ [२।४]

॥ ११ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — पश्यादनी मन्त्रोक्तः ॥ सन्दः — १ पशुः २ अश्विनः ३ अश्विनस्योदित्यमो वरुणास्तुदुष्ट ४ १-४ पूषा वरुणः ॥

यदेत ते पशुसुदिमस्ततोवयेमा होतो कृषोक्तु वेधाः ।

मिस्ततां नार्धवर्षेनाता वि पर्वणि निहतां सतवा तं ॥१॥

१* उत्तरस्मिन्त्योतिषि । इति अतन्तरम् । २* ॥

चतस्रो दियः श्रदिशचतस्रो भूमा उत । देवा गर्भं समैर्यन्तु तं न्यू^१र्ण्वन्तु घृतये ॥२॥

मुया ब्यू^३र्ण्वन्तु वि योर्नि हापयामसि । अथया सपणे त्वमव त्वं विच्यले सृज ॥३॥

नेयं मासे न पीवसि नेवं मज्जरवाहितम् ।

अवेत्तु पृथि शेवलं शुने जरायवचवेज्जं जरायुं पयताम् ॥४॥

वि ते भिनद्धि मेहेन वि योनि वि गृवीरिक्के ।

वि मातरं च पुत्रं च वि कुमारं जरायुशावं जरायुं पयताम् ॥५॥

यथा यातो यथा मनो यथा पतन्ति पृथिणा ।

एथा त्वं दशमास्य सार्कं जरायुणा पुतायं जरायुं पयताम् ॥६॥[२।५]

॥१२॥ अति — मृगशिरः ॥ देवता — षष्पमनायामम् ॥ छन्दः — १-३ जगती (२, ३ लिट् १^{००}), ४ अनुष्टुप् ॥

जरायुजः प्रथमं क्षत्रियो वृषा यातभ्रजा स्तनपक्षेति वृष्टया ।

त नो दृढाति त्वं^३ श्रुतमो रुभन् य एफमोर्जसुधा विचक्रमे ॥१॥

अङ्गेअङ्गे शोचिषा शिभिषाणं नमैर्यन्तेस्तथा हुविषा विधेम ।

अङ्गाग्तसद्धान् हुविषा विधेम यो आग्मिन् पर्वोस्यां शशीता ॥२॥

मूच्य शीर्षिकया उत कास एनं परम्परुराविवेशा यो जैर्य ।

यो अश्रजा दातजा यश् ह्यधो वनस्पतीन्स्तचतुं पर्वतांश्च ॥३॥

शं मे परस्मै गात्रांश्च शमस्त्वराय मे । शं मे चतुर्भ्यो अङ्गेभ्यः शमस्तु तन्ने^३ भर्म ॥४॥[३।१]

॥१३॥ अति. — मृगशिरः ॥ देवता — विसृत् ॥ छन्दः — १, २ अनुष्टुप्, ३ पञ्चमार् विष्ट जगती, विसृत्परा
बृहतीगमो षष्ठि ॥

नर्मस्ते अस्तु विसृते नर्मस्ते स्तनपिस्नवै ।

नर्मस्ते अस्त्वर्माने येना दृढाशो अस्थाति ॥१॥

नर्मस्ते श्रवतो नपाद् यतस्तपः समर्हसि । मृठया नस्तनूम्यो मयस्तोकेभ्यश्काधि ॥२॥

प्रवतो नपाश्रमं एवास्तु त्वम्यं नर्मस्ते हेतये तृपि च कृणमः ।

यिञ्च ते धाम परमं गुडा यन् संमुदे अन्तर्निर्दितासि नार्मिः ॥३॥

यां त्वा देवा असृजन्त विञ्च इव कृणवाना अर्तनाय भुण्णाम् ।

सा नो मृद निदये मृणाना तथैवे ते नमो अस्तु देवि ॥४॥[३।२]

॥१४॥ अ०—अथविता ॥ देवता—अथ ॥ अन्तः—१ अथुपदम् २, ३ अथुपदम् ३ अथुपदम् वितावुपदम् ॥

मरास्यया वृत्तं आदिभ्यर्धिं वृत्तादिं वृत्तम् । मरास्यया इव परितो ज्योक् पितृभ्यास्ताम् ॥१॥

एषा तै राजन् कन्या वृत्तिं धेयतां यम । साम्राज्यधेयतां गृहेऽथो आतुर्यो विदुः ॥२॥

एषा तै कुलया राजन् तामे ते परित ददासि ।

ज्योक् पितृभ्यास्ताम् आ शीर्षोः समोप्याव

॥३॥

असिदस्य ते वृद्धेणा कुर्यादस्य मर्याद च ।

अग्राकोशमिन् जामयोऽपि नद्यामि ते यमम्

॥४॥[३३]

॥१४॥ अथि — अथि ॥ देवता — अथि ॥ अन्तः — १ अथुपदम् (१, अथिम् मरास्य), २ अथिम् मरास्य
अथिम् ३, ४ अथुपदम् ॥

सं सं संपन्तु सिद्धेवः सं याताः सं पतिविशः ।

इमे यत्तं प्रदिवो मे लुपतां संस्राम्येति इतिषो जुहोमि

॥१॥

इदिव इदमा याव म इह संस्राम्यया जुहेम वैधेयता गिरः ।

इदिव ततो यः पशुरदिमन् तिष्ठतु या श्रुतिः

॥२॥

ये नदीनां संस्राम्यन्तुस्तान् सद्रुमविता । तेमिमे संस्राम्यन्तु सं संस्राम्यन्तु ॥३॥

ये स्रविषः स्रविषन्ति क्षीरस्य चोदकस्य च ।

तेमिमे संस्राम्यन्तु सं संस्राम्यन्तु

॥४॥[३४]

॥१५॥ अथि — अथि ॥ देवता — १ अथि २ अथि, अथि, इन्द्र ३, ४ अथि ५ ॥ अन्तः — १-३ अथुपदम्,
४ अथुपदम् ॥

येऽस्रास्र्याः रात्रिभुदस्युर्जीनमरिगः ।

अथिस्तुतीयो यातुरा सो अस्मन्मरिषि मरुत्

॥१॥

सीतायाभ्याम् वरुणः सीतायाभिरुपावति ।

सीतं म इन्द्रः प्रापेच्छतु सद्रुम् यातुचावेनम्

॥२॥

इदं विष्मन्च स्रत इदं वागते अथिर्गः ।

अनेन विष्मो स्रते या ज्ञानानि विष्मिष्याः

॥३॥

यदि नो मां दमि ययसं यदि वरुणम् ।

त त्वा सीतेन विष्मिषो यया नोऽतो अथिरहा

॥४॥[३५]

॥ १७ ॥ श्रुतिः—अथा ॥ देवता—मोषितो यमन्यत्र ॥ वन्द्य—१ सुरिण्डुपु, २, ३ अजुपु, ४ विपदावीं गायत्री ॥

अमूर्पा यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः । अभातर इव जामयस्तिष्ठन्तु इतर्वचसः ॥१॥

तिष्ठारे तिष्ठ पर उत स्वं तिष्ठ मध्यमे । कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठादिद् धुमर्मिर्मेही ॥२॥

शतस्य धूमनीनां सहस्रस्य हिराज्याम् । अस्तुतिन्वध्यमा इमाः साकमन्ता अरंसव ॥३॥

परि वः सिक्तावक्त्रे धूनर्हृदस्य क्रमीत् । तिष्ठतेत्यत्ता सु फण ॥४॥ [४।१]

॥ १८ ॥ श्रुतिः—अविचोदः ॥ देवता—सवित्राद्यो मन्त्रोक्तः ॥ वन्द्य—१ उपरिष्टाद् विष्टद् वृहती, २ त्रिपुञ्जती
३ विष्टासालारवद्विजिह्वु, ४ अजुपु ॥

निर्लक्ष्म्यं स्तिलक्ष्म्यं निरति सुवापसि ।

अथ या भद्रा तानि नः प्रजाया अरति नयामसि ॥१॥

निरतिं सविता सविस्त् पदोर्मिस्तपोर्यरुणो मित्रो अर्यया ।

निरुस्मम्यमनुमती रराणा प्रेमा देवा अस्तापिषुः सौभगाय ॥२॥

यत्त आत्मनि तुर्वाघोरमस्ति यद्वा केरोषु प्रतिचर्चणे वा ।

सर्वं तद् याचाय इन्मो क्यं देवस्तो सपिता वंद्यतु ॥३॥

रिरपर्तुः वृषदत्तो मोषेयां विधमामुत । विलीङ्ग्यं स्तिलक्ष्म्यं ता अस्मन्नाशयामसि ॥४॥ [४।२]

॥ १९ ॥ श्रुतिः—अथा ॥ देवता—१ इन्द्रा, २ मनुष्येयवः, ३ रदः, ४ देवाः ॥ वन्द्य—१, २ अजुपु, ३ अरस्ताद् वृहती, ४ यम्य वष्टिः ॥

मा नो विदन् विव्यापिनो यो अविव्यापिनो विदन् ।

आराच्छरव्या अस्मद्विपूचीन्दि पातय ॥१॥

विष्वज्यो अस्मच्छरवा फलन्तु ये अस्ता ये आस्ताः ।

देवर्मितुष्येयवो ममामित्रान् वि विध्यत ॥२॥

यो नः स्यो यो अरवाः सजात उत निष्ट्यो यो अस्वा अविदासति ।

रुद्रा शरव्यपैतान् ममामित्रान् वि विध्यत ॥३॥

यः सुपस्तो योऽसपस्तो यथा द्विष्यह्मपाति नः

देवास्तं संधं धूयन्तु मय्य पर्य ममान्तरम् ॥४॥ [४।३]

कां० १, अ० ४, सू० २]

८

[कां० १, सू० २३, मं० २]

॥ २० ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १ सोमः, मरुतः, २ मिथिलवर्णः, ३ वरुणः, ४ इन्द्र ॥ अन्व — १ मिथुनः,
२-४ चतुष्टयम् ॥

अदत्तसुदु मयतु देव सोमास्मिन् यत्ते मरुतो मुदता नः ।
मा नो विददमिमा गो अश्वस्तिर्मा नो विददू धृजिना द्वेष्म या ॥१॥
यो यद्य सेन्यो बुधो ऽष्वापूनामुदीरते । पुवं सं मित्रावरुणानुस्मद् योवपत्वं परि ॥२॥
इत्यथ यदमुत्तु यद यथं वरुण यावय । वि मृहच्छर्मे यच्छ वरीयो यावया वृधम् ॥३॥
शास इत्या मुदीं अस्ममित्रताहो अस्तुतः । न यस्य छन्दते सखा न जीयते कदा चन ॥४॥ [४.४]
॥ २१ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — इन्द्र ॥ अन्व — चतुष्टयम् ॥

स्तुतिदा विशां पविर्भुवा विभुधो यशी । वृषेन्द्रः पुर गतु नः सोमया अमपङ्कुरः ॥१॥
वि ने इन्द्र यथो अहि नीचा यच्छ वृत्तन्यतः ।
अथमं गमया तमो यो अस्त्रौ अमिदासति ॥२॥
वि रत्नो वि मृधो अहि नि युवस्य इन् कन ।
वि मनुर्मिन्द्र वृत्तइन्मित्रस्माभिदासतः ॥३॥
अवेन्द्र द्विभुतो मनोऽपु निव्यासतो वृधम् । नि मृहच्छर्मे यच्छ वरीयो यावया वृधम् ॥४॥ [४.४]
॥ २२ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — धर्मः, हरिश्चन्द्रः, हस्तोवध ॥ अन्व — चतुष्टयम् ॥

अनु चर्यमुदयता इदमुतो इरिमा च ते । गो रोहिर्तस्य वंलेन तेन स्मा परि दध्मसि ॥१॥
परं त्या रोहिर्तेर्वर्द्धिर्वापुत्वायं दध्मसि । यथायमोया अस्तदयो अरहितो भुवंद् ॥२॥
या रोहिर्वादीवत्पादं गावो या तुव रोहिर्वादीः । रूपैर्लुक् यवोऽयुस्तामिर्गया परि दध्मसि ॥३॥
शुरैर्यु ते हरिमायं रोपणागो दध्मसि । अयो हरिद्वेषे ते हरिमाणुं नि दध्मसि ॥४॥ [५.११]
॥ २३ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — वरुणः, अग्निः, २ (राधा, कृष्णा, अश्विनी च) ॥ अन्व — चतुष्टयम् ॥

नर्जनात्सर्वोदये रामे कृष्णे अस्तिथिन् च ।
इदं रजनि रजय त्रितासं पलितं च यत् ॥१॥
त्रितासं च पलितं च निरितो नोशया प्रपत् ॥
मा त्वा स्तो मिश्रतां वर्णः परा शुश्रानि पावय ॥२॥

असितं ते श्रुत्यनमस्त्यान्मसितं तत्र । असिक्वस्योवचे निरितो नाशया श्रुत् ॥३॥

अस्थिजस्ये मिलासस्य तनुजस्ये च यत् त्वचि ।

दृष्या कृतस्य ब्रह्मणः लक्ष्मं क्षेत्रमनीनशम् ॥४॥ [५।२]

॥ २४ ॥ अचि — अक्षयः ॥ देवता — आसुरी धनस्यति ॥ अन्तः — १, २, ४ अनुष्टुप्, २ विधुयः यन्त्रा पठति ॥

सुपुणो जातः प्रपुमस्तस्य तत्र पिपमासिप ।

तदासुरी युधा जिता रूपे चेत्रे बन्धुपतीन् ॥१॥

आसुरी चेत्रे प्रपुमेदं नितासमेपुजमिदं नितामनाशनम् ।

अनीनशत नितास सख्यामरुत् स्वचैम् ॥२॥

सख्ये नाम ते माता सख्यो नाम ते पिता ।

सख्यपठत् स्वमीपधे ता सख्यमिदं कृधि ॥३॥

ययामा सख्यपठत्की वृधिया अश्रुज्जता । इदम् पु म साधय पुनां कृषाणि कस्यप ॥४॥ [५।३]

॥ २५ ॥ अचि — अक्षयः ॥ देवता — अक्षयनाशकोऽमि ॥ अन्तः — १ विधुयः, २ वितासगर्भो विधुयः
४ अतोऽनुष्टुप् ॥

यदतिरापो अददत् प्रविश्य यजकृण्वन् धर्मश्रुतो नमसि ।

तत्र स आहुः परुमे जनिन् स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तन्मन् ॥१॥

यद्विधेयि वासि शोधिः शंरुदयेपि यदि वा ते जनिरेम् ।

द्वुर्नामापि हरितस्य देव स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तन्मन् ॥२॥

यदि शोको यदि नमिशोको यदि वा रात्रो पर्युस्वासि पुनः ।

द्वुर्नामापि इतिरस्य देव स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तन्मन् ॥३॥

नमः शीतापं तुवमत्ते नमो कृषाय शोचिषि कृषोमि ।

यो अन्येधुर्लभयुधुरभेति वृत्तीयक्या ममो अस्तु तुवमत्ते ॥४॥ [५।४]

॥ २६ ॥ अचि — अक्षयः ॥ देवता — इन्द्रावको न योष्यः ॥ अन्तः — १, २ गायत्री, २ विधुयः साधयो विधुयः (यथा
साधना) ५ पादनिपुण गायत्री (यथासाधना) ॥

अरेइसातुस्मदस्तु हेतिर्दधाम्यो अयन् । अरे अस्मा यत्सय्य ॥१॥

सत्यासातुस्मदस्तु रातिः सलेन्द्रो भगः सविता चित्राधाः ॥२॥

सुपे नैः प्रवतो नष्टमहेतुः स्वयैत्यवसः । शुभं यच्छास्य सुप्रपाः

॥३॥

सुपुदते भुडव भुडयो नस्तनम्यो मयस्तोहेभ्यस्सुवि

॥४॥ [५५]

॥ २७ ॥ अवि — अथर्वो (इत्यवस्यकाम) ॥ देवता—इन्द्रादी ॥ हन्ता—१ यथा यच्छासि, २-४ यजुष्य ॥

अयुः पाते पृदत्ववृत्तिपुत्रा निर्जरायवः ।

साक्षां जुराणुमिर्व्यमस्यार्थवर्षि व्ययामस्यचायो वरिपान्निनः

॥१॥

निपूचयेतु कृतती पिनाक्रमिपु पिचती । निपूच युनद्धवा मनोऽस्यद्धा अद्यापनः

॥२॥

न वरपुः समशकृन् मायका अभि दापुपुः । देवोत्तरा इवामितोऽस्यद्धा अद्यापनः

॥३॥

मेतै पादौ प्र स्फुल्लं वहेतं पृणतो गृहान् । इन्द्राण्येतु ययमानोऽस्यविवा पुरः

॥४॥ [५५]

॥ २८ ॥ अवि — अथर्वो ॥ देवता—१, २ (यजुर्वेद) अवि, २ (यजुर्वेद)—४ यजुष्य ॥ हन्ता—१,

२ यजुष्य, ३ यजुष्य, ४ यजुष्य ॥

उप प्रागात् देवोः अग्नी रंजोऽस्यविवातनः । दधुधपं दयायिनौ यातुधानान् किमीदिनः

॥१॥

प्रति दद पातुधानान् प्रति देव किमीदिनः । प्रवीचीः कृष्णवर्तने सं दह पातुधान्यः

॥२॥

या शृणाप शर्पनेन शर्प मूरमादुपे । या रत्नस्य हरिणाय जावमारेभे तोरुभेन सा

॥३॥

पुत्रमस्तु यातुधानीः स्वर्गास्तु नृपत्यम् ।

अपो मिषो विंशेयोदे वि प्रेता यातुधान्योदे वि वृक्षान्तमप्यः

॥४॥ [५७]

॥ २९ ॥ अवि — अथर्वो ॥ देवता—अथर्वरति, यमीर्जनेनवि ॥ हन्ता—यजुष्य ॥

अग्नीर्वर्तने मयिना येनेन्द्रो अभिवाक्ये । तेनास्मान् म्रक्षयस्तेऽभि राप्तायै पर्यय

॥१॥

अमिपूरये सपत्नान्वि या नो अरातयः । अभि वृत्तन्यन्तं तिष्ठामि यो नो दुरस्यति

॥२॥

अभि त्वा देयः सवितामि सोमो अवीरुषत् ।

अभि त्वा विशां भूतान्यभीरुतो यपससि

॥३॥

अमीर्जने अमिपूरः सपत्नवर्षणो मयि । राप्तायै मर्ष यथा सपत्नैः यः परास्ये

॥४॥

उदुती एषो अगाद्विदं मापुं वषः । यथाहं शत्रुहोऽजान्पसपत्नः सपत्नरा

॥५॥

सपत्नवर्षणो वृषाभिराष्ट्रे विराजतिः । यगाहमेव विराजो विराजानि जन्मस्य च

॥६॥ [६१]

॥ ३० ॥ अग्निः—अग्नी (आयुष्मान्) ॥ देवता—विरदे देवाः ॥ अन्तः—१, २, ४ अग्नियुः ३ आश्विनयोः विराट् आयुः ॥

विश्वे देवा धसदो रक्षतेममुवादिरेया जागृत युयमस्मिन् ।

मेमं सनामिहृत वान्यनामिममं प्रापत् पौरुषेयो वचो यः ॥१॥

ये वो देवाः पितरो ये च पुत्राः सन्वतसो मे गृणतेदमुक्मम् ।

सर्वेभ्यो वः परि ददाम्येतं स्वस्त्येनि जस्मै वहाय ॥२॥

ये देवा दिवि वृ ये पृथिव्यां ये अन्तरिक्षे ओषधीषु पशुपुष्परन्तः

ते कृणत जस्माद्वरस्मै शतमन्यान् परि वृणक्तु मुस्त्यू ॥३॥

येषां प्रयाजा उत वस्तुयाजा दुतमाया जापुवादश्च देवाः ।

येषां वः पञ्चं प्रदिशो विमक्रास्तान् वो अस्मै संवतसं कृणोमि ॥४॥ [६।२]

॥ ३१ ॥ अग्निः—अग्नी ॥ देवता—आशापुत्राः (आलोपायका) ॥ अन्तः—१, २ अग्नियुः, ३ विराट् अग्नियुः, ४ परा-
उष्टय् अग्नियुः ॥

आशानामाशापोलेर्म्यश्नुर्म्यो अक्षतेर्म्यः ।

इदं भूतस्याध्यक्षेभ्यो विधेम इविषां वयम् ॥१॥

य आशानामाशापोलाभत्यान् स्थनं देवाः ।

ते नो निश्चिन्ताः पार्श्वेभ्यो मुच्यतांस्तोभंभतः ॥२॥

अस्मान्स्या इविषां यजाम्यस्तोत्रस्या वृतेन हृदोमि ।

य आशानामारापोलस्तुरीषो देवः स नः हनुवयेह र्ववत् ॥३॥

स्वस्ति मात्र इत विश्वे नो अस्तु इत्यस्ति गोभ्यो जगते पुरुषेभ्यः ।

विश्वे हृष्टं हृदिदत्र नो अस्तु वयोगेव दशेभ्यो धर्षेभ्यः ॥४॥ [६।३]

॥ ३२ ॥ अग्निः—अग्नी ॥ देवता—आश्विनयोः ॥ अन्तः—१, २, ४ अग्नियुः, ३ अश्विनयुः ॥

इदं जनासो विदर्यं मुहद् ग्रथं यदिष्यति ।

न तत् पृथिव्यां नो दिवि येन प्राणन्ति वीरुधः ॥१॥

अन्तरिक्षे आस्तां स्याम आन्तुतदाभिव ।

आस्थानमस्य भूतस्य विदुष्टद् वेधतो न वा ॥२॥

यद् रोदसी रेनमाने भूमिश्च निरतवतम् । आर्द्रं तदद्य सर्वदा समुद्रस्यैव स्रोत्या ॥३॥

विश्वमन्त्रावन्नीवार तदन्यस्यामर्थं धितम् । दिवे च विश्वेदसे पृथिवीं चार्कं नमः ॥४॥ [६।४]

॥ ३३ ॥ अग्नि — हन्ताति ॥ दग्ध — व्याप ॥ हन् — विह्वल ॥

हिरण्यवर्णोः शुचैः पात्रा पातुं जातः संविता आसुरधिः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयन्तास्ता न व्यापः शं स्थोना भवन्तु ॥११॥

यासां राजा यद्वृणो याति मध्ये सत्मानृते अरुणस्यन्तोनाम् ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयन्तास्ता न व्यापः शं स्थोना भवन्तु ॥१२॥

पातुं देवा दिवि कृण्वन्ति भुवं या अन्तरिधि बहुधा भवन्ति ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयन्तास्ता न व्यापः शं स्थोना भवन्तु ॥१३॥

शिपेन मा बहुधा पर्यतापः शिख्यो तन्वेषे स्पृशतु स्पर्श मे ।

पुतपुतः शुचये याः पात्रास्ता न व्यापः शं स्थोना भवन्तु ॥१४॥ [६।५]

॥१५॥ अग्नि — कर्षण ॥ देवा — सत्त्वान्तरिधिः ॥ हन् — अनुपपन्न ॥

दुषं वीकन्मर्षुजाता मर्षुना रवा खन्यामग्निः । अधोरग्निं प्रनोताति रा नो मर्षुमवस्कृषि ॥१॥

जिह्वाया अग्रे मर्षु मे जिह्वामूले मर्षुलेभम् । ममेदद् अक्षवत्तो ममं विषमुपायति ॥२॥

मर्षुमग्ने निममं मर्षुमग्ने परायेणम् । ज्ञाया वेदामि मर्षुमद् मृयातं मर्षुसन्ध्याः ॥३॥

मर्षोरग्निं मर्षुतरो मर्षुगामर्षुमत्तः । मामिन् विल त्वं वनाः शास्ता मर्षुमतीवि ॥४॥

पौरं रवा परितरनुनेक्षणीगामविशिषे । यथा सा क्षामिग्यतो यथा मर्षाणाम् अर्तः ॥५॥ [६।६]

॥३४॥ अग्नि — कर्षण (अनुपपन्नः) ॥ देवा — हिरण्यवर्णः ॥ हन् — १-३ अन्तरिधि ५ अनुपपन्नो अनुपपन्न विह्वल ॥

यदार्धमन् दावायथा हिरण्यं श्रुतार्धं राप सुमनुस्यमानाः

तद् ते यन्ताम्पापेषु वर्षते बलाय दीर्घायुस्तराय श्रुतशौरदाय ॥१॥

मैत्रु रणं न विदधावा संश्ले देवान्ममोर्गः प्रयमन् रोत्रं त्वम् ।

यो निर्मतिं दावायथं हिरण्यम् ॥ जीनेषु कृणुते दीर्घमायुः ॥२॥

अथा वेजो ग्योतिरोजो वर्तं च यन्स्पृशानामुत दीर्घायुः ॥

इन्द्रं हेन्द्रियायथर्वं धारयासो अस्मिन् तद् दक्षमासो निमरुद्धिरायम् ॥३॥

रावर्गना भ्रातृमर्षुमिष्टा वृषं सैवत्तरस्य पर्यसा पिपति ।

इन्द्राग्निं विषं देवास्तेऽनु मन्यन्तामर्षुणीपमानाः ॥४॥ [६।७]

॥ इति मध्यम नाखं समाप्तम् ॥

अथ द्वितीयं काराडम्

ॐ नमः शिवाय

॥ १ ॥ अग्नि — देवः ॥ देवता — महा, आदित्या ॥ गन्ध — १, २, ४, ५ विष्णु, ३ अगती ॥

येनस्तत् पश्यत् परमं गुहा यद् यत्र विश्वं मनुष्यैर्नरूपम् ।
इदं पृथिरदुहजायमानाः स्तुविदो अग्न्यनिपत आः ॥१॥

अ तद् वोवेदुष्टस्य विद्वान् गन्धर्वो धार्ष परमं गुहा यत् ।
शीलिं यदामि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितृपितासु ॥२॥

स नः पिता जनिता स तुत वन्धुधामानि वेद भुवनेन विद्या ।
यो देवानां नामघ एक एव तं संप्रभं भुवना यन्ति सर्वा ॥३॥

परि धावावृषिषी सुध आयुधसोतिष्ठे मयमजाप्रवस्य ।
धार्चमिय वृत्तिरिं भुवनेष्टा धास्यरेव नृन्वेदो अग्निः ॥४॥

परि विश्वा भुवनान्पायमृतस्म तन्तुं विवर्तं दृष्टो कम् ।
यत्र देवा अग्रतमानश्रुताः संमाने योनावधैर्यन्त ॥५॥ [१॥

॥ २ ॥ अग्नि — आदित्यास ॥ देवता — गन्धर्वोपतस ॥ गन्ध — १ विष्णु अगती, २, ३ विष्णु, ४ विष्णुविराघन, गायत्री, ५ अग्निगुणद्वय ॥

दिव्यो गन्धर्वो भुवनस्य यस्यतिरेकं एव नमस्त्योमिच्छीत्यः ।
तं त्वां योमि मन्त्रेणा दिव्य देव नमस्ते अस्तु दिवि ते सुधस्यम् ॥१॥

दिवि सृष्टो यजतः सूर्यरत्नगवयाता हरसो दैव्यस्य ।
मुदाव् गन्धर्वो भुवनस्य यस्यतिरेकं एव नमस्त्योमिच्छेवाः ॥२॥

अनन्यधामिः समुं जग्म आभिरप्तरासरिं गन्धर्व आसीत् । *
समुद्र आसां सदर्न म आदुर्यतः सुध आ च परा च यन्ति ॥३॥

अग्निं ये दिव्यभर्त्रिये या विद्यावस्तुं गन्धर्व सचध्वे ।
ताम्यो यो देवानेम इव कृणोमि ॥४॥

याः वलन्दास्तर्हिपीचयोऽत्तकामा यनेऽसुहृदः ।
ताभ्यो गन्धर्वपत्नीभ्योऽस्यस्यभ्योऽरुर् नमः ।

॥५॥ [१२]

॥ १ ॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — (यजुषः) यजुषः ॥ अन्तः — १-२ अन्तः, ३ विपदा स्वाम्युपविष्टमहाहरी ॥

अदो यदपयार्थवत्कमपि पर्षवात् ॥ तर्चं कृद्योमि मेपुजं सुमेपज यपार्थसि ॥१॥
आदृष्टा कुपिदृष्टा शतं या मेपुजानि ते । तेषामसि त्वहंमर्मनस्तानमरांगवम् ॥२॥
नीचैः स्तनन्त्यपुत्रा अहःसामिदिदं यत् ॥ तदास्त्यवस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥३॥
उपनीना उज्ज्वलति खमुद्रादपि मेपुजम् ॥ तदास्त्यवस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥४॥
अहःसामिदिदं मरुत् ईधिया अध्वुत्तम् ॥ तदास्त्यवस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥५॥
हं नो भवन्त्यप कोपधयः शिषाः ।
इन्द्रस्य वस्रो अयं इन्द्र रुचते आत्मा विसेहा इयं पतन्तु रुचताम् ॥६॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्निः ॥ अन्तः — १ विपदा स्वाम्युपविष्टमहाहरी, २-३ अन्तः, ४

दीर्घावुत्पार्थ वदते रक्षायादिभ्यस्तो दर्शमाणाः सदैव ।
मयि विष्णुवृषणं अज्जिह्वं विष्णुमो वृषम् ॥१॥
अज्जिह्वो अम्मात् विश्वाम् विष्णुवृषमिशोर्वनात् ।
मयिः सुवर्षीयः मीरः खः पतु निवर्तः ॥२॥
अयं विष्णुं सहतेभ्यं वापते अग्निः । अयं नो विवर्षेपनो अज्जिह्वः पार्थवैतः ॥३॥
देवैर्देवेन मयिना अज्जिह्वेन अगोचरा । विष्णुं सर्वा रक्षति व्यापामे सहाय्ये ॥४॥
शुवर्धं मा नदिगुह्यं विष्णुवादिमि रवताम् ।
अरेपयादुम्य आरुतः कृष्या सम्यो र्वैम्य ॥५॥
पुष्टपादुर्धिर्यं मयिर्यो अगतिर्हः ।
अपो सदैव्याअग्निगुह्यं अथ पार्थवैतः ॥६॥ [१४]

॥ ५ ॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्निः ॥ अन्तः — १ विष्णुवृषमिशोर्वनात्, २ विष्णुवृषमिशोर्वनात्, ३ अगोचरी, ४ अगोचरी, ५ अगोचरी, ६ अगोचरी

इन्द्रं पुनस्तु अ यहा योहि मरु हरिभ्याम् ।
सिना सुवर्षं मेतेरिह मयौषधान्यायंदाय

॥२॥

इन्द्रं जुहुरं नृच्यो न पुणस्व मर्षोर्दिवो न ।

अस्य मुतस्य स्वर्गुणेषु स्वा मदाः सुवाचो अगुः ॥२॥

इन्द्रस्तुष्टाप्रिमित्रो पुत्रं सो जघान् पृथीर्व ।

विभेदं सुतं धृगुर्न संसदु शत्रुन् मदे सोमस्य ॥३॥

आ त्वां विशन्तु सुतासं इन्द्र पूषस्व कुक्षी विदिष्ट शकं विप्रेहा नः ।

धुधी हवं गिरौ मे जुषस्वेन्द्र स्वयम्भिर्मत्स्वेह महे रणांय ॥४॥

इन्द्रस्तु नु प्रा वोचं वीर्योऽगि यानि चरारं प्रथमानि वशी ।

अद्भुतहिमन्नुपस्ततर्तु प्र वुषणा अभिनत् पर्वतानाम् ॥५॥

अद्भुर्जहि पर्वते शिथियान्ते त्वष्टास्मै वर्षं स्वर्पे तवच ।

याभा इव धेनवः स्यन्दमाना अजः समुद्रमथे जम्बुद्वीपः ॥६॥

वृषाममायो अयुषीतु सोमं त्रिकर्तुकेष्वपि त्व सुतस्य ।

आ सार्यकं मृषमादत्त मज्जमहेधेनं प्रथमजामहीनाम् ॥७॥ [११५]

॥ ६ ॥ अग्निः—होमकाः (सप्तमजमाः) ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्र—१-२ विष्टवः, ३ अयुषकाः ५ पृथ्वीः,
६ विष्टवः, ७ अयुषकाः ८

समास्तवाप्त भूतवीं वर्षयन्तु संवत्सरा अप्येयो यानि सुत्वा ।

सं दिव्येन दीदिहि रेतुनेन विष्ठा आ मोहि भ्रविशुभतस्रः ॥८॥

सं श्रेष्ठस्याग्ने प्र ष्वं वर्षयेममुषं तिष्ठ भुते सोमगाय ।

मा ते रिपुपसुचारीं अभे प्रदार्णस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥९॥

त्वामेते वृषते द्राक्षया इमे श्रियो अग्ने सुंवरणे भवा नः ।

सप्तप्लहाग्ने अभिमातिनिदु भव स्वै गये जामृषाप्रयुष्यन् ॥१०॥

शुत्रेणाम्ने स्वैन सं रभस्य भित्रेणाम्ने मित्रेषा येतध्व ।

सज्जितानां मध्यमेष्टा रात्राग्ने विद्व्यो दीदिद्विद ॥११॥

अति निद्वो अति ॥ सिधोऽप्यवितीरति द्विर्षः ।

विष्ठा अग्ने दुरिता वर त्वमकास्मग्यं सर्ववीरं रयि दाः ॥१२॥ [२१२]

॥ ७ ॥ अग्निः—अथवा ॥ देवता—मन्वपतिः (वृषा) ॥ इन्द्र—१ अग्निगुह्यः, २, ३, ४ अयुषः, ५ विष्टवः,
६ अयुषः ७ अयुषः ८

अपदिष्टा देवजाता वीरुन्मध्ययुषोर्ध्वी । ॥१॥
 आपो मलमिष्टा प्राणेषीत् मनोन् मन्त्रुष्यौ अर्धं
 यश्चे सापदनः अपयो जाभ्याः शुषमश्च यः । ॥२॥
 ब्रह्मा यन्मन्युतः शपात् सयं तस्यौ अघस्तदम्
 त्रिवो मूलमनसं प्रयेत्वा अघ्युत्तम् । ॥३॥
 तेन सहस्राण्डेन परं यः धारि त्रिधत्तः
 पति सां परं मे प्रजा परं यः पाति यद् धनम् । ॥४॥
 अरविर्नो मा तर्हिग्मा नरेशाविपुत्रिपतिवः
 शुभामेतु शुष्यो यः सुहार्त् सेन नः सह । चक्षुर्मन्त्रस्य दुर्हर्दिः पृथीति गृहीतानि ॥५॥ [२।२]
 ॥ ८ ॥ अग्नि — अग्निक्रिया ॥ देवता — वेदविषय (यजुर्वेदशक्ति) वाचकम् ॥ अन्व — १, २ अग्न्युत्तम्, ३ यथा पृथक्, ४ विपुत्रिपतिवः, ५ विपुत्रिपतिवः ॥

उदगाता मनोगती विपुती नाम तर्हिगे । नि वेद्विपत्यं हृन्मन्त्रायुषं पार्श्वद्वयम् ॥१॥
 अयेपे राव्युच्छ्वसवोच्छ्वस्यभिक्राम्येः । वीरुत् वेद्विपत्युत्तम् वेद्विपत्युच्छ्वस्य ॥२॥
 धुभोरुत्तमनापदस्य परस्य से पत्तास्या तिलस्य तिलविन्मया । ॥३॥
 वीरुत् वेद्विपत्युत्तम् वेद्विपत्युच्छ्वस्य ॥४॥
 नमस्ते वाक्कलेभ्यो नम ईशाप्रोभ्यः । वीरुत् वेद्विपत्युत्तम् वेद्विपत्युच्छ्वस्य ॥५॥
 नमः सनिष्ठावेभ्यो नमः संदेरयेभ्यो नमः वेद्विपत्युत्तम् ॥६॥ [२।३]
 वीरुत् वेद्विपत्युत्तम् वेद्विपत्युच्छ्वस्य ॥७॥
 ॥ ८ ॥ अग्नि — अग्निक्रिया ॥ देवता — वनस्पतिः ॥ अन्व — १ विपुत्रिपतिवः, २-४ अग्न्युत्तम्, ५

दार्श्वस्य मुग्धेयं रक्षतो ब्रह्मा अग्नि येन जगत् परं सु । ॥१॥
 अयोः एनं वनस्पते जीवन्ती लोमहृत्तय
 आगान्दनादयं जीवन्ती जगत्परं गान् । अर्धदु पुत्राणां पिता नृणां च भगवत्तमः ॥२॥
 अपीक्षीरप्यगन्तव्यं जीवन्ती जगत् । शतं तस्य विपत्तः सहस्रं पुत्र वीरुत्तः ॥३॥
 देवस्तं वीतिर्गन्तव्यं ब्रह्माणं वन वीरुत्तः । चोतिं ते विन्तं देवा अग्निं नृणां भूम्यापति ॥४॥
 यजुर्वेद स निर्णयः ॥ एव सुमिपत्तमः ।
 स एव सुमिपत्तमः कृत्वा नमः विपत्तः सुमिः ॥५॥ [२।४]

। १०॥ अग्निः—युज्यन्निः । देवता—निर्वातिस्वयत्तुयिवात्तयो मन्त्रोक्तः । कन्धः—१ त्रिपुण्ड्रः २ सप्तपदादिः;

३—२, ५, = सप्तपदा पति, १ सप्तपदापतिः ॥

येत्रिपात् त्वा निर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥१॥

दां त्वे अग्निः सदाग्निरस्तु शं सोमः सदापृथिवीभिः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥२॥

दां ते पातो अन्तरिक्षे पयो धारुणं त्वे भवन्तु प्रदिशन्तस्तः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥३॥

हुमा या वेधीः प्रदिशन्तस्तौ पातपत्नीरग्निं सूर्यो विचरत ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥४॥

तासु स्वान्तर्जस्य दधामि न यस्मै यत्तु निर्धैतिः परायेः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥५॥

अमुष्मा पचमांश्च दुरितादेषुवाद् द्रुहः पाशात् प्राज्ञाभोदयुक्ताः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥६॥

अहं अरतिमर्षिदः स्योनमर्ष्यभूर्मुद्रे संकृतस्य लोके ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥७॥

सर्वमूर्धं तप्तसौ प्राज्ञा अर्धं देवा मुञ्चन्तो असृजन्निरेणसः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥८॥ [२।५]

॥११॥ अग्नि—हृत् ॥ देवता—मन्त्रोक्त ॥ अन्त—१ अतुल्यता विनाश वाप्यो, २, ३, ४ विपदा परोक्षिकः
५ विपत्तिरुक्तमप्य विपत्तिरुक्तम् ॥

दृष्ट्या दृष्टिरसि हेस्मा हेतिरसि मेन्पा मेनिरसि । आप्नुहि धेयसुमतिं सुमं धाम ॥११॥
सूत्रपोऽसि प्रतिसुरोऽसि प्रत्यभिचरणोऽसि । आप्नुहि धेयसुमतिं सुमं धाम ॥१२॥
प्रति तन्मि श्वर योऽस्मान् हेष्टि सं यं छिप्यः । आप्नुहि धेयसुमतिं सुमं धाम ॥१३॥
गृहिरसि धर्वाचा अंसि तन्पात्रोऽसि । आप्नुहि धेयसुमतिं सुमं धाम ॥१४॥
शुक्रोऽसि भानोऽसि स्वर्गसि उद्योतिरसि । आप्नुहि धेयसुमतिं सुमं धाम ॥१५॥[३१]

॥१२॥ अग्नि—महात्म ॥ देवता—१ अतुल्यता विनाश वाप्यो, २, ३, ४ विपदा परोक्षिकः
५ विपत्तिरुक्तमप्य विपत्तिरुक्तम् ॥
१ सोम्यास पित्र, २ अतुल्य, ३ अतुल्यता विनाश, ४ अतुल्य, ५ अतुल्यता विनाश
१ अतुल्य, २-४ अतुल्यता विनाश, ५ अतुल्यता विनाश

पार्श्वपुत्रिणी दुर्बन्तारिणं केनस्य पत्न्युरुगायोऽङ्गुलः ।
उत्तान्तरिणमुक्त पार्श्वगोत्रं स इह संपन्नां मयि तुष्यमाने ॥११॥
इदं देवाः शृणुत ये यस्मिन् स्य मरुदां नो मरुमुक्थानि शंसति ।
पात्रे स पुत्रोऽसि नि युक्त्या यो अस्मान् मन इदं हिनस्ति ॥१२॥
इदं देवाः शृणुत ये यस्मिन् स्य मरुदां नो मरुमुक्थानि शंसति ।
पात्रे स पुत्रोऽसि नि युक्त्या यो अस्मान् मन इदं हिनस्ति ॥१३॥
अग्नीतिर्विस्तृष्टिः सामगोर्निस्तृष्टिर्विस्तृष्टिर्विस्तृष्टिः ।
इष्टापूर्वमेव नः विदुषामाहं देदे हस्ता देव्यं ॥१४॥
पार्श्वपुत्रिणी अन्तु मा दीर्घीयां विष्टं देवतो अन्तु मा रश्मिधम् ।
अङ्गिरसः पित्रः सोम्यासः पापमार्द्धत्यपराधस्य धर्वा ॥१५॥
अर्वा यो मरुतो मन्यन्ते नो अर्वा यो निन्दित्व क्रियमाणम् ।
सर्वं तर्भं बुजिनानि सन्तु ममष्टिं पौरुषिस्तर्पाति ॥१६॥
सुप्त आमान्ते मन्मथान्ते धृष्यामि मदीया ।
अपो यमस्य सार्धं ममिदं नो अर्द्धकृतः ॥१७॥
आ रश्मिधं ते पुदं सार्धं दे जातवन्तसि ।
अग्निः अग्नी धेयसुमतिं वापति गच्छतु ॥१८॥[३२]

॥ १५ ॥ अवि.—महा ॥ देवता—अथा ॥ कन्द—प्रियदम्पत्यौ ॥

यथा पौत्रं वृषिणी च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥१॥
यथा द्यु रात्री च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥२॥
यथा सूर्यश्च चन्द्रश्च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥३॥
यथा ब्रह्मं च शुद्धं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥४॥
यथा तत्पुं चार्द्रं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥५॥
यथा भूतं च भव्यं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥६॥ [३५]

॥ १६ ॥ अवि.—महा ॥ देवता—१ प्राणापानी, २ वायुमित्री, ३ सूर्य, ४ अग्नि, ५ विष्णुमहा ॥ कन्द—१, २ पञ्चवक्त्रास्तुरी त्रिभुव, ३ पञ्चवक्त्रास्तुरी त्रिभुव, ४, ५ द्विवक्त्रास्तुरी त्रिभुव ॥

प्राणापानी सुरमोर्मा पालं स्वाहा	॥१॥
वायुमित्री उर्वभुस्था मा पालं स्वाहा	॥२॥
सूर्यं पालुषा मा पाहि स्वाहा	॥३॥
अग्ने वैश्वानरं विश्वैर्मा देवैः पाहि स्वाहा	॥४॥
विश्वेभ्यस्तु विश्वेभ्यः मा भर्ता पाहि स्वाहा	॥५॥ [३६]

॥ १७ ॥ अवि.—महा ॥ देवता—मोत्रास्तुरीणि ॥ कन्द—१-२ पञ्चवक्त्रास्तुरी त्रिभुव, ३ वायुमित्री ॥

मोत्रोऽमोत्रो मे दाः स्वाहा	॥१॥
सहोऽसि सहो मे दाः स्वाहा	॥२॥
वल्गमसि वल्ग मे दाः स्वाहा	॥३॥
आयुरस्याप्ये मे दाः स्वाहा	॥४॥
भोजमसि भोज मे दाः स्वाहा	॥५॥
चक्षुरसि चक्षु मे दाः स्वाहा	॥६॥
परिपालमसि परिपाल मे दाः स्वाहा	॥७॥ [३७]

॥ १८ ॥ अवि.—महा ॥ देवता—अग्नि ॥ कन्द—द्विवक्त्रास्तुरी त्रिभुव ॥

आतृव्यदपैवमसि आतृव्यवर्तनं मे दाः स्वाहा	॥१॥
--	-----

सपत्न्यर्चयामसि सपत्न्यर्चार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥२॥
अपत्न्यर्चयामस्यस्यर्चार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥३॥
पिश्याच्यर्चयामसि पिश्याच्यर्त्तं मे दाः स्वाहा	॥४॥
सदान्वाच्यर्चयामसि सदान्वाचार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥५॥[४१]

॥१२॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

अग्ने यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥१॥
अग्ने यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥२॥
अग्ने यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥३॥
अग्ने यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥४॥
अग्ने यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥५॥[४२]

॥२०॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

वायो यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥१॥
वायो यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥२॥
वायो यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥३॥
वायो यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥४॥
वायो यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥५॥[४३]

॥२१॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

सूर्य यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥१॥
सूर्य यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥२॥
सूर्य यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥३॥
सूर्य यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥४॥
सूर्य यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् देष्टि यं वयं द्विभ्यः	॥५॥

॥२२॥ अवि.—अयम् ॥ देवता—अयम् ॥ अन्तः—१-४ विपुल विपुल विपुलविपुल, ४ अविग विपुल

विपुलविपुल ॥

अन्तः यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥१॥
 अन्तः यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥२॥
 अन्तः यत् ते अविस्तेन तं प्रति अवि योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥३॥
 अन्तः यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥४॥
 अन्तः यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कथु योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥५॥[४५]

॥२३॥ अवि.—अयम् ॥ देवता—अयम् ॥ अन्तः—१-४ समविपुल विपुलविपुल, ४ अयम् विपुल

विपुलविपुल ॥

आपो यद् अस्तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥१॥
 आपो यद् वो हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥२॥
 आपो यद् योऽविस्तेन तं प्रति अवि योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥३॥
 आपो यद् यः शोचिस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥४॥
 आपो यद् अस्तपस्तेन तमेतेजसं कथु योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥५॥[४५]

॥२४॥ अवि.—अयम् ॥ देवता—आयुः ॥ अन्तः—१, २ अविगविपुल पदं, ३, ४ अविगविपुल पदं

१ अविगविपुल, २-४ अविगविपुल अविगविपुल ॥

शैरमक शैरम् पुनर्गो अन्तः यत् पुनर्गोतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमत्त यो वः शैरम् तमत्त स्या मांसान्येव ॥१॥
 शैरम्पु शैरम् पुनर्गो अन्तः यत् पुनर्गोतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमत्त यो वः शैरम् तमत्त स्या मांसान्येव ॥२॥
 शैरम्पु शैरम् पुनर्गो अन्तः यत् पुनर्गोतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमत्त यो वः शैरम् तमत्त स्या मांसान्येव ॥३॥
 तमत्ततमत्त पुनर्गो अन्तः यत् पुनर्गोतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमत्त यो वः शैरम् तमत्त स्या मांसान्येव ॥४॥
 अर्ण पुनर्गो अन्तः यत् पुनर्गोतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमत्त यो वः शैरम् तमत्त स्या मांसान्येव ॥५॥

उपज्जे पुनर्यो यन्तु यातवः पुनर्दुतिः किंमिदिनीः ।

यस्य स्य तर्जु यो वः श्राद्धेत् तर्जु स्वा मांसान्यत्

11611

अर्हन्ति पुनर्यो यन्तु यातवः पुनर्हतिः किंभीदिनीः ।

यस्य स्थ तमेत्त यो वः प्राद्वैत् तमेत्त स्वा मांसान्यत्त

1161

भरुजि पुनर्यो यन्तु यातवः पुनरेतिः किमीदिनीः ।

यस्य स्थ तमेत् यो वः प्राडितु तमेत् स्वा मांसान्पत्त

||=|| [४७]

॥ २४ ॥ अविः—आत्मः ॥ देवता—वृद्धिपूर्वा ॥ कन्धः—१-२, ४ धनुस्तु, ५ मुरिगस्तु ॥

शं नो देवी पृश्निपर्वणं निर्धेत्या अकः ।

उग्रा हि फणवजम्भनी ताम्रभक्षि सहस्रवीम्

1191

सहमानेयं प्रथमा वृत्तिपर्यजायत ।

तयाहं दुर्गाम्नां शिरो वृथाभिं शुकुनेरिव

1120

अरायमात्रवशात् न यथै रक्षाति जिह्मिषति ।

गर्भादं कथय नाशय पृथिवर्णि सदस्य च

代变代

गिरिमेनोः का वंशाय कथ्यान्जीवितयोपनान् ।

सत्सिद्धं देवि पृथिव्यर्षमिदं विदुर्द्विजिह्वि

11811

पराच एनान् प्र शुद्ध कथञ्चिद्विषयोपनान् ।

तमांसि यत्र गच्छन्ति तत् कुम्पादि। खनीः गमम्

1141 [81=]

॥ २६ ॥ ऋषिः—सविता ॥ देवता—वसवः ॥ छन्दः—१, २ त्रिष्टुप् ; ३ उपसिद्धिश्चित्रश्च वृत्तौ, ४ शुक्तिगुणद्वयं

५ अत्राष्टमः ॥

एह यन्तु पशवो ये पेशुर्नायुषेणं सहचारं भुजोर्ष ।

त्वष्टा येषां रूपधेयानि वेदास्मिन् तान् गोष्ठे संविता नि यच्छतु

॥३॥

इमं गोष्ठं पशवः सं संवन्तु बृहस्पतिरा नैयतु प्रजानन् ।

सिनीयाही नपत्वाप्रमेपाभानभूषो धनुमते सि यन्त्र

॥३॥

सं सं स्वयन्ता पशवः समथाः समु पूरुषाः ।

सं धान्यस्य या रक्तातिः संस्त्रान्वेष इति पां जुहोमि

11月21日

सं सिञ्चामि गवां क्षीरं समाम्बुजैर्न कलं सौम्य ।
संसिञ्चा अस्मार्कं वीरा ध्रुवा गावो भवि गोपतौ
आ देवामि गवां क्षीरमादौर्षे धाम्बुजैर्न सौम्य ।
आर्द्रता अस्मार्कं वीरा आ पशोर्दिदमस्तैरुष

॥४॥

॥५॥ [४।६]

॥ ५७ ॥ पवि—पवित्रात् ॥ देवता—१-२ गोपवि, ३ वीरा, ४ इन्द्रः ॥ कन्द—कन्दुपदम् ॥

नेच्छन्तुः प्राशं नयामि सहमानमिभूरसि । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥१॥
मुपुर्णस्यार्थविन्दत् प्रकुरस्त्वास्तनभृता । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥२॥
इन्द्रो ह चके त्वा वादस्तेभ्यस्त्वं स्तरीयवे । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥३॥
प्रातामिन्द्रो व्याभ्रादस्तेभ्यस्त्वं स्तरीयवे । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥४॥
वप्रांश्च धाम्बुजैर्न इन्द्रः सालाध्रुवौ इव । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥५॥
रुद्र जलापमेव न नीलशिखण्ड कर्मकृत् । प्राशं प्रतिप्राशो जह्युसान् कृण्वेपथे ॥६॥

तस्य प्राशं त्वं जहि धो मे इन्द्रमिदार्सति ।

॥७॥ [५।१]

अर्थि नो ह्युति शर्त्तुमिः भूमि ममृतेर्न कृषि

॥ ५८ ॥ पवि—पवित्रात् ॥ देवता—१, २ अरिमा, अश्वि, ३ विश्वामित्र, ४, ५ आश्विभिर्यादयः ॥ कन्द—१ अश्वि, २-४ विश्वामित्र, ५ अश्विभिर्यादयः ॥

हृन्ममेव जरिमन् यथेताम्यं मेममन्ये मूल्यवो रिसिपुः श्रुतं ये ।

॥१॥

मतेर्न पुत्रं प्रमेता उषस्त्वं मित्र एनं मित्रियाद् पात्तैरेसः

॥२॥

मित्र एनं वरुणो वा रिवादा जघमृत्युं कृण्वतां संनिदानौ ।

॥३॥

सदमिर्होता पुषुनामि विद्वान् रिवा देवानां जनिमा विवकि

॥४॥

त्वमीक्षिणे पशुनां पानिवानां ये ज्ञाता उव वा ये जनित्राः ।

॥५॥

मेमं प्राशो ह्यस्मिन्मो अंघानो मेमं पिवा नधिपुमो अमित्राः

॥६॥

पीष्ट्वा पिता इषिरी माता जगमृत्युं कृण्वतां संनिदानौ ।

॥७॥

पशु जीना अर्दिनेरुषस्त्वं प्राशपातम्यो गुपिता श्रुतं दिवाः

॥८॥

इममेन प्राशेने वरुणे नय मित्रं रेवो वरुण मित्रं रानन् ॥

॥९॥ [५।२]

मातेरास्मा अर्दिने शर्म यच्छ रिचै देवा जगमृतिर्यासत्

॥ २६ ॥ आधिः—अधर्मा ॥ देवता—१ अग्निः, सूर्यः, बृहस्पतिः, २ जातवेदाः, स्वरा, सविता, ३, ४ इन्द्रः, ५, ६ वायुः, ७ मित्रः, ८ वरुणः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः ॥ अश्विनः—१ अश्विनः, २, ३, ४—५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः ॥

पार्थिवस्य रसे देवा भग्नस्य तुल्यो वै वल्ले ।

आयुष्यमिहमा अग्निः खर्षो वचै आ धाद् बृहस्पतिः ॥१॥

आयुष्यमै धेहि जातवेदः भुजां स्वर्णरश्मिर्धेहिस्मै ।

रायण्योषं सवितरा सुवस्यै शतं जीवाति शरदस्त्वयाम् ॥२॥

आशीर्णं ऊर्जमुत सौमजास्तं दधं धत्तं द्रविणं तचैततौ ।

अपं क्षेत्राणि सर्वसापभिन्द्र कृषवानो अन्धानर्चयन्तुपस्रान् ॥३॥

इन्द्रं दुत्तो वरुणेन शिष्टो मरुद्भिरुग्रः प्रदितो नु आयन् ।

एव यो धापायुषिषी तुषष्टे मा सुगुन्मा तुषत् ॥४॥

ऊर्जमस्मा ऊर्जस्वती धत्तं पयो अस्मै पयस्वती घत्तम् ।

ऊर्जमस्मै धापायुषिषी अथमां विश्वे देवा मरुत ऊर्जयार्धः ॥५॥

शिवामिष्टे हृदयं सर्ववाम्यनमोवो मोदिषीष्टाः सुवर्चाः ।

सुवातिनो विपतां मन्थमेतमभिर्नो रूपं परिधार्ध मायाम् ॥६॥

इन्द्र एता संसृजे विद्धो अग्र ऊर्जा दधामनरां सा त एषा ।

तथा त्वं जीव शरदः सुवर्च मा तु आ सुस्रोद् मिपमेस्ते अक्रन् ॥७॥ [५३]

॥ ३० ॥ आधिः—अधर्मा ॥ देवता—१ अग्निः, २ सविता, ३, ४ अश्विनः, ५ इन्द्रः ॥ अश्विनः—१ अश्विनः, २, ३, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः ॥

यथेदं भूम्या यधि हृणं वती मयावर्ति ।

एषा मरुतामि ते मनो यथा मा कामिन्यसो यथा मखापगा अर्तः ॥१॥

सं चेज्ययो अभिना कामिना सं च वचैथः ।

सं धां भगोसो अम्मत्त सं चित्तानि सद्यं भवा ॥२॥

यत् सुपूर्णा विवृचवी अन्धीवा विवृचवः ।

तत्र मे गच्छताद्वर्ष सुख इव कुर्मस्तं यथा ॥३॥

यदन्तेर तद् वाशे यद् बाह्यं तदन्तेरम् ।

वङ्ग्यानां विश्वरूपाणां मनो शुभासौपथे

1981

एयमगन् पतिमामा जनिं कामोऽदमागवस् ।

अस्यः इति च दृष्टुं यथा भवेन्नारं सदागमम्

144 [248]

॥ ३१ ॥ ज्ञानि—आचार्य ॥ द्रव्य—१ सदी, २-६ विमिश्रितद्रव्य ॥ कदा—१ अनुष्ठान, २, ४ उपविष्ट

विष्णुसुहृदी, ३, २ मार्च विष्णुम् ॥

इन्द्रोऽस्य या मुक्षी ह्यत् जिमेरिर्बभूव सदैव्या ।

तस्यां दिनदिनं सं निश्चीनं रूपं स्यात् । इति ।

3131

• एष्टमृष्टमवृष्टमपौ कुरुतेमवृष्टम् ।

अथपुनस्तर्गमिदुनान् क्रिमीन् यथेता जन्मयामसि

11911

अश्वगृहं हन्मि महता जुष्टेन दूना अर्दना अरता अभ्युदन् ।

शुद्धानशेषान् नि निशमि घाघा यथा किमीशां नकिंकुचिपति

封要机

अन्वोन्व शीर्षेणपरेमयो पाद्विषे निर्मीन् ।

अथस्वर्गं व्यंशुरदिप्रीन् धर्षता जन्मयामसि

11811

ये त्रिमणः परमेशु बनेष्टोर्वशीषु पशुव्यपनन्तः ।

ये धर्माः ह्यन्येभ्यः सर्वे तद्गन्धिं जनिं किमीषाम्

11511 [515]

॥ ३२ ॥ गङ्गा — वज्रवक्त्रा ॥ देवता — वज्रवक्त्रा ॥ ३३ ॥ — ॥ त्रिपदाभिरुपगतायाः, २-४ अनुष्टुप्, १ अष्टुप्गतिः

कुरुरिष्यः ॥

उपधादित्यः गिमीन् दन्तु निम्रोचन् दन्तु शिपिणिः ।

ये अन्तः निर्मणो नति

1182

निश्चयेन चतुरथं विधिं सास्त्रमर्हतेनम् ।

शुणाम्यस्य पुष्टीर्न वि वृद्धापि यच्छिरः।

12918

अत्रिन्दु यः विमयो हन्ति परमज्जन्मदमिषत् ।

अगस्त्यस्य ब्रह्मज्ञा सं विनश्यद् विभीन

註釋15

इतो राजा किमीणसुतैर्वा स्थतिर्हता ।

इतो इतमाता किमिद्वज्राता इतस्वेष्टा

॥४॥

इतातां थस्य देशसो इतासुः परिवेशतः ।

अयो ये क्षुल्लका इव सर्वे ते किमयो हताः

॥५॥

प्र ते सृणामि पृष्टे याम्यो वितृदापति ।

मिनरि ते कृपुम्भे यस्ते विप्रधामः

॥६॥ [६।२]

॥ ३३ ॥ अविः—अयव । ॥ देवता—यजमविबर्हणम् । ॥ इन्द्रः—१, २ कपुम्भे, ३ कपुम्भेपुम्भे, ४ कपुम्भेपुम्भे ।

अविःपुम्भे, ५ कपुम्भेपुम्भे विप्रधामः, ६ कपुम्भेपुम्भे विप्रधामः ।

अवीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां हृष्यदधि ।

यक्ष्म शीर्षयर्षि मरिस्तप्यामिहामि वि वृहामि ते

॥१॥

ग्रीवाभ्यांस्त उष्णिहाभ्यां कीर्त्ताभ्यां अनूययात् ।

यक्ष्म दोषयर्षि मरिस्तप्यामिहामि वि वृहामि ते

॥२॥

इदयात् ते परि वल्लोमो हलीकयात् प्राभ्याम् ।

यक्ष्म मरिस्तप्यामिहामि वि वृहामि ते

॥३॥

आग्नेय्यस्ते गुदाभ्यां वनिष्ठोरुदरादधि ।

यक्ष्म कृदिभ्यां प्लाशेर्नाभ्यां वि वृहामि ते

॥४॥

ऊरुभ्यां ते अक्षीयज्ज्यां पाणिभ्यां प्रपदाभ्याम् ।

यक्ष्म मनुष्यं धोषिभ्यां भासुर्धो मरिस्तो वि वृहामि ते

॥५॥

प्लंस्त्रिभ्यस्ते मुक्तभ्यां स्नायभ्यां धूमनिभ्याः ।

यक्ष्म पाणिभ्यामङ्गुलिभ्यां मूलेभ्यो वि वृहामि ते

॥६॥

अङ्गेऽङ्गु लोर्ललोम्नि यस्ते पर्वणिपर्वणि ।

यक्ष्म त्यक्ष्मं ते ययं पक्ष्मपक्ष्म वीर्धेक्ष्म विव्यक्ष्मं वि वृहामि ते

॥७॥ [६।२]

॥ ३४ ॥ अविः—अयव । ॥ देवता—१ यक्ष्मपतिः, २ देवता, ३ यक्ष्मपतिः, ४ यक्ष्मपतिः, ५ यक्ष्मपतिः, ६ यक्ष्मपतिः ।

अविः—अयव ।

य ईर्धे पक्ष्मपतिः पक्ष्मनां चर्तपदाभ्यां यो द्विपदाभ्याम् ।

निष्कीतः स माविर्धं भासुर्धो रायस्पोषा यजमानं सचन्ताम्

॥१॥

प्रमुञ्चन्तो सूर्यस्य रेतो गातुं खलु यजमानस्य देवाः ।
उपाकृतं शशमानं यदस्पातु म्रियं देवानामप्येषु पापं ।

॥२॥

ये वृध्वाणामनु दीध्याना अनैवेन्तु मर्नसा चक्षुषा च ।
अग्निदाने प्र हुंभोक्तु देवे विश्वरर्षा भुजया संरयन्ताः ।

॥३॥

ये ह्यम्भसः पशवो विश्वरूपाः विश्वाः सन्तो वदुर्वैरूपाः ।
वापुष्टानमे प्र हुंभोक्तु देवाः प्रजापतिः प्रजया संरयन्ताः ।

॥४॥

प्रजानन्तः प्रसिं वृहन्तु पूर्वै मातमङ्गैभ्यः पर्वारंस्तम् ।
दिर्वै गच्छ प्रसिं तिष्ठा शरीरैः स्वर्गं याहि पुथिमिदेषुपार्श्वः ।

॥५॥ [६।३]

॥३६॥ अग्नि — अग्नि ॥ देवता — विश्वरूपो ॥ अन्तः — १ वृध्वाणामो विष्णुः, २, ३ विष्णुः, ४, ५ अग्निः विष्णुः ॥

ये भुवर्षन्तो न वदन्त्यान्धुर्षान्ध्रयोऽग्ररत्तप्यन्तु पिण्डर्याः ।
॥ तेवमिदया दुर्मिष्टिः सिन्धुर्दि नस्तां कृत्वा च विश्वरर्षा ।

॥१॥

यशस्विमुपय एनसाङ्गनिर्मकं प्रजा अंशुतुध्वमानम् ।
मुध्वन्वा नरतोऽज्ञानेषु पाशु रशसु सं नृपेभिः सजतु विश्वरर्षा ।

॥२॥

अदान्पातलोमवान् मर्षमानो यशस्यं त्रिदाम्स्तमये न धीरः ।
यदेनमकृत्वा च पुत्र एव तं विश्वरर्षान् प्र हुंभवा स्वस्तये ।

॥३॥

चोरा अपर्ययो नयो अस्तरेभ्यश्चक्षुर्दृष्टो मर्नस्य सृत्पम् ।
हृहृस्पर्शये महिषं युजयन्तो विश्वरर्षान् नमस्ते पादास्मान् ।

॥४॥

पुत्रस्य पत्न्यः प्रभृतिर्दुर्लभं न याथा धीर्वैरु मर्नसा शूरोणि ।
इमं यमं विरत विश्वरर्षेणा देवा यन्तु शुभनस्वमानाः ।

॥५॥ [६।४]

॥३६॥ अग्नि — अग्निदेव ॥ देवता — १ अग्निः, २ सोमः, अश्विना, वाता ३ वायुपौरो, ४ इन्द्रः, ५ सूर्यः,
६ अश्वपतिः, ७ विश्वरूपः ममः, ८ योनिः ॥ अन्तः — १ अग्निः विष्णुः, २, ३-५ अश्वपतिः,
६, ७ विष्णुः, ८ विष्णुः शुभनस्वमानः ॥

आ नो अमे सुमतिं संभुतो यीमेदिमा इमंती सह नो मर्मेन ।
शुभा श्रेष्ठं समनेष्टु वस्तुश्रेष्ठं पत्या शौभ्यमस्तुष्टु

॥१॥

सोमं जुष्टं प्रतो जुष्टमयं म्याः संभृतं भगम् ।

धातुर्देवस्य सत्येन कृणोमि पतिवेदनम्

॥२॥

इयमेग्ने नारी पतिं विदेष्टु सोमो हि राजा सुभगां कृणोति ।

सुधाना पुत्रान् महिषां भवति गत्वा पतिं सुभगां वि राजन्तुं

॥३॥

यथास्त्रो मघर्षधाहरेण प्रियो भुगार्था सुपर्दा वृधूर्ध ।

एवा भगस्य जुष्टेयमेस्तु नारी सन्धिरया पर्याचिराधयन्ती

॥४॥

भगस्य नायमा रोह कृणोमनुपदस्वतीम् ।

तयोपप्रतारय यो वरः प्रतिक्राम्यः

॥५॥

आ क्रन्दय धनपते वरमाप्तेनसं कृणु ।

सर्वं प्रदक्षिषं कृणु यो वरः प्रतिक्राम्यः

॥६॥

इदं हिरण्यं गुल्गुल्वन्मनीषो अयो भगः ।

एते पतिम्यस्त्वामदुः प्रतिक्रामाय वेत्तेदे

॥७॥

आ त्वं नयतु सविता नयतु पतिर्यः प्रतिक्राम्यः ।

स्वमस्यै धेक्षोपधे

॥८॥ [६।५]

॥ इति द्वितीयं वचनं समाप्तम् ॥

अथ तृतीयं काराडम्

॥ १ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १ अग्नि, १ मरुत २-१ इन्द्र ॥ अन्ध — १, ४ विष्णु २ विराड्गामी भुरिक्
विष्णु ३, १ अमुष्ण ४ विरट् पुरउष्णिक्

अग्निर्ना शत्रून् प्रत्येतु विद्वान् प्रतिदहन्मिश्रंस्तिमसांविष् ।

स सेनां मोहयन् परेषां निहस्ताब्ध कृणवज्जातरोदाः

॥ १ ॥

यूपमुग्रा मेरुत इंदुरां स्यामि प्रेक्षं युगुत सहध्वम् ।

अमीषणान् दस्यो नाधिता इमे अग्निर्मे पां दूतः प्रत्येतु निद्वान्

॥ २ ॥

अग्निर्सेनां मेघवक्ष्माभ्दंष्ट्रयतीममि ।

पुत्रं तामिन्द्र वृनहन्मिषं दहते प्रति

॥ ३ ॥

प्रयुत इन्द्र मृजता हरिभ्यां अ ते वक्षः प्रमृण्येतु शत्रून् ।

जहि पूर्वोचो अन्धः पराचो विष्णु सत्यं कृणुहि चित्तमेवाम्

॥ ४ ॥

इन्द्र सेनां मोहयामिगोणाम् ।

अग्नेर्गतिरस्य भ्राज्या शत्रुं विष्णो मि नाशय

॥ ५ ॥

इन्द्र सेनां मोहयतु मरुतोऽन्नन्नवोजेता ।

वर्षध्वमिषा दंष्ट्रा पुनरेतु पराजिता

॥ ६ ॥ [१११]

॥ २ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १, २ अग्नि, १, ४ इन्द्र, २ वी, १ मरुत ॥ अन्ध — १, ४, १ विष्णु,
२-१ अमुष्ण ॥

अग्निर्मे दूतः प्रत्येतु निद्वान् प्रतिदहन्मिश्रंस्तिमसांविष् ।

स चित्तानि मोहयतु परेषां निहस्ताब्ध कृणवज्जातरोदाः

॥ १ ॥

अपमृषिर्मृषुहृन् यानि चित्तानि वो हृदि ।

मि वो धष्टरोरंभः प्र वो यमह सृजेतः

॥ २ ॥

इन्द्रं चित्तानि मोहयन्वर्षाङ्कृत्या चर ।

अग्नेर्वातस्य धाव्या तान् विपुचो वि नाशय

॥३॥

व्याकृतय एषामिताथो चित्तानि मृक्षत ।

अथो यदुद्येषां बुद्धि तंदेषां परि निर्जेहि

॥४॥

अमीषां चित्तानि शक्तिमोहयेन्तो मृदाणाङ्गान्मध्वे परेहि ।

अभि प्रेहि निर्देह हस्तु योऽर्थाद्यामित्रांस्तर्मसा विष्य शर्वन्

॥५॥

असी या सेनां महतः परेषामस्मानैत्यन्योर्जेता स्वर्षमाना ।

तां विध्वस्त तमुत्तार्षयेन् यर्षेयामन्यो अन्यं न जानात्

॥६॥ [१।२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अपर्वी ॥ देवताः—अग्न्यादयो सप्तऋषयः ॥ वन्दः—१, २, ४ विष्णुः, ३ अश्वत्थाम इतिक्
वह्मिः २, ५ अश्वत्थम् ॥

अर्विकदत् स्तथा इह संवदग्ने व्यधिश्व रोदसी उरुची ।

मुञ्चन्तु त्वा मरुतो विश्वेदस्तु आमुं नेष नर्मसा रातर्द्वयम्

॥१॥

दूरे यित् सन्तमरुदास्त इन्द्रया व्यापयन्तु सख्याय विप्रम् ।

यद् गावश्चैर् बुद्धिमिर्कर्मस्मै सौत्रामणया दर्शयन्त देवाः

॥२॥

अज्ञपस्त्वा राजा वरुचो ह्ययतु सोमस्त्वा ह्ययतु र्षतिभ्यः ।

इन्द्रस्त्वा ह्ययतु विश्वस्य आभ्यः श्येनो भूत्वा विरा आ पत्रेयाः

॥३॥

श्येनो इवमे नयत्वा परस्मादन्मन्त्रे अर्षेहर्षं परन्तम् ।

अभिना पथ्या कृणुतां सुगं तं इमे संजाता अभिसंविशध्वम्

॥४॥

ह्वयन्तु त्वा प्रतिजुनाः प्रति मित्रा खेवृषत ।

इन्द्रायी विन्वे देवास्ते विशि चैर्मपदीधरन्

॥५॥

यस्ते हर्वं विवर्दत् सजातो यश्च निष्टर्षः ।

अवाप्रमिन्द्र तं कृत्वापेममिहर्वं गमय

॥६॥ [१।३]

॥ ४ ॥ अग्निः—अपर्वी ॥ देवताः—इन्द्रः ॥ वन्दः—१ अमर्षी २, ३, ५, ७ विष्णुः, ४, ६ अश्वत्थम् ॥

आ श्वो गन् रात्रं सुह वर्त्तसेर्देहि ग्रामं विश्वां पतिरुत्तरात् त्वं वि रीज ।

तवीत्त्वा रामन् प्रदिशो ह्ययन्तूपतयो नमुस्वो भवेद

॥१॥

त्वां विज्ञो धुरातो राग्यामि त्वामिमाः प्रदिशुः पञ्च देवीः ।	
वर्षमन् राप्रसमे कुरुदि अपस्व ततो न उग्रो वि मेजा वर्षनि	॥२॥
अथ त्वा यन्त इविनेः सज्जाता अविर्दतो अनिरः सं धराति ।	
जायाः पुत्राः सुमनसो भवन्तु युहुं धर्षिं प्रति परयासा उग्र ।	॥३॥
अधिना त्वाग्ने मिश्रवरुणोमा विर्ये देवा मरुतस्त्वा हृपन्तु ।	
अथा मनो यमुदेयाय कुरुष्व ततो न उग्रो वि मेजा वर्षनि	॥४॥
या म द्रव परमस्याः परायतोः शिषे ते द्यावापृथिवी उमे स्ताम् ।	
सदयं राजा वरुणस्तथाह स त्वायमदुत् उपेदमेदि	॥५॥
एन्द्र मनुष्याः पेरि सं सप्तारस्या वरुणैः संविदानः ।	
स त्वायमदुत् इवे सधस्ये स देवान् वंछत् स ठे कहरणाद् विराः	॥६॥
पृथ्या विवतीर्विष्णुया विरुषाः सर्वाः सुहस्य वरीयस्वे श्वान् ।	
सास्ता सर्वाः संविदाना ह्वयन्तु दशमीमुग्रः सुमनां यशोद	॥७॥ [१४]

॥ ५ ॥ अग्ने—अग्नी ॥ देवता—सोमः, पर्वतवि ॥ अन्तः—१ उग्रोऽनुपपत्तिपुत्रः, २, ३, ४—० अदुत्पदः

५ मिथुः न विरुहतेरुहणी ॥

आयमेगन् पर्वमणिर्बली यलैन प्रमुशान्सपमान् ।	
मोनो देवानां पयु श्रोत्रधीनां वर्षता सा मिन्स्वरमपायन्	॥१॥
मयि क्षत्रं पर्वमणे मयि धारयाद् शयिम् ।	
अहं शुक्ररपोमीधुर्गे निनो भूवाग्रहृष्टमः	॥२॥
यं निदुधुर्धनसती गुह्यं देवाः शिषं प्रणिम् ।	
तमस्मन्व सारापुषा देवा ददतु मर्ते	॥३॥
सोमेस्य पर्वः सद् उपमग्नन्दिन्द्रेह इतो वरुणेन शिष्टः ।	
तं विवासं युहु रोचमानो दीपोयुत्ताय शतशोदाय	॥४॥
आ मारुधन् पर्वमणिर्बला अविष्टतातये ।	
यथाग्नेष्टोऽष्टान्ययम्व उव संविदः	॥५॥
ये धीवानो रयग्राः कर्षीरा ये मेनीषिणः ।	
उपस्तीन् पर्वं धर्षं त्वं सर्वान् कृष्वभितो जनान्	॥६॥

ये राजानो राजकृतैः मृता शोभयन्ति ये ।
उपस्तीन् वर्णं मयं त्वं सर्वान् कुरुमिती जनान्
पुण्योऽसि सन्पानः सर्वोनिर्वासी दीर्घेण मया ।
संवत्सरस्य तेजसा तेन यज्ञमि त्वा मणे

॥७॥

॥८॥ [१४]

॥ ६ ॥ अति—अवधीर्जः पुरुषः । देवता—अथत्यः ॥ कृता—अनुष्टुप् ॥

पुमान् पुंसः परिजातोऽथत्यः त्वद्विरादति ।
स इत्तु शर्भन् माम्काम् यानुदं द्वेष्मि ये न माम्
तान्मत्स्य निः शृणोहि शर्भन् वैवाधु दोषतः ॥
इन्द्रेण वृद्धसा मेदी मित्रेण बरुणेन च
मयाऽथत्य निरमन्तोऽन्तर्महस्पृक्षे ।
एवा तात्सर्वास्मिर्महस्पृक्षे यानुदं द्वेष्मि ये न माम्
यः सहमान्धरति सासहान् इव ऋषभः ।
तेनोद्यत्य त्वया पयं सुपत्नान्त्सहिषीमहि
मिनर्षेमान् निर्ध्वंतिमुरयोः पावैरशोकयैः ।
अथत्य शर्भन् माम्काम् यानुदं द्वेष्मि ये न माम्
मयाऽथत्य यासत्पत्नान्शरोहन् कृष्युपेऽर्धरान् ।
एवा मे शर्भोर्ध्वान् विध्वग् मिच्छु तद्वैश्व च
तेऽपुत्राण्युः प्र प्लवन्तां द्विक्वा नीविषु वर्धनात् ।
न धिक्वाधर्मस्तान् पुनरसि विवर्धनम्
मैवात्तु तुदे मनेसा प्र सिन्धेनोत प्रदोषा ।
मैवान् वृषस्य शार्त्तमाभ्युत्पस्य जुदामदे

॥९॥

॥१०॥

॥११॥

॥१२॥

॥१३॥

॥१४॥

॥१५॥

॥८॥ [२१]

॥ ७ ॥ अति—सुखप्रियः । देवता—१-३ इतिवाः, ४ विपुली शरके, ५ अथत्यः, ६, ७ अथत्योऽथत्यम् ॥

अन्तः—१-२, ७ अनुष्टुप्, ९ सुविगुण्णम् ॥

इतिरस्यं रघुपदोऽसि श्रीर्षिर्षि भेषजम् ।
स त्विन्द्रियं विपालमा भिपुचीनकन्तनशत्

॥१॥

असु त्वा हरिणो वृषा पञ्चिभृत्पिस्त्वमीव ।
विप्राणि नि प्यं सुप्तिं यदस्मै चेन्नियं हृदि ।

॥२॥

अदो यद्वरोचंते चतुष्पदमिह च्छदिः ।
देना ते सर्वं चेन्नियमद्वैत्यो नाशयामसि

॥३॥

असू ये दिवि सुमनो विवृतौ नाम तारके ।
पि चेन्नियमप्यं हृत्पतापधुपं पाशोमुत्तमसु

॥४॥

आप इव पा दे मेपुनीतारौ जमीयुवातेनीः ।
आपो निबन्ध भेदजीस्तास्त्वो हृत्पन्तु चेन्नियात्

॥५॥

यदासुते शिपमापायाः चेन्नियं र्वा ज्ञानरो ।
येदाहं तस्मै भेषजं चेन्नियं नाशयामि रमत्

॥६॥

अपुत्रासे मर्चनाशामपकास उपसामुत ।
अप्राप्तमत् सर्वं दुर्भूतमप्यं चेन्नियमुत्तमतु

॥७॥ [२।६]

॥ ८ ॥ मन्त्रे — अथर्व १) देवता — १-४ मित्रादयो विरचे देवता २, ३ मन्त्र ॥ अन्तरा — १, २ मित्रादय २, ३
अथर्व ३ विष्णु हरिणीयो चतुष्पद विष्णु २ अथर्व ॥

आ मातु मित्र श्रुतमिः कल्पमानः संश्रियन् पृथिवीमुत्तिर्यामि ।
अप्राप्तमभ्यं परंणो राघुरगिनर्तुहृद् राहं संश्रियं दचातु

॥१॥

प्राता रातिः संविहदं हृत्पन्तामिन्दुसराष्ट्रं प्रति श्रियन्तु मे वनः ।
दुपे देवीमर्दिक्षिं राहं वनो सज्जातानां मध्यमेष्टा यथाशानि

॥२॥

दुपे सोमं सपितारं नमोऽभिर्विमानाद्विद्योः अहमुत्तरत्वे ।
अप्यमिन्दुदीदायद् दीर्घमेव संजातैरिन्द्रोऽप्यतिष्ठतिः

॥३॥

इहेदेलापु न परो गेवायेयो गोवाः पुष्टपतिर्न आनेत् ।
अस्मै कामापोपं कामिर्नर्दिक्षं यो देवा तपसंयन्तु

॥४॥

सं यो मनोति सं ज्ञता समान्कृतीर्नयामसि ।
अमी ये विवृता स्पन्तु तान् वः सं नेमयामसि

॥५॥

इदं ईम्यामि मर्नता मर्नोमि मर्नं चिचमत्तुं चिचेमिरेत ।
मत्तु वरोपु इदंयानि वः कृषोमि मर्नं यावज्ज्वरमानं एतं

॥६॥ [२।३]

॥ ६ ॥ अग्निः—आग्नेदेवः ॥ देवता—आग्नेदेवित्वेन, मित्रे देवः ॥ अन्तः—१-३, २ अन्तर्द्वयः ३ अन्तर्द्वयः
शुद्धी, ६ अन्तर्द्वयः ॥

कर्त्तारस्य विना कस्य द्योपिता पृथिवी माता ।

यथाभिचक्र देवास्तथापि कण्ठता पुनः ॥१॥

ह्यग्नेष्वाणो आधारयन् तथा तन्मनुना कृतम् ।

कृणोमि बन्धि विष्कन्धं सुष्मन्तुर्हो गवामिव ॥२॥

मिशङ्गे ध्वे सुगन्तुं तदा यंभन्ति वेधतः ।

अग्रस्थं शुष्मं कायं यन्धि कृतवन्तु पुन्युरः ॥३॥

येना अवस्वयुधरथ देवा इवासुरस्त्रयया ।

शुर्ना कृपिरिषु दूषणो वन्धुरा कायवस्व च ॥४॥

दृष्टये हि त्वा भूत्स्यामि दूषयिष्यामि कायवस्व ।

उद्दामयो रयो इय शुपथेमिः सस्त्रियध ॥५॥

एकशतं विष्कन्धानि विधिंता पृथिवीमनु ।

तेषां स्थामस्य उज्ज्वलमग्निं विष्कन्धदूषणम् ॥६॥ [२४]

॥ १० ॥ अग्निः—आग्नेदेवः ॥ देवता—आग्नेदेवित्वेन, मित्रे देवः ॥ अन्तः—१-३, २-११, १२ अन्तर्द्वयः ३-६, १२ अन्तर्द्वयः

० अन्तर्द्वयः आग्नेदेवित्वेन ॥

प्रथमा तु न्युजात सा धेनुर्भवद् यमे ।

सा नुः पर्यस्वती दुहामुत्तराध्वरां समाम् ॥१॥

यो देवाः प्रतिनन्दन्ति रात्रिं धेनुमुपायतीम् ।

संवृत्तरस्य या पत्नी सा नौ अस्तु सुमङ्गली ॥२॥

संवृत्तरस्य प्रतिमां यां त्वां राज्यपास्यदे ।

सा न आर्यमती प्रजां शयस्तेषु सं सुज ॥३॥

इयमेव सा या प्रथमा न्यौत्तद्वद्विजितेषु चरति प्रविष्टा ।

महान्तो अस्यां महिमानो अन्तर्बृजिगाय नवगजनिवी ॥४॥

वानस्पत्या आयाणो योर्धमकत दुर्विष्णुवन्तः परित्सारीशम् ।

एकादशे सुप्रवन्तः सुधीरो वृषं रणाम् पतयो रयीणाम् ॥५॥

इडापास्पदं घृतमेतु सरीसृपं जातवेदः प्रति हुन्वा घृषाम ।

॥६॥

ये ग्राम्याः पूजायै विचरुपास्तेषां सज्जानां भक्षि रन्तिरस्तु

आ मो घृष्टे च पोषे च सवि देवानां सुमन्ती रपाम ।

पूयि देवे परो पतु सुपर्णा पुनस्त पत ।

॥७॥

सर्वान् यजान्तस्त्रिजतीपमूर्जे न आ मर

आयमेगन्तंपरसरः परिवराष्टके त्वं ।

सा न आदुग्मती प्रजा रायसोपेष्टु सं सुज

॥८॥

श्रुतु यज श्रुतपतीनारुतास्तु हापमान् ।

समाः संवत्सुरान् माह्वान् भुतस्य पतये यजे

॥९॥

श्रुतम्येषानुवेम्यै मन्त्रयः संपत्तरेभ्यः ।

धात्रे विधात्रे तमवे भुतस्य पतये यजे

॥१०॥

इदंया शुद्धंते ययं देवान् घृतपता यजे ।

गृहानलुभ्यतो वयं सं विश्वेभ्यो गमेतः

॥११॥

एकादश तपसा सध्यमाना जुनाल गर्भे भविमानमिन्द्रम् ।

तेन देवा व्यसिहन्तु शत्रून् इत्या दस्युनामभ्युच्छ्वीपतिः

॥१२॥

इन्द्रपुत्रे सोमपुत्रे इदितार्ति प्रजापतेः ।

कारानुस्मार्कं परम् प्रति वृहदि नो इविः

॥१३॥ [२५]

॥ ११ ॥ अग्नि — यज्ञ, अग्निहोत्र ॥ देवता — इन्द्रादी, वायुः, वसन्तवर्षादयम् ॥ वन्द्य — १-३ अग्निहोत्रः

४ शक्रः (मित्रो जायते), ५, ६ यजुःपुत्रः, ७ यशियः (वृहदीयसो) यन्मापृच्छिः ।

८ यद्वयः वृहदीयसो जायते ॥

मुन्नामि त्वा इविषा जीवनाय कर्मज्ञातयस्मादृत राजयवयात् ।

अग्निर्जीवाह यष्टेवर्देन तस्या इन्द्रम्यी प्र सुसुक्तमेनम्

॥१॥

पदि त्वापूर्यदि वा जेतो यदि स्यायोर्न्विकं नीति शुभ ।

तमा ररामि निर्यगेदृषस्यादस्योर्पमेनं शतशौरदाय

॥२॥

सदस्यायेण शतवर्षेण शताशुभा इविषादीर्पमेनम् ।

इन्द्रो यर्धेन शूरदो नपात्यवि विरवस्य इदितस्ये पात्य

॥३॥

शतं जीव शरदो वर्षमानः शतं ईमन्ताञ्छुतम् वसन्तान् ।
 शतं तु इन्द्रोऽग्निः संविता बृहस्पतिः शतस्यैव इविशार्हापिमेनम् ॥४॥
 प्र विशतं प्राणायानाननृत्वादीवि वनम् ।
 न्यरन्त्ये येन्तु मृत्यवो यानाद्भुतिरितराञ्छुतम् ॥५॥
 इद्वै स्तं प्राणायानौ भार्यं भातमितो युवम् ।
 शरीरमस्याङ्गानि अस्सं वरुत्तं पुनः ॥६॥
 जरायं त्वा परि ददामि जरायं नि धूवामि त्वा ।
 जरा त्वा भुक्ता नैष्ट अरन्त्ये येन्तु मृत्यवो यानाद्भुतिरितराञ्छुतम् ॥७॥
 अग्नि त्वा अग्निमाहित्वा वायुचर्ममिव रज्ज्वा ।
 यस्त्या द्यूत्तरभ्यर्धत्त जायमानं सुप्राशयो ।
 तं तं सत्यस्य हस्तोभ्यामुदंमुच्यन् पृष्टुवर्ततेः ॥८॥ [३।२]

॥ १२ ॥ शरदः—शरदा ॥ देवता—शरदा, वातसौम्यता ॥ इन्द्र — १, ७, २ मिष्टुवृ, २ विराट् लघवी, ३ पृष्टवी,
 ४ शरीरमसौ जायते, ७ वायुचर्ममिव, ८ अग्निम् (१, मिष्टुवृ) मिष्टुवृ, १ अतुष्टुवृ ॥

इद्वै ध्रुवा नि विनोमि शालां येनं तिष्ठति धृतमुच्यमाणा ।
 तां स्वां शाले सर्ववीरः सुवीरः अरिद्वीरा उप् सं वीरम् ॥१॥
 इद्वै ध्रुवा अग्निं तिष्ठ शालेऽर्यवर्ती गोमती सुवर्तावती ।
 ऊर्जस्वती पुरावती पर्यवन्त्युच्यन्ते मृते मौर्वगाय ॥२॥
 ध्रुवयमिति शाले बृहच्छेन्दाः प्रतिभग्या ।
 आ र्वा यरती गेमेदा कुमार आ येनः सायमास्यन्दमानाः ॥३॥
 इमां शालां सविता प्रमुष्टिन्द्रो पृष्टस्पतिर्नि विनोतु प्रजानन् ।
 उच्यन्तुना मरुतो धृतेन मर्षो नो राजा नि कृषिं वनेतु ॥४॥
 मानस्य पत्नि शरणा स्योना देवी देवमिनिर्वितस्येयं ।
 वणं यस्ताना सुमना अस्तस्यमथास्मभ्यं सुदवीरं रयि दाः ॥५॥
 अतेन स्पृणामधि रोद वंशोभो विराजन्वर्ष बृहत्त्वं शार्ङ्गम् ।
 मा तं रिपञ्चपञ्चरिं गृहाणां शाले शतं जीमि शरदः सर्ववीराः ॥६॥

एमां कुंभारस्तस्मै आ पुस्तो जगता सुद ।

॥७॥

एमां परिस्तुतः कुम्भ आ दुग्धः कुलशैल्युः

पूर्वा नारी प्र मर कुम्भमेतं घृतस्य धारामूर्तेन संमृताम् ।

॥८॥

इमां पादामूर्तेना * समरस्थीहापृतममि रंवात्येनाम्

इमां आपः प्र मराम्मयत्तमा बन्धनार्थिनीः ।

॥९॥ [३१]

गुराक्ष्य प्र सौदाम्यमूर्तेन सुहायेना

॥ १३ ॥ मणि — ययु ॥ देवता — सिद्धि, आय, वरय ॥ चन्द — १ मिष्टदुग्ध, २-४, ५ अत्रुद्वय, ६ विपक्ष उगती, ७ मिष्टदुग्ध (१, सूरि पट्टि) ॥

१ मिष्टदुग्ध, २ अत्रुद्वय, ३ विपक्ष उगती, ४ मिष्टदुग्ध (१, सूरि पट्टि) ॥

यदुदः संप्रयतीतहारनंदता इते ।

तस्मादा नृपोऽ नम स्य ता धो नमोनि सिन्धुः

॥१॥

यत् श्रेयता परेणेनाच्छीर्षं समरंरात ।

तदाप्नोदिन्द्रो धो युवीस्वस्मादापो अर्जुं हव

॥२॥

अपरांमं स्पन्दमाना अवीररत धो दिरुम् ।

इन्द्रो वः शक्तिमिदंवीस्वस्मात् धार्म्यं धो द्वितय

॥३॥

एतौ धो देवोऽर्पतिष्ठत् स्पन्दमाना यथाशुभम् ।

उदामिपुर्षीरिति तस्माद्दुष्टपुष्ट्यते

॥४॥

आवो मुद्रा घृतमिदार्षं आसन्नवीर्योमां मिभ्रस्वय इत् ताः ।

सीरो रतां मधुस्यार्मरंशुम आ मां प्राग्नेन सुह वर्षता गमेत्

॥५॥

आदिन् परमाम्बुत धो मृगोम्भा मा घोर्षो गच्छति वाट् मांशाम् ।

मन्यं मेजानो अमृतस्य शर्दि हिरस्परणां अर्धं यदा वः

॥६॥

इदं यं आपो इदं पमं युस्त श्रीतासी ।

इरेत्यमेतं शक्तिर्वैजदं येगुर्वाणि वः

॥७॥ [३३]

॥ १४ ॥ मणि — ययु ॥ देवता — गोह, अर्धमादयो मृगोम्भा ॥ चन्द — १-२ अत्रुद्वय, ३ अपर्षो मिष्टदुग्ध ॥

तं वीं गोष्ठेन गुपटा सं रथ्या सं सुधूत्सा ।

अर्धमादस्य यक्षाम् तेनां वः ॥ १५ ॥ ययामि

॥१॥

* अत्रुद्वय ॥ इति १३ ॥ व १० ॥

सं वः सृजत्ययमा सं पूषा सं बृहस्पतिः ।

समिन्द्रो यो धनञ्जयो मयि पुष्यत यद् वल्लं ॥२॥

संजग्माना अर्विम्पुषीरस्मिन् गोष्ठे करीषिणीः ।

विभ्रंतीः सोम्यं मध्वनमीवा उपेतन ॥३॥

इद्वैव गावो एतन्नेहो शकैव पुष्यत ।

इद्वैवोत म जायध्वं मयि संज्ञानपस्तु यः ॥४॥

शिषो यो गोष्ठो भवतु शारिशार्कैव पुष्यत ।

इद्वैवोत म जायध्वं यथा यः सं स्तेजामसि ॥५॥

मयो गावो गोपतिना सचक्षमयं यो गोष्ठ उह पौपयिष्ठः ।

श्रवणवेयिण पटुता भवन्तीर्जाया जीर्यन्तीरुप यः सदेम ॥६॥ [३।४]

॥ १५ ॥ अत्रिः—समयो (पयकनामः) ॥ देवता—१ इन्द्र, २ पश्यावः, ३ अग्निः, ४ श्रवणः विमपयः,

५ वेका, अग्निः, ६ वेका, इन्द्र, प्रजापति, समिन्, सोमः, शरिः, ७ वैश्वदेवः,

८ जातवेदः ॥ कन्दः—१ भुवि, मित्रपुः, २, ३, ४ मित्रपुः,

५ पटुता बृहतीगमो विरावरपतिः, ६ विराट्,

अत्रिः, ७ अत्रिपुः, ८ मित्रपुः ॥

इष्टमहं वृषिर्न चोदयामि त न ऐतं पुराणा नो अस्तु ।

नुदन्नराति परिवृन्दं मृगं स ईशानो धनुदा अस्तु मदीय ॥१॥

ये पन्थानो बह्वो देवपाना अन्तरा चात्राप्यिवी संचरन्ति ।

ते मा लुपन्तां पयसा घृतेन यथा अरिरा धनमाह्रायि ॥२॥

दुधेनाग्नं दृच्छमानो घृतेन जूहोमि दध्यं तस्ते बर्हाव ।

पावदीशो व्रतणा वन्दमान इमां दिव्यं शतसेयाय देवीषु ॥३॥

कुमारमेन शुरणि भीमयो नो यमध्वान्मगान दूरम् ।

शुनं नो अस्तु प्रपुणो विक्रमश्च प्रतिपुणः फलिनं मा कणोतु ।

इदं दध्यं सविदानो छेपयां शुनं नो अस्तु चरितव्यत्वं च ॥४॥

येन धनेन प्रपुणं चरामि धनेन देवा धनमिच्छमानः ।

तन्मे भूयो भवतु मा फलीयोऽसौ सात्तमो देवान् इविषा नि वेध ॥५॥

येन धनेन प्रपुणं चरामि धनेन देवा धर्माच्छिमानः ।
 तस्मिन् म इन्द्रो रुचिना दधातु प्रजापतिः सविता सोमो अग्निः ।
 उषं त्वा नमसा वयं होतव्यं चानर स्तुमः ।
 स नः प्रजाश्वात्तममु मेधुं प्राणेषु जायति
 विश्वासां ते मदाभिर्देवमाश्रयेत् तिष्ठते आतवेदः ।
 रामस्योषं सप्तमि मदनतो मा ते अग्ने प्रतियेया स्थियम्

॥६॥

॥७॥

॥८॥ [३१४]

॥ १६ ॥ अग्नि — अथर्व । देवा — १ अग्नोन्महादेवो अग्नोन्महा, २-९ अग्नोन्महा, १० रुपाः ॥ अन्तः — १ अग्निं
 अग्नोन्महा, २, ३, ४-७ विष्णु, ८ सुविष्णु पृथक् ॥

प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं इषामदे प्रातर्भिर्वावरुणा प्रातरुचिना ।
 प्रातर्मगं पुपुणं मरुतैरुचिना प्रातः सोममुत रुद्रे ईशामदे
 प्रातर्जितं भगमुषं ईशामदे वयं पुत्रमर्दितेषां विधुता ।
 आप्राप्तिव्यं यं मन्यमानस्तुरखिव राजां चिद्वं यं मर्मा मूर्खीत्याहं
 भगु मरुतैर्मगं सम्यसाद्यो भगोमां प्रियवृद्धया ददेषः ।
 भगु प्र लो जनय गोभिरसुभेगु प्र सुमिर्नृवग्भः स्याम
 कुतेदानीं भगवन्तः स्यामोत प्रमिन्न इव मध्ये अह्नाम् ।
 कुतेदितो मयपुन्यस्यैव वयं देवानां सुमती र्वाण
 भगं एष मर्गदो अस्तु देवस्तेना वयं भगवन्तः स्याम ।
 तं स्या भगु सत् ईशोदेविमि स नो भग पुराणा मवेद
 सप्तपुराणोदयां नमस्त दधिकर्मेव शुचये पुदार्य ।
 अरासीने वंमृतेर्दं मर्ग मे मंमिमाभो राजिन् आ वदन्तु
 अरासीनेमंमतीर्न उपातो वीर्यती । सदेव्यन्तु मुद्रा ।
 पुषं दुराना विभवः प्रवीता युषं पात स्तस्तिभिः सदा नः

॥१॥

॥२॥

॥३॥

॥४॥

॥५॥

॥६॥

॥७॥ [४११]

॥ १७ ॥ अग्नि — अथर्व । देवा — १ अग्नोन्महा, २, ३, ४-७ विष्णु, ८ सुविष्णु पृथक् ॥
 ९, १०, अन्तः ॥ अन्तः — १ अग्निं अग्नोन्महा, २, ३, ४-७ विष्णु, ८ सुविष्णु पृथक् ॥

मीरो युष्मन्ति कृपवो युगा वि तन्वते पुर्यङ् ।
 घृति देवेषु गुम्भया

॥१॥

१-३, ४ अग्नि, अथर्व, ५ अग्नि, ६ अथर्व, ७ अथर्व, ८ अथर्व, ९ अथर्व, १० अथर्व ॥ अग्नि पृ० ॥ स० ॥

युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनीं वषतेह वीजम् ।

विराजः श्रुष्टिः समेरा अस्यो नेदीय इत् सुस्यः पक्वमा यवत् ॥२॥

लाङ्गलं पवीरवत् सुशीलं सोमसत्तरु ।

उदिद् यंपत्तु गामर्षिं प्रस्थारंद् रघुवार्हन् पीत्रिं च प्रफुल्ल्यम् ॥३॥

इन्द्रः सीतां नि सृष्टात्ता तां पूषामि रंघत् ।

सा नः पर्यस्वती दुदासुवरासुतयं समाम् ॥४॥

शूनं सुफला वि तदन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अन्तु यन्तु शाहन् ।

शुनासिवा इदिषा सोसमाना सुविप्ला ओषधीः कर्ममरु ॥५॥

शूनं बाहाः शूनं नरः शूनं कृपन्तु लाङ्गलम् ।

शूनं वदुषा वध्यतां शुनमष्टाशुदिक्ष्व ॥६॥

छुनासीरेह र्म मे छुपेयाम् ।

पद् द्विवि चक्रपुः पयस्तेनेमाम्बुपं सिञ्चतम् ॥७॥

सीते वन्दाभे स्त्रारार्थीं सुभगे भय ।

यथा नः सुमना असौ यथा नः सुफला सुर्षः ॥८॥

पूतेन सीता मघुना समक्ता विधिर्दुर्वीरुमता मरुक्षिः ।

सा नः सीते पर्यसुभ्यार्थवृत्त्योर्नेस्वती पुत्रपुद् विम्वमाना ॥९॥ [४१२]

॥ १८ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — अथर्वपति (अथर्वपति) ॥ अन्तु — १-२, २ अश्वपुत्र, ३ अश्वपुत्राणां

अश्वपुत्राणां अथर्व १ अश्वपुत्राणां अथर्व १ अश्वपुत्राणां

इमां खनान्म्योपधिं धीरुधां पलवचमाम् ।

यथा सुपत्नीं वार्धते यथा संविन्दते पतिम् । ॥१॥

उत्तानपथे सुभगे देवजूते सहरति ।

सुपत्नीं मे परां छुद् पतिं मे केवलं कृषि ॥२॥

नहि ते नाम जग्राह नो अविमन् रमसे पत्नी ।

परमेव परायत सुपत्नीं गमयामसि ॥३॥

उत्तराहसुतर् उत्तरेदुर्चाराभ्यः ।

अथः सुपत्नी या ममार्थं सार्वभुम्यः ॥४॥

अथहमेस्मि सदैमानाथो स्वर्गसि सासुनिः ।

हमे सदैव्यली भूत्वा सप्तर्षी मे सदावहे।

組裝的

अभि तेऽथां सदेमानामुपे तेऽथां तदीयसाम् ।

मामनु प्र ते मनो वृत्तं यौरिव धावतु पुया यारिव धावतु

॥६॥ [४॥३]

१) १६-१) बलि—वसिष्ठः ॥ देवता—मित्रदे देवता, इन्द्रः ॥ ब्रह्मा—१) देवता भूतलः २, ४ अनुपमः ३ सुविश्वः

कृहती; ५ निम्बुप; ६ पट्टपदा त्रिष्टुप्कुङ्कुमातीयभोऽतिज्ञाती;

• विनाशः स्यात्पदविः ॥ ८ ॥ पद्मः पदविः ॥

संश्लिष्टं न इदं प्रष्टुं संश्लिष्टं जीर्णैः कलाम् ।

संश्लिष्टं क्षुद्रमृज्जरमस्तु *जिघृक्षु वेद्यामस्मि पुरोहितः।

4421

समस्तेषां राष्ट्रं शब्दमि समो ज्ञो धीर्मान् वल्लभः ।

बुधमि शर्पूण्यां पाहृत्तुनेन हनिशाह्य

॥२॥

मीचैः पद्यन्तामधरे भवन्तु ये नः मूर्तिं मधवानं पृथग्यात् ।

लियाणि मर्षयामि शत्रुभयानि स्वानुराग

434

तीर्थयात्रीणां पुरुषोरग्नैस्तृतीयवर्षं पुनः ।

इन्द्रस्य धत्तात् सीदयीपात्तो येषामस्मि पुरोहितः।

1681

दुपामुहनामुप्रा सं शिर्यम्पेवां ग्राहं सुधीरे वधवाभि ।

पुषा सुप्रमुनमस्तु गिष्यवे॥१॥ चितं विबेध्यन्तु देवाः

知覚的

उद्धर्षिता मययुन् पार्जितान्पुद् भीरासा जयंतामेतु घोषः ।

• पृथग् घोषा उलूख्यः केतुमन्तु उदीत्वात् ।

देवा इन्द्रपेशा मरुतो यन्तु सेनया

44511

प्रेता जयता नर उवाचैः सन्तु यादवैः ।

सुदृष्टोपेयोऽभ्युत्थन्मनो स्तोत्रार्थं वा अवलानुमनाहवा

11911

अथैवमुक्तं परं पदं शरन्त्ये ब्रह्मसंज्ञिते ।

नयामित्रान् प्र पयस्य जुष्टे[षां] सर्व्वं मापीषां गोत्रि कथ्यन्

11=11 12=12

* त्रिष्वर्धे गुणवर्धे । इति सा० ।

‡ स्थिति । इति पाठः ।

† एषामेवैषी । इति पा० । सं० ॥

॥ २० ॥ अग्निः—वसिष्ठः ॥ देवता—१, २, ३ अग्निः; ३ अर्चमा, यमः, बृहस्पतिः, देवीः; ४ सोमः, अग्निः, वायुः, विष्णुः, ब्रह्म, बृहस्पतिः; ५ इन्द्रायुः; ६ अर्चमा, बृहस्पतिः, इन्द्रः, यमः, विष्णुः, सारस्वती, सविता, अजोः; ७ विष्णवे भुवनादिः; ८ यमः अग्निः; ९ वायुः, एताः ॥ अन्तः—१-२, ३, ४, ५ वायुः; ६ यमः बृहस्पतिः; ७ विष्णुः जयती ॥

अयं ते योनिर्गन्धिः यतो जातो अर्चमाः ।

तं जानन्ननु आ रोहायां नो वर्धया रुयिम् ॥१॥

अग्ने अच्छां वदेह नः प्रत्यह नः सुमनां भय ।

॥ यो यच्छ विशां पते धनदा अस्मि नस्त्यम् ॥२॥

प्र यो यच्छत्यर्यमा प्र भूमः प्र बृहस्पतिः ।

प्र देवीः प्रोक्तं सुवृतां रुयि देवीं दधातु मे ॥३॥

सोमं राजानुमन्तुऽस्मि गीर्मिर्धामहे ।

आदित्यं विष्णुं सूर्यं भूमाय च बृहस्पतिम् ॥४॥

एवं नो अग्ने अग्निमिमेक्षं युञ्जं च वर्धय ।

एवं नो देव दातये रुयि दानाय धेदय ॥५॥

इन्द्रपायुं उमायिह सुवदेह र्वधामहे ।

यया नुः सर्वं इज्जनुः सर्वस्यां सुमना असुह दानकामश्च नो हवतु ॥६॥

अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय धेदय ।

पातुं विष्णुं सारस्वतीं सवितारं च वाग्मिनम् ॥७॥

पानस्पु नु प्रसवे सं वधूयिमेमा च विश्वा हवन्ान्यन्तः ।

उतादिस्तन्तां दामपतु प्रजानन् रुयि च नुः सर्ववीरुं नि यच्छ ॥८॥

दुष्ठां मे पञ्च प्रदिशो दुष्कृषुर्वीर्यावलम् ।

प्रापेयं सर्वा आकृतीर्मनसा हृदयेन ॥९॥

गोसनिं यार्यमुदेयं पर्वसा ग्राम्युर्दिदि ।

या रुन्वां सर्वतो वायुस्त्यष्टा पोर्वं दधातु मे ॥१०॥ [४५]

॥ २१ ॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — १-० अग्नि, २-१० अग्निप्रादयो मन्त्रोक्तः ॥ तन्वा — १ उतोऽनुत्पद्
विपद् १, २, ३ अग्निम् विपद् १, २ विपद् २ अग्नीः ३ अग्निप्रादो विपद् २ अग्नी, ४ विपद्-
मन्त्रो विपद् १, ५ विपद् २ ॥

ये अन्नयोः अप्यन्तर्धे दूरे ये पुरे ये अग्नेषु ।
य अग्निवेशीर्योः यन्तर्धे अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥१॥
यः सोमं अन्नयोः गोष्वन्तर्धे अग्निं यपःसु यो भूगोषु ।
य अग्निवेशीः पुनरो यस्तुप्यन्तर्धे अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥२॥
य इन्द्रोः सुरर्षे यग्निं देवो येष्वानुर उत विषदाव्यः ।
यं जोर्योऽग्निं पुनराह साहविं वेभ्यो अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥३॥
यो देवो विश्वम् यसु कामसाहुर्वे दातारं अतिगृह्णन्तमाहुः ।
यो वीरः शूक्रः परिभूरान्तर्धे अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥४॥
यं स्वा होतारं मन्त्राग्निं संविदुस्रयोदश योनुनाः पण्यं मानवाः ।
यशोपते यशसे मृदुतांते वेभ्यो अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥५॥
उवासाय दद्यात्ताप सोमं प्रप्राप वेपथे ।
वैश्वानरं विष्णुस्तेभ्यो अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥६॥
विषं अग्निमीतन्वन्तरिक्षं ये विष्णुर्मनुजं चरन्ति ।
ये दिव्यन्तर्धे यानि अन्नस्तेभ्यो अग्निर्म्यो हुतर्मस्तेतत् ॥७॥
विरूपपाणिं सवितारुमिन्द्रं बृहस्पतिं परं च विश्वस्यिषम् ।
पिरयान् देवानक्रिरो हवामह इमे अग्नायै शमयन्त्वग्निम् ॥८॥
शान्तो अग्निः अज्यान् शान्तः पुरुषेरेषः ।
अयो यो विषदाव्यः क्तं अज्यायै मयीशामम् ॥९॥
ये यज्ञेताः सोमं प्रप्राप अणं उवासायै वीरिः ।
यानिः पुण्यं यादयिस्ते अज्यायै मयीशामम् ॥१०॥ [५१]

॥ २२ ॥ अग्नि — अग्निः ॥ मन्त्रा — विषं देवा, बृहस्पतिः, यज्ञः ॥ तन्वा — १ विपद् विपद् २, २, ३ अग्निम्
३ अग्नीनां यासां विपद् २ विपद् २ अग्नीनां, ४ अग्नीनां यासां

इति नृचर्तं प्रपतां बुद्ध यज्ञो अदित्यः यत् तन्वाः संभूय ।
तद् सर्वं समदुर्मर्षयश्च निर्वे देवा अदितिः सुलोपाः

मित्रश्च परंणधेन्द्रो रुद्रश्च चेतु ।

देवासो विरयधायसुस्ते मांश्चन्द्र वर्चसा ॥२॥

येन हस्ती वर्चसा संवधूय येन राजा मनुष्येष्वप्सन्तः ।

येन देवा देवतामग्र आग्रन् तेन मामद्य वर्चसायै वर्चस्मिन् कृषु ॥३॥

यत् ते वर्चो जातयेदो बृहद् भवत्याहुतेः ।

यान्त् सूर्यस्य वर्चो आसुरस्य च हस्तिनः ।

तारंग्मे अस्मिन्ना वर्चो आ धेनो पुष्करस्रजा ॥४॥

यान्त् यतत्रः प्रादेशश्चतुर्धायत् समस्तुते ।

तारत् सूर्येतिद्वये माये तद्वस्तिनर्चस्य ॥५॥

हस्ती मृगाणां सुपदामतिष्ठापान् चभूत् हि ।

तस्य भर्गेन वर्चसाग्निः विष्वाग्नि मामहम् ॥६॥ [५१२]

॥ २३ ॥ अग्निः—मया ॥ देवता—देवि ॥ अन्तः—१—२ अतुष्टुः २ अतुष्टुः अतुष्टुः अतुष्टुः

१ अन्तः—१—२ अतुष्टुः २ अतुष्टुः अतुष्टुः अतुष्टुः

येन बृहद् पृथ्विं नृशयोमसि तत् स्वत् ।

इदं तदन्त्यस्य त्वदप्य दूरे नि दग्धमसि ॥१॥

आ ते योनिं गर्भं एतु पुमान् धारा इवेपुधिम् ।

आ वीरोध्र आयतां पुत्रस्ते दर्शमास्यः ॥२॥

पुर्मातं पुत्रं जनय तं पुमान्नु जामताम् ।

भवांसि पुत्राणां माता ज्ञातानां जनयोश्च यान् ॥३॥

यानि भद्राणि धीर्जातृभ्या जनयन्ति य ।

तैस्तं पुत्रं विन्दस्व सा प्रधर्षेत्तु मा य ॥४॥

कृणोमि ते प्रानापत्यमा योनिं गर्भं एतु ते ।

विन्दस्व त्वं पुत्रं नोति यस्तुभ्यं शमस्तुभ्यं तस्मै त्वं भव ॥५॥

यातां योनिता पृथिग्नि माता संपुद्रो मूलं चरुध्या वृष्टुर्व ।

तास्त्वा पुत्रावेद्याम् देवीः प्रानुन्तोर्वाचयः ॥६॥ [५१३]

॥ २४ ॥ अग्नि — अग्नि ॥ देवता — ब्रह्मदेव, मित्रावरुणौ ॥ कन्द — १, २ — अत्रुपद्रु, २ विकृत, पञ्चा पक्षि ॥

पर्यस्वतीरोपपद्यः पर्यस्वन्नामकं यचं ।

अथो पर्यस्वतीनामा मेरेऽहं सहस्रयाः ॥१॥

येदाहं पर्यस्वन्तं यकारं धान्यं पिबु ।

सुम्भन्ता नाम यो देवस्ये त्वं यं ईवामहे योयो अयं यज्जो गुहे ॥२॥

इमा याः पचं प्रदिशोः कामवीः पचं कुष्टयः ।

धृष्टे शर्पं नृदातिमिह स्फाति सुमारहात् ॥३॥

उबुत्सं शुक्थीरं सुहस्रपादुमलितम् ।

पुषास्मानिहं धान्यं सुहस्रपादुमलितम् ॥४॥

शतहस्त सुमारुत सईस्त्रहस्त सं किं ।

कृतस्यं कूर्पस्य ये स्फाति सुमानह ॥५॥

तिस्रो गात्रा गन्धुर्षाणां चतस्रो मूहपेन्वाः ।

तासां या स्फातिमत्तमा तपो स्वाभि संशामति ॥६॥

उपोह्यं समूह्यं सुचारं मे प्रजापते ।

वाग्निरा रंहता स्फाति महुं भूपालमलितम् ॥७॥ [५४]

॥ २५ ॥ अग्नि — अग्नि ॥ देवता — ब्रह्मदेव, मित्रावरुणौ ॥ कन्द — अत्रुपद्रु, २ विकृत, पञ्चा पक्षि ॥

उबुत्सस्योत्तं तदुत्तु मा पूथाः शर्पमे स्त्रे ।

इषुः कामस्य या मीमा तपो विध्यामि त्वा वृद्धि ॥१॥

प्राथीर्षाणां कार्गयार्यामिर्षु सङ्कल्प्यन्मत्ताम् ।

तां सुवर्भता वृत्ता कर्मो विष्णुत्वा त्वा वृद्धि ॥२॥

या स्त्रीरानं शोच्येति कामस्येपुः शुक्लमत्ता ।

प्राथीर्षाणां वयोर्षा तपो विष्णुत्वा त्वा वृद्धि ॥३॥

शुक्ला विद्धा प्योर्षा सुवर्भस्यामि सर्पं मा ।

मृदुर्निर्मन्नुः केरली मियशदिन्मर्तुक्ता ॥४॥

आजामि त्वाग्निना फीरे मातुस्योऽपिबुः ।

यया मनु कदावतो भर्मे निचमुपार्पति ॥५॥

दक्षिणा दिग्निन्दोऽर्धवतिस्तिरधिराजी रक्षिता पितर इवैवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जन्मै दध्यः ॥२॥

प्रतीची दिग् वरुणोऽर्धवतिः प्रदीह रक्षितान्निर्षयः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जन्मै दध्यः ॥३॥

उदीची दिग् सोमोऽर्धवतिः स्वर्गो रक्षिताश्च निर्वयः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जन्मै दध्यः ॥४॥

ध्रुवा दिग् विष्णुर्धर्धवतिः कृष्णरश्मिरो रक्षिता वीरुष इवैवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जन्मै दध्यः ॥५॥

कूर्वा दिग् बृहस्पतिरधिवतिः सिरो रक्षिता नर्षमिर्वयः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जन्मै दध्यः ॥६॥ [६२]

॥ २८ ॥ अति — अति ॥ दध्यः — दध्यः ॥ जन्मै — जन्मै ॥ अतिरक्षिताभ्यो वरुणरक्षिताभ्यो, २, ३ अमुषुभ्यः ।

५ वयमभ्यः विद्मः कटुः, २ विष्णुः, ३ विष्णुर्धर्धवतिः अस्मादप्यति ॥

एकैरपि सृष्ट्या सं प्रभूः भूत या अस्तु जन्तु भूतकृतौ विधर्षणाः ।

यत्र विनायते युमिर्मयुतेः ॥ पृथक् विधाति शिकृती कर्षती ॥१॥

एषा पृथक्ता विधाति जप्याद् भूना व्यद्वेष्टी ।

उतेनां मृगार्थं दद्यात् तयो रमेना शिवा स्वात् ॥२॥

शिवा संव पुत्रीभ्यो गोभ्यो अर्धेभ्यः शिवा ।

शिवास्ते सर्वस्वै र्नाम सिन्ना ने इद्वि ॥३॥

इह पुष्टिर्हि रतं इह सूरसंसारमा भव ।

पृथक् संमिति पोषय ॥४॥

यत्रा मुदादः मुकृतो यदति निदाय रोमं कुन्वः द्यावाः ।

तं लोकं युमिन्मिसंयथु स नो मा हिंसीत् पुर्णान् पुष्पं ॥५॥

यत्रा सुहृदां मुकृतामपिरोज्जुतां यत्र लोकाः ।

तं लोकं यमिन्प्रापितं यत्र सा नो मा विधीत पुरुषान् पशुंश्च ॥६॥ [६।२]

॥ २६ ॥ अति.—अश्लेषः ॥ देवता—१-६ शितिपाद् अतिः ॥ अश्लेषः, = अतिः ॥ अश्लेषः—१, २ अश्लेषः ॥
२, ३-६ अश्लेषः, ७ अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः ॥

यत्र राजानो यिमर्जेन्त इष्टापूर्तस्य षोडशं यमस्यामी संमासदाः ।

अविस्तस्मात् प्र मुञ्चति दुष्टः शितिपाद् स्वधा ॥१॥

सर्पान् कामान् पूरयस्यामर्चन् प्रभवन् मर्चन् ।

अकृतिमोर्ध्वितः शितिपादोर्ध्वितः दस्पति ॥२॥

यो ददाति शितिपादुमर्षं लोकेन संमितम् ।

स नार्कमुपारोहति यत्र धूम्रो न कियते अश्लेषेन पलीयते ॥३॥

पञ्चाक्षरं शितिपादुमर्षं लोकेन संमितम् ।

मुदातोर्ध्वितः शितिपादोर्ध्वितः लोकेन संमितम् ॥४॥

पञ्चाक्षरं शितिपादुमर्षं लोकेन संमितम् ।

मुदातोर्ध्वितः शितिपादोर्ध्वितः लोकेन संमितम् ॥५॥

॥६॥ नोर्ध्वितः समुद्र इव पयोर्ध्वितः ।

देवो संवातिनामिव शितिपादोर्ध्वितः दस्पति ॥६॥

क इव फल्गो अश्लेषः कामः कामोपादात् ।

कामो दाता कामः प्रतिवर्द्धिता कामः समुद्रमा विवेश ।

कामेन त्वा प्रति वृद्धामि कामित्वं तै ॥७॥

भूमिपूजा प्रति गृह्णात्कृतस्त्रिभिर्दं मुहत् ।

मार्गं प्रापेन् मार्गमन्तु मा अजया प्रतिवृद्धा वि रोषिणि ॥८॥ [६।७]

॥ ३० ॥ अति.—अश्लेषः ॥ देवता—सामान्यम् ॥ अश्लेषः—१-३ अश्लेषः ॥ अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः अश्लेषः ॥

सहृदयं सामान्यमपिदिनं कृणोमि यः ।

अन्यो अन्यमपि ईर्यते वृत्तं जातार्थिवाच्या ॥९॥

अनुगतः पितुः पुत्रो मात्रा मन्वतु संमनाः ।

जाया पत्ये मधुमतीं पार्यं वदतु शन्तिवाम् ॥१०॥

- मा भ्राता भ्रातरं द्विजन्मा स्वसांभृत स्वसा ।
सम्पन्थः सर्वता भूत्वा वाचं वदत मुद्रया ॥३॥
- येन देवा न विपन्ति नो चं रिष्टिषते मिथः ।
सह कृण्वो ग्रहं यो गृहे सञ्जानं पुरोहिम्या ॥४॥
- व्याप्यस्वन्ताधितिनो वा वि योह सप्तार्धयन्तः सप्तारुयन्तः ।
धर्मो धर्मस्मै यस्तु वदन्त एव यज्ञोपीनान् नः संभनमस्तुगोवि ॥५॥
- सुमानी प्रया सह वौऽब्जमागः समाने योजनं सह वौ धुनविम ।
सम्पन्तोऽग्निं संपयेत्सुता नार्भिमिश्रभिलः ॥६॥
- सुधीपीनान् नः संभनमस्तुगोम्येकेरुष्टीमर्त्तुर्ननेन सर्वान् ।
देवा इमान् रक्षमाणाः सप्तर्षातः सौमनुषो वौ अस्तु ॥७॥ [६।५]

॥ ३१ ॥ अति — यज्ञा ॥ देवता — मातापितृ पितृमाता अग्नीषोम ॥ अन्तः - १-३, ६-११ अतुष्टुः ।

७ शुभिगुणद्वय, २ विद्यार् अक्षरवर्त्तक ॥

- वि देवा जुःसांभृतान् मि त्वमेषु भररया ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥१॥
- व्याप्यं परमानो वि शुक्रः पापकृत्परा ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥२॥
- वि धाम्नाः पृथक् आत्पयैव्याप्यं पितृमातासरन् ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥३॥
- वीरुषे वाऽपिधिरि इतो वि पितृमाता दिशुदिशम् ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥४॥
- रथा इतिरे वदन्तं यन्त्रातीर्त्तं निश्चं सुनं नि यति ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥५॥
- धूमिः प्राणान्तं देवाति चन्द्रः प्राणेन संहितः ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥६॥
- प्राणेन निश्चोपीर्य देवाः सप्त सप्तैर्यन् ।
व्याप्यं सर्वेषां पितृमाता वि यच्चमेषु समारुषा ॥७॥

आयुष्मतामायुक्तं प्राणेन जीव मा मृयाः ।

व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यच्चे॑ण समायु॑षा

॥८॥

प्राणेन प्राणतां प्राणैर्न मय मा मृयाः ।

व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यच्चे॑ण समायु॑षा

॥९॥

उदायुषा समायुषोदोषधीनां रसेन ।

व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यच्चे॑ण समायु॑षा

॥१०॥

आ पर्जन्यस्य दृष्टयोर्दस्यामामृता ययम् ।

व्य॑हं सर्वेण पाप्मना वि यच्चे॑ण समायु॑षा

॥११॥ [६।६]

॥ इति तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥

अथ चतुर्थं कारणम्

॥ १ ॥ अग्नि — येन ॥ देवता — ब्रह्मदेवता, आदित्या ॥ अन्तः — १, २, ३, ४, ५ विष्णुः ॥ २, ३ इत्येतेष्वपि विष्णुः ॥

अग्रे ज्ञानं ग्रथयं पुरस्तात् वि सीमितः सुरुचौ येन आरः ।

स बुध्या उपमा अस्मि विष्ठाः सुतश्च योनिमस्तस्य वि धाः ।

॥ १ ॥

इयं पित्रा राष्ट्रेश्वरं प्रथमार्थं जनुषं सुयनेष्ठाः ।

सत्मा एतं सुरुचं हारमेषं घर्मं श्रीशान्तु प्रथमार्थं धारयं

॥ २ ॥

प्र यो जने विद्वानस्य वन्द्युर्मिया देवानां जनिमा विवक्ति ।

ग्रन्थु ग्रन्थु उज्ज्वलं प्रथमार्थं चैर्यः स्वधा अग्नि प्र वस्यो

॥ ३ ॥

स हि द्विचः स पृथिव्या श्वस्तस्या मही वेमं सोदेसी अस्तुवायत् ।

मृद्वान् मही अस्तुवायत् नि जनुतो धां सप्त पार्थिवं च रजः ।

॥ ४ ॥

स बुध्या दाष्टं जनुषोऽभ्यग्रं ब्रह्मस्तिर्देवता सत्यं स ब्राह्म ।

अनुपेक्ष्युर्कं उपोर्तिनो जनिष्ठार्थं धुमन्तो वि यस्तन्तु विष्ठाः ।

॥ ५ ॥

नूने तदेस्य काव्यो हिनेति मृदो देयस्य पूर्वस्य धामे ।

एष जने मृद्विभिः सुकर्मिस्ता पूर्व अर्थे विरिति सुतन्तु

॥ ६ ॥

योऽर्थीर्णं पितरं देयस्यं ब्रह्मस्ति नमस्तान् नु मच्छात् ।

स्य विधिर्वा जनिता यथाः इतिर्देवो न दमायत् स्वधारात्

॥ ७ ॥ [१११]

॥ २ ॥ अग्नि — येन ॥ देवता — ब्रह्मदेवता ॥ अन्तः — १-४, ५ विष्णुः ॥ ६ इत्येतेष्वपि विष्णुः ॥ उपरि शरामोति विष्णुः ॥

य आत्मादा संलुदा यस्य विचं उपासते अग्निं यस्य देवाः ।

योर्देवोर्गं द्विपदो यश्चतुष्पदः कस्य देवार्थं इति विधेय

॥ १ ॥

यः प्राणतो निमित्तो मेहित्वेष्टो राजा जनेतो वधुर्व ।

यस्य चतुष्पदो यस्य मृत्युः कस्य देवार्थं इति विधेय

॥ २ ॥

यं क्रन्दसी अर्चतश्चक्रमाने भिषतन्नि रोर्दसी अर्ह्येताम् ।	
यस्यासौ पन्था रजसो विमानः कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥३॥
यस्य दौर्दवीं पृथिवी च गही यस्याद् उर्वरन्तरिक्षम् ।	
यस्यासौ धरो विर्तते महित्वा कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥४॥
यस्य विश्वं हिमवन्तो सहित्वा समुद्रे यस्य रसामिदाहुः ।	
इमाम् प्रदिशो यस्य बहू कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥५॥
आपो अग्ने विश्वमावन् गर्भं दधाना अमृता अतृणाः ।	
यासु देवीभ्यर्धि देव आसीत् कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥६॥
हिरण्यगर्भः तमर्कतारो भूतस्य ज्ञातः पतिरेक आसीत् ।	
त दाधार पृथिवीमुत धां कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥७॥
आपो वसं जनपन्तीर्गर्भमग्ने तवैरयन् ।	
तस्येत जायमानस्योत्सवं आसीत् हिरण्यगः कस्मै देवार्थं इविषां विधेम	॥८॥ [१२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अथर्व ॥ देवता—व्यासः ॥ अमृतः—१ यम्यमृत्पि, २, ४-६ अमृतमुत् ६ यावती, ७ कडुमली-
यवीपरिवाद्भुवली ॥

उदितस्त्रयो अकमन् व्यासः पुरुषो वृकः ।	
हितुषि यन्ति सिन्धुषो हिरेण देवो वनस्पतिर्हिरेण नमन्तु शर्वधः	॥१॥
पैर्येतु पृथा वृकः पुरुषेणोत तर्करः ।	
वैर्य दृश्यसी रज्जुः पैर्या मयुर्मेतु	॥२॥
अनवी च ते मुत्सं च ते व्यास जन्मयामसि ।	
आन् सर्वान् निशति नलान्	॥३॥
व्यासं दत्तता वृषं प्रथमं जन्मयामसि ।	
आहु ऐनमयो अहिं यातुधानमयो वृकस्य	॥४॥
यो अद्य इवेन आपति ॥ संनिष्टो अपीयति ।	
पृथामेध्वसेनेखिन्द्रो यशेण हन्तु तम्	॥५॥
मूर्णा मृगस्य दन्ता अर्षिरिर्णा उ गृह्यः ।	
सिंसुर् तं गोधा मवतु नीजार्थच्छास्युर्गः	॥६॥

न्यामो आग्नि वैपत्रि वि क्रमस्व दिशो महीः ।

विशस्त्वा सर्वा वान्छन्त्यापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥४॥

॥ आपो दिव्याः पर्यता मर्दन्त्यन्तरिधि उत वा पृथिव्याम् ।

ताता स्वा तर्वासायप्राग्नि पिन्वाग्नि वर्चसा ॥५॥

आग्नि स्वा पर्षसासिचप्रापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

यथासो मित्रयधेनस्तथा स्वा सग्निता कर्तु ॥६॥

एता व्याग्रे परिपस्वजानाः सिद्धं हिन्वन्ति बहुते सौमगाय ।

समुद्रं न सुसर्षस्तस्मिन्वासे मर्षेज्यन्ते द्विपिर्नमुप्स्वर्तुन्वाः ॥७॥ [२३]

॥ ६ ॥ आग्नि — अग्निः ॥ देवता — प्रियवृत्तान्तम् ॥ अन्ता — १, ४-१० अतुष्टम्, १ अतुष्टम् ॥
२ पन्था पण्डितः ॥

एहि जीनं प्रायेमाणं पर्षसास्यास्पदधम् । विषेभिर्दुर्दैर्दुर्षं परिभिर्नानासु कम् ॥१॥

परिपाणं पुरुषाणं परिषाणं गपामसि । अस्मान्मर्षतां परिपाणाय तस्थिये ॥२॥

उतासिं परिपार्थं यातुजर्मनमाञ्जन ।

उतासुतस्त्वं त्वं धेत्यार्थो आसि जीनभोजनमयो हरितभेषजम् ॥३॥

यस्याञ्जनं प्रसर्पस्पर्शमर्हं परं परः । ततो यत्तं वि पार्पस उग्रो मध्यमशीरिषि ॥४॥

मैनं प्राप्नोति श्रुपयो न पूरया नाभिषोर्ध्वम् ।

मैनं विष्केन्धमरुते यस्तु विमर्त्याञ्जन ॥५॥

असन्मन्वाद् दुःस्पर्श्याद् दुष्कृताच्छर्मसाद्रुष ।

दुरर्द्धधर्तुवो घोराह तस्माच्चः पासाञ्जन ॥६॥

इदं निहानञ्जनं सत्यं वेष्यामि नार्हतम् । सुनेयमर्हं गामहमात्रमार्हं त्वं पूरय ॥७॥

अयो दासा आञ्जनस्य त्वया मृतासु आदहिः ।

वर्षिष्ठः परितानां त्रिवृत्तमं ते पिवा ॥८॥

यदाञ्जनं प्रैरुद्रं प्राप्तं द्विपर्वतस्पर्शं । यावत्सु सर्वाञ्जन्मपत् सर्वाथ यातुधान्यः ॥९॥

यदि वासि प्रैरुद्रं यदि पाप्मानमुच्यते ।

उमे ते गृध्रे नाम्नी ताम्बा नः पासाञ्जन ॥१०॥ [२४]

व्यामो अग्नि वैयष्टि वि क्रमस्व दिशो गहीः ।

विशस्त्या सर्वा बान्धुत्वमपो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥४॥

या आपो दिव्याः पर्यता मदेन्त्यन्तरिक्षं तत्र वा पृथिव्याम् ।

तासां त्या सर्वातामपामि विञ्चामि वर्चसा ॥५॥

अग्नि त्या वर्चसासिचक्षापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

पपासो मिश्रवर्धमस्तथा रथा सविता करतु ॥६॥

एता व्याधं परिपस्वजानाः सिंहं हिंन्यन्ति बहुवे सौमगाय ।

समुद्रं न सुसुवस्वस्थिवांसं मर्मुज्यन्ते द्विपिनमुपवृन्तः ॥७॥ [२३]

॥ ६ ॥ शक्तिः—भट्टः ॥ देवता—शैलकुमारकृष्णम् ॥ मन्त्रः—१, ४-१० अनुष्टुप्; २ कृष्णमनुष्टुप्,
३ पञ्चा पञ्चभिः ॥

एहि जीवं प्रायमाखं पर्यतस्यास्यचर्यम् । विद्योमिदुर्वेदुच्चं परिधिर्जीवनाय कम् ॥१॥

परिपारुं पुरीषाणां परिपारुं गयामसि । अन्धानामर्षेणां परिपारुण्यं वस्थिपे ॥२॥

उत्तासि परिपारुं यत्तुजग्मनमाञ्जन ।

उतापुतस्य त्वं वेत्ताप्यो व्यसि जीवभोजनमयो हस्तिभेपजम् ॥३॥

यस्याञ्जनं प्रसर्पस्यङ्गमङ्गं परुष्परुः । ततो यत्त्वं वि योधस उग्रो मध्यमशीरिषि ॥४॥

नेनं प्राप्नोति शपयो न क्रूरा न भिशोर्धनम् ।

नेनं विष्कन्धमरुते यस्त्या विमर्त्याञ्जन ॥५॥

असन्मन्त्राद् दुःस्वप्न्याद् द्रुक्कृताच्छर्मलक्ष्म ।

द्वर्द्धिभक्तुगो शीराद् तस्माज्जः पादाञ्जन ॥६॥

इदं विद्वानाञ्जनं सुखं बंधवाग्निं नार्हतम् । सुनेयमस्वं गाम्भमात्मानं सर्वं पूरुष ॥७॥

अयो दासा आर्जनस्य तुवमा बलास आदर्हिः ।

वर्षिष्टुः पर्यतामां विष्कृन्नामं ते पित्रा ॥८॥

यदाञ्जनं यैरकुदं ज्ञातं द्विपर्वत्परिः । यातुंश्च सर्वोञ्जग्मपत् सर्वोथ यातुधाम्पुः ॥९॥

यदि याति वैरकुदं यदि यामुनमुप्यसे ।

उमे ते भूदे नाम्नी ताम्प्यौ नः पादाञ्जन ॥१०॥ [२४]

यस्य नेशो यशपतिर्न यज्ञो नास्य दावशे न प्रविशद्भिन्ना ।

यो विश्वजिद् विश्वपृष्ट विश्वकर्मा धर्म नो भूत यत्तमथतुण्यात् ॥५॥

येन देवाः स्वराकरुर्हृत्वा शरीरिमृतस्य नाभिम् ।

तेन गेष्म सुमुतस्य लोकं धर्मस्य ज्ञेतेन तपसा यशस्वतः ॥६॥

इन्द्रो रूपेणाग्निर्वहेन प्रजापतिः पद्मेष्ठी त्रिराद् ।

विश्वानरे अक्रमत वैश्वानरे अक्रमतानदृष्टक्रमत । सोऽद्वयत् सोऽधारयत् ॥७॥

मध्यमेतदनुद्गो यज्ञेन बहु आर्हितः ।

एतार्यदस्य प्राचीने यावान् मृत्युश्च त्वमाहितः ॥८॥

यो वेदानुद्गो दोहान्स्मालुपदस्वतः ।

मृगां च लोकं चाप्नोति तयो सप्तधूपयो गिदुः ॥९॥

पुत्रिः सेदिमृकामुभिरां जदयोभिरुत्सिदन् ।

अर्मेणानुद्गान् फीलालं फीनार्शधामि गच्छतः ॥१०॥

द्वादश वा पुता रात्रीर्गत्वा आहुः प्रजापतेः ।

तत्रोपु अष्ट यो वेद तद् वा अर्धनुद्गो मृतम् ॥११॥

दुहे सायं दुहे प्रातर्दुहे मध्यन्दिनं परं ।

दोहा ये अस्म संयन्ति तान् विचालुपदस्वतः ॥१२॥ [११]

॥ १२ ॥ अग्निः—आहुः ॥ देवाः—रोहिणी वनरपतिः ॥ अन्वः—१ विषय यावती २-४ अशुभपुत्रः ५ विषय
यवमप्या शुभिमपत्रीः ७ दुहती ॥

रोहपपति रोहपयस्वनशिक्षस्य रोहणी । रोहयेदमरुन्धति

यत् तं रिष्टं यत् तं पुत्रमस्ति वेष्टं त आत्मनि । ॥१॥

धाता तद् मद्रपा पुनः सं दधत् परं परः

सं तं गज्जा मज्जा मयत्तु सप्त ते परं परः । ॥२॥

सं तं मांसम् विस्त्रस्तं समर्थ्यापि रोहतु

मज्जा मज्जा सं धर्मतां धर्मिणा धर्म रोहतु । ॥३॥

अमृक् ते अस्थि रोहतु मांसं मांसेन रोहतु

॥४॥

लोम सोमना सं पश्यता त्वचा सं पश्यता त्वचम् ।

95211

असृक् ते अस्मि रोदतु च्छिन्नं सं घैन्नोपधे

11541

स उन् तिष्ठ मेदि प्र द्रव रणः सुचक्रः सुपविः सुनाभिः । प्रति तिष्ठोर्ध्वः

यदि कृतं पतित्या संशुभे यदि धारया ग्रहतो जघाने ।

॥७॥ [३१२]

अथ रसस्येवाङ्गानि सं दधत् परुषा परुः

॥ १३ ॥ जगि — जगति, ॥ देख्य — बिछे देखा ॥ जग्य — जगुगुगु ॥

उत्त देषा भगवितुं देवा उष्यथा पुनः । त्वत्वागच्छतुं देषा देवा जीवयथा पुनः ।

知覚 11

द्वापिमां यातो वावु षा सिन्धोरा परायतः ।

दर्शं ते ज्ञान्य भ्रातॄन्तु स्वर्ग्यो यांतु यद् स्वः

॥२॥

आ दात दादि भेषुजं वि यात दादि यद् रपः ।

अथ हि विश्वमेव न देवानां दत्त ईयते

한글

प्रायेन्तामिमं देवास्त्रायन्ता मरुतो गृहाः ।

आयन्तः रिशो भूतानि यथापमरुषा जसत

11814

आ स्वागमं शान्तातिमिरयो अस्तिष्टातिभिः ।

दर्शं त उग्रमार्जारिणं परा यक्षम् सुवामि ते

转世11

अप्य मे हस्तो भगवन्तस्य मे भगवत्पदः । अप्य मे त्रिभुवनेष्वप्य शिष्याभिर्मर्शनः ।

11511

एतांशुं दर्शशास्त्राभ्यां जिह्वा पाचः पुरोगर्वा ।

अनायासमुखा इस्ताभ्यां ताभ्यां त्याभि संज्ञासति

॥७॥ [३(३)]

॥ १४ ॥ गङ्गे—शुभ ॥ देवता—ब्रह्मा, विष्णु ॥ मन्त्र—१, २, ३ मङ्गलम्, ४, ५ सङ्कल्पम्, ६ प्रस्तावपङ्क्तिः ।

७. ३ अंगुलीः ॥ पुष्पपुष्पातिष्ठन्ती ॥

अजो धौर्जनियु शोकान् सो अर्पयज्जनितारण्ये ।

तेन दुष्टा देवताप्राप्तेः प्रापन् तेन रोहन् रुद्रमेष्यातः

41213

अथैषामुपनिना नाभ्युत्थयान् हस्तेषु विभ्रतः ।

दिनसूचं २२) गुस्सा मित्रा देयेमिराधम्*

॥२॥

पुष्टान् पुष्टिभ्यां अहमन्तारिवमारेहमन्तारिवाद् दिवमारेहम् ।
दिभे नामस्य पापान् इह भूतोऽस्यपापान्

^१ दाम्बयः इति पञ्चमात्मकम् । अत्रोक्तं इति ३-

1144

स्वर्धेन्तो नोषेत्तन्तु आ धां रोहन्ति रोहन्ती ।

यज्ञं ये विन्धतोषारं सुविद्वांसो वितेन्निरे ॥४॥

अग्ने प्रेष्टिं प्रथमो देवतोनां चतुर्देवानामुक्त यानुपायाम् ।

इयं तमाणा धृषुभिः सृजोषाः स्वर्धेन्तु यज्ञज्ञानाः स्वस्ति ॥५॥

अजर्जनजिम् पर्यसा घृतेन दिव्यं सुषुष्यं पर्यसं ब्रूहन्तम् ।

मेनं गेष्म सुकृतस्य लोके स्वरारोहन्तो अभि नार्यसुतम् ॥६॥

पञ्चोदनं पुष्यभिरुत्तुलिभिर्दध्योद्वर पञ्चचैतमोदनम् ।

मास्यां दिशि शिरं अजस्यं धेहि दक्षिणायां दिशि दक्षिणं धेहि पार्श्वम् ॥७॥

प्रतीच्यां दिशि मूलदमस्य घेष्टुत्तरस्यां दिश्युत्तरं धेहि पार्श्वम् ।

ऊर्ध्वायां दिश्यजस्यभृजं धेहि दिशि ध्रुवायां धेहि पानस्यप्रान्तरिधे सध्यतो ॥८॥

मध्यमस्य श्रुतमुजं श्रुतया प्रोष्टीहि तृचा सर्वरुद्धैः सम्मृतं विशरूपम् ।

स उत्तं तिष्ठितो अभि नार्यसुतम् पश्चिमतुभिः मर्ति तिष्ठ दिव्य ॥९॥ [३४]

॥१५॥ अति—अधो ॥ देवता—१ दिता, २, ३ भीक्षुः, ४ मास्वपर्वणी, ५-१० मयः, ११ प्रमापति,

हामयितुः १२ चक्षुः, १३-१४ मयः, (१२ पितृ), १५ पाता ॥ अन्व—१, २,

३ विश्वं अमर्तिः, ४, ५, ६ ११, १४, १५ शिष्टम्, ७ दिव्यं सुस्वाद्गृह्णी

७, १३ अजुष्टम्, ८ अन्व चक्षुः, १० अविष्ट शिष्टम्, ११ अजुष्टम् ५-

अजुष्टम् अविष्ट शिष्टम्, १२ अजुष्टम् अजुष्टम् ॥

सुसुर्पतन्तु प्रदिशो नमस्तुतिः समभ्राणि वातजूतानि यन्तु ।

महन्मपमस्य नर्दतो नमस्तुतो वाधा आर्पः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥१॥

सर्माद्यपन्तु तत्रिषाः सुदानयोऽयां स्ता ओषधीभिः सचन्ताम् ।

वर्षस्य सर्मा गहयन्तु भूमिं पृथग् जापन्तागोषधयो विशरूपाः ॥२॥

समीक्ष्यस्य गार्पतो नमस्तुत्यां येमास्तुः पृथगुर्व विजन्ताम् ।

वर्षस्य सर्मा गहयन्तु भूमिं पृथग् जापन्तां वीरुषां विशरूपाः ॥३॥

गणास्त्वोषं गायन्तु मार्कताः वर्जन्य चोषिणः पृथक् ।

सर्मा वर्षस्य वर्षतो वर्षन्तु पृथिवीमहं ॥४॥

उदीरयत परतः समुद्रतस्म्येषो धर्मो नम उत पातयाप ।

10월 21일

महभागभस्य नदतो नमस्यतो वाथा आपः पृथिषो तर्पयन्त

1151

अग्निं केन्द्रं स्तनपादयोर्दधि सुप्तिं वर्जयन् पर्यसा समद्विष ।

स्वयो मृष्टं बद्धलमेतु धर्ममाशारेण कुशलेस्त्वस्त्वम्

सं पौष्पन्तु सुदानय उरसा अजगरा वृत ।

11911

मरुद्भिः प्रव्युक्ता मेघा वर्षन्तु वृष्टिरीमन्तु

합계

आशामाशा चि द्योततां वाता पान्तु दिशोदिशः ।
मदतिः मदांश मेदाः सं यन्तु मदितीमन्तु ।

मृदुलिः प्रसूता मुधाः सं यन्तु पृथिवामनु
मृदुलिः प्रसूता मुधाः सं यन्तु पृथिवामनु

4811

आपण विद्युद्भ्रंश वरुं स पौज्यन्तु सुदानं व उत्सा अजगुरा तुत ।
भक्त्याः प्रजाया मेताः प्राणान् परितोषात् ।

भुल्लः प्रपुता मुधाः प्रायन्तु पायधामनु
अपामप्रिस्तनमिः संविदानो य ओषधीना

स नो वर्षे रतुला जलवेदः प्राणं प्रजाभ्यो अमृतं दिवसः

115041

प्रजापतिः सत्तिलादा संमृद्वादापे ईरमेन्द्रधिर्मर्दयाति ।

112 卷 11

प्र प्यायतां वृष्णो अश्वस्य रेतोऽर्ज्यतेन स्तनयित्नुनेति

अप्यो निविशन्तुः (पितृ) नः श्वसन्तु गर्भेरा अपां वरुण

ਉਦੇਵੀ

यदन्तु पृथिव्यादयो मयत्कृतं हरिश्चान्तु

सुप्रसन्नं शशमना मातृश्या यतचरि

प्राप्य पुनर्न्यामिन्निहं न मण्डपं अमादिपु

उत्पन्नमद मयइति सुपेमा वेद तादुरि ।
मार्गे इवइति मयइति मयइति मयइति ।

1181

मध्य इदं प्लवस्त्रं त्रिपुटी चतुरः पदः
 शतशतशतः सौशतशतः सभे नदि ।

1120

महात्मं प्रोक्षामहेऽहमि विष्णु मणियां ।

4444

सन्वत्सरा यद्दं वेदेषु विसेष्टा आजन्दिनीमेष्टयो भवन्तः ।

॥६५॥ [६।६]

॥१६॥ अग्नि-संज्ञा ॥ देव-संज्ञा ॥ मनुज-संज्ञा ॥

-४, ६ त्रिष्टुप्।

२ सुनिष्ठ विभक्त्यः ॥ सप्तमी, ८ विधानाद्विभक्त्यः

ANS 11

॥६॥ श्री—ब्रह्मा ॥ देवता—ब्रह्मा, सत्यनारायणीयम् ॥ जन्तु—१ बलुष्टु, २-४, ६ त्रिष्टु।

२ सुनिष्कृष्टिपदार्थः ३ सगती, ४ विधानादहङ्गती, ५ विधानादहङ्गती ॥

युद्धेयमपिपुता अन्तिहृदिष पर्याप्ति ।

यः स्थापयन्त्यस्ते परन्तर्ध्वं देवा इदं विदुः

13216

यस्तिष्ठति चरति यश्च बन्धति यो निलायं चरति यः प्रतङ्गम् ।

हो संनिपद्य यन्मन्त्रयेते राज्ञा तद् घेदु वरुणस्तुवीर्यः ॥२॥

उतेयं भूमिर्वरुणस्य रात्रं उतासौ धीर्विदुतो दुरेभन्ता ।

उतो तंमुद्री वरुणस्य बुधो उतास्मिन्नल्प उदके निर्लीनः ॥३॥

उत यो घार्मतिसर्पात् पुरस्तात् स भुञ्ज्यात् वरुणस्य रात्रिः ।

दिव स्वशः प्र चरन्तीदमस्य सहस्राद्या अति परयन्ति भूमिम् ॥४॥

सर्वं तद् राजा वरुणो वि चष्टे वदन्तारा रोदसी यत् पुरस्तात् ।

संख्याता अस्य निमिषो जनानामुचान्विष आधो नि मिमोसि तानि ॥५॥

ये ते पाशा वरुण सुतर्जस त्रेधा तिष्ठन्ति विषिता कशन्धः ।

छिनन्तु सर्वे अमृतं वदन्तु यः संत्यवाद्यति तं सृजन्तु ॥६॥

शतेन पाथैरभि धेदि वरुणैतं का ते मोक्ष्यन्तुवाद् मृचवः ।

आस्तां जालम् उदरं संसपित्वा कोशो इषावुन्धः परिकृत्यमानः ॥७॥

यः समाम्बोर्धं वरुणो यो व्याम्बोर्धं यः संद्विष्योर्धं वरुणो यो विद्विष्यः ।

यो द्विषो वरुणो यश्च माम्बुषः ॥८॥

तैस्तथा सर्वैरुमि प्यामि पाथैरस्तावाप्तुष्यापणाप्तुष्याः पुत्र ।

तालुं ते सर्षामनुसंदिशामि ॥९॥ [४।१]

॥ १७ ॥ अविः—द्राक् ॥ वैयता—अपागम्यो वनस्पतिः ॥ अन्व—१-२ अक्षुष्य ॥

ईशांवां त्या भेषजानाहर्जेषु आ रमासदे । चक्रे सहस्रवीर्यां सर्वैस्सा ओषधे त्या ॥१॥

सुत्यनिर्तं शपपयामेनीं सईमानां पुनःसुराप् ।

सर्वाः समद्वयोर्धधिरितो नः पारयदिति ॥२॥

या श्रुशाप शर्पनेन यार्धं मूरमादुचे ।

या रतस्य इरणाप जालपरिगे छेर्ममसु सा ॥३॥

यां तं चक्रुर्गमे पाथे यां चक्रुर्नीलछेदिने ।

आमे मांते कृत्यां यो चक्रुस्तया कृत्याकृतौ जहि ॥४॥

दीर्घ्वपुं दीर्मीवित्यं रत्नो अन्वगिराय्यः ।

दुर्गाम्नीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्मन्नाशयामसि ॥५॥

सुधामारं तृष्णामारमगोतीमन्पुत्तमा ।

॥६॥

अपोमार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

तृष्णामारं सुधामारमथो अक्षयानुयम् ।

॥७॥

अपोमार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

अपोमार्गं ओषधीनां सर्वोत्तमैक इह यज्ञी ।

॥८॥ [४२]

तेन ते सृज्यन् आसिधुसुमधु स्वमेवदधर

॥ १८ ॥ अग्नि — द्रुक् ॥ देवता — अपोमार्गो वनस्पतिः ॥ अन्व — १-२, ७, ८ यजुष्यम् ॥ १ सृजतीत्यसिधुसुमधु ॥

सुधं वयोतिः सुधेणादन्तु राशीं सुधापेती ।

॥१॥

कृषोमिं सुत्पसुहयेऽस्ताः सन्तु कृत्स्वरीः

यो देवाः कृत्वा कृत्वा इन्द्रादिदुषो गृहम् ।

॥२॥

वृत्तो धारिन् मातरं तं प्रत्यगुपे पद्यताम्

अन्ना कृत्वा प्राप्मानं यस्तेनान्यं जिपीसति ।

॥३॥

अदमानस्तस्यां दुग्धायां पशुताः कट करिकवि

सर्पप्रधामन् विदिस्तान् विदितामहायया त्वह ।

॥४॥

प्रति ह्य अन्तरे कृत्वा शिवां शिवायते हर

अनप्राप्तमोषध्यां सतीः कृत्वा अदुग्धम् ।

॥५॥

यां सर्वं अमुयां गोषु यां यो ते पुष्पेषु

यशवारु त शृणु वृत्तिं शम्भे पादेषुहृदि ।

॥६॥

शुक्लं मृन्मस्म्यमात्मने सर्वं तु सः

अपोमार्गोऽपं मार्तुं येनिमं शुषयन् यः ।

॥७॥

अपार्दं मातृप्राणीषु सर्वा असाध्यः

अमुष्यं मातृपानानपु सर्वा असाध्यः ।

॥८॥ [४३]

अपोमार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

॥ १६ ॥ अग्नि — द्रुक् ॥ देवता — अपोमार्गो वनस्पतिः ॥ अन्व — १, २-८ यजुष्यम्, २ यया पशुकि ॥

उतो अस्मयन्पुण्ड्रतो अग्निं तु जामिकुत् ।

उतो कुर्याकृतेः प्रजो नृदधिका पिबन्ति वारिण्यम्

॥१॥

ब्राह्मणेन पयुःक्रासि पर्यवेन नार्पदेन ।

सेनेयैपि त्विपीपती न तत्र भयमस्ति यत्र शप्नोप्योपये ॥२॥

अग्रमेप्योपधीनां ज्योतिषेवाभिदीपयन् । उत श्रुतास्ति पारुस्यायो हन्तास्ति रुधसः ॥३॥

यद्वदो देवा अहुरास्त्वयग्रो निरकुर्वत । ततस्त्वमध्योपधेऽपामग्नौ अजगधः ॥४॥

विमिन्दुती शतशाखा विमिन्दन् नार्प ते पित ।

प्रत्यग् वि निनिधु त्वं तं यो अस्मौ अमिदासति ॥५॥

असुत् भूम्याः समभवत् तद् घर्मेति मृद्व् व्यचः ।

तद् धै ततो विधूपार्यत् प्रत्यक् कुतारवृच्छत् ॥६॥

प्रत्यक् हि सम्भुर्विध प्रतीचीनफलस्त्वम् ।

सर्पांश्च मच्छपयो अघि यतीयो यावया यधम् ॥७॥

शूतेन वा परि वाहि सहजैशामि रंस मा ।

इन्द्रस्ते वीरुधां पत उग्र ज्येष्ठाभ्युमा दधत् ॥८॥ [४४]

॥ २० ॥ अग्नि-यातुमग्नः ॥ देवत-लोभिया ॥ कन्वा-१ स्वरावृद्धयः २-य अह्वयः ३ अतिवृद्धयः ॥

आ परयति प्रति परयति करो परयति परयति ।

दिव्यमन्तरिक्षमाद् भूमिं सर्वं तद् देवि परयति ॥९॥

तिष्ठो दिवस्तिष्ठः पृथिवीः पद् येनाः प्रदिशुः प्रचक्षुः ।

त्वयाहं सर्वं भूतानि परयामि देव्योपये ॥१०॥

दिव्यस्य भूपर्यस्य तस्य हासि कुनीर्विका ।

सा भूमिमा करोषि पृष्ठं आन्ता वृष्टीव ॥११॥

तां मे सहस्राक्षो देवो दक्षिणे हस्त आ दधत् ।

तयाहं सर्वं परयामि यत्र शूद्र उतार्यः ॥१२॥

आविष्कृष्य रूपाणि गात्मानमपे गृह्याः ।

अयो सहस्रचक्षो तं प्रति परयाः किमीदिनः ॥१३॥

दृश्यं वा यातुधानान् दृश्यं यातुधान्यः ।

विशाचान्सर्पान् दृश्येति त्वा रभ ओपधे ॥१४॥

कश्यपेसु चतुरसि शुन्याथ चतुरत्पाः ।

॥७॥

वीथे धर्मिषु संपन्तं मा विप्रान् त्रिस्तैः

उदग्रं परिपाणां चतुर्ष्वर्षं किरीदिनम् । तेनहं सर्वं पर्याम्भुत शूद्रगुतायैम्

॥८॥

यो अन्तरिक्षे पतति दिवं यथातिर्षति ।

भूमिं यो मर्यते नाथं तं विज्ञानं प्र दर्शय

॥९॥ [४]५]

॥ २१ ॥ अति.—महा ॥ देवता—गायः ॥ अन्तः—१, २-७ विष्णुः १-४ जगती ॥

आ गावो अम्भसुत मद्र्यन्तसीदन्तु गोष्ठे रथयन्तस्ते ।

प्रजापतीः पुरुषो इह स्वरिन्द्राय पूर्वाह्नपतो हुतानाः

॥१॥

इन्द्रो यजर्ने यजते च शिवेत् उपेक्षं ददाति न इदं सुपायति ।

भूयोभूयो रुमिन्द्रस्य पुर्णवज्रभिमे त्रितये नि दधति देवपुत्र

॥२॥

न ता नरान्ति न दधाति तस्मै नानाभाविभो व्याधिरा दधति ।

देवाश्च यामिर्वज्रे ददति च योमिन् कार्मिः सजते योषतिः सुह

॥३॥

न ता अरिं रेणुकंकाटोऽश्नुते न संस्कृत्यहर्षं यन्ति ता अग्नि ।

उरुगायममर्षं तस्य वा अन्तु गानो मर्तस्य वि चरन्ति यज्वनः

॥४॥

गानो भगो गात्र इन्द्रो म इच्छाद् गात्रः सोमस्य प्रथमस्य मूषः ।

इमा या गावः स जनासु इन्द्र इच्छामि दूदा मनसा चिदिन्द्रसु

॥५॥

भूयं गावो मेदयसा कृशं विदधोरं विव कृणुया सुवर्वाकम् ।

मद्रं गृहं कृणुय भद्रवाचो बुध्व वो यर्ष त्वयते सुभाह्व

॥६॥

प्रजापतीः सुपर्षे रुद्रन्तीः शुद्धा अयः सुप्रपाणे सिर्वन्तीः ।

मा य स्तेन ईशत् माधवसुः पारि वो रुद्रस्य हेतिर्गृणु

॥७॥ [५]१]

॥ २२ ॥ अति.—अतिष्ठ, अयसी वा (२) ॥ देवता—इन्द्रः, अग्निरो राधा ॥ अन्तः—१-० विष्णुः ॥

इममिन्द्र कर्षय चित्रिर्ष म इमं विशाग्रेक्ष्वर्षं कृणु स्वम् ।

निरुमित्रानचलस्य सर्वोस्तान् रन्धयासमा अहमुत्तरेषु

॥१॥

एमे भन्तु प्राप्ते अर्धेषु गोषु निष्टे भन्तु यो अग्निर्गो अयस्य ।

यर्मि सुप्रपाणामेसु रानेन्द्र शर्तु रन्धय सर्वेसुस्ते

॥२॥

॥२४॥ अति — सुगतः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अन्तः — १ अन्तरीयनी प्रस्तावती; २-४ त्रिपुर ॥

इन्द्रस्य मन्महे शम्भुर्दिदस्य मन्महे वृत्रघ्न स्तोमा उप मेम आगुः ।

यो दाशुपः सुकतो इवमेति स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२१॥

य उद्रीयोपुग्रपादुपुग्रयो दानवानां बलमाहुरोर्ज ।

येन जिताः सिन्धुवो येन गावः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२२॥

यधैर्धृष्टिमो घृषुमः स्वविदु यस्यै ग्रावाणः प्रबदन्ति नृमण्ड ॥

यस्याभ्वरः सुमरोता मदिष्टुः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२३॥

यस्यै वरास धापमास वृषणो यस्यै मीयन्ते स्वरवः स्वविदे ।

यस्यै शुकः पर्यते अश्वहृम्मिक्तः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२४॥

यस्यै शूर्ति सोमिनः कृम्यन्ते ये इधेन्व इष्टुमन्तु गर्विटी ।

यस्मिन्नुक्तैः शिषिये यस्मिन्नुक्तैः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२५॥

यः प्रपमः कर्मकृत्याय ज्ञो यस्यै वीर्यप्रपमस्यानुपदम् ।

येनोपेक्षो वज्रोऽप्यापताहि स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२६॥

यः संस्तुमात् नयति सं युधे वशी यः पुष्टानि संसृजति दुपानि ।

स्तीर्णान्द्र नापितो नौहृषति स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२७॥ [५४]

॥२८॥ अति — सुगतः ॥ देवता — गणुसमिता ॥ अन्तः — १, २, ४-६ त्रिपुर, ३ अतिरक्षती, ७ यथावृष्टी ॥

ग्रावोः संनिर्दिदयानि मन्महे यार्वात्मन्वदु विरायो यो नु रक्षयः ।

यो विश्वस्य परिभू धेयुव्युक्तो नो मृष्यत्वमहेसः ॥२१॥

ययोः सवत्पता वरिमा धार्पयानि याम्यो रजो वृषितमन्तरिषि ।

ययोः प्रायं नान्यान्वो यमन तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२२॥

तयं वृते नि विंशन्ते जनासुस्तप्युदिति व्रेते चित्रयाने ।

युं धावो सविता नु शर्वनानि रक्ष्यस्त्वो नो मृष्यत्वमहेसः ॥२३॥

अपेक्षो धावो सजित पं दुष्टुतापण रचसि शिर्षिदां च सेधतम् ।

सं मूर्ध्नि यो मृगयः सं वलैन् तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२४॥

रपि मे पोरं सजितो धायुस्तन् दक्षमा सुधवो मुधेर्वम् ।

मृष्यत्वमहेसः मरि इव रक्षं तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२५॥

प्र सुमतिं संवितर्वाय उतये यद्वस्त्वन्वं मत्सुरं धादयायः ।

अर्थात् धामस्य प्रवत्ते नि पञ्चतं ती नो मुञ्चतुमर्हसः

॥६॥

उप श्रेष्ठा न आशिषां देवयोर्धामैत्रास्थिन् ।

स्तौमि देवं संवितारं च ज्ञायुं ती नो मुञ्चतुमर्हसः

॥७॥ [५।५]

॥२६॥ अर्थात्—सुमन्त्रः ॥ देवता—आयापृथिवी ॥ अन्व—१ पुरोऽष्टिर्वागी, २—६ त्रिपुष्प, ३ शालग्रामो-
ग्रन्थेऽथोक्तिरिन्द्रपु ॥

मन्ये वां धायापृथिवीं सुबोमसौ सचंतसौ ये अथवेयामर्मित्वा योजनानि ।

प्रतिष्ठे धामयतुं यमनां ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥१॥

प्रतिष्ठे धामयतुं यमनां प्रवृद्धे देवी सुमगे उरुची ।

धायापृथिवीं भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥२॥

असन्नापे सुतर्पसीं हुवेऽहमुर्वा गम्भीरे कृषिभिर्निर्मस्ये ।

धायापृथिवीं भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥३॥

ये ह्मृतं विभूयो ये ह्वयपि ये क्रोस्या विभूयो ये सन्नुष्यान् ।

धायापृथिवीं भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥४॥

ये उन्निया विभूयो ये एनस्पतीन् पयोर्मा विष्ठा भुवमाप्नुवन्तः ।

धायापृथिवीं भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥५॥

ये कृत्वालेन तर्पयथो ये धृतेन याम्यामृते न किं चून शक्नुवन्ति ।

धायापृथिवीं भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥६॥

यन्मेदमंशिशोचति येनयेन या कृतं वीरुषेयाश्च दैवात् ।

स्तौमि धायापृथिवीं नक्षितो नोहवीमि ते नो मुञ्चतुमर्हसः

॥७॥ [६।१]

॥२७॥ अर्थात्—सुमन्त्रः ॥ देवता—सर्वतः ॥ अन्व—त्रिपुष्प ॥

मरुतां मन्ये अधि मे सुपन्तु प्रेमं पालं पालं सते अपन्तु ।

आशानिदं सुयमानिह उतये ते नो मुञ्चन्त्वर्हसः

॥१॥

उत्तमर्त्तिस्तं प्यचन्ति ये सदा य आसिञ्चन्ति रसमोर्धेषु ।

पुरो दंषे मरुतुः" दृष्टिमर्तुस्ते नो मुञ्चन्त्वर्हसः

॥२॥

पयो धेनूनां रसमोषधीनां जलमयैतां कवयो य इन्वय ।

॥२॥

शुग्मा भवन्तु मुक्तो नः स्योनास्ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

अपः संमुद्राद् दिवमुद् गेहन्ति दिवस्पृथिवीमभि ये मुजन्ति ।

॥३॥

ये अद्विरीशाना मुक्तो धर्षयन्ति ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

ये कीलाक्षेण तर्पयन्ति ये घृतेन ये वा घयो मेदसा संमुजन्ति ।

॥४॥

ये अद्विरीशाना मुक्तो धर्षयन्ति ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

यदीदृशं मेरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येन्द्रिग्रहः ।

॥५॥

यूपमीशिष्ये पश्यस्तस्य निष्कृतेस्ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

स्निग्धमनीकं विदितं सरस्वतु भरतं प्रार्थुः पतेनाग्रप्र ।

॥६॥ [६।२]

स्तीर्णि मुक्तो नापितो जोहवीमि ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

॥२८॥ अग्नि — युगात् ३ देवता — वायव्यी ॥ अन्व — १ अविज्ञातवर्णमोक्षविद् विष्णुः १-७ विष्णुः ॥

भयाशायी नन्दे धा तस्य तिलं ययोरैभिर् प्रदिशि यद् विरोचते ।

॥१॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

ययोरैभ्य उत यद् दूरे चिद् यी विदितार्विपुस्तमसिष्टी ।

॥२॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

सुहृत्तापी वृत्तस्था हुवेग्र दूरेण्युती स्तुभेभ्युग्रो ।

॥३॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

पापारोमायं नृह क्षान्तये प्र वेदसाक्षमिमां जनेषु ।

॥४॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

ययोरैधाप्रापयन्ते कवनान्तर्वेपुल मारुषेण ।

॥५॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

यः कृत्पाकम्बुलङ्घ योमुधानो नि तस्मिन् घत्तं धर्षयुग्री ।

॥६॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

अपि नो घत्तं पतेनाग्रशी सं ययैष सनत्तं यः विमीदी ।

॥७॥ [६।३]

स्तीर्णि मयप्रार्था नापितो जोहवीमि ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

॥२६॥ अति.—सुमर. ॥ देवता—मित्रावरुणौ ॥ अन्तः—१-६ त्रिष्टुप्; ७ राफतीगमोऽतिजगती ॥

मुने धां मित्रावरुणावृतावृचौ सचेतसौ हृणो यौ नुदेथे ।

प्र सत्पाशानमवधे भरेषु तौ नौ सुचतमहेसः ॥१॥

सचेतसौ द्रुहृणौ यौ नुदेथे प्र सत्पाशानमवधे भरेषु ।

यौ गच्छथो नृचक्षौ पृथुणां सुतं तौ नौ सुचतमहेसः ॥२॥

घावर्तिरसुमवधे वावगस्ति मित्रावरुणा जगदग्निमग्निम् ।

यौ कृत्यपुमवधे यौ वर्तिष्ठे तौ नौ सुचतमहेसः ॥३॥

यौ रघाचारवमवधे यधृष्यं मित्रावरुणा पुरुमीदमग्निम् ।

यौ विमदमवधे सुसर्वाग्ने तौ नौ सुचतमहेसः ॥४॥

यौ भृहोजमवधे यौ वर्तिष्ठिरं विश्वमिदं यरुण मित्रं कुलम् ।

यौ कषोदन्तमवधे प्रोत फर्यं तौ नौ सुचतमहेसः ॥५॥

यौ मेधाविधिमवधे यौ त्रिशोः मित्रावरुणावृशानां कृण्वं यौ ।

यौ गोतममवधे प्रोत हृद्रेतं तौ नौ सुचतमहेसः ॥६॥

ययौ रथः सत्यवर्महृदरिममिधुया चरन्तमभियाति दुरपम् ।

स्तीर्णि मित्रावरुणौ वाधितो जाहवीर्णि तौ नौ सुचतमहेसः ॥७॥ [६।४]

॥३०॥ अति.—अयमं ॥ देवता—सर्वकषा सप्तोत्तिका सर्वदेवतायै अम् ॥ अन्तः—१-२, ५, ७ त्रिष्टुप्; ६ राफती ॥

अहं कृत्रेभिर्वसुमित्राराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः ।

अहं मित्रावरुणोमा विमर्धेदमिन्द्रावी अहमधिभोमा ॥१॥

अहं राष्ट्रीं सुभ्रमनीं वरुणां चित्रितवीं प्रथमा यज्ञिनाम् ।

तां मा देवा व्यदधुः पुरुषा भूरिपात्रां भूर्यशिवन्तः ॥२॥

अहमेव स्रयमिदं वदामि हर्षं देवानामुत मानुषाणाम् ।

यं कामये तत्तमुग्रं कणोमि तं ज्ञाणं तर्षयि तं सुविषाम् ॥३॥

मदा सोऽर्धमति यो विपश्यति यः प्राणति य ईं शृणोत्युग्रम् ।

अमन्तयो मां त उरु विद्यन्ति शुधि श्रुत यदेयं ते वदामि ॥४॥

अहं कृत्राय धनुरा तनोमि अश्विभ्ये शस्त्रे हन्तुया तं ।

अहं जनाय समर्दं कृणोम्यहं चावाश्रयित्री आ विशश ॥५॥

अहं सोममाहृतं विभर्म्हं तदाहसुतं पुण्यं भर्गम् ।

अहं दधामि द्रविणा हविष्यते सुश्रान्माहं यजमानाय सुन्वते

॥६॥

अहं सुवे पितरमस्य सूर्यन्मम योर्निरप्सरान्तः समुद्रे ।

ततो वि तिष्ठे भुवनानि विद्योतामूं यां वर्ष्मणोषं सृश्यामि

॥७॥

अहमेव यात इव प्र वाग्यारभमाणा भुवनानि विधा ।

परो दिवा पर एना वृथिव्यैतावती महिष्ठा सं यक्ष्व

॥८॥ [६।५]

॥३१॥ अति—प्रकारकम् (१) ॥ देवता—मनुः ॥ कर्म—१, २, त्रिपुत्र, २, ३ सुविष् त्रिपुत्र, २-७ जगती ॥

स्वया मन्यो सत्यमाहृतो हविषाहा हवितातो मरुत्वन् ।

विमेपेव आधुषा संशिराना उप प्र येन्तु नरो अग्निरुपाः

॥१॥

अतिनरिव मन्यो त्विषितः सहस्र सेनामीमः सहरे हव रंधि ।

इत्याप रात्रन् वि मेजस्व वेद ओजो निमानो वि संधो सुदस्व

॥२॥

सहस्र मन्यो अभिमाविमुस्व कृन्तु मूखन् प्रमुणन् प्रेदि पात्रन्

वृषं ते पानो नृना रुरुधे वृषी यथ नपाता एकन् रवम्

॥३॥

एको वदुनामसि मन्य ईक्षिता विश्वंविशं युदायु सं शिरयाधि ।

अकृतकृत्यता पुना वयं धुमन्तं पोरं विश्वंवाप कृयमसि

॥४॥

विजिषुकदिन्द्र इषान्मरोऽस्माकं मन्यो अधिषा भवेद ।

विषं ते नाम सहरे वृषीमसि विषा तद्वत्सं यत आधुष्यं

॥५॥

आधुष्या सनुना वयं सायक सहं विमर्दि सहभूत उचरम् ।

कत्वा सो मन्यो सुह मेयेधि वहाधुमस्व धुरुहव संसृजि

॥६॥

संसृष्टं धनंममं तमाकृतमस्मम्यं धत्तां वरुणाय मनुः ।

गिनो दधाना इदेषु सार्धवः परंजितासो अप नि संयन्ताम्

॥७॥ [७।१]

॥३२॥ अति—प्रकारकम् (१) ॥ देवता—मनुः ॥ कर्म—१ जगती, २-७ त्रिपुत्र ॥

पतंतं मन्योऽविषद् वयं सायक सहं ओमः पुष्यति विश्वमानुषक ।

साध्याम् दासमार्यं त्रयो वयं सहस्रकृतेन सासा सहस्रता

॥१॥

* आधेरे (अ० १-०-८) जलपानार्थं सुखाय कथितुमर्थेन च ये दोषरुते, एत आधि-मनुस्तावतः ॥ अन्तः-
१-३ त्रिपुत्र, २-७ जगती ॥ इति ॥ सं० ॥ (१) आधेरे, मनुस्तावतः ॥ (अ० १-०-८) ॥ सं० ॥

मन्धुरिन्द्रो मन्धुरेवासं देवो मन्धुरोत्त वरुणो जातवेदाः ।
 मन्धुरिंश ईडते मन्धुरीर्याः पादि नो मन्यो तपसा सज्जोषाः ॥२॥
 अमीहि मन्यो तपसस्तवीधान् तपसा युजा ॥ नहि शत्रून् ।
 अमित्रंश्च घृत्रंश्च दस्पुहं च विश्वा वमून्था मरा त्वं नैः ॥३॥
 त्वं हि मन्यो अभिभूत्योजाः स्वयंभूर्गमो अभिमातिपाहः ।
 विश्वचर्षणिः संहुरिः सदीयान्स्मास्योजः घृतेनासु वेदि ॥४॥
 अमागः सज्जप परितो अस्मि तव वरुणा तविषस्य प्रचेतः ।
 तं स्वा मन्यो अकृतुमिहीडाहं स्वा तन्वर्षलदावा न एहि ॥५॥
 अयं ते अस्मदुप न एतदाहं प्रतीचीनः संहुरे विश्वदावम् ।
 मन्यो वसिष्ठमि न मा वयस्त्व हनोय दस्पूत वीध्यायेः ॥६॥
 अमि प्रेहि दक्षिणतो भेषा नोऽधा पृत्रास्मि जक्ष्यन्मभू रीः ।
 जुहोमि ते घृतरुणं मथ्यो अग्रमुभार्षपांस्तु प्रथमा पिवाव ॥७॥ [७।२]

॥३३॥ अग्निः—महा ॥ देवता—अग्निः ॥ मन्धुर—१—म गमजी व

अर्प नः शोशुचदुषमन्ने शुशुभ्या इमिम् । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥१॥
 सुहोमिया सुगातुया वषूया वं यजामहे । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥२॥
 अ यद् भव्दिष्ठ एषां प्राप्तामोतय सूरयः । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥३॥
 अ यत् तं अग्ने सूर्यो जर्वमहि प्र ते वयम् । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥४॥
 अ यद् अग्नेः सहस्रतो विषतो यन्ति भानवः । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥५॥
 त्वं हि विषतो ह्रस्व विश्वतः परिभूरसि । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥६॥
 द्विषो नो विषतो मुखति नुवेवं पश्य । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥७॥
 स नः सिन्धुमिव नापामिं वर्षा रुस्तये । अर्प नः शोशुचदुषम् ॥८॥ [७।३]

॥ ३८ ॥ अग्निः—अथवा ॥ देवता—मन्त्रोदनम् ॥ मन्धुर—१—३ विष्णुः २ अग्निः विष्णुः ३ अथवा इति ।

१ यज्यवदातिराजन्ती, २ यज्यवदा अग्निः राजन्ती, ३ राजन्ती ॥

प्रज्ञास्य शीर्षं वृद्धस्य पृष्ठं पामदेव्यमुदरमोदनस्य ।
 जन्दाति पृथो मुखमस्य सत्यं विद्वारी ज्ञातस्वपुतोऽर्थं भुजः ॥१॥

अनुस्याः पूताः पर्वनेन शुद्धाः शुच्यैः शुचिर्वापि यन्ति लोकम् ।

नैर्वा शिश्र प्र दहति जातैर्नदाः स्वर्गे लोके गृह सौख्येणाम् ॥२॥

विष्टारिणो मोदन् ये पथन्ति नैनान् नैर्वाः सचते कदा चन ।

आत्ते यम उप यमि देवान्सं गेन्धर्मदते सोम्येर्वाः ॥३॥

विष्टारिणो मोदन् ये पथन्ति नैनान् यमः परि मृत्वा वि रेतः ।

सुधी ई भूरा रपाने ईयते पुवी ई भूत्वा वि विदुः समैति ॥४॥

एष यज्ञानां विर्ततो यज्ञिष्ठो विष्टारिणं पवरा दिवमा विवेश ।

आपटीर्नं ब्रह्मदं सं वनोति विरै शाश्वत् शर्करो मृत्वासी ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्मना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥५॥

युतहृदा मधुकृताः क्षुरोदकाः क्षुरेव पूर्णा उदकेन दुग्ता ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्मना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥६॥

चतुरः कुम्भाभतुर्वा ददामि क्षुरेव पूर्णा उदकेन दुग्ता ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्मना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥७॥

इममोदने नि दंघे प्राज्ञेषु विष्टारिणं लोकमिह स्वर्गम् ।

स मे मा चैष्ट स्वयम् विन्मनो निश्चरुषा धेनुः कामदुषा मे अस्तु ॥ ॥८॥ [७।४]

॥ ३५ ॥ यमि — यमपति ॥ देवाः — यमिणः ॥ अन्त — १, २, ३-४ विदुः ॥ १ क्षुरिणयमि ॥

यमोदने ग्रंथमना प्रवस्य मनापतिस्तपसा प्रज्ञेऽपेक्ष ।

यो लोमाना विष्टारिणो विष्टारिणं तन्मोदनेनार्ति तराणि मृत्पु ॥१॥

येनातरन् भूतकृतोर्ति मृत्युं यमन्वर्तिदन् तपसा श्रमेण ।

य पपार्थ प्रज्ञे प्रज्ञे पूर्वे तेनोदनेनार्ति तराणि मृत्पु ॥२॥

यो दामार्थ पथिनि निश्चमोदने यो अन्वर्तिमात्रेणार्ति खेन ।

यो अस्तमना दिव्यमूर्त्ता यमिना तेनोदनेनार्ति तराणि मृत्पु ॥३॥

यस्मान्मासा निर्मितास्त्रिशदराः संवत्सरो यस्माश्चिच्छेद्वादेशारः ।

अहोरात्रा ये परियन्तो नापुस्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥४॥

यः प्राणदः प्राणदवान् वभूव यस्यै लोका वृतवन्तः चरन्ति ।

वयोर्तिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥५॥

यस्मात् पक्वादमूर्तं सम्भूव यो गायत्र्या अर्घिपतिर्वभूव ।

यस्मिन् वेदा निर्मिता विस्वरूपास्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥६॥

अर्घं वाचे द्विपत्तं देवपीथुं सुपत्ता ये मेऽपु वे भवन्तु ।

अष्टौवने विश्वजितं पचामि गुरुवन्तु मे अहधानस्य देवाः ॥७॥ [७५]

॥३६॥ अग्निः—चातनः ॥ देवाः—समीक्षा अग्निः ॥ अन्तः—१-८, १० चक्रद्वयः ॥ अग्निगुणः ॥

सावत्सरोजाः प्र देहन्वर्धिर्यधानरो वृषा ।

यो नो दुरस्याद् दिप्सतायो यो नो अरातिपत् ॥१॥

यो नो दिप्सददिप्सतो दिप्सतो यश्च दिप्सति ।

यैश्चानुरस्य दंष्ट्रयोरमेरुषं वचामि सम् ॥२॥

य आंगरे सुगर्वन्ते प्रतिक्रोशेऽन्नाशस्ये ।

कृत्वादीं अन्पान् दिप्सतः सर्वास्तान्सहसा सहे ॥३॥

सहै पिशाचान्सहसैषां द्रविषं ददे ।

सर्वान् दुरस्यतो इन्मि सं मु आर्कतिर्गर्भ्यताम् ॥४॥

ये देवास्तेनू इतन्ते ख्येण मिमते ज्वष । नृदिषु पर्येतेषु ये सं तैः पशुर्विदिदे ॥५॥

तपेनो अग्निं पिशाचानां व्याघ्रो गोमतामिव ।

श्वानः सिरमिव इत्था वे न विन्दन्ते न्यन्यनम् ॥६॥

॥ पिशाचैः सं र्याजोमि ॥ स्तेनेर्न वनर्गुभिः ।

पिशाचास्तस्मात्तपन्ति यमहं प्रार्थमाविशे ॥७॥

यं प्रार्थमाविशत् इदमुग्रं सद्यो मम ।

पिशाचास्तस्मात्तपन्ति न पापस्यं जानते ॥८॥

ये मां क्रोधयन्ति लपिता इरित्वेन मयादा इव ।

तानहं मेन्ये दुर्हितान् जने अहर्षशाशुनि ॥९॥

अभि ते निश्चैतिर्धत्तामर्धमिवाचामिधान्यौ ।
मन्वो यो मन्त्रं कुर्यात्ति स तु पाशाच्च मुच्यते

॥१०॥ [८१]

॥३७॥ अग्नि-—वात्सरापत्तिः ॥ देवता—१, २, १; १० अग्निवि (सप्तम्यही); ३-२ अग्निवसः, ७-१, ११,
१२ यन्त्रवर्णनसः ॥ मन्त्र-—१, २, १, २-१० अजुष्टु, ३ यन्त्रका क्रिष्टु, २ मन्त्रार-
रक्षिः, ७ परोपिष्टु, ११ यन्त्रका जगती, १२ निष्टुष्टु ॥

त्वया पुर्यमर्षोणो जन्तु रक्षोस्पोषधे ।

त्वया जघान कृत्स्नस्तत्त्वा कल्पो अगस्त्यः

॥१॥

त्वया पुषमप्सरसो गन्धर्वाश्चैतयामहे । अनेशुङ्गपञ्च रक्षः सर्वोत्तु गन्धेन नाशय ॥२॥

मृदी यन्त्रप्सरसोऽर्षा क्षरमवस्यसम् । गुरुगुहः पोला नल्योर्ध्वगन्धिः प्रमन्दनी ।

तत् परेताप्सरसुः प्रतिबुद्धा अभूतन

॥३॥

यत्रोभूत्या मृद्वो यो महाधुषाः शिखिदिनः । तत् परेताप्सरसुः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥४॥

यत्र यः मेहा इतिता अर्षोना तुत यत्रोभूत्याः कर्कुर्यः सुवर्दिनः ।

तत् परेताप्सरसुः प्रतिबुद्धा अभूतन

॥५॥

यमसगुणोपधीनाः वीरुषा वीर्या विषी । अजुष्टुष्टु राट्ठी तीक्ष्णशूर्द्धा अष्टुष्टु ॥६॥

आगुष्टुष्टुः शिखिदिनो गन्धर्वस्वाप्सरसुः । शिखि मुष्कावर्षि यामि शेषः

॥७॥

मीमा इन्द्रस्य हेतवः शतगुहिर्यमस्यधीः ।

तामिरेविरुदान् गन्धर्वानवपुष्टान् अष्टुष्टु

॥८॥

मीमा इन्द्रस्य हेतवः शतगुहिर्यमस्यधीः ।

तामिरेविरुदान् गन्धर्वानवपुष्टान् अष्टुष्टु

॥९॥

अमरादानमिश्रोचानुष्टु ज्योतय भाष्कान् ।

सिन्धुचान् सर्वानिषधे प्र संवीहि सर्वस्व च

॥१०॥

शेषैर्यः कृषिरिदेनः कुलमः सर्वैर्युक्तः ।

विषो इषा इष भूता गन्धर्वः संचते सिन्धुस्त्वमितो नोशयामस्ति मन्त्राया वीर्या विता ॥११॥

ज्याया इह वो अप्सुरसो गन्धर्वोः पर्वयो युष्म ।

अपे धावतामर्षी मर्षान् मा संचयस्व

॥१२॥ [८२]

॥३८॥ अग्निः—१-४ इन्द्राग्निः ॥ देवता—१-४ अथर्वणः, २-४ वाजिनीयन् अथर्वणः ॥ अन्वः—१, २, ४, अनुष्टुप् ।
२ पश्यता जगती; २ उरिगामहि, ३ शिष्टम्, ५ पश्यतानुष्टुप्तामां पश्यतापरिहामोतिभ्यामी जगती ॥

उद्दिन्दतीं सञ्जयन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

स्तौहं कृतानि कृयवानामप्सरां तामिह ह्रुवे

॥१॥

विचिन्वतीमकिरन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

स्तौहं कृतानि पृथ्वाणामप्सरां तामिह ह्रुवे

॥२॥

ययिः परिहृत्यस्याददानी फुल्लं ग्लहात् ।

सा नः कृतामि सीयसी महामांभोतु मायया ।

सा नः पर्यस्त्यैतु मा नो जेपुरिदं धनम्

॥३॥

या अवेष्टुं प्रमोदन्ते शुचं प्रोषं च विज्रंती ।

अनन्दिनीं प्रमोदिनीमप्सरां तामिह ह्रुवे

॥४॥

एयंय रूमीनतु याः संचरन्ति मरीचिर्वा या र्वंतुसंचरन्ति ।

यासांशुभो ईरुतो वाजिनीयन्सुयः सर्वान् लोकान् पर्वति रचन् ।

स न येतु होममिदं क्षुपाक्षोभन्तरिविष सुह वाजिनीयन्

॥५॥

अन्तरिविष सुह वाजिनीयन् कर्कां वृत्तामिद रच वाजिन् ।

हमे ते स्तोत्रा वदुला एववीरियं ते कर्काह ते मनोऽस्तु

॥६॥

अन्तरिविष सुह वाजिनीयन् कर्कां वृत्तामिद रच वाजिन् ।

अयं वासो अयं वृत्त इह वृत्तां नि वज्रीमः । ययानाम ये ईरुतो रवाहा

॥७॥ [८॥३॥

॥३९॥ अग्निः—१-८ अजिनाः, २, ३० मय्य प ३ देवता—१, २ शिविवाही, ३, ४ वाज्यमहिषे, ५, ६ विषा-

दिशी, ७, ८ दिव्यचन्द्रमहाः, ९, १० वाज्येदसोऽग्निः ॥ संनतिः ॥ अन्वः—१, २, ४, ५ त्रिपदा

महावृहती, २, ४, ६, ८ संस्तारपृथ्विः, ९, १० शिष्टम् ॥

पुष्टिग्यामनये सर्मनमृत्स आर्तोत् ।

यया पुष्टिग्यामनये सर्मनमृत्स मर्हं संनमः सं नमन्तु

॥१॥

पुष्टिधी येनुस्तस्यां अग्निर्वत्तः । सा मेऽग्निना वृत्तोनेपुर्मां कामं दुहाय ।

आयुः प्रथमं वृजां पोषं रयिं स्वाहा

॥२॥

अन्तरिक्षे वायुः समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥३॥

यथान्तरिक्षे वायुर्बलं समनमन्तेषां यथा सनमः सं नमन्तु ॥३॥

अन्तरिक्षे धेनुस्तस्या वायुर्वस्तः । सा मे वायुना वस्तेनेषमूर्जे कामं दुहाम् । ॥४॥

आयुः प्रथमं प्रजां पोषं रुषिं स्वाहा ॥४॥

विष्वा दित्याय समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥५॥

यथा विष्वा दित्याय समनमन्तेषां यथा सनमः सं नमन्तु ॥५॥

धीर्वस्तुस्तस्या आदित्यो वस्तः । सा मे आदित्येन वस्तेनेषमूर्जे कामं दुहाम् । ॥६॥

आयुः प्रथमं प्रजां पोषं रुषिं स्वाहा ॥६॥

दिक्षु चन्द्राय समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥७॥

यथा दिक्षु चन्द्राय समनमन्तेषां यथा सनमः सं नमन्तु ॥७॥

दिशो धेनुस्तस्या चन्द्रो वस्तः । सा मे चन्द्रेण वस्तेनेषमूर्जे कामं दुहाम् । ॥८॥

आयुः प्रथमं प्रजां पोषं रुषिं स्वाहा ॥८॥

अश्वविश्वं प्रति प्रविष्टः शशीणां पुत्रो अश्विस्तस्तिवा उ । ॥९॥

समस्तरेणु नमस्ता ते जुहोमि मा देवानां मिथुना कर्म भूषाम् ॥९॥

धृदा पूतं मनसा जातयेदो विश्वानि देव वृधुर्नानि रिहात् । ॥१०॥ [८४]

समाप्यानि तव जातयेदुस्तेष्वो जुहोमि स जुषस्व दुष्यम् ॥१०॥ [८४]

॥ ४० ॥ अग्निं — श्रुत्वा ॥ देवता जातयेदः, १ अग्नि, २ यम, ३ वरुण, ४ सोम, ५ अश्वि, ६ आयुः ।

* शर्षः, नमस्त ॥ अन्तरिक्षे — १, २-४ विष्णु, ५ अश्वि, ६ अश्वि, ७ अश्वि, ८ अश्वि, ९ अश्वि, १० अश्वि ।

ये पुरस्ताद्ब्रह्मणि जातयेदः प्राच्या दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥११॥

अग्निपुरा ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेणं हन्मि ॥११॥

ये दक्षिणतो ब्रह्मणि जातयेदो दक्षिणाया दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१२॥

यममृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेणं हन्मि ॥१२॥

ये पश्चाद्ब्रह्मणि जातयेदः पश्चिज्या दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१३॥

वरुणमृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेणं हन्मि ॥१३॥

य उक्तरतो ब्रह्मणि जातयेदः उदीया दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१४॥

सोममृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेणं हन्मि ॥१४॥

येधस्ताञ्जुहति जातवेदो जुवायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

धर्मिमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥५॥

येऽन्तेरिवाञ्जुहति जातवेदो व्यध्यायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

वायुमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥६॥

य उपरिष्टाञ्जुहति जातवेद ऊर्ध्वायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

सूर्यमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥७॥

ये दिशामन्तर्देशेभ्यो जुहति जातवेदः सर्वाभ्यो दिग्भ्योऽभिदासन्त्यस्मान् ।

ब्रह्मर्त्या ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥८॥ [८।५]

॥ इति चतुर्थं काण्डं समाप्तम् ॥

अथ पञ्चमं काण्डम्

॥ १ ॥ अग्नि-पुष्टिरोऽग्रतो ॥ देवता-वस्त्वः ॥ कन्द-॥ १ पल्लवतो विष्णुः ॥ २-६, ८ शिवः ॥ विराट्
विष्णुः ॥ १ पल्लवतोऽग्रतोः ॥

अध्वरमन्त्रो योनिं य आचभृवायुवांसुर्वर्धमानः सुजन्मा ।
अदधामुर्जमानोऽहो विप्रो धृता दाधार ग्रीणि ॥१॥

आ यो धर्माणि प्रथमः सुसादु तत्रो वर्षेपि कृष्टुपे पुरुषि ।
घास्त्वृषीर्न प्रथम आ विवेशा यो पाचमनुदितां चिकेत ॥२॥

यस्ते शोभाय तन्वां सिरेच सरदिरेष्यं मृत्तुपोऽनु स्वाः ।
अत्रो दधेते अस्तानि कामास्ते यज्ञाणि विश एरमन्ताम् ॥३॥

प्र यदेते प्रसूतं पूष्यं गुः सदैवद आनिष्ठन्तो अर्जुयम् ।
फ्रतिः शुपस्व मासतां सिद्धावे जाम्ये पुष्ये पत्तिमेरेषयाम् ॥४॥

तदू पु तं मरुत् एषुमन् नमः पृषिः काम्येना कृषोमि ।
यत् सुम्यन्चावमिषमन्ताग्निं क्षामत्रां मृदी रोधचके यामुधेतं ॥५॥

सुप्त सुपीदाः कृषयेस्ततुस्तातामिदेकोमम्येदुतो गात् ।
आपोरि रुक्म उपवस्व नीडे पृषो विसृते वृक्षेषु तस्यी ॥६॥

वृतावतामूर्ध्वं एमि कृषयश्मरुतामा तन्वस्त्वत् सुमद्वयुः ।
वृत्त पो शुभेरे स्तन् दधारयूर्जयो वा यत् सचेते इन्द्रिदाः ॥७॥

उत पुत्रः पितरं घृत्रवीडि ज्येष्ठं सुपीदमह्वयन्स्वस्त्वयं ।
दशोन् सु ता परेणु यास्ते विष्ठा आचर्तवतः कृण्वो वर्षेपि ॥८॥

अध्वमर्धेन् पराया वृषवर्धनेन शुष्म पर्यसे अह्वर ।
अधि वृषाम शुग्मियं सस्तां वरुणं पुत्रमदित्या इषिम् ।
पृथिविस्तान्यस्ते वर्षेष्मन्तेचाम रोदसी सत्यवाच ॥९॥ [१११]

॥ २ ॥ अति.— दृढदिशोऽधर्वा ॥ देवता—यस्याः ॥ अन्तः—१—८ विष्टुः, २ सुविष्टुः पराविष्टागता विष्टुः ॥

सदिदासु ध्ववेनेषु ज्येष्ठं यत्तौ जज्ञ उग्रस्त्वेष्वर्हम्भः ।

सुधो जज्ञानो नि रिणाति शत्रुननु यदेनं मदेन्ति विश्व ऊर्माः ॥१॥

पावुधानाः शयसा भूर्वोजाः शयुर्दासाय भियसं दधाति ।

अध्वनय न्यनश्च सस्ति सं ते नवन्त प्रयसा मदेषु ॥२॥

स्ये कतुमर्षि पृञ्चन्ति भूरि दिव्येदेते विभ्यन्तुप्राः ।

स्यादोः स्वादीयः स्यादुना सृजा समदः सु मष्टु मष्टुनाभि योधीः ॥३॥

पदि चिष्टु न्या घना जयन्तं स्योरखे अनुमदेन्ति विप्राः ।

ओर्जीयः शुप्तिन्तिस्फुरना तसुष्य मा स्वा दमन् दुरेवांसः कृशोक्ताः ॥४॥

स्यपा वयं शाशब्दे रगेषु प्रवरयन्तो युवेन्यानि भूरि ।

शोदयामि तु आसुषा पचोभिः सं ते शिशानि प्रदंष्ट्रा वर्पसि ॥५॥

नि तव दक्षिणेश्वरे वरे च यस्मिन्नाविधार्यसा दुरोखे ।

आ स्यापयत मातरं निगुरुतुमर्त इन्वत् कर्षेराणि भूरि ॥६॥

स्तुष्य र्धर्मन् पुरुषर्मीनं सद्यन्वाकमिनर्तमप्रापयमापयानम् ।

आ ददाति शयसा भूर्वोजाः प्र ज्ञेयति प्रतिमानं पृथिव्याः ॥७॥

इमा प्रज्ञा पुदरिधः कृणवदिन्द्राप गूपमंस्त्रिपः स्यर्षाः ।

महो गोत्रस्य यपति स्तुपज्ञा तुरेष्टिर् विश्वमर्षीवत् तपस्यान् ॥८॥

पृथा महान् बृहदिहो अय्यर्षाभौचुत् स्वां तुन्वा मिन्त्रमेव ।

स्वसारी मातुरिन्वरी अरिमे द्विन्वन्ति येने शयसा वर्धयन्ति य ॥९॥ [१२]

॥ ३ ॥ अति.— दृढदिशोऽधर्वा ॥ देवता—१, २ अतिः, ३, ४ देवता, ५ अतिशयोक्त्या, ६, ७, ८ विधे

देवता, ९ सोमता, १० इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २-४, ११ विष्टुः, २ सुविष्टुः, ३ सुविष्टुः, ४ सुविष्टुः

१० विष्टुः जयती ॥

ममाम्ने पचो विष्टुष्वेष्टु पचं त्वेन्यानास्तुन्वापुषेय ।

मक्षं नमन्तो प्रदिसुभर्तुस्तुपपार्पवेष्टु पृतना जयेम ॥१॥

अष्टं भुन्युं प्रतिनुदन् परेषां त्वं नो गोपाः परि पाहि विश्वसः ।

अपान्यो यन्तु नियता दुरस्त्वोऽभीर्षा चित्तं प्रवृष्टां वि नेशत् ॥२॥

- मम देवा विद्वे संन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।
ममान्तरिक्षमूरलोन्मस्तु मघं वमोः पवतां कार्माग्रास्ते ॥३॥
- मघं यजन्ता मम पनीष्ठाकृतिः सस्या मर्गसो मे अस्तु ।
यन्तो मा नि गां यतमघनाई विषे देवा अग्नि रंघन्तु मेद ॥४॥
- मयि देवा द्रविणुमा यजन्तां मर्यागोरेस्तु मायं देवर्हतिः ।
दुषा होतारः सन्निपन् न एतदस्तिष्ठः स्याम तुन्वा मुषीराः ॥५॥
- दैवीः पटुपीरुह नैः कृषोत् विषे देवास्त इह मांदयभ्यम् ।
मा नो विददभिमा भो अशस्तिर्षा नो निदद् वृजिना द्वेष्वा या ॥६॥
- विष्णो देवीर्महि नः शर्म यच्छत प्रजायं नस्तन्नेर्षं ययं पुष्टम् ।
मा हस्महि प्रजया मा तुन्मिमा रेषाम द्विषते सोम राजन् ॥७॥
- उरुज्यर्षा भो महिषः शर्म यच्छस्तुस्मिन् हवं पुरुहुतः पुरुहु ॥
स नैः प्रजायं हयं च मुडेन्दु मा नो शरियो मा परा दाः ॥८॥
- धृता विधाता ह्यर्धनस्य यक्षसिर्द्वयः संप्रितारिभतिपाहः ।
आदिस्था रुद्रा अभिनोमा देवाः पान्नु यर्जमानं निश्रुधात् ॥९॥
- ये नैः सुपत्ना अप्ते ते भयन्तिवन्द्वाभिध्यामयं वाधामह एनान् ।
आदिस्था रुद्रा उपरिस्पृशो न उयं येतारमधिरानमेषत ॥१०॥
- अयोध्यमिन्द्रमसुतो इयामहे यो गोभिर्धननिर्दयमिदं यः ।
इमं नो युगं विद्वे गृणोत्वस्माकंमर्ह्ययं येदी ॥११॥ [१२]

॥ ४ ॥ मयि — यमिन्द्रा । ॥ देवता — सप्तमहात्म्य रुद्रः ॥ अन्व — १-४, ७-९ मनुष्य, २ सुरिगुण्य ।

६ यजन्तो, १० उभिपूज्यो विष्णुदत्तम् ॥

- यो गिरिप्रागया वीरुधं घलेवक्षसः ।
पुष्टेर्हि त्वमनासन्न त्वमर्जं नाशयंजितः । ॥१॥
- सुपर्णसुरने गिरी जातं द्विमर्षवृत्सर्ग ।
पर्मरुभि भुरजा धन्ति मिदुर्हि त्वमनाशोन्म ॥२॥
- असत्यो देवसर्दनस्तृतीरस्याभितो द्विनि ।
तत्रासुतस्य चर्चरा देवाः शुष्टमयन्वत ॥३॥
- द्विरपयो गीरवस्त्रिरेणयन्पना द्विनि ।
तत्रासुतस्य शुष्पं देवाः शुष्टमयन्वत ॥४॥

हिरण्ययाः पन्थान आसन्नस्त्रिंशणि हिरण्यया ।

नाथो हिरण्यपर्यारसन् याभिः कृष्टे निरवहन् ॥५॥

इमं मे कृष्ट पुरुषं तमा वद तं निष्कुरु । तन्नु मे अगदं कृषि ॥६॥

देवेभ्यो अर्धं जातोऽसि सोमस्यासि सखा हितः ।

त प्राणाय व्यानाय चक्षुषे मे अस्मै गृह ॥७॥

उदह जातो द्विपत्तः स प्राच्यो नीपत्ते जन्म ।

तन् कृष्टस्य नामान्पुत्तमानि वि भंजिरे ॥८॥

उत्तमो नाम कृष्टास्तुत्तमो नाम ते पिता ।

पत्न्यं च सप्यं नाशय्य तुभ्यमानं चारुसं कृषि ॥९॥

शीर्षमियमृषहस्यामचयोस्तन्मोर्ध्वं त्वं ।

कृष्टस्तत् सप्यं निष्कुरुष्व दीर्घं समुद्रं धृष्यथ ॥१०॥ [११४] .

॥ ५ ॥ अति.—सप्यो ॥ देवता—साक्षा ॥ कृष्टा—१-३ अष्टकम् ॥

राधी माता नमः पितर्यमा ते पितामहः ।

सिलायी नाम वा अस्ति सा देवानामसि स्वसा ॥१॥

यस्तु पिबति जीवति आयसि पुरुषं त्वम् ।

सुधी हि शश्वतामसि जगामां च न्यन्वनी ॥२॥

पुष्यं पुष्पमा रोहति वृषयवर्माय कुन्पला ।

जयन्ती प्रत्यातिष्ठन्ती स्पर्शो नाम वा अस्ति ॥३॥

यद् दपहेन मदित्या यद् वारुर्गता कृतम् ।

तस्य स्वमसि निष्कृतिः सेमं निष्कृतिं पुरुषम् ॥४॥

मद्राद् प्लुचाविस्तिष्ठस्यश्वात् खेदिरादुवात् ।

मद्रान्पुत्रोधाद् पर्णात् सा न एवैरन्धवि ॥५॥

हिरण्यवर्णे सुमंगे सप्यवर्णे वपुष्मि ।

रुतं गच्छामि निष्कृते निष्कृतिर्नाम वा अस्ति ॥६॥

हिरण्यवर्णे सुमंगे श्वभ्यो लोमेशवचसे ।

अपामसि रसा लब्धे वती ह्यस्या नभूव ते ॥७॥

योऽस्मांश्चक्षुरा मनसा चिन्त्याकृत्या च यो अग्राधुरमिदासत् ।

त्वं तानमे मेन्यामेनेन कृणु स्वाहा

॥१०॥

इन्द्रस्य गृहोऽसि । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥११॥

इन्द्रस्य गर्भीति । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१२॥

इन्द्रस्य गर्भीति । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१३॥

इन्द्रस्य पर्येषमसि । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१४॥ [२१]

॥ ७ ॥ अग्नि — वायव्यं ५ देवता—१-२, ६-१० अवावयत् ५, २ सरस्वती ५ मन्त्र—१ विशाखमो

महावपुष्किः, २, ३, ४, ७-१० अलुपुङ्गुः ५ पञ्च वृद्धीः ६ अस्तवपुष्किः ॥

आ नो भर मा परिं ह्य अराते मा नो स्तीर्दक्षिणां नीयमानाम् ।

नमो वीर्यीया असमृद्धये नमो अस्त्वरातये

॥१॥

यमराते पुरोधस्ते पुरुषं परिगृधिष्व । नमस्ते तस्मै कृणु मा धुनि व्यपयीष्य

॥२॥

प्र यो प्रनिर्दुषकृता विष्ठा नम्रं च पच्यताम् ।

अरातिमनुप्रेषो वृषं नमो अस्त्वरातये

॥३॥

सरस्वतीमनुमतिं भर्गं यन्तो हवामहे ।

वाचं जुष्टां मधुमतीमत्रादिषं देवानां देवहूतिषु

॥४॥

यं वाचांमृदं वाचा सरस्वत्या मनोजुषा ।

श्रद्धा तमय विन्दतु दुचा सोमं न घृणुषा

॥५॥

मा धुनि मा वाचं नो वीर्यीहमाविन्द्राग्नी आ ररतां नो वरुनि ।

सर्वे नो अय दितुन्तोऽस्तिं प्रति हर्षत

॥६॥

पुरोऽग्निमसृष्टे नि तं हेति नयामसि । वेदं त्वाहं निमीषन्ति निरुदन्तीमराते

॥७॥

उत नया योद्धवती ररन्वा सचसे जनम् ।

॥८॥

अवाते चित्तं वीर्यनिपातं पुनरुत्थय च

या मरुतो महोन्माणा विश्वा आशां व्यानरो ।

॥९॥

तस्यै हिरण्यपदेनै निर्वृत्त्या अकतं नमः

हिरण्यपदार्था सुमया हिरण्यपद्राभयेऽशिरया अकतं नमः ॥१०॥ [२।१]

॥ ८ ॥ अति — अचर्यो । १ देवता — १, २ अति, ३ किरये देव, ४-६ इन्द्र । अन्व — १, २, ३ अन्वपुत्र

१ परपरा जगती, २, ३ शक्तिं यस्या वृत्ति, ४ आसन्नवद्वि, ५ अशुभ्यिजगती

यस्या वृत्ति, ६ ५ अशुभ्यिजगती जगती ॥

वैरुद्धतेनेमेन देवेभ्य आर्जयं यद । अग्ने तौ दुर सोदयं सर्वं आ यन्तु मे हवम् ॥१॥

इन्द्रा यद्वि मे हवमिदं वीर्यमामि तच्येष्टु ।

इम ऐन्द्रा अतिमरा अर्क्षति सं मेयन्तु मे ।

तेभिः शनैम वीर्यैर्जातमेदुस्तनूऽशिनू ॥२॥

यदसानुद्धतौ देवा अदेवः संधिर्वापति ।

मा तस्यामिर्हव्यं वासीध्रुवं देवा अस्व सोपे धुर्वेमेव हवमेतेन ॥३॥

अति धारतामिरा इन्द्रस्य पर्वणा इव ।

अति वृते इर मन्वीतु स यो जीतुं मा मेधि प्राणमस्यापि नदात ॥४॥

यमभी धुरोदधिरे द्राक्षानुमर्षभृतये । इन्द्र स ते अपस्पृदं ते प्रस्परेयपति धुरवै

अदि मेपुदेयपुरा प्रद्व यमीति वचिरे ।

तनुपानं परिपारं कृष्यमाना मर्दुचोचिरे सर्वं तद्वत्सं कृषि ॥५॥

यानुयानिप्राधुरारं कृष्यवैषु यान् ।

रतं तानिन्द्र पवनन् प्रवीतुः पुनरा कृषि यथासं मृगहं जनम् ॥६॥

यपेन्द्र उदाचनं लुब्धः पृके अघरुदम् ।

पृषोऽहमयेऽस्वनामृष्यैऽसतीभ्यः समोऽवः ॥७॥

अननानिन्द्र धुरदधुरो गरीणि विष्य । अनेनानि विष्टेन्द्र मेवहं तं

अनुं त्रेन्द्रा रमापदे रमापं सुपुत्री तं

॥८॥ [२।३]

॥ ६ ॥ श्री—प्रसा ॥ देवता—वातोष्मति ॥ अन्तः—१, २ देवी श्रुती; २, ३ देवी विष्णु; ३, ४ देवी ब्रह्मा; ४ विराट्पञ्चमूहवीमर्मा पञ्चपदा क्षती; ५ पुरस्कृतविष्णुमूहवीमर्मा पञ्चपदा (३, पञ्चपदा) प्रतिपत्नी ॥

दिवे स्वाहा ॥१॥ प्रथिन्यै स्वाहा ॥२॥ अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥३॥
अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥४॥ दिवे स्वाहा ॥५॥ प्रथिन्यै स्वाहा ॥६॥

सर्वे मे चक्षुर्धर्मः प्राखोऽन्तरिक्षमात्मा पृथिवी शरीरम् ।
 अस्तुतो नामाहमयमस्मि त आमानं नि दधे धावाऽष्टपिगीर्वा गोप्रीपार्थ ॥५॥
 उदायुर्वत् बलम्वत् पुनम्वत् कृत्वाष्टम्वत्नीपासुदिन्द्रियम् ।
 आष्टुःपुदाष्टुप्यरती स्वधम्वती गोपा मे स्ते गोपायर्त मा ।
 आत्मसर्दा मे स्त मा मां दंसिद्व ॥६॥ [२४]

॥१०॥ मरि —मकर । देवता—वास्तोष्पति ॥ कन्त - १-३ ययमथा त्रिषदा ययत्रोः । ययमथा ऋजुः
॥ पुरोधसिह्वज्जलधूमार्भो वरादिरथत्पद्म (?) , पश्य) इतिशायी ॥

अश्मपुर्मं नैऽति यो मा प्राप्या दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥१॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मा दक्षिणाया दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥२॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मा प्रतीच्या दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥३॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मोदीच्या दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥४॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मा ध्रुवाया दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥५॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मा ध्रुवाया दिशोऽध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥६॥
 अश्मपुर्मं नैऽति यो मा दिशार्धन्तरेष्वध्यापुर्मिदासात् । एतत् स ऋच्छात् ॥७॥

मृदुता मन उषं हृद्ये मातरिश्चिना प्राणुषानौ ।

सूर्याच्चतुरन्तरिक्षाच्छ्रोत्रं पृथिव्याः शरीरम् ।

सर्वस्वरय्यं वाचस्पते ह्ययामदे मनोमुखा ॥८॥ [१५]

॥ ११ ॥ कविः—अथर्वा ॥ देवता—वक्ष्यः ॥ त्वन्दः—१ मुनिर्ऋषिपुत्रः २, ४, २, ४-१= ऋषिपुत्रः ३ पद्मिनीः
१ पद्मपुत्रः २ विद्यावती ३ १ पद्मपुत्रः १ ॥

कथं महे अमुरापात्रवीरिह कथं पित्रे हरये त्वेष्टृम्णः ।

प्रक्षिं परुण दर्शिषां ददायान् पुनर्पिष त्वं मनसाचिच्छितीः ॥१॥

- न कर्त्तव्यं पुनर्मयो भगामि तं चंचे कं पृथिवेतामुपाजि ।
 केन तु त्वर्मधर्वन् कान्व्येन केन ज्ञातेनास्ति ज्ञातवेदाः ॥२॥
- सत्यमहं गंभीरः कान्व्येन सत्य ज्ञातेनास्ति ज्ञातवेदाः ।
 न मे दासो नायों महिरा भ्रूते मंभ्राय यदहं चरिष्ये ॥३॥
- न रजद्वयः करिवेरो न मेधया धीरतरो यरुषा ररघावन् ।
 त्वं ता विष्ठा भ्रूतेनानि वेत्सु स विष्णु त्वज्जनो म्यायी विंभाय ॥४॥
- रं धर्षुक् परुषा ररघावन् रिष्या वेत्सु जनिमा सुप्रशीते ।
 रि रजस एना पुरो अन्वर्दस्येना कि परेखास्महुर ॥५॥
- एनं रजस एना पुरो अन्वर्दस्येना पुर एकेन दुर्घर्षं विदुर्वर् ।
 तत् तं मित्रान् परुषा प्र घनीम्युचोरेचसः पुरयो भवन्तु ॥६॥
- मीविदीता उपै तर्पन्तु भूमिषु
 त्वं धर्षुक् परुषा अरीषि पुनर्मपेव्यवधानि भूरि ।
 मो पु पुणीरिन्वेदेतायतो भूमा त्वा वोचमराधसं जनांसः ॥७॥
- मा मा वोचमराधसं जनांसः पुनस्ते पृथि जस्तिर्ददामि ।
 स्तोत्रं मे विक्षमा यंकि शर्वागिरन्तर्विर्मासु मानुषीषु दिह्यु ॥८॥
- आ त्वं स्तोत्रायपुर्धतानि वन्त्यन्तर्विर्मासु मानुषीषु दिह्यु ।
 देहि तु मे यग्मे अर्दसो अस्मि सुयो मे सुसर्पदः सत्तासि ॥९॥
- सुमा नी यन्धुर्वरुषा सुमा आ वेदाहं तपजानेया सुमा आ ।
 ददामि तद् यद् त्वे अर्दसो अस्मि युजर्वस्ते सुसर्पदः सत्तासि ॥१०॥
- हेनो देवायं मृणुते यमोधा विप्रो मित्राय स्तुषे सुमेधाः ।
 अमीननो दि परुषा ररघावन्पर्यवर्षां पितरं देववन्धुषु ।
 तस्मा उ रायः कणुदि सुप्रभुस्तं सत्ता नो अस्ति परमं च नम्युः ॥११॥ [११]
- ॥१२॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्नि [ज्ञातवेदाः] ॥ अन्व — १, २, ४-११ विदुर्वर् । ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११ विदुर्वर् ।
- सर्विदो अथ मनुषो दुरोणे देवो देवान् यमसि ज्ञातवेदः ।
 आ च परं मित्रमग्निमित्रान् त्वं दूतः हरिरेति प्रचेताः ॥१२॥
- तर्गतवात् एव अतस्य यानान् यथा तप्यन्तस्त्वं दया सुमिद ।
 मन्मानि योमिरुत यम्यन्तु दंष्ट्रा च कणुष्वचरं नः ॥१३॥

यदि पार्ति देयकृता यदि वा पूर्यैः कृता ।

तां त्वा पुनर्णयामसीन्द्रं सपुत्रा वयम् ॥७॥

अग्ने पृतनापाट् पृतनाः सहस्र । पुनः कृत्या कृत्याकृतं प्रतिहरन्नेन हरामसि ॥८॥

कृतव्यधनि विभ्य तं यथाकारं तसिज्जहि ।

न त्वामर्चकुपे वर्यं धुभाय तं शिशिमहि ॥९॥

पुत्र इव वितरं गच्छ स्वज इवाभिहितो दश ।

पुन्यमिदामत्रामी गच्छ कुर्ये कृत्याकृतं पुनः ॥१०॥

उवेणीयं वारुण्यमिस्फन्दं मृगीव । कुरवा कुररिष्टच्छत ॥११॥

इष्टा अजीयः पततु दधोऽपिषी तं गति ।

सा तं मुगमिष सहातु कुरवा कृत्याकृतं पुनः ॥१२॥

अमिरिवैतु प्रतिहलंमनुहलंमिरोदकम् ।

मुरयो रथ इव पतता कुरवा कृत्याकृतं पुनः ॥१३॥ [३४]

॥१४॥ अग्नि—विश्वामित्रः ॥ देवता—मधुसूत ओषधिः ॥ अस्त्र—१-३, ५, १०, ११ जडुन्दुः ५ हरणात्

सहस्र, २, ७-९ अरिधनुर्द्वार ५

एकां च मे दशं च मेऽप्युक्तरं ओषधे ।

अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥१॥

द्वे च मे विंशतिश्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥२॥

त्रिंशच्च मे त्रिंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥३॥

चत्वारिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे ।

अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥४॥

पञ्च च मे पञ्चाशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥५॥

षट् च मे षड्विंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥६॥

सप्त च मे सप्ततिश्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥७॥

अष्ट च मेऽष्टतिश्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥८॥

नव च मे नवतिश्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥९॥

चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि त्रिपेषं हन्मि ते त्रिपम् ।

अहं त्रिपस्व या जीमिः प्रत्ययम्येतु तस विपम् ॥४॥

कैरात वृश्न उपदृष्टय नभ आ मे मृशुवासिता अर्लीमाः ।

मा मे सख्युः स्तामलमर्षि छाताथारयन्तो नि त्रिपे रमजम् ॥५॥

असितस्व तैमलस्य पुद्गेरपौदकस्य च ।

सात्रागाहस्याहं मन्थोरव वपाभिन् घन्यलो वि श्लष्पामि स्थौ इव ॥६॥

आर्लीमी च त्रिलिमी च पिता च माता च ।

त्रिष पं सुरेहो वन्धुरेताः किं परिपपय ॥७॥

उद्रगृत्वा दुहिता जाता दास्यमिक्नया । प्रतर्द्धं दद्रुषीणां सर्वोत्तमरसं त्रिपम्

॥८॥

कृष्णं स्वातिम् तद्वत्तरीम् गिरेरेव परमित्रम् ।

याः काथेमाः खनिनिमास्तासामरसस्यं विपम् ॥९॥

साह्वं न तादुवं न पेत्त रमसि तापुपेम् । सापुर्वेनारसं त्रिपम्

॥१०॥

तुष्टुवं न तुष्टुवं न पेत्त रमसि तुष्टुपेम् । तुष्टुर्वेनारसं त्रिपम्

॥११॥ [३।३]

॥१४॥ अति — शुकः ॥ देवक — बलपति ॥ अन्ध — १, २, ४, ६, ७, ८ मनुष्यः ३, ६, १२ अविगुह्यः १

॥ त्रिपदा विपद्गुह्यः १० त्रिपद वृत्ती, ११ त्रिपदा अतदी त्रिपदः, १२ अन्धगुह्यः ॥

सुपूर्णस्त्राग्वादिन्दत् स्रुत्स्त्रास्त्रास्त्रासा ।

दिष्टीपिष्टे स्वं दिष्टीन्तुमर्षं कृत्वाकृतं जहि ॥१॥

अपे जहि पातुधानामर्षं कृत्वाकृतं जहि ।

अपो यो अस्मान् दिष्टीति तम् रं जलोपे ॥२॥

दिष्टीस्त्रे परीशाम् पंशिकृत् परं र्नुवः ।

कृत्वा कृत्वाकृतं देवा निष्टीभिन् प्रति शुक्ल ॥३॥

पुनः पुनः कृत्वाकृतं इष्टुत्तु पौ खय ।

सम्बर्मेस्मा आ चेष्टि यषो कृत्वाकृतं हनेत् ॥४॥

कृत्वाः सन्तु कृत्वाकृतं अपरं अपरीष्टे ।

सूत्रो स्वं इन् पर्वता कृत्वा कृत्वाकृतं पुनः ॥५॥

यदि स्त्री यदि वा पुनः कृत्वा चकारा प्राप्यते ।

ताम् तस्मै नमामस्त्यभिवाद्यामिधान्या ॥६॥

उत यत् पतेयो दशे स्त्रियाः पूर्वे अत्रोद्वलाः ।

ब्रह्मा चेद्वस्तमग्रहीत् रा एव पतिरेकधा ॥८॥

ब्राह्मण एव पतिर्न राज्ञ्योर्न न वेर्याः ।

सत् स्याः प्रमुषयेति पुञ्चम्यो गानवेर्याः ॥९॥

पुनर्य देवा अददुः पुनर्गन्तव्या अददुः ।

राज्ञानः सत्यं प्रष्टव्यानां ब्रह्मज्ञायां पुनर्ददुः ॥१०॥

पुनर्दीपं ब्रह्मज्ञायां कृत्वा देवैर्मिकित्विपम् ।

ऊर्जे पृथिव्या भुवस्वार्कगायध्वर्षसवे ॥११॥

नास्य ज्ञाया गतराही कस्याणी सत्पमा शये ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१२॥

न विकुर्वाः पुष्पाशिरास्तस्मिन् वेर्यमनि जायते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१३॥

नास्य क्षया निष्कर्षाः सूनानवेत्ययुतः ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१४॥

नास्य श्वेतः कृष्णफर्षो धूरि युक्तो महीयते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१५॥

नास्य वेत्रे पुष्करिणी नाषहीर्न जायते विसम् ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१६॥

नास्मि धृष्टिं वि द्रुदन्ति वेऽस्या दोहमुपासते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मज्ञायावित्या ॥१७॥

नास्य येनः कस्याणी नानुदवान्तर्हते धूर्सम् ।

विजानिर्व्ययं ब्राह्मणो रात्रिं वराति शावपा ॥१८॥ [४]२

॥१८॥ अति — मयोदुः ॥ देवता — ब्रह्मणी ॥ अन्तः — १-३, ५, ७, १०-१२, १४, १६ अनुपपन्नः । ४ पुरिष्ट

विदुः १, ३, ८, ९, ११ विदुः ॥

नेतां तं देवा अददुस्तुम्यैः सते अचये ।

मा ब्राह्मणस्य राजन्यं यां निषत्तो अनायाम् ॥१९॥

दशं न मे शूनं च मेऽप्यश्वारं शोषये । श्वेतजाल श्वेतगिरे मधु मे मधुला वरः ॥१०॥

शूनं च मे सहस्रं चाप्यश्वारं शोषये । श्वेतजाल श्वेतगिरे मधु मे मधुला वरः ॥११॥ [३।५]

॥ १६ ॥ वसि — विनाशितः ॥ देवता — एकदश ॥ वन्द्य — १, ४, ६, ७-१० विपदा भयान्तरिकाः, २, ३, ६ विपदाऽऽसुर्यकुटुम्बः ११ विपदाऽऽसुरी गणपती ॥

यद्येकदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥१॥ यदि द्विदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥२॥

यदि त्रिदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥३॥ यदि चतुर्दशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥४॥

यदि पञ्चदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥५॥ यदि षट्दशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥६॥

यदि सप्तदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥७॥ यद्यष्टदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥८॥

यदि नवदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥९॥ यदि दशदशोऽस्मि मृजान्तोऽस्मि ॥१०॥

यद्येकादशोऽस्मि सोऽर्थादकोऽस्मि ॥११॥ [४।१]

॥१७॥ अग्नि — शरीरम् ॥ देवता — मरुताणां ॥ वन्द्य — १-६ विपदाः, ७-१० अशुभम् ॥

तेऽप्यदन् प्रथमा ब्रह्माकृतिर्येषोऽङ्गुष्ठाः सलिलो भानुरिवा ।

धीकुर्वन्तस्तपं वृषं मेघोऽध्वराणां देवीः प्रथमजा श्रुतस्यै ॥१॥

सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रार्थक्यद्वैतीयमानः ।

अन्यत्तिदा परेणो मित्र आसीदधिदेवता इत्यथवा निनाय ॥२॥

इतिनेन ग्रामा अधिरस्या ब्रह्मजायेति चेदर्थोऽयम् ।

न दत्ताय प्रथमा तस्य शुभा तथा राष्ट्रं गुप्तितं धुनिर्यस्य ॥३॥

यामाहुस्तारैषा विन्दोर्गतिं दुष्कुलां आर्यमभ्यर्चमानम् ।

सा ब्रह्मजाया नि ईदुमिति राष्ट्रं यत्र प्राणादि श्रुतं जन्तुर्गोमांश्च ॥४॥

ब्रह्मचारी चराति वेदिषु निवृत्तः स देवानां गन्तव्येऽहमर्हम् ।

तेन ज्ञायामन्मन्त्रिन्दुं चक्षुरपतिः सोमेन नीतां जुह्वानं न देवाः ॥५॥

देवा वा एतस्योपपदन्तु पूर्वै रसाम्प्रपुष्पस्तपसा ये विन्दुः ।

भीमा ज्ञाया ब्रह्मचरगोचरीता दुर्घो दधाति एष्ये ज्योतिम् ॥६॥

ये गर्वा अत्रपर्यन्ते जगद् यथाफलुप्यते ।

वीरा ये हृषन्ते सिधो ब्रह्मजाया दिनस्ति तान् ॥७॥

इषुसि दिग्धा रूपते पृदाकृषि गोपते ।
सा प्राज्ञस्यैषुर्गोरा तयो विध्यति पीर्यतः

॥१५॥ [४३]

॥१६॥ अग्नि.—अधोष् ॥ देवता—महागौरी ॥ मन्द—१, ३-३, ८-१२ अतुष्टु ॥ २ विरल, पुराणप्रवृत्तिः
उपरिशद्गुह्यो ॥

अतिभाशमपद्यन्त नोर्दिष दिर्यमस्पृशन् ।
सृष्टिं हिंसित्वा सुज्जंया चैतद्व्याः परमवन्
ये पृष्टत्मानमाश्रित्तमार्षपन् प्राज्ञस्य जनाः ।
पेस्यस्तेषांमुपादुमर्षितोऽरुणावपत्
ये प्राज्ञस्य मृस्पृष्टीयन् ये योस्मिन्पुष्टरुमीधरे ।
अनस्ते मध्ये कुसपायाः केशान् खादन्त आसते

॥१॥

॥२॥

॥३॥

प्राज्ञगुर्वी पुच्यमाना पापुम् सभि विजज्ञेहे ।
तेजो राष्ट्रस्य निर्हिन्ति न पीते जायते वृषा
भूरमस्या आशमनं क्षुष्टं पिशितमस्यते ।
क्षीरं यदस्याः पीयते त्वं वी विष्टु किंविषम्

॥४॥

॥५॥

उग्रो राजा मन्वमानो प्राज्ञस्य यो निर्यत्सति ।
परा त्वं विच्यते राष्ट्रं प्राज्ञस्यो ययं जीयते

॥६॥

अरापदी चतुरवी चतुःश्रोत्रा चतुर्बिभुः ।
द्वर्षास्त्रा द्विजिह्वा भूया सा राष्ट्रमव ध्रुवते ब्रह्मज्यस्य
तव वी राष्ट्रमा संवति नावं मित्रमित्रोदकम् ।
मृशार्णं यत्र हिंसन्ति तव राष्ट्रं हन्ति दुष्कुतो

॥७॥

॥८॥

तं वृक्षा अर्प सेधन्ति नृक्षयां नो मोर्षणा इति ।
यो प्राज्ञस्य सदनमभि नाद्ध मन्वते

॥९॥

विषमेतद् देवकृतं राजा वरुणोऽब्रवीत् ।
न प्राज्ञस्य गां जुग्वा राष्ट्रे जागार् वञ्चन
नवैव ता नेवतयो या भूमिर्न्यधुस्तुत ।
मृजां हिंसित्वा प्राज्ञेऽपीमसंमृज्यं परमवन्

॥१०॥

॥११॥

अतद्वृत्त्यो राजन्यः पण आत्मपराजितः ।

स प्राज्ञस्य गामयद्वय जीयन्ति मा श्वः ॥२॥

आविष्टापरिपा पृथक्करि चर्मणा ।

सा प्राज्ञास्य राजन्य तूष्टेपा गौरनाथा ॥३॥

निर्दे वृत्रं नयति हन्ति यथोऽग्निरिवारब्धो वि दुनोति सर्वम् ।

यो प्राज्ञाय मर्त्येते अर्धमेव स विपस्य विवति वैभ्रातस्य ॥४॥

ए एनं हन्ति मुदं मर्त्यमानो देवपीपुर्धनं कामो न चिन्तात् ।

सं तस्येन्द्रो हृदयेऽग्निर्मिन्ध तमे एनं द्विष्टो नर्मसी चरन्तम् ॥५॥

न प्राज्ञायो विसित्वोर्ध्वसिन्धः प्रियतनोरिव ।

सोमो ह्यस्य दत्तमाद हन्द्वा अस्यमिशस्तिपाः ॥६॥

श्रावपाप्रांति गिराति कां न शंभनोति निःसिद्धम् ।

अर्धं यो प्राज्ञायो मृत्युः स्थाद्विषोति मर्त्येति ॥७॥

जिह्वा क्या भवेति कुल्मेलं पादनाडीका दन्तास्तर्पसाभिर्दिग्धाः ।

तेर्भिर्दिग्धा विध्यति देवपीपुर्धनं हृदयलेधनुर्भिर्दिपश्रुतेः ॥८॥

तीक्ष्णेष्वयो प्राज्ञाया विसिन्धो पापस्यन्ति शरव्यादं न सा मृषा ।

अनुदापु तर्पसा मृग्युनी वीत दूरादव भिन्दन्त्येनम् ॥९॥

ये सुहृत्सुमरीजुष्मासन् दशशुभा वृत् ।

ते प्राज्ञस्य मां जुग्व्या वैतद्व्याः पराभवन् ॥१०॥

गौरिय ताव इत्यमानो वैदह्यो अनातिरम् ।

ये वेसैरप्रान्धापावरमाभामपेचिरन् ॥११॥

पौरशुं ॥ जनता या भूमिर्विधुत ।

प्रनां विसिन्धो प्राज्ञोऽपि संधर्व पराभवन् ॥१२॥

देवपीपुर्धरति मर्त्येषु गरीषो भवत्यस्यभूयान् ।

यो प्राज्ञाय देवर्धनुं दिनसि न स विवृयामुष्येति लोकम् ॥१३॥

अग्निर्न नः पदवामः सोमो दायाद उच्यते ।

हन्ताभिगुस्तेन्द्रस्तथा तद् वेपथो निदुः ॥१४॥

संयन्दनः प्रवदो धृष्टशेषः प्रवेदकृद् पटुधा ग्रामघोषी ।

श्रेयं वग्नानो ययुर्नानि विद्वान् कीर्तिं वृद्धभ्यो वि हर द्विजने ॥६॥

श्रेयः केतो वसुजित् सहीमान्तंश्राम्भित् संवितो ब्रह्मराशि ।

श्रंगानि च शार्वाधिवर्णो आर्द्रिर्जायन् हुन्दुमेऽधि नृत्प वेदः ॥१०॥

शशुषाएनीपाडमिगातिपादो गयेषणुः सहमान उद्धित् ।

नागरीड मन्त्रं प्र भरस्व वाचं सोऽर्धामनित्यायेपुमृद् वदेह ॥११॥

अचपुसच्छत् स्रमदो गर्भिष्ठो बधो केता पुरस्तापोष्यः ।

इन्द्रैश्च गुप्तो पिदथा निचिकर्षद्वृद्धोतेनो द्विपतां याहि शीमन् ॥१२॥ [४]५

॥२१॥ शक्ति—महा । देवता—वागस्पयो दुन्दुभिः । १०—१२ आर्द्रिस्त्वय्यः । जन्ता—१, ५, २ पुष्पा वष्ट्रिः ।

१, २, ०—१० अचपुसत् ; १ जगती, ११ वृद्धतीर्ता निपट्, १२ विपत्त वचमप्य तापश्री ॥

विहृदयं वैमनुषं धृष्टमित्रेषु हुन्दुमे ।

विद्वेषं फरमशं भयममित्रेषु नि दंभस्त्वैनात् हुन्दुमे जदि ॥१॥

उत्प्रेमान्ना मनसा शक्त्या हृदयेन च ।

धार्धन्तु विम्वत्तोऽमित्राः प्रश्रुतेनाश्वं हुते ॥२॥

वानस्पत्यः संधत् वृक्षिर्गामिर्विश्वगोष्यः । प्रश्रुतममित्रेभ्यो वृद्धायेनाभिवातिः ॥३॥

यथा मृगाः संविजन्ते आरुण्याः पुरुषादधि ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि रन्दु प्र श्रांसुयाथो विचारि मोहय ॥४॥

यथा वृक्षादजावपो धार्धन्तु नृद् विम्वत्सीः ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि रन्दु प्र श्रांसुयाथो विचारि मोहय ॥५॥

यथा रयेनात् पतत्रिषः संविजन्ते अर्द्धिनि सिहस्य स्तनधोर्यथा ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि रन्दु प्र श्रांसुयाथो विचारि मोहय ॥६॥

पराभिर्वाद् दुन्दुभिर्ना इतिगन्त्याजिनेन च ।

सथे देवा अतिप्रसन् ये संप्रामस्पेशेते ॥७॥

पेरिन्द्रः प्रकीर्तते पदघोषैरुत्थायया सह । तेरामित्रैश्चसन्तु नोऽभी ये यन्त्यनीकृशः ॥८॥

उद्योघोवा हुन्दुमयोऽभि कौशान्तु या दिवाः ।

सेनाः परामिता मतीरभिर्वाणामनीकृशः ॥९॥

यां मुतायानुवध्नन्ति पूर्वा पदयोर्ननीम् ।

॥१२॥

तद् वै ब्रह्मज्य ते देवा उषस्तरणमनुवन्

अथर्णि कृषमाणस्य यानि जीवस्य बावुतुः ।

॥१३॥

सं वै ब्रह्मज्य ते देवा अग्रे भ्रामर्माधारयन्

येनै मुते स्तपयन्ति स्मर्थंति येनोन्दते ।

॥१४॥

सं वै ब्रह्मज्य ते देवा अग्रे भ्रामर्माधारयन्

न पुनै सैनापह्यं ब्रह्मज्यमपि धेयति ।

॥१५॥ [४४]

नास्मै सन्निधिः कन्धते न भिजं नयते धरांश्च

[२०॥] धति — मया ॥ देवता—यानरपत्ते दुन्दुभि ॥ अन्ध — १ जगती, २-१२ लिप्पु ॥

जुषैर्षीवो दुन्दुभिः सैत्यनायन् योनस्परायः संयुतं तुष्टिर्वाभिः ।

॥१॥

कार्यं सुखुधानो दुमयस्तुपत्ताग्निसिंहं ज्येष्ठानुभि सैत्यनीदि

सिंहं इवास्तानीद् दुपयो विवद्वोऽभिरन्द्यूपो यस्तितामियं ।

वृषा त्वं यधयस्ते सुवसो हेमस्ते ह्यप्सो यमिमातिपाहः

॥२॥

पूयैव पूये मयसा पिदानो गृह्यन्नामि करं संयनजित् ।

शुचा विष्पु हर्दयं पेरैवा हिरा ग्राधान् प्रच्युता यन्तु शर्जवः

॥३॥

संयपन् पतेना ऊर्ध्वमायुर्गृह्णां गृह्णानो वंदुषा वि चंदन ।

दैवीं चार्थं दुन्दुज्ज अं गुरस्व वैधाः शर्दुषासुपं भस्सु वेदः

॥४॥

दुन्दुमेर्षां प्रयत्नां यदंगीमागृह्णती नोभिता योर्षतुहा ।

नारीं पुत्रं धांयतु हस्तगृह्णाभिनीं भीता संयरे यपानां

॥५॥

पूरीं दुन्दुमे प्र यदति पायं भूम्याः पूष्ठे वेदं सेचमानः ।

अमित्रस्तेनामभिनज्जमानो तुमश्च वेदं दुन्दुमे सुवर्वावत्

॥६॥

यन्तुमे नमेती धोषो अस्तु पूयैरु ते भूमयो यन्तु शीर्मां ।

अमि वेन्द स्तनयोत्तिमानः सोऽकृन्मिन्तुर्षां स्वर्षां

॥७॥

धीभिः कृता प्र वेदति वाचमुदर्यं सत्त्वनायापुधानि ।

इन्द्रमेदी सत्त्वने नि देवस्य मित्रेभिर्यो अर्षं जहृषनीदि

॥८॥

तवमन् आत्रो पलासैन स्वसा कार्तिक्या सह ।

पाप्मा आर्द्रव्येण सह गच्छुषमरणं जनम्

॥१२॥

सतीयकं विवृतीयं सद्गन्दिमुत शारदम् ।

तन्मानं शीतं रुतं श्रेष्ठं नाशय वार्षिकम्

॥१३॥

गन्धारिभ्यो मूर्जयन्नयोऽङ्गम्यो भगवन्मयः ।

श्रेष्ठपन् जनमिव शोषधि तन्मानं परि ददासि

॥१४॥ [५११]

॥२३॥ यतिः—वसन्तः ॥ देवता—हयग्राह्य ॥ कन्दा—१-१२ यजुष्य, १३ विराजयन्तु ॥

ओतं मे द्यावापृथिवी ओता देवी सर्वस्वती ।

ओतां मु इन्द्रधामिध किमि जन्मयतामिति

॥१॥

अस्येन्द्र कुमारस्य किमिन् धनपते जहि ।

इता मित्रा शरीतय उद्रेण वक्षसा मम

॥२॥

यो अक्षयौ परिसर्पति यो नासं परिसर्पति ।

दुतां यो मधुं गच्छति तं किमि जन्मयतामिति

॥३॥

सर्कपी द्वी विकर्षी द्वी कृष्णी द्वी रोहिणी द्वी ।

धुध्वं धुध्वं रक्षं धुध्वं कोरुं ते दुताः

॥४॥

ये किमयः शितिकृष्ण ये कृष्णाः शितिवारहयः ।

ये के च पितृकृपास्ताव किमिन् जन्मयतामिति

॥५॥

उत् पुरस्तात् त्वमि एति त्रिशङ्को अहमुदा ।

हृदां प्रसृष्टां सर्वान् प्रभुण् किमिन्

॥६॥

येषां पापः कर्कशास एजस्ताः शिषितुः ।

हृदये हृन्पतां किमिन् तदृष्टं हृन्पताम्

॥७॥

दुतो येषां किमिन् दुतो नन्दनिमोत । सर्वान् नि भेष्याकरं हृदां संलेंवो इव

॥८॥

विशीर्षाणं त्रिकुटुं किमिन् सारद्रुधुनम् ।

शूराभ्यस्य पृथीरपि वृथापि यच्छिरः

॥९॥

अतिवद् वः किमयो इन्मि कयन्वज्जमदग्निवत् ।

अगस्त्यस्य भद्राणां तं विनम्ब्य किमिन्

॥१०॥

आदित्य चतुरा देस्व मरिचयोऽस्तु धावत ।

पत्तद्विनीरा सजन्तु निर्गते बाह्वीर्मे] ॥१०॥

युयमुग्रा मेरुतः पृथिमस्तत्र इन्द्रेण युजा प्र संवीत शरून् ।

सोमो रामा वरुणो राजा महर्देव उव मृत्युमिन्द्रः ॥११॥

गुता वंघसेनाः सूर्यकेलतः संचैतसः । अमित्रान् नो जयन्तु राजा ॥१२॥ [४।६]

[१२॥ अग्नि—भुजगिह ॥ देवता—वसुधाराज ॥ अन्ध— १ अग्निम् मिदुप २ मिदुप ३, ४, ५-१४ अतः ॥

२ चित्ताद एवा गृहती ॥

अग्निस्तु कमानुमर्ष बाधतामिनः सोमो ग्राग्न वरुणः पूतदंषाः ।

वेदिर्षर्हिः समिधः शोभुषाना अप द्वेषोऽपमुपा भवन्तु ॥१३॥

अप्यं यो निष्ठात् दक्षिणं पुण्योऽप्युचयं समिधिरिह भिदुन्वन् ।

अथा हि त्वमभ्युत्तो हि भूया अथा न्यदिदधुसाह या वंरहि ॥१४॥

या पंहुया पोक्येयोऽरुष्येस देवाहणः । तुवमानं विषधावीर्याधुराज्यं परा सुवा ॥१५॥

अधुराज्यं प्र हिपोमि नमः कृत्वा तवमने । शक्रश्चरुस्त्वं हृष्टिहा पुनरेतु महावृषान् ॥१६॥

ओक्ता अस्म भूजयन्तु ओक्ता अस्म महावृषाः ।

यारंगनातस्तपमस्तामानसि वसिष्ठेष्टु न्योचतः ॥१७॥

तवमन् व्याजित्ति यि मेदु ज्यङ्क्तु भूरि यावय ।

दासी निदकरीषिष्ठ तां वनेषु सर्वेष्व ॥१८॥

वचमन् भूजयतो गच्छ वसिष्ठान् वा परस्तुरम् ।

गूढामिच्छ प्रकर्म्यैः तां तवमन् वीरि पूजुहि ॥१९॥

महावृषान् भूजयतो यन्महि प्रेत्स्य । त्रेतानि तुवमने ह्यो अन्वयेन्नास्ति यो गुहा ॥२०॥

अन्वयेने न रमसे पृथी सन् संदपासि नः ।

अर्भुदु प्रार्थेस्तुवमा स गमिष्यति वसिष्ठान् ॥२१॥

यत् त्वं शीतोऽप्यो रुतः सह आगमिष्यः ।

मीमांसते वचमन् द्वेतमुस्तामिः स्म परि वृद्धिषि नः ॥२२॥

मा स्मेतान्मत्तवीन् इरुषा चलासं फासर्भुगम् ।

मा स्मातोऽर्भुदः पुनस्तत् त्वां वचमन्तुर्भु ह्ये ॥२३॥

तस्मिन् आर्वा पुलसेन स्वस्तु कार्तिकया सह ।

पाप्मा आर्द्वयेण सह गच्छसुमरं जनेषु

॥१२॥

तृतीयकं विवृतीयं सद्गुणमुत्तमं शश्वदम् ।

तत्तमानं शीतं हरे श्रेष्ठं नाशय वर्षिकम्

॥१३॥

गन्धारिभ्यो मूर्जवज्रयोऽङ्गभ्यो मृगचर्मभ्यः ।

प्रीयन् जनेभ्यः शेषधि त्वमभुं परि दधसि

॥१४॥ [५१]

॥१५॥ टीका—नयनः ॥ देवता—हनुमान्तः ॥ जन्म—१-१२ यक्षकुलः, १३ विश्वकुलः ॥

ओते मे घापाश्रयिषी भोता द्वेषी सरस्वती ।

ओती म इन्द्रधाप्रिय किमि जन्मयत्तामिति

॥१॥

स्येन्द्र कुमारस्य किमीन् धनपते जगि ।

हुता विश्वा अरातय दुष्टेषु वर्चसा मम

॥२॥

यो अक्षयौ वरितर्पति यो नाते परितर्पति ।

हुता यो मध्ये गच्छति तं किमि जन्मयामसि

॥३॥

सर्कपी द्वी पिकपी द्वी कृष्णी द्वी रोहिणी द्वी ।

बृधुर्ब बृधुर्कर्णभ बृधुः कोर्कश्च ते हुताः

॥४॥

ये किमयः शितिकृता ये कृष्णाः श्रितिशर्तयः ।

ये के च विश्वकर्मास्तान् किमीन् जन्मयामसि

॥५॥

उत् पुरस्तात् सूर्यं पति विश्वदंष्ट्रे अट्टपदा ।

हुतास्तु भलदृष्टास्तु सर्वैश्च प्रभुगान् किमीन्

॥६॥

येवापास्तुः कर्कशास्त एजुक्ताः श्रिपविस्तुकाः ।

दृष्ट्यै हन्यतां किमिस्तादृष्ट्यै हन्यताम्

॥७॥

हुतो येवापाः किमीणां हुतो नन्दनिषोत । सर्वान् नि मप्यपार्कं हुपदास्त्वत्वीं इव

॥८॥

त्रिशीर्षायां त्रिकुटुं किमि सारङ्गमर्जुनम् ।

गुणार्म्यस्य पृष्टीरपि वृधामि यच्छिरः

॥९॥

अत्रिवद् यः किमयो हन्मि कण्वज्जामदग्निवत् ।

अगस्त्यस्य मर्दण्णं सं पिनष्मद् किमीन्

॥१०॥

इतो राजा किमीणामुतेषीं स्वर्णैर्द्विजः ।

॥११॥

इतो हुतमाता किर्मैर्द्विजो हुतस्वसा

हुतासीं अथ वेगसो हुतासुः परिवेशसः ।

॥१२॥

अथो ये सुबलका इव सर्वे ते किमीयो हुताः

सर्वेषां च किमीणां सर्वासां च किमीणाम् ।

॥१३॥ [५।२]

मिन्नपपरमेना गिरो दहाम्यग्निना सुखैश्च

॥२४॥ अग्निः—अथवा ॥ दहाम्य—१ सविता, २ अग्निः, ३ धातागृध्रिधी, ४ वरुणः, ५ मित्रावरुणौ, ६ भद्रता,

७ सोमः, ८ वायुः, ९ सूर्यः, १० अश्विनः, ११ इन्द्रः, १२ मरुता पिता, १३ शत्रुता

१४ यमः, १५ मित्रः, १६ उता, १७ उतामहा ॥ अन्व.—१-१०,

११-१५ अग्निवरुणौ, १६ अरुणः, १७, १८ मित्रा (?)

अग्निमरुता, १९ मित्रा (?) मित्रा यमौ ॥

सुविता प्रसुयानामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१॥

अग्निर्वेनस्वर्तानामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२॥

धातागृध्रिधी दानुषामधिपतिः स भावताम् । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥३॥

वरुणोऽयामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥४॥

मित्रावरुणौ युष्टया अधिपतिः स भावताम् । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥५॥

मरुतः परितानामधिपतयस्तो भावन्तु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥६॥

सोमो योदधामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥७॥

वायुर्नरिष्वयामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अर्द्धयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥८॥

धर्मेऽर्जुनामर्धिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥६॥

चन्द्रमा नवत्राणामर्धिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१०॥

इन्द्रोऽद्विषोऽधिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥११॥

सुक्ता पिता पशूनामर्धिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१५॥

भूत्युः प्रजानामर्धिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१६॥

यमः पितृणामर्धिपतिः ॥ भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधाया-
मस्यां प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१७॥

पितरः धरे ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां
प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१८॥

तुवा अर्धरे ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां
प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१९॥

ततस्तत्तामहास्ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां
प्रतिष्ठायामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२०॥ [५३]

॥ २५ ॥ धमि.—अहो ॥ देवता—देवता, गमे, पुत्रित्वाद्यः ॥ अन्तः—१-१२ अनुष्टुप्, १३ विष्टुप्

शुक्लपञ्चमली ॥

पर्वताश्च दिवो योनेस्त्वादङ्गात् सुधारुतम् ।

शोभे गर्भस्य रेतोधाः सर्वे पर्वमिया दधत् ॥१॥

यथेयं इंधिवी मही मृताजां गर्भमादुचे । एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वामर्थे ह्ये

गर्भं धेदि सिनीवालि गर्भं धेदि सरस्वति । गर्भं ते अग्निनामा चर्चां शुक्लस्तजा ॥२॥

गर्भं ते मियाचरुणी गर्भं देवो वृद्धस्पतिः ।

गर्भं तु इन्द्रायामिश्र गर्भं वाता दधत् ते ॥३॥

विष्णुर्वाणिं वन्ययतु त्वष्टा कृषाणि विशतु ।

आ सिञ्चतु प्रजपतिर्विद्यां गमै दधतु ते ॥५॥

यद् वेद राजा परुषो यद् वा देवी सरस्वती ।

यदिन्द्रो धृतरा वेद तद् गर्भकर्तृणं विप्र ॥६॥

गमौ अस्पोषधीनां गभौ वनस्पतीनाम् ।

गमौ विवस्व धृतस्य सो अग्ने गर्भमेह घोः ॥७॥

अग्निं रुन्द वीर्यस्य गर्भमा धेहि योन्याम् ।

धृषामि धृष्यायान् प्रजायै त्वा नयामसि ॥८॥

नि निर्दीप्य पार्श्वस्थे गर्भेस्ते योनिमा शयाम् ।

अदुष्टे देवाः पुत्रं संमृषा उभयपारिनेषु ॥९॥

घातुः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्धोः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१०॥

त्वष्टाः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्धोः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥११॥

सर्पितुः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्धोः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१२॥

प्रजापते भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्धोः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१३॥ [५।४]

॥ २९ ॥ अग्नि — ऋषिः । देवता — १ अग्निः, २ सविता, ३, ११ इन्द्राः, ४ विविधः । २ अमलः । ३ अदितिः ।

० विष्णुः । ५ त्वष्टा । ६ मरुताः । १० सोमः । ११ अग्निवी, वृहस्पतिः । १३ अन्ते — १ २

विषदाऽऽपुंस्विष्टः २, ५, १-५ १० ११ विषदा याज्ञवल्क्येन वृद्धी

१ विषदा विराट् ऋषयोः २ विषदा विष्णोर्विष्णव्याया वृद्धविविष्टः

३२ पराशिराज्येन पञ्चमहा अमासी ॥

यदेति यज्ञे समिधुः स्वाहाभिः प्रविद्वानिदं यो धुनह

॥१॥

धुनहो देवः संरिवा प्रज्ञानन्स्मिन् यज्ञे मेरिषः स्वाहा

॥२॥

इन्द्र उक्थामुदान्स्मिन् यज्ञे प्रविद्वान् धुनह सुधुनः स्वाहा

॥३॥

श्रेया युक्ते निविदुः स्वाहा श्रिताः पत्नीभिर्विहतेह युक्ताः	॥४॥
अन्दांसि युक्ते मरुतः स्वाहा मातेर्यं पुत्रं विंशतेह युक्ताः	॥५॥
अयमंगन् युर्विवा श्रोतृणीभिर्विष्णं तं श्रानादितिः स्वाहा	॥६॥
विष्णुर्धुनवतु वहुधा तपोऽयस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥७॥
तपोऽयुनवतु वहुधा नु रुपा अस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥८॥
भगो युनवत्याशिषो न्वरस्मा अस्मिन् युक्ते प्रविद्धान् युनवतु सुयुजः स्वाहा	॥९॥
सोमो युनवतु वहुधा क्योऽयस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥१०॥
इन्द्रो युनवतु वहुधा वीर्योऽयस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥११॥
अग्निना ब्रह्मणा यासमर्वाभ्यां वपट्करोर्यो यज्ञं वर्धयन्ती ।	
एहस्पते ब्रह्मणा यज्ञोपोह युक्ते अयं स्वर्गं सिद्धं यजमानाय स्वाहा	॥१२॥ [५१५]

॥२७॥ अग्नि — महा । देवता — अग्नि । अन्दा — १ वृक्षीगनी विष्णुः, २ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ३ विष्णुः, ४ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ५ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ६ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ७ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ८ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ९ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, १० विष्णु सान्नी सुविष्णुः, ११ विष्णु सान्नी सुविष्णुः, १२ विष्णु सान्नी सुविष्णुः ।

ऊर्ध्वं अस्व सुमिधो भवन्त्यूर्ध्वं शुक्रं श्रेयोर्ध्वं युक्तेः ।	॥१॥
सुमर्ता सुप्रतीकः सप्तनूस्तनूतपादस्तु यो भूर्विवाणिः	॥२॥
देवो देवेभ्य देवः पृथो अन्नवितु मध्यां पूतेन	॥३॥
मध्यां युगं नचति श्रेष्ठानो नरासंतो अग्निः सुकृद् देवः संविता विश्वारः	॥४॥
अच्छापमंति शर्वता ध्रुवा चिदीदानीं वरिणर्मता	॥५॥
अग्निः सुचो अर्धरेषु श्रयस्तु ॥ यंचदस्य मद्विमानमुभेः	॥६॥
सुरी मुद्रास्तु श्रयस्तु कर्तव्यातिष्ठन् यमुवात्तरथ	॥७॥
ह्यारो देवीरन्त्यस्य विवेकं कृतं रचन्ति विश्वहो	॥८॥
सुख्यवैसाग्नेर्वाग्ना पत्यमाते ।	॥९॥
अ सुध्वयर्ध्वी यजते उपार्कं उपासान्तेभ्यं यश्चमैवापध्वरं नः	॥१०॥

देवा होतात ऊर्ध्वमध्वरं जोजोर्निहयामि गृणत गृणता नः स्त्रिद्विषे ।

तिस्रो देवर्षिरिदं सन्तानामिहा सरस्वती मही भारती गृक्षाना ॥६॥

सन्तस्तुरीयमद्वृतं पुरुषु । देवं त्वष्टा रायस्पोतं विष्णुं जामिमस्य ॥१०॥

वनस्पतेश्च सृजा रराणः । त्वनां देवेभ्यो अविर्ह्वयं शमित्वा सर्वदयत् ॥११॥

अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेदः । इन्द्राय यज्ञं विसें देवा इवेरिदं जुपन्ताम् ॥१२॥ [६।१]

॥१२॥ कृति.—अथर्षी ॥ देवता—त्रिपुत्र, सन्तानाश्च ॥ शब्दाः—१-२, ८, ११, १४ त्रिपुत्रः ९ पञ्चपराश्रितः

शब्दार्थः ७, २, १०, १२ कर्तुमस्तुतुद्वयं १२ जुपन्ताम् ॥

नर्वं प्रादात्तपमिः सं निर्मीते दीर्घाणुत्वायं सुतशास्त्राय ।

हरिं श्रीर्षिं रजते श्रीषमर्षिं श्रीणि तपसाविष्टितानि ॥११॥

अग्निः ऊर्ध्वश्चन्द्रमा भूमिराप्ते यौरन्तरिचं प्रदिशो दिशंश्च ।

आर्षया ज्ञातभिः संविद्वाना अनेन मा त्रिवृतां पारयन्तु ॥१२॥

अपः पोषास्त्रिवृतिं अयन्तामनर्षं पूषा पर्यसा गृतेन ।

अश्वस्य भूसा पुरुषस्य मूसा भूसा यशनां त इह अयन्ताम् ॥१३॥

भूममादित्या वसुना सहस्रचक्षुर्मये वर्षय वावृणुनः ।

भूमनिन्दु सं सृज वीर्येणास्मिन् त्रिवृच्छ्रयशो पोषादिषु ॥१४॥

भूमिपूषा वातु हरिरेन विद्युश्चदभिः पिपत्यर्षसा गृजोषाः ।

पीलजिष्टे अर्जुनं संविदानं दर्वं दधातु सुमनस्पमानम् ॥१५॥

त्रेधा ज्ञातं गर्भनेदं क्षिरैश्चाम्रेरेकं प्रियतमं बभूव सोमस्यैकं रिसिवस्य परीपत्तु ।

अपामेनं देधसां रेवं आहुस्तद् ते क्षिरैश्च त्रिवृदस्तवार्षिषे ॥१६॥

अयामुषं जमदग्नेः पृथग्वस्य अयामुषम् । त्रेधावर्तस्य अर्धयुं श्रीषयावृषि तेऽक्षम् ॥१७॥

अर्षः सुपर्षास्त्रिवृता यदायजेन्नचरमिसंभूयं शुक्राः ।

प्रत्यौहन्मृत्युमर्तुनं सारमन्तर्दधाना हरितानि विश्वा ॥१८॥

दिवस्तो पातु हरिं मप्योद् त्वा पान्वर्जुनम् ।

भूम्या अयस्मर्यं वातु प्राणाद् देवपूरा अयम् ॥१९॥

इमास्त्रिषो देवपूरास्तास्तर्षा रघन्तु सुर्वतः ।

तास्वं मिध्रेद् वर्चस्पृचर्गे द्विपुतां यव ॥२०॥

पुरं देवानामृतं हिरण्यं य अविधे ग्रंथो देवो अग्रं ।

तस्मै नमो दश प्राचीः कृणोम्यर्चुं मन्यतां त्रिवृदावर्चं मे

॥११॥

आ त्वा घृतस्वर्यमा पूषा शृणुस्वर्तिः ।

अहर्जातस्य यशाम् तेन त्वाति चृतामसि

॥१२॥

अतर्मिष्टातिवैरापुत्रे यर्षति तथा । संवत्सरस्य तेजसा तेन संर्द्धुं कृणमसि

॥१३॥

पुतादुल्लुप्तं मधुना तमेतं भूमिहंमस्वृत्तं पारयिष्यु ।

मिन्दत् सुपत्नानधरांश्च वृषयदा मा रोह महुते सीमगाय

॥१४॥ [६/२]

॥ २६ ॥ अवि — अतएव ॥ देवता — जातपेदा, अग्रजोषाः ॥ इन्द्रः — १, २, ५, ६-११ मिषपु, ३ मिषद

विशयनामगायत्री, २ पुरोऽतिशयती विशयनामगायत्री, १२ सुविपुष्यपु, १३, १४ अतएवपु,

१५ अतएवपु पदमहर्षिं यदुममपुष्यपु ५

पुरस्तात् ब्रह्मो यद जातपेदोऽग्रं विद्धि क्रियमाणं यदेदम् ।

त्वं मिषा मेपुनस्यासि कृती त्वया यममर्धं पुर्यं सनेम

॥१॥

तथा तदमे कृणु जातपेदो विधेभिर्दुवैः सुह संविदानः ।

यो नो दिदेयं यतमो जयास्त यथा सो अस्म परिधिप्ताति

॥२॥

यथा सो अस्म परिधिप्ताति तथा तदमे कृणु जातपेदः ।

विधेभिर्दुवैः सुह संविदानः

॥३॥

अचपीड नि विष्प इर्दयं मि विष्प जिह्वा नि वृन्दि प्र दुतो वृणीहि ।

पिशाचो अस्म यतमो जयास्तार्धं यमिषु प्रति तं वृणीहि

॥४॥

यदेदम् कृतं विद्धुं पद परोधृतमात्मनो जग्धं यतयत् पिशाचैः ।

तदमे विद्वान पुनरा भर्तुं त्वं शरीरं मांसमसुभेयामः

॥५॥

आमे सुपयवे शचले विषयवे यो मा पिशाचो अर्शने ददम्यं ।

तदात्मनो व्रजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्दयमस्तु

॥६॥

क्षीरे मा मृग्ये यतमो ददम्याकृष्टपच्ये अर्शने धान्येयं यः ।

तदात्मनो व्रजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्दयमस्तु

॥७॥

अपां मा पानं यतमो ददम्यं कृन्वाद् यातुनां शर्पने शर्पानम् ।

तदात्मनो व्रजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्दयमस्तु ।

॥८॥

दिवा मा नक्तं यत्तमो दृढम्भे क्रव्याद् यातूनां शयने शयानम् ।
तदात्मनो प्रजया पिशाचा नि योतयन्त्यामगदोऽवर्मस्तु ।

॥६॥

क्रव्यादमये रुधिरं पिशाचं मनोहर्नं जहि जातवेदः ।
समिन्द्रो वाजी यज्ञेन हन्तु त्विन्द्रस्तु क्षेमः शिरौ अस्य धृच्छुः

॥१०॥

सुनादये मृगमि यातुमान्नात् न त्या रक्षांसि धृत्नस्तु जिग्मुः ।
सुहृत्पूरान्तं दह क्रव्यादो मा ते हेत्या धृच्छु देव्यायाः

॥११॥

सुनादर जातवेदो यदुभूतं यत् वराधृतम् ।
गात्राण्यस्य वर्धन्तामंशुसिवा स्वायताम्यम्

॥१२॥

सोमस्येव जातवेदो ह्यंशुरा स्वायताम्यम् ।
अग्नें विरिधिमं मेधममृच्छं कृणु जीवतु

॥१३॥

पुतास्ते अग्ने सुमिधो पिशाचजम्भवीः ।
तास्ते चंयस्तु प्रति चेना बृहन्त जातवेदः

॥१४॥

साष्टीपीरग्ने सुमिधुः प्रति बृहन्तपिषो ।
जहातु क्रव्याद्वृषं यो अस्म्य मांते जिह्विर्भति

॥१५॥ [६।३]

॥३०॥ अग्नि — इन्द्रोचन (वायुचक्षुः) ॥ देवता — अमृतोक्तः, वायुः ॥ वन्द्य — १ वन्द्य वन्द्यः ।

१-८, १०, ११, १२, १३, १४, १५ अतुष्टु, २ अतुष्टु, ३ अतुष्टु, ४ अतुष्टु, ५ अतुष्टु, ६ अतुष्टु, ७ अतुष्टु, ८ अतुष्टु, ९ अतुष्टु, १० अतुष्टु, ११ अतुष्टु, १२ अतुष्टु, १३ अतुष्टु, १४ अतुष्टु, १५ अतुष्टु ।

१० वि० अतुष्टु, ११ अतुष्टु, १२ अतुष्टु, १३ अतुष्टु, १४ अतुष्टु, १५ अतुष्टु ।

आयतस्त आयतः परायतस्त आयतः ।

इदं मयं मा तु मा पुरान्तं माः पितृनर्तु मन्त्राणि ते दृढम्

॥१॥

यत् स्वामिन्नेहः पुरेणः स्तो मदरक्षो जनेः ।

उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदाभि ते

॥२॥

यद् दुद्रोर्दध शेतिने त्विमे पुंसे अर्वित्या ।

उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदाभि ते

॥३॥

यदेनमो मावर्कशाच्छेते पिबर्कताद्य यत् । उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदाभि ते

॥४॥

यत् ते माता यत् ते पिता जामिर्भोको च सन्नेतः ।

प्रत्यहं संपश्य मेधुनं ज्वरदतिं कृषोमि त्वा

॥५॥

इष्टेधिं पुरुषं संयेण मनसा सह । दूतो यमस्य मातुं गा अर्धिं जीवपुरा इदि ॥६॥

अनेहृतः पुनरेदिं विद्वानुदयनं पवः । आरोह्यमाक्रमणं जीवत्येजीवतोऽयनम् ॥७॥

मा विभेर्न मरिष्यसि जरदंष्टिं कृष्योमि त्वा ।

निरवोचमहं यचममङ्गेभ्यो अङ्गज्वरं तर्ष ॥८॥

अङ्गभेदो अङ्गज्वरो यच्च ते हृदयामयः ।

यचर्मः स्येन ईष प्राप्यस्व पाचा साहः परस्तराम् ॥९॥

शरीरं बोधप्रतीवोधावस्त्वन्मो यच्च पापुषिः ।

ती ते प्राणस्य गोमारा दिवा नक्षं च जाह्नवम् ॥१०॥

अयममिहपस्य इह स्य उदेत् ते । उदेहिं मुल्योर्मिमीरत् कृष्णाक्षिद् तमस्तस्परि ॥११॥

नमो यमाय नमो अस्तु मुत्स्ये नमः पितृभ्यं तुव ये नर्यन्ति ।

उत्पारयस्व यो वेद तममि पुरो दंष्ट्रेऽस्मा अरिष्टतये ॥१२॥

येतु प्राण येतु मन येतु चक्षुरयो यलम् ।

शरीरमस्य सं विदां तद् फलयां प्रति तिष्ठतु ॥१३॥

प्राणोनाम्ने यल्लया सं सृजेमं समीरय तन्मार्गं सं बलेन ।

येऽप्राप्यतेऽस्य मा तु ग्राम्ना तु भूमिहो हवत् ॥१४॥

मा ते प्राण उर्य दसन्मो र्धपानोऽपि धायि ते ।

सर्वस्वार्थिपतिर्मृत्योर्दुःखार्थस्तु रुशिमिः ॥१५॥

इयमुन्तर्धदति जिह्वा मुदा पनिष्पदा ।

त्वया यचर्म निरयोर्ध शतं रोषीष तुक्मनः ॥१६॥

अयं लोकः श्रियतमो देवानामपराजितः ।

यस्मै स्वामिह मुरयवे दिष्टः पुंरुष जज्ञिषे ।

स च त्वातुं हयामसि मा पुरा जरतो भूयाः ॥१७॥ [६।४]

॥ ३१ ॥ अग्निः—शुक्रः ॥ देवता—वृत्तायतिहरणम् ॥ अन्तः—१-१० अतुष्टुः ११ सुहृदीयमोऽतुष्टुः

१२ यन्म सुहृदी ॥

यां ते चक्षुरामे पात्रे यां चक्षुर्धिमर्धान्ये ।

आमे मांसे कृत्यां यां चक्षुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥११॥

यां तं चक्रुः कृत्वाकाशे वा यां कुंरिषिषी ।	
अन्यां ते कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥२॥	॥२॥
यां तं चक्रुःकेशफे पशुनर्माभ्यादेति ।	
गर्दभे कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥३॥	॥३॥
यां तं चक्रुःमृशायं यत्नां वा नराभ्याम् ।	
क्षेत्रे ते कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥४॥	॥४॥
यां तं चक्रुःगोर्हस्त्ये सर्वाश्वत्तु दुधितेः ।	
शाल्यां कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥५॥	॥५॥
यां तं चक्रुः सुभार्यां वा चक्रुःधिदेवने ।	
अथेष्टं कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥६॥	॥६॥
यां तं चक्रुः सेनायां वा चक्रुःरिप्राकृषे ।	
दुग्धुयी कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥७॥	॥७॥
यां तं कृत्वा कृषेऽवदुष्टुः श्वश्रूने वा निचक्रुः ।	
सर्पनि कृत्वा यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥८॥	॥८॥
यां तं चक्रुः दुर्गमस्त्ये अग्नौ सक्त्युक्ते च याम् ।	
मूर्के निहूर्ध्वं कृत्वा पुनः प्रति हरामि ताम् ॥९॥	॥९॥
अपथेना जमरिणां तां प्रयेतः प्र हिंससि ।	
अधीरो मर्षीधीरेभ्यः सं जमरादिविद्या ॥१०॥	॥१०॥
यश्चात् न शशाकु कर्तुं शुभे पादेनद्वगुरिम् ।	
अथारं मुद्रमुस्मर्षमभुगो मर्षवज्रचः ॥११॥	॥११॥
कुत्पाकृतं वसुनिर्न मूलिनं शपथेय्यम् ।	
इन्द्रस्तं हन्तुं गृह्णा वधेनाग्निर्विष्यत्स्त्वया ॥१२॥ [६५]	॥१२॥ [६५]

अथ षष्ठं काराडम्

॥ १ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—सविता ॥ छन्दः—१ त्रिपदा विपीलिकमन्त्रा सामन्ती अगती २, ३ विपीलिक-
मन्त्रा पुनर्वसिक् ॥

द्रोवो गांय पुङ्क् गांय सुमर्द्धेसापर्यवः । स्तुहि देवं संवितारम् ॥१॥
सहं वुहि यो अन्तः सिन्धौ सूनः सत्यस्य धर्मानम् । अद्रोषवापं सुशेवम् ॥२॥
स धा नो देवः संविता साविदुस्तानि भूरि । इमे सुष्टुवी सुगतवे ॥३॥ [११]

॥ २ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—सोमो धनराजि ॥ छन्दः—१-३ परोष्णिक् ॥

इन्द्राय सोममृत्विजः सुनोता च धावत । स्तोतुर्वो वचः शुण्वद्वर्च च मे ॥१॥
आ यं विशन्तीन्दपो पयो न वृक्षमर्घ्यसः । गिरिस्थिन् वि सुर्वो जहि रघुस्विनीः ॥२॥
सुनोता सोमपावने सोममिन्द्राय वृषिर्धे । युवा जेतेशानः स पुरुष्टुवः ॥३॥ [१२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अथर्वो (इक्ष्वाक्यमन्त्राः) ॥ देवता—इन्द्रायुवायुवा ॥ छन्दः—१ पद्या सुहती २, ३ अगती ॥

पातं न इन्द्रायुवादितिः पान्तु मरुतः ।
अपां नपात् सिन्धवः सुप्त जेतन् पातं नो विष्णुकृत वीः ॥१॥
पातां नो धापापृथिपी अभिष्टेये पातु ग्रावा फलु खोमी नो अहेतः ।
पातं नो देवी सुभगा सरस्वती वास्यग्निः शिवा ये अक्षय पापवा ॥२॥
पातां नो देवासिनां शुभस्पती उपासानवसोत न उरुष्यताम् ।
अपां नपादभिहृती मयस्य सिद्ध देवं त्वष्टर्वर्च्यं सर्वतापये ॥३॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्निः—अथर्वो (इक्ष्वाक्यमन्त्राः) ॥ देवता—अथर्वस्य ॥ छन्दः—१ पद्या सुहती २ संक्षारपृथिग
३ त्रिपदा विपीलिकमन्त्रा ॥

त्वष्टा मे दैव्यं वचः पुर्जन्यो ब्रह्महृत्स्पतिः ।
पुत्रैर्भ्रातृभिरदितुं पातु नो दुष्टं त्र्यम्भानां सदैः ॥१॥

देवाग्रिमते पुनर्देहि । अथर्वेण हवि वेत्तन्ता पादसमाधिः ॥ १ पुनरन्ता पादसमाधिरिति वेचित् ॥ सं० ॥

अंशो मग्नो वरुणो मित्रो अर्धमादितिः धान्तुं मरुतः ।

॥२॥

अथ तस्य द्वेष्टो गमेद्रभिदुतो यावयन्त्यनुमन्तिवत् ।

धिये सम्यग्निना प्रायेवे ॥ उरुष्या च उरुमनुष्येयुञ्जत् ।

॥३॥ [१७]

दोर्विपत्तर्पावर्ष्य दुष्पुत्रा या

॥ ४ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — १, २ अतिः १ इन्द्रः ॥ अन्ता — १, २ अतुष्टुः १ अतिगुणः ॥ —

उदेनमरुतं नृपायै ध्रुवेनाहुत । समैर्न वरुणा सृज मुनयो च बहू कृधि ॥१॥

इन्द्रेण प्रतरं कृधि सज्जितानामसहृद्भ्यः । रायस्पोषेण सं सृज जीवाववे जस्यै नय ॥२॥

यस्यै कृयमो इविर्गुहे तमेव वर्षया त्वम् ।

॥३॥ [१४]

तस्मै सोमो अर्धि मयदुवै च प्रभरुणसर्विः

॥ ६ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — १ मरुतवत्पतिः १, २ सोमः ॥ अन्ता — १-२ अतुष्टुः ॥

योदेस्मान् प्रभरुणस्यतेर्ध्वो अमिमन्यते । सर्वै व रन्ध्रपासि मे यर्गमानास्य सुन्वते ॥१॥

यो नः सोम सुशंसितो दुःशंसि आदिदेशति ।

॥२॥

वर्षणास्य दुर्वै नहि स संविष्टो अपापति

यो नः सोमामिदान्ति सनाभिर्ध्व निदृषः ।

॥३॥ [१६]

अथ तस्य परं तिर मदीवु धीर्विप्रसर्मा

॥ ७ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — १, २ सोमः ३ विधे देवः ॥ अन्ता — १ विप्रुणययी, २, ३ राययी ॥

येन सोमादितिः प्रुषा मित्रा वा यमयदुर्वै । तेन्ना नोभ्युसा गहि

॥१॥

येन सोम माहन्त्यारुणान् रुन्धयाति नः । तेना नो अर्पि योचत

॥२॥

येन देवा अमुण्णामोन्नास्पृष्टीष्यम् । तेना नः शर्वे यण्जत

॥३॥ [१७]

॥ ८ ॥ अति — अथर्व ॥ देवता — यमयय ॥ अन्ता — १-२ यथा वदन्ति ॥

यथा कृषं तिर्युमा मयन्तं परिरस्तुने ।

प्रुषा परं यजस्व मां यथा मां कृमिम्यसो यथा यन्मार्गना जस्यै

॥१॥

यथा तुरगः प्रुषात् पथो निदन्ति यूप्याम् ।

प्रुषा नि रन्मि से यनो यथा मां कृमिम्यसो यथा यन्मार्गना जस्यै

॥२॥

यथेमे धावावृथिरी सद्यः पर्येति धर्मः ।

एवा पर्येति ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रार्पणा अतः ॥३॥ [१॥८]

॥६॥ अति — यमदति ॥ देवता — यमदति ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

पावर्द्ध मे तन्मं पादौ वाञ्छात्पयौ वाञ्छा सुवध्यौ ।

अथर्वौ वृष्ययन्त्रयाः कोशा मां ते कामेन शुष्यन्तु ॥१॥

मम त्या क्षोपयिष्ये कुशोमि हृदयविषम् ।

यथा मम कलावसो मम चित्तमुपायसि ॥२॥

यासां नार्मिरोरहणं दृढि संवर्नन कृतम् । गावो घृतस्य मातरोऽर्धं सं वानयन्त मे ॥३॥ [१॥६]

॥१०॥ अति — यमदति ॥ देवता — १ अति २ यम, ३ सुव ॥ बन्ध — १ सागरी विष्णु, २ मायावला हृदी, ३ सागरी हृदी ॥

पुष्टिचै ओद्राय धनस्पतिभ्योऽश्वयेऽधिपतये स्वाहा ॥१॥

म्राणायान्तरिक्षाय वसोभ्यो वायवेऽधिपतये स्वाहा ॥२॥

दिवे चक्षुषे नक्षत्रेभ्यः सूर्यायाधिपतये स्वाहा ॥३॥ [१॥१०]

॥११॥ अति — यमदति ॥ देवता — १ २ रेत ३ यमदति ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

शुभीर्मस्तुत्य आर्कद्वस्तत्र पुंसुर्वनं कृतम् ।

तद् वै पुनस्तु वेदनं तद् स्त्रीष्या मरमसि ॥१॥

पुंसि वै रेतो सवति तद् स्त्रियापस्तु विन्यते ।

तद् वै पुनस्तु वेदनं तद् प्रजापतिरध्वीत् ॥२॥

प्रजापतिरनुमतिः सिनीगुल्फवीनस्तुपत् । स्त्रीपुंयमन्यत्र दधत् सुमैतत् दधद्विद ॥३॥ [१॥१]

॥१२॥ अति — यमदति ॥ देवता — विष्णुविराट् ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

परि धार्मिषु सपौञ्चीनां जर्निमागमम् ।

रात्री जगदिवान्पद्मं तात् तेनां ते वारये विषम् ॥१॥

यद् मन्त्रमिष्येद्विषमिष्यद् देवेभ्योऽहितं पुनः ।

यद् मन्त्रं मन्त्रमासुन्यत् तेनां ते वारये विषम् ॥२॥

मप्या गृध्रे नृपः परितः गिरयो मधु ।
मपु वहंभी शीतोला शमास्ते अस्तु शं दुदे

प्रश्न [२२]

॥१३॥ श्री — अथर्वो (स्वर्गपञ्चमः) ॥ दशमः—सुख ॥ अन्तः—१-२ अनु० ॥

नमो देवषष्ठेभ्यो नमो राजकुशेभ्यः ।
अथो दे विरयानां वृषास्तेभ्यो सृत्यो नमोऽस्तु ते
नमस्ते अथिरानां परावृक्षाणां ते नमः ।
सुमृत्यो सृत्यो ते नमो दुर्मृत्यो ते इदं नमः
नमस्ते पातुर्धनैभ्यो नमस्ते भेषजैभ्यः ।
नमस्ते मृत्यो मूलैभ्यो ग्राह्येभ्यो इदं नमः

附录14

11月11日

॥३॥ [२।३]

॥१४॥ श्री -- वापिपिपिपि ॥ देवा -- वज्र ॥ वज्र -- १-२, वज्रद्वय ॥

अस्मिन्नेतं परास्मैमाहितं० इदमामृतम् ।
 ब्रह्मं सर्वं नाशयति० यत्तु पर्यु
 निर्मलात् पलामिनः शिरोभिः शुद्धं यथा ।
 छिनत्तपश्यन्मूलं भूतहृदयो इव
 निर्मलमेतः प्रपञ्चः किञ्चिदपि ॥ अथो इदं इव हास्योऽर्थः हास्यपीता

11211

॥२॥

附錄 [四]

॥१४॥ ४९ — अरुणः ॥ देवता — अमरवर्षि ॥ अक्षर — १-२, अक्षरद्वयः ॥

पुत्राभ्यो अस्त्वित्येतेषां तत्र वृथा उपस्थयः ।
 उपस्थितस्तु सोऽस्माभ्यं यो अस्मां अभिदिदत्तेति
 सर्वव्यापारवन्नुप यो अस्मां अभिदिदत्तेति ।
 तेषां ना वृथाप्राप्तिनादं भ्रूयात्तद्वचः
 यथा सोमं भोजयेद्विनामुक्त्यो हविर्वा कृताः ।
 तत्तथा वृथाप्राप्तिनादं भ्रूयात्तद्वचः

11211

1124

॥३॥ [२।५]

॥१६॥ अ०—शौनकः ॥ दशरथः—प्रजोषयः ॥ अन्धः—१ विष्णुं त्रिपरा गायत्री, २ अश्वत्थाम, ३ कृतार्थिगमो
कमुष्मन्तपुत्रम् ॥ ४ त्रिपरा इतिहा गायत्री ॥

आरंभो अनाद्यो यस्य दृग् आद्यो । आ ते हरमर्षयि

44211

विहल्लो नाम ते पिता मदावेतो नाम ते माता ।

त हि न त्वमसि* यस्वमात्मानमार्चयः

॥२॥

तौनित्तिजेलेयायायधैलुय ऐलपीत् । यमुयं पशुर्गुणैर्वेदि निराल

॥३॥

अलसात्तानि पृथी सिलाज्जालास्वर्चरा । नीलागलताल

॥४॥ [२।६]

॥१७॥ अग्नि — अथर्वा ॥ देवता — यमैरुदयम् ॥ अन्तः — १-४ अनुष्टुप् ॥

ययेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे ।

पृथा तं प्रियतां गर्भोऽनु स्रुतुं सर्वितवे

॥१॥

ययेयं पृथिवी मही दाधारुमान् वनस्पतीन् ।

पृथा तं प्रियतां गर्भोऽनु स्रुतुं सर्वितवे

॥२॥

ययेयं पृथिवी मही दाधारु पर्वतान् गिरीन् ।

पृथा तं प्रियतां गर्भोऽनु स्रुतुं सर्वितवे

॥३॥

ययेयं पृथिवी मही दाधारु विश्वं जगत् ।

पृथा तं प्रियतां गर्भोऽनु स्रुतुं सर्वितवे

॥४॥ [२।७]

॥१८॥ अग्नि — अथर्वा ॥ देवता — ईश्वरविवाशनम् ॥ अन्तः — १-३ अनुष्टुप् ॥

ईश्वर्यामा धार्जि प्रथमां श्रवणस्यां उतापर्वाम् ।

अग्निं हृदयम् शोकं तं ते निर्वीकयामसि

॥१॥

यथा भूमिर्मृतमना मुत्तान्मृतमनस्तदा ।

यथोक्त मन्त्रो मन्त्रं एवेज्योमृतं मन्त्रः

॥२॥

पुनो यत् तं हृदि शितं मन्त्रकं पतयिष्णुकम् ।

ततस्त ईष्यां ईष्यामि निरुप्पार्णं दृतेरिव

॥३॥ [२।८]

॥१९॥ अग्नि — शान्ताग्निः ॥ देवता — मन्त्रोक्त ॥ अन्तः — १ अनुष्टुप् ॥ २, ३ गायत्री ॥

पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मर्नयो विद्या ।

पुनन्तु विश्वा भूतानि पर्यमानः पुनन्तु मा

॥१॥

पर्यमानः पुनातु मा कल्पे दद्याय जीमते । अयो अरिष्टावये

॥२॥

उभाभ्यां देव सगितः प्रविधेय लवेर्न च । अस्मान् पुनीदि चर्चसे

॥३॥ [२।९]

॥२०॥ अथि—अथर्विहारा ॥ देवता—वसन्तविराजन् ॥ अन्तः—१ अतिविराजः २ अकुम्भती यस्याप्यनिकः
३ सतापह्निः ॥

अग्नेरिवाप्य दहंत एति शुभ्रिणं त्वेवं सचो विलपज्जपायति ।

अन्यमस्मद्विरल्लु कं विद्वत्तस्तत्पूर्वपाय नमो अस्तु त्वमने ॥१॥

नमो कृद्राय नमो अस्तु त्वमने नमो रात्रे वरुणाय त्विषीमते ।

नमो दिवे नमः पृथिव्यै नमः ओषधीभ्यः ॥२॥

अपं यो धमिरोचयिष्युर्विषो रूपाणि हरिता कुशोर्षि ।

हस्यं तेऽहृताय यत्रये नमः कुशोमि वन्याप त्वमने ॥३॥ [२।१०]

॥२१॥ अथि—अथर्विहारा ॥ देवता—अथर्विहारा ॥ अन्तः—१-३ अकुम्भती ॥

इमा यास्तिष्ठः पृथिनीस्तत्सां ह भूमिरुत्तमा ।

तामामर्षि स्वचो इह भेषजं सधु जग्रमम् ॥१॥

अष्टमति भेषजानां वसिष्ठं वीरुपानाम् । सोमो गगं इषु पाषेपु देवेषु वरुणो यथा ॥२॥

रैदंतीरनाधुपः सिधामनः सिधामय । उत स्थ केशरं शीरसां ह केशवर्धनीः ॥३॥ [३।१]

॥२२॥ अथि—अथर्विहारा ॥ देवता—अथर्विहारा ॥ अन्तः—१, २, ३ अकुम्भती, २ अकुम्भती
अतिविराजः ॥

कृष्णं निषान् हरयः सुपुष्पां सुचो वसाना दिप्रसूत पतन्ति ।

॥ आनेकुम्भमर्दनाहृतस्यादिद् घृतेनं पृथिवीं थ्यू द्विः ॥१॥

पर्यसतीः कृष्णपाप ओषधीः शिवा यदेर्जया मरुतो रुधिरस्रवः ।

ऊर्ध्वं च तत्रं सुमतिं च विन्दन्त यत्रो नरो मरुतः सिन्धव्या मधु ॥२॥

उदप्रतो मरुत्सूतो इमते बुधियो विभो निरतस्पृशति ।

एनाति गस्तां मुन्येवि तुषेर्ह तन्दानां पर्येव जाया ॥३॥ [३।२]

॥२३॥ अथि—अथर्विहारा ॥ देवता—अथर्विहारा ॥ अन्तः—१ अकुम्भती, २ अकुम्भती, ३ अकुम्भती ॥

मसुषीरतदपगो दिवा नर्हं च मसुषीः । वीर्यपक्षरुद्रमपो देवीर्य इये

ओता भार्यः पर्येयया मुष्पन्तिवृताः प्रणीतिथे । सुधः कृष्णन्वेतेवे ॥१॥

देवस्य मरिहः मये धर्मं कृष्णन्तु मातुषाः । शं नीं मयन्त्यप ओषधीः शिवाः ॥३॥ [३।३]

॥२४॥ ऋषिः—शान्तसिंहः ॥ देवता—श्यामाः ॥ छन्दः—१-३ अनुष्टुप् ॥

हिमवतः ॥ स्रवन्ति सिन्धोः समग्रं संगमः ।

आपो ह मयं तद् देवीर्ददन् हृद्योतमेपुजम् ॥१॥

यन्मै अक्षयोरादिद्योत पाष्पयोः प्रपदोरच यत् ।

आपुस्तत् सर्वं निष्करं भिषजो ह्युर्मिषङ्गमाः ॥२॥

सिन्धुपरनीः सिन्धुराज्ञीः सर्वा या नृणः स्थने ।

वृत्तं नुस्तस्य मेपुजं तेनां यो भुनजामहे ॥३॥ [३।४]

॥२५॥ ऋषिः—शुक्ललोकाः ॥ देवता—मन्वादिनासकम् ॥ छन्दः—१-३ अनुष्टुप् ॥

पृथ्वं च याः पञ्चाशर्वा संयन्ति मर्षा अग्नि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥१॥

सप्त च याः सप्ततिथं संयन्ति ग्रीष्मा अग्नि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥२॥

नर्च च या नयतिथं संयन्ति स्कन्धा अग्नि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥३॥ [३।५]

॥२६॥ ऋषिः—मह्यः ॥ देवता—पुष्पाः ॥ छन्दः—१-३ अनुष्टुप् ॥

शर्म मा पाप्मन्स्तुज पुत्री तन मृदवासि नः ।

आ मा भद्रस्य लोके पाप्मन् घेहविदुत्तम् ॥१॥

यो नः पाप्मन् न जहासि ममृत्वा जडिमो वृषम् ।

पुषामर्तुं स्यावर्तनेऽन्यं पाप्मानं पक्षताम् ॥२॥

अन्यत्रास्मान्धु रियत् सहास्यो अमर्त्यः ।

पं द्वेषाम तमृच्छतु ममृद् द्विषस्तमिज्जहि ॥३॥ [३।६]

॥२७॥ ऋषिः—भृगुः ॥ देवता—वसुः निर्धितिः ॥ छन्दः—१, २ जगती, ३ त्रिष्टुप् ॥

देवाः कुपोत इयितो यद्विच्छन् दूतो निर्वीत्या इदमानुषाम् ।

तस्मा अर्चाम पुण्यवाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥१॥

शिवः कपोत इवितो नो अस्त्वनाया देवाः शत्रुनो मुहं नः ।

अग्निर्हि त्रिशो नृपती इविनेः परी देविः पविर्षी नो वृणक्त ॥२॥

हेतिः पविर्षी न देवास्त्यस्मात्ताम्री पदं कृणुते अग्निधर्नि ।

शिरो गोम्य उत पुरुषेभ्यो नो अस्तु मा नो देवा इह ईसीत् कपोतः । ॥३॥ [३।७]

॥२॥ अग्नि — शत्रु ॥ देवता — वयं विन्दति ॥ अन्त — १ त्रिपद, २ अष्टपद, ३ अगती ॥

अज्ञा कपोतं लुदत प्रखेदमिदं मदेन्दुः परि गां नयामः ।

संलोभयन्तो दुरिता पदानि हित्वा न कर्णं प्र वेदुः पविष्ठः ॥१॥

परीमेवंमिर्मर्षतु परीमे गार्ग्येवत । देवेभ्यस्तु अथः क इमो आ दधर्षति ॥२॥

यः प्रधुमः प्रवर्तमानस्तस्य बह्वयः पन्थीयलुप्यशानः ।

योईस्वेवं हिपदो यधतुण्डस्तस्मै युमाथ नमो अस्तु मुस्ये ॥३॥ [३।८]

॥२॥ अग्नि — शत्रु ॥ देवता — वयं विन्दति ॥ अन्त — १, २ त्रिपदा विराचमास्यपदी, ३ अष्टपदा विराचयि ॥

अमून् हेतिः पतत्रिणी ज्येष्ठु यदुल्लो पदंति मोधमेतत् ।

यद्यः वा कपोतः पददुमी कृणोति ॥१॥

यी तं दूतो निर्जल इदमेतोऽहितौ प्रद्विती वा गृह नः ।

कपोतोऽप्युत्तममर्षदं तदस्तु ॥२॥

अत्रिरुत्तमपेदमा पक्ष्यात् सुवीरताया इदमा संसद्यात् ।

परादेव परा वद परापीमर्ष संयतम् ।

यथा युमस्य त्वा गृहेभ्यः प्रविचार्कशान्नाभूकं प्रतिचार्कशान् ॥३॥ [३।९]

॥३॥ अग्नि — अतिवर्ष ॥ देवता — अगती ॥ अन्त — १ अगती, २ त्रिपद, ३ अष्टपद अष्टपदमुष्टपद ॥

देवा इमं मर्षना संयतं यवं तस्मैत्यामवि युमावर्कशान् ।

इदं असीत् सीमपतिः शत्रुतुः किनाशा अस्तन् मुहताः मुदानवः ॥१॥

यस्ते मदोऽरुको विन्तो येनामिदस्य पुरुषं कृणोति ।

आरात् त्वदन्वा वनोमि वृद्धि तं शोमि शत्रुवैरुणा वि तौह ॥२॥

पदं पततु सुयवे वर्षदुद् अतीरि । मातेर्ष पुत्रेभ्यो भूह केतुभ्यः शुमि ॥३॥

॥३१॥ अग्निः—अपरिवर्त्यः ॥ देवता—यौः ॥ इन्द्रा—१-२ गायत्री ॥

आयं गौः पृथिरक्रमीदसदन्ध्रतरं पुरः । पितरं च प्रयन्तस्वः ॥१॥

अन्तश्चरति रोचना अस्य आशुदपानतः । न्यूरुवन्महिपः स्वः ॥२॥

त्रिंशद् धामा वि रोजति याम् पवङ्गो अग्निश्रियत् । प्रवि वस्तोरहर्दुर्ध्वः ॥३॥ [३।११]

॥३२॥ अग्निः—१, २ गायत्री, ३ गायत्री ॥ देवता—१ अग्निः, २ अहः, ३ मित्रावरुणौ ॥ इन्द्रा—१, २ मित्रावरुणौ, ३ अस्तावदग्निः ॥

अन्तर्दधि क्षुण्णता स्वेहसद् यातुधानुवर्ययां पुनेर्न ।

आराद् रक्षांसि प्रति दद्म रजमने न नो गृहाणाग्र्यं सीतपाति ॥१॥

रुद्रो वो द्वीषा अक्षरैत् विशाक्मः पुष्टीर्जोऽपि शृणातु यातुधानाः ।

धीरुद् वो विचतोधीर्यं यमेन समर्जनीमत् ॥२॥

अनर्पं मित्रावरुणाग्निहस्तं नोऽर्चिषातिथयो नुदन्त श्रुतीर्चः ।

मा ज्ञाताद् मा प्रतिष्ठो विदन्त मिषो विघ्नाना उप यन्तु गृत्सुम् ॥३॥ [४।१]

॥३३॥ अग्निः—तादिकमन्त्रः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ इन्द्रा—१, २ गायत्री, ३ अस्तावदग्निः ॥

यस्प्रेदमा रजो धुजस्तुजे जना धनं स्वः । इन्द्रस्य रन्त्यं ब्रह्म ॥१॥

नारुप आ रक्षते वृषाग्रे धृषितः स्वयः ।

पुरा ययां ह्यथिः अथ इन्द्रस्य नारुपे स्वयः ॥२॥

स नो ददातु तां ह्यधिरुर्ध्वं विश्वसंश्रयम् । इन्द्रः पतिस्तुगिदंमो जनेभ्यः ॥३॥ [४।२]

॥३४॥ अग्निः—गायत्री ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्रा—१-२ गायत्री ॥

प्राग्नये वार्षमीरप वृष्मार्पं विलीनाम् । स नः पर्षदति द्विषः ॥१॥

यो रक्षांसि निज्वैत्यमिस्तिग्मेन शोचिषा । स नः पर्षदति द्विषः ॥२॥

यः परस्याः परायास्तिरो धन्यातिरोचते । स नः पर्षदति द्विषः ॥३॥

यो विश्वामि विपर्यति सुवेना सं च पर्यति । स नः पर्षदति द्विषः ॥४॥

यो अस्य पारे रजसः शुनो अग्निरजोयत् । स नः पर्षदति द्विषः ॥५॥ [४।३]

॥२४॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — वैश्वदेवः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

वैश्वानरो न उतप आ प्र यातु वरातः । अग्निर्नः सुष्टुवीर्यं ॥१॥
वैश्वानरो न आगमदिमं यज्ञं सृज्यते । अग्निर्नः कथं वदेत् ॥२॥
वैश्वानरोऽग्निर्नः स्तोममनयं च चावत्पत् । ऐषु छुन्नं स्रियिषत् ॥३॥ [४१४]

॥३६॥ अग्नि — अग्निः (अग्निः अग्निः) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

अग्निर्नः वैश्वानरोऽग्निः कथं वदेत् । अग्निर्नः कथं वदेत् ॥१॥
म विष्ठा प्रति वामत्पत् अतर्क्य सृजते वरी । यज्ञस्य धर्म उचितः ॥२॥
अग्निः परेषु धर्मसु कर्मो भूतस्य मन्यस्य । सुमन्त्रेण वि रजति ॥३॥ [४१५]

॥३८॥ अग्नि — अग्निः (अग्निः अग्निः) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

उप प्राणात् सहास्यो नृवस्यो नृवस्यो रथं ।
ज्ञातारमन्त्रिणं मम वृषं कुम्भमिषतो नृवम् ॥१॥
परि गो वृद्धिं शप्य हृदमग्निर्विश दारं ।
शुभात्पत्रं नो अहि दिवो वृषमिषाशनिः ॥२॥
यो नः गवाधरापत्तः शप्यो यथ नः शपात् ।
हन्ते वेपथ्विपारं वामं तं प्रत्यस्यामि मुह्यते ॥३॥ [४१६]

॥३९॥ अग्नि — अग्निः (अग्निः अग्निः) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-४ वाचसी ॥

सिंहे व्यास इत या वृद्धो विविधो वानरो वृषं या ।
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥१॥
या इतिनि श्रुतिनि या दिवस्ये दिवस्ये गोषु या वृद्धिषु ।
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥२॥
रथं अलोष्ये प्रमस्य याजे वर्यं वर्जये वर्यस्य शुभम् ।
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥३॥
गान्धर्वे इन्द्रमागम्यगाम्यस्य याजे वर्यस्य मायी ।
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥४॥ [४१७]

॥३६॥ अग्निः—अथर्वो (चरैककाशः) ॥ देवता—गृहपतिः ॥ छन्दः—१ अगती, २ विष्टुप्, ३ यजुष्टुप् ॥

यशो हविर्धेयतामिन्द्रजुतं सहस्रवीर्यं सुधृतं सहस्कृतम् ।
श्रुतसौश्रमन्तु द्यौर्वायं चरते हविष्मन्तं मा वर्धय ज्येष्ठतये ॥१॥

अथ्वा न इन्द्रं यशतं यशोमिवंशस्विनं नभस्ताना विधिम् ।
स नो रास्व राष्टमिन्द्रजुतं तस्य ते रातो यशसः स्वाम ॥२॥

यश इन्द्रो यश अग्निर्यशः सोमो जनायत ।
यश विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥३॥ [४।८]

॥४०॥ अग्निः—१, २ अथर्वो (चरैककाशः) । ३ अथर्वो (चरैककाशः) ॥ देवता—१, २ अगती, ३ यजुष्टुप् ॥
३ इन्द्रः ॥ छन्दः—१, २ अगती, ३ यजुष्टुप् ॥

अमयं यागाष्टयिषी इहास्तु नोऽमयं सोमः सविता नः कृणोत ।
अमयं नोऽस्तुर्वीर्यं न्तरीयं सप्तश्रीषा यं हविर्वायं नो अस्तु ॥१॥
अस्मै प्राप्ताय प्रदिश्वत्संस्तु ऊर्जे सुभूतं स्रस्ति सविता नः कृणोत ।
अश्विभ्यो अमयं नः कृणोत्यन्वत्र राक्षामि वातु सुभुः ॥२॥
अममिषं नो अघुरार्दनमिषं न उचरात ।
इन्द्रानिमिषं नः पुष्पादनमिषं पुस्तुकादि ॥३॥ [४।६]

॥४१॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—ममभाष्यो देवता अथर्वो ॥ छन्दः—१ अगती, २ यजुष्टुप्, ३ विष्टुप् ॥

ममसे वेत्तसे धिय आकृतय उत धिर्धये ।
सुस्यै श्रुताय चरमे विधेयं हविषा सुयम् ॥१॥
अथानायं व्यानार्यं प्राणायं धीर्धियसे ।
मरस्वतया उरुव्यसं विधेयं हविषा सुयम् ॥२॥
मा नो हामिपुर्कृत्यो देव्या ये तनुवा ये नस्तन्यस्तिनूनाः ।
अमन्या मर्त्यो अग्नि नः मन्वाभ्यामुर्ध्वत प्रवरं जीवसे नः ॥३॥ [४।१०]

॥४२॥ अग्निः—यजुष्मिन् (परस्परविरोधोक्तव्यवस्थम्) ॥ देवता—अन्तु ॥ छन्दः—१, २ यजुष्टुप्, ३ विष्टुप् ॥

अथर्ववायमिषं अमन्या मन्वन्तं नोमि ते हृदः ।
यथा संमनसो भूत्या सतां पावित्र्यं सचांहे ॥१॥

सखायाविव सचायहा अयं मुन्युं तेनेमि ते ।

॥२॥

अधस्ते अश्मनो मुन्युमुपास्यामसि यो मुरुः

अभि तिष्ठामि ते मुन्युं पाथर्या प्रपदेन च ।

॥३॥ [५११]

यथावाशो न वादिषो मम विचमुपायसि

॥४२॥ अति — अत्यदिता । (परस्परपितृकीकरवचनम्) ॥ देवता — मनुष्यसमवयव ॥ अन्तः — १-२ अत्रपुत्र ॥

अयं दुर्मो विमन्युकः स्वाय चारणाप च ।

॥१॥

मुन्योविमन्युरस्यायं मनुष्याय उच्यते

अयं यो भूरिभूतः समुद्रमरुविष्टेति ।

॥२॥

दुर्मः पृथिव्या उरियवो मनुष्यश्मन उच्यते

वि ते हनुष्यां शूरसि दि ते सुस्यौ नयामसि ।

॥३॥ [५१२]

यथावाशो न वादिषो मम विचमुपायसि

॥४५॥ अति — अतिशयित ॥ देवता — मनुष्यसम ॥ अन्तः — १, २ अत्रपुत्र, ३ विपरा महाहृदयो ॥

अस्याद् दीरस्यात् पृथिव्यस्याद् विचमिदं जगत् ।

॥१॥

अस्युर्वेका ऊर्ध्वस्येप्तास्तिष्ठाद् रोमो अयं तव

शूते या मेपुनानि ते सुहृत्सं संगवानि च ।

॥२॥

भेषमत्तावमेपुर्न वसिष्ठं रोगनाशनम्

कुद्रम् मूर्धमस्यमृतस्य नाभिः ।

॥३॥ [५१३]

निपाशुका नाम च भंसि पितृणां मूलद्रुतिता वस्तीकृतनाशनी

॥४५॥ अति — अतिशयित, यथेता, यथेता ॥ देवता — दुःखान्तराशयम् ॥ अन्तः — १ अन्तः पृथ्वि, २ भुरिभूतिपुत्र, ३ अत्रपुत्र ॥

पुरोऽर्पेहि मनस्साय किमशंस्तानि शंससि

॥१॥

पैरि न दरा कामये वृषां वर्जानि सं चर गृहेषु गोर्षु मे मनः

अनुशसौ निःशस्य यत् पराशसौपासिम आर्षतो यत् स्वयन्तः ।

॥२॥

अभिदिभान्यपे दुष्कृतायलोष्टान्यारे अस्मद् दधातु

यदिन्द्र ब्रह्मणस्पतेऽभि ह्यपा चरामसि ।

प्रचैता न आदिरुगो हुरितात् पात्वंमम

॥३॥ [५१४]

॥४६॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—हु, अमयनाशकम् ॥ अमयः—१ विद्यारण्यः, २ अमरीगर्भः
अमयः अमरीः, ३ अमयः ॥

यो न जीवोऽसि न मुनो देवानाममृतगर्भोऽसि स्वयम् ।

वृक्षानो ते माता युमः पितारर्तुर्नामांसि

॥१॥

विष ते स्वयम् अजिर्देवजामीनां पुत्रोऽसि यवस्य करणः ।

अन्तर्कोऽसि मुसुरेति । ते स्या स्वन स्या सं विन् स नः स्वयम् दुःस्वप्नार्था पाहि ॥२॥

यथा कृता यथा शुफं यथार्थं सुनयन्ति । एषा दुःस्वप्नं सर्वं द्विष्टे सं नयामसि ॥३॥ [५५]

॥४७॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—१ अमिः, २ अमरे देवाः, ३ अमयः ॥ अमयः—१-२ अमिः, ३ अमयः ॥

अग्निः प्रातःसवने पांसुस्मान् वैश्वानरो विश्वरूढं विश्वरूढम् ।

स नः पायसो ब्रह्मिणे दध्नात्वाधुष्मन्तः सुहर्मणाः स्याम

॥१॥

विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मान्स्मिन् द्वितीये सर्वमे न जंघुः ।

आधुष्मन्तः प्रियमैषां वर्धन्तो पृथं देवानां तुमती स्याम

॥२॥

इदं तुतीयं सप्रमं पयिनामृतेन ये चमसमैरयम् ।

से सौधन्वनाः स्वसिन्धुनाः सिन्धुर्हि नो अग्नि वस्यो नयन्तु

॥३॥ [५६]

॥४८॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—अमिः, २ अमरे देवाः, ३ अमयः ॥ अमयः—१-२ अमिः, ३ अमयः ॥

श्वेनोऽसि नायुश्चक्षन्तु अमु त्वा रमे ।

स्मस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥१॥

धृष्टरिषि जगच्छन्तु अमु त्वा रमे । स्मस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥२॥

वृषांसि त्रिप्रच्छन्तु अमु त्वा रमे । स्मस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥३॥ [५७]

॥४९॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—१ अमिः, २ अमरे देवाः, ३ अमयः ॥ अमयः—१-२ अमिः, ३ अमयः ॥

नदि ते अतो तुनर्गः कूरमानंशु मर्त्यैः । कविर्बभूवस्ति तेजन्तं स्य जरासु गौरिषे

॥१॥

मेघ ईष वै सं च वि शोर्वच्यसे यदुत्तरद्वार्षपश्च स्वादताः ।

शीर्ष्णा शिरोऽप्सुसाप्ता अर्धयज्ञस्त वमस्ति हरितेभिराश्विः

॥२॥

सुपर्णा वाचमजुतोष दन्त्यास्त्रे कृष्णा इषिष अर्धतिथुः ।

नि यज्ञिपन्त्युपस्म निष्कृतिं पुरु रेतो दधिरे सूर्योभितः

॥३॥ [५८]

सखायापि सत्तायद् अयं भन्तुं तेनोमि ते ।

॥२॥

अधस्ते अर्यमो मन्वुष्टुर्पास्यमस्ति यो युक्तः

अमि तिष्ठामि ते मन्थुं पाष्यर्या प्रपदेन च ।

॥३॥ [५११]

यथावागो न वादिषो मम चित्तमृषार्यसि

॥४३॥ अति.—भुक्तविशः (पश्यतश्चित्तोच्यपाश्र्वायः) ॥ देवता—मन्वुष्टुमन्थु ॥ अन्तः—१-३ अन्तःपुत्रः ॥

अयं दुर्भो विमन्थुक्तः स्यात् चारसाय च ।

॥१॥

मन्वोर्धिमन्थुक्तपापं मन्वुष्टुमन्थु उच्यते

अयं यो भूरिवृत्तः समुद्रमन्थुतिष्ठति ।

॥२॥

दुर्मः पृथिव्या उत्थितो मन्वुष्टुमन्थु उच्यते

वि ते हनव्या शूरणि पि ते हनव्या नयामसि ।

॥३॥ [५१२]

यथावागो न वादिषो मम चित्तमृषार्यसि

॥४४॥ अति.—विशमिक्तः ॥ देवता—मन्वोक्तः ॥ अन्तः—१, २ अन्तःपुत्रः ३ निषदा महाहृदयो ॥

अस्याद् दौरस्याद् पृथिव्यस्याद् पिथमिदं जगत् ।

॥१॥

अस्याद् दौरस्याद् पृथिव्यस्याद् पिथमिदं जगत्

शतं या मेपजानि ते सदृशं संगतानि च ।

॥२॥

शेष्टमास्त्रमेपुर्जं वसिष्ठं रोगनाशानम्

कुत्रस्य मूर्धमस्पृश्वस्व नाभिः ।

॥३॥ [५१३]

विषाणुका नाम वा भक्षि पितृणां मृत्पादुत्थिता पातीकृत्तनाशनी

॥४५॥ अति.—अस्त्रिकाः, श्रेष्ठः, वसन्तः ॥ देवता—दुष्पञ्चनारायणः ॥ अन्तः—१ यथा वसुकिः २ सुविष्मिष्ठः,

३ अन्तःपुत्रः ॥

परोर्धेहि मनस्याप किमशस्तानि शंससि

वेरिडि न रता कामये वृक्षां वनानि सं चर गृहेषु गोर्षु मे मनेः

॥१॥

अनुवासा निःशस्त्रा यत् पराशस्तं पारिम जलतो यत् स्पर्शन्तः ।

॥२॥

अभिधिष्ठान्मर्षं दृष्टुताम्यजुष्टान्याये अस्मद् देषात्

यदिन्द्र ममयस्तेऽपि हृषा चरामसि ।

प्रचैता न आहिर्यो देरिमात् पातवैरसः

॥३॥ [५१४]

सं वर्जसा पर्यसा सं तनुमिर्गन्धदि वर्जसा सं शिवेन ।

त्यदा नो अत्र वरीयः कुशोत्वनु नो मर्धु तन्वो यद् विरिष्य ॥३॥ [६।२]

॥५॥ अति — मर्या ॥ देवता — शशीचोमो ॥ छन्दः — १-२ अनुष्टुप् ॥

इदं सद् युज उत्तरमिन्द्रं सुम्यामर्षये ।

अस्य सत्रं श्रियं मुदीं वृष्टिर्षये वर्षसा वृष्यम् ॥१॥

अस्मै सुधर्ममीपोमावस्मै धारयतं रुषिम् ।

इमं राष्ट्रस्यामीवर्गे कुशुतं युज उत्तरम् ॥२॥

सर्वन्धुधासंयन्धुध यो अस्मौ अभिदामनि ।

सर्वं तं रन्धयामि मे मर्जमानाय सुन्वते ॥३॥ [६।३]

॥४॥ अति — मर्या ॥ देवता — १ शिवे देवाः, २, ३ रुद्रः ॥ छन्दः — १, ३ जगती, २ तिष्ठुप् [विराट् एतायाः] ॥

ये पन्थानो बहवो देवयानां अन्तरा दार्यावृष्टिरी संचरन्ति ।

तेषामज्यमि यत्तमो बहोति तस्मै वा देवाः पारं धत्तेइ सर्वं ॥१॥

प्रीप्सो ह्यमन्तः पिशिरी यमन्तः शरप् वर्षाः स्युते नो दधात ।

आ नो गोषु भजता मृजायां निधाम इह धीः शरणे स्याम ॥२॥

इन्द्रावस्तरायं परिवस्तरायं संयस्तरायं कुशुवा बृहधर्मः ।

तेषां ध्रुवं सुमन्तो मुक्षियान्तामर्षि मुद्रे सोमन्ते स्याम ॥३॥ [६।४]

॥४॥ अति — शन्तातिः ॥ देवता — १ शिवे देवाः, २, ३ रुद्रः ॥ छन्दः — १ उद्दिष्टमर्षो यन्वा वरुणिः, २ निवृष्टुष्टुप्, ३ शिवावृष्टुप् ॥

मा नो देवा अर्ध्वसीद् सतौकान्तसुहृत्साल् ।

संपेतुं न रि परद् व्याप्तं न सं धम्नमो देवजुनेभ्यः ॥१॥

नमोऽस्तसिताय नमस्तिरशिगञ्जे । शृजायं वध्वे नमो नमो देवजुनेभ्यः ॥२॥

यं ते हन्मि दृता दृतः सधुं ते हन्वा इर्न ।

सं ते जिह्वा जिह्वा मन्वास्नाद् आस्थाम् ॥३॥ [६।५]

॥५॥ अति — शन्तातिः ॥ देवता — १, २ रुद्रः, ३ [मेघजम्] ॥ छन्दः — १, २ अनुष्टुप्, ३ यया वृजती ॥

इदमिद् वा उ मेघजमिदं रुद्रस्य मेघजम् । येनेषुमेतेभ्यो अतर्ह्यमपद्वैत् ॥१॥

५४०॥ अग्नि—आयत्तः (आयत्तवत्) ॥ देवता—आयत्तः ॥ अन्तः—१ आयत्तः, २ आयत्तः ॥

इत तर्दे संमुद्रमात्तुर्मधिना छिन्नं शिरो अर्पि पृष्टिः मृणीतम् ।
यगुत्सेददानेर्षि नक्षत सुखमयमर्षं कुसुतं धान्यागि ॥१॥

तर्दे हे पतङ्ग हे जम्बू हा उपेक्षत ।
अग्नेरार्पस्थितं हरिरनेदन्त इमान् यवानर्हिस्तन्तो अपोदित ॥२॥

तर्दापते प्रदापते मृष्टेनम्मा मा मृष्टोत्त मे ।
य आरुपया व्यहिरा ये के च स्व व्यहिरास्तान्त्सर्गेज्जम्भयाममि ॥३॥ [५६]

॥५४॥ अग्नि—आयत्तः ॥ देवता—१ सोम २ आयः ३ अन्तः ॥ अन्तः—१ आयत्तः, २ आयत्तः, ३ आयत्तः ॥

वायोः पूतः परिरेण सुखद सोमो अर्तिं हुतः । इन्द्रस्य सुख्यः सखा ॥१॥
मापौ अस्मान् मातरः खदयन्तु पुत्रेन नो पृथग्यः पुनन्तु ।

विश्वं हि रिप्र प्ररहन्ति देवीरुदिदाम्य शुचिरा पूत रमि ॥२॥
यत् किं चेद वरुण देव्ये जनेऽभिहोः सन्तुष्टार्धरन्ति ।

अधिष्ठया चेत् तन् धर्मा सुषोषिम मा नस्तस्मादेनेसो देव रीतिः ॥३॥ [५१०]

॥५५॥ अग्नि—आयत्तः ॥ देवता—१ सोम २ आयः ३ अन्तः ॥ अन्तः—१ आयत्तः, २ आयत्तः, ३ आयत्तः ॥

उद् सुयो द्विष रतिं पुत्रो रक्षाति निरुधेन् ।
आदित्यः परितम्बो विश्वरथो यदृष्टा ॥१॥

नि गार्गे गोष्ठे अंसद्रु मि मुगासीं अरिचत ।
न्यूर्ध्वयो नदीनां ग्यष्टृष्टो अलिप्तत ॥२॥

आयुर्ध्वं निपुधितं श्रुता कश्यपस्य वीरुधम् ।
आमारिषं विश्वेपनीमस्यादृष्टा मि शमपत् ॥३॥ [६१९]

॥५६॥ अग्नि—आयत्तः ॥ देवता—आयत्तः ॥ अन्तः—१ आयत्तः, २ आयत्तः, ३ आयत्तः ॥

वीर्यं म इदं पृथिवी च प्रचेतसी शुक्रो नृहन् दक्षिणया पिपतुं ।
अनुं स्वधा विरिन्तां सोमो अविर्भुवनेः पातु सविता मर्गय ॥१॥

पुनः प्राणः पुनरात्मा न येतु पुनश्चतुः पुनस्सुर्गं येतु ।
वैधानरो नो अर्धस्थस्तनुषा अन्तस्तिष्ठति इतिता नि विधा ॥२॥

सं वर्चसा परमा सं तनुमिरण्महि वर्णसा सं शिवेन ।

त्वष्टा नो अत्र वर्णयः क्रुशोत्वनु नो मारुतं तन्वोर्ध्वं यद् विरिष्टम्

॥३॥ [६।२]

॥१८॥ अग्निः—महा ॥ देवता—आग्नीषोमी ॥ छन्दः—१-३ अत्रुष्टुप् ॥

इदं तद् पुत्र उर्ध्वरभिन्द्रं शुम्भाम्पृष्टये ।

अस्य क्षत्रं धियं महीं वृष्टिरिव वर्धया तृणम्

॥१॥

अस्मै क्षत्रममीषोमायस्मै धारयतं रुषिम् ।

इमं राक्षसाभिर्दुर्गे कृणुतं पुत्र उर्ध्वरम्

॥२॥

सर्वेन्द्रासं वन्द्युषो यो अस्मौ अभिदामनि ।

सर्वं तं रन्ध्रयामि मे यजमानाय सुन्वते

॥३॥ [६।३]

॥१९॥ अग्निः—महा ॥ देवता—१ विधे देवता, २, ३ अत्रः ॥ छन्दः—१, ३ जगती, २ त्रिष्टुप् [विराट् यथासा ॥]

ये पृथानो बृहवो देवयाना अन्तरा यावापृथिवी संचरन्ति ।

तेषामज्यानि यत्तमो वहाति तस्मै मा देवाः परं धेहेह सौधं

॥१॥

प्रीमो ह्यमन्तः शिशिरो यमन्तः शस्व पर्वाः स्विते नो दधात ।

आ सो गोषु भजता शुजायां निश्वान इव र्वः शरथे स्याम

॥२॥

इदाचत्सुरार्यं परिवत्सुरार्यं संवात्सुरार्यं कृणुता बृहस्पतः ।

तेषां ध्रुवं सुमती पृथिवीनामर्षिं भुद्रे सीमन्ते स्याम

॥३॥ [६।४]

॥२०॥ अग्निः—आग्नीषोमी ॥ देवता—१ विधे देवता, २, ३ अत्रः ॥ छन्दः—१ अत्रिष्टुप् यथा पृथिवी, २ त्रिष्टुप्, ३ विराट् अत्रुष्टुप् ॥

मा नो देवा धर्हिर्वधोत् सतोऽकान्तमहपैरुषान् ।

सर्गते न वि परद्व व्यार्धं न सं र्षमज्जगो देवजनेभ्यः

॥१॥

नमोऽस्त्यसितानु नमस्तिरधिरामये । स्वजार्थं पृथ्वे नमी नमी देवजनेभ्यः

॥२॥

मं ते इन्मि दता दत्तः सस्रु ने इन्वा इन्व ।

सं ते जिह्वा जिह्वां सम्वात्सार्धं अत्यग्नि

॥३॥ [६।५]

॥२१॥ अग्निः—आग्नीषोमी ॥ देवता—१, २ अत्रः, ३ [अत्रिष्टुप्] ॥ छन्दः—१, २ अत्रिष्टुप्, ३ यथा अत्रिष्टुप् ॥

इदमिदं वा उ देवजनिदे रुद्रस्य मेघनम् । येनेष्टुमेति जनां श्रुतशक्त्यामप्यर्धवत् ॥१॥

जालापेणामि विन्वत जालापेणोषं तिन्वत ।

जालापमुग्रं भेषजं तेन नो हृद जीरसे

॥२॥

शं च नो मयश्च नो मा च नः हि चनामसत् ।

हृमा रपो निर्व्व नो अस्तु भेषजं सर्व्व नो अस्तु भेषजम्

॥३॥ [६।६]

॥४॥ अवि — अथर्व्वी । देवता — इन्द्रादयो मन्त्रोक्तः ॥ अन्तः — १ अगदी १ प्रसारणम् ।

१ अनुपपन्नम् ॥

यशसं मेन्द्रो मयुषान् कृणोत यशसं वाराष्ट्रियिनी तुमे इमे ।

यशसं मा देवः संविता कृणोत म्रियो दस्तुर्दविणाया इह स्यामि

॥१॥

यथेन्द्रो वाराष्ट्रिययोर्व्वशस्मान् यथापु ओषधीषु यशस्वरवी ।

यरा विधेयु देवेषु ययं सर्व्वेषु यशसः स्याम

॥२॥

यरा इन्द्रो यरा अपिपुषाः सोमो अजायत ।

यरा विधेयस्य भूतस्याहमेस्मि यशस्तमा

॥३॥ [६।७]

॥४॥ अवि — अथर्व्वी । देवता — अरिष्टनेमिदयो मन्त्रोक्तः ॥ अन्तः — १-२ अनुपपन्नम् ॥

अनुपपन्न्युत्तरं प्रथमं घेतुम्युत्तरमकृण्वति ।

अर्धनेत्रे ययमे जमे यषत्तु यतृषदे

॥१॥

शर्म यषत्तुहोषिः सुह देवीरकृण्वती ।

यशस्व ययस्वन्तं गोष्ठमप्यन्तं उत परवान्

॥२॥

निधरुषां गुमगानुच्छासदामि जीरुलाम् ।

सा नी रुद्रस्पास्ता इति हरे नवतु गोम्ये

॥३॥ [६।८]

॥४॥ अवि — अथर्व्वी । देवता — अथर्व्वी ॥ अन्तः — १-२ अनुपपन्नम् ॥

अयम। योत्पयुषा। पुस्तान् विविक्तपुषः ।

अर्या इष्टतुष्टुर्व्वी पतिवृत्त जायामनानये

॥१॥

अर्धमदियमर्धमप्यन्यायां सर्व्वने यती ।

कृहो न्व। येमस्यस्या अग्याः सर्व्वनयार्पति

॥२॥

युता दाधाय इधिर्वा युता दामुत ययम् ।

भुतास्या अष्टुर्व्वी दधाय अनिशाम्यधि

॥३॥ [६।९]

॥६१॥ अग्नि.—अथर्वो ॥ देवता—इन्द्रः ॥ बन्दा—१ त्रिपुष्ट १ २, ३ सुविस् त्रिपुष्ट ॥

महाभाषो मधुसदेर्यन्तां मद्यां खरो अमरुज्योतिषे कम् ।
मद्यां देवा उत विश्वे तपोजा मद्यां देवः संविता न्यचो धातु ॥१॥

अहं विधेच वृथिरीसुत धामहमुत्तरंजनयं सप्त साकम् ।
अहं सत्यमहेतुं यद् यदामिह देवी परे वाचं विश्वम् ॥२॥

अहं जज्ञान वृथिरीसुत धामहमुत्तरंजनयं सप्त सिम्बुन् ।
अहं सत्यमहेतुं यद् यदामि यो अमीपोमावर्तुषे सखाया ॥३॥ [६।१०]

॥६२॥ अग्नि.—अथर्वो ॥ देवता—विधानश्रुत्यो मन्त्रोक्तः ॥ बन्दा—१-३ त्रिपुष्ट ॥

मैश्वानरो रश्मिभिर्नः पुनसु वातः प्राणेनेपिरो नमोमिः ।
धावापृथिवी पपसा पर्यस्वधी धृतापरी यक्षिचं नः पुनीताम् ॥१॥

मैश्वानरीं सूनुतामा रंमध्यं यस्या आशास्तम्बो चीतपृष्ठाः ।
तवा गृहान्तः सधुमदेषु वयं स्वाम् पतयो रवीणाम् ॥२॥

मैश्वानरीं पथेत्तु आ रंमध्यं शुद्धः अवेन्तः शर्वयः पानुकाः ।
इहेडया सधुमादं मदन्तो ज्योक् पर्येस् सूर्यमुचरन्तम् ॥३॥ [७।१]

॥६३॥ अग्नि.—द्रुतयाः (१-३ आधुवेचोमन्त्रोक्तः) ॥ देवता—१ विश्वंति, २ वसवः ३ सत्यः, ४ अग्निः ॥

बन्दा—१-३ अथर्वो (१ त्रिपुष्ट), ४ अथर्वपृष्ठ ॥

यत् ते देवी निर्घोषिराध्वन्ध दामे व्रीयास्त्रिभोर्यं यत् ।
तत् ते वि ध्याम्पावृषे वर्धते धर्तायादोमदमर्जमक्षि प्रवर्ततः ॥१॥

नमोऽस्तु ते निर्घोते तिमतेजोऽग्रस्मयान् वि चूता पन्धपाशान् ।
यमो मयं पुनरिह त्वां ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु सुस्थवे ॥२॥

अग्रस्मये द्रुपदे वैधिव इदमिहिलो मृत्युमिहं सदस्मय ।
यमेन त्वं विदुमिः संविदान उन्नमं नाकमधि रोहयेषम् ॥३॥

संस्तुमिह पुंयसे वृषन्त्ये विश्वान्युर्ये आ ।
इहस्पदे समिधपसे स चो वसून्त्या अर ॥४॥ [७।२]

॥६४॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—सामान्य ॥ अन्तः—१, ३ अनुष्टुप् ॥ २ त्रिष्टुप् ॥

सं जानीष्वं मं वृक्ष्यष्वं सं वो मनोसि जानताम् ।

॥१॥

देवा मार्गं यथा पूर्वं संजानाना उपसते

समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं त्रतं सुद चिचर्षेणम् ।

॥२॥

समानेन यो इविषां जुहोमि समानं चेतो अभिसंविशन्धम्

समानी वृ आकृतिः समाना हृदयानि यः ।

समानमेस्तु वो मनो यथा वृः सुसहायंति

॥३॥ [७१]

॥६५॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—पराशरः इन्द्रः ॥ अन्तः—१ अथ अनुष्टुप् २, ३ अनुष्टुप् ॥

अथ अनुष्टुपायताव वाहू मनोयुजा ।

पराशर इवं तेषां पराश्रन्तं क्षुर्धमर्दवाधां नो सयिमा कृधि

॥१॥

निर्हस्तेभ्यो नैर्हस्तं वं देवाः शकुमस्येय । वृक्षोमि शत्रूणां गहननेन इविषाहम्

॥२॥

इन्द्ररथसार प्रथमं नैर्हस्तमसुरेभ्यः ।

अपेन्तु सत्यानो मम स्थिरेखेन्द्रेण मेदिना

॥३॥ [७४]

॥६६॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१ त्रिष्टुप् २, ३ अनुष्टुप् ॥

निर्हस्तः शत्रुभिदासंस्तु ये सेनामिपुर्धमायन्त्यस्मान् ।

समर्षमेन्द्र महुता वृधेन श्रावैषामधहारो विविद्धः

॥१॥

प्रातन्वाना आयस्तुन्तोऽर्धन्तो ये च धावध ।

निर्हस्ताः शत्रवः स्युनेन्द्रो वोऽथ पराशरीत्

॥२॥

निर्हस्ताः सन्तु शत्रुवोऽर्द्धपां म्हापयामसि ।

अर्थपानिन्दु वेदांसि शत्रुयो वि भजामहे

॥३॥ [७५]

॥६७॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्टुप् ॥

परि चर्त्तन्ति सर्व्व इन्द्रः पूषा च सस्तुतः ।

सुहृन्त्युषाम् येनो अभिर्वाषां परस्तुताम्

॥१॥

मूढा अभिवाधरतामूर्ध्वार्क्ष इवाह्वयः ।

तेषां वो अभिमूढानामिन्द्रो हन्तु वरवरम्

॥२॥

ऐषु नर वृषाजिनै हरिषस्या भिर्यं कृषि । परादपित्र एषत्त्वाची गौर्हेषतु ॥३॥ [७।६]

॥६॥ अविः—अवयो ॥ देवता—सवित्रादयो मन्त्राणां ॥ अन्व.—१ नुरोषिषाद्विषयवर्गीनां अनुपपदा जगती
२ अनुपपद्, ३ अतिवसतीतमं विद्मः ॥

आययन्त्यपविता क्षुरेणोषणेन वाय उदकेनेदि ।

आदित्या रुद्रा यत्तव उन्दन्तु सवैतसः सोमस्य राज्ञो वषतु ध्वेतसः ॥१॥

अदितिः यदधुं वपत्त्वाव उन्दन्तु पर्वता ।

चिन्तितस्तु प्रजापतिर्दोषोपुत्राय चर्वमे ॥२॥

येनावपत् सविता क्षुरेणु सोमस्य राज्ञो परंशस्य विद्वान् ।

तेन ब्रह्माणो यपतेदमस्य गोमानधपान् यमस्तु प्रजापान् ॥३॥ [७।७]

। १६॥ अवि —अवयो (यवैस्त्वामो अयस्त्वामव) ॥ देवता—सूर्यस्य ॥ अपिभो ॥ अन्व.—१-३ अनुपपद् ॥

गिरापरुगराटेषु हिरण्ये गोषु यद् यशः ।

सुरायां निच्यमानायां फीलाले यधु तन्मयि ॥१॥

अधिना सारुषेण सा सधुनाद्वक्तं शुभस्यसी ।

यथा अरिस्तरीं पारुमावदानि जनीं अहं ॥२॥

मयि यत्नो यथो यशोऽर्थो युक्तस्य यत् पर्यः ।

तन्मयि प्रजापतिर्दिवि धार्मिय ददतु ॥३॥ [७।८]

। ७०॥ अवि —अवयो ॥ देवता—अध्या ॥ अन्व.—१-३ जगती ॥

यथा मातं यथा सुता यथाया अग्निदेवने ।

यथा पुंसो वृषययत स्त्रियां निहन्वते वनः ।

एवा तं अघ्नये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥१॥

यथा हस्ती हस्तिन्याः पुटेन पदसुपुजे ।

यथा पुंसो वृषययत स्त्रियां निहन्वते वनः ।

एवा तं अघ्नये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥२॥

यथा धीर्यधोपधिर्यथा नभ्यं प्रधातव्यं ।

यथा पुंसो वृषययत स्त्रियां निहन्वते वनः ।

एवा तं अघ्नये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥३॥ [७।९]

॥७१॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—१, २ अग्नि, ३ विश्वे देवाः ॥ १ अग्निः—१, २ जगती, ३ त्रिष्टुप् ॥

यदभ्रमर्चिं बहुधा विरूपं दिरेण्यमर्भमुत यामनामर्विम् ।

यदेव किं च प्रतिजगद्वापमिष्टदोता सुदुर्तं कृणोतु ॥१॥

यन्मां हृतमर्हताजुगामं दुर्तं पिबुमिस्तुमत्तं मनुष्यैः ।

यस्मान्मे मनु उर्दिषु राखनीत्यपिष्टदोता सुदुर्तं कृणोतु ॥२॥

यदभ्रमर्भयर्हतेन देवा द्वाभ्यमर्भदास्पनुत संगुणार्चिं ।

वैभ्रान्नरस्य महतो मर्दिष्मा शिषं गच्छं बधुमदस्त्वर्चम् ॥३॥ [७१०]

॥७२॥ अग्निः—अग्निर्वाग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ जगती, ३ अत्रिष्टुप्, ४ अत्रिष्टुप् ॥

यथासिद्धः प्रपयते यथां अनु यर्षिषु कृण्वन्मर्भरस्य मायया ।

एवा ते शेषः सहेतायमर्भेऽङ्गनात्तं संतमकं कृणोतु ॥१॥

यथा पतस्तायादुरं यतिनं स्पृष्टुमं कृणु

यादुत् परस्वतुः यस्तुस्वतुः ते यर्षितां पतः ॥२॥

यादुद्वर्गिनं पारस्वतुः द्वास्तिनं द्वास्तिनं च यत् ।

यादुद्वर्गस्य द्वाभिनस्तायत् ते यर्षितां पतः ॥३॥ [७११]

॥७३॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ अत्रिष्टुप्, ३ अत्रिष्टुप् ॥

एव पातु यर्षिताः सोमो अग्निर्षुद्वर्गस्यतिर्भुविरेह पातु ।

यस्य शिष्यं यर्षितां सर्वं यजस्यं येनः संयमता सजाताः ॥१॥

यो यः ह्युप्यो हर्दयेप्यन्ताहर्निषो यो मर्भसि श्रविष्ठा ।

तागस्तीव्रयामि ह्येवां भूतेन यर्षि सजाता र्भविर्तो अस्तु ॥२॥

इहैव स्तु मर्भं यत्ताप्यसमत् पूषा पुरस्तादर्थं यः कृणोतु ।

वास्तोप्यतिरुं यो जेदवीतु मर्भं सजाता र्भविर्तो अस्तु ॥३॥ [७१२]

॥७४॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ अत्रिष्टुप्, ३ अत्रिष्टुप् ॥

सं यः यज्यन्तां सन्तुः सं मर्भसि सप्तं त्वा ।

सं योऽप्यं यज्यन्तां सप्तं त्वा सं मर्भसि सप्तं त्वा ॥१॥

सुशर्पनं चो मन्सोऽर्थो सुशर्पनं हृदः ।

अथो मगस्य यच्छ्रुतं तेन संक्षिपयामि यः ॥२॥

अथोदिरया वसुभिः संवसुर्वमहोदिरया अहोदीयमानाः ।

एषा त्रिणामहोदीयमान इमान्जनान्तसंभनसस्कृष्टीह ॥३॥ [८१२]

॥७७॥ अथि—अथयः (सप्तम्ययस्यः) ॥ देवता—ब्रह्मा ॥ अयः—१, २ अतुष्टु, ३ अतुष्टु मगती ॥

निरसुं सुद ओरुमः सपारनो यः वृत्तन्पति । नैर्षाधेन इविपेन्द्र एनं पराशरीह ॥१॥

पुरमां सं परावतमिन्द्रो नुदतु वृत्रहा ।

यत्तो न पुनरापति शश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥२॥

एतुं तिघ्नः परावत एतु पञ्च जनों अति ।

एतुं तिस्रोऽति रोचना यतो न पुनरापति

शश्वतीभ्यः समाभ्यो वावत खलो अतए दिवि ॥३॥ [८१३]

॥७८॥ अथि—अथयः ॥ देवता—सप्तम्ययसि ॥ अयः—१, २, ४ अतुष्टु, ३ अतुष्टु मगती ॥

य एनं परिपीदन्ति समुदधन्ति चचसे । सुमेहो अमिर्निहामिहदेव हृदयादधि ॥१॥

अथेः सौतपुनस्याहमाकुवे पुदमा रमे । अद्यातिर्यस्य एर्यति वृमसुधन्तमास्यतः ॥२॥

यो अहम सुमिधं वेदं अथियेण सुमार्हितम् ।

नार्मिहारे पुदं नि दधति स मृत्सर्व ॥३॥

नेन जन्ति पयोपिखो न सुको अय गच्छति ।

अथेयः अथियो विद्वाज्जाम गृह्णात्याधुवे ॥४॥ [८१४]

॥७९॥ अथि—अथयः ॥ देवता—अतुष्टु ॥ अयः—१-३ अतुष्टु ॥

अस्याह शीरशोक् प्रथिन्यस्याह निचमिदं जगत् ।

आस्याने पर्येता अस्यः स्वाभ्ययो अतिष्ठिषम् ॥१॥

य उदानं पुरायेणं य उदानन्यायेनम् ।

आयतेनं निवर्तेनं यो गोपा अथि सं हुवे ॥२॥

जातरेदो नि वर्तय अतं तं सम्वावृत्तः ।

सदसं त उपपूतस्तार्मिने पुत्रा कृषि ॥३॥ [८१५]

॥७१॥ अविः—अविः ॥ देवता—१, २ अविः, ३ विस्वे देवाः ॥ ३ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

यदन्मधि बहुधा विरूपं दिरस्यमर्षमुव गामजामविम् ।

यदेव किं च प्रतिनम्रहमसिष्टदोता सुहृत् कृणोत ॥१॥

यन्मा हुतमहुतमाजगाम दुचं पितृभिरनुमते मनुष्यैः ।

परमान्मे मन उर्दिष्य रात्रौत्यसिष्टदोता सुहृत् कृणोत ॥२॥

यदन्ममपक्षेतेन देवा दास्यमर्षस्त्यस्युत सैतुमधि ।

वैश्वानरस्य सहतो महिम्ना शिषं मयं मनुष्यदस्त्वर्षम् ॥३॥ [७१०]

॥७२॥ अविः—अविः ॥ देवता—देवताः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

यथासितः प्रथमते यशोऽन्तु यथैव कृणवत्सुरस्य मायया ।

एवा ते शेषः सहसायमर्षेऽन्तु संसमकं कृणोत ॥१॥

यथा वसंक्षायानुरं धर्तनं स्फुल्लमं कृणु

यावत् परस्वतुः पस्तस्तावत् ते वर्धतां पतेः ॥२॥

यावदुद्गतिं पारस्वतं धर्तनं गार्धमं च यत् ।

यावद्वर्धमं वाग्निस्तावत् ते वर्धतां पतेः ॥३॥ [७११]

॥७३॥ अविः—अविः ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

एह यातु परेषुः सोमोऽविर्हृदस्यतिर्वसुभिरेह यातु ।

अस्य शिषंयसंयातु सर्वं वृषस्यं वेतुः संमनसः सजाताः ॥१॥

यो युः शुभो हृदयेध्वन्महर्षिर्षो वो मनसि प्रविष्टा ।

ताग्नीरयामि हुषिषा घृतेन मयि सजाता रभर्तव्यो अस्तु ॥२॥

इहैव स्तु भार्य याताध्वन्महर्षिः पूषा परस्तादप्यं वः कृणोत ।

वास्तोष्मतिर्लु वो जेहवीनु मयि सजाता रभर्तव्यो अस्तु ॥३॥ [८१]

॥७४॥ अविः—अविः ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

सं यः प्रचयन्तं तन्वर्हः सं मनसि सह स्रवा ।

सं योऽयं मन्त्रेणस्मृतिर्मेतुः सं वो अनीगमत् ॥१॥

सुशर्पणे यो मनुजोऽयं सुशर्पणे इदः ।

अथो भगवन् यच्छ्रुत्वा तं तेन संक्षेपयामि वः ॥२॥

यथादित्या यक्षुभिः संवधुर्मुहूर्तिरुक्ता अर्हणीयमानाः ।

एषा त्रिणाभसहस्रीत्यमान इमान्जनान्त्संभवेनसकृन्मुद ॥३॥ [८२]

[७७] अथि — कथञ्च (सप्तम्यवयवतः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ अन्धदुर्, ३ अन्धदुर् लगती ॥

निरुद्धं तुं यो भोक्तुः सुपन्नो यः पृतन्वति । नैर्वाधेन इवियेन्द्र एनं पराशरीत् ॥१॥

पुरमां तं परावत्तमिन्द्रो जुदत्तु वृष्टा ।

यतो न पुनरायति शश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥२॥

एतं तिस्रः परावत्त एतु पञ्च जनों अति ।

एतं तिस्रोऽति रोचना यतो न पुनरायति

शश्वतीभ्यः समाभ्यो यन्वत् ययो अस्ति दिवि ॥३॥ [८३]

[७८] अथि — कथञ्च ॥ देवता—सप्तम्यवयवतः ॥ अन्ध—१, २, ३ अन्धदुर्, ३ अन्धदुर् लगती ॥

य एनं परिपीदेति समादधति यवसे । सुमेधो अतिजिह्वाभिर्द्वेव हृदयदधि ॥१॥

अग्नेः सातपुत्रस्याहमाधुपे पुदमा रमे । अद्भुतियस्य वर्यति धूममुद्यन्तमास्मत् ॥२॥

यो अन्ध सुमिधुं वेदं सुवियेण सुमार्दितम् ।

भाभिस्तारे पुदं नि दधाति स मुत्यवे ॥३॥

नैनं गन्ति एमुपिणो न सुशो अयं गच्छति ।

अमेर्यः सुमिधो विद्वान्मम गृह्णास्माधुपे ॥४॥ [८४]

[७९] अथि — कथञ्च ॥ देवता—सातपुत्रः ॥ अन्ध—१—३ अन्धदुर् ॥

अस्याद् यौरस्यत् पृथिव्यस्याद् निर्वमिदं जगत् ।

आस्थानि परीता अस्तुः स्वाम्भ्यर्थो अतिष्ठिपम् ॥१॥

य उदानं पुरायेणं य उदानस्त्वार्यनम् ।

आवर्तेन निवर्तेन यो गोषा अति तं हुवे ॥२॥

जातवेदो नि वर्तेष श्रुतं तं सन्धागृहः ।

सुहस्रं त उपानृत्ताभिर्नैः पुनरा कृषि ॥३॥ [८५]

॥७८॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—१, २ अग्निः, ३ यज्ञः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्ठुप् ॥

तेन भूतेन इविषाणमा प्यायतो धुनः ।

जायां यामस्मा अवाचस्तो रतानि वर्धताम् ॥१॥

अग्निं वर्धतां पयसाग्निं रात्रेण वर्धताम् । रय्या सुहस्रवर्चमेभौ स्वामनुपादितौ ॥२॥

त्वष्टा जायामभनयत् स्वष्टास्यै रतां पतिम् ।

रश्मौ सुहस्रमायुषि दीर्घमायुष्कस्योत वाम् ॥३॥ [८६]

॥७९॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—सप्तम्यम् ॥ अन्तः—१, २ अग्निः, ३ अग्निः अवाचस्तो यामस्यो ॥

अये नो नमस्तस्यतिः संस्क्रान्तौ अग्निं रक्षतु । अस्तमाग्निं गृहेषु नः ॥१॥

इदं नो नमस्तस्यत् ऊर्जे गृहेषु धारय । अग्नौ पुष्टमेव चरतु ॥२॥

देव्यं संस्क्रान्तं सद्भिरातोपस्थेतिथे ।

तदपि नो रास्व तस्यै नो धेहि तस्यै ते अग्निर्मांसः स्यात् ॥३॥ [८७]

॥८०॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१ अग्निः, २ अग्निः, ३ अग्निः अवाचस्तो यामस्यो ॥

अन्तरिक्षिया पतति रिश्वो भूताचार्यशतम् ।

धृनो दिव्यस्य यन्महस्तेनो ते इविषां निधेय ॥१॥

ये त्रयः काष्ठराज्ञा दिवि देवा इव श्रिताः ।

तामस्तवीनद्वं कुतमेवमा अरिष्टतले ॥२॥

अप्यु वे जग्म दिवि तं सुधस्यै सपुत्रे अन्तर्महिमा तं पृथिव्याम् ।

धृनो दिव्यस्य यन्महस्तेनो ते इविषां निधेय ॥३॥ [८८]

॥८१॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्ठुप् ॥

यन्तासि यन्त्रमे इस्त्राय रताग्निं सेधसि ।

धृनो धनं च सृष्टानः परिहस्तो अर्धदयम् ॥१॥

परिहस्तं नि धारय मोहिं गर्भीयं धारये ।

मयंदि पुत्रमा धेहि तं त्वया गमयामये ॥२॥

यं परिहस्तमग्निमुरदिभिः पुरस्त्वया ।

त्वष्टा तमेवमा अवाचस्तो यामस्योत वाम् ॥३॥ [८९]

॥८२॥ अविः—अविः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टुम् ॥

आगच्छत आगतस्य नाम वृक्षाम्यायतः ।

इन्द्रस्य वृषघ्नो येन्ये वासुवस्य श्रुतकृतोः

॥१॥

येन मूर्ध्ना सावित्रीः शिवनोद्धतः पृथा ।

तेन मार्मघपीद् भगो जामाया वृहतादिति

॥२॥

यस्तैः इक्षुणो वसुदानो महर्षिद्र हिरण्यः ।

तेना जनीयते जायां मर्षं वेदि शचीपते

॥३॥ [८१०]

॥८३॥ अविः—अविः ॥ देवता—सूतविषः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टुम्, ४ द्विषद् विपुलान्तुष्टुम् ॥

अर्धचित्तः प्र पतत सुपथो वसुतेरिव । धर्मैः कृणोतु मेपुत्रं चन्द्रमा वोर्जोच्छतु

॥१॥

एन्येका एन्येका कृष्णीका रोहिणी द्वे । सर्वोत्तममभुं नामादीरघ्नीरपेतन

॥२॥

अधर्तिका रामायण्यपुचित् प्र पतिष्यति ।

म्लौरितः प्र पतिष्यति स मल्लान्तो नशिष्यति

॥३॥

वीति स्यामादृति लुप्राणो मनेसा स्वाहा मनसा यदिदं जुहोति

॥४॥ [६११]

॥८४॥ अवि —अविः ॥ देवता—मिर्धतिः ॥ अन्ध—१ भुरिक् जगती, २ विषद् ५५वीं वृहती, ३ जगती,

४ भुरिक् विपुलम् ॥

यस्यस्त आतर्ति प्रोते जुहोम्येषां घृताभिमवसर्जनाय कम् ।

धूमिरिति त्वामिममन्वते जना मिर्धतिरिति त्वाहं परी वेद मर्वतः

॥१॥

भूते हविर्मती मयेव तं भागो यो अस्माह्वं । मुन्वेमानमनेमसः स्वाहा

॥२॥

एषो अस्मिन्निर्धतेऽनेदा त्वमयस्मिन्नि वि वृता यन्वपाशान् ।

यमो मह्यं पुनरित् त्वां देदाति तस्मै यमाय नवी अस्तु मृत्यवे

॥३॥

अयस्मये हृषदे वधिय इहाभिरितो मृत्युमिये सदसम् ।

यमेन त्वं पित्रभिः संविदान उच्यमानं नाकमवि रोहयेमस्

॥४॥ [६१२]

॥८५॥ अवि —अविः (यन्वनाशयत्ययः) ॥ देवता—अवधतिः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टुम्, ४

वृष्यो वारयाता अयं देवो यमस्यतिः ।

यजमो यो अस्मिन्निर्धस्तुहं देवा अविमिन्

॥१॥

इन्द्रस्य वचसा ययं मित्रस्य वरुणस्य च ।

देवानां सर्वेषां वाचा यस्मै ते वसपामहे

॥२॥

ययो वुत्र इमा आपस्तस्तस्मै विश्वपा यवीः ।

एषा ते अग्निना यत्स्य वैश्वान्तरेण वारये

॥३॥ [६।३]

॥८६॥ अवि.—अथर्वो (अथर्वणः) देवता—अथर्वणः ॥ सन्द.— १-३ अथर्वणः ॥

धृपेन्द्रस्य वृषा द्विसो वृषा वृथिव्या अयम् ।

वृषा विश्वस्य भूतस्य स्वर्गैरुवो भव

॥१॥

समुद्र ईशि स्रजतामनिः पृथिव्या वृषा ।

अन्द्रमा नक्षत्राणामिधो स्वर्गैरुवो भव

॥२॥

सुम्राद्वस्यसुराणां वृद्धर्मनुष्याणिम् । देवानां धर्मुर्भागसि स्वर्गैरुवो भव

॥३॥ [६।४]

॥८७॥ अवि.—अथर्वो ॥ देवता—अथर्वो ॥ सन्द.— १-३ अथर्वणः ॥

आ स्याद्दार्पमन्तरैर्भूर्धुपस्तिष्ठार्विषाचलत् ।

विश्वस्तथा सर्वो बान्धन्तु मा त्रह्माष्टमर्धं भशत्

॥१॥

इरैर्विधि मापं व्योम्नाः परेत दुषार्षिषाचलत् ।

इन्दैरेम ध्रुवस्तिष्ठेद राष्ट्रं धारय

॥२॥

इन्द्रं प्रतर्पदीधरत् ध्रुवं ध्रुवेण दुविपा ।

तस्मै सोमो अर्धं प्रवदुषं च प्रक्षम्यस्वर्गिः

॥३॥ [६।५]

॥८८॥ अवि.—अथर्वो ॥ देवता—अथर्वो ॥ सन्द.— १, २ अथर्वणः, ३ विष्णुः ॥

ध्रुवा धीर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं विश्वमिदं जगत् ।

ध्रुवलाः पर्वता इमे ध्रुवो राजा विश्वामयम्

॥१॥

ध्रुवं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।

ध्रुवं त इन्द्राग्निर्विश्वं राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम्

॥२॥

ध्रुवोऽर्धुवः ॥ र्षीर्ध्रुवि शर्व्वैर्बृहस्पतोऽर्ध्वरार पादयस्य ।

सर्पो दिशः सर्पनराः सुधीर्वाध्रुवार्धं ते सर्व्विभिः कस्यतामिह

॥३॥ [६।६]

॥६६॥ अग्नि — सधर्मा ॥ देवता—मन्त्रोक्ता ॥ अन्तः—१-२ अनुष्टुप् ॥

इदं यत् प्रेरयः शिरां दत्तं सोमेन वृष्ययम् । ॥१॥
ततः परि प्रजातेन हार्दिं ते शोचयामसि
शोचयामसि ते हार्दिं शोचयामसि ते मनः । ॥२॥
वातं घृम इव सुध्वरु मायेवान्वेतु ते मनः
मर्द्यं त्या मित्रापरुषौ मर्द्यं देवी सरस्वती । ॥३॥ [६।७]
मर्द्यं त्या मध्यं भूम्ना उभावन्तौ सर्वस्यताम्

॥६०॥ अग्नि — सधर्मा ॥ देवता—सूर्यः ॥ अन्तः—१, २ अनुष्टुप्, ३ अर्थां हरिः पश्चिम् ॥

यां तं रुद्र ह्युमास्वदक्षेभ्यो हृदयाय च । ॥१॥
इदं ताम्रघ त्वद् घृपं विष्वचीं वि पृहामसि
यास्तं शतं घुमनुयोऽङ्गान्पनु विहितः । ॥२॥
तामां ते सर्वारां वर्यं निर्दिशामि ह्ययाममि
नमस्ते रुद्रास्वते नमः प्रतिहितायै । नमो विसृज्यमानायै नमो निर्वसितायै ॥३॥ [६।८]

॥६१॥ अग्नि—धुम्रकिरा ॥ देवता—१, २ सधर्मास्यम्, ३ सधर्मा ॥ अन्तः—१-२ अनुष्टुप् ॥

इमे पर्यमष्टापोयैः पृथगेभिरप्यर्कपुः । तेनां ते तन्वोऽर्योऽग्राचीनुमर्ष व्यपे ॥१॥
न्यर्गु वातो याति न्यर्गु तपति सूर्यः । नीचीर्नमुष्णा दुहे न्यर्गु भवतु ते सूर्यः ॥२॥

आपु इव वा उ मेघनीरावो अग्नीन्चावनीः । ॥३॥ [६।९]
आपो विर्यस्य मेघनीस्तस्ते कृषवन्तु मेघनम्

॥६२॥ अग्नि—सधर्मा ॥ देवता—घात्री ॥ अन्तः—१ सधर्मा, २, ३ अनुष्टुप् ॥

वातरंता भव चाजिन् घुस्रमान् इन्द्रस्य याहि प्रसवे मनोनिवाः । ॥१॥
मुञ्चन्तु त्वा मरुतो विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु ज्वं दंघल
जयस्ते अर्वन् निहितो गृह्य यः श्येने वात उत यो नरुव परितः । ॥२॥
तेन त्वं चाजिन् बलवान् यत्नेनाजि जंम सर्वने पारयिष्युः
तनूतं चाजिन् तन्वो नर्यान्ती वाममुस्म्यं वाक्वतु शर्म तम्यम् । ॥३॥ [६।१०]
ग्रहंतो महो घृण्याम देवो दिवीवि व्योतिः स्वमा विधीयात्

॥६३॥ अग्नि —यन्ताति ॥ देवता—यमादयो गन्तोकाः ॥ छन्द —१-३ त्रिष्टुप् ॥

यमो मृत्युरंघमासो निर्ध्वयो बभूवः शर्वोऽस्ता नीलाशिलयदः ।
 देवजनाः सेनेयोनस्त्रिपदास्ते अस्माकं पारं वृज्जन्तु वीरान् ॥१॥
 मर्नसा होमेर्हंसा घृतेन शर्वाणस्तं तत शर्पे मुवाप ।
 नमस्येभ्यो नम एभ्यः कृलोम्यन्यत्रास्मदधर्विषा नयन्तु ॥२॥
 तार्यन् नो अघविशम्यो वधाद् विभे देवा मरुतो तिमिदेदसः ।
 अग्नीषोसा वरुणः पूतदंवा तातापर्जन्ययोः सुसुबौ स्वाभ ॥३॥ [१०११]

॥६४॥ अग्नि —यन्ताति ॥ देवता—यमादयो गन्तोकाः ॥ छन्द —१, ३ त्रिष्टुप्, २ विराट्छगती ॥

तं नो मर्नसि स वृता समर्हवीर्नेमासति ।
 अग्नी ये विभ्रता स्थन तान् नु सं नेमयामसि ॥१॥
 अहं घृम्यामि मर्नसा मर्नसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेतं ।
 मम वशेषु हृदयानि वा कृणोमि मम घातमर्जुनमर्मान् एतं ॥२॥
 श्रोत्रं मे घारापृथिवी श्रोतं देवी मरुतनी ।
 श्रोतौ म इन्द्रश्चाग्निश्चध्वोस्मेदं संस्तरति ॥३॥ [१०१२]

॥६५॥ अग्नि —यन्ताति ॥ देवता—यमादयो गन्तोकाः ॥ छन्द —१-३ त्रिष्टुप् ॥

अध्वर्यो देवसुतदेनस्तुतीर्यस्याभितो द्विनि । तत्रासुतेस्य चर्चशं देवाः कृष्टमवन्वत ॥१॥
 हिरण्यपथी नारचरद्विरेष्यवन्वता द्विनि । तत्रासुतेस्य पुष्यं देवाः कृष्टमवन्वत ॥२॥
 गर्भो अस्पोर्यधीर्ना गर्भो द्विजयतामृत । गर्भो विश्वस्य भूतस्वेम मे अगृहं कृधि ॥३॥ [१०१३]

॥६६॥ अग्नि —यन्ताति ॥ देवता—१, २ यमादयो गन्तोकाः, ३ सोम, ४ अ० १-३ त्रिष्टुप्, २ विराट्छगती ॥

या ओर्वधयः सोमरासीर्वह्नी श्रुतर्विचयणाः ।
 वृद्धस्पतिवध्वास्ता नो मुच्यन्त्वहंसः ॥१॥
 मुच्यन्तु मा शपथपादयो वरुणपाद्विष ।
 अयो यमस्ये परवशाद् निर्वस्माद् देवमिन्विषाद् ॥२॥
 यषद्वंसा मर्नसा यषं वाचोपासि जाग्रथो यत् स्वपन्तः ।
 सोमस्तानि स्वधवा नः पुनस्तु ॥३॥ [१०१४]

॥६७॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—१, २ देवाः; २ मित्रावरुणौ ॥ छन्दाः—१ अिष्टुप्; २ जगती, ३ सुविम् अिष्टुप् ॥

अभिभूर्यशो अभिभूरप्रिभिभूः सोमो अभिभूरिन्द्रः ।

अभ्यर्हं विष्ठाः प्रेतना यथास्तान्येवा विधिमाधिदौवा इदं इविः ॥१॥

एवास्तु मित्रावरुणा विपथिता प्रजावत् स्वयं मधुनेह विन्धवम् ।

वायेथां दूरं निर्गतिं पराचैः फुलं चिदेनः प्र मुमुक्षुमस्मत् ॥२॥

इमं धीरमर्षु इर्व्यमुग्रमिन्द्रं सन्ध्यामो अनु सं रमध्वम् ।

प्राप्तुजितं गोजितं धक्षराहुं जयन्तुमवमं प्रमुणन्तमोजता ॥३॥ [१०।५]

॥६८॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दाः—१, २ अिष्टुप्, ३ सुहोतीमनीस्तारपृथिवी ॥

इन्द्रो जयति न परां जयता अधिरामो राजसु राजपातै ।

पृष्ठरय ईडणो धन्योधोपसधो नमस्पोषिवेह ॥१॥

त्वमिन्द्राविराजः श्रवस्सुखं भूरभिर्भुजिर्जनाम् ।

स्यं दैवीर्विषा इमा वि शानावृष्मत् सधमजरं ते अस्तु ॥२॥

प्रत्वा दिशस्तमिन्द्रासि शान्तोदीप्त्वा दिवो वृषहन्त्ववोसि ।

यत्र धन्ति स्तोत्पास्तमिजितं ते दक्षिणो वृषम् येषि इर्ष्या ॥३॥ [१०।६]

॥६९॥ अथर्वी ॥ देवता—१, २ इन्द्राः; ३ इन्द्रः, सोमः, सविता च ॥ छन्दाः—१, २ अउच्छ्रप्; ३ सुविम् सुहोती ॥

३ सुविम् सुहोती ॥

अभि त्वेन्द्र परिभतः पुरा त्वाहुरवाहुवे ।

हृषाम्युग्रं चैवारं पूरुणाभानमेहजम् ॥१॥

यो अद्य सेन्यो बुधो जिघांसन् न उदीरति ।

इन्द्रस्म तत्र वाह संभन्ते परि दध्माः ॥२॥

परि दध्म इन्द्रस्प वाह संभन्तं ब्राह्मचार्यतां वा ।

देव सावितुः सोमं राजन्तमुपनक्षं ॥ कृणु स्वस्तये ॥३॥ [१०।७]

॥१००॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वी ॥ छन्दाः—१-३ अउच्छ्रप् ॥

देवा मंदुः सुयो अदाव् चौरिदात् पृथिव्यदिता ।

तिष्ठः सरस्वतीरदुः सविता विषदूर्ध्वम् ।

यद् वो देवा उपनीता आसीञ्चन् धन्वन्मुदरम् ।

तेन देवप्रसूतेनेदं दूषयता निषम्

॥२॥

असुराणां दुहितासि सा देवानोमसि स्वसा ।

दिवस्पृथिव्याः संभूता सा धन्वर्गत्तं निषम्

॥३॥ [१०।८]

॥१०१॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — महादेवपति ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

आ वृषापश्य अस्तिषि धर्षस्य धृधर्वस्य च ।

यथाङ्गं वर्धतां शेषुस्तेन योषिवमिज्जहि

॥१॥

येन कृष्टं वाजयन्ति येन द्विन्यन्वाहुरस्य ।

तेमास्य ब्रह्मस्यपते धत्तुहिवा तानया पतः

॥२॥

आहं तनीमि ते पसो अग्नि उपार्मिषु धन्वनि ।

अमुदरशी इष रोहितमननग्लायता सदा

॥३॥ [१०।६]

॥१००॥ अग्नि — अथर्ववेदिता (अग्निमीमन्स्यका) ॥ देवता — अग्निमी ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

यथायं बाहो अग्निना सुमेति सं च वर्धते ।

एषा मामग्नि ते मनः सुमेतु सं च वर्तताम्

॥१॥

आह विदामि ते मनो राजान्वाः पृथकार्मिष ।

रेष्मन्तिष्ठन् यथा वृक्षं मयि ते वेष्टतां मनः

॥२॥

आप्तेनस्य मृदुगेस्य कुष्ठस्य नसदस्य च ।

तुरो भर्गेस्य इस्ताम्यामनुरोधेनबुद्धरे

॥३॥ [१०।१०]

॥१०३॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — महादेवपति ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

सुदानं वो बृहस्पतिः सुदानं सप्रिता करत् ।

सुदानं मित्रो अग्निमा सुदानं शशो अग्निना

॥१॥

सं परमात्समेवमानयो सं धामि यध्यमान् ।

इन्द्रस्तान् पर्षद्वादीन्वा तानग्ने सं ध्या त्वम्

॥२॥

अग्नी ये पुथेमापन्ति केतून् कृत्यानीक्युः ।

इन्द्रस्तान् पर्षद्वादीन्वा तानग्ने सं ध्या त्वम्

॥३॥ [११।१]

॥१०४॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—१, २ इन्द्राग्नी, ३ इन्द्राग्नी, सोमाः इन्द्राग्नी ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

आदानेन सुदानेनामित्रानां यासति ।

अपाना ये वैषां प्राणा अमुनासुन्तर्मस्त्रिदन् ॥११॥

इदमादानमपरं तपसेन्द्रेण संशितम् ।

अमित्रा येऽर्घ्यं नः सन्ति तान्नम आ या त्वम् ॥१२॥

तेनान् अतामिन्द्राग्नी सोमो सर्जा च मेदिनी ।

इन्द्रो मरुत्वावादानममित्रैर्म्यः कृणोत नः ॥१३॥ [११२]

॥१०५॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

यथा मनो मनस्केतैः परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत मनसोऽस्तु मयाभ्याम् ॥११॥

यथा वातः सुतंशितः परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत पृथिव्या अस्तु संवर्त्तम् ॥१२॥

यथा धर्मस्य इन्द्रस्य परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत समुद्रस्यास्तु विष्णुम् ॥१३॥ [११३]

॥१०६॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—इन्द्रो, वाता ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

आर्यमे ते पुरार्येषु दूर्यो रोहत पुष्पिणी ।

उरुतो वा तत्र आर्यतां हृदो वा पुष्करिक्यान् ॥११॥

अपामिदं न्यर्पनं समुद्रस्य निवेशनम् ।

मध्ये हृदस्य नो गुहाः पराचीनां सुतां कृषि ॥१२॥

हिमस्य त्वा जुराग्र्यां शाले परी व्ययामसि ।

शितहृदा हि नो सुयोऽभिष्करोतु भेषजम् ॥१३॥ [११४]

॥१०७॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—विश्वमित् ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

विश्वमित् त्रायमाशायं मा परि देहि ।

त्रायमाशो द्विपात्रं मयं नो रक्ष चतुष्पात्रं यच्च नः स्वम् ॥११॥

आर्पमाखे विस्त्रजिते मा परीं देहि ।

विस्त्रजित् द्विपाद्य सर्पे नो रक्ष चतुष्पाद्य यर्ष नः स्वम् ॥२॥

विस्त्रजित् फल्माप्ये मा परीं देहि ।

कल्पाणि द्विपाद्य सर्पे नो रक्ष चतुष्पाद्य यर्ष नः स्वम् ॥३॥

कल्पाणि सर्पिर्दे मा परीं देहि ।

सर्पेविष्व द्विपाद्य सर्पे नो रक्ष चतुष्पाद्य यर्ष नः स्वम् ॥४॥ [११५]

॥१०॥ अग्नि — ऋषिः ॥ ८४८ — १-३, २ मेधा, ४ अग्नि ॥ अन्त — १, ४, २ अक्षुष्टम्, ३ इरीहृत्पत्नी,

३ पण्य वृद्धी ॥

स्वं नो मेधे प्रथमा गोमित्रिर्बभिरा गंदि ।

स्वं धर्मस्य इरिमित्रिस्त्वं नो अग्नि युहिषी ॥१॥

मेधामहं मेधुषां ब्रह्मपत्नीं ब्रह्मज्जामृविदुताम् ।

प्रवीतां ब्रह्मचारिर्बिदुषाम्भवेते हुवे ॥२॥

या मेधामुभयो विदुषां मेधामस्तुतां विदुः ।

अध्वर्यवो मुद्रां मेधां यां विदुस्तां मय्या वैश्यामसि ॥३॥

मासृषयो भूतकृतो मेधां मेघानिनीं विदुः ।

तया मामध मेधपात्रे मेधाविर्न कृणु ॥४॥

मेधां ताप्य मेधां प्रातर्मेधां सुप्पन्दिनं परी ।

मेधां धर्मस्य इरिमित्रिस्तुता वैश्यामहे ॥५॥ [११६]

॥१०॥ अग्नि — ऋषिः ॥ वेत्ता — विष्णुः ॥ अन्त — १-३ अक्षुष्टम् ॥

विष्णुः विस्त्रमेधुषूत्रतातिविदुमेधुषी ।

तां देवाः समकल्पयन्निधं जीवितया अलम् ॥१॥

विष्णुपत्नीः समवदन्तामृषीर्ननान्द्रवि ।

यं जीवमश्वामहे ॥ स विष्णुः पूर्यः ॥२॥

अश्वरास्तया न्यस्त्रिणम् देवास्तोदयन्तु धुनः ।

वातीकृतस्य मेधुनीषयो विस्त्रमेधुषी ॥३॥ [११७]

॥११०॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१ पृथुग्वि, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

प्रभो दि कपीडयो अज्यरेषु सनाच होवा नज्यश्च सत्ति ।
स्वां चाग्ने तुन्वं पिप्रार्यस्मास्मभ्यं च सौम्यगुमा यजस्व ॥११॥

अयेष्टुभ्यां जातो विचृतोऽयमस्य मूलवर्हेणात् परं पाद्येनम् ।
अन्येन नेषद् दुरितानि विश्वा दीर्घामुत्वाय श्रवस्तरेदाय ॥१२॥

व्याघ्रेऽह्वर्यजनिष्ट वीरो नक्षत्रजा जायमानः सुधीरः ।
स मा वधीत् पितरं वधमानो मा मातरं व विनीज्जनित्रीम् ॥१३॥ [११॥

॥१११॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१ परस्मैपुत्रिष्टुप्, २-४ अनुष्टुप् ॥

इमं मे अग्ने पुरुषं मुमुग्ध्ययं यो वृद्धः सुपथो लालपीति ।
अतोऽग्निं ते कृत्ववद् भग्नमेयं यदाहुन्मदितोऽसति ॥११॥

अग्निष्टे नि शमयतु यद्विं ते मन उष्टुतम् ।
कृणोमि विद्वान् भेषजं यदाहुन्मदितोऽसति ॥१२॥

देवैस्तुसाहुन्मदितुमुग्मं रक्षेत्तुस्पर्हि । कृणोमि विद्वान् भेषजं यदाहुन्मदितोऽसति ॥१३॥

पुनस्त्वा दुरध्वरसुः पुनरिन्द्रः पुनर्मर्गः ।
पुनस्त्वा दुषिर्धे देवा यदाहुन्मदितोऽसति ॥१४॥ [११॥

॥११२॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१-३ त्रिष्टुप् ॥

मा वपेष्टं वधीदुपमं कृपां मूलवर्हेणात् परं पाद्येनम् ।
स ब्रह्मः पाशान् वि चृत प्रजानन् तुभ्यं देवा अहुं जानन्तु विश्वं ॥११॥

उन्मृञ्च पाशांस्तममं यथां शर्पशिरमिरुत्तिता येमिरासन् ।
स ब्रह्मः पाशान् वि चृत प्रजानन् पितापुत्रौ मातरं हृन्च सर्वान् ॥१२॥

मेभिः पाशैः परिविचो विवृद्धोऽर्ज्यं ह्यु अपिन्त उत्तिताय ।
वि ते मुच्यन्तां विमुच्यो हि सन्ति अण्यधि पूषन् दुरितानि मृच्य ॥१३॥ [११॥

॥११३॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—३, २ त्रिष्टुप्, ३ पृथुग्वि ॥

त्रिते देवा अमृजतैर्देनैस्त्रित वनन्मनुष्येषु मरुजे ।
ततो यद्विं स्या अरिहान्यो तां तं देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥१४॥

भरिन्दीर्घमान् प्र तिसप्तुं वाप्यसुदरान् गच्छोत्त वा नीहारान् ।
नदीनां फेनीं श्रुत्वा तान् वि नरयं सूक्ष्मि पृथक् दुरितानि मृच्य
द्वादशधा निर्हित त्रितस्यार्पणं प्रलुप्यैतानि ।
सर्वे यदि स्वां ग्रहीरान्ते ता तै देवा प्रक्षणां भागयन्तु ।

॥२॥

॥३॥ [११।११]

॥११६॥ अग्नि—महा ॥ देवता—विश्वे देवाः ॥ अन्व—१-२, अमुपुष्ट ॥

यद् देवा देवदेवं देवस्यवृषा धृपम् ।
आदित्यास्तस्मांशो पूयमुत्सर्तेनं सुख्य
मृतस्यतेनादित्या यजत्रा मुञ्चतेह नः
यद् यद् यज्ञपादतः शिवन्तो नोपशेन्मि
मेदस्वता यजमानाः सुचाज्यानि जह्मताः ।
अक्रामा विंशे यो देवाः शिषन्तो नोप शोन्मि

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।१]

॥११७॥ अग्नि—महा ॥ देवता—विश्वे देवाः ॥ अन्व—१-२, अमुपुष्ट ॥

यद् विश्वतो यदविहंसु एनीति यमुमा पृथक् ।
पृथं नृत्तस्मांशुख्य विंशे देवाः सजोषतः
यदि जाग्रद् यदि स्वप्नेनं एतस्योभयत्रम्
भुते मां तस्माद् मय्यं च वृषदादिव सुभताम्
वृषदादिव सुमुचानः शिवन्तः स्नात्या मत्तादिव ।
पूर्वं पूर्वित्रेणैवाग्यं विद्वै शृण्वन्तु मेनेतः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।२]

॥११८॥ अग्नि—आविष्मय ॥ देवता—विश्वे देवाः ॥ अन्व—१, २, सगती, २, अमुपुष्ट ॥

यद् यामं यकुर्निखर्नन्तो अग्ने कर्षीयथा अन्नविदो म पिथया ।
यैरुत्तुते रानेनि तज्जुहोमयं यद्विम् मर्षुमदस्तु नोऽर्नम्
वैष्वतः कण्वद भगवेयं मर्षुमाणो मर्षुना सं संजाति ।
मातृयेदेनं इपितं नु आगन् यद् वां त्रितार्पणदो जिहीवे
यदीदं मातृयेदि वा पितृयेः परि अतः पुराणैर्तु एतु आगन्
यान्तो अस्मान् पितरः सर्वन्ते तेषां सर्वेषां शिवो अस्तु मन्तुः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।३]

॥११७॥ अविः—कीदृशिकः (अन्वयः) ॥ देवता—असिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

अपुमिह्यमप्रतीक्षं यदस्मि यमस्य येन वलिना चरामि ।
इदं तदग्रे अनुणो मयामि त्वं पाशान् विचूर्त वेत्य सर्वान् ॥११॥

इहैव सन्तः प्रति दध एनज्जीवा जीवेभ्यो नि ईशम एनत् ।
अपमित्य घान्पै यज्जयसाहमिदं तदग्रे अनुणो मयामि ॥१२॥

अनुला अस्मिन्ननुलाः परस्मिन् तृतीये लोके अन्नुखः स्वाय ।
ये देवुपानाः पितृपाणांश्च लोकाः सर्वान् पयो अन्नुला आ विषेम ॥१३॥ [१२।४]

॥११८॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—असिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

यद्वस्ताभ्यां वक्रुम किरिपपायपचावां गस्तुमुपलिप्तमानाः ।
उग्रपरये उग्रजिह्वी तदुपायुगतायत्तु दत्तामृतं नः ॥११॥

उग्रपरये राष्ट्रभूत् किरिपपायि यदुच्युत्तमनु दत्तं न एतत् ।
छुत्ताभो नर्थमेत्तीमानो यमस्य लोके अधिरश्जुरापत् ॥१२॥

यस्मा अग्रं यस्य जायामुपैमि यं यार्चमानो अय्येमि देवाः ।
ते धार्च धादिपुनोत्तरां मदेयस्त्री अपरस्तावर्चातम् ॥१३॥ [१२।४]

॥११९॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—देवायतोऽसिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

यददीन्यश्रुशामुहं कुणोम्यदास्यमध उत सैगृह्यामि ।
वैश्वानरो नी अधिपा चरिष्य उदिस्रयाति सुकृतस्य लोके ॥११॥

वैश्वानराय प्रति येदयामि यद्युगं सैगरो देवतासु ।
स एतान् पाशान् विचूर्त येद सर्वानय एकेन सह सं भवेम ॥१२॥

वैश्वानरः पवित्रः सा पुनस्तु यत् सैगरमभिवासाभ्याश्चाय ।
अनाजामन् मनसा यार्चमानो यत् तत्रेनो अपु तत् सुवामि ॥१३॥ [१२।६]

॥१२०॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—अपराधपादो अन्वोम्यः ॥ छन्दः—१ अगदी, २ पक्षिः, ३ विष्टुप् ॥

यदुन्तरिवं पृथिवीमुत धां यन्मातर् पितरं वा निर्हसिमि ।
अयं तस्माद् गार्हपत्यो नो अथिरुदिस्रयाति सुकृतस्य लोके ॥११॥

भूमिर्मातादिनिर्णे जनित्रं भ्रातृन्तरिचममिश्रस्य नः ।

योनिः पिता पित्र्याच्छं भ्रंवाति ब्रामिमुस्ता मायं पतिस्त्रि लोकात् ॥२॥

यत्रो मुद्रार्थः सुकृतो मदीन्ति विद्याय रोषं तन्वरेः स्यायोः ।

अश्लोणा अहिरुद्रताः स्वर्गे तत्र परयेम पितरौ च पुत्रान् ॥३॥ [१२]७

[१२१] अवि — कौटिल्य ॥ २५५—अन्वाद्यो मन्त्रोक्त ॥ अन्व—१, २ विष्णु, ३, ४ अन्वद्वय ॥

त्रिपाणु पाशान् नि व्याध्यस्मद् य उतुता अघमा दाकृष्या ये ।

दुःप्यप्यं दुरितं मिः व्यास्मदधं गच्छेम सुकृतस्य लोकात् ॥१॥

यद् दारुणि बभूवसे यच्च रजरां यद् भूम्यां बभूवसे यद् पात्रा ।

अयं तस्माद् गार्हपत्यो नो अत्रिभिरभ्येति सुकृतस्य लोकात् ॥२॥

उदगातां भगवतीं त्रिचूलीं नाम तारके ।

प्रेहासृतस्य यच्छतां प्रेतं बहूपोषनम् ॥३॥

वि निर्हीभ्य लोके कृष्टं सुधान्दृष्ट्यामि बद्धयम् ।

योग्यो इव प्रचरुतो गर्भः पृथः सती अतु विष ॥४॥ [१२]८

[१२२] अवि — अतु ॥ २५५—विषकर्म ॥ अन्व—१-२ विष्णु, ५, ६ अन्वद्वय ॥

एतं भागं परि ददामि विद्वान् विचरुर्मन्त्रं प्रथमज्ञा कृतस्य ।

अस्माभिर्दत्तं जरातः परस्तादन्विषं तन्नुमन् स तरेम ॥१॥

तत्तं तन्नुमन्वेकं तगन्ति येवा दुस पित्रमायनेन ।

अनुन्धेके ददतः श्रुष्वन्तो दातुं येन्विद्वान्स स्वर्गं पुत्र ॥२॥

अन्वारभेषामनुसंरभेषामेतं लोकं अर्ध्यानाः सक्न्ते ।

यद् वा पुत्र परिनिष्टमयी तस्य सुतये दम्पती सं अयेषाम् ॥३॥

यश्च यन्तुं मनेमा पुष्टन्तमन्वारोदायि वपसा सपौत्रिः ।

उपेहता अये जरातः परस्तात् वृत्तये नारी सघषाद् मदेम ॥४॥

शुद्धाः पूवा योपितो मृष्टिपा इमा ब्रह्मणा इस्तेषु प्रथमं सादयामि ।

यत्तस्मै इदमभिधियामि धोप्रमिन्द्रो मरुत्वान्स ददातु तन्ने ॥५॥ [१२]९

॥१२३॥ ऋषिः—पृथुः ॥ देवता—विष्णो देवाः ॥ मन्त्रः—१, २ त्रिष्टुप्; ३ त्रिषदा सामान्यतुष्टुप्; ४ त्रिषदा

मन्त्रागमना सुरिणुष्टुप् (एतद्व्याख्या) ; [२ अतुष्टुप् ;] ॥

एतं संप्रस्थाः परिं वो ददामि यं श्रुविमायहाज्जातवेदाः ।

अन्वागमता यजमानः स्वस्ति तं स्म जानीत परमे व्योमिन् ॥१॥

जानीत स्मिन् परमे व्योमिन् देवाः सर्गस्या विद लोकायत्र ।

अन्वागमता यजमानः स्वस्ति शिषुर्वं स्म कृच्छतापिरस्मै ॥२॥

देवाः पितरः पितरो देवाः । वो अस्मि तां अस्मि ॥३॥

स पचामि स ददामि स यजे स दुचाम्ना पृषध ॥४॥

नकिं राजन् प्रति तिष्ठ तत्रैवत् प्रति तिष्ठतु ।

विधि पूर्वस्य नो राजन्मस देव सुमना भव ॥५॥ [१२।१०]

॥१२४॥ ऋषिः—आयमी ॥ देवता—विष्णो देवाः ॥ मन्त्रः—१-३ त्रिष्टुप्; ४

द्विचो तु मां बृहतो अन्तरिक्षादपां स्तोत्रो अग्न्यपिभुव रसेन ।

समिन्निष्पेषु पंपसाहमग्ने अन्तर्भिर्वहैः सुकृतां कृतेन ॥१॥

यदिं बृषादग्न्यर्पणुत् फलं तद् यदन्तरिक्षात् स तं यायुरेव ।

यथास्तुतु तन्वो यश्च पातंस आपो मुदन्तु निर्घृतिं पतुचैः ॥२॥

अग्न्यर्जने सुरभि सा समन्तिर्हिरण्यं वर्षस्तदु पृथिममेव ।

सर्वी प्रसिन्ना वितृताप्युस्मात् तन्वा वांरीकिर्धृतिर्भो अरातिः ॥३॥ [१२।११]

॥१२५॥ ऋषिः—आयमी ॥ देवता—अग्न्यर्चयिः ॥ मन्त्रः—१, ३ त्रिष्टुप्; २ आयमी ॥

यजस्यते वीद्विज्ञो वि भूया अस्मत्सत्त्वा प्रवरणः सुवीरः ।

गोभिः संनद्धो असि वीद्व्यस्यास्यात् तं जयतु जेत्वानि ॥१॥

द्विचस्थापिष्याः पर्योन् उद्धृतं वनस्पतय्युः पर्यामृतं सदैः

अपामोषमानं परि गोभिराकृतमिन्द्रस्य यजं हविषा रथं यज ॥२॥

इन्द्रस्वीजो मरुतामर्णिकं मित्रस्य बभौ परुषस्य नाभिः

स इमां नो दृष्यदतिं हृष्यतो देवै ज्ञ प्रति दृग्मा संधाय ॥३॥ [१३।१]

॥१२६॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — हुण्डुमि ॥ अन्तः — १, २ सुविष् विष्टुः, ३ उरोहृत्सीतार्मा विष्टुः ॥

उर्ध्वं आस्य धृतिरीमुत पां पुरुञ्जा तै बन्वतां विष्टितं जगत् ।
 स दुन्दुभे सुहृन्निन्द्रेण देवेन्द्राद् दधीयो अप सेधु शार्ङ्गम् ॥१॥
 आ क्रन्दय वलमोजो न आ धी अग्नि धेन दुरिता वार्वमानः ।
 अप सेध दुन्दुभे दुच्छुर्नामित इन्द्रस्य मुष्टिरिति वीडयस्व ॥२॥
 प्राप्तं जयाभीष्टे मे अयन्तु केतुमद् दुन्दुभिर्वीरदीतु ।
 समश्वर्षताः पतन्तु नो नरोभस्मार्कमिन्द्र रयिर्नो जयन्तु ॥३॥ [१३।२]

॥१२७॥ अग्नि — सुवक्त्रिणा ॥ देवता — वनस्पतिः, यक्षमागमयत् ॥ अन्तः — १, २ अजुष्टुः ॥ अथवा लगदी ॥

विद्वधस्य मुलासस्य लोहितस्य धनस्यते ।
 विसर्पकस्योपधे मोक्षिणः विशितं च न ॥१॥
 यी तै बलासु तिष्ठतः कथं मुष्कारपथिती ।
 वेदाहं तस्य मेपुनं चीपुर्दुरभिचर्षणम् ॥२॥
 यो अङ्गणो यः कश्यो यो अक्षयोर्विसर्पकः ।
 वि ब्रह्मो निसर्पकं विदुषं हृदयामयम् ।
 परा तमर्षति यत्तममधुरामर्षं सुवामसि ॥३॥ [१३।३]

॥१२८॥ अग्नि — अक्षिरा ॥ देवता — अक्षयः, लोमः ॥ अन्तः — १-२ अजुष्टुः ॥

शक्रधुमं नक्षत्राणि यद् राजानमर्षयत् । अद्राहमस्यै शार्पच्छविदं राप्ससुदिति ॥१॥
 अद्राहं नो सुधन्दिने अद्राहं सायामस्तु नः ।
 अद्राहं नो अक्षां प्राण रात्रीं अद्राहमस्तु नः ॥२॥
 अहोरात्राभ्यां नक्षत्रेभ्यः शर्यापन्तुमसाम्याम् ।
 अद्राहमस्मभ्यं राजन्तरिषुम त्वं कृषि ॥३॥
 यो नो अद्राहमर्षः सायं नक्षत्रयो दिवा ।
 तस्मै ते नक्षत्रराजं शक्यम् सदा नमः ॥४॥ [१३।४]

॥१२९॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — अथर्वः ॥ अन्तः — १-२ अजुष्टुः ॥

भर्गेन वा शार्पश्वेन मास्मिन्निन्द्रेण मेदिना । कृणोमि अभिनं मायं ह्रान्त्यतीतयः ॥१॥

येन वृक्षो अन्धर्मवो भवेत्तु वर्चसा सह ।

तेन मा भूतिर्न कृत्यपे द्रान्त्वरातयः ।

॥२॥

यो अन्धो यः पुनःसरो भवो वृक्षेष्वाहितः ।

तेन मा भूतिर्न कृत्यपे द्रान्त्वरातयः ।

॥३॥ [१३।१]

॥१३०॥ अविः—अवर्णः ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१ विराट्पुरुषादुत्पत्तिः, २-३ अन्धपुरुषः ॥

रुग्निर्वा गधजितेपीनामप्सरसाभयं स्मरः ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥१॥

असौ मे स्मरतादिति त्रियो मे स्मरतादिति ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥२॥

यथा मम स्मरद्वितीयो नाशुष्याहं वृद्धा चन ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥३॥

उन्मादयत मरुतु उदन्तरिषु सादय ।

अग्न उन्मादया त्वमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥४॥ [१३।६]

॥१३१॥ अविः—अवर्णः ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१-३ अन्धपुरुषः ॥

नि शीर्षितो नि पंचत आध्वोऽं नि तिरामि ते ।

देवाः ॥ हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥१॥

अर्तुमतेऽभ्युदं मन्थस्वाहंते समिदं नमः ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥२॥

यद् धारयति त्रियोमनं पञ्चयोजनमारिषिनम् ।

तत्तत्स्व पुनरायति पुत्राणां नो यस्तः पिता ।

॥३॥ [१३।७]

॥१३२॥ अविः—अवर्णः ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१ त्रिपदापुरुषः, २, ४, ५ (महा) पुरुषः, ३ त्रिपदापुरुषः ॥

यं देवाः स्मरमसिञ्चन्त्यप्युन्तः शोशुचानं सुहाय्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मिणा ।

॥१॥

यं विरे देवाः स्मरमसिञ्चन्त्यप्युन्तः शोशुचानं सुहाय्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मिणा ।

॥२॥

येमिन्द्राग्नी स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धरुमस्य धर्मणा

॥३॥

येमिन्द्राग्नी स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धरुमस्य धर्मणा

॥४॥

यं मिशारहेणी स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धरुमस्य धर्मणा

॥५॥ [१४८]

॥१३३॥ अथि — अथान्तः ॥ देवता — मेधाया ॥ अन्तः — १ अन्तः ॥ अन्तः ॥ १, २ अन्तः ॥ ३ अन्तः ॥ ४ अन्तः ॥

य इमां देवो मेधलाभायवन्तः यः सैननाडु य उ नो युषोर्न ।

यस्य देवस्य प्रशिषा चरागः स पारमिच्छात् स उ नो वि शुष्पात्

॥१॥

आहुतास्यमिहृत आर्षागमस्यार्षम् ।

पूर्वां प्रवस्य प्राश्नुती रीरिणी यन मेवले

॥२॥

मृत्योरुहं ब्रह्मचारि यदासि निषीर्षन् भूतात् पुरुषं यमाय ।

तमुहं प्रवृत्त्या तपसा अभिवाजयेत् मेवलेतया सिनामि

॥३॥

भद्राया इहिता तपसोऽर्थि जाता सप्त आषीणां भूतकृतां वृक्ष ।

सा नो मेवले प्रतिमा धेदि मेधागयो नो वेदि तप इन्द्रियं च

॥४॥

यां ह्यु पूर्वं भूतकृत् आर्षयः परिवेष्टिरे ।

सा र्षं परि प्जस्यु मां दीर्घावृत्ताय मेवले

॥५॥ [१३६]

॥१३४॥ अथि — अथ ॥ देवता — अथ ॥ अन्तः — १ अन्तः ॥ अन्तः ॥ १, २ अन्तः ॥ ३ अन्तः ॥ ४ अन्तः ॥

अयं वर्तस्तर्पतामृतस्यागमिष्य शङ्खस्य इन्तु जीवितम् ।

गृण्यते श्रोताः ॥ शृङ्गातुम्बिरा वृजस्वैव शचीपतिः

॥१॥

अर्षोऽधर् उत्तरेभ्यो गृहः प्रगिव्या मोत्सुपत् ।

वस्त्रेयारहतः शयाम्

॥२॥

यो जिनाति समन्विच्छ यो जिनाति तमिनीदि ।

जिनयो र्षे रं सोमन्तप्यवचमर्तु पातय

॥३॥ [१३१०]

॥१३४॥ अविः—शुक्ल ॥ देवता—वज्रा ॥ अन्ध—१-३ अत्रुपुत्र ॥

यद्वरनामि चर्लं कुरु इत्यं वज्रमा ददे ।

रुन्धानमुष्यं श्रुतयेन् वृत्रस्यैव शचीपतिः

॥१॥

यन् पिबामि सं पिबामि समुद्र इव संपिबः

प्राणानमुष्यं संपाय सं पिबामो अहं वयम्

॥२॥

यष् गिरामि सं गिरामि समुद्र इव तेगिरः ।

प्राणानमुष्यं संगीर्य सं गिरामो अहं वयम्

॥३॥ [१३।११]

॥१३५॥ अविः—वीतहृष्यः (केदारवर्धननामः) ॥ देवता—गिरात्री वनस्पतिः ॥ अन्ध—१-३ अत्रुपुत्र ॥

२ द्विपक्ष साम्नी वृद्धी (पञ्चवक्त्रायाः) ॥

वेद्यो वेद्यामविं जाता पृथिव्यामस्योपधे ।

तां ह्यां नितरिन् केशोभ्यो रंहैषाम्य खनामसि

॥१॥

रंहं मृत्नाञ्जनपात्रात्ताञ्जनात्तानु वर्षीयसस्क्रुधि

॥२॥

यस्तु पेक्षोऽपुपद्यते समूलो यच्च वृक्षते ।

इदं तं विश्वमेवज्यामि विष्णुमि वीरुधां

॥३॥ [१३।१२]

॥१३६॥ अविः—वीतहृष्यः (केदारवर्धननामः) ॥ देवता—गिरात्री वनस्पतिः ॥ अन्ध—१-३ अत्रुपुत्र ॥

यां जमदग्निरस्यनष् दृष्टिरे कैशुवर्धनीम् ।

तां धीतहंष्य आभंरुदसिक्तस्य गृहेभ्यः

॥१॥

कृमीद्युता मेयो आसन् द्यामेनोनुमेयाः ।

केशां नृडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णोर्त्वं अस्मिताः परि

॥२॥

रंहं मूलमार्गं यच्छु वि मर्ष्य याप्रणीपधे ।

केशां नृडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णोर्त्वं अस्मिताः परि

॥३॥ [१३।१३]

॥१३७॥ अविः—अवर्षा ॥ देवता—वज्रपतिः ॥ अन्ध—१, २, ४, ५ अत्रुपुत्र ३ २ पञ्चा पक्षिः ॥

त्वं वीरुधां श्रेष्ठतमामिश्रुतास्योपधे । इमं मे अथ पूर्य वलीवमोपशिनं कवि

॥१॥

वलीवं कृष्योपशिनमर्थं कुरीरिणं कधि ।

अथास्येन्द्रो ग्रावन्मासुमे भिन्नत्वापटयी

॥२॥

नलीचं वलीचं त्वारुं वघ्रे वधिं त्वारुप्रसृष्टारुमं त्वारुम् ।

कुरीरस्य शीर्षणि कुम्भं वाग्निनिर्दग्धासि

[१३]

ये ते नाड्यौ देवकसे ययोस्तिष्ठति वृष्येयम् ।

ते ते भिनसि शम्भयामुभ्या अर्चि सुप्रभयोः

[१४]

यथा नदं कृत्तिगुने स्त्रियौ भिन्दन्त्यरमना ।

एषा भिनसि ते शेषोऽमुभ्या अर्चि सुप्रभवोः

[१५] [१३१४]

॥ १३१ ॥ अथि — अथर्वी ॥ देवता — अथर्वस्यति । अन्तः — १ अथर्वस्यति । २-३ अथर्वस्यति ।

न्यस्तिका स्त्रोधि सुप्रभं करुणी अम ।

शतं त्वं प्रसानात्पर्यन्तिराभितानाः ।

तयो सहस्रपयसा हृदये शोषयामि ते

[१६]

शुष्यन्तु मयि ते हृदयमयो शुष्यत्वास्त्यम् ।

अथो नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर

[१७]

संघनेनी सशुष्यत्वा पञ्च कल्याणि सं जुह ।

अमं च मां च सं जुह सप्तानं हृदये कृधि

[१८]

यथोऽमुकमर्पणोऽपुशुष्यत्वास्त्यम् ।

एषा नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर

[१९]

यथा नकुलो विच्छिद्यं सुदृष्टात्यदि पुनः ।

एषा कामस्य विच्छिद्यं सं धेहि वीर्यवति

[२०] [१३१५]

॥ १३० ॥ अथि — अथर्वी ॥ देवता — अथर्वस्यति । अन्तः — १ अथर्वस्यति । २ अथर्वस्यति । ३ अथर्वस्यति ।

यो व्याप्रायवच्छदी मिथंस्ततः पितरं यातरं च ।

तो दन्तौ अक्षयस्यते शिवौ कृष्ण जातयेदः

[२१]

वीरिर्मत्तं यवमत्तमयो मागमयो विलम् ।

एष वी भागो निर्हितो रन्ध्रयोय दन्तौ मा हिंसिष्टं पितरं यातरं च

[२२]

उपहृयौ सुपुत्रौ स्पोमी दन्तौ सुमन्त्रौ ।

अन्यत्र वा ऐतं सुन्तः परितः दन्तौ मा हिंसिष्टं पितरं यातरं च

[२३] [१३१६]

॥१४१॥ अग्निः—विश्वसिद्धः ॥ देवता—अग्निनी ॥ अन्तः—१-२ अतुष्टम् ॥

यत्पुत्रेनाः समर्करत् त्वष्टा पोषाय धिपताम् ।

इन्द्र आम्नो अर्धं ग्रवत् रुद्रो मूत्रे चिकित्सतु

॥१॥

लोहितेन स्वर्धितेना मिथुनं कर्णयोः कृषि ।

अकृतमिधिना सप्तमं तदस्तु प्रथमं बृह

॥२॥

यथा बृहद्वैष्णवसुरा यथा मनुष्यावृत ।

एवा संहस्तपोषाय कृण्वत सत्तमाधिना

॥३॥ [१३।१७]

॥१४२॥ अग्निः—विश्वसिद्धः ॥ देवता—अम्नः ॥ अन्तः—१-२ अतुष्टम् ॥

उच्छ्रपस्य बृहर्धेन स्वेन महता यय ।

मृशोदि विश्वा पात्राणि मा त्वां दिव्याशनिर्वधीत्

॥१॥

आशुयन्तं यथै देवं यत्र स्वाध्यायदाभासि ।

तदुच्छ्रपस्य धीरिषि समुद्र ईवैध्वर्षितः

॥२॥

अर्षितास्त उपसदोऽर्षिताः सन्तु राशयः ।

पृणन्तो अर्षिताः सन्त्वर्चतः सन्त्वर्षिताः

॥३॥ [१३।१८]

॥ इति षष्ठे काण्डे समाप्तम् ॥

अथ सप्तमं काराहम्

॥१॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्चसकामः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् २ विराड्जयती ॥

धीती वा ये अनेयन् वाचो अयं मनेसा वा येर्जदचूतानि ।
तुसीयेन प्रक्षणा वायुधानास्तुरीयेणामन्यत् नार्म घेनोः ॥१॥

स येद पुत्रः पितरं स आतरं स सूनुर्बुधत् स बुधत् पुनर्मयः ।
स धार्मार्थोदन्तरिषु रजः स इदं विश्वमभवत् स आर्मवत् ॥२॥ [११]

॥२॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्चसकामः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

अथर्षीणं पितरं देवर्षन्धं मातुर्गमं पितरसुं पुर्षानम् ।
य इमं युशं मनेसा चिफेत प्र खो बोधुस्तमिहेद व्रतः ॥१॥ [१२]

॥३॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्चसकामः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

अया विद्या जनयन् कर्षाणि स हि धर्मोर्ष्वरीय मातुः ।
म प्रसुदैव दक्ष्यं मध्ने अयं स्वयां तन्मा तुन्मैरयत ॥१॥ [१३]

॥४॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्चसकामः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

एरुया च दशर्मिषा सुहृते द्वाभ्यामिष्ट्यं विशूराया च ।
तिस्रिभिश्च वरंसे त्रिशतां च त्रिभुर्मिर्षया इह ता नि बुध्व ॥१॥ [१४]

॥५॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्चसकामः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१, २, ३ त्रिष्टुप्, २ वरुधि, ४ मनुष्टुप् ॥

यज्ञेन युशर्मयजन्त देवास्तानि धर्मीणि प्रयमान्यासत् ।
ते ह नार्म महिमानः सचन्त यज्ञं पूर्वं सध्याः सन्ति देवाः ॥१॥

युशो बभूव स आ बभूव स प्र जति स उ वावृधे पुनः ।
॥ देवानामधिपतिर्वभूव सो अस्मागु ब्रविषुमा दधत् ॥२॥

यद् देवा देवान् हविषार्पजन्तामर्त्यान् मनसा मर्त्येन ।

मर्त्येन तत्र परमे व्योमिन् पर्येन तद्ददौ तौ व्यस्य

॥३॥

यत् पुरुषेण हविषा यज्ञं देवा अतन्वत ।

अस्ति तु तस्मादोर्जीयो यद् विद्वन्प्रेनाजिरे

॥४॥

मुग्धा देवा तुत शूनार्पजन्तोत गोरक्षैः पुरुषार्पजन्त ।

य इमे यज्ञं मनसा चिकेत य गां वोचस्वमिदेद ब्रवाः

॥५॥ [१५]

॥६॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) ॥ देवाः—अदितिः ॥ जन्तः—१ विष्णुः, २ इन्द्रिः, विष्णुः

३, ४ विराट्मयी ॥

अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमर्दितिर्माता स पिता स पुत्रः ।

विषं देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमर्दितिर्जनिष्य

॥१॥

सुमीषु पु मातरं सुव्रतानां सुतस्य पत्नीमपते हवामहे ।

सुविष्ट्रामजन्तनीसुखी सुशर्मोऽनुमर्दिति सुप्रणीतिष्व

॥२॥

सुव्रामाणां पृथिवीं धामनेहर्तं सुशर्मोऽनुमर्दिति सुप्रणीतिष्व ।

दैवी नार्य स्वविष्ट्रामनांसो अस्तेयन्तीमा ऊहेमा स्तुत्वये

॥३॥

यानस्य तु प्रसूये मातरं महीमर्दिति नाम वचसा करागहे ।

यस्या उपस्य उपर्यन्तर्निचुं ता नः शर्म विवरुषं नि यञ्ज्यात्

॥४॥ [१६]

॥७॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) ॥ देवाः—अदितिः ॥ जन्तः—१ आसीं मयी ॥

दितेः पुत्राद्यामर्दितैरकार्यमयं देवानां वृद्धामर्नर्माक्ष ।

तेषां हि धामं गमिष्य ममृद्विषं नैनात् नर्मसा पुरो अस्ति कञ्चन

॥१॥ [१७]

॥८॥ अविः—अमयीमयः ॥ देवाः—वृद्धादितिः ॥ जन्तः—१ विष्णुः ॥

मद्रादसि मेयुः प्रेहि वृद्धस्यतिः पुस्तता तं अस्तु ।

अयेममस्या वर आ पृथिव्या अयेयुं कणुहि सर्ववीर्य

॥१॥ [१८]

॥९॥ अविः—अमयीमयः ॥ देवाः—वृद्धा ॥ जन्तः—१, २ विष्णुः, ३ विष्वक्, ४ आसीं मयी, ५ अनुष्टुप् ॥

प्रपये पुषार्पजनिष्ट पुषा प्रपये दिवः प्रपये पृथिव्याः ।

उमे अग्निं प्रिपतमे सुवस्ये आ च परां च चराते प्रजानन्

॥१॥

पूयेमा आशा अर्तु वेदु सर्माः सो अस्मौ धर्मपतमेन नेपत् ।
 स्वस्तिदा चापृणिः सर्व्वेरोअयुच्छन् पुर पेतु प्रजानन् ॥२॥
 पूपन् वरं वृते वृषं न विधेम क्दा चन । स्तोतारस्व इह स्मसि ॥३॥
 पतिं पूषा पुरस्ताद्वस्ते दद्यात्तु दक्षिणम् । पुनर्नो नृष्टमान्तु सं ज्ञेये गमेमहि ॥४॥ [१।६]
 ॥१०॥ अग्नि — होमक ॥ देवता—सुरस्वती ॥ मन्त्र—१ विष्णु ॥

यस्ते स्तनः शरायुर्यो मयोरभूयः संम्नयुः सुहो यः सुदत्रः ।
 येन निष्ठा पुष्यसि धार्षणि सरस्वति समिध धारिरे कः ॥१॥ [१।१०]
 ॥११॥ अग्नि—होमक ॥ देवता—सुरस्वती ॥ मन्त्र—१ विष्णु ॥

यस्ते पुषु स्तनयित्स्व्ये अय्यो देव्यः केतुर्विचमाभूर्वर्तदम् ।
 मा नी यधीर्पिपुता देव सुस्यं मोक्ष वधी रुमिभिः धर्षेप ॥१॥ [१।११]
 ॥१२॥ अग्नि — होमक ॥ देवता—१ सत्ता, अग्नि, पितरः, २ सत्ता, ३ इन्द्र । ४ सत्ता ॥
 मन्त्र—१ अग्नि विष्णु, २-३ अतुष्टु ॥

सत्ता च मा सर्मतिषायतां प्रजापतेर्द्वितयीं संविदाने ।
 येना संगच्छा उपे मा स शिष्टाषार्ह वदानि पितरः सङ्गतेषु ॥१॥
 निष ते तमे नाम नृषिणु नाम पा अंसि ।
 ये ते के च सभासदस्ते मे सन्तु सर्वावसः ॥२॥
 पुषामरं त्वमार्हीनानां पथी विज्ञानमा ददे ।
 अरमाः सरस्याः संसदो धर्मिन्द्र भूमिर्न कृणु ॥३॥
 यव वो मनः परागर्तं यव वदमिह वेद वा ।
 तव व आ पर्वतयामसि मयि वो रमतां मनः ॥४॥ [१।१२]
 ॥१३॥ अग्नि — होमक (द्विषो यधीर्गुण्यम्) ॥ देवता—सर्व्व ॥ मन्त्र—१, २ अतुष्टु ॥

यथा ध्यो नक्षत्राणाम्पुंसंस्तेर्जास्याददे ।
 पुषा रूपां च पुंसां च द्विषां वने आ ददे ॥१॥
 यारंनो मा सपत्नानामायन्ती अतिपरयय ।
 वृषन्त्यस्य इव भुक्तानां द्विषां वने आ ददे ॥२॥ [१।१३]

॥१४॥ अग्नि-—अथर्वा ॥ देवता—सविता ॥ छन्द-—१, २ अतुष्टु, ३ त्रिष्टुप्, ४ जगती ॥

अग्नि त्वं देवं संवितर्वाग्न्योऽग्निर्विकृतम् ।

अर्चामि सत्यसर्वं रत्नधाममि ध्रियं मतिम् ॥१॥

ऊर्वा यस्यामतिर्वा अर्दिष्टतत् सर्वाग्निः । दिरपपाणिमिषीत मुकतुः क्रूरात् स्वः ॥२॥

सावीरिं देव प्रथमार्यं पित्रे वर्ष्वास्मस्मै यध्मास्मस्मै ।

अथास्मभ्यं सधितुर्वाग्निं दिवोदिषु भा सुवधू धूरिं पृषः ॥३॥

दधूना देवः संविता वरेषणो दध्व रत्नं दर्शं पितृभ्य आर्षमि ।

विषात् सोमं मुमर्ददेनमिरे परिणमा पितृ क्रमते अस्थ धर्मणि ॥४॥ [२।१]

॥१५॥ अग्नि-—अतुष्टुः ॥ देवता—सविता ॥ छन्द-—१ त्रिष्टुप् ॥

सो संवितः सत्यसत्वां सुधियामाहं वृणे मुपति विश्वाराय ।

यामस्य फण्यो यद्वहत् प्रणीतां सुहस्रघारां महिषो भगाय ॥१॥ [२।२]

॥१६॥ अग्नि-—अतुष्टुः ॥ देवता—सविता ॥ छन्द-—१ त्रिष्टुप् ॥

धर्दस्पते सविर्बर्धयैनं ज्योतेर्यैनं महुते सोमगाय ।

संशितं चित् सन्तुरं सं शिषाधि विश्वं एमुमहुं मदन्तु देवाः ॥१॥ [२।३]

॥१७॥ अग्नि-—अतुष्टुः ॥ देवता—धामाद्यो मन्त्रोपाः ॥ छन्द-—१ त्रिष्टुप्, २ अतुष्टु, ३, ४ त्रिष्टुप् ॥

धाता दधातु नो रुधिमोशानो जगत्स्पतिः । स नः पूषेनं यच्छत ॥१॥

धाता दधातु दाशुषे शर्वां जीवातुमर्दिताम् । ययं देवस्य धीमहि सुमहि विश्वरायसः ॥२॥

धाता विश्वा वार्या दधातु प्रजाक्रामाय दाशुषे दुरोणे ।

सर्वै देवा अभूतं सं व्यपन्तु विश्वं देवा अर्दितिः सृजोषाः ॥३॥

धाता रातिः संवितेदं ज्योन्तो प्रजापतिर्निधिर्पतिर्नो अग्निः ।

त्वाष्टा विष्णुः प्रमया संरगणो यजमानाय द्रविषं दधातु ॥४॥ [२।४]

॥१८॥ अग्नि-—अथर्वा ॥ देवता—अग्निर्वा, वरुणश्च ॥ छन्द-—१ अतुष्टु, २ त्रिष्टुप् ॥

प्र नमस्य पृथिवि मिन्द्रोर्दं दिव्यं नमः ।

उदुनो दिव्यस्य नो घातरीशानो वि व्य दर्विष ॥१॥

न प्रंस्त्रंताप न द्विमो जंघान ॥ नैमतां पृथिवी जीर्द्वानुः ।

आर्षाभिदस्मै घृतमित्त्वरन्ति यत्र सोमः सदमित्त्तत्र भद्रम्

॥२॥ [२५]

॥१३॥ जपि—अष्ट ॥ १॥ देवता—मन्त्रावलि, धारा ॥ जन्म—१ समशी ॥

प्रजापतिर्जनयति प्रजा इषा धृता दधातु सुमनस्यमानः ।

संज्ञानानाः संमनसः सयोजयो मयि पृष्टं प्रपृपतिर्दधातु

॥२॥ [२।६]

[१०] अवि.—अधर्माः ॥ देवता—अनुमतिः ॥ इन्द्रा—१, २ अनुप्रासः; ३ विष्णुः; ४ अरिष्ट-विष्णुः; ५ काशी।

॥ भक्तिशास्त्रसंग्रहार्थं सज्जतीय ॥

अन्यथ नोऽनुमतिर्यहं देवेषु अन्यताम् । अग्निं हव्यवाहनो भवतां दाशुपे मम ॥१॥

अग्निर्देहमते त्वं मंसंते शां च नस्कृधि । जूपस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि स्यास्व नः ॥२॥

छलु मन्पतान्मनुमन्पमानः प्रजावन्तं रयिमधीपमाणम् ।

तस्यै पुण्यं देहसि मापि भूज सुसुहृदि अंस्य सुमती स्यात्

11311

यत् ते नाम सुखं सुप्रसीदितं मते अमुतं सुदानं ।

तेना नो पुनं विपुदि विश्वनारे नृपि नो धेहि सुमगे सुशीरम्

1181

एवं युष्मन्तुमतिर्जगाम सुखेत्रतायै सुवीरतायै सुजातम् ।

मुद्रा च [स्याः] प्रगतिर्भूय तेन युक्तं तु देवगोपा

1351

अनुमतिः सर्वमिदं बभूव यत् तिष्ठति चरति यद् य विश्रमेति ।

तस्यास्ते देवि सुमती स्यामर्जुमते शत्रु हि मंससे नः

॥६॥ [२।७]

॥२१॥ जग्निः—जगत् ॥ देवताः—जगत्माता ॥ एतद्—१ सगुणीदशम्यमी जगत्माता ॥

सुमेत विद्ये वर्षसा पतिं दिय एको विभरतिभिर्जनानाम् ।

स पुण्यो गृह्णन्मालिकासुतं तं वर्तनिरनु वाञ्छत एकमिति पुरु

॥१॥ [२।=]

॥२२॥ शक्ति—महा ॥ दत्त—अन्तोकाः, (मध्यः) ॥ व-५—१ दिग्दा विराट्कायनी (एकादश्या) :

५ निषणाऽनुष्टुप् ॥

अपं सुहस्रमा नो दुरो गन्तीनां मतिर्ज्योतिर्विधर्मणि

1121

धृमः समीचीनस्य समर्थयन् । अरेणसु सत्तेतसु स्वसरे मन्थुपर्चगाधिते गोः

॥२॥ [२६]

॥२३॥ अग्निः—यमा ॥ देवता—हुत्स्वप्ननाशकम् ॥ तन्वा—१ त्रिष्टुप् ॥

दौःस्वप्नं दौर्ज्ञावित्यं रत्नो अम्बुप्राप्यः ।

दुर्णाम्नीः सर्वो दुर्वाचस्ता अस्मर्त्ताशयामासे

॥१॥ [३।१]

॥२४॥ अग्निः—यमा ॥ देवता—सविता ॥ तन्वा—१ त्रिष्टुप् ॥

पञ्च इन्द्रो अस्वत्तु यदभिरिषिं देवा मरुतो यत् स्वर्काः ।

तदुस्मभ्यं सविता सत्यधर्मा ब्रजापतिरनुमतिर्नि यन्तात

॥१॥ [३।२]

॥२५॥ अग्निः—रोषातिथिः ॥ देवता—विष्णुः, वरुणः ॥ तन्वा—१, २ त्रिष्टुप् ॥

ययोरोजसा स्मृतिरा रजोसि यो वीर्यं वर्तिता शर्विष्ठा ।

यो पत्येति अरतीतो सहाभिरिव्युमगन् चरुणं पूर्वर्हतिः

॥१॥

यस्येदं प्रदिशि यद् विरोधते म चानेति वि च चहे शर्षाभिः ।

पूरा देवस्य धर्मणा सहोभिरिव्युमगन् चरुणं पूर्वर्हतिः

॥२॥ [३।३]

॥२६॥ अग्निः—वेधतिथिः ॥ देवता—विष्णुः ॥ तन्वा—१, २ त्रिष्टुप् ॥ त्रिष्टुप् विराट्प्रत्ययः, ३ वरुणा विराट्प्रत्ययः, ४—५ वाचारी ॥

विष्णोर्नु कं प्रा वीर्यं वीर्यांशि मः पार्थिवानि विष्णवे रजोसि ।

यो अस्ममापुत्रोत्तरं सुचर्यं विचक्रमावस्त्रेयोर्गुणायः

॥१॥

म तद् विष्णुं स्तवते वीर्यांशिः मृगो न भीमः कुचरो गिरिहः ।

परायत् आ जगम्मात् परंवाः

॥२॥

यस्पोरुपुं विपु विक्रमोव्यधिक्षियन्ति सुर्वनाति विवा ।

उरु विष्णो वि कर्मस्त्रोह कपोप नरकुधिः । पुते मृतयोने विन् प्रप्र यत्तपति तिर

॥३॥

हुदं विष्णुमि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदा । समूढमस्य पान्तुरे

॥४॥

त्रीणि पदा नि चक्रमे विष्णुर्गोषा अदोम्यः । इतो धर्मांशि धारयन्

॥५॥

विष्णोः कर्मांशि पश्यत यतो व्रतानि पश्यते । इन्द्रस्य युज्यः मस्तो

॥६॥

तद् विष्णोः परमं पुदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीन् चतुरार्वतम्

॥७॥

द्वियो विष्णु उत यो पृथिन्या ब्रह्म विष्णु उरोरन्वरात्तात् ।

हस्तो ब्रह्मस्व मुहूर्तिरेतन्वैराध्वयच्छ दर्विष्णुदेवत सन्वात्

॥८॥ [३।४]

॥२७॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्दा—१ त्रिपुर ॥

इष्टिवास्माँ अनु वस्तां ज्ञेतेन यस्याः पदे पुनर्ते देव्यन्तः ।

धृतपदी शकरी सोमपृष्ठोर्ध्व यक्षमस्वित वैखदेवी ॥१॥ [३१५]

॥२८॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—वेदादयः ॥ अन्दा—१ त्रिपुर ॥

वेदः स्वस्तिर्धृष्यः स्वस्तिः परशुर्वेदिः परशुर्नः स्वस्ति ।

द्विष्कृतो यक्षिणी यक्षकामास्ते देवास्तो यक्षमिमं जुषन्ताम् ॥१॥ [३१६]

॥२९॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—धामयिष्णुः ॥ अन्दा—१, २ त्रिपुर ॥

अर्धाधिष्णु महि तद् वा महिरत्रं पाथो धृतस्य गुह्यस्य मानं ।

दमेदमे सुप्त रत्ना दधानी प्रति वा निह्ना धृतमा चेत्ययात् ॥१॥ [३१७]

अर्धाधिष्णु महि धाम् प्रियं वा धीथो धृतस्य गुह्यं लुप्राणौ ।

दमेदमे सुपुत्रा दाङ्गुधानी प्रति वा निह्ना धृतमधरण्यात् ॥२॥ [३१७]

॥३०॥ अवि.—मन्त्रादितः १ देवता—अर्धाधिष्णुः, धाम्, अर्धाधिष्णुः, अर्धाधिष्णुः ॥ अन्दा—१ इष्टी ॥

स्वाकं मे पाषाणधिवी स्वाकं मित्रो अकरयम् ।

स्वाकं मे शक्रगुह्यतिः स्वाकं सविता कर्तु ॥१॥ [३१८]

॥३१॥ अवि.—मन्त्रादितः १ देवता—इन्द्रा ॥ अन्दा—१ अग्निर्धृष्य ॥

इन्द्रोतिर्भिर्गुह्यमिमेनो अय यावन्नेष्टुर्भिर्मपयन्धुर जिन्य ।

पो नो देवधरः सस्पर्दीष्ट यत् द्विषस्तत्तु श्रावो ब्रह्म ॥१॥ [३१९]

॥३२॥ अवि.—मन्दा ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्दा—१ अग्निर्धृष्य ॥

उर्ध्वं प्रियं पणिन्तुं पुषामाह्वीवृषम् । अगन्तु बिभ्रन्तो नमो दीर्घमायुः कथोतु मे ॥१॥ [३१९०]

॥३३॥ अवि.—मन्दा ॥ देवता—अग्निः, इन्द्रा, इन्द्रा, अग्निः ॥ अन्दा—१ अग्निर्धृष्यः ॥

सं मा सिन्धन्तु मृतः सं पूषा सं धृष्टपतिः ।

सं मायमग्निः सिन्धन्तु प्रजयो च धर्मेन च दीर्घमायुः कथोतु मे ॥१॥ [३१९१]

॥३४॥ अवि.—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्दा—१ अग्निः ॥

अग्ने जातान् म हृदा मे सपत्नान् अत्यनाज्ञातवेदो मुदस्य ।

अध्वसुर्दं कृणुष्व ये रूतन्धवोऽज्ञातास्ते न्यमदित्ये स्याम ॥१॥ [३१९२]

॥३३॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—आतपेताः (शक्रा) ॥ कन्दः—१, ३ त्रिष्टुप्, २ अनुष्टुप् ॥

प्रत्यगन्तुप्रत्यगन्तुस्तद्वत् सद्यस्व प्रत्यजताञ्जातवेदो नुदस्व ।

इदं राष्ट्रं विप्रदि सौमगाय विषं एनमन्तु मन्दन्तु देवाः ॥१॥

इमा वास्ते शतं शिराः सहस्रं धूमनीकृत ।

तासां ते सर्वासां इममर्पना विल्लमप्यधा ॥२॥

परं योनेरपरं ते कृणोमि मा रया प्रजामि भुन्मोत वृजुः ।

अस्वर्गं त्वाप्रजसं कृणोम्यवर्मानं ते अपिधानं कृणोमि ॥३॥ [३।१३]

॥३६॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—अवि, अना ॥ कन्दः—१ अनुष्टुप् ॥

अथर्वा नी मधुसंकाशे अर्वा नी समुज्ज्वलम्

अन्तः कृणु मा इति मन इषो सुधासति ॥१॥ [३।१४]

॥३७॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—वासा ॥ कन्दः—१ अनुष्टुप् ॥

अभि रया मनुजातेन दद्यामि मम वासेता । यथासौ मम केवल्लो नान्यत्सां कीर्तिपाश्चन ॥१॥ [३।१५]

॥३८॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—अगस्त्यः (वाङ्मनी) ॥ कन्दः—१, २, ४, ५ अनुष्टुप्, ३ अनुष्टुप् ॥

इदं खलामि मेवजं मां पुष्यमशिरोरुदम् । पराश्वो निर्वर्तेनमायतः प्रतिनन्दनम् ॥१॥

येनां निचक्र आमुरीन्द्रं देवेभ्यस्परि । तेनां नि कृषे त्वामहं यथा वेज्जानि सुर्विषा ॥२॥

प्रतीची सोममसि प्रतीच्युत र्षम ॥ प्रतीची विषान् देवान् तां त्याच्छावदामसि ॥३॥

अहं वदामि नेत् रवं सुभायामह त्वं वदं । ममेदसस्त्वं केवल्लो नान्यत्सां कीर्तिपाश्चन ॥४॥

यदि वासि तिरोज्जनं यदि वा नृषां स्थिरा । इयं इ मयं स्वायोर्षधिवृद्धयेव न्यार्नयत् ॥५॥ [३।१६]

॥३९॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—अगस्त्यः ॥ कन्दः—१ त्रिष्टुप् ॥

दिन्यं सुपुलं पयसं नृहन्तमपां गर्भं वृषभयोर्षधिनम् ।

अमीपतो वृष्टपा तर्पेन्तमा नो गोष्ठे रयिष्ठां स्वापयाति ॥१॥ [४।१]

॥४०॥ अविः—अथर्वा ॥ देवता—अगस्त्यः ॥ कन्दः—१ अरिष्ट त्रिष्टुप्, २ त्रिष्टुप् ॥

यस्यं व्रतं पशवो यन्ति सर्वे यस्यं व्रतं तपतिहन्तु आर्षः ।

यस्यं व्रते पृष्टपतिर्निर्भीष्टस्व खरस्वन्तवर्षसे हवामहे ॥१॥

आ प्रत्यर्थं दाशुषं दाशुषं सरस्वतीं वृष्टिपतिं रयिष्ठाम्
रायस्योषं श्रुत्वा यत्नानां ब्रह्म हविरे सदेनं रयीषाम्

॥२॥ [४१२]

॥४१॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—रयिषा ॥ अन्त—१, २ अत्रिपु ॥

अति धनान्यस्यपेस्तर्दं रयेनो नृचक्षा अवसानदर्शः ।

॥१॥

तन् विधायिनी रजसीन्द्रेण सख्यां शिव आ जगम्यात्

रयेनो नृचक्षा दिव्यः सुपर्णः सहस्रपाच्छतपोनिर्गोधाः ।

॥२॥ [४१३]

स नो नि यच्छाव यत्तु यत् पराष्टतमस्माकमस्तु पिष्टुं स्वधार्ति

॥४२॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—सोमस्य ॥ अन्त—१, २ अत्रिपु ॥

सोमस्य वि वृष्टं विष्टुमीमयीना या नो मयमाविषी ।

॥१॥

वार्ध्यां दूरं निर्मीति पशुपैः कृतं विदेनः प्र सुष्टुमस्मत्

सोमसिद्धा युग्मेताम्यस्मत् विश्वा त्वर्ष भेषुजानि घषम् ।

॥२॥ [४१४]

अप्य सप्तं सुधर्तं यन्नो अस्तं तुनर्षं वदं कृतमेनो अस्मत्

॥४३॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—वाक् ॥ अन्त—१ अत्रिपु ॥

शिनास्त एका अशिवास्त एकाः सर्वा विमर्षि सुमनस्यमानः ।

॥१॥ [४१५]

तिस्रो वायो निर्दिता अन्तरिमन् ताममेवा पपातानु घोषम्

॥४४॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—इन्द्र, विष्णु ॥ अन्त—१ अत्रिपु ॥

उमा निगधुर्न परा जयेथे न परा जिग्ये कतुखनैर्नयोः ।

इन्द्रश्च विष्णो यदपस्थयेषां तेषा सहस्रं वि तदैरयेषाम्

॥१॥ [४१६]

॥४५॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—ईश्वरीयवयम् ॥ अन्त—१, २ अत्रिपु ॥

जनात् विधजनीनात् सिन्धुतस्पर्धितम् ।

दुरात् त्वा गन्ध उद्वृत्तमीम्यासां नाम भेषुजम्

॥१॥

अपोरिवास्तु दहते दानस्य दहतेः पूर्णक । एतामेतस्तेर्णामुद्वानिर्गिष शमय

॥२॥ [४१७]

॥४६॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—सिन्धुतस्पर्धितम् ॥ अन्त—१, २ अत्रिपु ॥

मिनीनालि एषुष्टे या देवानामसि दसाः । जूपरा इव्यमार्तुं प्रजादं वि दिदिदिद नः ॥१॥

या सुवाङ्मः स्वधुरिः सुधुमा बहुसर्वरी । तस्यै विरपत्न्यै इविः सिनीवात्यै जुहोतन ॥२॥

या विरपत्नीन्द्रमार्तिं प्रतीचीं सुसस्सुकाभिवन्तीं देवी ।

विष्णोः पत्नि तुभ्यं राता इवीधि पतिं देवि रापसे चोदयस्व ॥३॥ [४।=]

॥४७॥ अति.—अचको ॥ देवता—कुहू ॥ छन्दः—१ अचकी; २ मिश्र ॥

कुहू देवी मुहुर्तं विधेनापसमस्मिन् यो सुहृदां जोहवीणि ।

सा नो रवि-धिवपारं नि येच्छाद् ददातु वीरं शतदायमुपध्वम् ॥१॥

कुहू देवानाममृतस्य पत्नी इत्यां नो अस्य इविषो जुषेत ।

शृणोतुं युहृदश्रुती नो अथ रावस्योर्षं चित्रितुर्षां दधतु ॥२॥ [४।६]

॥४८॥ अति.—अचको ॥ देवता—राता ॥ छन्दः—१, २ अचकी ॥

रातामहं सुहृदां सुधुती इवे शृणोतुं नः सुमना वोधतु त्वना ।

सीव्यत्यर्षः सूच्याच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुपध्वम् ॥१॥

पास्ते राते सुमतपः सुपेशतो याभिर्ददाति दायुषे वर्धनि ।

तार्तिनीं अथ सुमना उपार्महि तद्वस्योषं सुभये रराणा ॥२॥ [४।१०]

॥४९॥ अति.—अचको ॥ देवता—देवपत्न्याः ॥ छन्दः—१ आर्वी अचकी; २ अचको ररतिः ॥

देवानां पत्नीकश्रुतीरयन्तु नः प्रार्थन्तु नस्तुजये वार्जसातये ।

याः पार्थिवातो या कृपामर्षिं ज्ञते ता नो देवीः सुहृदाः शर्म यच्छन्तु ॥१॥

ज्ञत मां वयन्तु देवपत्नीस्त्रिहृदयमश्रुद्वयमिनी राद ।

आ रोदसी वरुणानी शृणोतु वयन्तु देवीषां श्रुतर्जनीनाम् ॥२॥ [४।११]

॥५०॥ अति.—अक्षिप्तः (कितवस्यवसाः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१, २, ३, ४, ५ अचको; १, २ मिश्र ॥

दयां वृत्तमशर्निर्विधाहा इत्यर्थप्रति । एवाहमद्य दितवान्धैर्ध्यासमप्रति ॥१॥

सुराणामर्तराणां शिशमर्षीपीथाय । समैतुं विद्यतो भगो अन्तर्हस्ते कृतं मय ॥२॥

इदं अग्निं स्यात्सुं नमोभिरिह श्रुतको वि चयत् कृतं नः ।

रथैरि ॥ भरे वाजपतिः प्रदक्षिणं मरुतां स्तोपयध्याय ॥३॥

वयं जयेम त्वया युगा वृत्तमस्माकमश्रुदवा भरेभरे ।

असम्भमिन्दु वरीयः सुगं कृधि प्र शङ्कणां मयक्व वृप्सवां कज ॥४॥

अर्जुनं स्त्रा संल्लिखितमर्जुनं प्रमुत संरुधम् । अर्वि वृषो यया मर्षदेवा मधनामि वे कुतम् ॥५॥

उत श्रुतामर्जुनीनां जयति कुतमिव अर्जुनी वि चिंनोति काले ।
यो देवर्जुनो न धनं कृषद्भि सभित् तं रायाः सृजति स्वधार्मिः ॥६॥

गोमिष्ट्रेमाभति दुरेवां यवेन वा सुधं पुरुहन् रिशे ।
वृषं राजसु अयमा धनान्यादितासो वृजनीमिर्जयेम ॥७॥

कुतं मे दर्शिते हस्ते जयो मे सुख्य आर्हितः ।
गोनिष्ठ भूपासमश्नुमिध धर्मजयो हिरण्यमिन् ॥८॥

अक्षाः फलवती सुधं दत्त गां क्षीरिणीमिव ।
सं मां वृत्तस्य धारया धनुः क्षाम्नेय नक्षत्र ॥९॥ [५।१२]

॥५१॥ अति — अक्षिता ॥ देवता — इन्द्रावृहस्पती ॥ अन्तः — १ विष्णु ॥

वृहस्पतिर्निः परी पातु वृथादुतोर्ध्वस्यादधरादध्यायोः ।
इन्द्रेः पुरस्तादुत मध्वतो नः सखा सधिम्यो परीपाः कृत्योत् ॥१॥ [५।१३]

॥५२॥ अति — अर्धवी ॥ देवता — साधनामर्षा, अर्धवी ॥ अन्तः — १ कुरुमरावृषपु, २ अर्धवी ॥

संहारं नः स्वेभिः संहानमर्योभिः । संहानमग्निना पुण्यमिहास्मासु नि येष्ववध ॥२॥
सं जानामहे मनसा सं विहित्वा मा युस्महि मनसा दैव्येन ।
मा पोषा उत्पुर्षदुत्ते निनिर्हिते मेधुः वसुदिन्द्रस्याह्न्यागते ॥३॥ [५।१४]

॥५३॥ अति — अक्षा ॥ देवता — अक्षु, वृहस्पति, अर्धवी ॥ अन्तः — १, २ विष्णु, ३ शक्ति, विष्णु, ४ अर्धवी ॥

अमुप्रभूयादधि यद् यमस्य वृहस्पते अभिशस्तेरुत्तमः ।
प्रतौहतामग्निना मृत्युमरुतद् देवानामग्रे मिथना शर्षामिः ॥१॥

सं जामतं मा जहीतं शरीरं प्राणापानो तं सधुजग्निह स्ताम् ।
शतं जीर शस्त्रो वर्षमानोऽग्निर्ह गोपा अग्निपा वस्तेः ॥२॥

आयुर्व्यं दे अतिदिव पराचैरणनः प्राण्यः पुनरा तापिताम् ।
अभिष्टदाग्निर्योरेपस्यात् मदात्मनि पुनरा वैश्यामि ते ॥३॥

मेम प्राणो हस्तीनो अषानोऽन्वहापु वरो गाव् ।
सुतःसुविम्बे एनं परी ददामि त एनं स्तुति जुरते वदन्तु ॥४॥

सप्त धरन्ति शिरोषे मरुतस्ते पित्रे पुत्रस्तो अर्ष्यवीवृतवृत्तानि
उभे इदंस्थोमे अर्षस्य राजत उभे यैतेते उभे अर्षस्य पुण्यतः

॥२॥ [५६]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्षः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

इन्द्रावरुणा सुतपायिमे सुतं सोमं पिबतं मर्षं वृतवती ।
युयो रथो अर्षुरो देवयौतये प्रति स्तस्मैरर्षं पातु पीतये
इन्द्रावरुणा मधुतवमस्य वृष्युः सोमस्य वृषणा वृषिधाम् ।
इदं ब्रामन्युः परिपिबन्मत्सपास्मिन् पुत्रैर्वि मादवेकाम्

॥१॥

॥२॥ [५७]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्षः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

यो नः शपादशपतः शपेत्तो यच्च नः शपात् ।
पूच इष त्रिष्टुता इत आ भूजादन्ते शुष्मत्

॥१॥ [५८]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्षः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

कर्तुं विश्वं वसुरनिः सुमेधा अर्षोरेण चक्षुषा मित्रिरेण ।

गृहानैमिं सुमना वन्दमानो रसं नः मा पिमीतु मत्

॥१॥

इमे गृहा मेयोऽस्य कर्त्तस्वन्तः पर्वस्वन्तः ।

पूगी वामेन विहंसुस्तो नो जानन्स्वायतः

॥२॥

येषामर्षयेति प्रवसन् येषु सोमनसो मद्गः । गृहास्तुर्षं हयामहे ते नो जानन्स्वायतः

॥३॥

उपहृता भूरिधनाः सखायः स्वादुर्लभदाः ।

अनुष्या अत्रुष्या स्तु सदा मास्वद् विभीतन

॥४॥

उपहृता इदं गाय उपहृता अनाययः । अथो अर्षस्य पीतान्ते उपहृतो गृहेषु नः

॥५॥

सूततायन्तः सुमगा इरायन्तो हसामुदाः ।

अनुष्या अत्रुष्या स्तु सदा मास्वद् विभीतन

॥६॥

इहैव स्तु मानुं गातु बिम्बा रूपानि पुण्यतः ।

देव्यामि मद्रैर्णा तुह भूयातो भवता मया

॥७॥ [६१]

॥६१॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्निः ॥ अर्षः — १, २ अग्नी, ३ विष्णु ॥

यदने सपतं तप उपतप्यामहे तपः । त्रिधाः श्रुतस्य भूयास्मात्पुण्यतः सुमेधसः ॥१॥

इदं ते ह्यजं धृतं सर्वस्वत्वं विंशतिं हविषां यत् ।

॥२॥

इमानि न उदिता शतं मानि तेभिर्भुजं मधुमन्तः स्याम

॥३॥ [६।६]

शिरा नः शतं मा भव सुष्टुहीनः संरसाति । मा ते युयौम सृष्टशः

॥६६॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — सुष्टुम् ॥ छन्द — १ एकादश्वि ॥

शो नो वारतां वातु शं नस्तपतु सूर्यः ।

अहानि शं भंगतु नः शं रात्री प्रवि धीपतां शमुपा नो न्युच्छतु

॥१॥ [६।१०]

॥७०॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — इन्द्रायो मन्त्रोक्तः ॥ छन्द — १ त्रिष्टुप्, २ अतिप्रयत्नोक्तिः अगस्त्यः,

३ पुरः ककुम्भस्तुष्टुप्, ४, २ अनुष्टुप् ॥

यत् किं चत्सी मनसा यथं वाचा यदौर्जुहोति हविषा यजुषा ।

॥१॥

तन्मृत्पुत्रा निर्वृतिः संप्रिदाता पुरा सुस्यादाहति इत्यस्य

यातुवाना निर्वृतिरातु रत्नस्ते अथ धनस्त्वर्चतेन सुस्यम् ।

॥२॥

इन्द्रैषिता देवा आचर्यमय मध्वन्तु मा तत् सं पाद्वि यवुसौ जुहोति

अग्निराधिराजौ इमेनौ संपातितावि ।

॥३॥

आचर्य धृत्यतो इतां यो नः कथाम्यपायति

अपाञ्चौ त उभौ पाहू अवि नष्टाम्यास्यम् ।

॥४॥

अग्नेर्देवस्य मन्थुता तेन तेऽपिपि हविः

अवि नष्टामि ते पाहू अवि नष्टाम्यास्यम् ।

॥५॥ [६।११]

अग्नेर्देवस्य मन्थुता तेन तेऽपिपि हविः

॥७१॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — अग्निः ॥ छन्द — १ अनुष्टुप् ॥

परि त्वाने पुरं वृषं निरै सहस्य धीमहि । धृषद्वैर्यं दिवेद्वि इन्दारं भङ्गुसर्वतः

॥१॥ [६।१२]

॥७६॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ छन्द — १ अनुष्टुप्, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

उत् विमुक्तानं परयतेन्द्रस्य आगमृत्विषम् ।

यदि भ्रातं जुहोतेन यद्यथात्तं भगवन्तं

॥१॥

आत्वं हविरो विन्दु प्र पाद्वि जगाम धरो अर्चन्तो वि मर्ष्यम्

परं त्यासते निधिभिः सस्तामः कुलपा ॥ भोजनं चरन्तम्

॥२॥

आत्ते मन्य ऊर्ध्वानि अलमप्री तुर्मते बन्ने तदुत्तं नर्वधिः ।
माध्यन्दिनस्य सवनस्य द्वाः पिबेन्द्र वजिन् पुष्टकृत्तुपायः

॥३॥ [६।१३]

॥७३॥ अर्थः—अथर्वा ॥ देवता—वर्गः, अश्विनो, मन्वन्तोऽथ वा ॥ कन्दः—१, ४, ६ आर्धो, २ पष्ठाष्टोः, ३, २, ४—११ विष्टु ॥

सर्मिद्वो अग्निर्वृषणा रथी दिवस्तुतो पुर्मो दुंसते वामिषे मथु ।

॥१॥

पुयं दि यो पुष्टदमातो अश्विना ह्योमहे सधुवादिषु कारवः

सर्मिद्वो अग्निरश्विना तुतो यो पुर्मो आ गंतम् ।

॥२॥

दुप्रान्ते नूनं वृषणोऽथ घेनवो दत्ता मदन्ति वेयसः

स्वाहाकृतः शुचिर्देवेषु यज्ञो यो अश्विनोऽश्वमतो देवपानः ।

॥३॥

तमु विषं अमृतांसो दुपाया मन्धर्वस्य मत्पाया रिहन्ति

यदुक्षिपास्वाहुतं घृतं पयोऽयं स पामिषिना भ्राग आ गंतम् ।

॥४॥

माध्वी घर्तारा विदधस्य मरपती तुतं पुर्मै पिबतं गोबुने दिवः

तुतो यो पुर्मो नंबतु स्वहोता प्र वामिष्युर्ध्वरतु वपस्यान् ।

॥५॥

मधेर्द्विषस्वाश्विना तुनम्या धीतं पातं वपस दुक्षिपायाः

उपं व्रु वपसा गोबुगोवमा पुर्मै तिञ्च वयं दुक्षियोवाः ।

॥६॥

वि नार्कमरुपम् सविता परंपवोऽनुवृवाणमुपतो वि रोजति

उपं व्रुये मुदुर्षा वेसुमेतां तुहस्तां गोबुगुव दीहदेनाम् ।

॥७॥

श्रेष्ठं सुवं सविता सविपुष्टोऽभीदो पुर्मस्तदु पु प्र वौक्त्व

द्विष्टकुषवती घंसुपत्नी वध्वना वरसमिच्छन्ती वमंसा न्यागन् ।

॥८॥

दुहामिभ्यां पयो अथन्येयं ता वर्धता महते सौर्मगम

रुष्टो दमूना अतिपिर्दुरोष उमं नो यश्चक्षुषं याहि विद्वान् ।

॥९॥

विद्या अग्ने भमिपुजां विहस्यं शत्रुयतामा मरा भोजनानि

अग्ने शर्थं महते सौर्मगाय तर्षं तुम्नान्वृत्तमार्नि सन्तु ।

॥१०॥

सं जास्पत्यं सुपममा केशुष्य शत्रुयतामग्ने तिष्ठ मदीसि

सुपयसाद् भगवती दि मूया अघां पुयं भगवन्तः स्वाभ ।

अदि तुयमघ्नो विश्वदानीं किं शुद्धसुदपमाचरन्ती

॥११॥ [६।१४]

॥७७॥ श्रुति — अथर्ववेदः ॥ देवता — यन्त्रोक्तः, २ आत्मवेदः ॥ अन्तः — [१-३] अत्रपुत्रः [४ त्रिपुत्रः] ॥

अपुचितं लोहिनीनां कुण्डा यतेति शुद्धम् ।
 मुनेर्देवस्य मूलेन सर्वो विध्यामि ता अहम् ॥१॥
 विध्याम्पासां प्रथमा विध्याम्युत मध्यमाम् ।
 इदं जेषन्वाप्तासामा चिद्धनमि स्तुतमिव ॥२॥
 त्वाष्ट्रेणाहं वर्धता मि ते ईर्ष्याममीषदम् ।
 अथो यो मन्मुष्टं पते सङ्घं ते शसवापति ॥३॥
 ब्रूतेन त्वं ब्रूतपते समस्तो विद्याहा सुमना दीदिदीह ।
 तं त्वां वृषं जातवेदः समिद्धं प्रजावेत्त उप सदेभु सर्वे ॥४॥ [७१]

॥७८॥ श्रुति — अथर्ववेदः ॥ देवता — यन्त्रोक्तः ॥ अन्तः — १ त्रिपुत्रः, २ पञ्चपुत्रः शुक्तिः कण्वपुत्रः ॥

प्रजावर्तः सुपयसे कृशन्तीः शुद्धा अपा सुप्रपाणे पिबन्ती ।
 मा यं स्तेन ईधातु मायशंसः परं नो रुद्रस्य देविर्भुङ्क्ते ॥१॥
 पदद्वा स्य रमेतयुः संहिता विश्वमानीः ।
 उप मा देवीर्देवैर्भिते । इमं गौष्ठमिदं सदां पूतेनास्मान्तर्मुखाय ॥२॥ [७२]

॥७९॥ श्रुति — अथर्ववेदः ॥ देवता — १, २ अथर्ववेदः अथर्ववेदः, ३-४ आत्मवेदः, ५ हविः ॥ अन्तः — १ शिवः, २ अथर्ववेदः, ३, ४ अथर्ववेदः, ५ अथर्ववेदः, ६ त्रिपुत्रः ॥

अमा सुष्ठसः सुष्ठसो अस्ततीर्यो अस्तचराः । सेहोरसवरा लब्ध्वाद् रिङ्गिदीयसीः ॥१॥
 या त्रेष्वा अपुचितोऽथो या उषस्पाणिः । विनामिन् या अपुचितः स्वयंस्तः ॥२॥
 यः कीरंसाः प्रशुण्ठाति तन्नामिन्मिन्मिन्मिन्मिन् ।
 निरास्तं सर्वं जापान्यं यः कथं वृकुर्दि अितः ॥३॥
 पृची जापान्यं पतति स आ विशति वृत्तम् ।
 सदचितस्य भेषुनमुभयोः सुधत्तस्य च ॥४॥
 विष वे तं भापान्यं जानं यतो जापान्यं जाम्ये ।
 कथं क सन् त्वं हनो यस्मै वृक्षो वृक्षिर्दे ॥५॥
 घृषत् पिप क्लृष्टो लोमिन्मिन्मिन्मिन्मिन्मिन्मिन् ।
 माध्वन्दिमे सर्वेन आ वृषस्य रयिष्ठानो रयिष्ठानो वेदि ॥६॥ [७३]

॥७७॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

सांतपना इदं दुर्किर्मरुतस्त्वत्सुष्टुष्टन । अस्माकोती विशादसः ॥१॥

यो नो भर्ता मरुतो दुर्दृष्टायुस्तिरश्चिचानि वसवो विधातवि ।
दुहः पाशान् प्रति मुञ्चतां न तपिष्ठेन वर्षसा हन्तना तम् ॥२॥

संघत्सरीया मरुतः स्वर्क उरुध्वपाः सर्गणा मारुपसः ।
ते अस्मत् पाशान् प्र मुञ्चन्त्वेनैतः सांतपना मत्सुरा मादयिष्वर्यः ॥३॥ [७।४]

॥७८॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

यि तं मुञ्चामि रणुनां वि योमयं वि जियोजनम् । इदैव त्वमर्जस एधप्रे ॥१॥

कुस्मै वृथाणि धारयन्तमप्रे पुनरिषि त्वा प्रसृष्टा दैर्घ्येन ।
दीदिष्टास्मभ्यं व्रविष्टेभ्यं भद्रं प्रेम वोचो हविर्दा देवतासु ॥२॥ [७।५]

॥७९॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

यत् तं देवा अकृपयन् भागधेयमभावास्ये संवर्तन्तो मदित्वा ।
तेनां नो पुनं विपुहि विध्वारे रुमि नो वेहि सुमगे सुवीरम् ॥१॥

अहमेवास्मर्मावास्याधे मामा वसन्ति मुकुतो मयीमे ।
मयि देवा उमये साध्याभेन्द्रयेष्टाः समगच्छन्त संघे ॥२॥

आगम् शर्वी संगमनी वरुणाभूर्जे पुष्टं वस्वविशर्पन्ती ।
अमावास्यायै हविर्वा विष्टेभेर्जे दुर्हाना परसता न आगन् ॥३॥

अमावास्यायै न त्वदेतान्मन्यो विद्यां रूपाणि परिभूर्जेजान् ।
यत्कामास्ते ह्युमस्ततो अस्तु वयं स्वाधु पतयो स्यीष्टाम् ॥४॥ [७।६]

॥८०॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—१, २, ३ श्रीमहादेवी, ४ शक्तिः ॥ शब्दः—१, २, ३ त्रिपुत्र, ४ ज्योती ॥

पूर्णा पथादुत पूर्णा पुरस्तादुन्मज्यतः पौर्णमासी नैनाय ।
तस्यां देवैः संवर्तन्तो मदित्वा नार्कस्य प्रुष्टे समिषा मदेम ॥१॥

वृषभं पाजिनं वयं पौर्णमासं यन्नागदे । स नो ददात्वचित्तां रुधिमनुपदस्ववीम् ।
प्रजापते न त्वदेतान्मन्यो विद्यां रूपाणि परिभूर्जेजान् ।

यत्कामास्ते ह्युमस्ततो अस्तु वयं स्वाधु पतयो स्यीष्टाम् ॥३॥

पौर्णमासी प्रथमा यक्षिणोत्तरीदक्षणां सत्रीणांमलेश्वरैर्षु ।

ये रक्षां युर्वैरिण्यो अर्धेयन्त्येषो ते नात्र सुकृतः श्रविष्टाः

॥४॥ [७७]

॥८१॥ अग्नि — अथर्व । देवता — सार्वभौ, सूर्यः, चन्द्रः ॥ अन्धः — १, २, ३ विष्णुः, ३ अश्वत्थः, ४ आत्मा-
यत्किं, ५ स्वराक्षसराक्षसः ॥

पूर्वापरं चरतो माययैतो शिशू पीडन्वौ परं यातोऽर्ध्वम् ।

विखान्यो भूवना विषष्टे श्वर्तुरन्यो विदधज्जायसे नवः

॥१॥

नवीनयो भवमि जायमानोऽहो केतुकुसुमिमाग्रम् ।

भ्रातं देवेभ्यो वि दधास्यायन् प्र चन्द्रमस्तितसे दीर्घमायुः

॥२॥

सोमंक्षोशो घृषां प्लेज्ज्जो नाम वा अस्ति ।

अनूतं दशी मा कृषि म्रजया च धनेन च

॥३॥

दुर्शोऽसि दशतोऽसि समग्रोऽसि समन्ताः ।

समेष्टुः समन्तो भूयास्तु गोमिरक्षैः म्रजयां पुष्टमिर्भूदधनेन

॥४॥

योदस्मान् देहि यं युषं द्विष्मस्तस्य त्वं श्रोत्रेणा ध्यायस्व ।

आ युषं प्यासिपीमहि गोमिरक्षैः म्रजयां पुष्टमिर्भूदधनेन

॥५॥

यं देवा अंशुमप्याययन्ति यमचित्तुमर्चिता मृचयन्ति ।

तेनास्मानिन्द्रो वरुणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भवन्तस्य गोधाः

॥६॥ [७८]

॥८२॥ अग्नि — दीनक (संवत्समः) ॥ देवता — अग्निः ॥ अन्धः — १, ४-६ विष्णुः, ३ अश्वत्थः, ३ अश्वत्थः, ३ अश्वत्थः ॥

प्राप्यर्चितं सुपुतिं मर्षमाजिमस्मास्तु भद्रा श्रविणानि च ॥

इमं यज्ञं नयत देवता नो घृतस्य धातु मर्षमन् पवन्ताम्

॥१॥

मध्ययै अग्निं बृहन्मि सूर चयेय यर्वेत्ता वलेन ।

मयि म्रजां मप्यायुर्देवामि रक्षातु मप्ययिम्

॥२॥

इहेतामे अग्निं धारया रयि मा त्वा नि चन् पूर्वविचा निरुतिर्यः ।

छत्रेणामे सुयर्ममस्तु तुन्यमुपस्तथा वर्धेतां ते अग्निवृतः

॥३॥

अन्वपिरुपस्तमप्रमन्दन्यदानी प्रथमो जातयेदाः ।

अनु सधै उपसो अन्ते इर्मनन्तु पावोऽयिनी आ विविश

॥४॥

प्रत्यपिरुपस्तमप्रमन्दन्यदानी प्रथमो जातयेदाः ।

प्रति सधैस्प पुरुषा च इरयिन् अग्निं पावोऽयिनी आ तंतान

॥५॥

धृतं तैः अग्रे दिव्ये सुधस्यै धृतेन त्वां मूर्त्तया समिन्धे ।

धृतं तैः देवीर्निष्पद्ये आ वंदन्तु धृतं तुभ्यं दुहतां गावो अग्रे ॥६॥ [८१]

॥८३॥ अग्निः—शुभ शेषः ॥ देवता—वसुध. ॥ अन्दा—१ अतुष्टु, २ पयसा पञ्चभिः, ३ त्रिष्टुप्, ४ वृहतीगर्भा त्रिष्टुप् ॥

अप्सु तैः राजन् वरुण गृहो हिरण्ययो मिथः ।

ततो धृतव्रतो राजा सर्वा धामानि सुव्यवह ॥१॥

धाम्नीधाम्नो राजभिन्नो परुण सुव्यव नः ।

यदपो अक्षया इति वरुणेति यद्विषम ततो वरुण सुव्यव नः । ॥२॥

उद्वृत्तमं परुण पाशांममदपोधमे वि मेध्यमं श्रयाय ।

अथा प्रयमोदिरय वृते तवानागतो अदितये स्वाय ॥३॥

प्रास्मन् पाशां वरुण सुव्यव सर्वां य उन्नया अयुषा वाक्त्रया ये ।

द्विष्यन्त्यं वुरितं मिः आस्मदथ गच्छेम सुकृतस्य लोभम् ॥४॥ [८२]

॥८४॥ अग्निः—मृगः ॥ देवता—१ अग्निः, २, ३ इन्द्रा ॥ अन्दा—१ अतुष्टु, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

अनाधुष्यो जातवेदो अमर्त्यो विराटमे कथमुद् दीदिहीह ।

विश्वो अमीधाः प्रमुच्यन्त मातृपीमिः शिवामिन्दो वरि पाहि नो गर्पम् ॥१॥

इन्द्रं तन्ममि धाममोर्गोऽर्गायथा वृषम वर्षशीमाम् ।

अपोऽनुदो जनममिन्नापन्तमूर्धं देवेभ्यो अकृशोर लोभम् ॥२॥

मूरो न मीमः कुचरो निरिष्टाः वरायत आ जंगम्याह परस्याः ।

सूक्तं संशार्य पविर्मिन्द्र तिम्रं वि शर्त्तुं तद्धि वि धृषो जुदस्व ॥३॥ [८३]

॥८४॥ अग्निः—अयधौ (वसुधायवधस्तः) ॥ देवता—सावर्ष. ॥ अन्दा—१ त्रिष्टुप् ॥

स्थम् पु चानिर्न देवर्जुमं सहोवर्मं तदुत्तारं रथानाम् ।

अरिष्टनेमि धृतनाजिमाष्टां स्वस्तये तार्चयमिहा धुवेम ॥१॥ [८४]

॥८६॥ अग्निः—आयधौ ॥ (वसुधायवधस्तः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्दा—१ त्रिष्टुप् ॥

आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं स्वैहवे सुदवं शरमिन्द्रम् ।

दुवे नु सुक्तं पुरुद्वत्तमिन्द्रं स्वस्ति न इन्द्रो मधवान् कृणोतु ॥१॥ [८५]

॥८५॥ अविः—अथर्व ॥ देवता—इन्द्र ॥ अन्तः—१ यगती ॥

यो अग्रो रुद्रो यो अस्त्वन्तर्य ओषधीर्विष्वं आविवेश ।

य इमा विश्वा सुपेतानि चान्नूपे तस्मै रुद्राय जमो अस्तुप्रयं ॥१॥ [८६]

॥८६॥ अविः—यगती ॥ देवता—अग्निविष्वाकारव्यं ॥ अन्तः—१ रुद्रादी [अथस्ताम्रा] ॥

अपेक्षारिस्वरिषा अंसि । विपे विपर्मपृक्वा विपमिद् या अष्टवयाः ।

अविमिषाम्येपंहिं सं अहि ॥१॥ [८७]

॥८७॥ अविः—सिन्धुद्वीपः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ अङ्गुष्ठः, ३ विपदा विपुलतेष्विष्व ॥

अपो दिव्या अंषादिपं स्तेनं समष्टुत्तमि ।

पर्यस्तानम् आगमं सं मा सं सृजं वर्षता ॥१॥

सं माने वर्षता सृजं सं वृजया समाधुषा ।

दिष्टेर्मि अस्य देवा इन्द्रो विद्याद् सद् अविमिः ॥२॥

इदमागु म धरसाधुषं च मर्षं च यद् । यथाविदुद्रोहान्तं यथं श्रेपे अभीरिष्यद् ॥३॥

एवोऽस्तेष्विषीय सुमिदंति समेष्विषीय । तेजोऽसि तेजो मयि भेदि ॥४॥ [८८]

॥८८॥ अविः—अग्निः ॥ देवता—अग्नेयः ॥ अन्तः—१ यगती, २ विद्यादुद्रोहान्तः, ३ यद् यद् सुविस्मयता ॥

अविं वृष पुण्यवद् वृषतेरिव गुपितम् । ओमो द्रातस्यं दम्भय ॥१॥

एवं तदस्य संप्रहं वसिष्ठं वि भजायते ।

महाधयोमि भुजः शिषं यथैवस्य वृतेन वै ॥२॥

यथा शेषो अयायते स्त्रीषु यामदनाययाः ।

अरुपस्यं वन्दुदीवतः शार्दुपस्यं नितोदिनः । यदातुपस्यं तर्षन् यदुषंति नि तर्षन्तु ॥३॥ [८९]

॥८९॥ अविः—अथर्व ॥ देवता—अग्नेयः (१, इन्द्रः) ॥ अन्तः—१ विपुल ॥

इन्द्रः सुग्रामा स्वर्गो अवाभिः सुमहोमो अयत्त विस्ववेदाः ।

पार्थवो द्वेपो अममं नः कुणोत सुवीर्यस्य पतया स्वाम ॥१॥ [९०]

॥९०॥ अविः—अथर्व ॥ देवता—अग्नेयः (१, इन्द्रः) ॥ अन्तः—१ विपुल ॥

स सुग्रामा स्वर्गो इन्द्रो अममदाराधिर् द्वेपः सनुवर्षोमेतु ।

तस्यं धर्मं सुमन्तो यक्षियस्त्वापि सुद्रे सौमनसे स्वाम ॥१॥ [९१]

॥६३॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्तरा—१ भावना

इन्द्रेण मनुष्या वयमपि ध्याम पृतन्यताः । अन्ते वृत्रावप्यप्रति ॥१॥ [६३]

॥६४॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—सोमाः ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥

धुवं ध्रुवेण इविषाम सोमं नयामसि । यथा नु इन्द्रः केवलीर्विशुः संमनसस्करत् ॥१॥ [६४]

॥६५॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—एवी ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥ २, ३ अन्तरा ॥

उदस्य श्यावीं विपुरीं मुञ्चो धामिष वेततुः । उच्योचनप्रशोचनावस्योच्छेर्वनी वृद्धः ॥१॥

अश्मोनालुदतिष्ठिपुं गावीं अमृतसदाधिव । कुर्वताविष कर्मन्तावुदवन्ती वृक्षाविव ॥२॥

आतोदिनीं नितोदिनायधौ संतोदिनायुत ।

अपि मक्षाम्पस्य मेष्टुं य युतः स्त्री पुमान्जुगम् ॥३॥ [६५]

॥६६॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥

असदन् गावः सवनेऽप्यस्य पसति ययः ।

आस्थाने पर्वता अस्थुः स्थामि वृक्षावतिष्ठिपम् ॥१॥ [६६]

॥६७॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥ २ अन्तरा ॥ ३ अन्तरा ॥ ४ अन्तरा ॥ ५ अन्तरा ॥ ६ अन्तरा ॥ ७ अन्तरा ॥ ८ अन्तरा ॥ ९ अन्तरा ॥ १० अन्तरा ॥ ११ अन्तरा ॥ १२ अन्तरा ॥ १३ अन्तरा ॥ १४ अन्तरा ॥ १५ अन्तरा ॥ १६ अन्तरा ॥ १७ अन्तरा ॥ १८ अन्तरा ॥ १९ अन्तरा ॥ २० अन्तरा ॥ २१ अन्तरा ॥ २२ अन्तरा ॥ २३ अन्तरा ॥ २४ अन्तरा ॥ २५ अन्तरा ॥ २६ अन्तरा ॥ २७ अन्तरा ॥ २८ अन्तरा ॥ २९ अन्तरा ॥ ३० अन्तरा ॥ ३१ अन्तरा ॥ ३२ अन्तरा ॥ ३३ अन्तरा ॥ ३४ अन्तरा ॥ ३५ अन्तरा ॥ ३६ अन्तरा ॥ ३७ अन्तरा ॥ ३८ अन्तरा ॥ ३९ अन्तरा ॥ ४० अन्तरा ॥ ४१ अन्तरा ॥ ४२ अन्तरा ॥ ४३ अन्तरा ॥ ४४ अन्तरा ॥ ४५ अन्तरा ॥ ४६ अन्तरा ॥ ४७ अन्तरा ॥ ४८ अन्तरा ॥ ४९ अन्तरा ॥ ५० अन्तरा ॥ ५१ अन्तरा ॥ ५२ अन्तरा ॥ ५३ अन्तरा ॥ ५४ अन्तरा ॥ ५५ अन्तरा ॥ ५६ अन्तरा ॥ ५७ अन्तरा ॥ ५८ अन्तरा ॥ ५९ अन्तरा ॥ ६० अन्तरा ॥ ६१ अन्तरा ॥ ६२ अन्तरा ॥ ६३ अन्तरा ॥ ६४ अन्तरा ॥ ६५ अन्तरा ॥ ६६ अन्तरा ॥ ६७ अन्तरा ॥ ६८ अन्तरा ॥ ६९ अन्तरा ॥ ७० अन्तरा ॥ ७१ अन्तरा ॥ ७२ अन्तरा ॥ ७३ अन्तरा ॥ ७४ अन्तरा ॥ ७५ अन्तरा ॥ ७६ अन्तरा ॥ ७७ अन्तरा ॥ ७८ अन्तरा ॥ ७९ अन्तरा ॥ ८० अन्तरा ॥ ८१ अन्तरा ॥ ८२ अन्तरा ॥ ८३ अन्तरा ॥ ८४ अन्तरा ॥ ८५ अन्तरा ॥ ८६ अन्तरा ॥ ८७ अन्तरा ॥ ८८ अन्तरा ॥ ८९ अन्तरा ॥ ९० अन्तरा ॥ ९१ अन्तरा ॥ ९२ अन्तरा ॥ ९३ अन्तरा ॥ ९४ अन्तरा ॥ ९५ अन्तरा ॥ ९६ अन्तरा ॥ ९७ अन्तरा ॥ ९८ अन्तरा ॥ ९९ अन्तरा ॥ १०० अन्तरा ॥

१ अन्तरा ॥ २ अन्तरा ॥ ३ अन्तरा ॥ ४ अन्तरा ॥ ५ अन्तरा ॥ ६ अन्तरा ॥ ७ अन्तरा ॥ ८ अन्तरा ॥ ९ अन्तरा ॥ १० अन्तरा ॥ ११ अन्तरा ॥ १२ अन्तरा ॥ १३ अन्तरा ॥ १४ अन्तरा ॥ १५ अन्तरा ॥ १६ अन्तरा ॥ १७ अन्तरा ॥ १८ अन्तरा ॥ १९ अन्तरा ॥ २० अन्तरा ॥ २१ अन्तरा ॥ २२ अन्तरा ॥ २३ अन्तरा ॥ २४ अन्तरा ॥ २५ अन्तरा ॥ २६ अन्तरा ॥ २७ अन्तरा ॥ २८ अन्तरा ॥ २९ अन्तरा ॥ ३० अन्तरा ॥ ३१ अन्तरा ॥ ३२ अन्तरा ॥ ३३ अन्तरा ॥ ३४ अन्तरा ॥ ३५ अन्तरा ॥ ३६ अन्तरा ॥ ३७ अन्तरा ॥ ३८ अन्तरा ॥ ३९ अन्तरा ॥ ४० अन्तरा ॥ ४१ अन्तरा ॥ ४२ अन्तरा ॥ ४३ अन्तरा ॥ ४४ अन्तरा ॥ ४५ अन्तरा ॥ ४६ अन्तरा ॥ ४७ अन्तरा ॥ ४८ अन्तरा ॥ ४९ अन्तरा ॥ ५० अन्तरा ॥ ५१ अन्तरा ॥ ५२ अन्तरा ॥ ५३ अन्तरा ॥ ५४ अन्तरा ॥ ५५ अन्तरा ॥ ५६ अन्तरा ॥ ५७ अन्तरा ॥ ५८ अन्तरा ॥ ५९ अन्तरा ॥ ६० अन्तरा ॥ ६१ अन्तरा ॥ ६२ अन्तरा ॥ ६३ अन्तरा ॥ ६४ अन्तरा ॥ ६५ अन्तरा ॥ ६६ अन्तरा ॥ ६७ अन्तरा ॥ ६८ अन्तरा ॥ ६९ अन्तरा ॥ ७० अन्तरा ॥ ७१ अन्तरा ॥ ७२ अन्तरा ॥ ७३ अन्तरा ॥ ७४ अन्तरा ॥ ७५ अन्तरा ॥ ७६ अन्तरा ॥ ७७ अन्तरा ॥ ७८ अन्तरा ॥ ७९ अन्तरा ॥ ८० अन्तरा ॥ ८१ अन्तरा ॥ ८२ अन्तरा ॥ ८३ अन्तरा ॥ ८४ अन्तरा ॥ ८५ अन्तरा ॥ ८६ अन्तरा ॥ ८७ अन्तरा ॥ ८८ अन्तरा ॥ ८९ अन्तरा ॥ ९० अन्तरा ॥ ९१ अन्तरा ॥ ९२ अन्तरा ॥ ९३ अन्तरा ॥ ९४ अन्तरा ॥ ९५ अन्तरा ॥ ९६ अन्तरा ॥ ९७ अन्तरा ॥ ९८ अन्तरा ॥ ९९ अन्तरा ॥ १०० अन्तरा ॥

यदुय स्वां प्रयति युक्ते अस्मिन् होतृयिक्तिवृक्षवृक्षीमहीह ।

ध्रुवमेवो ध्रुवमुता शविष्ठ प्रविष्टाश्च यक्षमुप वाहि सोमम् ॥१॥

सर्विन्द्र ज्ञो मनेता नेपु गोमिः सं सूरिर्मिर्हितिनुत्तं स्तुस्तया ।

सं अक्षया देवर्हितं यदस्ति सं देवानां सुप्रतो यज्ञिष्यानाम् ॥२॥

यानार्पह उशतो देव देवांस्तान् प्रेरय स्वे अग्ने सघर्भ्ये ।

जघिष्यांसः पपिवांसो मर्षन्यस्मि धेत्त वसतो यद्यनि ॥३॥

सुगा वीं देवाः सदेना अर्चन् य आजुग्य सवने मा लुप्राणा ।

वहमाना मरमाणाः स्वा वसन्ति वसुं पुर्मे दिवभा रोहताम् ॥४॥

यज्ञं यज्ञं मेच्छ यज्ञं मेच्छ गच्छ । स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ॥५॥

एष ते यज्ञो यज्ञपते सहस्रव्रातः । सुधीर्यः स्वाहा ॥६॥

पपद्भुतेभ्यो वपद्भुतेभ्यः । देवां गतुष्विदो गातुं विद्या गातुर्मित ॥७॥

मनसस्पत इमं नो दिवि देवेषु यज्ञम् ।

स्वाहा दिवि स्वाहा गृहिणां स्वाहान्तरि वि स्वाहा वाते धां स्वाहा

॥८॥ [६।७]

॥१८॥ अग्निः—अवधौ ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ विष्टम् विष्टम् ॥

सं वहिरिक्तं इविषा घृतेन समिन्द्रेण चतुर्ना सं मरुद्भिः ।

सं देवेर्विषदेभिश्चमिन्द्रे गच्छतु इविः स्वाहा

॥११॥ [६।८]

॥६६॥ अग्निः—अवधौ ॥ देवता—देविः ॥ छन्दा—१ सुरिक् विष्टम् ॥

वीरं स्तुवाहि वीरं वेदि वेदि मा जामि मीवीरमुया शर्मानम् ।

होतृपदं हरितं विष्टपयं निष्ठा एते यजमानस्य लोके

॥११॥ [६।९]

॥१००॥ अग्निः—यज्ञः ॥ देवता—हु, अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ यजुष्वप् ॥

पुर्यावर्ते हुः अग्न्याद् प्रापात् स्पन्त्यादभूत्याः ।

अग्न्याहमन्तरे कण्वे यज्ञा स्वामेभ्यः शुभः

॥११॥ [६।१०]

॥१०१॥ अग्निः—यज्ञः ॥ देवता—हु, अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ यजुष्वप् ॥

यद् स्पन्ते अक्षमश्रामि न प्रातरधिगम्यते ।

सर्पं तदेस्तु मे शिषं नहि तद् दृश्यते दिवा

॥११॥ [६।११]

॥१०२॥ अग्निः—अग्न्योक्ताः ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ विष्टम् अग्न्याहमन्तरे ॥

जमुश्चक्रयु धावापृथिवीम्यामन्तरिक्षाय नृत्यते ।

मेघाम्भूधरेतिष्टुम् मा मा हिंसिपुत्रीसुराः

॥११॥ [६।१२]

॥१०३॥ अग्निः—अग्न्योक्ताः ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ विष्टम् ॥

को नृस्या नो दुरोऽभ्यर्चयेत्ता उज्येभ्यो सुविभ्यो वर्य इष्टम् ।

को यज्ञमिः क उ यज्ञमिः को देवेषु नृष्वे दीर्घमार्थः

॥११॥ [१०।१]

॥१०४॥ अग्निः—अग्न्योक्ताः ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ विष्टम् ॥

कः शिषं धेतुं वर्येण दुत्तमर्षवर्षे सुदुष्टां नित्यवत्ताम् ।

एतस्यावेना सुष्यं लेपाणो र्यायानं तन्वः कल्पयाति

॥११॥ [१०।२]

॥१०५॥ अग्निः—अवधौ ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दा—१ यजुष्वप् ॥

अपृक्तान् पीरिषाद् घृष्टानो दीर्घा वचः ।

अर्वातीत्यारत्तस्व सिंसिभिः ससिभिः सह

॥११॥ [१०।३]

॥१०६॥ अविः—अथर्व ॥ देवता—आयवेदाः, वरुणरथ ॥ अन्दा—१ बृहदीयर्वा त्रिदृष्ट ॥

यदस्मिन्ति चक्षुः किं विदम उपारि चरंये जातवेदः ।

ततः पाद्वि त्वं नः प्रचेतः शुभे सार्वभ्यो असृष्टत्वमस्तु नः

॥१॥ [१०।४]

॥१०७॥ अविः—मनुः ॥ देवता—सूर्यः, आपरथ, ॥ अन्दा—१ असृष्टदृष्ट ॥

एवं द्विस्तारयन्ति सप्त सूर्यस्य रश्मयः ।

आपः समुद्रिया धारास्तास्ते शस्यप्रसिस्तसन्

॥१॥ [१०।५]

॥१०८॥ अविः—मनुः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्दा—१ बृहदीयर्वा त्रिदृष्ट, २ त्रिदृष्ट ॥

यो नस्तपद् दिप्सति यो न आविः स्यो विद्वानरणो वा नो अये ।

प्रतीक्ष्येत्परंणी द्रव्यतो ताव मैषामग्ने वाहर्तुं घृन्मो अपरयम्

॥१॥

यो नः सुतास्त्राप्रतो धामिदासाह तिष्ठतो वा चरतो ज्ञातवेदः ।

विद्वानरेषां सुयुजां सनोपास्तान् प्रवीक्ष्यो निर्दिह जातवेदः

॥२॥ [१०।६]

॥१०९॥ अविः—आयवेदाणि ॥ देवता—आयवेदाः, वरुणरथ ॥ अन्दा—१ विद्वद्भूतत्वात्सुयुजो

१, २, ३ त्रिदृष्ट, ४, ५ असृष्टदृष्ट ॥

इदमुप्रायं बभूवे नमो यो अवेष्टुं सन्वृणी ।

घृतेन कलिं शिषामि स नो वृडातीक्ष्ये

॥१॥

घृतसंस्तुराभ्यो बहु स्पर्शमे पांघनलोभ्यः सिकता अपथं ।

यपान्नामं इव्यदाति जुषाणां मदन्ति देवा वृम्यानि इव्या

॥२॥

अप्सरसाः सघुमादं मदन्ति इविर्धानमन्तरा ह्यपि च ।

ता मे वस्तीं सं सृजन्तु घृतेन सपथं मे कित्तवं रन्धयन्तु

॥३॥

आदिनयं प्रतिदीक्षं घृतेनार्षो अमि धर ।

बुधमित्राशान्धो जदि यो अस्मन् प्रतिदीव्यति

॥४॥

यो नो घृते धनमिदं चक्रा यो अवाणां म्लानं शेषं च ।

ता नो देवो इविदिदं जुषाणो रन्ध्रवेदिः सघुमादं मदेय

॥५॥

संवस्यु इति यो नामधेर्मममपरया संवृष्टो हर्षाः ।

तेभ्यो ये इन्दवो इविषां विधेम वृषं स्वासु पतयो रयीषाम्

॥६॥

देवान् यक्षप्रियो हुवे ब्रह्मचर्यं यद्विभिम ।
अदान् यद् नृभ्रान्तमे वे नो मृदस्वीयौ

॥७॥ [१०।७]

॥११०॥ अग्नि—युग ॥ देवता—इन्द्राग्नी ॥ अन्व—१ गायत्री, २ विश्वसु, ३ यजुष्य ॥

अग्न इन्द्रश्च द्राष्टव्यं हुवे वृत्रायवप्रति । हुमा हि वृत्रहन्तमा

॥१॥

यान्यामजयन्त्येष्टं एव यावत्तस्यतुर्मूर्वनानि विश्वा ।

प्रक्षेपणीं वृषेणा यज्ञेवाह अग्निमिन्द्रं वृत्रहणां हुवेभ्यम्

॥२॥

उप स्वा देवो अग्रमीषमसेन बृहस्पतिः ।

इन्द्रं गीर्मिर्न आ विभ्र वज्रमाजय तुन्वते

॥३॥ [१०।८]

॥१११॥ अग्नि—यजुष ॥ देवता—वृषभः ॥ अन्व—१ यजुष्यतो विश्वसु, २

इन्द्रस्य कुक्षिरासि सोमधाने आत्मा देवानामुत यजुषाणाम्

॥ प्रजा जेनय वास्त आसु या अन्यत्रेह तास्ते रमन्ताम्

॥१॥ [१०।९]

॥११२॥ अग्नि—यजुष ॥ देवता—वायुः ॥ अन्व—१ सुविगुण्यसु, २ यजुष्य ॥

सुवर्मनीं चावोष्टिषी अन्तिसुम्ने मरिषवे ।

आयः सुत सुसुवदेवीस्ता नो हन्वन्त्वंरेतः

॥१॥

सुवचन्तं मा शपुष्यादेवो वृषयादुत ।

अयौ पुमस्य परवामाव विश्वामाव देवकिन्तिपाव

॥२॥ [१०।१०]

॥११३॥ अग्नि—यजुषः ॥ देवता—वृषिभ्यः ॥ अन्व—१ विश्वानुसु, २ शरङ्गयती यजुष्यसु सुविगुण्यसु ॥

सर्दिके तृष्टयन्दन उदुम्बं निम्बि वृष्टिके । यथा कृतद्रिष्टासोऽभ्युष्यौ शोषायते

॥१॥

वृष्टामि वृष्टिफा विषा निपातनमग्नि । परिवृष्टा यथासत्स्पृष्टमस्य वृष्टेर्व

॥२॥ [१०।११]

॥११४॥ अग्नि—यजुषः ॥ देवता—अग्नीषोमी ॥ अन्व—१, २ यजुष्य ॥

आ ते ददे वृषगाभ्य आ वेजं हृदयाव ददे ।

आ ते सुवर्णं संकोशाव सर्वं ते वर्च आ ददे

॥१॥

प्रेवो यन्तु व्याघ्रः प्रागुध्याः श्रो अग्नोस्तयाः ।

यमी रेखविनीर्दन्तु सोमो हन्त दुस्स्पृतीः

॥२॥ [१०।१२]

॥११४॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—सविता, जातवेदाः ॥ मन्त्रः—१, ४ अनुष्टुप्, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

अ पतेतः पापि लक्ष्मि नरयेतः प्राहृतः पत ।

अयस्मयेनाद्येन द्विपुत्रे त्वा संजामसि ॥११॥

या सा लक्ष्मीः पतयात्प्राजुष्टाभिचस्कन्द घन्दमेघ वृक्षम् ।

अन्यथास्मत् सवितृस्त्रामितो धा द्विरेययदस्तो यस्तु नो रराणः ॥१२॥

एकैराते लक्ष्म्योर्ध्व मर्येस्य साकं तन्वाज्जुसुतोऽर्ध्व आताः ।

तासां पार्थिवा निरित्तः अ हिंस्यः शिवा अस्मभ्यं जातवेदो नि यच्छ ॥१३॥

पुता एना व्याकरे खिले गा विहिता इव ।

रमन्तां पुषपां लक्ष्मीयोः प्रावीस्ता अनीनशम् ॥१४॥ [१०।१३]

॥११६॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—अश्विनः (१, अश्विनः) ॥ मन्त्रः— १ एतेश्विनः, २ द्विनोऽऽन्यद्विष्टुप्, (१ अश्विनोऽऽन्यद्विष्टुप्) एकपदान्तः ॥

नमो कुराम् अपयेताय चोदनाय १ धुषण्ये १ नमः शीतार्य पूर्वकासकुर्यने ॥११॥

यो अन्पेधुरुमयुष्टुम्येतीमं मयहृकमुम्पेत्स्यवतः ॥१२॥ [१०।१४]

॥११७॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ मन्त्रः— १ इन्द्राय वृक्षमी ॥

आ मुन्नीरेष्टु हरिमिर्वादि मयूरोममिः ।

सा त्वा के चिद् वि यमन् मि न प्राशिनोऽन्ति धन्यैव तौ ईहि ॥११॥ [१०।१५]

॥११८॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—सोमः, वरुणः, देवम ॥ मन्त्रः— १ त्रिष्टुप् ॥

ममीयि ते यमैवा आदयामि सोमस्तवा राजासुतेनानु वस्ताम् ।

तुरोर्वेयो धरुणस्ते कथोभु जयन्तं त्वास्तु देवा मन्दन्तु ॥११॥ [१०।१६]

॥ इति सप्तमं काण्डं समाप्तम् ॥

अथाष्टमं काराडम्

॥१॥ अवि—अथा ॥ देवता—आहुः ॥ अन्तः—१ पुरोहती त्रिष्टुप्, २, ३, १०—२१ अन्तःपुष्ट, ४, ६, १२, १६ अन्तःपुष्टि, ८, ९, १०, ११ त्रिष्टुप्, ७ त्रिषुविताद्व्यापत्री, ८ विराट् पथ्या वृहती, १२ पञ्चपदा अवापी; १६ विषदा सुरिङ्गाद्व्यापत्री, १८ द्विपदा सार्वनी सुरिङ्गाद्व्यापत्री ॥

अन्तःपुष्टि मृत्युदे नमः प्राणा अंशाना इह ते रमन्ताम् ।
 इहायमेतु पुरुषः सहासुना सूर्यस्य मामे अमृतस्य लोके ॥१॥
 उदेनं भगौ अग्रमीदुदेनं सोमो अंगुमान् । उदेनं मरुतै देवा उदिन्द्राणी स्वस्त्यै ॥२॥
 इह तेऽमृतिह प्राण इहायुरिह ते मनः ।
 उद् त्वा निश्चिन्त्याः पालेभ्यो दैव्या वाचा अरामसि ॥३॥
 उद् कामातः पुरुष मार्ष पत्वा मृत्योः पद्विषामवमुन्वमानः ।
 मा षिञ्चत्या अस्मास्तोकादग्नेः सूर्यस्य तृदशः ॥४॥
 तुम्हं वातः पपतां मातुरिया तुम्यै वर्षन्त्वमृतन्याषः ।
 धर्मस्ते तन्वेः शं तंवाति स्वां मृत्युर्दपतां मा प्र मेष्टाः ॥५॥
 उषानि ते पुरुष नादुषानि जीवहर्तु ते दधताति कृणोमि । ॥६॥
 आ हि रोहिमममृतं सुतं रथमथ निर्विर्विदधमा वदति
 मा ते मनस्तत्र गान्धा त्रिवो भून्मा जीवेभ्यः प्र मद्रो वानु गाः पितृन् ।
 विषं देवा अमि रक्षन्तु त्वेह ॥७॥
 मा गतानामा दीक्षीया ये अर्पन्ति पशवर्तम् ।
 आ रोह तर्भसो ज्योतिरेक्षा ते हस्तौ रमापहे ॥८॥
 रयामधे त्वा मा शुचत्तत्र श्रेयिती यमस्य यो पश्चिद्वी आनी ।
 अयोदेहि मा वि दीध्यो वारं त्रिष्टुः परादमनाः ॥९॥
 मैतं पन्थामनु गा मीध एष येन पूर्व नेयथ तं प्रवीणि ।
 समे एतत् पुरुष आ प्र पत्वा अथ परस्तादस्यं ते अर्वाक् ॥१०॥ {१}

रक्षन्तु त्वाप्रयो ये अस्त्वन्ता रक्षन्तु त्वा मनुष्यार्व यमिन्वते ।

वैश्वानरो रक्षतु जावर्षेदा दिव्यस्त्वा मा प्र धाम विद्यतां सुह ॥११॥

मा स्वां प्रध्यादमि मंस्तरात् संकशुकाचर ।

रक्षन्तु त्वा यौ रक्षन्तु पृथिवी सूर्यश्च त्वा रक्षतां चन्द्रमाश्च । अन्तरिक्षं रक्षतु देवदेवताः ॥१२॥

धोघर्षं स्वा प्रतीपोघर्षं रक्षतामस्यग्रर्षं स्वानचक्राघर्षं रक्षताम् ।

गोपाघर्षं त्वा जाघर्षिश्च रक्षताम् ॥१३॥

ते स्वां रक्षन्तु ते स्वां गोपायन्तु तेभ्यो नमस्तेभ्यः स्वाहा ॥१४॥

जीवेभ्यस्त्वा सुष्टुर्दे पापुस्त्रिंशो धाता यधातु सविता यार्धमाणः ।

मा स्वां प्राणो पलं हासुदमुं तेऽमुं हयामसि ॥१५॥

मा स्वां जुम्मः संहेनुर्मा तमो विदुग्मा जिह्वा पुहिः श्रमयुः कृया स्वाः ।

उत् स्वादिस्वा पर्सयो भरुन्तुदिन्द्रासी स्वस्तये ॥१६॥

उत् त्वा घोतह प्रयिभ्युत्त मुजार्पन्तिस्त्रामीत् । उत् स्वां मुत्सोरोर्षधयः सोर्वराशीरवीपयन् ॥१७॥

अयं देवा इहैवास्तव्यं माह्वत्रं गावितः । इमे सुहस्रवीर्येण दृत्सोहत् पारयामसि ॥१८॥

उत् स्वां मुत्सोरोपीवर् सं धंभन्तु यघोघर्षतः । मा स्वां व्यस्तकेरयोर्दे मा स्वां धृस्दो रदन् ॥१९॥

आहोर्पमविदं त्वा पुनरागाः पुनर्षयः । सर्वोऽमुं सर्वं ते यजुः सर्वपायुश्च तेऽविदम् ॥२०॥

व्यर्पात् ते ययोतिरभूदप त्वत् तमो अकमीत् ।

अप त्वन्मुस्तुं निर्मर्षतिमप यजमं नि दध्यसि ॥२१॥ [२][११]

॥२॥ अग्नि.—महा ॥ देवता.—आयुः ॥ कन्दा—१, २, ७ अग्निर्द जिह्व १, २६ आस्तरपशुकिः ४ मल्लारपशुकिः

६, १०, १६, १८, २०, २३-२६, २७ अतुष्टुर् १, १६ अथा यत्कि, ८ अतुष्टुमोतिमती पण्ये,

६ यघवदा जगती, ११, निहारपशुकिः १२, २२, २८ पुनरागृह्यती, १३ अिष्टुर्,

१४ यद्वपदा जगती, १७ अिष्टुर्पशुकिः १८ उपविष्टुर्पशुकिः २१ सप्तः यद्वपिः ४

आ रमस्योमामसुर्वस्य रतुष्टिमर्चिषामाना ऊरुदस्तिस्तु ते ।

अर्हं तु आयुः पुनरा रमामि रजुस्तमो मोषं ग्वा मा प्र मेधाः ॥२१॥

जीवतां ययोतिरभ्येष्टार्थीना त्वा हरामि अतशारदारथ ।

अरुमुन्वन् मृत्युपाशानशक्तिं द्रापीम् आर्षुः अतुरं तं दधामि ॥२२॥

वातात् ते प्राणमविदं सूर्यश्चक्षुरहं तव ।

यत् ते मनुस्त्वमि तव धारयामि सं विस्वाहूर्वेदं जिह्वयालपन् ॥२३॥

श्रान्तेन त्वा द्विपदां चतुष्पदामपिर्धिव जातमपि सं धामसि ।

नमस्ते मृत्यो चक्षुषि नमः प्राणाय वेऽक्षरम् ॥४॥

अयं जीवतु मा मृत्युं सं समीपामसि । कृणोम्यस्ते भेषजं मृत्यो मा धुर्यं वधीः ॥५॥

जीउलां मंधारिणां जीविन्तीमोषध्यामदम् ।

श्रापमाणां सहमानां सहस्रतीमिह हुवेऽस्मा अरिष्टतावये ॥६॥

अपि इति मा रंभयाः मुनेमं तत्रैव सन्तसर्वहावा इहास्तु ।

मजोषायां मृहत्तं शर्म यच्छतमपसिभ्यं द्रुतिं धंत्तमार्थः ॥७॥

अस्मि मृत्यो अपि ब्रह्मं देयस्त्रोदितोऽवमेतु ।

अरिष्टः सर्वाङ्गः सुधुग्जस्तां श्रुतहीघन आत्मना भुजं परमुवाग् ॥८॥

देवानां हेतिः परि त्वा दृणक्त पारवाणि स्वा रजस्तु उत स्वा मुस्योरपीपरम् ।

आरादमि कृष्यादं निष्करंभ्योऽरुते ते परिधिं दधामि ॥९॥

यत् ते निपानं रजसं मृत्यो अनयगुर्ध्वयि ।

पुप इमं तस्माद् रवंष्टो प्रताप्ते धर्मं कथयसि ॥१०॥ { ३ }

कृणोमि ते प्राणायानो अरं मृत्युं दीर्घमयुः स्वस्ति ।

वैवस्वतेन प्रहिताम् यमदूतांभरतोऽयं सेधामि सर्वान् ॥११॥

आरादसीति निर्व्यति परो आरिं कृष्यादः विशाधान् ।

रक्षो यत् सर्वं दुर्मूर्तं तत् तमं दुषाणं हन्मसि ॥१२॥

अपेष्टं प्राणममृतादायुष्यतो बन्धे जातवेदसः ।

यथा न रिप्यां अमृतः सुजससुस्तत् ते कृणोमि तर्ह्ये ते समृध्यताम् ॥१३॥

शिवे ते स्वां धानार्णविशि अंसतापे अमिक्षिधौ ।

शं वे धर्म आ संपत्तु शं चातो वातु ते दूदे ।

शिवो अमि धरन्तु त्वाणो दिव्याः पर्यस्वहीः ॥१४॥

शिवोऽस्ते सन्त्योषधम् उत रोगार्णमधरस्या उच्येते द्रुविवीमभि ।

तत्र रगदित्पौ रचतां धर्पोचन्द्रमसोऽुमा ॥१५॥

यत् ते वासः परियानं या नीमि कृणुषे त्वम् ।

शिवं ते तन्वेऽं तत् कथयः संस्पयोऽद्वैतमस्तु ते ॥१६॥

यत् धुरोर्धं मर्चयतां मुतेनसा यन्ना वपसि केरासमुष्टु । शर्मं ह्रस्वं मा न आयुः प्रमोषीमि ॥१७॥

शिवो ते स्तां ब्रौह्मिष्यार्वनल्लासार्वदोषधी । एतौ यस्मिं वि वक्षिते एतौ मुञ्चतो अंहस्तः ॥१८॥
 यदुदनासि यस्मिंरसि धान्यं कृष्णः पर्यः । यदाद्यं यदनाद्यं तथै ते अन्नमविषं कृणोमि ॥१९॥
 अहं च त्वा रात्रये चोमाम्यो परि दक्षति । अरात्रयेभ्यो निपुस्तुम्यं दुर्म मे परि रक्षत ॥२०॥ { ४ }
 शतं तेऽयुर्वं हायनान् द्वे युगे व्रीहिं चत्वारिं कथयः ।
 इन्द्राग्नी विषं देवास्तेऽस्तु मन्यन्तमईषीयमानाः ॥२१॥
 शूरदै त्वा हेमन्तायं वसुन्तायं ग्रीष्माय परि दक्षति ।
 वर्षाणि तुम्यं स्योनानि येषु यथैन्त ओषधीः ॥२२॥
 भूत्पृथो द्विपदं मृत्पृथो चतुष्पदाय । तस्मात् त्वां भूत्योगोपतिरुत्तरामि स मा विमेः ॥२३॥
 सोऽस्मिन् न संरिष्यसि न संरिष्यसि मा विमेः । न वै तत्र त्रियन्ते नां यन्त्यधुमं तमः ॥२४॥
 सद्यै वै तत्र जीयति गौरश्वाः पुर्लयाः पशुः । यत्रेदं ब्रह्मं निवर्तं परिधिर्जीवनाय यम् ॥२५॥
 परि त्वा पातु समानेभ्योऽभिचारान् सवन्धुभ्यः ।
 अमन्त्रिमन्त्राभूतौऽजिजीवो मा तं हसिषुमन्वः शरीरम् ॥२६॥
 ये मूरयधु पर्येकान्ते या नाश्रु अवितापोः । मुञ्चन्तु सस्मात् त्वां देवा अयेर्विभानुरादधि ॥२७॥
 अग्नेः शरीरमसि पारयिष्यु रंछोदासि सपत्न्या ।
 अयो अमीमुचार्तनः पूतदुर्गन्धं मेपुजम् ॥२८॥ { ५ } { १२ }
 ॥३॥ अविः—आतन ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्रः—१-६, ८-१३, १३, १६, १८-२०, २४ विष्णु १, ७, १६, १७, १८, २१ शूरिष् विष्णु २, २२, २३ अश्वि २, २४ इन्द्राग्नी वसुन्ता, २६ याम्यो ॥
 रंछोदयं बाजिनमा जिघमि मित्रं प्रथिगृह्यं यामि शर्म ।
 शिशानो अग्निः ब्रह्मभिः समिद्धः स नो दिष्टः स विषः पातु नष्टम् ॥३॥
 अयोर्दष्टो अविषा यातुधानानुर्वं स्पृश जातवेदः समिद्धः ।
 आ जिघ्रया मूर्देवान् रभस्य क्रव्यादां वृष्ट्यापि धत्स्वास्तम् ॥३॥
 उभोर्मयाविघ्नं घेहि दंष्ट्रं हिंस्रः शिशानोऽज्वरं परं च ।
 उतान्तरिक्षे परि यामान्ते अग्नेः स वैद्यमि यन्तुधानान् ॥३॥
 अग्ने त्वच्च यातुधानंस्व भिक्षि हिंसाघनिर्दंसा इन्वेनम् ।
 प्र पवांशि जातवेदः गृहीदि क्रव्यात् कंविष्युर्धि विनोत्सेनम् ॥४॥
 यत्रेदानीं पर्यसि जातवेदसिहन्तमग्नं हुत वा चरन्तम् ।
 उतान्तरिक्षे पतन्ते यातुधानं वपस्तां विष्य शर्वा शिशानः ॥५॥

- यत्तिरिषुः सुनर्ममानो अग्रे वाचा श्रुत्यां कश्चनमिदिदानः ।
 तामिनिष्य हृदये यातुधानान् प्रवीचो वाहन् प्रति मदम्पेपाम् ॥६॥
- उत्तरं चान्स्त्वृष्टादि जातयेद उत्तरं माणां श्रुतिभिर्वातुधानान् ।
 अग्रे पूर्वो नि जेहि शोशुचान् आमादुः स्त्रिष्टुस्तर्पदन्त्वेनीः ॥७॥
- इह प्र श्रुहि यत्तमः सो अग्रे यातुधानो य इदं कृणोति ।
 तमा रंभस्व तमिषा यथिष्ठ नृपधंसुषुषुषे रण्वयेनम् ॥८॥
- तीचलोनाते चक्षुषा रच ध्वं प्रान्चं परमुप्यः प्र ख्यं प्रचेतः ।
 त्रिस् रक्षोस्पभि शोशुचान् मा त्वा दमन् यातुधानां वृचचः ॥९॥
- नृपश्चा रचः परं पश्य त्रिष्टु तस्य प्रीणि प्रति मृषीप्रग्रा ।
 तस्यभि पुष्टीरस्ता मृषीहि नेषा मूलं यातुधानस्य वृष ॥१०॥ { ९ }
- प्रियांतुधानः प्रीतिं त एतुतं यो अग्ने अर्चसेन हर्ति ।
 तमर्चिषो स्कूर्जयन्मातयेदः समचर्मेन वृणते नि पुंरधि ॥११॥
- यदमे अद्य मेधुना शर्पातो यद् वाचस्तुष्टं जनयन्त रेभाः ।
 मुन्योर्भनसः श्रुत्यां चायते या तपा विष्य हृदये यातुधानान् ॥१२॥
- परां मृषीहि तपसा यातुधानान् पराग्ने रचो हरेता मृषीहि ।
 पराधिषा मूरदेवान्वायिहि परांमुदुः शोशुचतः मृषीहि ॥१३॥
- पशुध देवा पुंनिनं मृदन्तु प्रत्यर्गेन शुक्पां बन्तु मृष्टाः ।
 वाचास्तेन शरं श्रव्यन्तु मर्मन् विष्वस्तेषु प्रीतिं यातुधानः ॥१४॥
- यः पौरुषेयेषा वृषिषा समदग्ने यो अश्व्येन पशुनां यातुधानः ।
 यो अग्न्याया मरति धीरमेमे तेषां श्रीर्पाणि हस्तपिं वृष ॥१५॥
- विपं गवां यातुधानां गरन्ताया वृषन्तामर्दितये दुस्वाः ।
 परेणान् डेयः संविता र्ददातु परां भ्रातृमोर्षधीनां जयन्ताम् ॥१६॥
- शुचन्तरीणं परं त्रिषीषास्तस्य मारुहि यातुधानो वृचचः ।
 प्रीपुंमते यत्तमस्तुष्टपशुत्वं तं प्रत्यर्ग्यधिविषा विष्य मर्षेणि ॥१७॥
- सुनादमे वृणसि यातुधानान् न त्वा रवांसि वृत्तनस्य निग्युः
 सुहर्म्युपानन्तु दह पन्थादो गा तं देत्या वृचत्त देव्यायाः ॥१८॥

त्वं नो अये अधरादुदुहस्तं पश्चादुत रेधा पुरस्तात् ।

प्रति त्वे तं अजरासुस्तर्षिष्ठा अपर्शसुं योर्ध्वचो दहन्तु ॥१६॥

पश्चात् पुरस्तादधरादुतोत्तरान् कविः काव्येन परि वाञ्छते ।

सखा सखायमनरो जस्मिणे अये सती अर्धर्षस्त्वं नः ॥२०॥[७]

सदंश्च चक्षुः प्रति घेदि रेवे शपारुजो येन पर्यसि यातुधानान् ।

अधर्वयज्ज्योतिषा देव्येन सुस्यं ध्वेन्तमचितं न्योऽप ॥२१॥

परि त्वाग्रे पूरं न्यं विप्रं सहस्य धीमहि । पुषद्वर्ष दिवेर्दिवे इन्तारं भक्षुरारवः ॥२२॥

विपेक्षं भक्षुरारवः प्रति रम रुचसो जहि । अये त्तिमेन शोचिषा तपुष्यामिरुर्चिभिः ॥२३॥

वि ज्योतिषा बृहता भात्पक्षिराविर्विस्त्राणि कृणुते महिषा ।

मर्दिपीर्मायाः सवते दुरेयाः शिशीति मृगो रक्षोभ्यो विनिचर्चं ॥२४॥

ये ते मृगो अजरं जातयेदस्तिग्मर्होषी ब्रह्मसंशिते ।

साम्यां दुर्हर्दिषाभिदासन्तं किशीदिनं प्रत्यप्यन्मर्षिषा जातयेदो वि निचर्च ॥२५॥

अपी रक्षोसि सेधसि शुक्रयोधिर्नरस्यैः । शुचिः पायक ईदपः ॥२६॥[८][२।१

॥४॥ पक्षिः—आतमा ॥ देवताः—अधरादुतोत्तरान् अजरासुः ॥ कव्यः—१-७, १६, १८, २१ जगतीः ॥-१४,

१६, १७, १८, २१, २२ छिन्दुः, २०, २३ सुविच्छिन्दुः, २४ यजुष्य ॥

इन्द्रासोमा तपसु रक्षं दुग्न्तुं न्यर्षयतं वृषणा तमोवृधः ।

परां मृषीतमचितो न्योऽपत् इतं नुदेयां नि शिशीतमस्त्रिषाः ॥१॥

इन्द्रासोमा समपर्शसमुत्पत्तं तर्पयस्त पुरुषिर्मा ईष ।

अस्त्रिषे पत्पादं घोरचक्षुसे द्वेषो चक्षमनयाय किशीदिनं ॥२॥

इन्द्रासोमा दुष्कृती बने अन्तरंतासभ्यो तर्षसि प्र विध्यतम् ।

यतो नैरां पुनरेकश्चनोदम् तद् वामस्तु सहसि मय्युमच्छवः ॥३॥

इन्द्रासोमा वर्तयत् दिवो वधं सं पृथिव्या अपर्शसाय तर्ह्यम् ।

उत् संचतं स्वयं पर्वतेभ्यो येन रक्षो यातुधानं निजूर्वेषः ॥४॥

इन्द्रासोमा धुर्वपत् दिवस्पर्षमित्रोभिर्गुणमर्यहन्मभिः ।

तर्पुर्वधेमिरजरेभिरास्त्रिणो नि पशोनि विष्यत् यन्तु निस्वरम् ॥५॥

इन्द्रासोमा परि वां भूत विचतं इयं प्रतिः कृत्यायेव वाजिनां ।

पां वां होत्रं परिदिनोभि मेघयेमा ब्रह्मसि नृपती इय जिन्वयम् ॥६॥

- यत्तेरिषुः संनर्ममानो अग्रे वाचा श्रुत्वा अक्षानिभिर्दिहानः ।
 तामिर्विष्य दृढये यातुधानान् प्रतीचो बाहून् प्रति मरुग्येषाम् ॥६॥
- उत्तरान्धानस्त्वृणुहि जातवेद उत्तारं माशौ च्छटिर्मियातुधानान् ।
 अग्ने पूर्वो नि जहि शोशुधान आमादः चिक्कस्तपदन्तर्नेरीः ॥७॥
- इह प्र श्वेहि यतमः सो अग्रे यातुधानो य इदं कुशोति ।
 तमा रमस्य सुमिथा यषिष्ठ जुषर्षतुषष्टुषि रन्धयेनश्च ॥८॥
- तीक्ष्णेनाग्ने चक्षुषा रथ यत्तं प्राप्स्यं यस्तुभ्यः प्र वाप्य प्रचेतः ।
 द्विस्त्रं रक्षास्त्वमि शोशुधानं मा रथा दमन् यातुधानां नृचक्षः ॥९॥
- नृचक्षा रथः पौरं पश्य त्रिषु तस्य त्रीणि प्रति शृणुष्वग्रा ।
 तस्यमि पुटीरंसा मृषीदि त्रेधा मूलं यातुधानस्य तृण ॥१०॥ {६}
- त्रिषीतुधानः प्रसितिं स एषूर्ध्व यो षग्ने अर्द्धतेन हन्ति ।
 तमर्षिषा स्कुर्मदेन्मातवेदः समचर्मेनं वृणुते नि युंश्चि ॥११॥
- यदप्रे अथ मिथुना शपातो यद् प्रापस्तुष्टं जनयेन्व देवाः ।
 मन्वोर्मेनतः शूरयाह जायते या तपो विष्य दृढये यातुधानान् ॥१२॥
- परां शृषीति तपसा यातुधानान् पराग्ने रथो हंसा शृषीदि ।
 परार्षिषा मूर्देयाश्छृषीहि परास्तुष्टः शोशुक्षतः शृषीदि ॥१३॥
- पराय देवा वृजिनं शृणुन्त प्रसर्गेन शपयां यन्त सृष्टाः ।
 यायास्तैर्न शरंश्च ष्वज्जु मर्मन् विबस्वीतु प्रसितिं यातुधानः ॥१४॥
- यः पीक्षेयेषां कृषिषां समद्रेके यो अश्वेभ्यं पशूनां यातुधानः ।
 यो अष्टयाया मरंति क्षीरमेनं तेषां शीर्षाणि हरतापि बुध ॥१५॥
- विपं गवां यातुधानां मरुत्ताया वृषन्तामर्दितये दुस्त्रेवाः ।
 वैर्यान् देवाः संविता दंदाहु परां मागधोर्षधीनां जयन्ताम् ॥१६॥
- सुंयस्सुरीयं परं कुक्षिर्गोपास्तस्य माशीद् यातुधानो नृचक्षः ।
 पीयूषमग्रे यतमस्तिहंप्तात् तं प्रत्यग्र्यर्षिषा विष्य मर्षेणि ॥१७॥
- सुनादमे ह्यसि यातुधानान् न त्वा रक्षांसि पृबन्तासु जिभ्युः
 समुमानन्तु दद फन्वाहो मा तं देवा सुचत देव्यायाः ॥१८॥

एत उ स्ये पतयन्ति यथातव इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सवोऽदोम्यम् ।

शिशिति शुक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं स्रजदशर्णि यातुमदम्यः ॥२०॥ {१}

इन्द्रो यातुनामभयत् परासुरो हविर्मर्षीनामभ्याविर्वासात्पा ।

अभीष्टं शुक्रः परशुर्यपा वनं पात्रैव सिन्दन्तत यत्तु रक्षतः ॥२१॥

दत्तकपातं शुशुलकपातं जहि थापातुमुत कोकपातम् ।

सुपर्णयातुमुत गृध्रयातुं दृषद्वेव प्र शृणु रक्ष इन्द्र ॥२२॥

मा नो रक्षो अयि नन्द यातुमावदपोच्छन्तु मिथुना ये किंमोदिनः ।

पृथिथी नः पार्थिथात् यास्वर्दस्रोऽन्तर्धिं दिव्याम् पात्वस्मान् ॥२३॥

इन्द्रं जहि पुमांसं यातुपार्जमुत शिवं मायपा मापादानाम् ।

विधीधातो मूर्देवा ष्टदन्तु मा ते रक्षान्स्वर्गमुधरन्तम् ॥२४॥

प्रति चक्षु वि चक्षेत्रन्न सोम जातुतम् । रक्षोभ्यो युधर्मस्पतमशर्णि यातुमदम्यः ॥२५॥ {११} {२२}

॥५॥ अयिः—शुक्रः ॥ देवताः—मन्त्रोक्तः ॥ शब्दः—१, ६ उपरिहाद् श्रुती, २ लिपिश्च विराट् व्यापरी, ३ सुविष्
वापरी, ४, ११, १३, १४-१८ अक्षुपट्, ५ सुविष् संस्तमपक्षिः, ७, ८ कञ्जममञ्जुपट्, ९ श्रुस्वतिर्जगती,
१० विष्पट्, ११ अय्या पक्षिः, १२ पक्ष्वा जगती, १३ श्रुस्वाद् श्रुती, १४ अगतीर्मा विष्पट्,
१० विराट्गर्भाऽऽस्तापक्षिः, ११ विष्पट् श्रुति, १२ सप्तपदा विराट्गर्भा सुविष् श्रुती ॥

अयं प्रतिस्वरो मणिर्धरि धीराम् पथ्यते । धीर्यवान्त्वपत्नहा शूरवीर । परिपार्थः सुमङ्गलः ॥२॥

अयं मणिः संपत्नहा सुवीरः सदैवान् याजी सदैवान् उग्रः । प्रत्यक् कृत्य दूपयमेति धीरः ॥२॥

अनेनेन्द्रो मणिर्ना वृत्रनहन्नेनास्तुगुन् पराभावयन्मनीषी ।

अनेनाजयत् धावाश्रयिणी उमे इमे अनेनाजयत् प्रदिश्वर्ततः ॥३॥

अयं स्यात्पयो मणिः प्रतीवर्तः प्रतिस्वराः ।

ओजस्वान् विमुधो वृशी सो अस्मान् पशु सध्वतः ॥४॥

तदधिराहु तद् सोम आहु हृस्वर्तिः सन्निवा तदिन्द्रः ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्वाः प्रतिस्वरेरजन्तु ॥५॥

अन्तर्दधे धावाश्रयिणी उताहृत सध्वम् ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्वाः प्रतिस्वरेरजन्तु ॥६॥

ये स्यात्पत्यं मणिं जन्तु गर्भीणि कृत्वाते । सध्वं ॥ दिग्मस्तु वि कृत्वा वापते वृशी ॥७॥

स्यात्पत्येन मणिं प्रदिश्वेव प्रवीषिषा । अजैषु सर्वाः पृतन्तु वि यथो हन्ति रक्षतः ॥८॥

प्रति स्मरेयां तुजयन्निरेवेहं द्रुहो रुचसो मङ्गरावता ।
इन्द्रासोमा दुष्कृते मा सुमं भूद् यो मा कदा निदमिदासति द्रुहः ॥७॥

यो मा पाकेन मनसा चरन्तमभिनष्टे अर्हतेमिर्चोमिः ।
आर्य इव काशिनो संष्टमीता अश्वंस्तुवास्त इन्द्र वृक्षा ॥८॥

ये पाकशंसं निदरन्त एवेयं मा भद्रं दुषयन्ति स्वधार्मिः ।
अर्ये वा ताव प्रददातु सोम वा दधातु निर्हतेरुपस्ये ॥९॥

यो नो रसं दिशति पिब्यो अग्ने अश्वानां गवां यस्तनूनाम् ।
रिपु स्तेन स्तेयुकृद् दध्मेतु नि व हवितां तन्वाहे तना च ॥१०॥{६}

पुरः सो अस्तु तन्वाहे तना च तिस्रः पृथिवीरवो अस्तु पिश्याः ।
प्रति ह्यप्यतु यशो अस्व देवा यो मा दिवा दिप्यति यश्च नक्षत्रम् ॥११॥

सुविहानं चिह्नितपे जनाय सञ्चासंश्च यचंसी पस्पृषाते ।
तयोर्धत्तु सस्यं यत्तुरहजोपुस्तदितु सोमोऽग्रति हव्यपासंश्च ॥१२॥

न वा उ सोमो वृजिनं दिशेति न सुविर्धं मिथुना धारयन्त्वथ ।
हन्ति रवो इत्यासुद् यदन्तमुमाविन्दस्व्य प्रतिती शयाते ॥१३॥

यदि ग्राहमर्हतेनो अस्मि मोर्य वा देवो अर्घ्युरे अग्ने ।
किमुस्मभ्यं जातयेदो हृषीषे द्रोणयार्चस्ते निश्चयं संचन्ताम् ॥१४॥

अपा मरीत्य यदि पातुषानो अस्मि यदि वासुस्त्वपु पूरुषस ।
अन्ता स शीरेर्दशमिभि पूया यो मा भोषुं यातुधामेस्पाहे ॥१५॥

यो मापातु यातुधामेस्पाह यो मा रुषाः शुचिरस्मीत्पाहे ।
इन्द्रस्तं हन्तु महता पुत्रेण विष्वस्म जन्वोर्लुमस्पर्दीष्ट ॥१६॥

प्र या जिगाति खर्गलेन नक्षमर्षं द्रुहस्तन्वर् मृहपाता ।
यजमेनन्तमन् सा षेदीष्ट ज्ञानाणो भन्तु रुचसं उपन्दैः ॥१७॥

नि लिध्वष्यं मरुतो मिचिषाच्छतं ह्यमापतं रुचसुः सं पिनष्टन ।
वयो ये भूत्वा पठयन्ति नक्षत्रिण्ये वा रिषो दधिरे देवे अर्घ्युरे ॥१८॥

प्र यत्तय दिवोऽग्रमानमिन्दु सोमेशितं मघवन्सं शीयाधि ।
प्राज्ञे अपाह्वे अघणद्दृष्टोर्हमि अहि रुचसुः पर्यतेन ॥१९॥

याः कृत्या आङ्गिरसीर्याः कृत्या आङ्गिरीर्याः कृत्याः स्वयंकृता या उं ज्ञान्येभिरार्थवाः ।

उमयीस्ताः परा यन्तु पत्रावतो नरवि नान्यार्थे अवि ॥६॥

अस्मै मणिं वर्यं यश्नन्तु देवा इन्द्रो विष्णुः सविता रुद्रो अग्निः ।

पूजापतिः परमेष्ठी विसत् यैशानर अर्पयश्च सर्वे ॥१०॥ { १२ }

उत्तमो अस्मोपेधीनामन्द्वाभजगतामिव व्याप्यः शर्पदाभिव ।

यमैरुत्तमार्पिदाम ते प्रमिस्पाशनयन्तिक्वम् ॥११॥

स इह व्याप्यो संवृत्तयो सिंहे अथो वृषा । अयौ सपत्नकरीनो यो विर्मर्त्तमं भुक्तिम् ॥१२॥

नैनं धनस्यपुस्तो न मन्धुषा न मर्त्याः । सर्वं दिशो वि रोजति यो विर्मर्त्तमं भुक्तिम् ॥१३॥

कुरपपुस्त्यामसृजत कुरपपस्ता सर्वेस्पत् ।

अविभुस्वेन्द्रो माहो विभ्रेत् संभेपिणेऽजयत् । मणिं सुहृत्कीर्त्तुं वर्यं देवा अंकुषवत ॥१४॥

यस्ता कृत्यामिपस्ता वीक्षामिप्यैस्ता निधौसति ।

प्रत्यक् त्वमिन्द्र तं जेहि यवौघा शतर्षवला ॥१५॥

अयमित्त्व वै प्रतीवर्त ओमेस्पान्तंजुयो मुषिः । पूजा धनं च रक्तु परिपार्श्वः सुमुहलः ॥१६॥

असृपुलं नौ अधुरदसपुलं न वत्तरत् । इन्द्रोसपुलं नोः दधाज्योतिः शूर दुरस्कृषि ॥१७॥

वर्यं मे दधातुयिषी यमोदुर्वर्म धर्मैः । वर्यं म् इन्द्रभ्रामिश्च वर्यं धाता दधातु मे ॥१८॥

येन्द्राय वर्यं यदुलं यदुलं विर्यं देवा नाति विष्पन्ति सर्वे ।

तन्मै सुन्वै श्रापतां सुर्वैर्तां बुद्धदासुष्मान्जुरद्विर्वैषासांति ॥१९॥

आ मांरुषद् देवमुषिर्मुदा अविष्टतांस्ये । इमं मेविर्मभितर्विशध्वं समुपानं त्रिवर्क्यमोजसे ॥२०॥

अस्मिभन्तो नि दधातु नुम्वमिमं देवास्तो अभिसर्गिशध्वम् ।

दीर्घापुत्वापे शतशारदायामुष्मान्जुरद्विर्वैषासांत् ॥२१॥

स्वस्तिदा विशां पविर्भुवद् विप्रधो वशी ।

इन्द्रो यन्नात ते मणिं जिगीषां अर्षराजितः सोमपा अमर्यकृतो वृषा ।

स त्पो रक्तु सुर्वैर्तां दिक्ष नर्कं च विधतः ॥२२॥ { १३ } { ३१ }

॥६॥ अविः—अभ्युपगम्य न देवता—अन्त्रोच्य । मातृगम्य, १६ ग्राह्यस्वपति ॥ अन्त्रो—१, ३-८, १३, १८-२४

अङ्गुष्ठ १ २ अन्त्रोच्य वृषाः १० अङ्गुष्ठा अङ्गुष्ठा ११, १२, १३, १४ अङ्गुष्ठा अङ्गुष्ठा १२ अङ्गुष्ठा अङ्गुष्ठा,

१० अङ्गुष्ठा अङ्गुष्ठा ११

यो तं मातोन्मार्गं ज्ञातायाः पविदेदी । दुर्यासा वज्र मा गृधदस्तिरा उत वत्सपः ॥२॥

पुल्लालुपुल्लालो शकुं कोकं मलिम्बुचं पलीनकम् । आथेपं वमिरोत्तसुम्वर्षीत्यं प्रमीलिनम् ॥२॥

मा सं वृतो मोघं स्य ण्कृत्तु बर्त्तं सुपोऽन्तरा । कुशोर्म्यस्यै मेपुजं वज्रं दुर्गामनातेनम् ॥३॥

दुर्गामां च सुनामां चोमा संवृतेमिच्छतः । अरायानपे हन्यः सुनामा सेलमिच्छताम् ॥४॥

यः कुप्याः किरणसुर स्तम्बज उत तुर्विदकः । अरायानस्या मुष्काभ्यां भंसुस्रोत्रं हन्मति ॥५॥

अनुजिघं प्रेमशर्तं कन्यादेमुत रेहिदम् । अरायांश्चक्षुक्किच्छित्तो वज्रः पित्रो अनीनशत् ॥६॥

यस्त्वा स्वर्त्तं निपद्यते भ्राता भूत्वा पित्रे च । पुनस्तान्स्त्वैवावितः क्लीवरूपंस्तिरुष्टिनः ॥७॥

यस्मां स्वपन्ती स्तरति यस्त्वा दिप्यति जलवतीम् ।

छायामिषु प्र तान्स्वर्दः परिफर्मसनीनशत् ॥८॥

यः कुशोर्त्तिं मुतयस्त्तामवंतोकाभिमां क्षिर्यम् । तमोपधे त्वं नाशयास्याः कुमलमभिनयम् ॥९॥

ये शालाः परितुत्यन्ति स्यायं गर्दभनादिनः ।

कुल्लाला ये च कश्चिलाः फकुमः कुरुमाः क्षिमाः ।

तानोपधे त्वं गुन्धेन विपूषीनाम् मि नाशय ॥१०॥ { १४ }

ये कुन्धाकाः कुल्लामाः कूर्पादुर्गानि विचरति ।

बलीया इव प्रवृत्त्यन्तो धमे ये कुर्वते वोषं तानितो नाशयामसि ॥११॥

ये सूर्यं न तितिवन्त आतपन्तमसुं दिवः ।

अरायान् वस्तवादिनीं दुर्गन्धोक्षोर्त्तितास्यान् मर्कटान् नाशयामसि ॥१२॥

य आत्मानमितिमात्रमसं आघाय चित्रति । स्त्रीणां श्रेणिप्रकोदिन् इन्द्र रक्षांसि नाशय ॥१३॥

ये पूषे वृधोऽं मन्ति हस्ते भृङ्गक्षि मिश्रतः ।

आपलेस्याः प्रहसिर्न स्तभ्ये ये कुर्वते वयोविस्तानितो नाशयामसि ॥१४॥

येषां पुधात् प्रपदानि पुरः बाष्पीः पुरो मुला

स्वलागाः शकधर्मजा उरुपडा ये च मरुमटाः कुम्भहृन्का अयाशर्वः । ॥१५॥

तानस्याः प्रदणस्यते प्रवीरोधेन नाशय

परिस्तादा अप्रचक्षुषा अप्रिष्टाः सन्तु पपटगाः । ॥१६॥

अयं मेपज पादस्य य इमां संविपृत्तस्यपतिः स्वपति क्षिर्यम्

उद्धर्षिणं मुनिदेशं जम्भयन्तं मरीमृशम् । उपेकन्तमुद्धमलं तुण्डेकन्तमुत शार्दुदम् । ॥१७॥

पदा प्र विध्य पाष्पणीं स्पाली गौरिय स्पन्दना

यस्ते गर्भं प्रतिमुशाब्जान् वा मारयन्ति ते । पिद्वस्तमुग्रधन्वा कूखोर्तु हृदयाविषम् ॥१८॥

ये अग्नौ जातान् मारयन्ति घर्षितो अनुशोरेते ।

स्त्रीप्रोगान् पिद्वो रन्ध्रधर्षन् यतो अग्रमिवागतु ॥१९॥

परिस्पृष्टं धारयतु यद्विषं मारं पादि तत् । गर्भं त उग्रौ रक्षतां मेपञ्जी नीविमार्गी ॥२०॥ { १५ }

पुनरुत्सात् सङ्गृह्णात् रक्षार्थं कटुव नयकात् । प्रजायै पत्यै त्वा पिद्वः परि पातु त्रिमीदिनः ॥२१॥

द्वयां श्वास्तुरवाश्च पक्षपादश्चनहुरेः । वृन्तोदमि मृतधैतः परि पादि बरीकृतात् ॥२२॥

य आसं मांसमदमि पौर्ण्येयं च ये कृधिः । गर्भान् रक्षादन्वि केशुवास्तानितो नाशयामसि ॥२३॥

ये धर्षीति परिसर्पन्ति स्तूपेन श्वशुंसादर्थि । वृजश्च वेर्षां पिद्वश्च हृदयेऽधि नि रिष्यताम् ॥२४॥

पिद्वं रक्षु जायमानं मा युष्मैस्त्विदं कृतम् ।

आयुतादौ गर्भान्मा दंसुञ्च वाधंस्तेनः त्रिमीदिनः ॥२५॥

अप्रजास्त्यं मातैवस्तमाह रोदमयमारुयम्

कृषादिषु सज्जं कृत्यादिषु प्रसिं श्वेषु चतु ॥२६॥ { १६ } { ३१२ }

॥७॥ अथि —अपली ॥ रेका—मेवायं, अतएव, ओपचय । अन्वा—१, ७, ८, ११, १३, १६-१३, २० अतएव ।

१ उपदिष्टाः सुगिं हृदयी । २ पुराणिकः । ३ पञ्चपदा पराङ्मुक्तियोगी । ४, १०, १३, पन्ना पक्षिः,

५ विराट्प्रभो अतिष्ठ पन्ना वृत्तिः । ६ द्विपदाऽप्यौ अतिष्ठपुष्टम् । ११ पञ्चपदा विराट्प्रियवती । १४ अपरि-

हातिनपुर हृदयी । [१३ जिह्वः । २४ अतएव अपली] २६ विपुलपुष्टम्, १८ अतिष्ठपुष्टम् ॥

या युष्मो याम् शुका रोहिणीकृत वृक्षयः । अतिक्तीः कृष्णा ओषधीः सर्वा अश्वाध्वदामसि ॥१॥

त्रायन्तामिं पुरुषं यदमाव देवेषित्तादर्थि ।

यासां घीषित्ता पृथिवी आता संमुद्रो मूलं वीरुषां अमृषं ॥२॥

आपो अग्रं दिव्या ओषधयः । तास्ते यत्नमेनस्पृशद्वादिद्वादनीनवान् ॥३॥

प्रस्तृणुषीः स्तम्भिनीरेषंशुद्धाः प्रस्तन्वतीरोषधीरा यदामि ।

श्रृङ्गमतीः कापिदनीर्या निशान्ता द्वयामि ते वीरुषां वैश्वदेवीरुग्नाः पुंस्तृणजीवनीः ॥४॥

पश्च वः सदैः सद्माना वीर्यैर् यषं वो वसम् ।

तेनेममस्माद् यत्नमाद् पुरुषं सुध्वतौषधीर्या कृणोमि मेपञ्जम् ॥५॥

जीरतां नैपारिषां जीरन्तीमोषधीमदम् ।

अरुन्धतीमुष्यन्तीं पुष्पां मधुमतीमिह इवेज्जमा अतिष्ठताये ॥६॥

इहा यन्तु प्रचेतसो मेदिनीर्वचसो मय । यथेमं प्रास्यामसि पुरुषं दुरितादधि ॥७॥

अथेयसो श्रुतां भर्ता या रोदन्ति पुनर्लयाः । ध्रुवाः सहस्रनाम्नीषेयजीः सन्त्वार्युताः ॥८॥

अवकोत्वा उदकोत्तमान् शोषधयः । नृपन्तु दुरितं तीक्ष्णशुक्लार्जः ॥९॥

उन्मुच्यन्तीर्विकृताः उवा या विषदूर्वाः ।

अथो वलासुनाराणीः कृत्यादुपणीथ यास्ता इहा मुन्त्वोपधीः ॥१०॥ { १७ }

अपञ्चिताः सदीपसीर्वोरुयो या अविष्टुताः । शार्पन्तामस्मिन् ग्रामे गामयं पुरुषं पशुम् ॥११॥

मधुमन्मूलं मधुमदप्रमातां मधुमन्मधुयं वीरुषां वभूय । मधुमत् पृथं मधुमत् पुण्य- ॥१२॥

मातां मधोः संगता अमृतस्य भुक्तो मृतमयं दुहतां गोपुंरोमयम् ॥१३॥

यार्थताः किर्यसीभेमाः पृथिम्यामध्योपधीः । सा मां सहस्रपुण्यां मृत्योर्मुन्त्वन्तर्हस्तः ॥१४॥

वैद्यावो मयिपीरुषां शार्पमाखोऽमिशस्तिषाः ।

अमीवाः सर्वा रक्षास्पर्षं हुन्त्यधि दूरमस्मत् ॥१५॥

तिहस्वेष स्तनयोः सं विजन्तोऽवेति विजन्तु पाभृताम्यः ।

गदां यक्ष्मः पुरुषाणां वीरुक्षितिरुचो नाभ्यां पतु श्रोतयाः ॥१६॥

मुमुयाना ओषधयोऽवेतिषात्तरादधि । भूमिं संतन्युपीरितं पातां राजा वनस्पतिः ॥१७॥

या रोदन्त्यास्तिरुसीः पर्वतेषु सुमेधुं च । ता नः पर्यस्वतीः श्रिता ओषधीः सन्तु शं दूदे ॥१८॥

याश्चार्ह वेदं वीरुषो याश्च परगामि यक्षुषा ।

अज्ञाता जानीमश्च या यार्धुं त्रिषु च संभूतम् ॥१९॥

सर्वाः समग्रा ओषधीर्वोर्धन्तु वधमो मय । यथेमं प्रास्यामसि पुरुषं दुरितादधि ॥२०॥ { १८ }

अमृत्यो दुर्मो वीरुषां सोमो राजावर्तं हविः । श्रीहिर्यवथ मेपजी दिवस्प्रापयर्पत्यां ॥२१॥

उक्तिशीध्ये स्तनपंथमिच्छन्दत्सोपधीः । युदा वः पृथिमातरः पर्जन्यो रेतस्त्वावति ॥२२॥

तस्यामृतस्तेमं बलं पुरुषं पायमासि । अथो कुलोमि मेपजं यथासंस्तुतर्हवनः ॥२३॥

पराहो वेदं वीरुषं नरुतो वेदं मेपणीय । सर्वा गन्धर्वा या विदुस्ता अस्या अवसे दूये ॥२४॥

याः सुपुष्पी अक्षिरुषीर्दिव्या या रघटो विदुः ।

वर्षासि हुंसा या विदुर्पथ सर्वे पतत्रिषाः । मुगा या विदुरोषधीस्ता अस्या अवसे दूये ॥२५॥

यार्पतीनामोपधीनां यार्वाः प्राशन्त्यध्या यार्पतीनामजावर्षाः ।

तावतीस्तुम्भमोपधीः शर्षे यच्छुन्त्वार्युताः ॥२६॥

यान्तीषु मनुष्याऽपि येषां भिषजो विदुः । तान्तीर्षिष्यगेष्वनीरा भराणि त्रामामि ॥२६॥

पुष्पपत्नीः प्रयपत्नीः फलिनीरफला उव । सुमातरं इव दुहामस्मा अस्तिवर्तये ॥२७॥

उत् रजोदार्पं वन्वेषतादयो दशशलादुव ।

अयो यमस्य पद्वीशाव् निषेधमाव् देवकिरिनुपाव् ॥२८॥ { १६ } { ४१ }

॥८॥ श्रुति — श्रुतिभिरा ॥ वयसा — ह्यह, कथयति, परमेवहवन च ॥ वृ ८ — १, २, १३-१८ मनुष्यः ।

१, ८-१० १३ उपरिष्ठान् वृहती, १, विराट् वृहता, ४ वृहती पुरस्तात् वस्त्रावपकृति, ५ व्यास्तारवर्त्तक, ७ विपरीत

पत्न्यानां पत्न्यवृत्तिप्रणय ११ पत्न्या वृहती, १२ सुविगनुष्प, १३ पुरस्तात् विराट् वृहती, १४ पुरस्तात्

विपुल वृहती ११ जिपु, १२ पत्न्यावृत्ति, १३ विपुलवृत्ति, १४ विपुलवृत्ति, १५ विपुलवृत्ति, १६ विपुलवृत्ति ॥

इन्द्रो मन्वतु मन्विता शुक्रः शर्तः सुदुरः । यथा इनाम् सेनां श्रमिर्वाषां सहस्रशः ॥१॥

पूतिरुद्धरुपध्मानी पति सेनो कथोऽमुषः । धूमयि पंराष्ट्रपाभिना दस्त्वा दधतां मुषम् ॥२॥

अमूनश्चत्य निः श्रुतीति तदादाम् स्वदिराजिरम् ।

राजज्ज्ञ इव मज्जन्तां इन्वेनान् वर्धको वयैः ॥३॥

पुष्टानाम् पुरुषाः कथोऽमुषः इन्वेनान् वर्धको वयैः ।

विमं शूर इव मज्जन्तां वृहज्जालेन संदिताः ॥४॥

अन्तरिं जालमासीज्जालदुष्टा दिशो मही । तेनाभिघाप दस्त्वा शक्रः सेनामपावपत् ॥५॥

पुष्टि जालं वृहतः शक्रस्य श्रमिर्नीरवः ।

तेन शक्रमभि सर्वां न्यु ग्नि यथा न भुष्यति कतमभ्रनैषाम् ॥६॥

पुष्टि ते जालं वृहत इन्द्र शूर सहस्रार्थस्य श्रुतीर्यस्य ।

तेन शक्रं शूरस्तेमपत् न्यु ग्नि जपाने शक्रो दस्त्वा नाभिघाप तेनपा ॥७॥

अथ लोभो जालमासीच्छ्रुत्य मत्तो भूहन्

तेनाभिं जालेनाभ्रं स्वमसाभि दधति सर्वां ॥८॥

सेदिरुपा नृप दिशतिथानपवाचना । अथस्तन्द्रीश्च मोहयै तैस्त्वानि दधामि सर्वां ॥९॥

श्रुत्योऽमुषं म येच्छामि श्रुत्योऽमुषी सिताः ।

मृत्पोषे अपला दूतास्तेन्य पत्न्यं श्रुति नयामि वृष्ट्या ॥१०॥ { २० }

नयताम् नृप दूताभ्यं दूता अपेक्षित । परः सहस्रा इन्वेनान् वृहद्वेनान् मत्स्यं मत्स्यं ॥११॥

साध्या एव जालदुष्टमुवाच पन्थोर्ज्ज्वा । रुद्रा एक वसव् एकमादित्यैरेक उर्वतः ॥१२॥

विधे देवा उपरिष्टादुच्यन्तौ यन्त्वोर्जता । मर्त्येन धन्तौ यन्तु सेनामङ्गिरसो महीम् ॥१६॥

यन्स्वतीन् वानस्पत्यानोर्षधीस्त वीरुषः । द्विषत्तृष्णादिष्णामि यथा सेनामयं दनम् ॥१७॥

मुन्ध्वोर्षारसः सुफीन् देवान् पुंस्यजुनान् पितृन् ।

दृष्टानदृष्टानिष्णामि यथा सेनामयं हनन् ॥१४॥

इम उता मृत्युवाशां याजाकर्म्ये न मुच्यते । अमुष्णा इन्तु सेनाया इदं कर्तुं सहस्रशः ॥१५॥

युमः सर्भिद्वो अग्निनायं होमः सहस्रहः । युवश्च शर्भिवाहुश्च शर्वं सेनामयं हतम् ॥१७॥

मुत्थोरायमा पंचन्तां ह्यर्थं सेदि यषं युयम् । इन्द्रश्चाह्नुजालोभ्यां शर्वं सेनामयं हतम् ॥१८॥

पराजिताः प्र प्रसतामिषा सुधा घावतु प्रब्रूया ।

देहस्पतिप्रयुक्तानां ममीषा मोचि कथने ॥१६॥

अथ पद्यतामेषामुपधानि मा शकन् प्रसिधामिषुम् ।

अथैषां बृह विम्बेतामिषेयो ज्यन्तु मेमेषि ॥२०॥

सं कौशतमेन्नान् धावाश्रुषिबी समन्तरिषं सह देवताभिः ।

मा ज्ञातारं मा प्रसिष्टां विदन्त मिषो विज्जाना लपे यन्तु ध्रुवम् ॥२१॥

दिशुधत्सोऽध्वतयो देवदुषस्ये पुरोडायाः शुका अन्तरिवपुदिः ।

धावाश्रुषिमी पबंती अतमोऽमीशवीजन्तर्दयाः किंकरा वाक् परिरेष्यम् ॥२२॥

संवत्सरो रथः परिवत्सरो रथोपत्यो विराडीयात्री रथमूलम् ।

इन्द्रः सम्पुष्टाश्चन्द्राः सारथिः ॥२३॥

इतो जंमेतो वि जंय सं जंय जय स्वाहा ।

इमे जंयन्तु परामि जंयन्तो रगैस्म्यो दुराहामीभ्यः ।

नीललोहितेनामनुम्यवतनोमि ॥२४॥ [२५] [२६]

॥२५॥ अथि — अथर्षा ॥ देवता — सन्तोषाः ॥ अन्तोषा — १, ४, ५, १०, १३, १५-२१, २५ त्रिष्टुप्, २ पङ्क्तिः ।

॥ आस्ता ॥ पङ्क्तिः ५, २, २३, २२, २१ अतुष्टुप्, ८, १३, १२, २२, अथर्षिः ५ त्रिष्टुप् त्रिष्टुप् ।

१५ अतुष्टुपङ्क्तिः ५

कुतस्ती जती केतुमः सो अर्षः कस्मात्ल्लोकात् केतुमस्याः पुषिष्याः ।

पुस्तो विरामः सलिलाद्देवां तो त्वां पुष्यामि कतरेषं दुग्धा ॥२१॥

यो अश्वन्दयत् सलिलं मेतित्वा पोषिं कृत्या त्रिभुजं शयानः ।

पुस्तः कामद्वयं विराजः स गुहां चके उन्धः पराचैः ॥२२॥

यानि त्रीणि बृहन्ति येषां चतुर्थं विद्युन्मक्तिं वाच्यम् ।

ब्रह्मेनेद् विद्यात् तपसा विप्रशिद् यस्मिन्नेकं ब्रह्मपते यस्मिन्नेकम् ॥३॥

बृहदः परि सामानि पुष्टात् पञ्चाधि निर्मितः । बृहद् बृहत्वा निर्मितं कृतोऽर्धं बृहती मिता ॥४॥

बृहती परि मात्राया मसुर्मात्राधि निर्मितः । मात्रा इ जद्वे मात्रायां मात्रायां मात्रांती परि ॥५॥

वैश्वानरस्य प्रतिमोपरि दौर्गन्धं रोदरी विषवाचे अग्निः ।

तर्तः पुष्टादाहोर्ध्वं यन्ति स्तोमा उदितो यन्त्यमि पृष्ठमर्धः ॥६॥

एद स्वां पृच्छाम अर्धयः करणमे स्वं हि युक्तं वृषुषे योग्यं च ।

विराजमाहुर्महाः पितरं तां नो वि चेहि यतिधा सखिभ्यः ॥७॥

यां प्रचक्षुमामनु युक्ताः प्रचक्षन्त उपतिष्ठन्त उपतिष्ठमानाम् ।

यस्यां कृते प्रसूषे प्रवसेमति सा विराहृषयः एमे व्योमिद् ॥८॥

अत्राप्येतिं प्रायेने प्राजुतीनां विराट् स्वराजमग्येति पृथात् ।

विचं बृहन्तीमिर्कषां विराजं पर्यन्ति स्ते न त्वे पर्यन्तयेनाह ॥९॥

को विराजो मिथुमस्यं प्र चेद् क अन्तु क उ कल्पमस्याः ।

जामान् को अस्याः कतिधा निर्दग्धान् को अस्या धाम कतिधा व्युष्टिः ॥१०॥ [२२]

इयमेव सा या प्रयमा व्यीच्छद्वास्वितरासु चरति प्रविष्टा ।

मुहन्ती अस्या महिमानो अन्तर्धूमिगाम नवगजानित्री ॥११॥

छन्दःपदे उपसा वेरिणाने समानं योजिमनु सं वरिते ।

धर्मपत्नी सं परतः प्रजान्ती जेनुमतीं जगरे भूरिस्तता ॥१२॥

अतस्त्वं पन्थामनु तिष्ठ आगच्छये घर्मा अनु रेत् आशुः ।

प्रजामेशु मिन्धुत्युमेका राष्ट्रेको रक्षति देवयूनाम् ॥१३॥

अग्नीषोमोपदधुर्पो तुरीयासीद् अस्स्यं पद्मावर्षयः कल्पयन्तः ।

राययीं त्रिधुनं जगतीमनुष्टुभं बृहदकीं यनेमानाय स्वरास्यवन्तीम् ॥१४॥

पञ्च व्युष्टीस्तु पञ्च दोहा गां पञ्चनाम्नीधुत्वोऽनु पञ्च ।

पञ्च दिराः पञ्चदशेनं कन्तास्ता एकेमूर्ध्नामि लोकमेकम् ॥१५॥

पद् जाता भूता प्रचक्षन् अतस्त्वं पद् सायानि पदं ब्रह्मन्ति ।

पृष्ठपोगं सीरमनु सारंसाह पटोदुघोर्वाग्निषीः पदवीः ॥१६॥

पठोऽतः शीतान् पठे मास उष्णानुतं नो ह्यत यत्प्रमोदतिरिक्तः ।

सप्त सुपर्णाः कवयो नि वेदुः सप्त अञ्जनास्पनुं सप्त दीवाः

॥१७॥

सप्त होमाः सुमिधो ह सप्त मर्धनि सप्त अश्विनो ह सप्त ।

सप्ताश्वानि परि भूतमायन् ताः सप्तगृधा इति शशुमा वयम्

॥१८॥

सप्त अञ्जनांसि चतुर्हस्तमयन्यो अन्धस्मिन्ध्यापितानि ।

कथं स्तोमाः प्रति सिधुन्ति तेषु तानि स्तोमेषु कथमापितानि

॥१९॥

कथं गावर्षा विवृते व्यापि कथं त्रिष्टुप् वज्रदशेन कण्ठे ।

त्रयक्षिणेन जगती कथमनुष्टुप् कथमेकविंशः

॥२०॥ { २३ }

अष्ट ज्ञाता भूता प्रथमस्य अष्टस्याष्टेन्द्रं अष्टिजो देव्या ये ।

अष्टयोनिरादितिरष्टुं प्राप्नुमीं शर्विममि इव्यमेति

॥२१॥

इत्वं येयो मन्यमानेदमागमं युष्माकं सुख्ये अहर्षसि शेवा ।

समानजन्मा प्रतुरसि यः म्रियः स पुः सर्वाः सं चरति प्रज्ञानम्

॥२२॥

अष्टेन्द्रस्य पद् यमस्य अशीषां सप्त समुचा ।

अपो मनुष्याश्चोर्ध्वीस्तां तु पञ्चाशुं तेष्विरे

॥२३॥

केयलीन्द्राय इदुहे हि गृध्रिर्वशी पीयूषं प्रथमं दुर्दाना ।

अपातर्पयत्तुरेवमुर्ध्वा देवान् मनुष्यांश्च असुरानुत अवीन्

॥२४॥

फो जु गौः क एकश्रुविः क्रिमु धाम का अश्विर्षः ।

पुषं पृथिव्यामेकवृद्धदेकश्रुतः कन्तमो जु तः

॥२५॥

एको गौरिके एकश्रुतिरेकं धर्मिकुधाशिर्षः ।

यत्तं पृथिव्यामेकवृद्धदेकश्रुतमिति विध्यते

॥२६॥ { २४ } { ५११ }

॥ १० (१) ॥ अश्विः—अश्वर्षीज्यैः ॥ देवताः—विश्वः ॥ सप्तः—१ अश्वीं परुक्ताः, २, ५, ९, ८, १०, १२ वायुवी
जगतीः, ३, ४ सप्तमनुष्टुप् ; २ आन्वितुष्टुप् ; ७, १२ विश्वं सप्तमीः ११ सप्तमी इत्युक्ते ॥

विराट् वा इदमम्रं आसीत् तस्यां ज्ञातायाः सर्वमविशेदियशेनेदं मन्त्रिपतीर्षि

॥१॥ (१)

सोदकामत् सः गर्हिषत्ये न्यक्रामत्

॥२॥

गृध्रमेची गृध्रपतिर्मवत्ति य एवं वेदं

॥३॥ (२)

सोदकामत् साहयनीये न्यक्रामत्

॥४॥

यन्त्यस्य देवा देवर्हति त्रियो देवानां भवति य एवं वेद	॥५॥ (३)
सोदक्रामत् ता दक्षिणाग्नी न्यक्रामत्	॥६॥
यज्ञतो दक्षिणीयो वार्यतेषो भवति य एवं वेद	॥७॥ (४)
सोदक्रामत् सा सभायां न्यक्रामत्	॥८॥
यन्त्यस्य सुभां सभ्यो भवति य एवं वेद	॥९॥ (५)
सोदक्रामत् ता समितौ न्यक्रामत्	॥१०॥
यन्त्यस्य समितिं सामित्यो भवति य एवं वेद	॥११॥ (६)
सोदक्रामत् सामन्त्र्ये न्यक्रामत्	॥१२॥
यन्त्यस्यामन्त्रशान्तामन्त्राणीभ्यो भवति य एवं वेद	॥१३॥ (७) [२५]

॥१०॥ (२) अग्निः—अथर्वोच्यते ॥ देवाः—विश्वः ॥ सभ्यः—१ यिषदा सामान्यपुत्रा, २ अग्निवृत्तयो यदुपलभ्यते विराट्, विराट्, बृहती, ३ यजुषदा याजुवी गायत्री ४ एकवदा सामनी पण्डितः ५ विराट्गायत्री, ६ अथर्वपुत्रा, ७ सामनी पण्डितः ८ याजुवी गायत्री, ९ सामान्यपुत्रा, १० सामनी बृहती ॥

सोदक्रामत् सान्तरिचि यगुर्धो भिक्षान्तातिष्ठत्	॥१॥ (८)
सा देवमनुष्या अद्भुतश्रियमेव सद् वेद यदुभयं त्र्यम्बोर्विमेषासुषं हविर्मेदा इति	॥२॥ (९)
सामुपोद्धपन्त	॥३॥ (१०)
कर्जं एहि स्वघ्न एहि धर्तुं एहीरान्त्येहीति	॥४॥ (११)
सस्या इन्द्रो वृक्ष आसीद् गायत्र्यभिधान्यध्रमूर्धः	॥५॥ (१२)
बृहत् रयन्तरं न द्वी सन्नायासां वज्ञापत्रिर्व च वोमिदेव्यं च द्वी	॥६॥ (१३)
ओषधीरेव रयन्तरेष देवा बृहदुन् ज्यवी बृहता	॥७॥ (१४)
अपो वोमदेव्येन यज्ञं यज्ञापत्रिर्वेन	॥८॥ (१५)
ओषधीरेवासौ रयन्तरं दुर्दे न्यपो बृहत्	॥९॥ (१६)
अपो वोमदेव्यं यज्ञं यज्ञापत्रिर्वं य एवं वेद	॥१०॥ (१७) [२६]

॥१०॥ (३)॥ अग्निः—अथर्वोच्यते ॥ देवाः—विश्वः ॥ सभ्यः—१ यदुपलभ्यते विराट्पुत्रा, २ अथर्वो विराट्, ३, ४ याजुवी गायत्री, ५, ६, ७ सामनी बृहती ॥

सोदक्रामत् सा यन्त्यस्तीमार्गच्छत् ता यन्त्यस्तेषोऽध्वन्ता सा सैवतसे सत्यंभवत् ॥१॥

तस्माद् धनुस्पर्शानां संवत्सरे वृषणमपि रोहति वृषतेऽस्याग्निं यो भ्रातृभ्यो य एवं वेद ॥२॥ (१८)
 सोर्दकामन् सा पितृनागच्छन् तां पितरोऽप्नन् सा मतिं सर्मभवत् ॥३॥
 तस्मात् पितृभ्यो मनुष्यानां ददति प्र पितृभ्यां पत्न्यां जानाति य एवं वेद ॥४॥ (१९)
 सोर्दकामन् सा देवानागच्छन् तां देवा अश्नन् सार्षमासे सर्मभवत् ॥५॥
 तस्माद् देवेभ्योऽर्धमासे यदं कुर्यात् प्र देवयानं पत्न्यां जानाति य एवं वेद ॥६॥ (२०)
 सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तां मनुष्या अश्नन् सा सुखं सर्मभवत् ॥७॥
 तस्मान्मनुष्येभ्य उभययोरुप हर्न्मनुष्यास्य गृहे हरन्ति य एवं वेद ॥८॥ (२१) { २३ }

॥१०(४)॥ अग्निः—अमर्षाचार्यः ॥ देवता—विष्णु ॥ अन्तः—१, २ चतुष्पदा साम्नी गायत्री, २, १, १० साम्नी
 गायत्री, ३, १४ साम्नुष्यिकः, ४, ८ आर्ष्यं चतुष्पदः, ७ आहुती गायत्री, ३, १२ चतुष्पदीयिकः,
 ११ प्राजापत्यानुष्टुप्, १२, १३ ज्यौषति विष्टुप्, १४ विराट् गायत्री ॥

सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तामनुसा उपाह्वयन् माय एहीति ॥१॥
 तस्यां पिरोचन्ः प्राज्ञैर्दिव्यैस्त आसीदियस्वानं पार्श्व ॥२॥
 तां द्विर्भ्यात्त्योऽधोक् तां मायामेवाधोक् ॥३॥
 तां मायामनुसा उप जीवन्मनुषजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥४॥ (२२)
 सोर्दकामन् सा पितृनागच्छन् तां पितर उपाह्वयन् स्वप् एहीति ॥५॥
 तस्यां यमो राजा वृत्त आसीद् रजतपार्श्व पार्श्व ॥६॥
 तामन्तको मास्ययोऽधोक् तां स्नुषामेवाधोक् ॥७॥
 तां स्नुषां पितर उप जीवन्मनुषजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥८॥ (२३)
 सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तां मनुष्या उपाह्वयन्तेरावुत्पेहीति ॥९॥
 तस्यां मनुष्यैस्सतो वृत्त आसीत् शुषिकी पार्श्व ॥१०॥
 तां पूर्वी वैज्योऽधोक् तां कुपि च सस्यं चाधोक् ॥११॥
 ते कुपि च सस्यं च मनुष्या उपाह्वयन्ति कृत्वा विष्णुजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥१२॥ (२४)
 सोर्दकामन् सा सप्तगृहीनां गच्छन् तां सप्तगृह्य उपाह्वयन् ब्रह्मण्युत्पेहीति ॥१३॥
 तस्यां सोमो राजा वृत्त आसीच्छन्दः पार्श्व ॥१४॥
 तां बृहस्पतिराश्रितोऽधोक् तां ब्रह्मं च तपसाधोक् ॥१५॥

तद् अर्थं च तपत्र सप्तप्रपय उप जीवन्ति प्रज्ञावर्चस्यु [पजीवनीयो भवति य एवं वेद] ॥१६॥(२५)[२८]

॥१०(५)॥ अग्निः—अथर्वोक्तः ॥ देवता—विष्ट ॥ अन्तः—१, १२ चतुष्पदा सामनी जगती, २, १ साम्यमुष्टिः
५, १६ अथर्वोक्तः २ चतुष्पदा आजापया जगती, १ सामनी बृहती त्रिष्टुप्, ७, ११ विष्टादपची ८ अर्धं
त्रिष्टुप्, २ चतुष्पदोष्टिः, १०, १४ सामनी बृहती, १२ त्रिष्टुप् माद्री अष्टिः सामनी, १६ साम्यमुष्टुप् ॥

सोदकामत् सा देवानाम्च्छत् तां देवा उपाह्वयन्वोर्न एहीति ॥१॥
तस्या इन्द्रो पुत्स आसीदमसः पार्वम् ॥२॥
तां देवाः सविताधोक् तामूर्जामेयाधोक् ॥३॥
तामूर्जां देवा उप जीयन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥४॥ (२६)
सोदकामत् सा गन्धर्वाप्सरसु आगच्छत् तां गन्धर्वाप्सरसु उपाह्वयन्तु पुण्यगन्तु एहीति ॥५॥
तस्याश्चित्ररथः सौर्यवर्चसो पुत्स आसीत् पुत्सरपुर्णं पार्वम् ॥६॥
तां वसुतुषिः सौर्यवर्चसोऽधोक् तां पुण्यमेव गन्धर्माधोक् ॥७॥
तं पुण्यं गन्धर्वाप्सरसु उप जीयन्ति पुण्यगन्धर्वरूपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥८॥ (२७)
सोदकामत् सेतैरजनागच्छत् सावितागुना उपाह्वयन्तु तिरोगु एहीति ॥९॥
तस्याः कुपैरो वैश्वरुषो पुत्स आसीदामपात्रं पार्वम् ॥१०॥
तां रजतनाभिः कामरुकोऽधोक् तां तिरोगामेयाधोक् ॥११॥
तां तिरोगामिरजना उप जीवन्ति तिरोगे धने सर्वे आप्यानप्रपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥१२॥ (२८)
सोदकामत् सा सर्पादाम्च्छत् तां सर्पा उपाह्वयन्तु विषवत्येहीति ॥१३॥
तस्यास्तद्वयो वैशाख्यो वरस आसीदलावुपात्रं पार्वम् ॥१४॥
तां ध्रुवराप् पेरारतोऽधोक् तां त्रिषमेयाधोक् ॥१५॥
सद् विषं सर्वा उप जीयन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥१६॥(२९)[२८]

॥१०(६)॥ अग्निः—अथर्वोक्तः ॥ देवता—विष्ट ॥ अन्तः—१ विष्टा विष्टादपची, २ विष्टा सामनी त्रिष्टुप्,
३ विष्टा आजापयात्रिष्टुप्, ४ विष्टाऽऽर्धमुष्टुप् ॥

तद् यस्या एवं विष्टुपेज्जालुनाभिषिञ्चेत् प्रत्याह्न्यात् ॥१॥ (३०)
न च प्रत्याह्न्यान्मर्गसा स्वा प्रत्याह्न्यीति प्रत्याह्न्यात् ॥२॥ (३१)
यत् प्रत्याह्नितं विष्टमेव तत्प्रत्याह्नितं ॥३॥ (३२)
त्रिषमेयाप्राप्तिं आर्त्तव्यमनुविर्तिच्यते य एवं वेद ॥४॥(३३)[३०][३१]

अथ नवमं काराहम्

॥ १ ॥ अथि—अथर्वी ॥ देवता—शत्रुः अतिवनी ॥ अन्तर—१, ४, ५, ६ त्रिष्टुप्; २ त्रिष्टुप्वासी पङ्क्तिः; ३ पादनुष्टुप् (१);
४ अतिराक्षरीगर्भा वयमभ्या प्रदाष्टुदी; ५ अतिजगतीगर्भा वयमभ्या सप्तष्टुदी; ८ वृद्धतीगर्भा सप्तारपङ्क्तिः;
१ परावृद्धती प्रसारपङ्क्तिः; १० परोप्यिक् पङ्क्तिः; ११-१३, १४, १६, १८, १९ अनुष्टुप्; १४ पुर-
वणिक; १९ उपरिहाद् विराष्टुद्धती; २० सुमिक् विहारपङ्क्तिः; २१ द्विपदाऽऽर्यनुष्टुप् (एका
वसता), २२ विपदा माह्वी पुरवणिक; २३ द्विपदाऽऽर्यी पङ्क्तिः; २४ वरुणाऽष्टिः ॥

दिवस्पृष्टिषा अन्तरिवात् समुद्रादुपेर्वात्तन्मधुकुशा दि जज्ञे ।

तां चापित्वाद्यत्तं पसानां हुज्जिः प्रभाः प्रति नन्दन्ति सर्वोः ॥ १ ॥

महत् पयो दिशरूपमस्याः समुद्रस्य त्योत रेते आहुः ।

यत् पेटि मधुकुशा रराष्टुः तत् प्रामस्तदुष्टं निर्विष्टम् ॥ २ ॥

पर्यन्तस्याधरितं वृष्टिर्वा घृष्टहन्ते पशुषा मीमांसमानाः

अपेर्वात्तन्मधुकुशा दि जज्ञे मरुतामुश्रु नमिः ॥ ३ ॥

मावादिस्थानां दुहिता बर्हता प्रायः प्रजानाममृतस्य नार्मिः ।

हिरण्यपर्णा मधुकुशा घृष्टार्ची महान् मर्गधरति मर्त्येषु ॥ ४ ॥

मघोः कशाभजनयन्त देवास्तस्या गर्भो अभवद् विशरूपः ।

तं जातं तर्ह्य पिबति माता स जातो विश्वा भुवन्ता वि ष्टे ॥ ५ ॥

कस्तं प्रं वेद क उ तं चिकित् यो अस्या हृदः कलशः सोमधानो अर्हितः ।

श्रुता सुमेधाः सो अस्मिन् मदेत ॥ ६ ॥

स तो प्र वेद ॥ उ सो विपेत यावस्याः स्तनौ सहस्रचारापविति । ऊर्ध्वं दृष्ट्वाते अनेपस्फुरन्ती ॥ ७ ॥

दिङ्मरिक्ती घृद्धी वयोवा तुचेर्वीराम्येति या नतम् ।

श्रीन् घर्मानामि पावशाना मिमाति मासुं पर्यते पयोमिः ॥ ८ ॥

यामर्षिनामुपसीदन्त्यापः शान्वरा कृपमा ये स्वराजः ।

ते वर्पन्ति ते वर्पमन्ति वृद्धिदे काममूर्जमपः ॥ ९ ॥

स्तनपितुस्ते वारु प्रजापते वृषा शुष्पं विपसि भूम्यापार्धं ।

अपेर्वात्तन्मधुकुशा दि जज्ञे मरुतामुश्रु नमिः ॥ १० ॥ { १ }

यथा सोमः प्रातःसुवने अग्निर्नोर्भषति प्रियः । एवा मे अभिना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥११॥

यथा सोमो द्वितीये सर्वत्र इन्द्राग्न्योर्भवति प्रिय । एवाम् इन्द्राग्नी यवौ आत्मनि त्रियताम् ॥१२॥

यथा सोमस्तृतीये सर्वं सृष्टुषां भवति प्रियः । एवाम् ऋग्वो वर्षे आत्मनि धियताम् ॥१३॥

मधुं जनिषीय मधुं नंशिषीय । परस्मान्नन् आगमं तं ग्ग तं सृज्ज बर्षसा ॥१४॥

सं मांने वर्षेता सृज सं प्रजया समाधुपा । पिष्टुर्मे अस्य देवा इन्द्रो निघात् सृह अर्पिनिः ॥ १५ ॥

यथा मधु मधुकृतं संमरन्ति मधुपयि । एषा मे अक्षिना र्वे आत्मनि प्रियताम् ॥१६॥

यथा मक्षा इदं मधुं न्युडयन्ति मध्यावधिं ।

एषा मे अग्निना दर्शस्तेजो बलमोर्जश्च धियताम् ॥१७॥

यत् गिरिषु रतिषु गोष्ठ्येषु यन्मपु । सुराणां सिन्धुमानायां यत् सत् यधु वन्मपि ॥१८॥

अध्विना सारथेण मा मधुना हूँ शुमस्पती । यथा पचेस्वती वाचमावदनि जनी अमु ॥१६॥
स्वयन्विनामे यथा वसन्तो यथा शर्यं विपति भयानं विपि ।

स्तनपित्तुस्ते दारु प्रजापते धृषा शुष्म विषाम् भूम्या द्वापे ।
ता पशव उप जीवन्ति सर्वे तेनो सेपमर्जे पिपति

पुपिरी दण्डोदन्तरिहिं गमो घौः कशः विष्णु प्रकशो हिंरण्ययो सिन्दुः ॥२१॥

यो धे कशायाः सुप्त मधुनि वेद मधुमान भवति ।

प्राप्तपुत्र राजा व धनुषान्वयांश्च श्रीहिंसा मयांश्च

मधुमान् भवति मधुमदस्याहार्यं भवति । मधुमतो लोकाञ्जयति य एषं वेद ॥२३॥

यद् बीजं स्तुनयति प्रजापतिरेव तत् प्रजापत्यः प्रादुर्भवति ।

तस्माद् प्राधान्योपरीतस्थिते प्रजापतेभ्यु मा बुध्यसेति ।
अन्वेनं प्रजा इमं प्रजापतिरुच्यते य एतं वेत्ति

अग्नये भुजा अमु भुजापातनुष्यत् य पुन वद

॥१॥ अथ—समस्त ॥ देवता—काम ॥ हृत्—१-
॥ १४ १५ १६, १७, २१ २२ अथवा, ५

- दुःपश्यन् कामं दुरितं च कामाग्रजस्तौगस्त्वमतामर्वसिम् ।
 उग्र ईशानः प्रविं मुञ्च तस्मिन् ओ अस्मर्ग्यमहरणा चिर्वित्वाद् ॥३॥
- मुदस्य कामं प्र मुदस्य कामावर्तिं यन्तु मम ये सुपत्नाः ।
 तेषां नृत्तानामधुना तमांस्यमे वास्तुनि निर्देह त्वम् ॥४॥
- सा तं कामं दुरिता धेसुर्नृच्यते यामाहृर्वाचं क्वयो विराजम् ।
 तया सुपत्नान् परि वुरुषिध ये मम पर्येनात् प्राणः पशवो जीर्वनं वृणक्तु ॥५॥
- कामस्येन्द्रस्य गरुणस्य राज्ञो विष्णोर्वलेन सञ्चितः सुवेन ।
 अमेर्विजेण प्र शुदे सुपत्नान्त्तुम्नीय नार्भस्तुकेषु धीरः ॥६॥
- अध्वचो धानी मम कामं उग्रः कुशोत्तु मर्षमसपत्नमेव ।
 विखे देवा मम नाथं संवन्तु सर्वे देवा इवमा यन्तु न इमम् ॥७॥
- इदमावर्षं भूतवर्गवृत्तपाणाः कामज्येष्ठा इव प्रादयन्वम् ।
 कुशवन्तो मर्षमसपत्नमेव ॥८॥
- इन्द्रासी कामं तुर्यं हि भूत्वा नीचैः सुपत्नान् मर्म पादयाधः ।
 तेषां पञ्चानामधुना तमांस्यमे वास्तुग्यनुनिर्देह त्वम् ॥९॥
- जहि त्वं कामं मम ये सुपत्नाः कुन्वा तमांस्यं पादयेनात् ।
 निरिन्त्रिया अरुसाः संन्तु सर्वे मा ते जीविषुः कृतमधुनाहः ॥१०॥ { ३ }
- अवधीत् कामो मम ये सुपत्नाः उरुं लोकमकरमक्षमेघतुम् ।
 मर्षं नमन्तां प्रदिशुषतस्त्रो मर्षं पदुर्वर्षितमा वदन्तु ॥११॥
- तेऽधुराण्यः प्र संकन्तां छिन्ना नीतिं यन्बनात् । न सायक्यणुवत्तां पुनरस्ति नियतं नम् ॥१२॥
- अप्रियं इन्द्रो ययः सोमो ययः । ययवावर्तो देवा यावयन्त्वेनम् ॥१३॥
- असर्वधीरधरतु प्रष्टुचो द्वेष्यो मित्राद्यां परितुर्ग्यः स्नानाम् ।
 उत शृण्वामर्षं स्पन्वि विष्टुं उग्रो वो देवः प्र ष्टुत् सुपत्नान् ॥१४॥
- श्रुता येयं बृहस्पत्युता च विष्टुर्विंशतिं स्तनयितुं श्रु सवीन् ।
 उयवादिष्यो ब्रविष्येन सेनसा नीचैः सुपत्नान् सुदता मे सहस्यान् ॥१५॥
- यत् तं कामं शर्मं त्रिवरुषमुष्टु ब्रह्म धर्मं वित्तमनविन्याध्यां कुसम् ।
 तेन सुपत्नान् परि वुरुषिध ये मम पर्येनात् प्राणः पशवो जीर्वनं वृणक्तु ॥१६॥
- येन देवा अर्तुरान् प्राणुदन्तु येनेन्द्रो दस्युनधमं तर्जो विनाय ।
 तेन त्वं कामं मम ये सुपत्नास्तानस्मात्लोकान् प्र शुदस्व दुरम् ॥१७॥

अर्जुनोपशं यित्तं सस्त्राच्च विपुर्वति । अर्जनद्वयमिहितं ब्रह्मेणा वि चृतामसि ॥८॥
 यस्त्वां शाले प्रतिगृह्णाति येन चास्ति मिता त्वम् । कुमो मानस्य पत्नि तौ जीवतां ज्वरदंष्टी ॥९॥
 अर्जुनं नृणां गच्छताम् दृढा नृदा परिष्कृता । यस्यास्ते विच्रुतामस्यङ्गमत्तं परुषम् ॥१०॥ {६}
 यस्त्वां शाले निमिषार्थं संजयार वनस्पतीन् । प्रजापै चक्रे त्वा शाले परमेष्ठी प्रजापतिः ॥११॥
 तमस्तस्मै नमो द्वापे शालापस्ये च कृपमः । नमोऽथर्वे शुचरति शुक्रपाप च ते नमः ॥१२॥
 गोभ्यो वधेभ्यो नमो यच्छालायां विजयति । विजावति प्रजावति वि ते पाशार्चवृतामसि ॥१३॥
 अग्निपुत्ररक्षादयसि पुङ्गवान् पशुभिः सह । विजावति प्रजावति वि ते पाशार्चवृतामसि ॥१४॥
 अन्तरा दां च श्रुषीं च यद् व्यपस्तेन शालां प्रति गृह्णामि त इमाम् ।
 पदन्तरिक्षं रजतो विमानं तद् कण्ठेऽहमुदरं शोचिष्यः । तेन शालां प्रति गृह्णामि तस्मै ॥१५॥
 ऊर्जस्वती पर्यस्वती पृथिव्यां निर्मिता मिता । विद्यां च विजयी शाले मा दिक्षीमस्तिगृह्णतुः ॥१६॥
 सुवीरावृता पलदान् पसरान् सार्धं शाला जगतो निवेशनी ।
 मिता पृथिव्यां तिष्ठति इति तन्मौं पृथ्वी ॥१७॥
 इदं स ते वि चृतामसि नद्वयमेषोपन । परुषेण सप्तस्त्रिणां मित्रः प्रातर्नृं ग्जित ॥१८॥
 ब्रह्मेणा शालां निर्मितां पृथिविर्निर्मितां मिताम् । इन्द्राग्नी रेवतां शालामृगतौ सुतोमं सदा ॥१९॥
 कुलापेजधि पुतापुं कोशे कोशुः सप्तस्त्रिजः सप्तमौ वि जायते यस्माद् विश्वं प्रजापते ॥२०॥ {७}
 या द्विपक्षा चतुष्पक्षा पदपक्षा या निर्भीयते ।
 अष्टापक्षा दशपक्षा शालां मार्गस्म पत्नीमग्निर्मै इवा श्वे ॥२१॥
 प्रतीचीं त्वा प्रतीचीन् शाले त्रैर्महिप्रतीम् । अग्निर्ऋतरापश्च अतस्त्वं प्रथमा द्वाः ॥२२॥
 इमा व्यापः प्र भ्राम्ययन्मा यद्वननाशनीः । गृह्णतु प्र सीदाम्यस्यैव सहस्रिणां ॥२३॥
 मा नः पाशुं प्रति सुषो गुरुमोरो लघुर्मैव । वधूमिव त्वा शाले यत्र कार्यं भवामसि ॥२४॥
 प्राच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वास्तेभ्यः ॥२५॥
 दक्षिणायां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वास्तेभ्यः ॥२६॥
 प्रतीच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वास्तेभ्यः ॥२७॥
 उदीच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वास्तेभ्यः ॥२८॥
 ध्रुवायां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वास्तेभ्यः ॥२९॥

ऊर्ध्वादिशः शालाया नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहेभ्यः ॥३०॥

दिशोदिशः शालाया नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहेभ्यः ॥३१॥ [८] [२१]

॥४॥ अग्निः—ग्रन्थ ५ देवता—अथर्व ॥ अन्तः—१-२, ७, ८, २२ विष्णु १, ६, १०, २४ जगती; ८ मुनिक् विष्टम् ।

११-१७, १३, २०, २३ यजुस्तु १, ३८ उपरिष्टम् वृद्धी; २१ आस्तम्यप्रक्रिय ॥

साहस्रस्थेन ऋषभः परमस्यान् पिशा रूपास्त्रि बुधयांस्तु विघ्नत् ।

भृङ्गं दाशे यज्ञमानाय शिचन् धार्यस्पृश उस्त्रिगस्तन्नुमातान् ॥१॥

अपां यो अग्रे प्रतिमा पृथुर्व प्रभुः सर्वस्मि पृथिवीर्व देवी ।

पिता पुत्तानां पतिरुग्रमनां साहस्रे पोषे अयि नः कृणेतु ॥२॥

पुमानन्तर्वागस्पृशिरः परमस्यान् यतोः कर्जन्चक्षुषो विभर्ति ।

समिन्द्राय पृथिविर्देवयज्ञैर्दत्तमग्निर्वैदुः जातवेदाः ॥३॥

पिता पुत्तानां पतिरुग्रमनमयो पिता महतो गर्गरायाय ।

यस्तो जरायुः मविष्णुक् पीयूषं अमिच्छां पुतं तद् पंस्म रेतः ॥४॥

देवानां माग उपमाह एकोऽप्यं रस ओषधीनां पुतस्य ।

सोमस्य भुजमवृणीत शुक्रो बृहन्नरिंरमबुद् यच्छर्त्तिस ॥५॥

सोमेन पूर्णं कृत्वा विमर्षि त्वष्टा कृपायां जनिता पशूनाम् ।

शिपास्ते सन्तु प्रजन्धे बुद्ध या इमा न्यस्मभ्य स्वपिते यच्छु या अशूः ॥६॥

आवर्य विमर्षि पुतमस्य रेतः साहस्रः पोषस्तर्ह्य ग्रहमर्हः ।

इन्द्रस्य कृपमंयुमी वसन्तिः सो अस्मान् देवाः शिव येतुं दुषः ॥७॥

इन्द्रस्योमो वरुणस्य वाह अग्निमैरतां मरुतामिषं वृकृत ।

बृहस्पति सभृतमेतमाहुर्वै धीरोतः कवयो ये मनीषिणः ॥८॥

देवीर्दिशः परमस्याना तैनीषि त्वाभिन्दुं त्वां सर्वस्यन्तमाहुः ।

सदस्रं ॥ एकेमुता ददाति यो ब्राह्मण ऋषिगमोनुदौति ॥९॥

बृहस्पतिः सविता से यवो दधौ त्वर्षुर्वापोः पशून्मा व आर्भतः ।

अन्तरिक्षे मनसा त्वा जुहोमि वसिष्ठे घावाग्निवी जुवे स्ताम् ॥१०॥ [६]

य इन्द्र इव देवेषु गोत्रेति त्रिगर्वदत् । तस्य प्रष्टुमस्याज्ञानि ब्रह्मा सं स्तौतु भुद्रया ॥११॥

प्राग्धे चास्तामनुमत्पा यमस्यास्तामनुवृजोः अप्रविन्तावग्रीष्मिवो मरीचो केचलुयिति ॥१२॥

भसदानीदादित्यानां शोभा आस्तां बृहस्पतेः । पुच्छं चातस्व देवस्य तेन पुनोत्योषधीः ॥१३॥

गुदां आसन्तिस्त्रीवाल्पाः सूर्यायास्तर्चनमवबन् । तत्प्रातरेषुवन् पदं श्रुत्वा यदर्थं त्ययन् ॥१४॥
 क्रोडं आसीज्जापिशंसस्य सोमस्य कलशौ धृतः । देवाः संगत्य यत् सर्वं श्रुत्वा व्यर्चयन्त्ययन् ॥१५॥
 ते कुष्ठिकाः सुरमायै कूर्मैर्म्योऽदधुः शुक्रान् । उपध्यामस्य कीदृम्यः श्रुत्वा तैर्म्योऽधवारयन् ॥१६॥
 शृङ्गाभ्यां रथं श्रुत्वा पर्यतिं शन्ति चर्षुषा । श्रुत्वा तं मद्रं कर्षीभ्यां गवां यः पतिरुच्यते ॥१७॥
 श्रुत्वा ज्ञं स रजते नैनं दुवन्त्यययः । निर्वन्ति विद्ये तं देवा यः ब्राह्मण्यं श्रुत्वा मां जुहोति ॥१८॥
 ब्राह्मणेभ्यः श्रुत्वा दत्त्वा वरीयः कुरुते मनः । पुष्टिं सोऽध्यानां स्वे गोष्ठेऽपश्यते ॥१९॥
 गार्ग्यः सन्तु मुजाः सुन्त्यथोऽस्तु तन्वत्सम् । तत् सर्वमर्हं मन्यन्तां देवा श्रुत्वा मदादिने ॥२०॥

उप विपान् इन्द्र इव रुचिं दधामु चेत्तनीम् ।

अथ घृष्टं सुदुर्गं निरययन्तां वरां दुष्टं विप्रवितं पुरो दियः ॥२१॥

विशङ्करूपो नभसो रथोवा ऐन्द्रः शुभ्रो विषकरूपो न भ्रामन् ।

आधुरस्मभ्यं दधत् प्रजां यं रायधु पोषिरुमि नः सचताम् ॥२२॥

उपेहोपधेनामिन् गोष्ठ उपं पृच्छ नः । उपं श्रुत्वा यत् पदं रेह उपैन्द्र तव वीर्यम् ॥२३॥

एतं यो घृष्टमिं प्रति दध्मो अभु तेन कीर्तनीभरत वशीं अर्जु ।

मः नो हासिष्ट जुजुषा सुभावा रायधु पोषिरुमि नः सचध्वम् ॥२४[१०][२१९]

॥२४॥ अवि — जुगु ॥ देवता — राजा वन्धीयः ॥ अन्धः — १, २, ४-६, ११-१२, १६, १८, २६ शिपुप, ३, चतु-

पदा दुरोऽसिगरी अगती, ४, ३०, जगती, १४, १७, २७-२८ अतुष्ट, ३० कङ्कमालतुष्ट, १४ शिपुपतुष्ट, १४

१८, ३० त्रिपदा विराट्जगती, २०-२२, २४ वन्धवशात्तुष्टुमिदमर्थमितिपादं कार्यतां भुवि (?), २३ अ-

विषयः १७ वन्धवशात्तुष्टुमिदमर्थमितिपादं कार्यतां भुवि ३१ वन्धवशात्तुष्टुमिदमर्थमितिपादं कार्यतां भुवि ३२-३४ वन्धव-

मदृष्टिः ३४ वन्धवशात्तुष्टुमिदमर्थमितिपादं कार्यतां भुवि ३८ त्रिपदा जगती त्रिपुष्टु (वन्धवशात्) ॥

आ नयेतमा रमस्य सुकृतां लोकमर्षि गच्छतु प्रजानम् ।

तीर्त्वा तर्भासि बहुधा मुहान्यजो नाकृमा कर्मतां तृतीयम् ॥१॥

इन्द्राय गागं परि त्वा नयाम्यस्थिन् यो यजमानाय सुमि

ये नो हिरन्त्यनु तान् रमस्यानामसो यजमानस्य वीराः ॥२॥

प्र पदोऽयं नेनिग्धि दुर्धरितुं यच्चार्चं गृह्णैः शकैरा कर्मतां प्रजानम् ।

तीर्त्वा तर्भासि बहुधा विपर्यजो नाकृमा कर्मतां तृतीयम् ॥३॥

अनु न्छच द्यामेन त्वचमेतां विश्वस्तर्यपावर्त्तसिना मामि वरुषाः ।

मामि दुष्टः पुरुषाः वरुषाः वरुषाः तृतीये नाद्रे अग्नि वि ध्रैर्वेनम् ॥४॥

- श्रुत्वा कुम्भीमध्यमौ श्याम्याः सिञ्चोदकमर्षं धेयेनम् ।
पर्याधत्ताग्निना शमितारः श्रुतो गच्छतु मुकुतां यत्र लोकः ॥५॥
- उत्क्रामातुः परि चेदत्तमस्तमस्तरोरधि नार्कं कुवीर्यम् ।
अपेरमिरधि सं वभूविथ कथोतिपान्तमग्निं लोकं जयैवम् ॥६॥
- अमो अग्निरजमु ज्योतिराद्भुजं जीयता ब्रह्मणे देयमाहुः ।
अमस्तमांस्वपं हन्ति दूरमस्मिंस्तोके अद्धानेन दत्तः ॥७॥
- पञ्चोदनः पञ्चधा वि क्रमतामर्कस्तयमानैर्वाणि ज्योर्वीणि ।
ईजानानां मुकुतां प्रेङ्गि मर्षं कुतोपे नार्के अग्निं वि अयस्व ॥८॥
- अजा रौह मुकुतां यत्र लोकः शरयो न च्चोऽति दुर्गायपेवः
पञ्चोदनो ब्रह्मणो दीयमानः स दत्तारं कृपया तपयाति ॥९॥
- अजस्त्रिनाके त्रिषुपे त्रिषुपे नार्कस्य पुष्टे ददियांस्तं दधाति ।
पञ्चोदनो ब्रह्मणो दीयमानो त्रिभरुणा धेनुः कामदुष्टास्वेका ॥१०॥ {११}
- एतद् वो ज्योतिः पितरस्तुवीर्यं पञ्चोदनं ब्रह्मणेऽजं ददाति ।
अजस्वमांस्वपं हन्ति दूरमस्मिंस्तोके अद्धानेन दत्तः ॥११॥
- ईजानानां मुकुतां लोकमीप्सन् पञ्चोदनं ब्रह्मणेऽजं ददाति ।
स क्वा सिमुभि लोकं जयैतं शिवोऽस्मभ्यं प्रतिवृद्दीतो अस्तु ॥१२॥
- अमो अग्निरजनिष्ट शोकम् त्रिशो भिन्नस्य सहसो विप्रथित ।
इष्टं पूर्वमभिपूतं वपदकृतं तद् देवा प्रादुशः कल्पयन्तु ॥१३॥
- अमोत वातो दद्याद्विरयमग्निं दक्षिणात् । तथा लोकमस्मन्ज्योति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ॥१४॥
- एवास्तान्जोषं यन्तु धाराः सोम्या देवीर्भूतर्षा मधुरधृतः ।
स्तमानं पृथिनीधुतं धां नारस्य पुष्टे अग्निं सप्तरेजी ॥१५॥
- अजोऽव्ययं स्वर्गोऽति त्वया लोकमर्द्धिरसः प्राज्ञानम् । तं लोकं शुष्यं प्र जेयम् ॥१६॥
- येना सहस्रं चहसि येनाग्ने सप्रेतुमम् । तेनेयं यज्ञं नो वदुः सार्द्धिषु गन्तवि ॥१७॥
- अतः प्रवयः स्वर्गे लोके दधाति पञ्चोदनो निर्वृतिं वार्षमानः । तेनै लोकमस्मन्ज्योतो जयेम ॥१८॥
- यं प्राज्यो निदधे यं नै विद्धि या विष्णुं ओदनावाभुजस्य ।
सप्रे तदपे मुकुतस्य लोके जनीतामः संगमने पथीनाम् ॥१९॥

अजो वा इदमग्रे व्यक्रियत तस्योर्द्वयमववद् द्यौः प्रुष्टम् ।

अन्तरिक्षं मध्यं दिशः पार्श्वे संमुद्रौ कुक्षौ

॥२०॥ { १२ }

सुखं च श्रुतं च चक्षुषीं निर्वै सत्यं श्रद्धा प्राणो विसर्ग शिरः ।

एष वा अर्परिमितो सुष्ठो यद्वजः पञ्चोदनः

॥२१॥

अपरिमितमेव यद्गगानोत्पर्परिमितं लोकमर्षं रुन्दे ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२२॥

नास्पास्तीनि भिन्नाश्च मज्जो निर्धयेत् । सर्वमिदं समादायेदजिदं प्र चैशयेत्

॥२३॥

इदमिदमेवास्म्यं रूपं भवति तेनैतं सं गमयति ।

इदं मद् ऊर्जमस्मै तुष्टे योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२४॥

पञ्चं रुक्मा पञ्च नयानि यस्या पञ्चास्मै प्रेनयः कामदुषा भवन्ति ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२५॥

पञ्चं रुक्मा ज्योतिरस्मै भवन्ति पार्श्वं वासंति तन्त्रे श्रवन्ति ।

स्वर्गं लोकमंश्रुते योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२६॥

या पृथ्वी पतिं विरवाप्याम्यं शिन्दतेऽर्णवम् । पञ्चोदनं च तावजं ददाती न वि वीषतः

॥२७॥

समानलौको भवति पुनर्भूषापरः पतिः । योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२८॥

अनुपूर्ववत्सां धेनुमन्तदपार्द्वपृथ्वीयम् । वासो हिरण्यं दुग्धा ते यन्ति दिवंस्तृणाम्

॥२९॥

आत्मानं वितरं पुत्रं पीत्रं पितामहम् । जायां जनित्रीं मातरं ये श्रियास्तातृषे ह्ये

॥३०॥ { १३ }

यो वै नैदायं नाम श्रुतं वेदं । एष वै नैदायो नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः ।

निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्प्रात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३१॥

यो वै कुर्वन्तं नाम श्रुतं वेदं । पूर्वतीर्त्तवतीतिवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वै कुर्वन्तं नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः । निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्प्रात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३२॥

यो वै संयन्तं नाम श्रुतं वेदं । संप्रतीर्त्तवतीतिवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वै संयन्तं नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः । निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्प्रात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३३॥

यो वै पिन्वन्तं नामं श्रुतं वेदं । पिन्वतीपिन्वतीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वै पिन्वन्नामं श्रुतयद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।

योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३४॥

यो वा उद्यन्तं नामं श्रुतं वेदं । उद्यन्तीषुपतीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वा उद्यन्नामं श्रुतयद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।

योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३५॥

यो वा अभिभुषं नामं श्रुतं वेदं । अभिभुषन्तीमभिमवन्तीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वा अभिभुर्नामं श्रुतयद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।

योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३६॥

अमं नु पञ्चतु पञ्चं यौदुनान् ।

सती विश्वाः संमनसः सप्तैचीः सान्मर्देशाः प्रतिं वृद्धन्तु च एवम् ॥३७॥

सासं रचन्तु सप्त तुभ्यमेते साम्य कावर्धं वृषिरिदं शुद्धोमि ॥३८॥ [१४] [३१९]

॥६(१)॥ ॥३८॥—साम्य ॥ दैवता—अतिमि, विष्वा ॥ अन्ता—१ वाचीनामत्रिपुराणावर्धो, २ शिवश्चाऽऽसीं गायत्री,

३, ४ सासी शिवपू, ५, ६ साम्यंयुपपू, ७ कामुरी गायत्री, ८ शिवदा सासी अगती, ९ पारुषी शिवपू,

१० सासी सुदिरुहती, ११, १४-१६ साम्ययुपपू, १७ विशाख गायत्री, १८ सासी शिवपू, पञ्चैत्रि,

१९ शिवदा विराट् सुमिन् गायत्री ॥

यो विश्वाद् प्रदक्षं प्रत्यशुं पक्षैपि यस्य संभारा श्रुचो यस्मानूकपाम् ॥३९॥

सामानि यस्य सोमनि यजुर्हृदंयमुच्यते परित्स्तरंशुमिद्विः ॥४०॥

यत् वा अतिपिबतिरतिशीनं प्रतिपरयति देव्यमनं प्रेसते ॥४१॥

यदमियदति दीशाह्वैति यद्वदकं पाथरयुषः प्र यमति ॥४२॥

या एष युक्ष भापेः प्रक्षीप्यते सा एष वाः ॥४३॥

यत् तपंशमाहन्ति य एवापिषोभीयः पृथ्व्यप्यते स एष सः ॥४४॥

यदायसुपान् कृत्ययन्ति सदाहविर्धानान्येव तत् कृत्ययन्ति ॥४५॥

यदुपस्तुषन्ति यद्विरेव तत् ॥४६॥

यदुपरिशयनमाहरेन्ति श्वयमेव तेन लोहमर्षं रुन्दे ॥४७॥

यत् केषिपूषवर्हणमाहरेन्ति परिषव एष ते ॥४८॥

यदाअनाम्यजुनसाहरेन्त्यावर्धमेव तत् ॥४९॥

यत् पुरा परिवेषात् स्वादमाहर्णन्ति पुरोडाशविव तौ	॥१२॥
यदशनकृतं हर्षन्ति हविष्कृतमेव तद्वर्षन्ति	॥१३॥
ये ग्रीहयो यवा नितुष्यन्तेऽश्वं एव ते	॥१४॥
यान्युलूखलामुलूखानि श्रावाण एव ते	॥१५॥
शर्पे पवित्रे तुरां अग्नीषामिषबन्धुवत्तः	॥१६॥
सुगद्विनिर्देषामापर्यन्तं द्रोहकस्तथाः कुम्भ्योऽवापस्याऽग्निं सत्राण्यमेव कृष्णाजिनश्च	॥१७॥ { १५ }

॥६॥ (२) ॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिवि, विद्या ॥ शब्दः—१ विशद् पुरस्ताद् गृहणी, २, १२ साग्री विष्णुः

१. आसुरी शत्रुघ्नः । * सम्भृतिम्, † स्वामी गुरुतः । ‡ भाग्यश्रुत्वाद्, § एवमपि विना ह्यस्तौ । [म].

१ सामान्यमुद्रण १० त्रिवर्षीय विदुषः ११ सुविदुषः १२ त्रिवर्षीय पण्डितः ॥

यजमानमालायं वा पुनर्दत्तिथिपतिः कुरुते यदादित्यां सि प्रेक्षत इदं धृयादे इदादे मिति	॥१॥ (१८)
मदगु भूय उदुरेति मासमेव तेन वर्षीयासं कुरुते	॥२॥ (१९)
उप हरति इवीप्या सादयति	॥३॥ (२०)
तेषामासंजानामतीथिरामन्वहोति	॥४॥ (२१)
सुप्या हस्तेन प्राणे पूर्पे स्रक्कपेण वपदकुरेण	॥५॥ (२२)
एते वै प्रियाधप्रियाधर्त्तिर्जः स्वर्गं लोकं गमयन्ति यदतिथयः	॥६॥ (२३)
स य एषं विद्वान् न द्विषन्श्रीयाञ्च द्वितोऽश्वमश्रीयाञ्च मीमांसितस्य न मीमांसमानस्य	॥७॥ (२४)
सर्पो वा एष जग्धर्षाम्वा यस्याजमुशन्ति	॥८॥ (२५)
सर्पो वा एषोऽनग्धर्षाम्वा यस्याश्रुं नाशन्ति	॥९॥ (२६)
सुपदी वा एष युज्जग्रावाद्रैपविश्रो वितेतत्त्वर आहृतयद्रक्तुर्ये उपहरति	॥१०॥ (२७)
प्राजापत्यो वा एतस्व यतो वितेतो य उपहरति	॥११॥ (२८)
प्रजापतेर्वा एष विप्रमानन्नुधिकंमते य उपहरति	॥१२॥ (२९)
योऽतिपीनां स आदत्तपीनो यो वेरमनि स माहैपत्यो यस्मिन् पचन्ति स देविणाग्निः	॥१३॥ (३०) { १६ }

॥६ (३)॥ अवि—अवि ॥ देवता—असिद्धि, विषय ॥ अन्त—१-६, ३ अविदा विदितिकारण अविदा

७ सारग्री कृहलोः ८ विपरीतलिङ्गभ्योऽप्यहम् ॥

इष्टं च वा एष पूर्वं च भुङ्क्षामभ्राति यः पूर्वोऽतिथिरभ्राति ॥१॥ (३१)
पर्यथ वा एष रत्नं च भुङ्क्षामभ्राति यः पूर्वोऽतिथिरभ्राति ॥२॥ (३२)

ऊर्जां च वा एष स्फूर्तिं च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥३॥ (३३)
प्रजां च वा एष पश्वं गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥४॥ (३४)
कीर्तिं च वा एष यशश्च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥५॥ (३५)
शिर्यं च वा एष संविदं च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥६॥ (३६)
एष वा अतिरिच्येच्छेद्विस्तस्मात्	पूर्वो नार्क्षीयात्	॥७॥ (३७)
अश्रितायत्यतिपादनीयाद्	यदस्य सास्यत्वाय बुद्धस्याविच्छेदाय तद् व्रतम्	॥८॥ (३८)
पुत्रवृ वा तु स्वादीनो यद्विगमं क्षीरं वा मांसं वा तदेष नार्क्षीयात्		॥९॥ (३९) { १७ }

॥१६॥ (४) ॥ अवि-—अज्ञा ॥ देवता—अतिवि, विषय ॥ तन्द-—१, २, ३, ४ प्राजापत्यानुपुत्र, ५, ६, ७, ८

९ विपदा वापनी, ६ तुरिक्, मातापत्या वापनी, १० चतुष्पदा तत्परावर्णिक ॥

स य एवं विद्वान् क्षीरमुपतिच्योपहरति	॥१॥
पार्यदप्रिष्टोमेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥२॥ (४०)
स य एवं विद्वान्सुपतिच्योपतिच्योपहरति	॥३॥
पार्यदतिरात्रेणेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥४॥ (४१)
स य एवं विद्वान् मधुपतिच्योपहरति	॥५॥
पार्यत् सत्यमर्धेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥६॥ (४२)
स य एवं विद्वान् मांसमुपतिच्योपहरति	॥७॥
पार्यत् द्विदशार्धेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥८॥ (४३)
स य एवं विद्वान्दुधमुपतिच्योपहरति	॥९॥
मृजानां प्रजननाय गच्छति प्रतिष्ठां श्रियः प्रजानां भवति य एवं विद्वान्दुधमुपतिच्योपहरति	॥१०॥ (४४) { १८ }

॥ १६ (२) ॥ अवि-—अज्ञा ॥ देवता—अतिवि, विषय ॥ तन्द-—१ सामानुषिक, २ तुरिक्, ३, ४, ५ (अन-
योदकाय), ६ तुरिक्, सापत्नी वृद्धी, ७, ८, ९ तत्परावर्णिक, १० (स्त्रीर्ध) विपदा विपदा विपदानामावापनी,
११ (स्त्रीर्ध) विपदा विपदा विपदानामावापनी, १२ विपदा विपदानुपुत्र ॥

तस्मां ज्ञया दिक्करोति सज्जिता प्र स्तौति	॥१॥
बुद्धस्यातिर्जयोद् गोपति त्वष्टा गुष्टया प्रति हरति विचं देवा निवर्तन्	॥२॥
निधनं भूत्याः प्रजायाः पशूनां मयति य एवं वेद	॥३॥ (४५)

तस्मा उच्यन्त्यर्थो हिरकृणोति संग्रहः अ स्तौति	॥४॥
मध्यन्दिन् उद्गायत्यपराहः प्रति हस्त्यस्तं पञ्च निधनम् ।	
निधनं भूर्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥५॥ (४६).
तस्मा अग्नौ यवन् हिरकृणोति स्तनयन् अ स्तौति	॥६॥
विद्योतमानः प्रति हस्ति कर्षन् उद्गायत्युद्गुह्यन् निधनम् ।	
निधनं भूर्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥७॥ (४७)
अविधीन् प्रति वश्यति हिरकृणोत्यपि बंदति अ स्तौत्युद्गं याच्यत्युद्गं गायति ॥८॥	
उप हस्ति प्रति हस्त्यर्चिष्टं निधनम्	॥९॥
निधनं भूर्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥१०॥ (४८) { १६ }

॥६(६)॥ अग्नि—यज्ञा ४ देवता—अग्निविधिः, विद्या ॥ अन्तः—१ आसुरी गायत्री; २ सामग्वचस्पृ, ३, ४ त्रिपदाऽऽर्चः-
पश्चिम । ५ यजुर्वेदा गायत्रीया गायत्री; ६-११ आर्चो यजुर्वेदा, १२ यजुर्वेदा आसुरी जगती; १३ याजुर्वेदा त्रिपदा ।
१४ यजुर्वेदाऽऽसुरीयायाम् ॥

यत् क्षुचार्तं ह्ययस्या आधयत्येव तत्	॥१॥ (४९)
यत् प्रतिभूयोति प्रसायाधयत्येव तत्	॥२॥ (५०)
यत् परिश्रेढातुः पात्रहस्ताः पूर्वे चापरी च प्रपद्यन्ते यमसाध्वर्येव एव ते	॥३॥ (५१)
तेषां न क्रमनाहोत	॥४॥ (५२)
यत् वा अतिथिपरितरितिमीन् परिनिध्वं गृहात्तुपोदैत्यवसृष्येय तदुपायेति	॥५॥ (५३)
यत् संभ्रागयति दक्षिणाः समामयति यदनुतिष्ठत उदवस्यत्येव तत्	॥६॥ (५४)
स उपहृतः इष्टिभ्यां मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् इष्टिभ्यां विश्वरूपम्	॥७॥ (५५)
स उपहृतोऽन्तरिक्षे मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यदन्तरिक्षे विश्वरूपम्	॥८॥ (५६)
स उपहृतो दिवि मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् दिवि विश्वरूपम्	॥९॥ (५७)
स उपहृतो देवेषु मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् देवेषु विश्वरूपम्	॥१०॥ (५८)
स उपहृतो लोकेषु मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यन्लोकेषु विश्वरूपम्	॥११॥ (५९)
स उपहृत उपहृतः	॥१२॥ (६०)
आप्नोतीमं लोभमाप्नोत्यग्निम्	॥१३॥ (६१)
अमोतिभ्यतो लोभमर्जयति य एवं वेद	॥१४॥ (६२) { २० } { ३१२ }

॥२॥ अग्नि — मृगशिरसा ॥ देवता — सर्वदीर्घावस्थान्तकन्याम् ॥ अन्तः — १-११, १२, १४, १६-२० अनुपठ्युः

१२ अनुपठ्युः कर्तव्यं वाचस्पत्ययिः १२ विषयानुपठ्युः २१ विषयानुपठ्युः २२ पद्यापठ्युः ॥

शीर्षाङ्गि शीर्षामयं कर्णशूलं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षायं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥१॥

कर्णाभ्यां ते कर्णशूलं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षायं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥२॥

यस्य हेतोः प्रचपयते यक्षः कर्णव्य ओस्यतः । सर्वं शीर्षायं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥३॥

पाः कृणोति प्रमोतमन्त्रं कृणोति पूरयम् । सर्वं शीर्षायं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥४॥

अङ्गमेदमङ्गवत्तं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षायं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥५॥

यस्य भीमः प्रतीकाश उद्वेपयति पूरयम् । त्वमार्त्तं विषशारदं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥६॥

य ऊरु अन्तर्पुण्यो धर्ति यथैर्निके । यक्षं ते अन्तरङ्गं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥७॥

यदि कर्मादपक्वमादृष्टयाज्जायते परि । दुदो वृत्तासुपङ्क्तं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥८॥

हविर्माद्यं ते अङ्गं यन्मोऽप्यान्तरोदरात् । यक्षयोधामन्तरात्मनो बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥९॥

आसौ घलासो भवेत्तु यज्ञं भवत्त्वामपयत् । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निरवोचमदं त्वत् ॥१०॥ { २६ }

बहिर्विलं निर्द्वेषतु कार्वाणं तत्रोदरात् । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निरवोचमदं त्वत् ॥११॥

उदरात् ते पक्षोभो नाभ्या हृदयादधि । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निरवोचमदं त्वत् ॥१२॥

याः सीमानं विवृणन्ति मूर्धानं मत्सर्पयः । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१३॥

या हृदयसुपुर्णस्यपुण्यन्वन्ति कीकंसाः । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१४॥

याः पाशे उपर्ण्यन्तेनिर्द्वेषन्ति वृष्टीः । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१५॥

यास्तिरुषीरुपुण्यन्तेनिर्द्वेषन्ति वृष्टीः । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१६॥

या गुदां अनुसर्पन्त्यान्त्राणि मोहयन्ति च । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१७॥

या मण्डो निर्धेयन्ति पक्षिणि विवृणन्ति च । अर्हिसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलम् ॥१८॥

ये अङ्गानि प्रदयन्ति यक्षमासो रोषास्तव । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निरवोचमदं त्वत् ॥१९॥

विसृज्यस्य विद्वद्यस्य चासीः प्रत्यक्षं बालजेः । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निरवोचमदं त्वत् ॥२०॥

पादाभ्यां ते जानुभ्यां श्रोत्रेभ्यो परि यंससः ।

अनृणादपुण्यीकुपिण्डाभ्याः शीष्णो रोममनीनस्य

॥२१॥

सं ते शीष्णः कपालानि हृदयस्य च यो विषुः ।

उच्यतेदित्य रश्मिः शीष्णो रोममनीनशोऽङ्गमेदमङ्गीशमः

॥२२॥ { २३ } { ४२ }

॥६॥ अग्नि-—महा ॥ देवता—आदिप-; अध्यात्म ॥ अन्तः—१-११, १३, १२, १७, १८-२२ त्रिष्टुप् ।
१२, १७, १८, १८ अपत्ये ॥

अस्य धामस्य पलितस्य ह्येतुस्तस्य आता मध्यमो अस्त्यरर्नः ।
तृतीयो आता घृतपृष्ठो अस्यात्रापश्य विरपति सुप्तपुत्रम् ॥१॥

सुप्त पुञ्जित् स्थमेकपञ्चमेको अरयो पद्यति सुप्तनामा ।

त्रिनामि नृपमजरमनयं यज्ञेषा विश्वा सुवृत्तार्थि तस्युः ॥२॥

इमे स्पमधि ये सुप्त तस्युः सप्तचक्रं सुप्त बहुमत्यरयोः ।

सुप्त स्वतारो अग्नि से नैधन्त यत्र गवां निर्हितं सुप्त नामा ॥३॥

को ददर्श प्रथमं ज्ञाप्यममस्वन्वत्तं यदेनस्या विनर्ति ।

धूम्या असुरसंसारमा कस्तिव को विदोसुष्टुर्प गाव् अष्टुमेतत् ॥४॥

इह प्रवीतु य ईमुञ्ज धेदास्य धामस्य निर्हितं पदं वेः ।

श्रीर्भ्योः क्षीरं हुहते गावो अस्य भूमि घत्ताना उदकं पुदापुः ॥५॥

पार्कः पृच्छामि मनसाविजानन् देवानामेना निर्हिता पुदार्नि ।

दुस्ते वृष्कपेधे सुप्त तन्तुव पि सैरिरे कुवप ओतया डे ॥६॥

अधिकिस्वाधिकितुर्पयिदत्र कुवीन् वृच्छामि विद्वानो न विद्वान् ।

वि यस्तस्तन्म पष्टिमा रजोऽयज्ञस्य रूपे किमपि श्विदेकम् ॥७॥

माता पितरमुव आ ब्रमाज धीत्यग्रे मनस्ता से हि जग्मे ।

सा वीमुरत्तुर्गमिरसा निर्बिदा नमस्यन्त इदुपवाकमीषुः ॥८॥

गृहा मातासीद् धुरि दर्विषाया अतिमुद् गमो वृजनीन्धन्तः ।

अमीमिद् दुस्तो अन्नु गार्गवरयद् विषकुर्यं विषु योर्ननेषु ॥९॥

त्रिस्तो मातृस्त्रीनि पितृन् मिमदेकं ऊर्व्यस्तस्यौ मेपव ग्लापयन्त ।

मन्त्रपन्ते दिवो अमृष्यं पृष्ठे विंशविदो वाचमर्विषविषाम् ॥१०॥ (२४)

पश्चारे ऋते परिवर्तमाने यस्मिन्मातस्युर्ध्वनानि विद्या ।

तस्यु नाचस्तपते भूरिगारः सुनादेव न च्छिपते मनायिः ॥११॥

पञ्चपादं पितरं शब्दराकृतिं दिव आहुः परे अर्धे पुरीषिर्धम् ।

अग्नेमे अग्न्य उपरे विचक्रुते सप्तचक्रं पठेर आदुरापीतम् ॥१२॥

द्वादशारं नहि यज्जरायं वर्षेहि ऋकं परि धामृतस्य ।

आ पुया अग्ने मिथुनासो अत्र सप्त श्रुतानि विंशतिर्ध तस्युः ॥१३॥

सनेमि चक्रमजरं वि यवृत्त उत्तानायां दश युद्ध यदन्ति ।
 ययस्य चत् रजस्यैत्यवृत्तं यस्मिन्धावस्युर्ध्वनानि विद्यां ॥१४॥
 स्त्रियः सुवीर्योऽं मे पुंस आहुः पर्यदद्यएवान् न वि चैवदन्धः ।
 कुविर्यः पुत्रः स ईमा विवेत्त यस्ता विज्ञानात् स पितृभिर्वास्त ॥१५॥
 सप्तजानां सप्तर्षमाहुरेकमे पटिद्युमा ऋषयो देवजा इति ।
 सप्तमिष्टानि विरितानि धाम्ना स्थाने रेजन्ते विकृतानि रुपशः ॥१६॥
 अयः परेण पुर एनावरेण पदा वस्तं विभ्रंती नोर्दस्याह ।
 सा कुद्रीची कं स्विदर्थ परागाह क् स्विह वले नदि युधे अस्मिन् ॥१७॥
 अपः परेण पितरं यो अस्व वेदायः नैण पुर एनावरेण ।
 कुवीयमानः क इह म योषव् दुवे मनः कुषो अग्नि प्रजातय ॥१८॥
 ये अर्वाञ्चस्तौ उ पराव आहुये पराञ्चस्तौ उ अर्वाच आहुः ।
 इन्द्रश्च या युक्पुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहन्ति । ॥१९॥
 द्वा सुपर्णा सुपुजा सलोमा समानं युधं परि पश्यजाते ।
 तयोरुन्यः विर्पलं स्वाहृषनभञ्जन्यो अग्नि चाकशीति ॥२०॥
 यस्मिन् युधे मध्वदः सुपर्णा निमिशन्ते युर्वते चापि दिशे ।
 तस्म पदाहुः विर्पलं स्वाहृषे तयोर्भद्राष्टः पितरं न वेद ॥२१॥
 यथा सुपर्णा अमृतस्य मरुमनिर्गप विदयामिस्वरन्ति ।
 एना विभ्रंस्व धुषनस्य गोपाः न मा वीरः पाकुपया विवेश ॥२२॥ { २५ } { ४१ }

॥१०॥ अविः—अवा ॥ देवा—गी, विराट्, अज्याज्याह्, २२ मियावदजी ॥ हृन्दा—१, ७, १५, १७, १८ लगीतः
 २, २६, २७ अविह् क्रियुः २-६, ७-१३, १५, १६, १७, २०, २२, २६, २७, २८ शिष्टुः
 २१ यमपदाऽतिगती, २५ यमुपदा दुरक्षयितुंरितिगतिगती ॥

यद् गोयत्रे अर्धं गायत्रमार्हितं त्रैलोक्यं वा त्रैलोक्याचिस्तंभव ।
 यद्वा जगज्जगत्पार्हितं पदं य इह तद् विदुस्ते अमृतत्वमानिषाः ॥१॥
 गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कमर्केण सप्त त्रैलोक्येन वाक्म ॥
 चाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाचरेण मिमते सप्त वाणीः ॥२॥
 जगता सिन्धु दिव्यस्त्रमायव रथतरे शयै परीक्षयत् ।
 गायत्रस्य समिधोस्त्रिस्त आहुस्ततो मुक्ता य रिरिचे महिला ॥३॥

उषे हये सुदुर्पा धेनुमेतां मुदस्तौ गोधुमुत दौहदेनाम् ।
 श्रेष्ठं सपं सविता सावित्रोऽभीक्ष्णो धर्मस्तद् द्रु प्र वौचत् ॥४॥
 हिस्वयसुती वसुपत्नी यक्षेतां वसतिच्छन्वी मनसाभ्यामात् ।
 दुरामुचिभ्या ययो अच्येये सा वक्षेतां मदते सौमगाय ॥५॥
 गौरमीमेदुभि वसं निपन्तं मूर्धानं दिवदेकृशोन्मातुरा उ ।
 सुवराणं धमेमभि वाग्शाना मिमाति माखुं पर्यते यवोभिः ॥६॥
 अयं स शिरहे येन गौरभीवृता मिमाति माखुं ध्वस्तनायधि शिता
 सा चिचिमिनि दि चकार मर्यान् विपुलवन्ती प्रति बुद्धिमौहत ॥७॥
 अमच्छय तुरातु जीरमेजद् ध्रुवं मध्य आ वस्यमानाम् ।
 जीरो मृतस्य चरति ह्युधामिरमन्त्यो मर्त्येना सद्योनिः ॥८॥
 रिधुं दद्वारं संलिरस्यं पृष्ठे घुरानं सन्तं पलितो जगार ।
 देवस्य पश्य फार्यं मर्हिताया ममात् स छाः समान ॥९॥
 य ईं चकार न सो अरय वेद य ईं ददृशे हिङ्गुमिषु तस्मात् ।
 स मातुर्वोना परिवीतो अन्तर्बहुग्रजा निर्वीजिरा विवेश ॥१०॥ { २६ }
 अपरयं गोपामनिपद्यमानमा च परां य पथिभिरन्तम् ।
 स सुभीचीः स विपूचीर्मेसान् आ वीरति भुवेनेभ्यन्तः ॥११॥
 यौनिः पिता जमिता नामिरा वन्धुर्नो माता पृथिवी महीपम् ।
 उत्तानयोधम्योऽवोर्निरन्तरा पिता दद्वितुर्गर्भमापात् ॥१२॥
 पूच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः पूच्छामि वृष्णी अरवस्य रेतः ।
 पूच्छामि रिधेस्सु सुतेनस्य नाभिं पूच्छामि धाक्षः परमं ज्योति
 रूपं वेदिः परो अमनः पृथिव्या अयं सोमो वृष्णो अरवस्य रेतः ।
 अयं पशो रिधेस्सु सुतेनस्य नाभिर्म्रिदायं साचः परमं ज्योति ॥१४॥
 न नि नानामि यदिवेदमार्धं निषयः संनदो मनसा चरामि ।
 यदा मगन् प्रयमना अतस्यादिद् वाचो अरजुदे मागमस्याः ॥१५॥
 अपाद् प्रादति दश्चपां पृथीतोऽमर्त्यो मर्त्येना सद्योनिः ।
 सा शस्यन्ता रिपूचीना विपन्ता न्यून्यं चिनयुर्न नि विवपुन्यम् ॥१६॥

सप्तार्धग्रामां ध्रुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशा विधर्मणि ।

ते धीविभिर्मनसा ते विपश्चितः परिहृवः परं भवन्ति विद्यताः ॥१७॥

अथो अथो परमे व्योमन् यस्मिन् देवा अधि विधे निषेदुः ।

यस्तथ वेद क्रियुषा वसिष्पति य इत् तद् विदुस्ते अथि सर्वासते ॥१८॥

अथः पदे मात्रया कल्पयन्तोऽर्ध्वेन चान्तपुर्विस्ममेजत् ।

त्रिषाद् प्रक्षी पुरुषं पि तेषु तेन जीवन्ति प्रदिशुषवंसः ॥१९॥

सुपुत्राद् भर्गवती हि भूया उषा वयं भर्गवन्तः स्याम ।

अहि वृणमध्वे विभुदानीं पिव गुदमुदकमाचरन्मी ॥२०॥ { २७ }

गौरिर्मिमाय सलिलानि तद्यत्येकपदी द्विपदी वा चतुष्पदी ।

अष्टपदी नवपदी दशपदी सहस्राक्षरा ध्रुवनस्य पदक्रिस्तस्याः समुद्रा अधि वि धरन्ति ॥२१॥

कृष्णं निषान् हरयः सुपर्वा अथो पक्षानां दिवसुत्पत्तिः ।

त आचक्षुस्तदनादृतस्यादिद् धृतेन पृथिवीं व्युद्भुः ॥२२॥

अपदिति प्रथमा पुदतीत्यां कस्तद् वा मित्रानकुषा चिकेत ।

गर्भे भारं मरुता धिदस्या अतं विपत्यन्तं नि पति ॥२३॥

विराद् वाग् विराद् पृथिवीं विराडन्तरिक्षं विराद् व्रजापतिः ।

विराद्युत्सृष्टः साध्यानामधिराजो यमूव तस्य भूतं भव्यं वशे स मे भूतं भव्यं वशे कृषोत् ॥२४॥

शकुमयं धूममारादपर्यं निपुवतां पुर इनावरेण्य ।

लुदाणं पृथिनपवन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रब्राम्ण्यसन् ॥२५॥

अथः केशिने अतुषा वि वंशते संवत्सरे वंश एके वषाम् ।

विश्वमन्यो अग्निघ्ने अर्धमिधो जितेकस्य ददृशे न रूपम् ॥२६॥

अथारि याक् परिमिता पुदानि तानि विदुर्ब्रह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा त्रीणि निर्दिष्टा नेद्वयन्ति तुरीयं अथो मनुष्या वदन्ति ॥२७॥

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुस्यो दिव्यः स सुपुषो गुरुमान् ।

एकं सद् विभ्रां बहुषा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वा निमगदुः ॥२८॥ { २८ } { ५१२ }

अथ दशमं काराडम्

॥१॥ श्वरि—प्रातःकाल ॥ देवता—मन्त्रोद्य ॥ छन्द—१ महाभूषणी, २ विशालनाम गायत्री, ३-८, १०, ११,

१४, २१, २१-२४, २० २१ अतुष्टु, २ पञ्चापदिक १२ पदिक, १३ अतोद्गती, १५ अतुष्टु विराट्

काली, १६ १८ विष्णु, १७, २४ प्रह्लादपञ्चक; १९ शत्रुघ्नदा काली, २० विराट् प्रस्तावपद्धि ।

१६ त्रिपदाऽऽधुनिक (एकादशतम), २३ त्रिपदा मुनिम् विद्यमा वाचमो, २८ त्रिपदा गायत्री,

२६ सत्ये उद्योतिष्यती जगती, २९ द्वयमुत्पुष्पामां पश्यद्वातिवगती ।

यां कल्पयन्ति यद्वै यधुमिव विभक्त्या इत्युक्तां विभक्त्यर्थः । सारादेत्यपं मुदाम एनाम् ॥१॥

शीर्षपयसी नक्षयतीं करिणीं कृत्वाकृता संप्रता विश्वरूपा । सारादेत्सर्पं मुदाम धनाम् ॥२॥

शुद्धकृता रामकृता श्रीकृता ब्रह्मर्षिः कृता । ज्ञाया परया मुचेवं कर्तारं यन्मृत्युञ्जतु ॥३॥

अनयाहमोपध्या सर्वान् कृत्वा ब्रह्मणम् । या चेज्जै यक्ष्म्या गोष्ठ्या वा ते पुरुषेषु ॥४॥

दृष्टमस्त्ययुक्तैः श्रुतैः श्रुतयुक्ते । प्रत्यक् प्रतिप्रदिश्यो यथा कृत्याकृतं हनन् ॥५॥

प्रतीचीर्न आङ्गिरसोऽभ्यर्चो नः पुरोहिताः । प्रतीचीः कृत्या आकृत्यामून् कृत्याकुर्वी जहि ॥६॥

यस्त्योराच परेहीति प्रक्षिप्तं ह्युदायम् । तं कृत्येऽभिनिर्वर्तस्व मास्मानिच्छो अनागतः ॥७॥

पस्ते पर्वणि संदुधौ रथस्तेष्व ब्राह्मर्षिभ्या । त गच्छतु तत्र तेऽन्यत्रप्रातस्तेऽयं जनः ॥८॥

ये त्वां कृत्यालम्बिरे विंदुता अम्बिषास्त्रिः ।

शुभ्याईदं कृत्यादृषणं प्रतिपुर्णं पुनःसुरं तेन ह्य कृपयामसि ॥६॥

यद् दुर्भगा प्रसूयितो मृत्युर्न्यस्यप्रेमिणम् । अर्पेत्तु सर्वं भद्रं पापं द्रविणं मोघं लिखतु ॥१०॥११॥

यत् तं पितृभ्यो ददेता यज्ञे वा नाम जगद्गुरुः ।
 एतेभ्यः सः पितृभ्यो ददेता यज्ञे वा नाम जगद्गुरुः ।

सदरपारख सरस्वती बाबादिया मुम्बन्नु स्वर्णिपा ॥२१॥
देवैरमात्र विद्यायाः परमात्मनः सदैवम विदित्तिनामः ।

[illegible]

यथा वातार्थ्यायति भस्मो रेणुमन्तर्निष्ठाभय । एवमयं सर्वं तर्हि सर्वं सर्वान्तर्यामि ॥४॥

मयं काम नानन्दती विनंदा मयंभीषा । पर्वत नमस्तेनो नृपा मयंभीषा ॥१॥

॥ १ ॥

अपं पन्थाः कृत्य इति त्वा नपागोऽभिप्रक्षितं प्रति त्वा प्र द्विषमः ।

तेनाभि याहि मञ्जुत्वन्यस्वतीष वृद्धिर्नी विषरूपा कुरुटिनी ॥१५॥

परां ते उपोतिरपं ते अर्वाग्न्यत्रास्वदयना कृष्ण्य ।

परंखि नवति नाग्यार्ह अति ह्रस्वाः स्रोत्या मा चंनिष्ठाः परंदि ॥१६॥

वार्त्त इव वृत्तान् नि मृलीहि पादय मा गामश्चं पुरंमृच्छिष एषाम् ।

कुरुन् निवृत्त्येतः कुर्येऽप्रजास्त्वार्प बोधय ॥१७॥

यां तं यर्हिपि यां शर्मशाने क्षेत्रं कृत्यां वल्लगं वा निचकनुः ।

ह्यमी मां त्वा गार्हिपत्येऽभिषेकः पारु सन्तं धीरंकरा अन्तागमं ॥१८॥

उपाईतमर्तुमर्तुं निरगतं धैरं त्सार्वभ्यविदाम् पार्थिव ।

सर्वे तु पत्तु पार्थिवं तत्रार्थ इव नि पर्वतां हन्त कृत्याकृतः शुभाम् ॥१९॥

स्त्रायसा अस्यः सन्ति नो मुदे विधा तं कृत्ये यक्षिधा पर्कपि ।

उर्ध्विष्टुप परंहीतोऽज्ञानि किमिदं क्वसि ॥२०॥ {२}

प्रीदास्तं कुर्ये पादौ चापि कस्स्यामि निर्द्वय । इन्द्रमी अस्वान् रक्षतां यो प्रजानां प्रजापती ॥२१॥

सोमो राजाधिपा मृद्धिता च भूतस्य नः पतयो मृदयन्तु ॥२२॥

अयाधुर्वार्यस्पतां पापकृतं कृत्याकृतं । दुष्कृतं त्रिधुतं देवदेविम् ॥२३॥

यद्येपथ द्विषदी चतुष्वदी कृत्याकृता संभृता विषरूपा ।

सेतोर्दृष्टापदी भूत्वा पुनः परंदि दुष्छुने ॥२४॥

अस्मद्भ्राता स्व रिकृता सर्वं मरंजी दूरितं परंदि । जानीहि कृत्ये कर्तारं दुहितेवं पितरं स्वाम् ॥२५॥

परंदि कृत्ये मा तिष्ठो निदस्वेष पुद नय । मृगः स ह्यमुष्यस्त्वं न त्वा निकर्तुमर्हेति ॥२६॥

उत इति पुर्यासिन् प्रत्यदापारं इष्या । उव पूर्वस्य मिध्वतो नि इन्त्यपरः प्रति ॥२७॥

एतदि शुषु मे यचोऽर्धेति यत् एयच । यस्त्वा यकारं तं प्रति ॥२८॥

अनागोदृत्या वै गीमा कृत्ये मा नो गामश्चं पुरंमृच्छिषः ।

यत्रयुत्रासि निर्दिता वत्स्तोत्वापयामसि पुराईपीयसी भव ॥२९॥

यदि स्य तमसार्वता जालेनाभिर्दिता इव । सर्वाः संलप्येतः कृत्याः पुनः कुर्वे प्र द्विष्यसि ॥३०॥

कृत्याकृतो बल्लगिनोऽभिनिष्कारिणः प्रजाम् ।

मुलीहि कृत्ये मोर्ध्विष्टोऽभूत् कृत्याकृतो जहि ॥३१॥

यथा स्यात् प्रचयते समस्तस्यै तत्रि जहात्प्रसंभवेत् ।

एवाहं सर्वं दुर्भुतं कर्त्तुं कृत्याकृता कृतं दुस्तीव्र रजो दुस्तिं जहामि

॥३२॥ {३} {११}

॥३॥ अथि—भारतवर्षः ३ देका—पुरुषः, यदाभवत्तन्मन्त्रं (३१, ३२ साध्यात् यदाभवत्तन्मन्त्रं) ॥ मन्त्र — १, ५,

५, ५ विष्णुः, २, ४, १०, ११-२०, २४-३३ यजुः, ६, ११ जगती, २५ सुतिष्ठती ॥

केन पाप्मोऽहं आर्त्ते पूर्यस्य केन मांसं संभुतं केन गुह्यो ।

केनाह्वतोऽप्येवमिति केनोपाह्वतो मध्यतः का प्रतिष्ठा

॥३॥

कस्मात्तु गुह्यावधेयवत्कृतवन्मन्त्रावधेयं पूर्यस्य ।

जह्वं निर्वस्य न्यदिष्टुः ॥ सिञ्जानुनोः तन्धी क उ तर्षिकेत

॥३॥

चतुर्दश युवते संहितान् जनुभ्यामूर्ध्वं सिञ्चितं कर्त्तव्यम् ।

भोषो यदूक क उ तज्जानान् याम्भोऽङ्गुलिभ्यो मुहं चर्ष्व

॥३॥

कर्त्ति देवाः कृतमे त आत्मन् य उरौ श्रीपाद्विषयः पूर्यस्य ।

कति स्तनी व्यदिष्टुः कः कस्तौ कौ कति स्तुभ्याम् कति पूरीषिचिन्वन्

॥४॥

को अस्मि वाहू समस्तद् वीर्यं करपादिति । अस्ती को अस्मि तद् देवः कर्त्तिन्वे अथ्या दंष्ट्री ॥५॥

कः सुप्त स्तानि वि संतर्द श्रीर्वसि कर्त्तव्यमि नार्त्तिकं चर्ष्वो ह्वरंम् ।

येनो पुत्रा विन्मस्यं मन्त्रानि चतुर्पादो द्विष्टो यन्ति यामर्ध

॥६॥

हन्वोर्हि जिह्वामर्दधाह पुरुषीमर्षा महीमर्षि शिश्राव् पाचंम् ।

स आ वीर्यति श्रुत्वेष्टुन्त्रो वसतिः क उ तर्षिकेत

॥७॥

सुविष्टमस्य यजुमो लुप्तार्त्तं नृराटिर्का प्रथमो यः कृपालम् ।

चिरात् विर्यं हन्वोः पूर्यस्य दिवं स्तोत्रं कृतमः स देवः

॥८॥

त्रिपासिपार्थि बहुला सत्यं संभाषतन्त्रधः । आलन्दस्तुभ्यो मन्दोत्तं कस्माद् यदति पूर्यः ॥९॥

आर्विर्वर्तिर्निर्जतिः क्वो नु पुर्येष्टमिति । राद्धिः सर्वद्विरव्युष्टिर्विस्तर्दितयः कृतः ॥१०॥ {४}

को अस्मि जपो व्यदिष्टुः विष्णुतः पुरुषतः सिन्धुस्तर्पाय जाताः ।

तीमा अरुणो लोहिनीस्ताम्रपूमा ऊर्वा अवाचीः पूर्ये तिस्र्योः

॥११॥

को अस्मिन् रूपमर्दधाह को सुभानं च नानं च ।

गाहं को अस्मिन् कः वेत्तं चत्वारिंशि चर्ष्वे

॥१२॥

को अस्मिन् प्राथमं यजुः को अर्धं यजुः । समानमस्मिन् को देवोऽसि विष्ट्राय पूर्ये ॥१३॥

को अस्मिन् यज्ञेदधादेको देवोऽधि पूर्यते ।

को अस्मिन्स्तर्यं कोऽर्चते कृतो मृत्युः कृतोऽमृतम् ॥१४॥

को अस्मै वासः पर्यदधात् को अस्यायुरवत्पयत् ।

वलं को अस्मै प्रायच्छत् को अस्यान्तपयज्जवम् ॥१५॥

केनापो अन्वतनुत् केनाहंरजोद् रुचे । उपसं केनायैन्दु केन सायंभुवं ददे ॥१६॥

को अस्मिन् रेतो न्यदधात् तन्त्रा तापसमिति ।

मेधा को अस्मिन्ध्व्योऽहत् को प्राणं को वृषो दधौ ॥१७॥

केनेमा भूमिपोऽहत् केन पर्यमयुद् दिवम् । केनाभि म्रद्धा पर्यसान् केन कर्माणि पूर्यः ॥१८॥

केन पुर्जम्यमन्येति केन सोमं विचलुषम् । केन युगं च अदां च केनास्मिन् निर्हितुं मनः ॥१९॥

केन ओत्रियमानोति केनेमं परमेष्ठिनम् । केनेममतिं पूर्योः केन संवत्सरं मये ॥२०॥ { ४ }

म्रक्ष ओत्रियमानोति म्रक्षेमं परमेष्ठिनम् । म्रक्षेममतिं पूर्योः म्रक्षं संवत्सरं मये ॥२१॥

केन देवो अमुं विपति केन दीर्घमनीषिणः । केनेदमम्यन्नचर्चं केन सत् सुप्रहृन्पते ॥२२॥

म्रक्ष देवो अमुं विपति म्रक्ष दीर्घमनीषिणः । म्रक्षेदमम्यन्नचर्चं म्रक्ष सत् सुप्रहृन्पते ॥२३॥

केनेयं भूमिर्दिहिता केन द्यौरुचरा दिता । केनेदमूर्ध्वं तिर्यक् चान्तरिक्षं व्यपौ दिवम् ॥२४॥

म्रक्षणा भूमिर्दिहिता म्रक्ष द्यौरुचरा दिता । म्रक्षेदमूर्ध्वं तिर्यक् चान्तरिक्षं व्यपौ दिवम् ॥२५॥

मूर्धानमस्य सुंसाव्यायैर्वा हृदयं च यत् । मस्तिष्कोदूर्ध्वः प्रैरयत् पर्वमानोऽर्धं शीर्षतः ॥२६॥

तद् वा अर्थर्वयुः शिरो देवकोशः सङ्गमिनतः । तद् प्राणो अमि रक्षति शिरो अश्रमयो मनः ॥२७॥

कृषो नु मृष्टादेभित्यक् नु मृष्टादेः तनो दिशः पूरुन् आ वंभुवोरे ।

पुरं मे म्रक्षणो वेदु मस्याः पूरुष उच्यते ॥२८॥

यो वै तं म्रक्ष्यो वेदामृतेनावृणो पूरम् । तस्मै म्रक्षं च म्रक्षाम् चक्षुः श्रावं प्रजा ददुः ॥२९॥

न वै सं चक्षुर्जहाति न श्रावो जतरः पुरा । पुरं यो म्रक्ष्यो वेदु मस्याः पूरुष उच्यते ॥३०॥

अदाचका नवद्वारा देवमनां पूर्योप्या । तस्यां हिरण्यमयः कोशः स्वर्गो ज्योतिषावृतः ॥३१॥

तस्मिन् हिरण्यमये कोशे न्यरे निप्रतिष्ठिते ।

तस्मिन् यद् यच्चर्मात्मन्यत् तद् वै म्रक्ष्यदिहं विदुः ॥३२॥

प्रयार्जमानां हरिणी यशसा संपरिवृताम् । पुरं हिरण्यमयी म्रक्षा विवेशार्पताजिताम् ॥३३॥ { ६ } { १२ }

॥३॥ मणि — अथर्वो ॥ दत्ता — वरदात्मनि, वनस्पति ॥ छन्द — १, ४, २, ७, ६, १०, १२ मनुष्य, २, २, १

अदिक् विष्णुः = १३, १४ यथावद्वक्ति, १३, १४, सुविमनुष्यः १२, १७-२२ यद्वत् आगती ४

अयं मे वरुणो मणिः संपत्तयर्थो वृषा । तेना रमस्त्वं शत्रून् प्र मृणीहि दुस्सुतः ॥१॥

श्रेयोऽनृणीहि अ मृणा रमस्व मणिस्ते अस्तु पुरस्ता पुरस्तात् ।

अमारयन्त वरुणेन देवा अध्याचामस्तुं राणां श्वःश्वः ॥२॥

अयं मणिर्वरुणो विश्वमेवजः सदासावो हरितो हिरण्यवर्धः ।

॥ तं शत्रून्धराम् पादयानि पूर्वस्ताव देभ्युहि ये त्वा द्विपत्ति ॥३॥

अयं ते कृपा विवतां योऽनेयादयं भूयात् । अयं त्वा सर्वस्मात् पापात् वरुणो वारयिष्यते ॥४॥

वरुणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः । यत्नो यो अस्मिन्मार्तिष्ठस्तु देवा रथीरस्तु ॥५॥

इजं मृदा यदि पर्याप्ति पावं मृगः मृति यति घातुद्वष्टाष्ट ।

पुरिष्ठान्छुद्धमेः पापवादादयं मणिर्वरुणो वारयिष्यते ॥६॥

अरत्वास्तु निर्वृत्त्या अमिचारदयो भूयात् । मृत्योरोजीयसो वृषाद् वरुणो वारयिष्यते ॥७॥

यन्मे माता यन्मे पिता आर्वरो यन्मे मे वरा यदेनेत्रकुमा वृषम् ।

सतो नो वारयिष्यतेऽयं देवो वनस्पतिः ॥८॥

वरुणेन मर्यायित्वा आर्ह्वया मे सर्वम्भवः । अहते रजो अर्प्यगुस्ते यन्स्वधुवं तर्पः ॥९॥

अरिष्टोऽहमरिष्टप्राप्तुंमन्तसर्वपरुषः । तं मायं वरुणो मणिः परं पातु दिशोदिशः ॥१०॥ [७]

अयं मे वरुण उरिति राजा देवो वनस्पतिः । त मे शत्रून् वि वावतामिन्द्रो वसूनिगस्तुंराम् ॥११॥

इमे विभर्ति वरुणमावृष्णान्छुतशरदः । त मे राष्ट्रे च वृत्रं च वरुणोनेत्र मे दधत् ॥१२॥

यथा पातो वनस्पतीन् वृषान् मुनश्चोर्जसा ।

एषा सुपर्णान् मे मदग्निं पूर्वाञ्जितो उवापरात् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१३॥

यथा वावृथाग्निं मुचान् पातो वनस्पतीन् ।

एषा सुपर्णान् मे प्साहि पूर्वाञ्जितो उवापरात् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१४॥

यथा उतेन प्रदीक्षा वृषाः शेरे न्यर्षिताः ।

एषा सुपर्णास्त्वं मम प्र विंशति न्यर्षिय पूर्वाञ्जितो उवापरात् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१५॥

तास्त्वं प्र च्छिन्दि वरुण पुरा दिष्टान् पुराधुषः ।

य एते पृष्टाप्तिं ये चास्य राष्ट्रदिप्तिवः ॥१६॥

यथा सर्वो अतिभाति यथास्मिन् वेज् अर्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१७॥

यथा यशश्चन्द्रमस्यादित्ये च नृचर्चसि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१८॥

यथा यशः पृथिव्यां यथास्मिन् जातवैदसि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१९॥

यथा यशः कृत्वापि यथास्मिन् संप्रैते रवे ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२०॥ { ८ }

यथा यशः सोमपथि मधुपुके यथा यशः ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२१॥

यथा यशोऽग्निहोत्रे यथास्मिन् यज्ञ यशः ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२२॥

यथा यशो यजमाने यथास्मिन् यज्ञ अर्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२३॥

यथा यशः प्रजापतौ यथास्मिन् परमेष्ठिनि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२४॥

यथा देवेभ्यश्च यथैषु सत्यमार्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२५॥ { ९ } [२।१]

॥५॥ अथि — यथास्तम् ॥ तेजसा — सर्वविधाभावास्तम् ॥ यथा — १ कृत्वापि २ रवे ३ त्रिवरा यवमन्वा रामपरी, ३, ४ यथा
बृहती, २-४, २-११, १३-१२, १०-२०, २२, २४, २६ अनुष्टुप् ८ अग्निनामो यशः त्रिवरः १२ अग्निनामो
१३ त्रिवरा त्रिवरा रामपरी २१ कर्तुमवतुष्टुप् १३ त्रिवरः २३ यथा बृहतीयमो कर्तुमवतु अग्निं त्रिवरः ॥

इन्द्रस्य प्रथमो रथो देवानामपरो रथो वरुणस्य तृतीय इत् ।

अर्हीनामपमा हारः स्यात्तुमोदयार्थम् ॥१॥

दुर्गः शोचिस्तुर्गणकमर्हस्य वारः यत्नस्य वारः । सर्वस्य वन्तुर्गम् ॥२॥

अने श्वेत पदा जेहि पूर्वेषा चापरेष च । उदभ्युत्तर्गिन् दार्धर्हीनामसुं विपं वाह्यम् ॥३॥

अरुणो निमन्योन्मथ्य धनं रजवीत् । उदभ्युत्तर्गिन् दार्धर्हीनामसुं विपं वाह्यम् ॥४॥

पैदो दंति कमर्णील पैदः शिवप्रकाशितम् । पैदो रथर्ण्योऽशिरः सं विमेद इदामवाः ॥५॥

पेदु ब्रैह्मि प्रथमोऽनु स्वा वृषमेवांसि । अहीन् व्यस्यतात् पृषो येन स्मा वृषमेवांसि ॥६॥

इदं पैदो अजापतेदमस्य पुराणेषु । इमान्यरीतः पदार्थेभ्यो वाजिनीगतः ॥७॥

संयत्तं वि स्पर्द्धा व्यात् नस र्यमत् । अस्मिन् चेत्त द्वावही स्त्री च पुमाश्च ताजुमारस्ता ॥८॥

अस्तासं इहाहो ये अन्ति ये च दुरते । घुनेन हस्मि तृर्बिर्भूमिर्दुष्टेनार्गतम् ॥९॥

अत्राभस्येवं भेषजसुभयोः स्तनस्य च । इन्द्रो मेऽहिमयावन्तमहिं पैदो अरन्धयत् ॥१०॥ {१०}

पैदस्य मन्महे वयं स्थिरस्य स्थिरधात्रः । शुभे शुभा शुदास्तः प्रदीप्यत आसते ॥११॥

नद्यासंयो नद्यावैषा कृता इन्द्रेण पञ्चिणः । जपानेन्द्रो जप्तिमा वृषम् ॥१२॥

कृतास्तिरधिराजयो निर्विशामः शुदास्तः । हविं करिकृतं क्षिप्रं दुर्बेर्पमिवं जहि ॥१३॥

वैरातिना कुमारिका सुता खनति भेषजम् । विस्वयवीभिरभिभिर्मिरीणासुपु सप्तम् ॥१४॥

आपमयन् शुषा मिषम् पृतिन्दावराजितः । स च स्तनस्य जर्मन उमयोर्बुधिरस्य च ॥१५॥

इन्द्रो मेऽहिमरन्धयन्मिन्धु बरुलक्ष । वातापर्जन्योऽभ्रा ॥१६॥

इन्द्रो मेऽहिमरन्धयन् शुदास्तं च शुदास्तम् । स्मनं तिरधिराजि कस्यार्तिं दर्शयति ॥१७॥

इन्द्रो जपान प्रथमं अन्तिवारमे देव । तेषां सुश्रमांशानां कः स्युत् तेषामसुद स्तः ॥१८॥

सं हि शीर्षायमश्रमं पौम्भिष्ट इन् कर्षिषम् । सिन्धोर्मध्यं वरेत्स्य व्यनिम्बोर्बुधिरस्य ॥१९॥

अहीना संनैषा विष परा पदन्तु सिन्धवः । कृतास्तिरधिराजयो निर्विशामः शुदास्तः ॥२०॥ {११}

ओषधीनामैह वृक्ष उररीतिव साधूया । नयाम्यरीतीरिवोहं निरैतुं ते त्रिषम् ॥२१॥

पदुधौ ख्ये त्रिषं वृक्षिणामोषधीषु यत् । कान्दाविषं कनकं निरैत्वीतुं ते त्रिषम् ॥२२॥

ये अग्निजा औषधिजा अहीना ये अम्बुजा त्रिषुल आवधुधुः ।

येषां जातानि यदुष्मा मुहान्ति तेभ्यः सप्रेम्यो जमेता रिषेम ॥२३॥

तोदी नामासि कुन्यापृताची नाम वा अस्ति । अघस्यदेनं ते पदमा ददे विस्पर्द्धयम् ॥२४॥

अज्ञादहात् प्र च्यागम् हृदयं पौरं जर्जय । अघा विषस्य यत् तेजोऽश्वीनं बद्धुं ते ॥२५॥

आरे अंभूद् त्रिषमसौ त्रिषे त्रिषमसौ गवि ।

अधिनिषमोर्निरैधुम् सोपो निरैधुमीम् । इष्टारमन्त्रेण त्रिषमहिमयत्

॥१॥ श्रुतिः—१-२४ सिन्धुद्वीपाः, २२-३५ कौशिकः, ३०-४१ मलयः, ४२-४८ विहङ्गः ॥ देवता—१-२४ आर्यः,

२४-४१ सान्प्रोक्ताः, ४२-४८ यज्ञावधिः ॥ अन्तः—१-२ त्रिपदा सुतोऽभिजुतिः ककुम्भतीवर्मा पृच्छिः, १ चतुष्पदा

जगतीमा जगतीः, ०-१४ पञ्चपदा विपरीतपाद्व्याख्या सूक्ती (११, १४ यन्मा पृच्छिः) ॥ १६-२१

वरापदा त्रेऽधुनगमोऽतिरुतिः (१३, २० कृतिः) ॥ २२, २३, ४२, ४३, ४६-४७ चतुष्पदम् ॥ २४ त्रिपदा

विवाद सावधोः २५-२६ अष्टपदा यथाचारं यथावर्तितव्यवीः ३६ पञ्चपदाऽतिपाकाऽतिजागतावर्माऽष्टिः

३० विराट् पुरस्ताद्व्याख्याः ३८ पुरस्ताद्व्याख्याः ३६, ४१ अर्वावर्तव्यवीः ४० विराट् विपदा

सावधोः ४४ त्रिपदा अथवीगमोऽनुष्टुप्, [४४, ४६,] २० तिष्ठत् ॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय प्रद्वयोर्गेवीं युजग्मि ॥१॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय वज्रयोर्गेवीं युजग्मि ॥२॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगायैन्द्रयोर्गेवीं युजग्मि ॥३॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय सोमयोर्गेवीं युजग्मि ॥४॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगायसुयोर्गेवीं युजग्मि ॥५॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय विश्वानि मा भूताम्युप तिष्ठन् युक्ता मे आध स्य ॥६॥

अप्येर्माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीचीं अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥७॥

इन्द्रस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीचीं अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥८॥

सोमस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीचीं अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥९॥

वरुणस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीचीं अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥१०॥ { १३ }

मित्रावरुणयोर्मगि स्य । अथां शुक्रमापो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥११॥

यमस्य भ्राग स्य । अथां शुक्रमापो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१२॥

पितृणां मगि स्य । अथां शुक्रमापो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१३॥

देवस्य सवितुर्मगि स्य । अथां शुक्रमापो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१४॥

यो यं आपोऽथां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१५॥

यो यं आपोऽथामृगिर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१६॥

यो यं आपोऽथां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१७॥

यो यं आपोऽथां वृषभोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१८॥

यो यं आपोऽथां हिंस्रयगमोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१९॥

यो यं आपोऽथामृगमृगिर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवर्निधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥२०॥ { १४ }

ये व आपोऽपामप्रयोऽपस्त्वन्तर्गुण्यः देवयन्ताः । इदं तानर्ति स्नामि तान् माम्बर्चनिचि ।

तैस्तपन्पतिस्नामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

॥ वदेयं ॥ स्तुदीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मखानया मेन्या ॥२१॥

यद्वर्चानेन त्रैहायसाददेवं किं चोदिम । आपो मा तस्मात् सर्वस्माद् दुरितात् शान्तवहसः ॥२२॥

समुद्रं यः प्र दिशोमि स्वां योनेमपीतन । अरिणः सर्वहायसो मा च नः किं यनासंमत् ॥२३॥

अरिभ्यः आपो अप रिप्रमस्मात् । आस्मदेनो दुरितं मुप्रवीक्षतः प्र दुःस्वप्न्यं मलं वदन्तु ॥२४॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा पृथिवीर्यशितोऽधिवेनाः ।

पुथिवीमनु वि क्रमेऽहं पृथिव्यास्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२५॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहान्तर्वासंशितो वायुवेनाः ।

अन्तरिक्षमनु वि क्रमेऽहमन्तरिक्षात् तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२६॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा द्यौर्दशितः धर्मवेनाः ।

दियमनु वि क्रमेऽहं दिवस्त्वं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२७॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा दिवर्दशितो मर्तस्तेजाः ।

दिशोऽनु वि क्रमेऽहं दिग्म्यस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२८॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा वासांसशितो पातवेनाः ।

आशां अनु वि क्रमेऽहवासांम्यस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२९॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा अक्षर्यशितः सार्ववेनाः ।

अक्षोऽनु वि क्रमेऽहमाक्ष्यस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् ॥ प्राणो जहातु ॥३०॥ { १५ }

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा यज्ञशशितो ब्रह्मवेनाः ।

यज्ञमनु वि क्रमेऽहं यज्ञात् तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥३१॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नदौर्ध्वीरंशितः सोमेतेजाः ।

दौर्ध्वीरान् वि क्रमेऽहमद्वयस्ते निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहातु

॥३२॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वयसुसंशितो वरुणदेजाः ।

द्वयोऽन् वि क्रमेऽहमद्वयस्ते निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहातु

॥३३॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वय कृपिसंशितोऽश्वदेजाः ।

कृपिमन् वि क्रमेऽह कृपास्त निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहातु

॥३४॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वय प्राणसंशितः पुरेस्तेजाः ।

प्राणमन् वि क्रमेऽह प्राणस्त निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहातु

॥३५॥

जितमुष्मान्मुद्रिभामुष्माकंमुष्मिष्ठां निष्ठाः पृत्वा यरातीः । इदमुष्मांमुष्मापण-

स्यामुष्म्याः पुनरप्य वरुस्तेनः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमघुवाचै वादयामि

॥३६॥

अप्यस्यावृत्तमुष्मार्यैर् दक्षिणामन्यावृत्तम् । सा मे द्रविणं यच्छतु सा मे प्राणायवर्चसम्

॥३७॥

दिशो वयोर्निष्पत्तीरभ्यावर्तं । सा मे द्रविणं यच्छतु सा मे प्राणायवर्चसम्

॥३८॥

सप्तधुवानभ्यावर्तं । ते मे द्रविणं यच्छतु ते मे प्राणायवर्चसम्

॥३९॥

प्राणाम्यावर्तं । तन्मे द्रविणं यच्छतु तन्मे प्राणायवर्चसम्

॥४०॥ (१६)

प्राणवर्चोऽभ्यावर्तं । ते मे द्रविणं यच्छतु ते मे प्राणायवर्चसम्

॥४१॥

यं वयं मृगमामहे त वृषे सृष्टवापामहे । व्यासं परमेष्ठिनो ब्रह्मयापीपदाम् तम्

॥४२॥

पैश्वानरस्य दंष्ट्राभ्यां हेतिस्तं समष्टादमि । इयं त प्तात्वाहूतिः समिद् देवो सईवसी

॥४३॥

राशौ परेशस्य वृन्धोऽसि । सोऽमुष्मांमुष्मायणमुष्म्याः पुत्रमर्चं प्राणो यंधान

॥४४॥

यत् ते अर्चं हवस्पत आचिचर्ति पृथिगीमनु । तस्य नस्त्व हवस्पते सुप्रवर्च्य प्रजापते

॥४५॥

भूयो द्विष्या अंधाविषु रतेन समष्टृत्तमि । पर्यस्वानग्र आगमं तं मा सं सृज्ज वचसा

॥४६॥

यं मग्निं वचसा सृज्ज सं प्रजया समालुषा । विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो निधात् सद् अरिभिः

॥४७॥

परमे हव्यं मिथुना शर्फतो यद्वाचस्तुष्टं जनपन्त वेद्याः ।

मन्योर्मर्नसः शरण्यां जपते वा तयो विष्म हृदये पातुधानान्

॥४८॥

परां शूचीं तर्पसा यानुधानान् पराग्ने रचो हरसा मृलीहि ।

पराचिपा मूरदेवाभ्यर्चयिषि परामुद्रपुः शोभुचतः मृलीहि

॥४६॥

अपामर्स्मै वज्रं प्र हरामि चतुर्हृदि सीर्षमिवाय विह्वन् ।

सो अस्याङ्गानि प्र मृणानु सर्वा तन्मे देवा अनु जानन्तु विश्वे

॥४७॥ { १७ } { ३११ }

॥४६॥ अविः—शुद्धस्यति । देवता—यनस्यति, अजस्यति, ३ सायः ष लृण्—१, ४, २१ गायत्री, २, ३, ३८, १६, २२, २८—२०, २२—२४ अनुष्टुप्, २, ३१ अष्टपदा जगती, ४ सप्तपदा विशाट् जगती, ७—९ अष्टपदाऽष्टिः, १० नवपदा भृतिः, ११, २०, २३—२४ पञ्चाष्टिः, १२—१० अष्टपदा (१) सप्तपदा जगती, २५ पञ्चपदाऽनु (मन्त्र) दुर्गात्मो जगती ॥

अरातीयोर्भानुष्यस्य दुर्हृदि द्विपुतः शिरः । अवि वृक्षाम्बोजसा

॥४८॥

धर्म मर्दमयं मणिः फालाङ्गुलः परिधयति । पुशो मय्येन मार्चमद् रतेन सह वर्चसा ॥२॥

यत् त्वा शिकः परार्धधीन् तत्ता इस्तेन वास्या ।

आपस्त्रु तस्माज्जीवलाः पुनन्तु शुचयः शुचिम्

॥४९॥

हिरण्यस्रगायं मणिः भुद्धां यज्ञं महे दधत् । गृहे वसन्तु नोऽतिथिः

॥५०॥

तस्मै घृतं सुरां मध्यक्षमं वदामहे ।

त नः पितरं पुत्रेभ्यः श्रेयः श्रेयविक्रितसु भूयोभूयः अश्वीं देवेभ्यो मृषिरेत्यं

॥५१॥

यमवध्नाद् बृहस्पतिर्मयि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिशो जसे ।

तमग्निः प्रत्यमुञ्चतु सो अस्मै बृह आर्च्यं भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५२॥

यमवध्नाद् बृहस्पतिर्मयि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिशो जसे ।

तमिन्द्रः प्रत्यमुञ्चतु तेनेमा पीर्यायि कम् ।

सो अस्मै वज्रमिदं दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५३॥

यमवध्नाद् बृहस्पतिर्मयि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिशो जसे ।

तं सोमः प्रत्यमुञ्चतु महे ओजाय चरते ।

सो अस्मै वर्च इदं दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५४॥

यमवध्नाद् बृहस्पतिर्मयि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिशो जसे ।

तं सूर्यः प्रत्यमुञ्चतु तेनेमा अन्नयद् दिशः ।

सो अस्मै भूतिमिदं दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५५॥

यमवध्नाद् बृहस्पतिर्मयि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिशो जसे ।

तं विश्वामित्रा मयिमसुराणां पुत्रोऽनयद् दानवानां हिरण्यवीः ।

सो अस्मै श्रियमिदं दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५६॥ { १८ }

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये ।

सो अस्मै वाजिनं दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥११॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तेनेमां मणिनां कुमिसिनिर्गमि रथतः ।

॥ मिपग्म्यो पदो दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१२॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तं पित्रं ससिता मृषिं तेनेदमजयत् स्वः ।

सो अस्मै सुतान् दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१३॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तमापो पित्रतीर्मणिं सदा धानुन्तर्षिताः ।

स आम्नोऽमृतमिदं दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१४॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तं राजा वरुणो मृषिं प्रत्यगुच्चत शंभुर्गम् ।

सो अस्मै सत्यमिदं दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१५॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तं देवा पित्रतो मृषिं सर्वोऽन्तोऽकान् सुधारमयम् ।

स एम्नो जितिमिदं दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१६॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रये । तमिमं देवता मृषिं प्रत्यगुच्चत शंभुर्गम् ।

स आम्नो पियमिदं दूहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१७॥

अतुस्तममघ्नतस्तर्त्तुरास्तममघ्नत । संवत्सरस्तं वृद्ध्या सर्वं भूत वि रथति ॥१८॥

अतुर्दुरा अमघ्नत प्रदिशुस्तममघ्नत । प्रजापतिसृष्टो मृषिद्विषतो मेऽर्धर्यं अकः ॥१९॥

अर्धराणो अमघ्नताघ्न्या अमघ्नत ।

तैर्मृदिनो अङ्गिरस्तो दभ्युनां विमिदुः पुरस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥२०॥ { १६ }

तं घ्राता प्रत्यगुच्चत स भूत र्मकल्पयत् । तेन त्वं द्विषतो जहि ॥२१॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अमृतचितिम् । स मायं मृषिरागमद् रतेन सह वर्षतः ॥२२॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अमृतचितिम् ।

स मायं मृषिरागमद् सह गोमिरजाविमिरत्वेन प्रजया सह । ॥२३॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अमृतचितिम् ।

स मायं मृषिरागमद् सह वीदिपवम्नां बर्हसा घृत्या सह ॥२४॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अमृतचितिम् ।

स मायं मृषिरागमन्मर्षावृतस्य धारया पीत्वात्तेन मृषिः सह ॥२५॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् ।

स मायं माणिरामदूर्जया पयसा सह इक्षिणेन श्रिया सह ॥२६॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् ।

स मायं माणिराममत् तेजसा तिष्या सह यशसा कीर्या सह ॥२७॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् । स मायं माणिराममत् सर्वामिर्भुविभिः सह ॥२८॥

तमिमं देवतां मुनिं मह्यं ददतु पृथगे । अभिरुं खन्ववर्धनं सपत्नदम्भनं मुनिम् ॥२९॥

प्रज्जणा तेजसा सह प्रति मुञ्चामि मे शिवम् । असुपत्नः सपत्न्या सपत्नान् मेऽर्चयन् अकः ॥३०॥ [२०]

उत्तरं द्विपतो धामयं मुनिष्करोत् देवजाः ।

यस्य लोका इमे त्रयः पर्वो दुग्धमुपायते । स मायमर्धं रोहत मुनिः श्रैष्ठ्याय सूर्यतः ॥३१॥

यं देवाः पितरं मनुष्या उपजायन्ति सर्वदा । स मायमर्धं रोहत मुनिः श्रैष्ठ्याय सूर्यतः ॥३२॥

यथा बीजपूर्वरायां दृष्टे कालेन रोहति । एवा मयि प्रजा पशवोऽर्धमक्षं वि रोहतु ॥३३॥

यस्यै तया यज्ञपर्वणं मह्यं श्रुत्यमुच्चं शिवम् । तं त्वं शंसदक्षिणं यणे श्रैष्ठ्याय जिन्यताम् ॥३४॥

एतमिदं सुपारितं हृवाखो अग्निं प्रति हव्यं हेमिः ।

तस्मिन् विदेम सुमतिं स्वस्ति प्रजां यज्ञः पशस्तमिदे जातवन्दति ब्रह्मणा ॥३५॥ [२१] [३१]

॥७॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—सकाशा, अथवाताम् ॥ अन्ता—१ विराट् जगती, २, ८ सुरिष्मिष्टम्, ३-५, ६,

३८, ५२, ५३ त्रिष्टुप्, ७, १३ योनिष्कः, १०, १४, १६ १८ १९ उपरिष्टम् सुबती, ११, १५ १६, २०

२२, २६ उपरिष्टम् योनिर्जगती, १० यद्वत् जगती, २३ सुबतीगमोऽनुष्टुप्, २२-२०, ३०, ४० अनुष्टुप्,

३१ मध्ये योनिर्जगती ३२, ३४, ३६ उपरिष्टम् योनिर्जगती, ३३ उपरिष्टम् अनुष्टुप्, ३४ अनुष्टुप् जगती,

४१ त्रयो विषया जगती, ४२ द्विषाण्यनुष्टुप्, अन्यथा त्रिषु पदद्विषो (पञ्चमतायाः) ॥

कस्मिन्नङ्गे तपो अस्याधि तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे श्रुतमुत्पादयतिवम् ।

कस्मिन्नङ्गे श्रद्धास्य तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे सुख्यस्य प्रतिष्ठितम् ॥३१॥

कस्मादङ्गाद् दीप्यते अक्षिरस्म कस्मादङ्गाद् पयते मातृसिन्धो ।

कस्मादङ्गाद् वि मिमीतेऽधि चन्द्रां सह स्रग्मस्य मिषानो अर्हम् ॥३२॥

कस्मिन्नङ्गे तिष्ठति भूमिरस्म कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यन्तरिवम् ।

कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यादिता घोः कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्युत्तरं दिवः ॥३३॥

कर् प्रेप्सन् दीप्यत स्रग्मो अग्निः कर् प्रेप्सन् पयते मातृसिन्धो ।

यत् प्रेप्सन्तीतमिषान्मनुवतः स्रग्मं तं नृदि कतयः सिन्दवे सः ॥३४॥

वषा[धेमात्ताः वः] यन्ति माताः संवत्सरेषु सृष्टं संविदानाः ।

यत्र यन्त्युतयो यत्रोत्तमाः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥५॥

पवर्ध श्रेष्ठेन्ती युवती विरूपा अदोराये द्रवतः संविदाने ।

यत्र श्रेष्ठेन्तीरमियन्त्याषाः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥६॥

यस्मिन्स्त्वग्वा प्रजापतिर्लोकान्तर्था अधारपत् । स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥७॥

यत् परममयम् पर्व मध्यमं प्रजापतिः समुजे स्थितेयम् ।

कियेता स्कम्भः प्र विवेशु तत्र यत् प्राविशत् कियत् तद् पशूष ॥८॥

कियेता स्कम्भः प्र विवेश भूतं कियद् भविष्यदुन्यासीवेज्य ।

एतुं पदङ्गमकृणोत् सहस्रधा कियेता स्कम्भः प्र विवेश तत्र ॥९॥

यत्र लोकांश्च कोशांश्चापो ब्रह्म जना विदुः ।

असंख्यं यत्र सध्वान्तः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१०॥ ॥२२॥

यत्र तर्पः परावर्ज्यं व्रतं धारयत्युत्तरम् ।

श्रुतं च यत्र श्रद्धा चापो ब्रह्मा समाहिताः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥११॥

यस्मिन् भूमिरुत्तरिषु द्यौर्मिमुषाभ्यादिता ।

यत्रामिधुन्त्रमाः द्यौर् पातस्तिष्ठन्स्वर्षिताः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१२॥

यस्य अर्पतिशब्दं देवा अङ्गे सर्वे समाहिताः । स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१३॥

यत्र अर्पयः प्रयुज्या यच्चः सामं यत्तुर्गरी ।

एतुर्विषमिमुषाभिः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१४॥

यत्रावर्तः ॥ नृत्युश्च पुण्येऽर्पि समाहिताः ।

समुद्रो यत्र नाटवर्गः पुण्येऽर्पि समाहिताः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१५॥

यस्य चतस्रः प्रादियो नाट्यस्तिवर्तन्ति प्रप्यसाः ।

यत्रो यत्र पराक्रान्तः स्कम्भं ॥ ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१६॥

ये पुण्ये व्रतं त्रिदुस्ते विदुः कसेष्ठिनम् । यो वेदं वसेष्ठिनं यत्र वेदं प्रजापतिम् ।

येऽष्टं ये प्राक्षेणं त्रिदुस्ते स्कम्भमेतुर्विदुः ॥१७॥

यस्य शिरो वैश्वानरयपुरज्जिरसोऽर्चयन् ।

अङ्गानि यस्य मातर्वाः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१८॥

यस्य ब्रह्म सुखमादुर्जिह्वा मधुकशासुत ।

विराजमूधो यस्याद्भुः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥१९॥

यस्मादृचो अर्पातचन्द्र यक्षुर्यस्वादिषाकषन् ।

सामानि यस्य लोमान्यथर्षाद्विरसो सुखं स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥२०॥ { २३ }

असृच्छ्रुत्वा प्रतिष्ठन्ती परमर्षितु जना विदुः । उतो सन्मन्यन्तेऽपरे ये ते शाखानुपासते ॥२१॥

यत्रोदित्वाथ रुद्राश्च यक्षश्च समाहितः ।

मृतं च ययु मयवं च सर्वं लोकः प्रतिष्ठितः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः ॥२२॥

यस्य त्र्यक्षिशब्दे देवा निधि रक्षन्ति सर्वदा । निधिं तमय को वेदु यदैवा अभिरक्ष्य ॥२३॥

यत्र देवा ब्रह्मविदो ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते । यो ये तान् विद्यात् प्रत्यर्च्य स ब्रह्मा वेदिता स्वात् ॥२४॥

मूष्मन्तो नाम ते देशा वेऽसंतः परिं जतिरे । एकं वदन्न स्कम्भस्यातदाहुः पुरो जनाः ॥२५॥

यत्र स्कम्भः प्रज्जनयन् पुराणं व्यपर्वयत् । एकं वदन्न स्कम्भस्य पुराणमनूतर्विदुः ॥२६॥

यस्य त्र्यक्षिशब्दे देवाः अक्षे गात्रा विभेजिरे । तान् वै त्र्यक्षिशब्देवानेकं ब्रह्मविदो विदुः ॥२७॥

हिरण्यगर्भं परममनन्युयं जना विदुः । स्कम्भस्तदग्रे प्रमिच्छद्विरपं लोके जन्तुरा ॥२८॥

स्कम्भे लोकः । स्कम्भे तपः स्कम्भेऽप्युतमाहितम् ।

स्कम्भं त्वा वेद प्रत्यनुमिष्टे सर्वं सुमाहितम् ॥२९॥

इन्द्रं लोक इन्द्रे तप इन्द्रेऽप्युतमाहितम् । इन्द्रं त्वावेद प्रत्यर्च्य स्कम्भे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥३०॥ { २४ }

नाम नाज्ञा जोदपीति पुरा ख्योत्त पुरोमसः ।

यदुजः प्रमथं संप्रभूय स इ तत् श्वराज्यमियाय यस्याथान्यत् परवर्त्तित मूत्थ ॥३१॥

यस्य भूमिः प्रमान्तरिषमुतोदरम् । दिवं यश्चके मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३२॥

यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्वसुः । अक्षि यश्चक आस्यै तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३३॥

यस्य वारतः प्रयाणापानौ चक्षुराक्षिरसोऽर्भवन् ।

दिशो यश्चके प्रज्ञानीस्तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३४॥

स्कम्भो दाधार पात्राण्यिषीं । उमे इमे स्कम्भो दाधारोर्वाऽन्तरिक्षम् ।

स्कम्भो दाधार प्रादियुः पशुयीः स्कम्भ इदं विश्वं भवन्तमा विवेश ॥३५॥

यः श्रमात् तपेक्षो जातो लोकान्तर्षान्त्सपानुशे ।

सोमं यश्चके वेदक्षं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३६॥

एकैचक्रं वर्तते एवमेति सहस्राक्षरं न पुनो नि पृथा ।

अर्धेन विश्वं भुवनं जगन् यदस्माद्यं क्वचिद् तद् वक्ष्यते ॥७॥

पञ्चधाही धेहृत्पद्मेभ्यः प्रहेयो मुक्तं अत्रुचं वदन्ति ।

अर्थात्मस्य ददृशे न श्रुते परं नेदोमोक्षं दर्शयः ॥८॥

तिर्यग्वैलश्रमस ऊर्ध्वकुण्डलस्मिन् यशो निर्दिष्टं विश्वरूपम् ।

तदोक्तं शर्पयः सप्त सप्तः ये अस्व गोपा महतो रंभूयः ॥९॥

या पुरस्ताद् युज्यते या च पश्चाद् या विश्वतो युज्यते या च सर्वतोः ।

यया युष्मः प्रादु तापते तां रवां पृच्छामि कतमा स शुचाय ॥१०॥ [२६]

यदेजति पतति यश्च तिष्ठति प्राणदम्राण्यपिमिषश्च यद् सुवन्द ।

तद् दाद्यार पृथिवीं विश्वरूपं सत् संभूयं मयस्यैवमेव ॥११॥

अनन्तं विवर्तं पुरुषानन्तमन्तेवद्या समन्ते ।

ते नाकपातत्ररति विचिन्वन् विद्वान् भूतमुत भर्षजस्य ॥१२॥

श्रुतापतिश्चरति गर्भे अन्तरदृश्यमानो पशुधा वि जायते ।

अर्धेन विश्वं भुवनं जगन् यदस्माद्यं क्वचिद् तद् वक्ष्यते ॥१३॥

ऊर्ध्वं भान्तमुदकं पुष्पेर्नैवोदहार्यम् । पर्यन्ति सर्वे चतुर्णा न सर्वे मर्नसा विदुः ॥१४॥

दूरे पूर्वमे वसति दूर कुनेन हीयते ।

मृहद् मयं सुचनस्य मध्ये तस्मै वलिं शम्भुतो भवन्ति ॥१५॥

यतः परं उदेत्यस्तं यत्र च गच्छति । तदेव मन्येयं ज्येष्ठं तदु मात्यति किं चन ॥१६॥

ये अर्वाह मध्ये उत वा पुराणं वेदं विद्वांसमभितो वदन्ति ।

आदित्यमेव ते परं यदन्ति सर्वे अग्निं द्वितीयं त्रिवृतं च हंसम् ॥१७॥

सुरस्रादण्यं विपतावस्य एवो हरिर्हंसस्य वर्ततः स्वर्गम् ।

स देवान्तर्यामिणं सुपदर्यं संपर्ययन् याति सुवर्णानि विश्वा ॥१८॥

सत्येनोर्ध्वस्तपति प्रलेणार्वाद् वि पर्ययति ।

प्राणेन तिर्यक् प्राणति मस्मिञ्ज्येष्ठमर्षिं ध्रितम् ॥१९॥

यो ये ते विधादुराणी वाम्पा निर्मिष्यते वसु ।

स विद्वाञ्ज्येष्ठं मन्वेत् स विद्वाश्च ब्राह्मणं महत् ॥२०॥ [२७]

अपादो सर्ममयद् सो अग्रे स्वरगर्भतः । चतुष्पाद् सूत्या योग्यः सर्वगार्धच मोर्जनम् ॥२१॥

भोग्यो मयद्यो अलमदद बहु । यो देवश्चरायन्तमुपासति सनातनम् ॥२२॥

सनातनमेतमाद्भुताय स्यात् पुनर्ह्यनः । अहोतारे प्र जायेते अन्यो अन्यस्य रूपयोः ॥२३॥

शत सुदक्षमयुतं स्यर्षिदमसंख्येयं स्वर्गस्मिन् निर्विष्टम् ।

तदस्य धनस्याभिपरयत एव तस्माद् देवो रौचत एव एतत् ॥२४॥

बालादेकमयिस्सक्रमुतैकं नेरं दश्यते । तनुः परित्वजीवसी देवता सा मम श्रिया ॥२५॥

इयं वक्ष्याम्यपराजरा मर्त्यस्यायुतांशुः । यस्मै कृता शये स यश्चकार जजार् सः ॥२६॥

स्यं ह्यीं स्यं पुमानसि तं कुमाव उव यो कुमारी ।

स्यं श्रीणो दृष्टेन वञ्चसि तं जातो भयसि प्रियतौमुलः ॥२७॥

कुतैषां प्रियोत यो पुत्र स्यायुतैषो ज्येष्ठ उव यो कनिष्ठः ।

यस्यै ह देवो मनसि श्रदिष्टः प्रथमो जातः स तु यमो अन्धः ॥२८॥

पूर्णात् पूर्णहृदचति पूर्वा पूर्वेन सिष्मते । तुलो रुदघ रिवात् पतस्तत् परिप्रियतौ ॥२९॥

पुत्रा सनन्ती सनमेव जातेषां पुत्राणी परि सयं बभूव ।

मही देव्युपतौ रिमासी सैकेनैकेन मित्रा ॥ घटे ॥३०॥ { २८ }

अविर्षं नाम देवतं अनेनास्ति परीयुता । तस्यां रूपेभ्ये बुवा हरिहा हरितस्तनः ॥३१॥

अन्ति सन्तं न जहायन्ति सन्तं न वीरयति । देवस्य परम् काव्यं न र्भवार न जीयेति ॥३२॥

अपूर्वैलेपिता वायस्ता वदन्ति ययाययम् । वदन्तीर्यत्र गच्छन्ति तदाद्दुर्गादौषं मृदत् ॥३३॥

यत्र देवाश्च मनुष्याश्चारा नामावित्र धिताः । अपां स्वा पुष्यं वृच्छामि यत्र तन्मायया हितम् ॥३४॥

येमिरीतं इविवः प्रयाति ये ददन्ते वञ्चु दिराः सुग्रीचीः ।

य आर्द्रतिमस्यमन्यत देवा अवा नेतारः कतमे त आसन् ॥३५॥

इमामेषां पृथिरी गस्त एकोऽन्तारैर्ले पर्वैर्ले ययुव ।

दिपमेषां ददते यं रिपुतां रिक्ता आशुः प्रति रञ्जन्तेषे ॥३६॥

यो रिघात् घत्रं रिर्तं यस्मिषोताः प्रजा इमाः ।

घत्रं घर्तस्य यो रिघात् स रिघाद् घर्तस्यं मृदत् ॥३७॥

वेदाहं घत्रं रिर्तं यस्मिषोताः प्रजा इमाः । घत्रं घर्तस्याहं वेदम्यो यद् अज्ञाणं मृदत् ॥३८॥

यदेन्तु रा घावापुपिनी अगिरेत् प्रदबन् रिषदाच्यः ।

यशतिपुत्रेपत्नीः पुस्वत्तु चरेपिासोन्वावर्तिषां सुदानीम् ॥३९॥

अप्स्वासीन्मातरिश्वाः प्रविष्टाः प्रविष्टा देवाः संल्लान्वास्तन ।

सुदन् इ तस्थी रजतो विमानः पर्वमानो हरितः ॥४०॥

उत्तरेणोप गायत्रीमन्त्रेऽपि वि चक्रमे । साम्ना ये सामं संविद्वरस्तद् ददन्ते फा ॥४१॥

नियेयानः संगमनो वर्यना देव इव सविता सत्यधर्मा । इन्द्रो न रत्नस्यो समरे घनानाम् ॥४२॥

पुण्डरीकं नवद्वारं त्रिभिर्गुणैर्भिरावृतम् ।

तस्मिन् यद् यत्प्रमांसमन्यत् तद् पे प्रेक्षविदो विदुः ॥४३॥

अनुमो धीरोऽसुतः स्वयंभू रमेन तूतो न कुर्वन्मनोः ।

तमेव विद्वान् न विभाव्य मुरघोरत्मानं धीरेभ्यजं युयानम् ॥४४॥ { २६ } { ४२ }

॥६॥ श्वि — क्षयको ॥ देवता — शतीदना ॥ कन्वा — १ त्रिपुत्र, २-११, १३-२४ यत्पुत्रम्, १२ पत्न्या पवति, २२ इतिप्रागर्थात्पुत्रम्, २६ पञ्चपदा इदमनुपुत्रविद्यामो जगती, २७ पञ्चपदाऽपिप्रागर्थात्पुत्रम् ॥

अथायतामर्षिं नष्टा हस्तानि सुपर्णेषु चर्चमर्षयैतम् ।

इन्द्रैश्च दुत्ता प्रथमा श्रुतीदना आब्रुव्यन्तो यजमानस्य मातुः ॥१॥

वेदिष्ठे चर्म भयत् पृथिलोमानि यानि ते । एषा त्वां रथानामिदं प्रापो त्वेयोर्ध्वं मुरयत् ॥२॥

पालांस्ते प्रोक्षणीः सन्तु सिद्धाः संमार्ष्यन्ध्वे । श्रुद्धा त्वं यन्निषो भूत्वा दिवं गेहि शतैदने ॥३॥

यः श्रुतीदनां पथति कामप्रेण स वक्षते । श्रीमदास्य प्रवृत्तिजः सर्वे यन्वि यथायुधम् ॥४॥

स स्वर्गमा गेहति यन्नादस्तिदिवं दिवः । अपूपनमि ब्रूया यो ददाति श्रुतीदनाम् ॥५॥

स तर्हिलोकात्समार्षनाति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ।

हिरण्यवैतिषं कृत्वा यो ददाति श्रुतीदनाम् ॥६॥

ये तं देवि श्रुतितारः पञ्चारे ये च ते जनाः । ते स्वा सर्वे गोप्यन्ति सैभ्यो श्रेषीः श्रुतीदने ॥७॥

यत्तयस्त्वा दक्षिणत उक्त्वात्मरुतस्त्वा । आदित्याः पृथाद् गोप्यन्ति सार्धिष्टोममतिं ब्रुव ॥८॥

देवाः पितरः मनुष्याऽगन्धर्वपुंससंघ ये । ते स्वा सर्वे गोप्यन्ति सार्धिरात्रमर्षिं ब्रुव ॥९॥

अन्तरिक्षं दिवं भूमिमादित्यान् मरुतो दिशः ।

लोकान्त्व सशैनाप्नोति यो ददाति श्रुतीदनाम् ॥१०॥ { ३० }

धृतं प्रोक्षन्तीं सुभगां देवीं देवान् गमिष्यति । पञ्चार्मज्ये मा हिंसीदिवं गेहि शतैदने ॥११॥

ये देवा दिविपदोऽन्तरिक्षसदं ये ये चैवे भूम्यामर्षि ।

तेभ्यस्त्वं धुत्वा सर्वदा धीरं सुर्विष्यो मयुः ॥१२॥

यत् ते शिरो यत् ते हस्तं यौ कर्णौ ये च ते हनू । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१३॥
 यी स ओषधी ये नार्तिके ये शृङ्गे ये च वेजर्विर्षा । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१४॥
 यस्तं नलोमा यद्वदं पुरीवत् सुदक्षिणका । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१५॥
 यत् ते यद्वदये मत्स्ने यदान्वं यार्थं ते गुदाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१६॥
 यस्तं प्लागिर्धौ र्धमिन्द्रुवौ कुषी यच्च चर्म ते । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१७॥
 यस्तं मज्जा यदस्मि यन्मांसं यच्च क्षोदितम् । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१८॥
 यी सै बाहू ये दोषर्था यान्तौ यार्चं ते कङ्कु । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१९॥
 यास्तं क्षीवा ये स्कुन्धा याः पृथीराश्च परीयाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२०॥ { ३१ }
 यी स कृक लक्ष्मीपन्ती ये थोणो यार्चं ते भवत् । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२१॥
 यत् ते पुण्ड्रं ये ते बाला यदधो ये च ते स्तनाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२२॥
 यास्ते जहपा याः कुठिका श्लक्ष्ण्य ये च ते शुक्राः ।
 अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२३॥
 यत् ते चर्म शतौदने यानि लोमान्यग्नये । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२४॥
 शोको तै रता पुरोडाशावाज्येनामिषारिती । ती पृक्षी देवि कृत्वा सा पुकारं दिवं यद् ॥२५॥
 उच्छर्जते मृतं ह्ये यच्च चर्मसि यो वा शर्पे तपदुलः कर्णः ।
 यं वा बावो मातरिश्वा परमानो ममाथामिष्टदोषा सुहृते कणोह ॥२६॥
 अथो देवीर्मधुमतीर्पतस्तुतां ब्रह्मणां इर्त्तु प्रपुषत् सादयानि ।
 यत्नाम इदमभिषिञ्चामि योऽहं तन्मे सर्वं स वैदवां वयं स्वायं पतयो स्थीणाम् ॥२७॥ { ३२ } { ५११ }

{ १०० } धृति.—कश्यपः । देवता—समा ३ कल्याण—३ कल्याणयजुष्यः २-४, ७, ३, ११-२२, २६, २८, ३०,

३१, ३४ यजुष्यः पञ्चपदमिमांसायजुष्यं (?) सन्धीयसी सुहृती, ४, ८, १० विराट्पुण्ड्रः २६ सुहृती,

२७ उपनिषद्सुहृती, २८ अमिषां पञ्चमिः २९ वाक्ययजुष्यः २६ निषदा विराट्पुण्ड्रः,

३१ सन्धीयसीयजुष्यः । ३२ विराट् पञ्चा सुहृती, ॥

नमस्ते नार्पमानयै ज्ञाताया उत ते नमः । बालैर्मयः शृङ्गेभ्यो रूपायान्ये वे नयः ॥१॥
 यो विधात् सुप्त मवतः सुप्त विधात् पंसुवतः ।
 शिरौ मृगस्प यो विधात् ॥ यथां प्रति सुदधीयात् ॥२॥
 वेदां सुप्त मवतः सुप्त वेद पसुवतः । शिरौ यद्वस्याहं वेद सोमं चास्यां विश्वतुषाम् ॥३॥

यया धीर्यया पृथिवी ययापो गुपिता इमाः । वशां सदसंघातां ब्रह्माच्छाब्दापमि ॥४॥

शतं कंसाः शतं दोग्धरः शतं गोमारे अर्धं पुष्टे अस्याः ।

ये देवास्तस्यां प्राणन्ति ते वशां विदुरेकया ॥५॥

यज्ञपदीराघीरा स्वर्वाश्रया महीलुका । वशा पुर्न्यापत्नी देवां जघेति ब्रह्मणा ॥६॥

अमुं त्यामिः श्रविश्रुदभु सोमो वरो त्वा । ऊर्ध्वस्ते भग्रे पुर्न्यां विभ्रतस्ते स्वनां वशे ॥७॥

अपस्त्यं धुके प्रयसा उर्वरा अपरा वशे । सुवीर्यं राष्ट्रं ध्रुवेऽर्थं वीरं वशे स्वम् ॥८॥

यदादित्यैर्यमनोपतिष्ठ श्रुतापरि । इन्द्रः सुहृत् पात्रान्स्तोमं स्वापाययद् वशे ॥९॥

यद्वृत्तीन्मृगैरात् त्वं श्रपामोऽह्यत् । तस्मात् ते वृत्रहा पर्यः वीरं क्रुद्धोऽश्वरश्च वशे ॥१०॥ { ३३ }

यत् तं क्रुद्धो धनपतिरा वीरमहरद् वशे । इदं तद्वच नार्हसिषु पतिषु रक्षति ॥११॥

त्रिषु पतिषु तं सोममा देव्यहरद् वशा । अर्थया यत्र दीक्षितो बर्हिष्यास्तं हिरण्यये ॥१२॥

सं हि सोमेनार्गतं समु सर्वेण पशूना । वशा संमुद्रमध्वपश्वद् गन्धर्वैः पुलिभिः सुह ॥१३॥

सं हि यतेनार्गतं समु सर्वैः पशुभिर्भिः । वशा संमुद्रे प्रावृत्त्यद्वाः सामानि विभ्रती ॥१४॥

सं हि धर्मेणार्गतं समु सर्वेण चक्षुषा । वशा संमुद्रमत्पश्वद् भूद्रा ज्योतीनि विभ्रती ॥१५॥

अमीवृता हिरण्येभ्य यदतिष्ठ श्रुतापरि । अर्थः समुद्रो भूत्वाप्यस्फन्दद् वशे त्वा ॥१६॥

तद् भद्राः समगच्छन्त वशा देवपथो त्युधा । अर्थया यत्र दीक्षितो हिरण्यये ॥१७॥

वशा माता राजन्यस्य वशा माता स्थेष्टे तव । वशायां यज्ञ आशुघं ततश्चित्तमनायव ॥१८॥

ऊर्ध्वो विन्दुरद्वयद् ब्रह्मणः कर्कदादधि । तत्स्त्वं जघ्निषे वशे वतो होतानायव ॥१९॥

आसन्ते गापो अगवश्चक्षुषाभ्यो वक्षं वशे । पात्रस्याजिते यज्ञ स्तनैभ्यो वरमयुस्तथ ॥२०॥ { ३४ }

ईमान्प्रामर्शनं जातं सर्विष्यां च वशे तव । आन्वेभ्यो जक्षिरे अत्रा उद्रादधि वीरुधः ॥२१॥

यदुदरं वरुणस्यानुश्रविषाया वशे । तत्स्त्वा ब्रह्मोर्दह्यत् तं हि नेत्रमवेत् तव ॥२२॥

सर्वे गर्गादयेपन्त जार्यमानादभूस्त्वः ।

सद्यस् हि तामाहुर्वशेति ब्रह्मणिः कजुसः स क्षस्थि बन्धुः ॥२३॥

युय एकः सं सृजति यो अस्मा एक इद् वशी ।

तरीति युष्मा अमवन् तरेतां चक्षुरमवद् वशा ॥२४॥

युशा युधं प्रत्यश्रुत्वाद् वशा सप्यमघारयत् । वशापोमन्तविरादोदुनो ब्रह्मणा ह्य ॥२५॥

वृशामेवाधृतमाहुर्वशां मृत्युमुपासते ।

वृशोदं सर्वमभवद् देवा मनुष्याश्च अमृताः पितर आर्ययः

॥२६॥

य एवं विद्यात् स वशां प्रति गृहणीयात् । तथा हि यज्ञः सर्वपाद् दुहे द्रावेऽनपस्फुरन् ॥२७॥

तिस्रो जिह्वा रक्तं प्रस्थान्तर्दीपत्यामर्त्ति । ताम्रां या मध्ये राजति सा वृशा दुश्प्रतिग्रहा ॥२८॥

चतुर्धा रेतो अभयद् वृशायाः । आपस्तुरीयममृतं तुरीयं यज्ञस्तुरीयं पशवस्तुरीयम् ॥२९॥

वृशा द्यौर्गुशा पृथिवी वृशा मिषाः प्रजार्पतिः । वृशायां दुग्धमपि नन्ताध्या वसवश्च ये ॥३०॥

वृशायां दुग्धं पीत्वा साध्या वसवश्च ये । से वै ब्रह्मर्षे त्रिष्टपि पयो अस्या उपसते ॥३१॥

सोममेनामेकं दुहे धृतमेकं उपसते । य एवं विदुषे वृशां ददुस्ते गुवाक्षिदिवं दियः ॥३२॥

ब्राह्मणेभ्यो वृशा दुग्धा सर्वास्तितामसमरनुते । अन्नं चास्मिन्मापितमपि ब्रह्मणो तपः ॥३३॥

वृशा देवा उर्प जीवन्ति वृशा मनुष्या टुत ।

वृशोदं सर्वमभवद् यान्तु सर्वे विपश्यन्ति

॥३४॥ [३५] [५१२]

॥ इति दशमं काण्डं समाप्तम् ॥

अथैकादशं काराहम्

(११) अग्निः—महा । देवता—महोदधः ॥ मन्त्र—१ अनुष्टुप्गमो सुविक्कपुष्किः २, ३ श्रुतीगमो विनाट् विष्टुप्, ४ चतुष्टुप्दा वाग्वगमो जगती, ५, ३२, १६, २१ सुविक्क विष्टुप् ३ अग्निष्वाकः ७, ३२-१७, १६, २२, २३, २८, ३०, ३२-२४ विष्टुप् ३ ॥ [विषदा] विशद्वग्वाग्वतीः ६ साक्षरतिज्ञातगमो जगती, ७ पुरोतिज्ञातगती विशद्वग्जगती, ११ जगती, १७, २१, २४-२६, ३७ विष्टव जगती, १८ अतिज्ञातगमो परातिज्ञातगती विशद्वत्तिज्ञातगती, २० अतिज्ञातगमो परातिज्ञात चतुष्टुप्दा सुविक्क जगती, २७ अतिज्ञातगमो सुविक्क जगती, २८ सुविक्क जगती, ३२ चतुष्टुप्दा ककुम्भस्युष्किः, ३४ पुरोविष्टा विष्टुप् ॥

अथ जायस्यादितिर्नाथितेयं प्रद्वौदनं पंचति पुत्रकामा ।

सप्तशतपथौ भूतकुलस्ते स्वां मन्यन्तु प्रजयां सहेह ॥१॥

कृणुत धूमं ग्रपणः सखायोऽद्रोषाविता वाचमर्च्छ ।

अयमसिः पृतनापाद सुवीरो येन देवा असहन्त दस्युन् ॥२॥

अमेऽर्जनिष्ठा महते धीर्धामि प्रह्वीदनाय पक्ष्म्ये जातयेदः ।

सप्तश्रृणुषो भुतकृतस्ते त्याजीजनशस्ये शयि सर्वेवीरं नि वंशद्व ॥३॥

समिद्धो अग्ने समिधा समिध्यस्व विद्वान् देवान् यज्ञिषो णह यवः ।

तैभ्यो हृदिः अपर्यञ्जातवेद उत्तमं नाकमर्धि रोहयेमम् ॥४॥

ग्रेया भागो निर्दिष्टो यः पुरा वां देवानां पितॄणां मर्त्यानाम् ।

अंशां ज्ञानीष्वं वि भजामि तान् यो यो देवानां स इमो पारयति । ॥५॥

अग्ने सईस्यानमिभूरमीदंसि नीधो न्यु विज द्विषतः सप्तान् ।

इयं मात्रा मीयमाना मिता च सजस्तास्ते बलिद्वतः कृषोः ॥६॥

साकं संजातैः पर्यसा सहैध्यादन्जनैनां मदते वीर्याय ।

कथं नारुभ्याधि रोद्ध विष्टर्षं स्वर्गो लोह इति यं वदन्ति ॥३॥

इयं मही प्रतिं गृह्णातु चर्मं पृथिवी देवी सुमनस्यमाना । अथ मण्डपे सुकृतस्य लोकम् ॥८॥

एतौ ग्रावाणौ सयन्ता यदग्निं चर्मैश्च निर्भिन्ध्यंश्च यजमानाय साध ।

अवधनतो नि जदि य इमां पुत्तन्यव कथं प्रजामुद्धरन्त्युद्धे ॥६॥

गृह्य प्रावाणौ सुकृतौ धीर इत्यु आ तै देवा यज्ञिया यज्ञमेषु ।

त्रयो वरा यतमोऽस्य वृणीषे वास्तो सरदीरिद संवयामि

॥१०॥{१}

इयं तै धीतिरिदं ते जनित्रं गृह्यातु त्वामर्दितिः शरपुत्रा ।

परा पुनरिदं य इमां पुन्यनोऽस्यै रयि सर्ववीरं नि यच्छ

॥११॥

उपभृते द्रुवये तीदता स्ये वि विस्वध्वं यक्षियास्तुपैः ।

धिया संमानानति सर्वान्त्स्यामायस्यदं द्विपत्सादयामि

॥१२॥

पैरि नारि पुनरेहि क्षिप्रयां त्या गोष्ठोऽध्यैरुचु अराय ।

तासां वृक्षीताद् यत्तुमा यक्षिया अस्तन् विभाज्ये श्रीतीतं जहीताद्

॥१३॥

एमा अंगुयैतितः शुम्भमन्ता उचिष्ठ नारि ययतै रमस्व ।

सुपत्नी परया प्रजया प्रजात्रया स्वागन् यत्रः प्रति कुम्भं संमाय

॥१४॥

ऊनो मागो निर्वितो यः पुत्रा य यक्षिप्रियाया अ भरीताः ।

अयं यज्ञो गातुविष्वायवित् प्रजापिदुप्रः पंगुपिद् वीरिविद् वा अस्तु

॥१५॥

अमे चरुयक्षियस्त्वाध्यैरुचुचित्तर्पिष्टस्तर्पता तपेनह ।

आयेया दूया अमिस्रक्त्य मागमिमं तर्पिष्टा अतुमिस्तपन्तु

॥१६॥

गुह्याः पूता योनितां यक्षिया इमा आपेध्रुमयं तर्पन्तु शुभ्राः ।

अहुः प्रजां वहुता पुशर नो पक्षीदनस्य सुकृतामेतु लोकम्

॥१७॥

प्रक्षेपा गुह्या इत पूता पूतेन सोमस्यांतावस्तयहुता यक्षिया इमे ।

अपः ॥ पिशतु प्रति वृक्षीत वधुरिर्यं यक्त्वा सुकृतामेतु लोकम्

॥१८॥

वृष्टः प्रयस्य मृता मर्हिषा सुहर्षेष्टः सुकृतस्य लोके ।

पितामहाः पितरः प्रनोपमार्द वृक्षा पञ्चदशस्तै अस्मि

॥१९॥

मृत्सृष्टः श्रुतधारो अर्धितो प्रक्षीदनो देवयानः स्वर्गः ।

अयंस्त आ देधामि प्रनयां रेयवैनान् नलिहास्यं सृष्टान्माहामेय

॥२०॥{२}

उदेहि वेदिं प्रनयां पयपेनां नुदस्व रयः प्रवरं चैसेनाम् ।

धिया संमानानति सर्वान्त्स्यामायस्यदं द्विपत्सादयामि

॥२१॥

अम्यावर्तेष्व पृष्ठभिः सुदेनां प्रत्यह्नेनां देवताभिः सुदेधि ।

मा स्ता प्रापेच्छ्रयो मार्गिचारः स्वे धेने अनमीया वि राज

॥२२॥

अतएव तदा मर्त्या द्वितीया ब्रह्माद्विनस्य विदिता वेदिखे ।

अतर्द्रा शुद्धासुषे चेहि नरि तवोदने सादय देवानाम् ॥२३॥

अदितेर्हस्तां सुर्वमेतां द्वितीयां सप्तअपयो भूतकृता यामर्कवक्त्र ।

सा गात्राणि विदुष्योद्विनस्य दर्विर्वेतामध्वेन चिन्वतु ॥२४॥

शूतं स्या इत्यसुषे सादन्त देवा निःसृज्यते पुनरेतान् प्र संदि ।

सोमेन पूतो जठरे सीद अन्नगामायेवास्ते मा रिपिन् प्राशित्वाः ॥२५॥

सोमं शअन्तंज्ञानमा र्षेभ्यः सुवोन्नया यतमे त्वोपसीदान् ।

अयोनापुंवास्तपतोऽधि अतान् ब्रह्माद्वने सुहवा जोह्यमि ॥२६॥

शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिको इमा अन्नगामा इस्तेषु प्रपुषफ सादयामि ।

परकाम इदमभिपिष्यामि योऽहमिन्द्रो मरुत्वान्त ददादिदं मे ॥२७॥

इदं मे व्योविदमुत् दिरवयं पुषवं वेत्रां कामदुवां य शृपा ।

इदं धने नि र्षे प्राक्खेयं कृषवे वन्यां पिबन् यः स्वर्गः ॥२८॥

अमो तुपाना मय जातयेदसि परा कम्पूर्यं यषे मृददि दूरम् ।

एतं ह्यधुम सुहवानस्य मागमयो विष्णु निर्वातेमोगवेयम् ॥२९॥

आर्ष्यतुः पर्वतो पिदि स्रन्तः पन्थां स्वर्गमर्थि रोहयेनम् ।

येन रोह्यत् परमापद्य मय यव उत्तमं नाकं धर्मं व्योम ॥३०॥ { ३ }

वज्रेभ्योऽसुर्वमेतद् पि शुद्धाज्याय लोकं कृण्वि प्रविद्मन् ।

पूतेन गात्रान् तथो पि मृद्वि कृषवे वन्यां पिबन् यः स्वर्गः ॥३१॥

पक्षे रवः सुमदुवा र्षेभ्योऽन्नगामा यतमे त्वोपसीदान् ।

पूरीपिणः प्रयभानाः पुस्तादमेषास्ते मा रिपिन् प्राशित्वाः ॥३२॥

प्रत्येपि नि दध ओदनं त्वा नानाविधाशामप्यस्तयम् ।

अभिर्धे गोप्ता मरुतश्च सपे विषं देवा अभि रवन्तु वयवम् ॥३३॥

यज्ञं दृष्टानं सदमित् प्रपीनं पुषांतं येतुं सदनं रयीणाव् ।

प्रजामृतत्वश्रुत दीर्यमापू रायश्च पोषेह्यं त्वा सदेम ॥३४॥

वृषमोऽसि स्वर्गं अपीभार्यमान् मच्छ । मुकृतां लोके सीद तत्र नौ संस्कृतम् ॥३५॥

समाचितुष्यामुसंप्राक्ष्यं पथः कल्पय देवयानान् ।

एतैः सुकृतेषु गच्छेय यज्ञं नाके विहन्तमधि तासरेरयो ॥३६॥

येन देवा ज्योतिषा यामुदायन् ब्रह्मोदनं पवता सुकृतस्य लोकम् ।

तेन गेयं सुकृतस्य लोकं स्वशिरोहन्तो अग्निं नाकमुत्तमम्

॥३७॥ [४] [१११]

॥२॥ अग्नि — अग्नये ॥ देवता — महादेवो गन्धर्वः ॥ बन्धु — १ परादिगणना विनाद् जगती, २ अनुपठगनां

एकपदा पञ्चा जगती, ३ चतुष्पदा स्वराहृष्टिक् ४, २, ० १३, १२, १६, २३ अनुपठ्, ५ चार्षो गापत्री,

॥ महाहृष्टी, १ चार्षो विष्टुः १० पुर कृति त्रिपदा विनाद् विष्टुः, ११ पञ्चपदा कपतीगानी विनाद् हाहरी,

११ भुक्ति विष्टुः १४, १० १६, २३ २६ २० [त्रिपदा] विनाद् गापत्री, २० भुक्ति गापत्री,

२६ विपमपञ्चलपमा त्रिपदा महाहृष्टी, २४, २६ जगती, २२ पञ्चपदतिगानी, २० विष्टुः

३० चतुष्पदा उन्विक्, ३१ विपरीतपञ्चलपमा पदपदा विष्टुः ४

मनोशयीं मृदतुं मामि पातु भूतपती पशुपती नमो वायु ।

प्रतिष्ठितामपन्ता मा वि स्मार्ष्टु मा नो विसिष्टं द्विपदो मा चतुष्पदः

॥१॥

शुने ऋद्धे वा शरीराणि कर्तुमस्तिफलं येभ्यो सुधैर्यो ये च कृष्णा श्रेष्ठिपर्वः ।

मर्बिरास्ते पशुपते वयोसि ते विष्टुसे मा विदन्त

॥२॥

कर्त्ताय ते प्राणाय यार्थ ते भय रोषयः । नर्मस्ते रुद्र कृपमः सहस्राचार्यमर्त्य

॥३॥

पुरस्ताद् ते नर्मः कृपम उत्तराध्पगादुत । अमीवर्गाद् दिवस्वर्गन्तरिवाय ते नर्मः

॥४॥

शुलाय ते पशुपते घानि चतुषि ते भव । त्वये ह्यार्य सैदशे प्रतीचीनाय ते नर्मः

॥५॥

अर्ह्येभ्यस्त वुदराय जिह्वायां आस्त्याय ते । दुद्रयो गुन्धाय ते नर्मः

॥६॥

अस्त्रा नीलशिरषदेन सहस्राक्षेण वाजिनो । रुद्धेर्णार्थकपादिना तेनु धा समस्तमहि

॥७॥

स नो भुवः परं पृथक्त्तु विश्वत्तु धार्य इनाग्निः परं वृषक्त्तु नो भुवः ।

मा नोऽग्नि मौस्तु नमो अस्त्ररक्षे

॥८॥

चतुर्नर्मा अष्टकृत्यो भुवाय दनुकृत्यः पशुपते नर्मस्ते ।

उन्ने पञ्च पुरायो विर्मज्ञा गात्रो अस्त्राः पुरता अश्वविषा

॥९॥

तनु परतः प्रदिशस्तनु घौस्तर्षं पृथिवी तदेदं श्रेष्ठं न्तर्निधम् ।

तवेदं सर्वमात्मन्यद् यत् प्राणत् पृथिवीमर्तु

॥१०॥ [४]

उरुः कोशो वसुधान्तराण्यं पर्यभिजिमा विश्वा सुर्वेनाम्यन्तः ।

स नो मृद पशुपते नर्मस्ते पुरा ऋष्टतो अग्निमाः श्वानः पुरो यन्त्यपुरुदो विद्वेदयः

॥११॥

धनुर्विमर्षि रितिरिषयं सहस्रमि श्रुतार्थं शितपिदन् ।

रुद्रपेपुधरदि देवदेवितस्तस्यै नमो यतुपस्यां दिशीः

॥१२॥

योऽभिर्यातो निलयते तयो रूढ निचिरीमिति । यत्रैर्दनुमधुर्वदे सं विद्वस्य पदनीरिप ॥१३॥

मघाद्रुद्री सयुजा संविद्वान्मात्रमाधुर्वोचस्तो वीर्याय । ताम्भ्यां नमो यतमस्मां दिशीः ॥१४॥

नयस्तेऽस्त्यायते नमो अस्तु परायदे । नयस्ते रूढ तिष्ठेव यासीनापोत ते नमः ॥१५॥

नमः सायं नमः आतर्नमो राज्या नमो दिवा । मघार्प च शार्कार्य चोभाम्पोमकरं नमः ॥१६॥

सुहृत्ताचर्मतिपुर्यं पुरस्ताद् रुद्रमस्मन्तं बहुधा विपुञ्जितम् । मोपाराम जिह्वयेयमानम् ॥१७॥

एषायाश्च कृष्णमसितं मृणन्तं श्रीमं रथं केञ्चनः प्राद्वयन्तम् । पूर्वे प्रवीमो नमो अस्त्यस्मि ॥१८॥

मा नोऽभि स्ता मस्मिं देवदेति मा नः कुषः पशुपदे नमस्ते ।

अन्यत्रास्मद् दिव्यां शालां वि भूत ॥१९॥

मा नो हिंसीराधं नो हृदि परिं यो पृरग्नि मा कुषः । मा रय्या समरामहि ॥२०॥ { ६ }

मा नो गोषु पुकेषु मा ह्येषो नो अजायिषु । अन्यत्रां वि वीर्यं विपाक्यां प्रजां जहि ॥२१॥

यस्य तुवमा कासिका हेतिरेकमयस्येव घुपणुः कन्द एति ।

अभिपूयै निर्णयते नमो अस्त्यस्मै ॥२२॥

योऽन्तरिक्षे तिष्ठति विद्वन्मित्रोऽन्यत्राः प्रमृणन् देवधीपू ।

तस्मै नमो दुयामिः शयनंमिः ॥२३॥

तुभ्यमाख्ययाः पशवो मृगा वने हिता इंसाः सुपुर्णाः शकुना वयसि ।

तर्न घृत्तं पशुपते अमरन्तस्तुभ्यं शरन्ति दिव्या अपो वृधे ॥२४॥

शिष्टाभारा अजगताः पुरीकया जूषा मत्स्या रजसा येभ्यो अस्पति ।

न तं दूरं पवित्रासि ते भव सुघः सर्गान् वरि परयसि भूमि पर्वस्याद्रुस्त्वचरस्मिन् समुद्रे ॥२५॥

मा नो रुद्र तुवमाना मा विपेय मा नः सं स्ता दिव्येतामिना ।

अन्यत्रास्मद् विद्युतं पातयेताम् ॥२६॥

भूयो द्विवो भुव ईशे पृथिव्या भुव आपर्ष उर्वेऽन्तरिक्षम् । तस्मै नमो यतुमस्मां दिशीः ॥२७॥

भयं राजन् यजमानाय सृष्ट कर्तुना हि पशुपतिर्भूय ।

यः श्रद्धांति सन्ति देवा इति चतुष्पदे द्विर्देऽस्य सृष्ट ॥२८॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्थकं मा नो बहन्तमुत मा नो वचयवः ।

मा नो हिंसीः पितरं मातरं च स्वां तुम्बेऽरिद्र मा रीषियो नः ॥२९॥

रुद्रस्यैलाङ्कारेभ्योऽस्त्यङ्गलिभ्यः । इदं ग्राह्येभ्यः अर्च्यो अरुद्रं नमः ॥३०॥

नर्मस्ते घोषिणीभ्यो नर्मस्ते कोशिनीभ्यः । नमो नर्मस्कृताभ्यो नमः सम्मुख्यतीर्षः ।

नर्मस्ते देव सेनाभ्यः स्तुस्ति नो अर्धयं च नः

॥३१॥[७][१२]

॥३१(१)॥ अति — अथवा ॥ देवता — अर्धस्त्वोदय ॥ अन्ध — ३, १० वायुवी गायत्री, २ त्रिपदा समविषमागायत्री,

२ १ १० वायुवी पद्यम् ॥ ८ साम्यवृद्धि १, २, १३, १४, २२ साम्यवृद्धि, ३, १४—२२ साम्यवृद्धिपु.

३ १०, १८ वायुवीपुद्धि, ११ सुविगायत्रीपुद्धि, १२ वायुवी अथवा, १९, २१ वायुवी वृद्धि, २४ त्रिपदा

गायत्रीपुद्धि, २९ वायुवीपुद्धि, २०, २८ वायुवी वृद्धि, २९ सुविगायत्री वृद्धि,

३० वायुवी त्रिपुष्टि, ३१ अथवा पद्यवृद्धि वायुवी ॥

तस्योदनस्य पृथुस्पतिः शिरो ब्रह्म सुखम्

॥१॥

घात्राष्टयिनी धात्रे ह्यर्पाचन्द्रमसा तर्षिणी सप्तहृषयः प्राप्तापानाः

॥२॥

पञ्चसुतलं कामं वृक्षस्वल्पम्

॥३॥

दितिः शर्पमर्दितिः शर्पघ्नादी घातोऽर्पायिनश्च

॥४॥

अस्त्राः कक्षा गार्गस्तपह्वला मयाफलास्तुषाः

॥५॥

कर्तुं फलीवर्णाः शरोऽश्वम्

॥६॥

रयामवयोऽस्य मासानि लोहितमस्य लोहितम्

॥७॥

वपु भस्म हरितं वल्लेः पुष्करमस्य गुग्गुलुः

॥८॥

खलाः पात्रं स्फमारसोऽग्निं जन्मभये

॥९॥

आन्नायिं जनवो शुदा वरुवा-

॥१०॥

इपमेन ईषिनी कुन्मी भवति राधेमानस्योदनस्य वीर्यपिधानम्

॥११॥

सीता पर्युतः सिर्वता कर्षधम्

॥१२॥

प्रात इस्ताग्नेर्जनं कुन्योपिसेनम्

॥१३॥

श्रुत्वा बुभुक्षयिषितात्स्विमेन त्रेषिता

॥१४॥

मद्राणां परिश्रुतीता सप्तम् पर्युदा

॥१५॥

श्रुत्वापर्वन रयन्तरे दर्शिः

॥१६॥

श्रुतवैः पृथार्त्त आर्त्ताः सर्विन्धते

॥१७॥

पुहं पथ्यचित्तमुलं घर्मोऽग्नीन्धे

॥१८॥

ओदनेन यक्षपुचः सर्वे लोनाः संमप्याः

॥१९॥

परिमन्त्रमुद्रो धौर्ध्वमिस्त्रयोऽम्बुपुर धिक्ताः

॥२०॥

यस्य देवा अर्पत्युन्तोर्चिष्ठाष्टे षडेशीतपः	॥२१॥
तं त्वीदुनस्य पृच्छामि यो अस्य महिमा महान्	॥२२॥
स य श्रोदुनस्य महिमानं विधातु	॥२३॥
नासु इति ब्रूयान्नालुपसेधन इति नेवं च किं चेति	॥२४॥
यार्धद् दातामिमानस्येत तच्चाति यदेत	॥२५॥
प्राप्तवादिनो वदन्ति परोचमोदने प्राप्तीः प्रत्यम्बादेति	॥२६॥
त्वमोदने प्राप्तीः स्वामोदनादे इति	॥२७॥
परोचं चैनं प्राप्तीः प्रागास्त्वा हास्पन्तीत्येनमाह	॥२८॥
प्रत्यम्बं चैनं प्राप्तीः स्थानास्त्वा हास्पन्तीत्येनमाह	॥२९॥
मैषाहमोदने न मामोदुनः	॥३०॥
श्रोदुन एवीदुनं प्राप्तीत्	॥३१॥ (८)

॥३(२)॥ अति.—अथवा । देवता—अमृतोत्पत्ति । अमृत—३०, ३८, ४१ (अथवा), ३२-४३ (स०) सात्री
 त्रिपुत्रः ३१, ३४, ४२ (द्वि०), ३२-४३ (स०), ३३, ३४, ४४-४८ (वक्त्र०) एकवक्त्राऽऽसुरी गायत्री;
 ३२, ४१, ४२, ४४ (च०) द्वितीया गायत्री; ३८, ४४, ४५ (द्वि०), ३२, ३४-४३, ४४ (वक्त्र०) एकवक्त्र-
 ऽऽसुरीतृपुत्रः ३४-४३ (च०) सप्तवक्त्रपुत्रः, ३३-३९, ३३, ४०, ४४-४३ (च०) आर्षतृपुत्रः;
 ३४ (स०) सात्री वक्त्रिः ३३, ३३, ४०, ४०, ४८ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः, ३३, ४४ (च०)
 आसुरी जगती; ३४, ३४, ४३, ४३, ४३ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः, ३४ (च०) आसुरी
 त्रिपुत्रः ३४, ४४, ४८ (च०) आसुरी गायत्री; ३३, ३४, ४० (च०) द्वितीया वक्त्रिः, ३८,
 ३३ (च०) आसुरी गायत्री; ३३ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः, ३३, ४४, ४३ (च०)
 द्वितीया त्रिपुत्रः, ४३ (द्वि०) एकवक्त्रा मुनिष् सारिपुत्रः ॥

तत्तथैवमन्येन शीर्ष्या प्राप्तिर्भवेत् चैतं पूर्वं ज्ञापयः प्राप्तम् ।
 ज्ञेयैवस्यैव प्रजा मेषियसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाच्यं न पराच्यं न प्रत्यम्बम् ।
 बृहस्पतिना शीर्ष्या । येनैव प्राप्तिर्गुं तेनैवमजीवमम् ।
 एष वा श्रोदुनः सर्वज्ञः सर्वपटुः सर्वतनुः ।
 सर्वज्ञ एष सर्वपटुः सर्वतनुः तं संबति य एवं वेद ॥३२॥
 तत्तथैवमन्याभ्यां श्रोत्राभ्यां प्राप्तीर्भ्यां चैतं पूर्वं ज्ञापयः प्राप्तम् ।
 पृथिरो मेषियसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाच्यं न पराच्यं न प्रत्यम्बम् ।
 आयापृथिवीभ्यां श्रोत्राभ्याम् । ताम्यमिन्नं प्राप्तिर्गुं ताम्यमिन्नमजीवमम् ।
 एष वा श्रोदुनः सर्वज्ञः सर्वपटुः सर्वतनुः ।
 सर्वज्ञ एष सर्वपटुः सर्वतनुः तं संबति य एवं वेद ॥३३॥

तत्तथैनमन्याभ्यामुचीन्यां प्राणीयान्यां चैत पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

अन्यो भविष्यतीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

सुयोजन्द्रुमताम्यामचीभ्याम् । ताम्यामिनें प्राणिषु ताम्यामिनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३४॥

तत्तथैनमन्येन सुखेन प्राणीयेन चैत पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

सुखतस्ते प्रजा मरिष्यतीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

प्रजाणां सुखेन । तेनेन प्राणिषु तेनेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३५॥

तत्तथैनमन्यया जिह्वया प्राणीयया चैत पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

जिह्वा ते मरिष्यतीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

अग्नेर्जिह्वया । तथेन प्राणिषु तथेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३६॥

तत्तथैनमन्यैर्दन्तैः प्राणिविधैश्च पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

दन्तास्ते श्वरस्युन्तीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

श्वरुर्भिर्दन्तैः । तेरेन प्राणिषु तेरेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३७॥

तत्तथैनमन्यैः प्रोवाण्यैः प्राणिविधैश्च पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

प्राणायानास्त्वो दास्युन्तीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

सप्तश्रुतिभिः प्राणायानैः । तेरेन प्राणिषु तेरेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३८॥

तत्तथैनमन्येन ज्यचेत्वा प्राणीयेन चैत पूर्वं अर्पयः प्राञ्जन् ।

राजयजुमस्तो इतिष्यतीत्येनमाह । त वा अहं नार्हान्वं न परान्वं न प्रत्यञ्चम् ।

अन्तरिक्षेण ज्यचेत्वा । तेनेन प्राणिषु तेनेनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥३६॥

तत्तथैनमुन्वेनं पुष्टेन प्राश्रीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्रन् ।

विद्युत् त्वा इनिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

दिया पुष्टेन । तेनैतं प्राश्रिषुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४०॥

तत्तथैनमुन्वेनोरेता प्राश्रीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्रन् ।

कृप्या न रस्वस्युसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

पुष्टिष्योरेता । तेनैतं प्राश्रिषुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४१॥

तत्तथैनमुन्वेनोदरेण प्राश्रीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्रन् ।

उदरद्वारस्त्वा इनिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

सुस्पेनोदरेण । तेनैतं प्राश्रिषुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४२॥

तत्तथैनमुन्वेनं वृस्तिना प्राश्रीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्रन् ।

अप्सु मरिष्युसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

सुमुद्रेणा वृस्तिना । तेनैतं प्राश्रिषुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४३॥

तत्तथैनमुन्वाभ्यामूरुभ्यां प्राश्रीयेभ्यां चैतं पूर्वं ऋषयः प्राश्रन् ।

ऊरु तं मरिष्यत् इत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

मिश्रावरुणपोरुभ्याम् । ताम्यायेनं प्राश्रिषुं ताम्यायेनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४४॥

प्रमल्लोको मयति ब्रह्मस्य विष्टिर्षि भवति य एवं वेद ॥५१॥
 पुनस्तदा वा ओदुनात् त्र्यहिशतं लोकां निर्दिमीत प्रजापतिः ॥५२॥
 तेषां प्रजानां य युष्मस्तु अत ॥५३॥
 स य एवं विदुषं उपदृष्ट्वा भवति प्राणं रंयद्दि ॥५४॥
 न च प्राणं कृणद्धि सर्वज्यानि जीयते ॥५५॥
 न च सर्वज्यानि जीयते पुरैर्न जुरसः प्राणो जहाति ॥५६॥ { १० } { २१ }

॥ ५॥ अग्निः—मार्तबो वैद्विः ॥ वेवता—प्राणः ॥ ब्रह्मा—॥ अष्टकुलस्तुष्टु, २-७, ४-१०, १६-१६, २३-२४
 अष्टपुष्टु, २५ पश्चात् पश्चिः ॥ १७ मिष्टुष्टु, १८ अष्टिगुष्टु, २० अष्टुष्टुगर्भा विष्टुष्टु, २१ अष्टुष्टुगोतिर्गर्भा,
 २२ मिष्टुष्टु, २३ अष्टुष्टुगर्भा अष्टुष्टु ॥

प्राणाय नमो यस्य सर्वमिदं परो । यो ब्रह्मः सर्वस्येश्वरो यस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥१॥
 नर्मस्ते प्राणु क्रान्दाय नर्मस्ते स्तनयितृन्वे । नर्मस्ते प्राण विष्टुते नर्मस्ते प्राणु वर्धते ॥२॥
 यत् प्राण स्तनयितृनामिकन्दुरस्योषधीः । प्र वीयन्ते गर्मान् दधुतेऽयौ ब्रह्मवि जायन्ते ॥३॥
 यत् प्राण अताप्यार्गतेमिकन्दुरस्योषधीः । सर्वं तदा प्र मोदते यत् किं च भूयामर्धं ॥४॥
 यदा प्राणो अन्मर्षीन्द्र पुषेणं पृथिवीं महीम् । पृथग्वस्तत् प्र मोदन्ते महे वे नो भविष्यति ॥५॥
 अभिवृष्टा ओषधयः प्राणेन समयादिरन् । आयुर्वै नः प्रतीतिरः सर्वा नः सुखीरकः ॥६॥
 नर्मस्ते अस्तयापते नमो अस्तु पशयते । नर्मस्ते प्राण विष्टुत आसीनायौव ते नर्मः ॥७॥
 नर्मस्ते प्राण प्रायुते नमो अस्तवचान्ते ।
 पुरुचीनांय ते नर्मः प्रतीचीनांय ते नमः सर्वस्ये त इदं नमः ॥८॥
 या तं प्राण प्रिया तनुयो तं प्राण प्रेयसी । अथै यद् भेषुर्न तान् तस्य नो वेदि जीवते ॥९॥
 प्राणः प्रजा अन्तु यस्ते पिता पुत्रमिव प्रियम् । प्राणो ह सर्वस्येश्वरो यर्वा प्राणति यच्च न ॥१०॥ { ११ }
 प्राणो मृत्युः प्राणस्तस्मा प्राणं देवा उर्ध्वसते । प्राणो ह सत्यवादिर्न ह्युत्तमे लोका आर्द्धयत् ॥११॥
 प्राणो विराट् प्राणो देशी प्राणं सर्वं उर्ध्वसते । प्राणो ह सर्वेश्वन्द्रमाः प्राणमर्धुः प्रजापतिश्च ॥१२॥
 प्राणायुनो ब्रह्मिधुवावर्नद्वान् प्राण उच्यते । ययं ह प्राण आर्द्धितेष्वाने श्रीदेरुच्यते ॥१३॥
 अपनति प्राणति पुरुषे नमो अन्तरा । यदा त्वं प्राण विन्वस्वण स जायते पुनः ॥१४॥
 प्राणमाहुर्मातरिबान् यस्तौ ह प्राण उच्यते । प्राणे ह भूतं भव्यं च प्राणे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥१५॥
 आयुर्वैरातिरसिर्देविर्मनुष्यजा उत । ओषधयः प्र जायन्ते यदा त्वं प्राण विन्वसि ॥१६॥

यदा प्राणो अम्यवर्षदु पर्वेण पृथिवीं गृहीम् । ओषधयः प्रजापन्नेऽस्यो याः कथं वीरुधः ॥१७॥

यस्ते प्राणोदं वेदु यस्मिन्नासि प्रतिष्ठितः । सर्वे तस्मै नृलि हानहृथिल्लोक उच्यते ॥१८॥

यया प्राण बलिहृतस्तुभ्यं सर्वाः प्रजा इमाः ।

एषा तस्मै नृलि हान् यस्त्वं गृण्वत् सुश्रवः ॥१६॥

अमर्गमिधरति देवतास्वाभूतो भूतः स तं जायते पुनः ।

स भूतो भवति भविष्यत् पित्रा पुत्रं प्र विवेशा शचीभिः ॥२०॥ { १२ }

एकं पादं नोस्तिदति सल्लिलाकुंठं दुर्धरम् ।

यदुह्य स तस्मिन्निदेभैषाव न सः स्यान्न रात्री नाहः स्यान्न व्युज्ज्वेत् कदा चन ॥२१॥

अद्यावत्कं वर्तत एकमेभि सृष्टीचरं प्र पुरो नि पुषा ।

अर्धेन पित्रे धूपनं जुगान् यदेस्वाधै कथमः स वेत्तुः ॥२२॥

यो अस्य विश्वजन्मन् ईशो विश्वस्य चेततः । अन्येषु द्विप्रधान्वने तस्मै प्राणु नरोऽस्तु ते ॥२३॥

यो अस्य सर्वजन्मन् ईशो सर्वस्य चेततः । अर्जुनो ब्रह्मन् धीरः प्राणो मानु तिष्ठत ॥२४॥

ऊर्ध्वः सुतेषु जगार ननु त्रिषद् नि पद्यते । न सुतमेस्य सुतेष्वप्ये शुभाय कथन ॥२५॥

प्राण मा मत् पर्वावृत्तो न भद्रम्यो भविष्यति ।

अप्रां गर्भमिष जीपते प्राणं वृज्जामि त्वा मयि ॥२६॥ { १३ } { २२ }

{ २२ } अर्थः—ब्रह्मा ॥ देवता—अमर्गमती ॥ अन्वः—१ पुरोऽतिनायता विराट्पत्नी त्रिपुषु, २ पञ्चवरा हृत्पत्नी विराट्

राजरी, ३ पुरोहृत्पत्नी, ४, ५, ६ त्रिपुषु, ७ राज्ञ्यपत्नी अनुपत्नी जयती, ८ विराट्पत्नी त्रिपुषु, ९ पुरोऽतिनायता

विराट्पत्नी, १० सुतमेस्य त्रिपुषु, १० अत्रिक् त्रिपुषु, ११, १२, जयती, १३ राज्ञ्यपत्नी अनुपत्नी विराट्पत्नी

जयती, १४, १५-२२ अनुपत्नी, १६ राज्ञ्यपत्नी त्रिपुषु, १७ पुरोहृत्पत्नी त्रिपुषु, १८ पुरोहृत्पत्नी त्रिपुषु, १९

२० अमर्गमती (अमर्गमती) २१ अमर्गमती त्रिपुषु ॥

प्रद्वाराप्यधरति रोदसी उभे तस्मिन् देवाः सर्वमसो भवन्ति ।

स दीधार पृथिवीं दिधं च स जीवायैर् तपसा विपति ॥१॥

प्रद्वारिणं पितरो देवजन्मः पृथग् देवा अन्तर्गन्तु सैव ।

गन्धुको पेनमन्वायन् प्रयतिशतं त्रिशुताः पततस्तृताः सर्वान्तस् देवास्तपसा विपति ॥२॥

आचार्यै उपनयमानो ब्रह्मचारिणं कथुते गर्भमन्तः ।

तं रात्रीस्तिष्ठ उदरे भिमर्ति तं ज्ञातं द्रष्टुमर्हिसर्वन्ति देवाः ॥३॥

इयं सृष्टिः पृथिवी भोर्द्वितीयोत्तमर्हिसं समिपां प्रणति ।

प्रद्वारी समिपा मेखलया अर्धेना लोकास्तपसा विपति ॥४॥

- पूर्वीं जातो ब्रह्मणो ब्रह्मचारी धर्मं वसतानस्तपसोर्दतिष्ठत् ।
तस्मान्ज्जानं ब्रह्मणं ब्रह्म कथेष्टं देवाय सर्वं अमृतं सत्तमम् ॥५॥
- ब्रह्मचार्येति सुमित्रा सविद्धः कार्ण्यं यसानो दीक्षितो दीर्घरयः ।
स सुध एति पूर्वस्मादुचरं समुद्रं लोकान्स्वधुम्य मुहुःराचरिभन् ॥६॥
- ब्रह्मचारी जनयन् ब्रह्मणो स्त्रोके प्रजापतिं परमेष्ठिनं विराजम् ।
गर्भो भूतपापतस्य योनाविन्द्रे ह भूत्वाहुरास्ततर्ह ॥७॥
- आचार्येस्वतस्तु नमसी कुमे कुमे उवां गम्भीरे वृषिर्वा दिव्यं च ।
ते रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति ॥८॥
- इमां भूमिं पृथिवीं ब्रह्मचारी मिथामा जंगम प्रपयो दिव्यं च ।
ते कृत्वा सुमित्रादुपोस्ते तपोरापितां धृपनामि विन्वा ॥९॥
- अर्वागन्धः परो अन्यो दिवस्पृष्टाद् मुहां निचो निहिती ब्राह्मणस्य ।
सौ रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तत् केवलं कण्ठे प्रसं विद्वान् ॥१०॥ { १४ }
- अर्वागन्ध इतो अन्यः पृथिव्या अग्री समेतो नमसी अन्तरे मे ।
तयोः अयन्ते रमयोर्ध्वं दृढास्तानां तिष्ठति तपसा ब्रह्मचारी ॥११॥
- अभिकन्दन् स्तनपंजकुण्डः शितिहो वृहच्छेपोऽनु भूमौ जगाम ।
ब्रह्मचारी तिन्वति सान्नी रेवं पृथिव्यां तेन जोषन्ति प्रदिशुषवक्षः ॥१२॥
- अग्री धर्मं चन्द्रमसि मातुरिभन् ब्रह्मचार्येषु सुमित्रया दधाति ।
सातामर्षाणि पृथंगुप्ते ब्रह्मिन् तस्मात्प्रत्यं पुरुषो वर्पनस्यः ॥१३॥
- आचार्योऽमुत्पुर्वकं लुः सोम शोषधुः पपेः । जीपूतां आसुन्सत्कर्तुन्स्तेरिदं स्वरुर्भूतम् ॥१४॥
- अमा धृतं कृणुते केवलमाचार्योऽयं भूत्वा वरुणो यद्यदेष्वत्तु प्रजापतौ ।
तद् ब्रह्मचारी प्रार्यच्छत स्वान्मित्रो अध्यात्ममे ॥१५॥
- आचार्योऽब्रह्मचारी ब्रह्मचारी प्रजापतिः । अचार्यविधिं रानति विराडिन्द्रोऽभवद् वशी ॥१६॥
- ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राधे वि रक्षति । आचार्योऽब्रह्मचर्येण ब्रह्मचरिर्ब्रह्मिच्छते ॥१७॥
- ब्रह्मचर्येण कन्यायं युवनं विन्दते पविष्य । अनन्तरान् ब्रह्मचर्येणस्वोऽप्राप्तं निर्वापति ॥१८॥
- ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मुत्पुगपान्तत । इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वरुर्गमत् ॥१९॥
- श्रीवचयो भूतमुच्यमहाशने धनस्पतिः । संवत्सरः स्रहर्तमिस्ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥२०॥ { १५ }

पार्थिवा दिव्याः पुराणं आरण्या ग्रन्थाश्च ये । अपवाः पविर्णश्च ये ते ज्ञाता ब्रह्मचारिणः ॥२१॥

पृथक् सर्वे प्राजापत्याः श्रवणानामर्तु विप्रवति । तन्तस्तर्जुन् ब्रह्मं रचति ब्रह्मचारिण्यामृषम् ॥२२॥

देवानामेवन् परिपूतमनम्भारुढं चरति शेषमानम् ।

भस्माब्जालं ब्राह्मणं ब्रह्मं व्येष्टं देवाश्च सर्वे अमृतैर्न तारुम् ॥२३॥

ब्रह्मचारी ब्रह्म ब्रह्मेद् विमर्ति तस्मिन् देवा अपि विष्टं सुखोवाः ।

प्राणापानौ जनपद्माद् वचानं पाचं मनो हृदयं ब्रह्मं मेधाश्च ॥२४॥

ब्रह्मः श्रोत्रं दशोः अस्मत्सु धेनुषु रेतो लोहितमुदरम् ॥२५॥

तानि पश्यद् ब्रह्मचारी संलितश्च पृष्ठे तपोऽस्तिष्ठत् तत्पमानं समुद्रे ।

स स्नातो पुष्टः विहृतः सुधिया यद् रोचते ॥२६॥ { १६ } { ३११ }

॥६॥ प्रति — अन्ताति ॥ देवाः — अम्भारो मन्मोहा ॥ अन्त — १-२२ अन्तर्दृष्टः २३ सुखीयर्णोऽनुपपु ॥

अग्निं ब्रह्मो वनस्पतीमेवर्षीकृत वीरुषः । इहं बृहस्पतिं सव्यं ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१॥

ब्रह्मो राजानं परंशं मित्रं विष्णुमथो मरुतम् । अंशं विवस्वन्तं ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥२॥

ब्रह्मो देवं त्रिवारं धातारमुत पर्षणम् । स्वष्टरमग्निं ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥३॥

गन्धर्वाप्सरसो ब्रह्मो अश्विना ब्रह्मणस्पतिम् । अर्यमा नाम वो देवस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥४॥

अहोरात्रे इदं ब्रह्मः सव्यं चन्द्रमस्तर्जुमा । विश्वानादित्यान् ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥५॥

यार्तं ब्रह्मः पुनर्वसुमन्तरिषुमथो दिशः । आशाश्च सर्वो ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥६॥

सुवचन्तु मा शपुष्पादहोरात्रे अथो वृषाः । सोमो मा देवो सुवचन्तु यमादुधुमत्रमा इति ॥७॥

पार्थिवा दिव्याः पुराणं आरण्या ब्रुत ये युगाः । शुक्न्तान् पविर्णो ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥८॥

भृगुसर्षपिदं ब्रह्मो रुद्रं वेङ्गप्रतिधु यः । इष्यो वृषो संविधु या नः सन्तु सदा सिधाः ॥९॥

दिव्यं ब्रह्मो मरुतश्चि भूमिं यशसि परितान् । समुद्रा नृपो येश्वन्तास्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१०॥ { १७ }

सप्तश्वीन् या इदं ब्रह्मोऽथो देवीः प्रजापतिम् । पितृन् यमवैशान् ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥११॥

ये देवा दिविपदो अन्तरिक्षसदश्च ये । पृथिव्यां शुक्रा ये धितास्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१२॥

आदित्या रुद्रा यशो देवि देवा अर्षर्षाः । अर्क्षरतो मन्त्रीभिणस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१३॥

पुष्टं ब्रह्मो परमानुषान् सार्णानि श्रेयना । यज्ञेति होत्रो ब्रह्मस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१४॥

पच्यं रात्र्यानि वीरुषा सोमयेष्टानि ब्रह्मः । इमो मुद्रो यज्ञः सव्यस्ते नो ह्यव्यन्तर्वहसः ॥१५॥

अराधान् ह्यमो रक्षांसि मूर्धान् पुण्यजनान् पितॄन् । मृत्युनेकशतं ब्रूमस्ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥१६॥

अतस्तु मम अतुषर्त्तानिर्वाचानुत रक्षमानान् । सर्वाः संवत्सरान् ममास्ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥१७॥

एतं देवा दधिगुवः पथात् प्रार्थं जुदेत ।

पुरस्ताद्भुजगच्छरा विधे देवाः समेशु ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥१८॥

विश्वान् देवानिदं ब्रूमः मृत्युसंघादुत्तवृधः । विश्वामिः पत्नीभिः सह ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥१९॥

सर्पान् हेवानिदं ब्रूमः सत्यसंघादुत्तवृधः । सर्वाभिः पत्नीभिः सह ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥२०॥

भूतं प्रमो भूतपतिं भूतानामुत यो पुशो । भूतानि सर्वां सुंरसु ते नो ह्यञ्चन्तर्वहंसः ॥२१॥

या देवीः पशुं प्रदिशो ये देवा ह्यदशुतैर्यः । संवत्सरस्य ये दंष्ट्रास्ते नः मन्तु सदा शिवाः ॥२२॥

यन्मातली रयनीतमृगं येदं मेपुनम् ।

तदिन्द्रो अणु प्रविशयत् तदावो दत्त मेपुनम्

॥२३॥ [१८] [३१२]

॥७॥ श्रुति — अथवा ॥ देवता — दधिगुवः, अथवा ॥ वन्द्यो — १-७, ७-२०, २३-२७ अतुषर्त्तु, ५ पुरस्ताद्भुजगच्छरा, ११ रयनीतमृगं, २२ विद्वत्पथ्या वृधो ॥

उर्विच्छे नाम रूपं चोर्विच्छे लोक आर्हितः । उर्विच्छे इन्द्रं धारिण्य विधमन्तः सुमार्हितम् ॥१॥

उर्विच्छे धारण्यपिबो विधं भूतं सुमार्हितम् । आपः समुद्र उर्विच्छे वृन्तमा पत्नी आर्हितः ॥२॥

सञ्चुर्विच्छे अर्तघोषो मृत्युवर्जः प्रजापतिः । लीमया उर्विच्छे आपेशांश्च द्रव्यापि भीमं दि ॥३॥

इदो ईहस्विरो न्यो प्रक्षं विश्वजो दश । नार्मिनिषु सर्वतश्चकुरुर्विच्छे देवताः धिताः ॥४॥

अथ सामं यजुर्विच्छे उदगीधः प्रस्तुतं स्तुतम् ।

हिहकार उर्विच्छे स्वः सप्तो मेदिशु तन्मयि ॥५॥

येन्नुत्तं वायमानं महालोकीर्ध्वगतम् । उर्विच्छे युगस्याह्नाभ्युत्तर्यै इय मावति ॥६॥

राजदयं वाजपेयमभिष्टोमस्तदध्वरः । अर्धसमेधावुर्विच्छे जीवर्धर्दिर्दिन्तमः ॥७॥

अमयापेयमवो दीवा पामप्रथन्दसासह । उत्तंवा यज्ञाः सुखापपुर्विच्छेऽपि सुधादिताः ॥८॥

अग्निरोधं च श्रद्धा च यदसुरो ब्रूत तयः । दर्शियेदं पूर्वं चोर्विच्छेऽपि सुमार्दिताः ॥९॥

एकुरावो द्विधयः संघः कीः प्रथीदुष्यः । योतं निर्वित्तुर्विच्छे युगस्याह्नाभि विद्यया ॥१०॥ [१६]

चतुरात्रः पञ्चरात्रः षड्रात्रयोमर्षः सह ।

षोडशी संसरात्रभोर्विष्टाज्जग्निरे सर्वे ये यज्ञा अमृतं हिताः ॥११॥

प्रतीहरो नियमं विश्वनिषोविजिषु यः । साधनातिरात्रुर्विच्छे ह्यदशोऽपि वन्मयि ॥१२॥

सुदृढा संनति चेसं स्वधोर्जासुतं सदेः । उच्छिष्टे सर्वे प्रत्यन्वः कामाः फलेन तावपुः ॥१३॥
 नव भूमिः समुद्रा उच्छिष्टेऽर्थे भिता दिवः । आसुर्यो मात्सुच्छिष्टेऽश्वोसुत्रे अपि तन्मयि ॥१४॥
 उपहन्यं विप्रुपन्तं ये च यज्ञा गुहा हिताः । निर्भतिं मरुतं त्रिषुस्वोच्छिष्टो जनितुः पिता ॥१५॥
 पिता जनितुश्छिष्टोऽस्रोः पौत्रः पितामहः । स विंयति त्रिषुस्वेषानो वृषा भूम्यामतिघ्न्यः ॥१६॥
 श्रुतं सत्यं तपो रायं भूमो धर्मश्च कर्म च । भूतं मन्त्रिषुच्छिष्टे वीर्यं लक्ष्मीर्वलं वले ॥१७॥
 सर्वद्विरोत्तु आकृतिः पात्रं राष्ट्रे बहुभ्यः । संस्तुतोऽप्युच्छिष्ट इहा प्रेषा प्रहा इविः ॥१८॥
 चतुर्होतार आग्निपञ्चातुर्मास्यानि नीविदः । उच्छिष्टे यज्ञा होत्राः पशुवन्वास्तदिष्टपः ॥१९॥
 अर्धमासाश्च मासाश्चतुर्था श्रुतुभिः सुह । उच्छिष्टे घोषिणीरापः स्तनयितुः युर्विर्मही ॥२०॥ { २० }

शर्कराः सिक्ता अरमान् ओषधयो दीरुयस्तथा ।
 अभासि विष्टुतो दुर्षुच्छिष्टे संभिता भिता ॥२१॥

राद्विः प्रसिः समासिचर्मो शिर्विदं यस्तुः । अत्यासिच्छिष्टे भूविचारिता निर्हिता हिता ॥२२॥

वर्षं प्राणतिं प्राणेन यथा परयति चक्षुषा । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभितः ॥२३॥

अथः सामानि च्छन्दांसि पुराणं यज्ञं सुह । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभितः ॥२४॥

प्राणपानौ चक्षुः श्रोत्रमर्कितश्च शिर्विथ या । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभितः ॥२५॥

आनन्दा मोदाः प्रसुदोऽमीमोदुर्द्वेष ये । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभितः ॥२६॥

देवाः पितरो मनुष्या गन्धर्वाभ्युसस्तं ये ।
 उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभितः ॥२७॥ { २१ } { ४१ }

॥८॥ अपि — कीदृशः । ॥ देवता — अणु, आपात्यम् * अन्त — १-२२, २४ चतुष्टय, २३ पथा पक्षिः ॥

यन्मनुजानामवहत् संप्रत्यक्षं गृहादर्थि । कश्चित् जन्माः केवराः क उ ज्येष्ठरोऽभवत् ॥१॥
 तथैवास्तां कर्म आन्तर्महर्षं श्रेष्ठे । त अस्ते जन्मास्ते वरा अर्धं ज्येष्ठवरोऽभवत् ॥२॥
 दत्तं सारमेजायन्त देवा ज्येष्ठमः पूरा । यो वै तान् नियात् प्रत्यक्षं स वा अथ पृष्टं वदेत् ॥३॥
 प्राणपानौ चक्षुः श्रोत्रमर्कितश्च शिर्विथ या । व्यानोदानौ वाद् मनस्ते पा आर्कितमवहत् ॥४॥
 अमोता आसचुतवोऽर्वा घाता वृद्धस्पतिः । इन्द्राधी अग्निना तर्हि कं ते ज्येष्ठवर्षवत् ॥५॥
 तथैवास्तां कर्म आन्तर्महर्षं श्रेष्ठे । तपो ह जज्ञे कर्मैकस्त्वत् ते ज्येष्ठवर्षवत् ॥६॥
 येत आसीद् भूमिः पूर्वा पार्यद्वाव इह निद्रः । यो वै तां विद्याआमया स र्जन्येत पुंससन्निवत् ॥७॥

कुतु इन्द्रः कुतुः सोमः कुतो अग्निरेजायत । कुतुस्त्वष्टा सर्पमनु कुतो धाताजयत ॥८॥

इन्द्रादिन्द्रः सोमात् सोमो अग्नेरग्निरजायत । त्वष्टा इ जज्ञे त्वष्टुर्वीतुर्धाताजयत ॥९॥

ये त आमुन् दश जाता देवा देवेभ्यः पुरा । पुत्रेभ्यो लोकं दत्त्वा कस्मिंस्ते लोक आसते ॥१०॥ { २२ }

यदा केशानस्पि भ्रातृ भांसं मज्जानमार्भत् । शरीरं कृत्वा पार्दवत् कं लोकमनु प्राविशत् ॥११॥

कुतुः केशान् कुतुः स्नाथ कुतो अस्थीन्पामर्भत् । अङ्गा पर्वीणि मज्जानं को भांसं कुतु अभर्भत् ॥१२॥

संसिधो नाम ते देवा ये संयत्तान्समभर्भन् । सर्वे संसिच्य मर्त्यं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥१३॥

लूक पादाग्रप्रीवन्तो शिरो इस्तावथो हृत्वंध । पुष्टीर्विभेक्षे प्राञ्चै कत्त्वत् समदध्वात्पिः ॥१४॥

शिरो इस्तावथो सुखं जिह्वां प्रीणाथ कीर्क्याः । त्वचा प्रावृत्त्य सर्वं तत् संधा सर्पदधान्मूषी ॥१५॥

पक्ष्मक्षरिमशपद् संधया संदितं भूह । येमेदमथ रोचते को अस्मिन् वर्णमभर्भत् ॥१६॥

सर्वे देवा उपाशिक्षन् तर्दजानाद् वृषः सुतो । ईशा वर्शस्य या जामा सप्तस्मिन् वर्णमभर्भत् ॥१७॥

यदा त्वष्टा व्यवृथात् पिता त्वष्टुर्ब उचरः । गृहं कृत्वा मर्त्यं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥१८॥

स्पन्तो वै सुन्त्रीनिर्धतिः चाप्यातो नाम देवताः ।

जरा त्वात्सर्यं पालिरभुं शरीरमुमु प्राविशन् ॥१९॥

स्तेपं दुष्कृतं वृजिनं सुस्पं यज्ञो यशो बृहत् । वलं च सुत्रमोजं शरीरमुमु प्राविशन् ॥२०॥ { २३ }

भूर्तिश्च वा अभृतिश्च सतयोऽर्जातयश्च याः । सुचंश्च सर्वस्त्वर्णाश्च शरीरमुमु प्राविशन् ॥२१॥

निन्दाश्च वा अनिन्दाश्च यश्च हन्तेति नेति च । शरीरं अङ्गा दक्षिणाग्रं द्वा पातु प्राविशन् ॥२२॥

विद्याश्च वा अविद्याश्च यस्यान्यदुन्देर्यस्य । शरीरं ब्रह्म शर्विशुद्धिः सामागो यज्ञः ॥२३॥

आनुन्दा मोदाः प्रमुदोऽमीमोदमुदश्च ये । इतो तुरिष्ठां कृत्वाणि शरीरमुमु प्राविशन् ॥२४॥

आलापार्थ प्रलापार्थमीलापलपश्च ये । शरीरं सर्वं प्राविशश्चायुजः प्रयुजो यज्ञः ॥२५॥

प्राणपानी यक्षुः ओषमर्धक्षिश्च पितृश्च याः । स्थानोदानौ वादमनुः शरीरिण त ईपन्ते ॥२६॥

आशिर्पश्च प्रशिर्पश्च संशिको विशिर्पश्च याः । चित्तानि सर्वे संकल्पाः शरीरमुमु प्राविशन् ॥२७॥

आग्नेयीश्च वास्त्वैपीथ तारुणाः कृष्णाश्च याः ।

गुह्याः शुक्रा स्थूला अपस्ता र्षीमत्सार्वसादपन् ॥२८॥

अस्थि कृत्वा सुमिधं तदृष्टापो असादपन् । रेतः कृत्वाभ्यं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥२९॥

या आपो मार्गं देवता या विषाद् ब्रह्मणा सह । शरीरं ब्रह्म प्राविशच्चरीरेऽर्चिं शृङ्गापतिः ॥३०॥

प्रतिष्ठाताः सं धावन्तुरः पद्मावाध्यानाः ।

अथास्थिर्विकिरयो रुद्रत्वः कुर्वे हुते रदिते अर्बुदे तव ॥१४॥

अन्वितारम्भसो रूपं कृतार्बुदे । अन्वभाने रेर्वितो रिशां दुर्गिहितेविणीम् ।

सर्वास्ता अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥१५॥

सुदुरधिचरुमां स्वर्षिको स्वर्षवाशिनीम् ।

य उदारा अन्तर्हिता मन्वर्षाभ्यरांश्च ये । सुर्षा इतरज्जना रक्षासि ॥१६॥

चतुर्दशान्ध्यावदतः पुम्भहृष्यो असुदुस्वान् । स्वभ्यसा ये चोद्विषताः ॥१७॥

उद् धेषु स्वर्षुदेऽमित्रांशाम्भूः सिचः । जयांश्च जिष्णुवामिभ्राज्यतामिन्द्रमेदिनी ॥१८॥

प्रम्लीनो मृदितः शर्षा इतोमित्रो म्यर्बुदे । अग्निमिद्धा धूमशिला जर्षन्तीर्यन्तु सेनया ॥१९॥

सर्षांश्च प्रष्टुत्तानामिन्द्रो हन्तु वरंवरम् । अमित्राणां शचीपतिर्धामिर्षा मोचि कञ्चन ॥२०॥ [२६]

उत्कर्षन्तु हृदयान्पुर्षः श्राप्स उर्ध्विह । शोभ्यास्वपानं वर्तवामभिमान् मोव मित्रिणः ॥२१॥

ये च धीरा ये चार्धिराः परांश्चो पवित्राश्च ये । तमगा ये च त्वरा अर्षो वस्तामिवसिनः ।

सर्षांस्तो अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥२२॥

अर्बुदिभु मिर्षमिध्यामिज्ञान् नो मि विभ्यताम् ।

वर्षपामिन्द्र वृषहन् इनाम शचीपतेऽमित्रांश्च तद्विषताः ॥२३॥

यस्वपतीन् दानस्वरपातोर्वधीरुत धीरुर्षः । मन्वर्षाभ्यस्तः सुर्षान् देवान् सुषवज्जनान् पितृन् ।

सर्षांस्तो अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥२४॥

ईशा वो मरुतो देव आदित्यो ब्रह्माणस्पतिः । ईशां व इन्द्रश्चाग्निर्ध धाता मित्रः प्रजापतिः ।

ईशा व शर्षपक्षकुरमित्रेषु समीचर्षन् रदिते अर्बुदे तव ॥२५॥

तेषां सर्वपामीशांश्च उविष्ठत सं नदांश्च मित्रा देवजना यूषम् ।

हमं संश्रामं संमिसर्य यथ्यलोकं मि तिष्ठध्वम् ॥२६॥ [२७] [५१]

॥१०॥ अग्नि — मृगयित्रा ॥ देवदत्त — विषमिध ॥ अन्व — १ विराट् पञ्चमवृद्धी, २ ऋषयः विष्णुः समोऽतिमगरी,

३ विराट् सप्तमवृद्धी, ४ विराट् सप्तमवृद्धी, ५ — ७, १०, ११, १४, १६, १८, २०, २२, २४ अर्बुदपु, २५ विराट् सप्तमवृद्धी,

२ दुरोक्तिः ३ इतरज्जनामोऽतिमगरी, ४ २ पञ्चमवृद्धी पञ्चमवृद्धी, ५ २ ऋषयः समोऽतिमगरी, ६ २ ऋषयः कञ्चनमवृद्धी

सुषवज्जनामोऽतिमगरी, ७ २ पञ्चमवृद्धी, ८ २ विराट् सप्तमवृद्धी, ९ २ विराट् सप्तमवृद्धी

२२ अर्बुद [अर्बुद], २३ अर्बुदपु [अर्बुद] ॥

उविष्ठत सं नदांश्च सुदाराः वेदमिः सुह । सर्षा इतरज्जना रक्षास्यविज्ञानं यावत् ॥२१॥

ईशां वो वेदराजं त्रिपन्धे अन्धैः पेतुमिः सह । ये अन्तरिक्षे ये द्विवि पृथिव्यां ये च मानवाः ।
त्रिपन्धेस्ते चेतेहि दुर्धर्मान उपासताम् ॥२॥

अयोधस्ताः सूचीधस्ताः अयो विरुद्धीधस्ताः ।

अध्यादो वातेरहस आ सजन्धमिश्रान् चर्षण त्रिपन्धना ॥३॥

अन्वधेहि आवेदु आदित्य कृणपं वहु । त्रिपन्धेरियं सेना सुहिताम्भ मे वर्यो ॥४॥

उत्तिष्ठ स्व देवजनार्पुदे सेनया सह । अयं यत्तिर्य आहुतस्त्रिपन्धेरहुतिः त्रिया ॥५॥

शितिपदी सं वतु शरव्येयं चर्षपदी । कृत्येऽभिज्ञेभ्यो मय त्रिपन्धेः सह सेनया ॥६॥

धुमाधी सं पतत कुङ्कुर्ली च क्रोशतु । त्रिपन्धेः सेनया त्रिवे अरुणाः संन्तु केतवः ॥७॥

अवयन्ता पविणो ये ययोऽधुन्तरिक्षे द्विवि ये चरन्ति ।

आपदो मन्त्रिकाः सं रभन्तामामादो घृष्टाः कृणपे रदन्ताम् ॥८॥

यामिर्ग्रेवा सुधां सुमयन्ता जल्लगा च बहस्पदे ।

तय्यहमिन्द्रसुधया सवीन् देवनिह हूय इतो जयन् मातुः ॥९॥

बृहस्पतिराहिरुसो अयं यो प्रलोकसिताः । अमुरचयं वृषं त्रिपन्धि दिव्यार्चयन् ॥१०॥ { १८ }

येनासौ गुप्त आदित्य उवाचिन्द्रम् विभुतः । त्रिपन्धि देवा अमजन्तोर्जसे च बलाय च ॥११॥

सर्वेऽस्त्रिःकान्समजयन् देवा आहुत्यानया ।

बृहस्पतिराहिरुसो वलं यमसिंजतासुरचयं वृषम् ॥१२॥

बृहस्पतिराहिरुसो वलं यमसिंजतासुरचयं वृषम् ।

सेनाहमसुं सेनां नि क्षिम्पामि बृहस्पतेऽभिज्ञान् इन्द्रोर्जसा ॥१३॥

सर्वे देवा अरपायन्ति ये अश्रन्ति वपदकृतम् । इमां जुषस्वमार्हतिमितो जयत माधुनः ॥१४॥

सर्वे देवा अरपायन्तु त्रिपन्धेरहुतिः त्रिया । सुधां संहृतां रचत ययसो अर्तुता क्षिताः ॥१५॥

यायुमित्राक्षामिषमामयधन्तु । इन्द्र एषां वाहन् प्रति मनन्तु मा शकन् प्रतिघतमिषुम् ।

आदित्य येषामरुं चि नोशयत चन्द्रमा गुतामयेतस्य पन्याम् ॥१६॥

यदि प्रेषुदेवपुरा मद्य वर्माणि चरिरे ।

वृन्वानं परिपार्यं कृषयाना बह्वेपोचिरे सर्वं तदरुं कृषि ॥१७॥

कम्पादालुवर्त्येन मृत्पुनो च पुरोहितम् । त्रिपन्धे प्रेदि सेनया जयाभिज्ञानं च पयस्य ॥१८॥

त्रिपन्धे तमसा त्वयमिच्छन् शरं वासय । पुनदाययं वृष्टयानां गामीतां योचि कथन ॥१९॥

शितिपदी सं पतन्मित्राक्षाभूः सिचोः । हृद्वन्त्वयाम् सेना अभित्रीणां न्यवुदे ॥२०॥ { २६ }

मुदा अभित्री न्यवुदे जज्ञेपां वरैषस्य । अनया जहि सेनेषा ॥२१॥

यश्च कवरी यश्चावचोमित्रो यश्चाज्यानि । व्यापायौः कवचपाशैरज्जनामिहवः शयाम् ॥२२॥

ये वर्मिणो येऽवर्माभो अभिघ्ना ये च वर्मिण्यः । सर्वोस्तौ अवुदे हुतान्त्वानां जन्तु धूम्याम् ॥२३॥

ये रयेनो ये अरेषा असादा ये वे सदिनः ।

सर्वानदग्नु तान् हुतान् सृधोः रयेनाः पतन्मित्राः ॥२४॥

हृद्वन्त्वयाम् शोतामाभित्री सेना समरे वधानाम् । विविद्धा ककुजाकृता ॥२५॥

मूर्ध्निविधं रोक्ष्यतं सुपर्णैरदग्नु दुधितं स्रुतं शयानम् ।

य इमा प्रसीचीमाहूतिमभित्री लो सुपुस्तति ॥२६॥

या देवा अन्नुतिष्ठन्ति यस्या नास्ति विसर्धनम् ।

तयेन्द्रो हन्तु वृत्रदा यज्ञेण विषम्यिना ॥२७॥ { ३० } { ५।२ }

॥ हत्वेकपदो काचो स्यात् ॥

अथ द्वादशं काराहम्

॥ १ ॥ अग्नि—अथवा ॥ देवता—भूमि ॥ मन्द—१, २ १०, २३, ३१, ४६, ६० त्रिष्टुप् २ सुबिक् त्रिष्टुप् ॥
 ४-६, १०, २८ चट्पदा जगती, ७ प्रस्तापचरि, ८, ११ चट्पदा विराजति, ९ परानुष्टुप् त्रिष्टुप्, १२, १३,
 १४ ३० पञ्चपदा राजरी, १४ सदाशुद्धी, १६ २१ भावरी त्रिष्टुप्, १८ चट्पदा त्रिष्टुप्नुष्टुप्नामीतिराजरी,
 १९ नरोद्वहती, २० विराजुद्वहती २२ चट्पदा विराजतिजगती २३ चट्पदा विराजतिजगती, २४ पञ्च
 पदानुष्टुप्नामी जगती, २५ सप्तपदोन्विगनुष्टुप्नामी राजरी, २६-२८, ३३, ३६, ३८, ४०, ४०, ४४,
 २६, २६, ३३ अनुष्टुप् ३३ पुरोवाहानुष्टुप्, ३० [चिपदा] विराज् वायवी, ३२ पुरस्तादग्योति-
 क्षिष्टुप् ३४ चट्पदा त्रिष्टुप्नुष्टुप्नामीजगती, ३६ विपरीतपञ्चपदा चरुकि, ३९ चट्पदा
 चक्रामती राजरी, ४२ राजादनुष्टुप्, ४३ विराजतापचरि, ४४, ४२, ४३ जगती, ४६
 चट्पदादनुष्टुप्नामी पञ्चपदी, ४० चट्पदोन्विगनुष्टुप्नामी पञ्चपदी, ४८ पुरो-
 दानुष्टुप्त्रिष्टुप्, ४९ चट्पदा अनुष्टुप्नामी चक्रामती राजरी, ५२ पञ्चपदानुष्टुप्नामी
 पञ्चपदीजगती, ५० पुरोतिजगता जगती, ५८ पुरस्ताद् वृद्धी, ६१ पुरोवाहान
 त्रिष्टुप्, ६२ पञ्च विराज (१, विष्टुप्) त्रिष्टुप् ॥

सत्यं वृद्धुतमुग्रं दीवा तपो नाना यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति ।

सा नो मृतस्य भर्ग्यस्य पत्न्युक्तं लोकं पृथिवी नः कुण्डोत्

॥ १ ॥

अस्यपाथं मध्यतो मान्तरानां यस्यां उद्वतः प्रवतैः सुमे वृद्ध ।

नानागीर्या मोषधीर्या विभेति पृथिवी नः प्रथतां राघ्यतां नः

॥ २ ॥

यस्यां सप्तद्र उत विन्दुरापो यस्यामर्षै वृष्टयः संवभूतः ।

यस्यामिदं जिन्वति प्राणदेजत् सा नो भूमिः पूर्वेष्वेवं दधातु

॥ ३ ॥

यस्यामर्षैः प्रदिशः पृथिव्या यस्यामर्षै वृष्टयः संवभूतः ।

या विभेति बहुधा प्राणदेजत् सा नो भूमिर्लोप्यन्ते दधातु

॥ ४ ॥

यस्यां पूर्वै पूजन्तुना विचकिरे यस्यां देवा असुरान्ममर्ववेषम् ।

गशमर्षानां वयसश्च विष्ठा मग वयः पृथिवी नो दधातु-

॥ ५ ॥

रिषमरा वंमुधानीं प्रतिष्ठा हिरण्यवच्चा जगत्तो निवेशनी ।

वैश्वानरं रिश्रैती भूमिरिभिन्द्रिष्टपभा द्रविषे नो दधातु

॥ ६ ॥

कां० १२, अ० १, सू० १]

२५६

[कां० १२, सू० १, मं० १८॥

यां रत्नमयस्युपना विंशदानीं देवा भूमिं पृथिवीप्रमादम् ।
सा नो मधुं प्रियं दुहामधो उचतु वर्षसा ॥७॥
यार्त्तवेऽधि सलिलमश्रु आसीत् यां मायाभिरन्वचरन् मनीषिणः ।
यस्या हृदयं परमे व्योमिन्सुत्येनावृतममृतं पृथिव्याः । ॥८॥
सा नो भूमिस्त्विति वल्लं राष्ट्रे देघातयमे
यस्यामायः परिचराः सप्तानीरदोरात्रे अप्रमादं चरन्ति । ॥९॥
सा नो भूमिर्धृतिभारा पर्वो दुहामधो उचतु वर्षसा
यामभिनार्यामिमतां विष्णुर्वस्वो विचक्रमे । इन्द्रो यां भुक् आत्ममैजमिमां शचीपतिः । ॥१०॥
सा नो भूमिर्वि सृजता माता पुत्राणं मे पयः
गिरयस्ते पर्वता दिमपन्तोऽरयं ते पृथिवि स्योनमस्तु ।
पृष्ठं कृष्णं रोहिणीं विशकर्षां ध्रुवां भूमिं पृथिवीमिन्द्रगुहाम् । ॥११॥
अजितोऽश्वतो अजुतोऽध्वर्यागो पृथिवीप्रदम्
यत् ते मधुं पृथिवीः यत् नम्यं यास्त ऊर्जस्तन्वाः संवभूदुः ।
तासु नो धेद्वमि नः ययस्य माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्याः । ॥१२॥
पुर्जन्यः पिता स ते नः पिता
यस्यां वेदिं परिगृह्णन्ति भूम्यां यस्यां युक्तं तुन्वते विशकर्षाणः ।
यस्यां मीयन्ते स्वरयः पृथिव्यामूर्ध्वाः शुक्र्य आर्कृत्याः पुरस्तात् । ॥१३॥
सा नो भूमिर्वैश्वर्यात् वर्षमाना
यो नो देवत् पृथिवि याः पृथुन्याद् योऽभिदामान्नमैवा यो बुधेन । ॥१४॥
स नो भूमे रन्ध्रय पूर्वकृत्यति
स्वज्जातास्तर्हि चरन्ति मर्त्यास्तर्हि विमर्हि द्विषदस्त्वं पार्त्त्यदः ।
तमेमे पृथिवि पञ्च मानवा येभ्यो ज्योतिरसुतं मर्त्येभ्य उच्यन्स्वयं शरिभिरातुनोति ॥१५॥
सा नः प्रजाः स दुहता सप्तमा वानो मधुं पृथिवि वेदि मदीय ॥१६॥
विशस्वमातरमोषधीनां ध्रुवां भूमिं पृथिवीं ययसा धृताम् । ॥१७॥
शिवां स्योनामृतं चरेम विश्वहा
मदत् सधस्वम महीती वैश्वविग महान् वेगं गुजगुर्वपयुष्टे । महास्तेन्द्रो स्तुत्यप्रमादम् । ॥१८॥
सा नो भूमे अ रीचय हिरेण्यस्येव संरक्षि मा नो दिवत् कथन

अग्निर्भस्मागोर्ध्वान्निर्माषो विभ्रत्यग्निरस्यसु । अग्निरन्तः पुरुषेषु गोप्यबैभ्रत्ययः ॥१६॥

अग्निर्दिनं च संपरपुत्रेदेनस्योर्ध्वान्तरिवम् । अग्निं मवीत इन्धते इन्धवाहं वृत्तविषम् ॥२०॥१२॥

अग्निग्रासाः पृथिव्यं सित्तुस्त्विवीकन्त संशितं मा कण्ठेति ॥२१॥

भूर्मां देवेभ्यो ददति यत्र इन्धस्यैकृतम् । भूर्मां मनुष्याजीयन्ति स्वधुपाधेन मर्याः ।

सा नो भूमिः प्राणमार्गुदेधातु ज्वरदंष्टि मा पृथिवी कण्ठेति ॥२२॥

यस्तं गन्धः पृथिवि संकभूय यं विभ्रत्योर्ध्वयो यमार्पः ।

यं गन्धुर्मा अन्तरसंश्च भेजिरे तेन मा सुरभिं कृणु मा नो दिवत् कश्चन ॥२३॥

यस्तं गन्धः पुष्करमारिवेश यं संजघ्नः सूर्यापा मित्राहे ।

अमत्यो पृथिवि गन्धमग्रे तेन मा सुरभिं कृणु मा नो दिवत् कश्चन ॥२४॥

यस्तं गन्धः पुरुषेषु स्त्रीषु पुंसु भगो रुचिः । यो अर्धेषु वीरेषु सो मुनेषु त इति ।

कृण्व्यापो यत्नो यद् भूमे तेनास्म्यो अग्निं स खंज मा नो दिवत् कश्चन ॥२५॥

मिता भूमिरस्यो पांसु सा भूमिः संश्रुता घृता । तस्यै र्दिवपरब्धे पृथिव्या र्धकरं नर्मः ॥२६॥

यस्यां घृता रानस्यस्या घृतास्तितृप्ति विश्वार्हः । पृथिवीं विश्वधापतं धुतामच्छारदामसि ॥२७॥

उदीराणां उतासीनास्तितृप्तः प्रकामन्तः ।

एवमां दंविशसुव्याभ्यां मा व्यभिष्महि भूर्मां ॥२८॥

विद्वन्वीर्यं पृथिवीमा यदामि तुवा भूमिं प्रक्षया वादुधानाम्

कर्मं पुष्टं पित्रतीमक्षमां वृत्तं रगामि नि वंदिय भूमे ॥२९॥

शुद्धा न् अर्पस्त्वग्ने किरन्तु यो नः सेदरथिये तं विदध्वः । परिदंष्ट पृथिवि सोदं पुनमि ॥३०॥१३॥

पास्ते प्राधाः प्रदिशो या उदीचीर्यस्तं भूमे अघुराद् यार्धं पृथात् ।

इयोनास्ता मयं वरते भन्यु मा नि रंजं चर्वने शिथिप्राणः ॥३१॥

मा नः प्रधान्या प्रस्ताब्जदिप्रा मोक्षार्दपरादुत ।

स्त्वस्ति भूमे नो मव मा विदन् पतिवन्विजो वशीषो आनया वृषम् ॥३२॥

यानेत् तेऽग्निं विषयामि भूमे धर्षेण मेदिनां । तावन्मे चतुर्मा मेष्टोत्तरामुत्तरां समाम् ॥३३॥

यच्छयानः पूर्णार्तं दर्विकं सुव्यममि भूमे पन्धम् ।

उपाानास्तो मनीषीं यत् पृथीर्निगियेयोदे । मा हिंसीस्वत्रं नोभूमे सर्वस्य प्रतिरीवरि ॥३४॥

✓ यत् ते भूमे त्रिखनामि विषं वदमि रोहह । मा ते ममं विभ्रमहि मा ते हृदयधर्षिवम् ॥३५॥

ग्रामिस्तैर्भूमे वर्षाणि शरद्वैभन्तः शिथिलो वसन्तः ।

अतर्पस्ते विहिता ह्यग्नीरंहसावे प्रथिवि नो दुहातम्

॥३६॥

याप सपै रिजमाना रिमन्ती यस्यामसंजुषयो ये अप्सरन्तः ।

परा दस्युन् ददती देवसीपुनिन्द्रै वृक्षाना प्रथिवी न वृत्रम् । शक्रार्थ दधे वृषयाय वृष्ये ॥३७॥

यस्यां सद्योऽविध्याने पृथो यस्यां निमीयते । प्रज्ञाणो यस्यामर्चन्त्युभिः सान्ना पञ्चविदः ।

सुधयन्ते यस्याप्रत्यिजः सोममिन्द्राय पश्ये

॥३८॥

यस्यां पूर्वे भूतकृत अपयो या उदानृष्टः । सप्त सत्येर्ष वेधसो यतोऽतर्पसा सुह ॥३९॥

सा नो भूमिरा दिशतु यदने क्षमयागहे । मर्तो अनुमर्षदज्ञामिन्द्र एतु पुरोगवः ॥४०॥ {४}

यस्यां गायन्ति वृत्तन्ति भूष्यां मर्त्या ज्यैष्ठयाः ।

सुधयन्ते यस्यामाक्रन्दो यस्यां पदति दुन्दुभिः ।

सा नो भूमिः प्र घृदतां सपत्नोऽसप्तमं मां प्रथिवी कृणोतु

॥४१॥

यस्यामर्ष व्रीहिययौ यस्यां दुषाः पन्नं कुष्टयः । भूष्यं पुर्वैर्वापत्यै नद्योऽस्तु वर्षमेदते ॥४२॥

यस्याः पुरो देवकृताः क्षेत्रे यस्यां विकुर्वते ।

प्रकार्पतिः प्रथिवी मिषगर्भमध्यामाश्रुं रण्यो ना कृषोतु

॥४३॥

निधि विभ्रंती वहुधा गुहा पशुं मूषिं हिरण्यं प्रथिवी ददातु मे ।

पर्वणि नो वसुदा रासमाना दुषी दधातु सुभन्स्पर्माना

॥४४॥

जन् विभ्रंती वहुधा विवांसुं नानापर्याणं प्रथिवी ययौकृतम् ।

सहस्रं धारा द्रविणस्य मे दुहं ध्रुवेर्षं येनुरनपस्फुरन्ती

॥४५॥

यस्तै सुर्वे वृक्षिस्तुष्टदरमा हेमन्तजन्वो यमलो सुहा शर्वे ।

किमिनिन्वंदं प्रथिवि यस्तदेजंति प्रातृणि तजः सर्पन्मार्पं सुषुधं यन्निधुं तेन नो रुद ॥४६॥

ये ते पन्पानो वृद्धो जनार्यना रयस्य वस्मानसश्च यातवे ।

यैः संचरन्त्युमयै मद्रपापस्तं पन्पानं जयेमानमिवर्षतस्करं यच्छिरं तेन नो रुद ॥४७॥

मत्वं विभ्रंती गुरुशुद्धं भद्रपापस्यं निषर्षं तित्तिष्ठः ।

वराहेण प्रथिवी संविदन्ता वरुणस्य नि निहीते मृगायै

॥४८॥

ये ते आरुषाः पुषावो मृगा वने हिताः सिंहा व्याघ्राः गुरुषुद्वयन्ति ।

उसं वृक्षं प्रथिवि दुष्ट्युन्मिश्रं अश्वीकं रज्जो अर्षं पाषाणस्य

॥४९॥

ये मन्धरा अंप्सरस्तो ये वरावाः किमीदिनः । विशाचान्तर्वा रवांनि तानस्मद्भूमे यावय ॥५०॥ {५}

पां द्विपादः पक्षिणः संपर्तन्ति हंसाः सुषणाः शकुना वपांसि ।

मस्यां शान्तो मातरिस्तेष्वेते रजसि कुशवंश्यान्त्यथ वृषान् ।

यार्तस्य प्रयाह्वयनामर्तुं यार्तार्थः

॥५१॥

यस्यां वृषार्तमर्तुं च संहरिष्ये ऋतोत्रे निर्विषे भूम्यामधि ।

वृषेण भूमिः पृथिवी वृतावृता सा नो दधातु मद्रपां शिषे धार्मनियामनि

॥५२॥

द्यौर्धं म इदं पृथिवी चान्तरिक्षं च मे ज्यत्वं । अग्निः वृष्ये आपो मेघां विश्वे देवाश्च सं देदुः ॥५३॥

अहमेस्मि सर्वमान् उच्यते नाम भूम्याम् । अमीषरहस्मि विश्वावाडाशामाशां विवासुरिः ॥५४॥

अदो यद् देवि प्रथमाना पुरस्ताद् देवेभ्यः व्यस्येयं महिष्यम् ।

आ शो सुभूतमविशत् तुदानोमरुत्सपथाः प्रदिशुश्चतस्रः

॥५५॥

ये ग्रामा यदरपयं पाः सुगा अधि सृम्याम् । ये संप्रामाः समितपस्तेषु चारुं वदेम ते ॥५६॥

अच्छे इव रजो हृद्ये वि तान् जनान् य आर्क्षिपन् पृथिवीं पादजायव ।

मन्द्रजिरेरी श्वेनस्य गोषा वनस्पतीनां हस्तिरोरपीनाम्

॥५७॥

यद् यदामि मधुमत् तद् बंदमि यदीषु तद् वनन्ति मा ।

रिपीमानस्मि जतिमानान्मान् ईन्मि दोषतः

॥५८॥

शान्तिवा सुंरुभिः स्थोना वीलालोचनी पर्यस्वती । भूमिरधि प्रवीत मे पृथिवी पर्यसा सुह ॥५९॥

यामन्वैच्छद्भृतिर्वा विश्वकर्मान्तराद्ये रजसि प्रविष्टाव ।

भुजिष्वरं पात्रं निर्विहं सुहा यदात्रिमोर्गं अमवन्मातृमन्त्रधेः

॥६०॥

रत्नमस्यानर्पनी जनानामर्दितिः कामदृष्टा वप्रधाना ।

यद् ते ऊनं तद् तु आ पूरपाति प्रजापतिः प्रवयना श्रुतस्य

॥६१॥

सुपस्यास्ते अमनीना वीयक्ता अस्मभ्यं सन्तु पृथिवि प्रवृत्ताः ।

दीर्घे न आपृः प्रतिवृष्यमाना वपं तुम्यं पस्निहनेः स्याम

॥६२॥

भूमे मातृनि वृद्धि मा मद्रया सुपतिष्ठेत्तम् ।

संविदाना दिवा कवे श्रिया सो वेदि भूत्याम्

॥६३॥ {६}{१११}

॥२॥ अति—युग म देवता—अग्निः अन्वोक्तः २१-२३ यत्तुः ॥ अन्वो—१, ४, १०, ११, २१-२३, २३

विपुलः १, ५, १५-१६, १०, १६, २०, २४-२६, ३८, २९, ३१, ३२, ३४, ३५, ३६, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७, ४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९, ८०, ८१, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००, १०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८, १०९, ११०, १११, ११२, ११३, ११४, ११५, ११६, ११७, ११८, ११९, १२०, १२१, १२२, १२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८, १२९, १३०, १३१, १३२, १३३, १३४, १३५, १३६, १३७, १३८, १३९, १४०, १४१, १४२, १४३, १४४, १४५, १४६, १४७, १४८, १४९, १५०, १५१, १५२, १५३, १५४, १५५, १५६, १५७, १५८, १५९, १६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६५, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, १८१, १८२, १८३, १८४, १८५, १८६, १८७, १८८, १८९, १९०, १९१, १९२, १९३, १९४, १९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००, २०१, २०२, २०३, २०४, २०५, २०६, २०७, २०८, २०९, २१०, २११, २१२, २१३, २१४, २१५, २१६, २१७, २१८, २१९, २२०, २२१, २२२, २२३, २२४, २२५, २२६, २२७, २२८, २२९, २३०, २३१, २३२, २३३, २३४, २३५, २३६, २३७, २३८, २३९, २४०, २४१, २४२, २४३, २४४, २४५, २४६, २४७, २४८, २४९, २५०, २५१, २५२, २५३, २५४, २५५, २५६, २५७, २५८, २५९, २६०, २६१, २६२, २६३, २६४, २६५, २६६, २६७, २६८, २६९, २७०, २७१, २७२, २७३, २७४, २७५, २७६, २७७, २७८, २७९, २८०, २८१, २८२, २८३, २८४, २८५, २८६, २८७, २८८, २८९, २९०, २९१, २९२, २९३, २९४, २९५, २९६, २९७, २९८, २९९, ३००, ३०१, ३०२, ३०३, ३०४, ३०५, ३०६, ३०७, ३०८, ३०९, ३१०, ३११, ३१२, ३१३, ३१४, ३१५, ३१६, ३१७, ३१८, ३१९, ३२०, ३२१, ३२२, ३२३, ३२४, ३२५, ३२६, ३२७, ३२८, ३२९, ३३०, ३३१, ३३२, ३३३, ३३४, ३३५, ३३६, ३३७, ३३८, ३३९, ३४०, ३४१, ३४२, ३४३, ३४४, ३४५, ३४६, ३४७, ३४८, ३४९, ३५०, ३५१, ३५२, ३५३, ३५४, ३५५, ३५६, ३५७, ३५८, ३५९, ३६०, ३६१, ३६२, ३६३, ३६४, ३६५, ३६६, ३६७, ३६८, ३६९, ३७०, ३७१, ३७२, ३७३, ३७४, ३७५, ३७६, ३७७, ३७८, ३७९, ३८०, ३८१, ३८२, ३८३, ३८४, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८, ३८९, ३९०, ३९१, ३९२, ३९३, ३९४, ३९५, ३९६, ३९७, ३९८, ३९९, ४००, ४०१, ४०२, ४०३, ४०४, ४०५, ४०६, ४०७, ४०८, ४०९, ४१०, ४११, ४१२, ४१३, ४१४, ४१५, ४१६, ४१७, ४१८, ४१९, ४२०, ४२१, ४२२, ४२३, ४२४, ४२५, ४२६, ४२७, ४२८, ४२९, ४३०, ४३१, ४३२, ४३३, ४३४, ४३५, ४३६, ४३७, ४३८, ४३९, ४४०, ४४१, ४४२, ४४३, ४४४, ४४५, ४४६, ४४७, ४४८, ४४९, ४५०, ४५१, ४५२, ४५३, ४५४, ४५५, ४५६, ४५७, ४५८, ४५९, ४६०, ४६१, ४६२, ४६३, ४६४, ४६५, ४६६, ४६७, ४६८, ४६९, ४७०, ४७१, ४७२, ४७३, ४७४, ४७५, ४७६, ४७७, ४७८, ४७९, ४८०, ४८१, ४८२, ४८३, ४८४, ४८५, ४८६, ४८७, ४८८, ४८९, ४९०, ४९१, ४९२, ४९३, ४९४, ४९५, ४९६, ४९७, ४९८, ४९९, ५००, ५०१, ५०२, ५०३, ५०४, ५०५, ५०६, ५०७, ५०८, ५०९, ५१०, ५११, ५१२, ५१३, ५१४, ५१५, ५१६, ५१७, ५१८, ५१९, ५२०, ५२१, ५२२, ५२३, ५२४, ५२५, ५२६, ५२७, ५२८, ५२९, ५३०, ५३१, ५३२, ५३३, ५३४, ५३५, ५३६, ५३७, ५३८, ५३९, ५४०, ५४१, ५४२, ५४३, ५४४, ५४५, ५४६, ५४७, ५४८, ५४९, ५५०, ५५१, ५५२, ५५३, ५५४, ५५५, ५५६, ५५७, ५५८, ५५९, ५६०, ५६१, ५६२, ५६३, ५६४, ५६५, ५६६, ५६७, ५६८, ५६९, ५७०, ५७१, ५७२, ५७३, ५७४, ५७५, ५७६, ५७७, ५७८, ५७९, ५८०, ५८१, ५८२, ५८३, ५८४, ५८५, ५८६, ५८७, ५८८, ५८९, ५९०, ५९१, ५९२, ५९३, ५९४, ५९५, ५९६, ५९७, ५९८, ५९९, ६००, ६०१, ६०२, ६०३, ६०४, ६०५, ६०६, ६०७, ६०८, ६०९, ६१०, ६११, ६१२, ६१३, ६१४, ६१५, ६१६, ६१७, ६१८, ६१९, ६२०, ६२१, ६२२, ६२३, ६२४, ६२५, ६२६, ६२७, ६२८, ६२९, ६३०, ६३१, ६३२, ६३३, ६३४, ६३५, ६३६, ६३७, ६३८, ६३९, ६४०, ६४१, ६४२, ६४३, ६४४, ६४५, ६४६, ६४७, ६४८, ६४९, ६५०, ६५१, ६५२, ६५३, ६५४, ६५५, ६५६, ६५७, ६५८, ६५९, ६६०, ६६१, ६६२, ६६३, ६६४, ६६५, ६६६, ६६७, ६६८, ६६९, ६७०, ६७१, ६७२, ६७३, ६७४, ६७५, ६७६, ६७७, ६७८, ६७९, ६८०, ६८१, ६८२, ६८३, ६८४, ६८५, ६८६, ६८७, ६८८, ६८९, ६९०, ६९१, ६९२, ६९३, ६९४, ६९५, ६९६, ६९७, ६९८, ६९९, ७००, ७०१, ७०२, ७०३, ७०४, ७०५, ७०६, ७०७, ७०८, ७०९, ७१०, ७११, ७१२, ७१३, ७१४, ७१५, ७१६, ७१७, ७१८, ७१९, ७२०, ७२१, ७२२, ७२३, ७२४, ७२५, ७२६, ७२७, ७२८, ७२९, ७३०, ७३१, ७३२, ७३३, ७३४, ७३५, ७३६, ७३७, ७३८, ७३९, ७४०, ७४१, ७४२, ७४३, ७४४, ७४५, ७४६, ७४७, ७४८, ७४९, ७५०, ७५१, ७५२, ७५३, ७५४, ७५५, ७५६, ७५७, ७५८, ७५९, ७६०, ७६१, ७६२, ७६३, ७६४, ७६५, ७६६, ७६७, ७६८, ७६९, ७७०, ७७१, ७७२, ७७३, ७७४, ७७५, ७७६, ७७७, ७७८, ७७९, ७८०, ७८१, ७८२, ७८३, ७८४, ७८५, ७८६, ७८७, ७८८, ७८९, ७९०, ७९१, ७९२, ७९३, ७९४, ७९५, ७९६, ७९७, ७९८, ७९९, ८००, ८०१, ८०२, ८०३, ८०४, ८०५, ८०६, ८०७, ८०८, ८०९, ८१०, ८११, ८१२, ८१३, ८१४, ८१५, ८१६, ८१७, ८१८, ८१९, ८२०, ८२१, ८२२, ८२३, ८२४, ८२५, ८२६, ८२७, ८२८, ८२९, ८३०, ८३१, ८३२, ८३३, ८३४, ८३५, ८३६, ८३७, ८३८, ८३९, ८४०, ८४१, ८४२, ८४३, ८४४, ८४५, ८४६, ८४७, ८४८, ८४९, ८५०, ८५१, ८५२, ८५३, ८५४, ८५५, ८५६, ८५७, ८५८, ८५९, ८६०, ८६१, ८६२, ८६३, ८६४, ८६५, ८६६, ८६७, ८६८, ८६९, ८७०, ८७१, ८७२, ८७३, ८७४, ८७५, ८७६, ८७७, ८७८, ८७९, ८८०, ८८१, ८८२, ८८३, ८८४, ८८५, ८८६, ८८७, ८८८, ८८९, ८९०, ८९१, ८९२, ८९३, ८९४, ८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९, ९००, ९०१, ९०२, ९०३, ९०४, ९०५, ९०६, ९०७, ९०८, ९०९, ९१०, ९११, ९१२, ९१३, ९१४, ९१५, ९१६, ९१७, ९१८, ९१९, ९२०, ९२१, ९२२, ९२३, ९२४, ९२५, ९२६, ९२७, ९२८, ९२९, ९३०, ९३१, ९३२, ९३३, ९३४, ९३५, ९३६, ९३७, ९३८, ९३९, ९४०, ९४१, ९४२, ९४३, ९४४, ९४५, ९४६, ९४७, ९४८, ९४९, ९५०, ९५१, ९५२, ९५३, ९५४, ९५५, ९५६, ९५७, ९५८, ९५९, ९६०, ९६१, ९६२, ९६३, ९६४, ९६५, ९६६, ९६७, ९६८, ९६९, ९७०, ९७१, ९७२, ९७३, ९७४, ९७५, ९७६, ९७७, ९७८, ९७९, ९८०, ९८१, ९८२, ९८३, ९८४, ९८५, ९८६, ९८७, ९८८, ९८९, ९९०, ९९१, ९९२, ९९३, ९९४, ९९५, ९९६, ९९७, ९९८, ९९९, १०००

पक्षिः, १ अग्निर्गोपि पक्षिः, ४, ४२ अग्निः, ८, ४८, ४९ अग्निः, ५०, ५१ अग्निः, ५२ अग्निः, ५३ अग्निः, ५४ अग्निः, ५५ अग्निः, ५६ अग्निः, ५७ अग्निः, ५८ अग्निः, ५९ अग्निः, ६० अग्निः, ६१ अग्निः, ६२ अग्निः, ६३ अग्निः, ६४ अग्निः, ६५ अग्निः, ६६ अग्निः, ६७ अग्निः, ६८ अग्निः, ६९ अग्निः, ७० अग्निः, ७१ अग्निः, ७२ अग्निः, ७३ अग्निः, ७४ अग्निः, ७५ अग्निः, ७६ अग्निः, ७७ अग्निः, ७८ अग्निः, ७९ अग्निः, ८० अग्निः, ८१ अग्निः, ८२ अग्निः, ८३ अग्निः, ८४ अग्निः, ८५ अग्निः, ८६ अग्निः, ८७ अग्निः, ८८ अग्निः, ८९ अग्निः, ९० अग्निः, ९१ अग्निः, ९२ अग्निः, ९३ अग्निः, ९४ अग्निः, ९५ अग्निः, ९६ अग्निः, ९७ अग्निः, ९८ अग्निः, ९९ अग्निः, १०० अग्निः

४२ विषदा सुविगर्भो वायवी, ४४ द्विषदाऽऽपी वृद्धी; ४६ द्विषदा सापी त्रिषु; (४२, ४४, ४६
पकायसान्ता); ४० पक्षपदा वार्द्धिवेदाऽऽत्मर् अण्वी; २० अपविष्टाद् विराद् वृद्धी; ६२ सुंस्ताद्
विराद् वृद्धी; २२ वृद्धीगर्भो त्रिषु ॥

मदमा रोह न ते अर्च लोक इदं सीर्ष मायधेयं त एहि ।

यो गोपु यक्षः पुकेषेपु यक्षस्तेन त्वं सार्वभृताह परेहि ॥१॥

अवशंसदुःशंसाभ्यां कुरेणसुकुरेण च । यक्षसं च सर्वं तेनेतो मृत्युं च निरंजामसि ॥२॥

निरितो मृत्युं निश्चिंति निरंजतिपजामसि ।

यो नो हेष्टि तमद्वपमे अकम्पाद् यक्षं द्विषस्ताहं ते प्र तुषामसि ॥३॥

यद्यसिः क्रुध्याद् यदि वा व्यास इमं गोष्ठं प्रविशेताभ्यांकाः ।

तं मापाज्यं कृत्वा प्र द्विषोमि दूरं स गच्छतपज्जुपदोऽप्यग्नीन् ॥४॥

यत् त्वां क्रुद्धाः प्रष्टुमृन्मृन्ना पुकेषे मृते । सुस्त्वपममे तत् त्वया पुनस्त्वोद्दिष्यामसि ॥५॥

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसन्तः पुनर्मेधा यस्तुनीतिरमे ।

पुनस्त्वा प्रक्षणास्पतिराधां दीपोयुत्वाभे मृतमरहाय ॥६॥

यो अग्निः क्रुध्यात् प्रविशेतां नो गृहमिदं पर्यभितरं जातयेदसम् ।

तं हरामि पितृयज्ञाय दूरं स धर्ममिन्धा वरमे सुधर्मं ॥७॥

अप्यादमग्निं प्र द्विषोमि दूरं यमराग्रे गच्छतु रिप्रगृहः ।

इहापभितरो जातयेदा देवो देवेभ्यो इभ्यं वंस्तु अजानन् ॥८॥

अप्यादमग्निमिदमितो हरामि जनान् इदंस्तु वनेषु मृत्युम् ।

नि तं शास्मि गार्हपत्येन विद्वान् विद्वतां लोके अयं भागो अस्तु ॥९॥

अप्यादमग्निं शशमानमुवचं प्र द्विषोमि अग्निभिः पितृयाज्ञैः ।

मा दैवमानेः पुत्रा वा अत्रैवेधिं पितृषु जाहति रम्य ॥१०॥ (७)

समिन्धते संकसुको स्वस्वये शुद्धा भर्त्ता शुचयः पावराः ।

जहाति रिप्रमत्पेन एति समिद्धो अग्निः सुपुनां पुनाति ॥११॥

देवो अग्निः संकसुको दिवस्पृष्टान्पारुहत् । मृत्पमानो निरेणुसोऽमीगुप्तो अशस्त्याः ॥१२॥

अस्मिन् पयं संकसुके अग्नी सिपाणिं वृण्वहे । अभूम् युधिषां शुद्धाः प्र गु आवृषि तारिषत् ॥१३॥

संकसुको विरंसुको निष्टुयो यथानिष्टाः । ते तु यक्षं सर्वेदसो दुराद् दूरमेवीनश्च ॥१४॥

यो नो अक्षेपु वीरेषु यो नो गोर्ध्वजाविषु । अप्यादं निष्टुदामसि यो अग्निजेनपोषनः ॥१५॥

अग्निम्यस्या पुरुषेभ्यो गोभ्यो अर्धम्यस्या ।

निः कन्यादं नुदामसि यो अपिर्विपितयोपनः

॥१६॥

यस्मिन् देवा अर्धन्त यस्मिन् यन्नुप्याजित । तस्मिन् वृत्स्तावो भूप्ता त्वमग्ने दिवं रुह ॥१७॥

समिद्धो यत्र आदृत ॥ जो सामर्पणकृमीः । अत्रैव दीदिहि धनि ङ्योर् च धर्मं दृशो ॥१८॥

सीते स हृदं नवे प्रहृदयमौ संवसुके च यत् । अयो अर्धो रामार्पा शीर्षिक्रिमुपपहेणे ॥१९॥

सीते मलं सादयित्वा शीर्षिक्रिमुपपहेणे । अज्यापसिर्वेन्मां मुष्टिणां शुद्धा भवत युक्तिर्माः ॥२०॥ (८)

परं मृत्यो अमु परोहि एन्मां यस्त एष इतीरो देवयानात् ।

चक्षुष्मते मृपयते वे मयिमीयेने वीरा प्रहवो मयन्तु

॥२१॥

इमे जीमा मि मुतेरावृषभभूत् भूदा देवहतिर्नो अद्य ।

प्राञ्चो अगाम नृवये इसाप मुषीरोतो विदयमा वंदेम

॥२२॥

इमे जीवेन्मां परिधिं दधामि मैमां नु ग्राहपरो अर्धमेतम् ।

शुतं जीवन्तः शूरदः पुक्कीस्त्रितो मृत्युं दधतां पर्वतेन

॥२३॥

आ रौद्रतापुर्जर्तं मृगानां अन्तुपूर्णं यत्माना यदि स्प ।

तान् दुस्त्वया मुजनिमा मुजोपाः सर्वमापुर्नयन् जीवनाय

॥२४॥

ययाहान्यतुपूर्णं भवन्ति यस्तव अतुमिष्यन्ति सारम् ।

यथा न पर्वमपरो जहात्येवा धातुरापूर्णि कल्पयैषाम्

॥२५॥

अरमन्वती रीपते सं रमध्यं वीरवध्यं प्र तंता सत्यायः ।

अथो जहात् ये अतन् दुरेवा अन्मीवानुषरेमाभि आजात्

॥२६॥

उचिष्ठता प्र तंता सत्यायोअरमन्वती नदी स्येन्दव इयम्

अत्रो जहात् ये अमन्मीवाः शिवान्त्वयोनातुषरेमाभि पाजात्

॥२७॥

वैश्वदेवी वषेत् आ रमध्यं शुद्धा भवन्तः शुच्यः पायकाः ।

अन्निकामन्तो दुरिता पदार्तं शुतं दिमाः सर्वेवीरा भवेम

॥२८॥

उदीचीनैः पृथिवीयमन्त्रिणिरामन्तोअरमन् परोभिः ।

त्रिः सुत कृत्वा अपयः पंता मृत्युं प्रत्योहम् पदुगोर्नेन

॥२९॥

मृत्योः पदं योषयेन्त एत द्राघीय आर्यः प्रतुरं दधानाः ।

आसीना मृत्युं लेदता सापस्येव जीवाजो विदयमा वंदेम

॥३०॥

इमा नारीरधिधुयाः शुक्लीराजनेन सर्पिषा सं स्पर्शन्वात् ।

अनश्रवीं अनमीयाः सुखन्ता आ संहन्तु जनपे योनिमये ॥३१॥

न्यासरोदि हुविषाहमेतौ तौ ब्रह्मणा चरहं कल्पयामि ।

सुधां पितृभ्यो अजसं वृक्षोभि दीर्घेणायुषा समिमान्तर्हजामि ॥३२॥

यो नो अग्निः विंशरो हृत्स्वर्गन्तराग्निमेष्टामृतो मर्त्येषु ।

मत्पदे तं परिं वृक्षामि देवं मा तौ अस्मान् हिंसतु मा वयं तम् ॥३३॥

अपात्रस्य गार्हपत्यात् अज्यादा प्रेक्षं दक्षिणा ।

विद्यं पितृभ्यं आत्मने अज्ययः कृत्वा त्रियम् ॥३४॥

द्विमागधनमादाय प्र विंशारपर्वरा । अग्निः पुत्रस्य ज्येष्ठस्य यः कल्पदन्वितादितः ॥३५॥

पत्रं वृषते यद् धनुते यथां वृक्षेन विन्दते । सर्वं मर्त्यस्य तस्मास्ति कल्पायेदन्वितादितः ॥३६॥

अप्यग्नौ हुतपर्वो भवति नेनेन हुविचये । क्षिन्तिं कृत्वा गोर्धनाद् यं कल्पार्तपुत्रसंते ॥३७॥

सुहृष्यैः प्र बह्वस्वार्तिं मर्त्यो नीत्यं । कल्प्याद् यान्मिर्गन्वितादन्विद्वान् वितायति ॥३८॥

प्राज्ञा गृहाः सं सुगमने क्षिवा भग्नियते पतिः । वृक्षेय विद्वानेभ्यो यः कल्पार्द निरुदधत् ॥३९॥

यद् रित्रं दामंलं चक्रुम यथं दुष्कृतम् । यथीं मा तस्माच्छ्रमन्त्ययेः संकेतुकाश्च यत् ॥४०॥ { १० }

ता अक्षरादुदीचीरावपृञ्चन् अजातुतीः पुषिर्विदंयुमानेः ।

पर्वतस्य वृषमस्याधिं वृष्टे नदीश्रन्ति सरितः पुराणीः ॥४१॥

अर्थे अथप्याग्निः कल्पार्दं मुदा देववर्जनं यद् ॥४२॥

मुमं कल्प्यादा विवेद्यायं कल्प्यादमन्वयत् । व्योम्नीं कृत्वा नानानं तं हरामि शिवापुरम् ॥४३॥

आतृधिर्दुवानां वरिधिर्नृभ्यां श्यामिर्गार्हपत्य उभयान्नतुरा श्रितः ॥४४॥

वीवानामायुः प्र विंस्त्वमदे पितृणां लोकमपि गच्छन्तु ये मुताः ।

सृगादिपुरयो विनपुनरात्मिमुपार्हणं भेषतीं घेसस्यै ॥४५॥

सर्वाग्ने सईमानः सपन्नानेष्टामूर्ध्वं रथिमस्मात्तुं धेदि ॥४६॥

इममिन्द्रं बहन्ति पश्चिमन्वारमर्ध्वं तं वो निर्विचद् दुरिताद्वययात् ।

तेनाप इत् शरुमापतन्तुं तेनं रुद्रस्य परिं वृक्षस्वाम् ॥४७॥

अनुदशाईं प्लवमन्वारमर्ध्वं तं वो निर्विचद् दुरिताद्वययात् ।

आ रोहितं सवितुर्माभिमेतां पृदमिहृवीभिर्ममिति तरेम ॥४८॥

अहोरात्रे अन्येपि विभ्रत्स्वेभ्यस्तिष्ठन् प्रतरणः सुवीरः ।

अनाहारात्सुमर्नसस्तस्य विभ्रज्जणोऽपि नः पुरुषगन्धिरेधि ॥४६॥

ते देवेभ्य आ वृधन्ते पापं जीवन्ति सर्वदा । ऋष्याद् यानभिरान्तिनादय इवानुपपत्ते नृहम् ॥५०॥ { ११ }

येऽथिद्धा धनराग्या जग्यादा समासते । ते वा अन्येषां पुग्नीं पर्यादधति सर्वदा ॥५१॥

प्रेषं पिपतिपति मनसा सुहृदा वंसेते पुनः । रुज्याद् यानुप्रिण्मिश्रादनुविद्वान् निवर्तते ॥५२॥

अग्निः कृष्णा भागधेयं पशूनां सौम्यं कृष्णादग्निं सुन्द्रं च आहुः ।

मापः पिष्टा भाग्येयं ते हृदयमस्मिन्मा गह्वर सचरन् ॥४॥

इषीकां अरतीमिष्ट्वा तिलिपञ्चं दण्डनं नृढम् ।

समिन्त्रं इक्ष्मे कृत्या यमस्याग्निं निरादधौ ॥५४॥

प्रारब्धं प्रत्यर्पयित्वा प्रविद्वान् पन्थां विद्याविरेशः ।

परामीपामसंस् दिदेश दीपेग्यासुषा समिमान्त्सुनामे ॥३३॥ [१२] [२१]

॥ ३ ॥ क्षति—यस ॥ देहा—रक्षा, जोदन क्षति ॥ क्षय—१, ४२ ४३, ४७ मुद्रिकु सिधुपु, २-७, ६-३१,

१४-१६ १८-२०, २३ २५-३३ ३५-३८, ४०, ४१, ४५, ४६, ४८-५४ सिक्कपु. ८, १२ २१, २२

२७ अगती, १३ १७ स्वस्वकार्या पद्धति, २४ विद्याभूषण विष्णुपू, २६ अजुल्लामनी विष्णुपू, ४४ पराहृती

विष्णुपुत्रः २४-६० सम्प्रदायात्कुरुस्योऽतिजगत्तथाभ्यन्तरेतिवापरभात्यर्थमनो वासिष्ठस्य (१),

(४६, ४७-५० कृतिः) ॥

पुमान् पुंसोऽर्थि तिष्ठ चर्मैहि तत्र ह्यस्त्र यत्तुमा त्रिषा तै ।

यान्तापये प्रथमं संमेषुस्वद् वा पयो यमराज्ये समानम् ॥१॥

भारद्वां चतुस्ततिं वीर्यं सि तानुत् वेजस्ततिष्ठा मर्जितानि ।

अभिः शरीरं सक्ते यद्विधेऽथ पृथग्विधुना सं भवाथः ॥२॥

समस्तिभूतानां सङ्गं देवपाने सं श्मोः समेति यमराज्येषु ।

पूतो परिनेरुप तदप्येषां यद्यद् रेतो अर्धं वा मंगभूवं ॥३॥

आपस्पृहास्तो अग्निं सं विश्वमग्निं फीय जीवधन्याः समेत्य ।

तस्मात् भगवन्ममृतं यन्महर्षयोदिनं एषं वि वां जनित्री ॥४॥

यं शौ पिता पचति यं च माता स्त्रियाभिर्मुक्तयै शर्मलाच वाचः ।

॥ श्रीदेवः शतधरः स्वर्गं पुणे व्यापि नमस्ती मदित्वा ॥५॥

उमे नभंसी उमदांश्च लोकान् ये पश्यन्नामभिजिताः स्वर्गाः ।

तेषां गपोतिष्ठान् मधुमान् यो अग्रे तस्मिन् पुनरेजरीति स धनयेथान् ॥६॥

प्राचीप्राचीं प्रदिशामि शैव्यमेतं लोकं प्रदश्यामः सचन्ते ।

यद् वा पक्कं परिविष्टममो तस्स मुग्घेयं दम्भती सं श्रयेथाप ॥७॥

दर्शितां दिशामि नलंमाणो पूर्णवर्तमानमि शार्वमेतत् ।

तस्मिन् वा यमः पिबमिः संविदानः पक्काय शर्मं वदुलं नि यच्छात् ॥८॥

प्रतीचीं दिशामियमिद् धरं यस्यां सोमो अघिपा वृद्धिता च ।

तस्यां श्रयेथां मुक्कतः सचेपामयो पक्कान्मिपुजा सं नवायः ॥९॥

वचरं राधं मज्झिमात्तरायद् दिशामिदीची कण्ववसो यत्तम् ।

पादुलं अन्धः पुक्कमो वधुव विवोर्विवाहः सुह सं मयेम ॥१०॥ { १६ }

धुवेयं विराणमो अस्त्वस्यै शिवा पुणेयं उत मल्लमस्तु ।

सा नो देवदिते विधवाह इयं इय मोपा अमि रंथ पुक्कम् ॥११॥

पिठेयं पुत्रान्मि सं स्वयस्य नः शिवा नो यायां इह वान्तु भूमौ ।

यमोदने पर्वतो देवते इह सभस्सयं उत सुस्यं च वेचु ॥१२॥

ययं कुब्बः शकुन् एह गुत्था स्वरन् विवर्तं निजं आसुसाद ।

यदा दास्याद्वेदस्ता समदत्ता उल्ललं सुसलं हम्मसायः ॥१३॥

अयं प्रायां पुग्घुग्घो ययोवाः पूतः पवित्रैरपं हन्तु रयं ।

आ रोह यमं मदि शर्मं यच्छ मा दम्भती पीत्रमयं नि गात्ताम् ॥१४॥

पनुस्सतिः सुह देवैर्न आगन् रयं विज्ञाचो अपराधमानः ।

स उच्छेयती प्र यदति वायं तेन लोको अमि सर्वान्जयेम ॥१५॥

तप्त मेधान् पशवः पर्यपुल्लन य वेणी व्योत्तिम्भी उत यधुवर्त्त ।

यथेत्तिशद् देयतास्तान्तचन्ते स नः स्वर्गममि सैव लोकम् ॥१६॥

स्वर्गं लोकममि नो नयसि सं जाययां सुह पुत्रैः स्याम ।

गृह्णामि हस्तमनु मैत्तम् मा नस्तामिज्जिर्वीतिवी अरोतिः ॥१७॥

प्रादिं पाप्मानमति वो अपाम लो ज्यसि प्र वदसि वल्लु ।

वानस्पत्य उयंतो मा निदिस्सिमां तण्डुलं नि शंसिद्वयन्तम् ॥१८॥

त्रिचव्वचा वृत्तपुष्टो सविप्यन्तयोनिलोक्कयं यादोताम् ।

वर्णवृद्धयं यच्छ शर्षं तयं यत्तावान्ण वद् स्थिनसु ॥१९॥

- त्रयो लोकाः संमिता ब्राह्मणेन यैरेवासी पृथिव्यन्तरिवम् ।
 अंशान् संसीत्वान्वत्तमेधाया प्यापन्तां पुनरा येन्तु शरीम् ॥२०॥ { १४ }
- पृथग् रूपानि बहुधा पशुनाभेनरूपो भवति सं सर्पद्वया ।
 एतां रश्चे लोदिनीं तां मुदध्व प्रावां शुभभाति मलय इव यक्षा ॥२१॥
- पृथिवी रसा पृथिव्यामा वैश्वयामि तनूः संमानी विहृता त एषा ।
 यद्यद् द्युषं स्तिखितमर्षेतेन तेन मा संस्रोम्रेद्वयापि तद् वपामि ॥२२॥
- जनिश्रीवृ प्रति इर्यासि सुन्तु सं स्वां दधामि पृथिवीं पृथिव्या ।
 तुला कुम्भी देवां मा व्यपिष्टा यज्ञागुधैराभ्येनाविपक्ष ॥२३॥
- अग्निः पचन् रश्तु रसा पुरस्तादिन्द्रो रश्तु दक्षिणतो मुरुत्वात् ।
 यरुणस्तया वृद्धादृश्यै प्रतीच्या उत्तरात् रसा सोमः सं ददातै ॥२४॥
- पूताः पृथिवीः पचन्ते अघ्नान् दिव्यं च यन्ति पृथिवीं च लोकात् ।
 सा जीवता जीवर्चम्भाः प्रतिष्ठः पात्रां भासिकाः पर्यगिरिन्धाम् ॥२५॥
- आ वेन्ति दिवः पृथिवीं तेषन्ते भूस्थाः तेषन्ते अघ्नन्तरिवम् ।
 शुद्धाः सुवीस्ता उ शुभमेव एष ता नः स्वर्गमेमि लोकं नपन्तु ॥२६॥
- उत्तरेषं प्रम्वीरुस संमितात् उत शुकाः शुचं पश्चादुत्तातः ।
 ता क्रौदुनं दर्पतिभ्यां प्रविष्टा आपः शिर्वन्तीः पचता सुतायाः ॥२७॥
- संरुपाता स्वोक्ताः पृथिवीं तेषन्ते प्राणायानैः संमिता ओषधीभिः ।
 अर्षत्तयाता अयोपश्रोमाः सुवर्णाः सर्वं व्यापुः शुचं पः शुचिस्त्रम् ॥२८॥
- उदीचन्त्यभि वंदान्ति तृताः केनपश्यन्ति बहुलांश्च पिन्दन् ।
 योर्वेय इष्या पक्षिमर्त्यपायैस्तेस्तं बहुलैर्बहुला सर्पाः ॥२९॥
- उत्पाप्य सीदतो युग एनान्जित्तत्मानेष्वभि सं स्पृशन्ताम् ।
 अमोसि पार्श्वे रुद्रं यदेतन्मित्रास्त्वपहृताः प्रदिशो यदीयाः ॥३०॥ { १५ }
- प्र पंचलु पशुं स्वयमा ईरीमर्षितन्तु ओषधीर्दान्तु पर्वन् ।
 यासां सोमः पारं रात्र्यं नभूवार्पन्बुवा नो वीरुषो भवन्तु ॥३१॥
- नर्वं वरिरीदितार्पं स्तृणीत पियं ददध्वत्तपो वृत्तमस्तु ।
 तस्मिन् देवाः सह देवीर्विशन्तिभं आभन्तुर्गमिर्विषयं ॥३२॥

धनंरपते स्तीर्णमा सीद नर्दिरप्रिष्टोमेः संर्मितो देवतामिः ।

त्वष्ट्रेय रूपं सुकृतं स्वधित्येना एहाः परि पात्रे दहन्नाम् ॥३३॥

पृष्टयां शरस्तु निधिषा अमीच्छात् स्वः । पृष्टेनाम्प्राश्रवाते ।

उपेनं जीवान् पितरम् पुत्रा एतं स्वर्गं नमयन्तमयोः ॥३४॥

धृता प्रियम्भू धरुणं पृथिव्या अच्युतं त्वा देवताश्च्यवयन्तु ।

सं त्वा दम्पती जीवन्तो जीवपुत्रावुव वस्रयातः पर्यग्निधानात् ॥३५॥

सर्धान्तसनामां अभिजित्वं लोकान् यावन्तः कामाः समसीदुपस्तात् ।

विः गार्ह्यामायवर्नं च दक्षिरेकस्मिन् पात्रे अभ्युदरेमम् ॥३६॥

उपं स्तुयीहि प्रथयं पुरस्ताद् पूतेन पार्श्वमभि धारयैवत् ।

वाधेयोक्षाः तरेणं स्तनस्युमिमं देवातो अभिहिदकुण्ठाव ॥३७॥

उपास्तरीरकरो लोकमेतदुक्तः प्रथतामसमः स्वर्गः ।

तस्मिन्मृपातै महिषः सुपुणो देवा एनं देवताभ्यः न यच्छाव ॥३८॥

यथक्तायः पचति त्वत् पुरःपरः पतिर्या जघ्ने त्वत् तिरः ।

सं तत् सृजेयं सुह वां तदेस्तु संपादयन्ती सुह लोकमेकम् ॥३९॥

यार्पन्तो अस्याः पृथिवीं सचन्ते अस्मत् पुत्राः परि ये सैवपुत्रः ।

सर्वास्तौ उप पात्रे हृदेयां नार्भिं जानानाः शिशवः सुमायान् ॥४०॥ [१६]

पत्तोर्पा धारा मधुना प्रपीना घृतेन मिश्रा अघृतस्य नार्मयः ।

सर्वास्ता अथ रुध्रे स्वर्गः पृष्टयां शरस्तु निधिषा अमीच्छात् ॥४१॥

निधिं निधिषा अमयेनिमिच्छादनीधरा अभिवः सन्तु येऽभ्ये ।

अस्माभिर्देवो निहितः स्वर्गस्त्रिमिः काण्डैस्तीन्स्वर्गान्कृतत् ॥४२॥

अमी रक्षस्तपतु यद् विदेवं कृपात् पित्राश्च इह मा प्र वास्त ।

नुदामं एनमयं रुध्मो अस्मदादित्वा एनमर्क्षिरतः सचन्ताम् ॥४३॥

आदित्येभ्यो अर्क्षिरोभ्यो मध्विदं घृतेन मिधं प्रति वेदयाभि ।

शुद्धहस्तीं ब्रह्मवाक्यमर्भेदस्यैतं स्वर्गं सृकृतावपीठम् ॥४४॥

इदं प्रार्पणुतामं काण्डैमस्य यस्मात्लोकान्तरं परमेष्ठी सुवायं ।

या सिन्धु सर्पिर्धृतयुत् सर्वदग्धयेष मागो अर्क्षिरसो नो अथ ॥४५॥

सुत्पाये च तपते देवतास्यो निधिं शैबिं परि दध एतम् ।
 मा नो हृतेऽव गान्मा समिरयां मा स्मान्यस्मा उत्तुङ्गता पुरा यत् ॥४६॥
 अहं पंचाभ्यहं ददामि ममेदु कर्मन् कुरुणोऽर्थं जाया ।
 कीमासो लोको अजनिष्ट पुरोऽन्वारभेयां वयं उत्तरावत् ॥४७॥
 न किंस्विपुमन् नाप्राप्ते अदित् न यन्मित्रैः समर्मयान् एषिं ।
 अन्ते पात्रं निर्हितं न एतत् पञ्चमं पङ्कः पुनरा विंशति ॥४८॥
 म्रिय श्रियाणां कृशयाम् तमस्ते बन्तु यत्तमे द्विपन्ति ।
 धेनुर्नुबवान् वयोवय आयदेव पौत्रेयमयं मुत्सुं तुदन्तु ॥४९॥
 तमप्रयो विदुरन्यो अन्यं य ओषधीः सक्तो यश्च सिन्धून् ।
 यावन्तो द्वेया द्विप्राश्चतपन्ति द्विरेयं उपोतिः पचन्ते बभूय ॥५०॥ { १७ }
 एषा त्वां पुनरे तु सं वपुषा नैनाः सर्वे पुरावो ये अन्ये ।
 अत्रेणात्मानं परि धापयापोऽमोतं पातो मृत्योर्बाहुनस्प ॥५१॥
 यदुचोऽवदा यत् समिरयां यद्वा यदा अमृतं वितफाम्या
 सुमानं तन्तुमुकि संवसोनी तस्मिन्तर्ष शमलं तादपायः ॥५२॥
 वपं वपुष्यावि गच्छ देवास्त्वचो धूमं पर्वत्पातपाति ।
 विश्वपचा घृतपृष्ठो मणिप्यन्तस्योनिर्लोकश्च पालेवम् । ॥५३॥
 तन्मस्वुगौ यदुया वि बंके यथा त्रिद आत्मभन्यबर्णीष ।
 अर्पानेत् कृष्णां रुद्रां पुनानो पा लोहिनी तां तं अश्री लोहोमि ॥५४॥
 शच्यं त्वा दिशोऽप्रयेऽधिपतयेऽसिताय रक्षित्र आदित्यायेपुमते ।
 एवं परि दधस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जसते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वर्थ एकेन सह सं भवेम ॥५५॥
 दक्षिणायै रसा दिश इन्द्रायाधिपतये निर्बधिराजये रक्षित्रे यमायेपुमते ।
 एवं परि दधुस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जसते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वर्थ एकेन सह सं भवेम ॥५६॥
 अवीर्यं रसा दिशो यक्ष्णायाधिपतये पूदांस्ते रक्षित्रेऽआयेपुमते ।
 एवं परि दधुस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जसते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वर्थ एकेन सह सं भवेम ॥५७॥

उदीच्यै त्वा दिशे सोमपाधिपतये स्वायामं रश्मिरेऽशुन्या हर्षुगत्यै ।

एतं परि दद्वस्तं नो गोपायतास्माकमैतौः ।

दिष्टं नो अर्थं जस्ये नि नेषड्जुरा मृत्यवे परि शो ददात्वर्थं एकेन सह सं भवेम ॥५८॥

ध्रुवस्यै त्वा दिशो विष्णवेऽधिपतये कल्मषप्रश्रयाय रचित्र ओषधीभ्य इषुमतीभ्यः ।

एतं परि दृष्टं नो बोधायतास्माकमैतः ।

दिएं जो पत्र जूसे नि नैपञ्जरा मुस्यवे परिं ओ ददात्वर्य पयवेनं सह सं मयेम ॥४६॥

ऊर्ध्वार्धे त्व। दिशं सुहस्पतयेऽर्धेष्वनये चित्रार्धे रश्मिने वर्णयितुंभते ।

एतं परिं दक्षस्तं नो गोपायनास्माकमेतान् ।

दिष्टं नो अत्रं जुरसे नि नैपकजग मृत्यवे परि शो ददात्तर्ष पयवेर्न सह सं भवेत् ॥६०॥ {१८}{३}{१}

॥४॥ श्रुति—अथर्ववेदः ॥ देवता—काला न कन्द—१-२, ८-१०, २१-२१, ३२-४१, ४३-४३ अथर्ववेदः

* સુરિગઢપુષ્પ, ૨૦ વિરાઠપુષ્પ, ૩૨ સમિલગઢહલીનર્મોડપુષ્પ, ૪૨ શુદ્ધતીર્થર્મોડપુષ્પ ॥

दद्यामीत्येय इत्यादत्तुं भिन्नाभयस्ततः । वृक्षां इन्द्रग्न्यो यार्चयन्त्यस्तत् प्रजाभ्यर्पयन्त्यत् ॥१॥

प्रजया स वि भीषीति पशुभिर्षोषं दस्यति । य त्वाप्येभ्यो पार्चयन्नपो देवानां गां न दित्सति ॥२॥

कृत्यास्य स शीर्षिन्ने रत्नोष्ण्या काटमर्दति । वरहया दक्षान्ते गुहाः काखया दीपते स्वम् ॥३॥

मिलोहिने अधिमान् प्लवने विन्दसि गोपसिधु । तथा वशम्बाः संविषं दुरदम्बा तु च्यसे ॥४॥

पदोऽस्या अघिमानां विप्रिहर्ताम विन्दति । अनात्मनात् सं शीर्यन्ते यः सुखेनोपजिघ्रति ॥५॥

यो अस्म्यः कर्णो वाक्स्पर्शोऽपि स देवेभ्यो वाचते । स्वर्गं कर्षति इति मन्यते कर्णीयः कृपाते स्वस ॥५॥

यदेभ्याः कस्मै चिट भोगाय पालान् कथितं श्रुत्वा ।

नवः किशोरा त्रिपञ्च वसन्त्य शालको वृक्षः ॥३॥

यदस्या गोपती सत्या सोम ध्यादसौ अजीदिहत् ।

सतः कुमारा अभियन्ते यत्तर्षो विन्दत्यनामनात् ॥८॥

यदेस्याः पल्लुनं शकुन् दासी समस्यति । ततोऽर्पणं जायते तस्मादर्थेऽप्यदेनसः - ॥६॥

जायमानाभि जायते देवान्समवायान् वशः ।

तस्माद् ब्रह्मण्यो देसिषा तदाहुः स्वस्व गोपनम् ॥१०॥ {१६}

य एनां वनिमावन्ति तेषां देवकृता वृशा । ब्रह्मज्येयं सर्वज्ञवन् य एनां निश्चियायते ॥११॥

यः श्रविष्येभ्यो पार्षदभ्यो देवानां गां न दित्सति । आस देवेभ्य उवाच ब्रह्मजानां च मन्यवे ॥१२॥

सुतार्य च तपते देवताभ्यो निधिं शैलधिं परि दध एतम् ।	
॥ नो हृतेऽयं गन्मा सधित्यां ॥ स्मान्यस्मा उत्सृजता पुत्र मत्	॥४६॥
अहं वचाम्यहं ददामि ममेदु कर्मन् कुरुष्वेऽधि जाया ।	
कोमांरो लोको अजन्ति पुत्रोऽन्वारमेथां वयं उत्तरावत्	॥४७॥
न किंत्विष्यन् नाधारे अस्ति न यन्मित्रैः समममानु एति ।	
अन्तर्न पात्रे निर्हितं न एतत् पृकारं पृक्कः पुत्ररा विंशति	॥४८॥
प्रिय प्रियायां कृष्णाम् तमुक्ते यन्तु यन्मये द्विपत्ति ।	
धेनुर्ननुद्वान् पयोषम आधदेव पौष्पेयमपं मुख्यं जुदन्तु	॥४९॥
समुपगौ निदुरन्यो अय्यं य ओषधीः सचते यश्च सिन्धुर् ।	
यावन्तो देवा द्विप्साश्चतपन्ति दिरेयपं वयोतिः पचवो नयूय	॥५०॥ { १७ }
एषा त्वचां पुकेने सं वेषुषानेन्नाः सौषं पुशपो ये अय्ये ।	
अवेणारमान् परि धापयायोऽभ्येतं कातो हृत्तमोदुनस्य	॥५१॥
यदुचेषु वदा यत् सभिरयां वदा वदा अशृतं रितकाम्या	
समानं हन्तुममि सुचसोन्नी वसिन्सस्यं शर्मसं सद्यथाः	॥५२॥
पुषं वनुभारि गच्छ देवास्तुचो धूमं वर्यत्पातपासि ।	
विचर्यथा पूतपृष्ठो अविष्यन्तवोनिर्लोऽमृषं याग्रेयम् ।	॥५३॥
तुर्नरिषुगौ पङ्कधा वि वनेः यथा त्रिद आत्मशून्यवर्णाभि ।	
अपानेद् कृष्णां रुशवीं पुनानो या लोहिनीं तां तं असी लुहोमि	॥५४॥
प्राच्यं त्वा दिशेऽप्रवेऽविपतयेऽसिक्ताय रवित्र आदित्यायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेतोः ।	
दिष्टं नो अयं नरसे नि नैवज्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५५॥
दक्षिणये त्वा दिशे इन्द्रायाधिपतये विरिभिराजये रविने यमायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेतोः ।	
दिष्टं नो अयं नरसे नि नैवज्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५६॥
प्रतीच्यं त्वा दिशे वरुणायाधिपतये पृदास्ये रविनेऽज्यायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेतोः ।	
दिष्टं नो अयं नरसे नि नैवज्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५७॥

उदीर्ये त्वा दिशो सोपायाधिपतये स्वजायं रवित्रेऽशान्या इपुमतीम् ।

एतं परि दशस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरस्ते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्स्वयं पृषवेन सह सं भवेम ॥५८॥

धुयायै त्वा दिशो विष्णुवेऽधिपतये कृत्यसंग्रीवाय रवित्र ओषधीभ्य इपुमतीभ्यः ।

एतं परि दशस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरस्ते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्स्वयं पृषवेन सह सं भवेम ॥५९॥

ऊर्ध्वायै त्वा दिशो रुद्रस्त्वयेऽधिपतये शिवाय रवित्रे धर्षायेपुमते ।

एतं परि दशस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरस्ते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्स्वयं पृषवेन सह सं भवेम ॥६०॥ { १८ } { ११ }

॥५८॥ श्वितेः—कृत्ययः । देवता—वशा । कान्वा—१-४, ८-१२, ११-१३, ३३-४३, ४३-४३ अतुष्टुः ।

० सुविगुप्तुष्टुः । २० शिवायुष्टुः । ३२ अग्निष्वाहवर्षाऽतुष्टुः । ४२ रुद्रागर्षाऽतुष्टुः ॥

दद्यामीत्येव इपुमदन्तु चैनामशंसत । वृक्षां ब्रह्मभ्यो पार्वजपुस्तत् प्रजावदप्यवत् ॥१॥

प्रमया स वि कीर्षिते प्रशमिष्ये दस्यति । य आर्षेभ्यो पार्वजयो देवानां यां न दित्सति ॥२॥

कूटयास्य स शीर्षन्ते वृक्षेषां कूटमर्हति । वयद्वया दक्षन्ते मृगाः कलषा दीयते स्वध ॥३॥

बिलोद्दिनो अविष्टानां वृक्षानो विन्दति गोपतिम् । तर्षा वृशायाः संविधं दुरदभ्ना ह्युच्यते ॥४॥

प्रदोरस्या अपिष्टानां विस्त्रिन्दुनां विन्दति । अनामनात् सं शीर्षन्ते या सुखेनोपमिषति ॥५॥

यो अस्याः कर्णाभास्तुनोत्पा स देवेषु वृषते । लक्ष्मं कुर्वे इति मन्थते कनीषः कृष्णते स्वम् ॥६॥

यदस्याः पक्षे विद् भोग्या यास्तान् कर्मिन् प्रकृत्वति ।

ततः किशोरा म्रियन्ते वृत्तांश्च घातुन्ते वृकः ॥७॥

यदस्या गोपती सृष्टा लोम प्यादयो अजीहिबत् ।

ततः कुमार म्रियन्ते पक्षीं विन्दत्स्वनायनाद् ॥८॥

यदस्याः पक्ष्मन् शकृद् दासी सुमस्यति । ततोऽप्येव ज्ञायते तस्मादन्वेय्यदेनसः ॥९॥

जायमानामि जायते देवान्तप्रमदशान् वृषा ।

तस्माद् ब्रह्मभ्यो देवेषा तदाहुः स्वस्य गोमनम् ॥१०॥ { १६ }

य एनां वनिमायन्ति तेषां देवकृत्वा वृषा । ब्रह्मन्वेयं वदन्तु य एनां निप्रियायते ॥११॥

य आर्षेभ्यो पार्वजयो देवानां यां न दित्सति । आ स देवेषु वृषते प्राप्नुयानां च स्ययवे ॥१२॥

यो अस्व स्याद् देशा मोषो अन्ध्याभिच्छेत् तर्हि सः ।

हिंसे अर्द्धा पूर्णं याचितं च न दित्सति ॥१३॥

यथा शेषविनिर्दिष्टो ब्राह्मणानां तथा वशाः । तामेतदुच्छायेन्ति यस्मिन् कस्मिंश्च जायते ॥१४॥

स्मृतदुच्छायस्मि यद् वशाः ब्राह्मणा अभि ।

पर्यनान्न्यस्मिन् जिनीयद्विषया निरोधनम् ॥१५॥

चरित्वा वैरायकाद्विज्ञातयदा सुती । वशां च विद्याधारद ब्राह्मणास्तद्वेष्याः ॥१६॥

य एनामपराशमाह देवानां निर्हितं निधिम् । कुमौ तस्मै भवाशुचौ परिक्रम्येष्टुमस्पतः ॥१७॥

योऽर्धस्या ज्ञो न वेदस्थो अस्या स्तनानुत् । तुमचैवैवास्मै दृढे दातुं वेदराक्षद् वशाम् ॥१८॥

दुरद्वैतना शये याचितो च न दित्सति । नास्मै कस्याः समुद्भन्ते यामर्दत्वा विकीर्षति ॥१९॥

देवा वशार्मपाचन् सुखं वृत्त्या अग्रणाम् । तेषां सर्वेषामर्ददृढं न्येति मीतुषः ॥२०॥ { २० }

हेडं पशूनां न्येति ब्राह्मणैर्मोददद् वशाम् । देवानां निर्हितं भागं मर्यादेष्विष्टियायते ॥२१॥

यदन्ये शतं पाचैष्टुर्ग्राह्या गोपति वशाम् । अर्थेनां देवा अश्रुवक्षेवं ह विदुषो वशा ॥२२॥

य एवं विदुषेऽदुश्वाधान्येभ्यो हर्दद् वशाम् । दुर्गा तस्मा अविष्टाने वृषिषी सुहर्दवत् ॥२३॥

देवा वशार्मपाचन् यस्मिन्नाग्रे अजायत । तामेतां विद्याचारदः सह देवेरुदायत ॥२४॥

अनुपस्यमपराशद् वशा कुणोति पूर्णम् । ब्राह्मणैश्च याचितापर्येनां निक्षिप्यायते ॥२५॥

अग्नीषोमोभ्यां कामाय मित्राय वरुणाय च । तेभ्यो याचन्ति ब्राह्मणास्तेषा वृधतेर्ददत् ॥२६॥

यायेदस्या गोपतिर्नोर्णपुण्ड्रवः स्ववत् । चरिदस्म तावद् गोपु नास्य भुत्वा गृहे वसेत् ॥२७॥

यो अस्या अर्धं उपधृत्याय मोषनीचरत् । आपुंश्च तस्य भूतिं च देवा वृधन्ति हिदिताः ॥२८॥

वशा जग्न्ती यदुषा देवानां निर्दिष्टो निधिः ।

आविष्कृत्यैव कृपाणि यदा स्यात् निषादति ॥२९॥

आविष्कृत्यैव कृपाणि यदा स्यात् निषादति ।

अथो ह ब्राह्मणो वशा याच्यार्यं कृणोते घनः ॥३०॥ { २१ }

भनेसा सं कल्पयति तद् देवौ अग्निं गच्छति । तयो ह ब्रह्मणो वशास्तुमयन्ति यत्तचित् ॥३१॥

स्वधाराणे विवृण्वी एतेन देवताभ्यः । दातेन यत्तन्वो विद्यायां प्रातर्हेडं न गच्छति ॥३२॥

वशा माता राजन्यार्यं तथा संसेतमग्रशः । तस्यां आदुरनर्षं यद् ब्राह्मण्यः तदीयते ॥३३॥

यथार्थं प्रदीक्षितानुशेषे सुखो जायते । एता ह ब्राह्मणो वशामग्रश्च आ वृधतेर्ददत् ॥३४॥

पुरोडाशवत्सः सुदुषा लोकेऽस्या उपस्थितिः । तस्मै सर्वान् कामान् वशा प्रददुषे दुहे ॥२५॥
 सर्वान् कामान् यमराज्ये वशा प्रददुषे दुहे । अयादुर्नरकं लोकं निरुद्धानस्य पाचितम् ॥२६॥
 प्रवीयमाना चरति कुद्धा गोपतये वशा । वेहतं मा मन्यमानो मृत्योः पाशेषु वध्यताम् ॥२७॥
 यो वेहतं मन्यमानोऽस्य च पचते वशाम् । अर्प्यस्य पुत्रान् पौत्रान् याचयति सहस्रपतिः ॥२८॥
 मृदुपायं तपति चरन्ती गोषु गौरपि । अर्घो ह गोपतये वशाददुषे विपं दुहे ॥२९॥
 प्रियं पंगुनां भवेति यद् वदन्त्यः प्रदीपते । अपौ वशायास्तत् प्रियं मद देवता इति स्वतः ॥३०॥ [२२]
 या वशा उदकं न्ययन् देवा यज्ञादुदेत्स्य । तासां विलिप्त्यं भीमासुदकुल नारदः ॥३१॥
 तां देवा अमीमांसन्त एषोयाश्मयुजेति । ताम्रप्रवीणारुद एषा वशानां वशावमेति ॥३२॥
 कति तु वशा नारदु यास्त्ये येऽथं मनुजानाः । तास्त्या पृच्छामि विद्वांसं कस्या नाभीं यादवांसलः ॥३३॥
 विलिप्त्या दृश्यते या च सुवर्षया वशा । तस्या नाभीं यादवांसलो य आशंसितु भूस्याम् ॥३४॥
 नमस्ते प्राप्त तारदात्पुण्ड्रं विदुषं वशा । कज्जुमातां मीयतं या यामर्दया परामर्षेत् ॥३५॥
 विलिप्ती या दृश्यतेऽर्थो सुवर्षया वशा । तस्या नाभीं यादवांसलो य आशंसितु भूस्याम् ॥३६॥
 प्रोक्षि ये वशानां तां विलिप्ती सुवर्षया वशा । ताः प्र यच्छेद् वदन्त्यः सोऽनाम्रकः प्रजापति ॥३७॥
 एतद् यो वदन्त्यः इतिरिति मनीष याचितः । वशां चेदेनं याचं पुर्या भीमार्ददुषो गुहे ॥३८॥
 देवा वशा पर्ययदुष न नोऽदादिति विलिप्ताः । एताभिर्भूमिभुंक्षे तस्माद् ये स परमयद् ॥३९॥
 वृतेनां भ्रेदो नार्ददाद् वशमिन्द्रेण याचितः । तस्माद् स देवा आगसोऽधुन यज्ञात्तरे ॥४०॥
 ये वशाम् यदनाय वदन्ति परिराषिणः । इन्द्रस्य मन्यवे ज्ञान्मा अयं वृजन्ते यविरया ॥४१॥
 ये गोपति पराधीयाथादुर्मा दंदा इति । कुत्रस्यास्तां ते हेति वरं यन्तर्पाचिरया ॥४२॥

यदि हुतां यद्यहुताममा च पचते वशाम् ।
 देवान्सत्राक्षिणानुत्वा निजो लोकान्विज्यीकरोति ॥४३॥ [२३] [४१]
 ॥२॥ (१) ॥ अथि.—कस्यापि ॥ देवता—यज्ञादुदेत्स्य ॥ कज्जु—१ यज्ञादुदेत्स्य ॥ २ यज्ञिन् याम्बुदुष्टः ॥ ३ यज्ञुपया
 सनादुष्टिः ॥ ४ यज्ञात्तरे ॥ ५ यज्ञात्तरे ॥ ६ यज्ञात्तरे ॥ ७ यज्ञात्तरे ॥ ८ यज्ञात्तरे ॥ ९ यज्ञात्तरे ॥ १० यज्ञात्तरे ॥ ११ यज्ञात्तरे ॥ १२ यज्ञात्तरे ॥ १३ यज्ञात्तरे ॥ १४ यज्ञात्तरे ॥ १५ यज्ञात्तरे ॥ १६ यज्ञात्तरे ॥ १७ यज्ञात्तरे ॥ १८ यज्ञात्तरे ॥ १९ यज्ञात्तरे ॥ २० यज्ञात्तरे ॥ २१ यज्ञात्तरे ॥ २२ यज्ञात्तरे ॥ २३ यज्ञात्तरे ॥ २४ यज्ञात्तरे ॥ २५ यज्ञात्तरे ॥ २६ यज्ञात्तरे ॥ २७ यज्ञात्तरे ॥ २८ यज्ञात्तरे ॥ २९ यज्ञात्तरे ॥ ३० यज्ञात्तरे ॥ ३१ यज्ञात्तरे ॥ ३२ यज्ञात्तरे ॥ ३३ यज्ञात्तरे ॥ ३४ यज्ञात्तरे ॥ ३५ यज्ञात्तरे ॥ ३६ यज्ञात्तरे ॥ ३७ यज्ञात्तरे ॥ ३८ यज्ञात्तरे ॥ ३९ यज्ञात्तरे ॥ ४० यज्ञात्तरे ॥ ४१ यज्ञात्तरे ॥ ४२ यज्ञात्तरे ॥ ४३ यज्ञात्तरे ॥ ४४ यज्ञात्तरे ॥ ४५ यज्ञात्तरे ॥ ४६ यज्ञात्तरे ॥ ४७ यज्ञात्तरे ॥ ४८ यज्ञात्तरे ॥ ४९ यज्ञात्तरे ॥ ५० यज्ञात्तरे ॥ ५१ यज्ञात्तरे ॥ ५२ यज्ञात्तरे ॥ ५३ यज्ञात्तरे ॥ ५४ यज्ञात्तरे ॥ ५५ यज्ञात्तरे ॥ ५६ यज्ञात्तरे ॥ ५७ यज्ञात्तरे ॥ ५८ यज्ञात्तरे ॥ ५९ यज्ञात्तरे ॥ ६० यज्ञात्तरे ॥ ६१ यज्ञात्तरे ॥ ६२ यज्ञात्तरे ॥ ६३ यज्ञात्तरे ॥ ६४ यज्ञात्तरे ॥ ६५ यज्ञात्तरे ॥ ६६ यज्ञात्तरे ॥ ६७ यज्ञात्तरे ॥ ६८ यज्ञात्तरे ॥ ६९ यज्ञात्तरे ॥ ७० यज्ञात्तरे ॥ ७१ यज्ञात्तरे ॥ ७२ यज्ञात्तरे ॥ ७३ यज्ञात्तरे ॥ ७४ यज्ञात्तरे ॥ ७५ यज्ञात्तरे ॥ ७६ यज्ञात्तरे ॥ ७७ यज्ञात्तरे ॥ ७८ यज्ञात्तरे ॥ ७९ यज्ञात्तरे ॥ ८० यज्ञात्तरे ॥ ८१ यज्ञात्तरे ॥ ८२ यज्ञात्तरे ॥ ८३ यज्ञात्तरे ॥ ८४ यज्ञात्तरे ॥ ८५ यज्ञात्तरे ॥ ८६ यज्ञात्तरे ॥ ८७ यज्ञात्तरे ॥ ८८ यज्ञात्तरे ॥ ८९ यज्ञात्तरे ॥ ९० यज्ञात्तरे ॥ ९१ यज्ञात्तरे ॥ ९२ यज्ञात्तरे ॥ ९३ यज्ञात्तरे ॥ ९४ यज्ञात्तरे ॥ ९५ यज्ञात्तरे ॥ ९६ यज्ञात्तरे ॥ ९७ यज्ञात्तरे ॥ ९८ यज्ञात्तरे ॥ ९९ यज्ञात्तरे ॥ १०० यज्ञात्तरे ॥

अभिष्ट तर्प्ता मुदा यज्ञाया विधायते भित्त
 सुत्येनामृता श्रिया यज्ञाया यज्ञाया परीतवा
 ३३

सेदिरुपतिर्हन्ती मिथोयोद्यः परामृष्टः ॥२४॥

शरण्याः सुखेऽपि न क्षमन्ति शक्तिर्न्यमाना ॥२५॥

अथर्विषा निपतन्ती तमो निपतिता ॥२६॥

अनुगच्छन्ती प्राणान्तुषं दास्यति ब्रह्मगुचीं ब्रह्मवत्स्यम् ॥२७॥ ॥२७॥ ॥२७॥

॥१५॥ अग्निः—इत्यपः ॥ देवता—वायव्यी ॥ अन्तः—२८ अक्षुही गायत्री; १६. ३० आह्वयनुष्टुपः

१० साम्बनुष्टुप; ११ आनुषी विष्टुप; १२ साध्वी गायत्री; १३, १४ साध्वी प्रहारी, १५ भुक्ति-
साम्बनुष्टुप; १६ साम्बशिवक; १७ प्रतिष्ठित गायत्री ॥

॥२८॥

वेचहेति हि यमं ग्राह्यं किञ्चन ॥२५॥

पा॒न्ना॒र्धि॒क्षी॒य॒मा॒ना॒ पा॒रु॒ण्य॒म॒प॒धी॒य॒मा॒ना॒ ॥३३॥

द्विषं प्रयस्यन्ती तुषमा प्रयंस्ता ॥६३॥

अथ पुन्यमाना दुःखार्थं पुनः ॥३२॥

मूलपदेणी पर्यायवर्माणाः विंतिः पर्यर्कता ॥३३॥

असंज्ञा गुण्येन शुशुक्षियमाकाशीमिष उद्धृता । ३४ ।

अभूतिरुपह्रियमाणा पराभूतिरुपहृता ॥३५॥

शुभः शुद्धः पिश्यमाना शिमिदा पिशिता ॥३६॥

अथ विदुषमन्त्रा निम्नतरि श्रुता ॥३७॥

अभिज्ञानात् प्रत्यक्षमिति प्रत्यक्षमिति प्रत्यक्षमिति प्रत्यक्षमिति ॥२८॥ २७

साम्प्रदायः ४१ आभूते सुवर्ती, ४२ सम्प्री सुवर्ती, ४३ विप्रीविशाम्प्रदायः ४४ काची सुवर्ती ॥

तस्यां आहूतं कुर्यात् मे निराशस्तं यत्नं कर्तव्यम् ॥६३॥

अस्वगतः परिहृतः ॥४०॥

अग्निः क्रव्याद् मुखा प्रहस्यो प्रहस्यं प्रविश्याति ॥४१॥

सर्वास्याङ्गा पर्वा मूलानि वृधति ॥४२॥

अनिरपस्य पितृबन्धु परा माक्यति मातृबन्धु ॥४३॥

विवाहः। भ्रातृन्स्तथैव नपि क्षापयति ब्रह्मगुर्वी ब्रह्मज्यस्य धृत्रियेवापुर्नदीवमाना ॥४४॥

अथास्तुभनमस्त्वगमप्रजते करारपरापरगो भवति क्षीयते ॥४५॥

य एव विदुषां ज्ञानिण्यस्य श्रुत्या गमिदुषः ॥४६॥ २८

४८ प्राथम्येष्टुष्टु, २० सप्तमी सुदती; २३, २६ मंगलपयोषिष्ठा; २७ आसुरीमाघादी; २९ माघश्री ।।

विप्रं वै तस्याहर्निशं यथाः कुर्यात् ऐलानम् ॥४७॥

क्षिप्रं वै तस्यादहनं परं वृत्तान्तिं कुक्षिर्नीराध्यानाः प्राणिनोराति कुर्वाणाः पापमैलुवम्	॥४८॥
क्षिप्रं वै तस्य वास्तुषु वृक्षाः कुर्वन्त ऐलुवम्	॥४९॥
क्षिप्रं वै तस्य पुच्छन्ति यत् तदसींरदिदं तु वारंदिनि	॥५०॥
क्षिन्ध्या च्छिन्धि प्र च्छिन्ध्याणि चापय चापय	॥५१॥
आददानमाक्षिरति अलुक्कम्प दासय	॥५२॥
क्षेत्रेक्षेत्रे क्षुत्क्षपते कुत्सा कृन्तज्जमावृता	॥५३॥
आपेन्ती सुमोपेन्ती अक्षलो यक्षः	॥५४॥
क्षुरपेभिर्गुप्त्युत्सा वि धाव स्वयम्	॥५५॥
आ ईस्ते मित्ता वर्षे इष्टं पूर्णं चाशिपः	॥५६॥
आदाय जीते जीक्षां लोकेऽस्मिन् प्र यच्छति	॥५७॥
अक्ष्यं पशुवीर्मिव मातृगणस्याभिर्वास्त्या	॥५८॥
मेनिः शरण्या भृगुपशुचर्विणा भय	॥५९॥
अक्ष्ये प्र शिरो जहि अक्षयस्व कृतात्सो देवपीयोराधतः	॥६०॥
रयाम् प्रभूयं सृष्टितमभिर्देहत दुश्चितम्	॥६१॥ { २६ }

॥५(७)॥ अति — करवप ॥ देवता — महादेवी ॥ कृन्ता — ६२-६४, ६५, ६६-७० आदायलानुचरम् ६२ आचरति ॥

६० आचारका लोचनी, ७१ आचुरी पक्षिः ७२ आचारका विदुषः ७३ आक्षुब्धमिदम् ॥

पुत्र प्र पृथु सं पृथु दह प्र देह सं देह	॥६२॥
प्रक्षयं देव्यध्वम् आ सुखादमुतांदह	॥६३॥
पथायाद् यमसत्तुनात् पोषलोकात् परायतः	॥६४॥
पुत्रा रथं देव्यध्वे अलुक्कम्प कृतात्सो देवपीयोराधतः	॥६५॥
वर्धय शतपर्वथा सीचणेन क्षुरभृष्टिना	॥६६॥
॥ सृन्ध्यात् प्र शिरो जहि	॥६७॥
लोमान्यस्य सं क्षिप्रं रत्नमस्य वि वक्ष्य	॥६८॥
मसान्यस्य शरण्या रत्नमस्य सं वृद्ध	॥६९॥
अरणीन्यस्य पीडय मृज्जान्यस्य विर्विदि	॥७०॥
सर्वास्याह्ना पर्वाणि वि रंधय	॥७१॥
आधरेण सृन्ध्यात् पृथिव्या सुदतासुदौघत वापुस्तरिधान्महतो वरिष्ठाः	॥७२॥
सर्व एनं दिवः प्र शूदता न्योपितु	॥७३॥ { २७ }

॥ इति आदरा अष्टमोऽध्यायः ॥

अथ त्रयादश काराहम्

॥१॥ अथिः—अथ ॥ देवता—अथयाम्, रोहितः, अथितः, ३ मरुतः, २८-३० अग्निः, ३१ अग्न्याहो अन्तोकाः ॥
 मन्तः—१, २, ३, ४, १०, ११, २०, २२-२४, २७, ३३, ३४, ३८, ४१ त्रिष्टुप्, ३-४, ६, १२ जगदीः
 ॥ मुरिक् त्रिष्टुप्, १३ अतिशयमनर्थाविवर्तनी, १४ त्रिष्टुप् भुतःपरशमः विपरीतवाहकमा पृथक्,
 १५ अतिशयमनर्थाविवर्तनी, { १६ विराट् वृद्धी } १७ पञ्चपदा ककुम्भमती जगती, १८ पञ्चपदा-
 परशमना मुरिक् ककुम्भमतिविवर्तनी, १९ पञ्चपदा परशमनामना ककुम्भमतिविवर्तनी, २० आर्वा त्रिष्टुप्,
 गायत्री, २१ विराट् परोमिहः, २२ मुरिक्नुष्टुप्, २३, २४, २५, २६, ४०, ४२-४१ २३, २४,
 २६, २७ वागुष्टुप्, २८ पञ्चपदा ककुम्भमती परशमनामना जगती, २९ अतिशय वृद्धी, ३० त्रिष्टुप्-
 वागुष्टुप्, ३१ परशमना विराट्तिविवर्तनी, ३२ विराट् जगती, ३३ विराट् महावृद्धी, ३४
 परोमिहः, ३५ पञ्च पृथक्, ३६ ककुम्भमती वृद्धीमती पञ्च पृथक्, ३७ ककुम्भम-
 नुष्टुप्, ३८, ३९ गायत्री ॥

उदेहि वाग्नि यो अस्त्रान्तर्दि राष्ट्रं प्र विंश सृतावत् ।
 यो रोहितो विश्वमिदं ज्ञानं स र्वा राष्ट्रम् सृष्टं विमर्तु ॥१॥
 उद्वाज आ गन् यो अस्त्रान्तर्विशु आ रोह त्वर्वाणयो याः ।
 सोमं दधानोऽप ओषधीर्माधुतृष्पदो द्विपद आ वंशयेह ॥२॥
 धूममुद्रा मरुतः पृथ्निमातर इन्द्रेण युजा प्र मृषीत शर्वन् ।
 आ वो रोहितः शृण्वन्तु मुदन्तवस्त्रिपुष्पासौ मरुतः स्वाहुतंसुदः ॥३॥
 रुद्रा रुरोह रोहित आ रुरोह गगौ जनीनां अनुषांमुपस्वम् ।
 ताभिः सरंभुमन्त्रविन्दन् पटुर्वीर्गातुं प्रपर्यभिह राष्ट्रमहाः ॥४॥
 आ ते राष्ट्रमिह रोहितोऽर्माद्र ज्यास्यन्मृधो अर्भयं ते अयूत ।
 अरभे ते धावापृथिवी स्वकीभिः कार्यं दुहायामिह शर्वरीभिः ॥५॥
 रोहितो धावापृथिवी जन्तान् तत्र तन्तुं परमेष्ठी संतान ।
 तत्र शिश्रिमेऽज गङ्गादोऽदहन् धावापृथिवी वल्लेन ॥६॥
 रोहितो धावापृथिवी अटहन् वेन स्वस्तिमिव तेन नार्कः
 तेनान्तरिखं विमिता र्वाशि तेन देवा अष्टमन्त्रमिन्दन् ॥७॥

वि रोहितो अमृतात् त्रिभूतं सपाकुर्वीषः प्रहो रुह्य ।

दिवं रुह्या मेहता मदिष्टा सं वै राघर्मानस्तु पर्यसा युतेन

॥८॥

यास्ते रुहः प्रहो यस्ते आस्ते यार्थिरापृणासि दिवमन्तरिक्षम् ।

तास्तं ग्रहाणां पर्यसा वाधृधानो त्रिभि राघै जाषुहि रोहितस्य

॥९॥

यास्ते विशस्तपसः संययुर्वत्सं गायत्रीमनु ता इहायुः ।

तास्त्या विशन्तु यनेता श्रिवेन संमोता वस्ते अग्नेरु रोहितः

॥१०॥ [१]

ऊर्ध्वो रोहितो अग्निं नोके अस्याद् विशां रूपाणि जनयन् युवां कृषिः ।

तिग्मेनाग्निर्व्योतिषा वि श्रान्तिं तृतीयं चक्रे रजसि प्रियाणि

॥११॥

सुहसं नृद्धो वृधुमा जलवेदा घृताहृतः सोमपृष्ठः सुवीरः ।

मा मां हासीन्नाधितो मेत् त्वा जदनि गोपोयं च मे वीरपोयं च धेहि

॥१२॥

रोहितो यास्यं जनिता सुर्वं च रोहिताय वाचा श्रौत्रेण मनसा जुहोषि ।

रोहितं देवा यन्ति सुमनस्यमानाः स मी रोहैः मामित्यै रोहयतु

॥१३॥

रोहितो युञ्जं व्यदिधात् विश्वकर्मणे तस्मात् तेजांस्तुपं मेमान्पातुः ।

योवेयं ते नाभि श्रुयन्तुस्याधिं मुष्मनि

॥१४॥

आ त्वां करोह दृष्टुष्टं पृष्टुष्टं कृष्टुष्टं वर्षेता जातवेदः ।

आ त्वां करोहीष्णिहाचरो वर्षदशर आ त्वां करोह रोहितो रेतमा सुह

॥१५॥

अयं यस्ते गर्भं पृथिव्या दिवं वस्तेऽयमन्तरिक्षम् । अयं अश्वस्यं विष्टपि स्य लोकांश्च कदा नरो ॥१६॥

वार्षस्यते पृथिवी नः स्योना स्योना योनिस्तस्यां नः सुशेरा ।

इदं प्राणः सृष्ट्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् पर्यधिराधृषा वर्षेता दधातु

॥१७॥

वार्षस्यते श्रुतयः पृथ्वी ये नो वैश्वकर्मणाः परि ये नैवपृथुः ।

इदं प्राणः सृष्ट्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् परि रोहितं आपृषा वर्षेता दधातु

॥१८॥

वार्षस्यते सौमनसं मनथ गोष्ठे नो मा जनय योनिषु प्रजाः ।

इदं प्राणः सृष्ट्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् पर्यधिराधृषा वर्षेता दधाति

॥१९॥

परि त्वा धातु स्रिता देवो अश्विर्वर्षेता मित्रावरुणावभि त्वा ।

सर्वा अरतीरनुभमवेदीदं राष्ट्रमैरता मूनुतावत्

॥२०॥ [२]

यं त्वा पर्यती रये अग्निर्वर्षेता रोहित । जुमा यासि रिषाद्यः

॥२१॥

- अतुल्यता रोहिणी रोहितस्य सूरिः सुवर्णी वृद्धी सुवर्चीः ।
 तया बाजान् विस्तरुषं जयेत् तया विष्णाः पृथना अग्निं ध्यायेत् ॥२२॥
- इदं सद्यो रोहिणी रोहितस्यासौ पन्थाः पृथ्वी येन याति ।
 तां गन्धर्वाः कुर्यान् उन्नयन्ति तां रक्षन्ति कृषयोऽर्थादम् ॥२३॥
- सूर्यास्ताः हरपः केतुमन्तः सदा वहन्त्यमृतोः सुखं रम्यम् ।
 घृतपात्रा रोहितो भ्राजन्तानो दिवं देवः पृथ्वीम् विवेश ॥२४॥
- यो रोहितो पुणस्तितुगमर्षुः पथिं परि सूर्यं बभूव ।
 यो बिष्टुम्नाति पृथिवीं दिवं च तस्माद् देवा अग्निं सूर्योः सृजन्ते ॥२५॥
- रोहितो दिव्यमाहंश्महत्तः पर्यर्णुषात् । सर्वां रुरोह रोहितो र्वः ॥२६॥
- वि मिमीध्व पर्यस्यतीं पुतावीं देवावीं घेतुरनपस्त्रमेवा ।
 इन्द्रः सोमं पिबतु केमो अस्तमिः प्र स्तौतु वि सूर्यो मुदस्व ॥२७॥
- समिद्धो अग्निः समिधानो घृषवृद्धो घृताहुतः ।
 अमीषात् विष्वापादग्निः सुवर्तान् इन्नु ये मर्ष ॥२८॥
- हन्तैमान् प्र रंहरवियों नोः पृतन्यति । कृष्यावृत्तिनां वृषं सुपस्तान् प्र दशमसि ॥२९॥
- अबाचीनानर्ष जहान्त् यज्ञेण पादुमान् । अर्षा सुपस्तान् ममकान्नेस्तेजोऽग्निरादिवि ॥३०॥ १ ॥
- अग्नें सुपस्तानर्षरात् पादयास्मद् व्यययां सजातमुत्तिषानं वृहस्पते ।
 इन्द्राग्नी मित्रावरुणावर्षरे पचन्तामग्निवभूयमानाः ॥३१॥
- उषस्य देव उषं सुपस्तानर्ष मे नहि । अर्वेनानर्षमना अहि ते र्यन्त्वधुमं रमः ॥३२॥
- पुरतो विराजो वृषमो मतीनाभा रुरोह शुक्रार्होऽन्तरिक्षम् ।
 पूतेनारुमन्वर्षिन्ति पुरतं प्रदु मन्तं अर्षाणां वर्षयन्ति ॥३३॥
- दिवं च रोह-पृथिवीं च रोह सूर्यं च रोदु इर्विषं च रोह ।
 प्रजा च रोहामृतं च रोह रोहिनि सन्वर्तुं तं सूर्यस्य ॥३४॥
- ये देवा संप्रभृतोऽग्निशो यन्ति सूर्यम् । वेष्टे रोहितः संविद्वानो सूर्यं दधातु सुवनुस्वर्मानः ॥३५॥
- उत् त्वां युश भद्रपूता पश्यन्पञ्चगतो हरपस्त्वा वहन्ति । तिरः संसृद्रमतिं सेवते अर्णुवम् ॥३६॥
- रोहिते धावोपृथिवी अर्षिं शिष्टे कंसुजितिं गोमितिं मंथनाजितं ।
 सहस्रं यस्य जनिमानि सप्त च कोपेयं ते नामि ह्वन्तस्पर्षिं मुग्धनि ॥३७॥

यथा वाति प्रदिशो दिक्षाम यथाः पथुनासुत चर्षणिनाम् ।

यथाः पृथिव्या अर्दिता उपस्थेऽर्धं भूवासं सन्ति ते चारुः

॥२८॥

अमृतं सन्निधे देवतः संस्तानि परपति । इतः पर्यन्ति रोचनं दिशि सूर्यं त्रिपथितम्

॥२९॥

देवो देवान् मर्त्यस्यन्तर्गतस्येषु । समानमग्निमिन्धते तं विदुः कृत्स्नः परं

॥३०॥ {४}

अतः पतेत् पुर एवामरेण पदा वस्ते विभ्रंसी गौरदस्यात् ।

सा कृतीन्वी कं स्थिदधं परागात् स्वस्थितं सूते नहि ह्ये अस्मिन्

॥३१॥

एकपदी द्विपदी सा चतुष्पद्व्यापदी नवपदी वसुधुषी ।

सुहृद्वावरा हृष्यन्त्य परस्मिन्तस्याः समुद्रा अग्निं वि र्वरन्ति

॥३२॥

अरोहन् वाममृत्तः प्रायं मे वचः । उत स्पा यज्ञा प्रक्षपता यदन्त्यध्वगतो हर्यस्तथा गहन्ति

॥३३॥

वेदुः सत् तं अमस्यं पत् तं आकर्षणे दिवि । यत् तं सधस्यं वरुणे व्योमिन्

॥३४॥

भूयो धां सूर्यः पृथिवीं सूर्यं आपोऽर्धं परपति । सूर्यो भूतस्येकं वसुरा संरोह दिवं गृहीम्

॥३५॥

वृषीरान्तं पदिष्यो वेदिर्भूमिरुत्पत । तथैतावती आर्धच द्विं प्रंसं च रोहिदः

॥३६॥

द्विं प्रंसं चाधाय यूपान् कृत्वा पर्यतान् । पराग्यावती ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥३७॥

स्वर्दिदो रोहिदस्य मर्द्धागामिः समिप्यते । तस्माद् प्रंसस्वस्माद्विंमस्वस्माद् यज्ञोऽजायत

॥३८॥

मर्द्धागामिं पावपानीं मर्द्धावृत्तीं मर्द्धावृत्ती । मर्द्धावृत्ती ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥३९॥

सूर्ये अन्यः समर्हितोऽप्यस्यैव्यः समिप्यते । मर्द्धावृत्ती ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥४०॥ {५}

यं वातः पवि ह्यन्मति यं वेन्द्रो मर्द्धागुत्पतिः । मर्द्धावृत्ती ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥४१॥

वेदिं भूमिं वरुणस्य दिवं कृत्वा दर्शिशाम् ।

प्रंसं तदग्निं मृदा पृक्तान् विषमामन्वद् ध्वंयाव्येन रोहितः

॥४२॥

पुर्वभाज्यं प्रंसो अग्निर्वदिर्भूमिरुत्पत । तत्रैतान् पर्यतानमिर्मांमिर्कुर्यां अन्त्ययत्

॥४३॥

ग्रीमिरुप्यान् कल्पयित्वा रोहितीं यूर्मिमन्ववीत् । स्वर्दिदं सर्वं जायतां यद् मृतं यथं याव्यम्

॥४४॥

स यज्ञः प्रंसो भूतो गन्धो यजायत ।

तस्माद् जाग्र इदं सर्वं गत् किं चेदं विसेचते रोहितेन अग्निगात्रेवम्

॥४५॥

यद्वा मां पदा स्फुरति प्रत्यद् सर्वं च मेहिषि । तस्य वृषामि ते मूलं न चक्षुषां कर्णोऽवरम्

॥४६॥

यो मोमिच्छापमत्वेहि मां चाग्निं चान्वरा । तस्य वृषामि ते मूलं न चक्षुषां कर्णोऽवरम्

॥४७॥

यो अद्य देय स्ये त्वां च मां चान्वरायेति । द्रुप्यन्मं तस्मिन्मर्द्धागं दुरितानि च मृजये ॥४८॥

मा प्र गाम् पयो वयं मा यद्वादिन्द्र योषिनिः । मान्त स्युर्नो अरातयः ॥५६॥

यो यवस्य प्रसाधनस्तन्मुद्वेप्यातेतः । तमाहुतमशीषदि ॥६०॥ {६} {१११}

॥२॥ अग्निः—अग्निः । रोहितः—अप्यगम्य, रोहितः आदितः । कुन्दः—४-७ ४, १८, २१ २२, ३२, ३४ ३८,

४२ ४४ शिष्टपु, १ १२-१२ ३२-३३ यत्तुपु, १ ३, ८, ४३ जगती, १० चास्तादपचकि, ११ सुवतीमनो

शिष्टपु, १६-१४ आषीं गायत्री, २२ कहुन्मन्त्रास्तारपचकि, २४ पुरोद्वयविज्यामन्त्रा अरिम् जगती, २० विराट्

जगती, २४ आर्हतगमोनुपु, १० पञ्चपदीय्ययुक्तातीमनोऽतिजगती, ३४ आषीं पटुकि, ३७ पञ्चपदा

विराट्मनो जगती, ४४ यत्तुपुद्वय पुर साकृता मुष्टिम् जगती, ४२ अतिजगतामनो जगती ॥

अदस्य नेतनो दिमि शुका भानन्त ईरते । आदित्यस्य नृचर्चस्य महिषस्य मीढर्यः ॥१॥

दिरां प्रज्ञानो स्वरपन्तपर्विषां सुपुषपाशुं पुतपन्तमर्चुवे ।

स्तर्जाम् सूर्यं सुनस्य गोषां यो रश्मिभिर्दिशं आभासि सर्वोः ॥२॥

यत् प्राह प्रत्यहं स्वधया यासि शीर्षं नानारूपे अर्हनी कर्षि सुपयः ।

तदादित्य मद्रि तत् ते मद्रि भयो यदेको विस्वं परि भूम आर्षते ॥३॥

निपचितं तुरपि भ्रान्तमानं यदन्वि यं हरितोः सुप्तं वृद्धीः ।

सुप्ताद् यमस्त्रिदिचंश्चमिताय त रमो परयन्ति परियान्तमानिम् ॥४॥

मा त्वा दमन् परियात्तमाजि स्युस्ति दुर्गा अर्ति यादि श्रीमम् ।

दिवं च सूर्यं पृथिथिं च देवीमर्होद्यते निमिमानो यदेर्वि ॥५॥

स्युस्ति तं सूर्यं चरते रथाय केनोमान्तो परिपार्ति सुयः ।

यं ते यदन्ति हरितो यर्विष्टाः शुतमस्या यदि वा सुप्तं वृद्धीः ॥६॥

सुप्तं सूर्यं रश्मिभूमन्तं स्योनं सुगह्निमर्षि तिष्ठं शुजिनम् ।

यं ते यदन्ति हरितो यर्विष्टाः शुतमस्या यदि वा सुप्तं वृद्धीः ॥७॥

सुप्तं सूर्यो हरितो यार्तये रथे विरप्यत्यचतो वृहतीर्युक् ।

अमोचि शुको रजसः परस्ताद् निषूर्य देहस्तामो दिवमारोहत् ॥८॥

उत् केतनां वृहता देव आगृभर्पायुक् तयोऽग्नि ज्योतिरश्वेत् ।

द्विपः सुपुर्णः स धीरो व्यरुक्पददतिः पुनो सुपनानि त्रिधा ॥९॥

उद्यन् रश्मीना तेषु त्रिधा रूपार्थि पुप्यति ।

उमा संमुद्रौ कर्तुना वि गोप्ति सर्वस्तोऽक्रान् परिभूभ्रान्तमानः ॥१०॥ {७}

पूर्वापर चरतो माययौ शिशू पीडन्तौ परि यातो अर्ध्वनम् ।

विश्वान्यो सुपना निषर्ते ईरप्यैरन्यं हरितो वहन्ति ॥११॥

दिवि स्वातिरधारयत् सूर्या मासांय कर्मिणे । त एषि सुधृतस्तपन् विशा भूतावपाकशब्द ॥१२॥
 उमापन्नो सर्गमसि वृत्तः संभूतरोनिव । नन्वेवंतद्वितः पुण ब्रह्म देवा अमी विदुः - ॥१३॥
 यत् समुद्रमलं श्रितं तद् सिंघासति सूर्यः । अर्धरास्य विवर्तो महान् पूर्वभाषणस्यः ॥१४॥
 तं समाप्नोति जूतिभिस्ततो नापं चिकित्सति । वेनाएवस्य मवं देवानां नावं रुन्धते ॥१५॥
 बहु रूपं ज्ञातव्यं देवं पंडन्ति केनचः । इत्ये विशांय सूर्यम् ॥१६॥
 अप स्ये ज्ञापयौ यत् नरंश्रा यन्त्यस्तुमिः । सूर्याय विश्वचंचसे ॥१७॥
 अर्धभ्रमस्य केनचो वि रययो जनीं अर्धु । भ्रान्तो अमर्षो यया ॥१८॥
 त्रिपिर्विचदंशोतो व्योतिष्कदंसि सूर्य । विभुमा भोसि रोशन ॥१९॥
 प्रत्यद् देवानां विश्वः प्रत्यद्वदंति मनुषीः । प्रत्यद् विश्वं स्वर्दिशे ॥२०॥ {=}
 येना पायकु चर्चमा स्तुरयन्तं जनीं अर्धु । त्वं वरुण परपति ॥२१॥
 पि शोमेषि रजस्तुष्यद्विर्मोको अस्तुमिः । पर्यन् जन्मानि सूर्य ॥२२॥
 सुत त्वां इतिो स्ये वंनि देव सूर्य । शोचिर्वंशं विचसुष्य ॥२३॥
 अयुक्त सुत शुभ्युषः सूर्यो रयस्य नृपमः । शर्मिणीति स्वर्पुत्रिभिः ॥२४॥
 रोहितो दिवमारुह्य सर्वसा तपुषी । स योनिमैति स ते जायते पुनः स देवानामर्षितिविभूष ॥२५॥
 यो विश्वचर्षिद्वित विश्वतोऽस्तुतो यो विश्वतस्याविरुत विश्वतस्तपः । ॥२६॥
 स बाहुभ्यां भरति स पर्वतयोर्वावृषिो जनयन् देव तर्कः ॥२७॥
 एकपाद् द्विपदो भूयो वि चक्रमे द्विपाद् त्रिपादमभ्येति पञ्चात् ।
 द्विपाद् पट्पदो भूयो वि चक्रमे त एकपदस्तुन्वं सभासते ॥२८॥
 अतन्द्रो मास्वन् इतिो मदास्वाद् दे रूपे कृणुते रोचमानः ।
 केतुमानुषस्तर्हमानो रजोमि विशा अदित्य प्रयतो ॥ गोति ॥२९॥
 ययमहो भोसि सूर्य पडादित्य महो अंगि । महांस्ते महुतो संदिमा रयमादित्य महो अंगि ॥३०॥
 रोचसे दिवि रोचसे अन्तरिक्षे पर्वद् अयिष्यां रोचसे रोचसे अप्सवर्हन्तः ।
 उमा समुद्री रुच्य व्यापिष देवो देवासि मदिपः स्वाजित् ॥३१॥ {६}
 अरोर परस्तात् अयंनो व्याप्य आश्रयिष्वित् पवयन् पवद्भः ।
 दिष्णुर्विचिन्तः शर्वसाधितिष्ठन् प्र केतुनां सहस्रे विश्वमेजत् ॥३२॥

चित्रमिदं त्वान् मंहिषः सुपर्ण आरोचयन् रोदसी अन्तरिक्षम् ।

अद्वोराये परि पश्य वसाने प्रास्य विद्यां तिरतो धीर्माणि ॥३२॥

तिग्मो विभ्राजन् तन्वं शिशोःनोऽङ्गमाप्तः प्रवतो रराषः ।

उपोतिभ्यान् पृथो मंहिषो वयोधा विन्वा अस्पात् प्रदिशुः कल्पमानः ॥३३॥

चित्रं देवानां केतुरनीकं उपोतिभ्यान् प्रदिशुः स्रप उद्यन् ।

दिवक्त्रोऽति दुष्टैस्तमैति विधातारीद् दुरितानि शुक्रः ॥३४॥

चित्रं देवानां सुदगादनीकं चक्षुर्मिप्रस्य वरुणस्याधोः ।

आप्राध् द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं स्रप आत्मा जगत्स्तुष्टुपर्ण ॥३५॥

उद्या पतन्तमहर्ण सुपर्ण मध्ये दिवस्तरणिं भ्राजमानम् ।

पर्याप्त रवा सधितार् यथापुरजलं उपोतिर्मेदविन्दुदक्षिः ॥३६॥

दिवस्त्रुष्टे धारमानं सुपर्णमर्दिस्थाः पुत्रं नायकाम् उषं यामि श्रुतः ।

स नः स्रप प्र तिर दीर्घमाधुर्मा रिषाम तुमतौ तं स्नाम ॥३७॥

सुहृन्नाहर्णं विषतावस्य पृथो हरेईसस्य पर्वतः स्तुर्मम् ।

स देवानस्तर्वास्तुष्टुपदं सुपर्यन् याति सुवनानि विश्वं ॥३८॥

रोहितः क्लृप्तो अमवद् रोहितोऽर्थं प्रजापतिः । रोहितो मृगानां हृत् रोहितः स्वर्गमरत् ॥३९॥

रोहितो क्लृप्तो अमवद् रोहितोऽस्पतपद् दिवम् । रोहितो रश्मिभिर्भूमिं समुद्रयन् संचरद् ॥४०॥ { १० }

सर्वा दिशुः समचरद् रोहितोऽर्थं पतिर्दिवः । दिवं समुद्रमाद् भूमिं सर्वं भूतं च रचति ॥४१॥

आरोहन्मृगो वृद्धतीरतन्द्रो द्वे रूपे कृण्वते रोचमानः

चित्रमिदं त्वान् मंहिषो वतन्नाया यवतो क्लृप्तमि यद् विभर्ति । ॥४२॥

अमवद् रोहितोऽर्थं पतिर्दिवः । दिवं समुद्रमाद् भूमिं सर्वं भूतं च रचति ॥४३॥

पृथिवीशो मंहिषो नार्चमानस्य ग्रातुरदब्धचक्षुः परि विश्वं वधुव ।

विश्वं संपरपन्तुविदत्रो यनेत्र इदं शृणोतु यदुदं ब्रवीमि ॥४४॥

पर्वस्य महिमा पृथिवी संयुद्धं उपोतिषा विभ्राजन् परि पामन्तरिक्षम् ।

स्रप संपरपन्तुविदत्रो यनेत्र इदं शृणोतु यदुदं ब्रवीमि ॥४५॥

अयोध्याभिः सुमिधा जनानां प्रति देवुर्मिवापृथीमुपासम् ।

यद्वा इव प्र व्यापुजिहानाः प्र गानवः सिद्धते नाकुमर्य ॥४६॥ { ११ } { २१ }

॥३॥ अग्नि—अग्निः ॥ देवता—अथर्ववेदः, रोहितः, अग्निः ॥ अन्तः—१, १६, १८, २१ अष्टपदाऽऽकृतिः ;

१ पदपदा भुक्तिरिति ; २ पदपदाभिति ; ३ पदपदाभितिशान्तरसमी धुति ; ४, ५ समपदा वाक्यादिराकृष्टसमी

महति । ० सप्तपदाऽनुबन्धोऽतिष्ठति , ८, २०, २२ पदपदाव्यष्टि , १-१२ सप्तपदा भुरिगतिधृति ।

१३, १४, १३, २५ आष्टपदा विवृतिः; १५ सप्तपदा त्रिभुदविवृतिः; १७, २४ सप्तपदा कृतिः

१६ अष्टपदः। भुरिषाहृतिः, २६ त्रिष्टुप् ॥

य इमे धावापृथिवीं लुजान् यो द्रुपि कृत्वा सुवेनानि वस्ते ।

यदिमन् चियन्ति श्रदिशः पद्वर्याप्याः पंतद्धो अर्नु विचारक्रीति ।

तस्य हेतुस्य कृद्ध्यस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।

11211

उद् वैषय रोहित म विंसीदि घण्टायस्य प्रति सुम्भ पाशान्

यस्माद् भाता भवतथा परंते यस्मात् समदा अर्थि विवरन्ति

तस्य देयस्य ब्रह्मस्यैतदागो य एवं विद्महि प्रात्यक्षं जिनादि ।

11211

उद् वेपय रोहित प्र किंतीदि मय्यस्य प्रनि मुञ्च पाशान्

यो नारप्यति प्राणप्यति यस्मात् प्राणान्ति अर्पणानि विश्वा ।

तस्य देयस्य पञ्चस्यैतदागो य एवं विट्तांसं ब्राह्मणं गिनानि

11311

उद् वैष्य रोहित प्र सिंहीति प्रत्यक्षस्य प्रति मुन्व पाशान्

यः प्राणेन ध्यानापथिनी तर्ह्यस्यप्राणेत समदध्वं जठरे यः विपतिं ।

सस्यं देवर्ष्यं कृत्स्नैतदागो अ एवं विदमं मादमं जिनानि

11211

उच्चैः शेषप रोहित प्र सिंहीदि अक्षय्यस्य प्रति मूष्य पायान्

परिमल विराट परमेशी प्रजापतिरिति। अथः सा प्रहसया शिलः ।

यः परस्व प्राणं परमस्य तेन आददे ।

तस्य देवस्य गच्छस्यैवदागो य एवं विद्वान् साक्षात् विवर्ति

45611

उद् वैष्य रोदितु प्र लिखीहि आक्षय्यस्य भर्ति सुख्य पाथान्

पश्चिन् पद्वीः पञ्च दिशो अर्धं शिवायतेषु आपो यज्ञस्य प्रयोऽध्वराः ।

यो भन्तरा रोदसी कुद्वयजुष्वन्त ।

तस्मिन् देयस्य मृदस्यैतदागो य एवं विद्वांसि ब्राह्मणं जिनाति

उद् येषम रोहितं प्र सिंघोदि मद्राज्यस्य शक्तिं मुञ्च पाशानि

यो अज्ञादो अन्नपनिर्मितेषु अन्नैषु स्पर्तितः यः । सूतो भक्षित्वा भुवनस्य यस्पर्तिः ।

तस्य हेयस्य शुद्धस्य तदागो य एवं चिद्विस्तं वादस्य निनाति

1171

अहोरात्रैर्निमित्तं विशदंश्च त्रयोदशं मासं यो निर्ममिषीति ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥८॥

कृष्णं निपानं हरयः सुपर्णा अपो वर्मान् दिव्यसुतं पतन्ति । त आष्ववृन्तसर्दनाहतस्य ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥९॥

यत्तु सै युद्धं कंदप रोचनस्य यत् संहितं पुंशूजं विद्यमानु । यस्मिन्सर्व्या अपिप्ताः सप्त साकम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१०॥ { १२ }

बृहदेनमनु वस्ते पुस्तार्दु रयन्तरे प्रति युद्धाति पश्चात् । व्योतिर्वसन्ति सवुत्तर्मादम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥११॥

पुहद्वन्मतेः पुन आसीद् रयन्तुस्मन्मनुः सर्वले सुधीर्षी । यद् रोहितुमर्जमयन्त देवाः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१२॥

स वरुणः सायमसिर्मेयति स मित्रो र्ववति प्रातर्हवम् ।

स संविता मूरयान्तरिक्षेण याति स इन्द्रो भूत्वा तपति मध्यतो दिवम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१३॥

सहस्राक्षप विपतावस्य पक्षी हरैर्हयस्य पततः स्वर्गम् ।

स देवान्सर्पान्गुरंस्त्युपदधं खं परक्यं याति भुवनेन विक्षी ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१४॥

अयं स देवो अप्यतन्तः सहस्रमूलः प्रकशाको अत्रिः । य इदं विश्वं भुवनं जनानं ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१५॥

शुकं वरुन्ति हरयो रघुध्मदौ देवं दिवि चर्षसा आजमानम् ।

यस्योष्णी दिव्यं तन्वैस्तप्यन्तर्वाद् सुवर्णैः परैर्यं मावि ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥१६॥

येनादित्यान् हरितः सुवर्णैश्च येन यज्ञेन बहो यन्वि ब्रजानन्तः । यदेकं ज्योतिर्विदुषा विभाति ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं ॥ विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥१७॥

सुप्तं शुक्लन्ति रथमेकैचत्रयेऽग्रे अश्वौ बहवि सुप्तनामा ।
जिनाति अश्वमजरमनरं यज्ञेना विद्वां शुक्लार्चिं तृषुः ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥१८॥

अष्टुषा पुच्छो पंढरि वार्तिरुग्रः पिता देवानां जनिता मंतीनाम् ।
अतस्य तन्तुं मनसा निमानः सर्वा दिशोः परते मातरिणां ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥१९॥

सुप्तपञ्चं तन्तुं प्रदिशोऽग्रे सर्वां जन्तर्गापुष्पामृत्तस्य गोर्धे ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
तद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२०॥ { १३ }

निवृत्तचित्तोऽमुषो ह तिस्रस्त्रिंशो रजसि दिवो अद्भ विष्टः ।
मिथा ते भवे त्रेधा जनित्रं त्रेधा देवानां जनिमानि विष्ट ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२१॥

रि य श्रीर्लोहिं प्रविष्टो जाममान् आ नमूद्रमर्दधादन्तरिक्षे ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२२॥

तमग्ने जतुभिः केतुर्भिर्दितोर्ध्वः सर्षिद्भ उर्ध्वोत्तया द्विवि ।
निमग्माधिन्मरुतः पुत्रिमातरो यद् रोहितमननपन्त देवस्य ।
तस्य देवस्य जुह्वस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनाति ।
उद् वैषय रोहितं प्र विंशीहि ब्रह्मण्यस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२३॥

य आस्मदा बलदा वस्य विषं उपसर्तते ग्रक्षिपं यस्य देवाः । योऽस्येष्टो द्विवदो यश्चतुष्पदः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदाशो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं निपाति ।

उद् वेपय रोहितं य विधीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥२४॥

एकपाद् द्विवदो भूयो वि चक्रते ह्येषात् त्रिपादमस्येति पञ्चात् ।

चतुष्पाचक्रे द्विपादमभिरुरे संपर्ययन् पदक्रिष्टुपतिष्ठमानः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदाशो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं निपाति ।

उद् वेपय रोहितं य विधीहि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥२५॥

कृष्णापाः पुरो अर्हन्तो राश्यां वृत्तोऽज्ञावत् ।

स तु यामधि रोहति कुरो कुरो रोहतिः

॥२६॥ { १४ } { ३१ }

॥४ (१)॥ अग्नि—ब्रह्मा ॥ देवता—वस्यस्यस्य ॥ मन्त्रः—१-११ आशापयानुपुद्ग (३-७ शिवमिश्रितवस्योक्तमेव) ;

१२ विद्वद् यामधी १३ आशुपुं विधाय ॥

स येति सन्निवा स्वर्द्धिबस्पृष्टेऽनुष्ठाकेणत्

॥१॥

रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥२॥

स धाता स त्रिपुर्ता स पापुर्नभ उच्यते ॥ रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३॥

सोऽयमा स परंशुः स क्रुद्धः स मंदादेवः । रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥४॥

सो अग्निः स उ सूर्यः स उ एष महान्यमः । रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥५॥

त वृत्ता उर्ध्वं तिष्ठन्त्येकेषांर्षांषो युवा दश । रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥६॥

पञ्चात् प्राञ्च आ तन्मन्ति यदुदेति वि भासति । रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥७॥

तस्यैव नारतो गुणः स येति शिवपाकृतः

॥८॥

रश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥९॥

तस्यैव नव कोशा विष्टम्मा नन्धा द्विवाः

॥१०॥

स प्रजाम्यो वि परमति यत् प्रणति यच्च न

॥११॥

तमिदं निर्गतं सद्गुः स एष एक एकवृदेक एव

॥१२॥

एते अस्मिन् देवा एकवृत्तौ भवन्ति

॥१३॥ { १५ }

॥४ (२)॥ अग्नि—ब्रह्मा ॥ देवता—वस्यस्यस्य ॥ मन्त्रः—१२ सूरिक् सप्तो विष्टुः १३ आशुपुं पद्वि १४, १५ ॥

आशापयानुपुद्ग १०, ११ आशुपुं यामधी, १२ विद्वद् यामधी, १३ आशुपुं विधाय (१४-२१ य पृथग्विष्टोक्तमेव) ॥

कीर्तिश्च यशश्चाम्यंश्च नभसं ब्राह्मणवर्चसं चार्धं चाभावं च

॥१४॥

य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१५॥
न द्वितीयो न तृतीयश्चतुर्थो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१६॥
न पञ्चमो न षष्ठः सप्तमो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१७॥
आष्टमो न नवमो दशमो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१८॥
स त्रयस्त्रै वि परपति यत्र प्राणति यत्र न । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१९॥
तस्मिदं निर्गतं राहुः स एव एक एकवृदेक एव । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२०॥
सर्वे अस्मिन् देवा एकवृत्तौ भवन्ति । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२१॥ { १६ }
॥४ (३)॥ अति.— अक्षा ॥ देवता—अपराजित ॥ कन्वा—१२ सुविद् अजायता निवृत्त (य एतं देवमेकवृत्तं वेदं) ॥ २३ अर्को गायत्री ॥ २४ आसुरी गायत्री ॥ २५ एकपदा-आसुरी गायत्री ॥ २६ अर्को गायत्री ॥ २७, २८ आजायता निवृत्त ॥	
अक्षं च तपश्च स्मृतिश्च यश्चास्मैश्च नमश्च आजायतयश्च न चार्जु चार्जु च ।	
य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२२॥
भूतं च भव्यं च भुद्धा च रुचिश्च स्युर्गन्धं स्युधा च	॥२३॥
य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२४॥
स एव वृत्तः सोऽवृत्तं सोऽवृत्तं स रत्नः	॥२५॥
स रुद्रो यंमुपनिर्गमदेव नमोवाके वपदकरोऽनु संहितः	॥२६॥
अस्येमे सर्वे प्रातश्च तत्र अशिर्षमासते	॥२७॥
वस्त्राम् सर्वा नर्वत्रा वर्षे अमर्षमासते	॥२८॥ { १७ }
४५(४)॥ अति.— अक्षा ॥ देवता—अपराजित ॥ कन्वा—१६, २३, २८, ४०, ४२ आसुरी गायत्री ॥ २९, ३२, ३६, ४२ आजायता निवृत्त ॥ ३३ विराट् गायत्री ॥ ३४, ३७, ३८ सामन्वित्य ॥ ४३ सासु वृद्धौ ॥ ४४ गायत्री गायत्री ॥ ४५ सामन्वित्य ॥	
स वा अर्द्धाजायत तस्माद्विरजायत	॥२९॥
स वै राजा अजायत तस्माद् राष्ट्रिरजायत	॥३०॥
स आ अन्तरिक्षादजायत तस्मादन्तरिक्षमजायत	॥३१॥
स वै वायोरेजायत तस्माद् वायुरजायत	॥३२॥
स वै दिवोऽजायत तस्माद् द्यौरदजायत	॥३३॥
स वै दिव्योऽजायत तस्माद् दिव्योऽजायत	॥३४॥
स वै भूमिरेजायत तस्माद् भूमिरेजायत	॥३५॥
स वा अग्निरेजायत तस्मादग्निरेजायत	॥३६॥

स वा अद्भयोऽजायत तस्मादायोऽजायन्त	॥३७॥
स वा अद्भयोऽजायत तस्मादायोऽजायन्त	॥३८॥
स वा अद्भयोऽजायत तस्माद् यद्भोऽजायत	॥३९॥
स यद्भस्तस्य यद्भः स यद्भस्य शिरस्तुतम्	॥४०॥
स स्तेनयति स नि द्योतते म उ अस्मानमस्पति	॥४१॥
धापायं वा भद्राय वा पुर्णपासासुराय वा	॥४२॥
यद्भो कृष्णोप्योर्ध्वार्ध्वा वर्षाणि भद्रया यद्भो जन्ममर्षिपुत्रः	॥४३॥
तातोस्ते भययन् महियोयो ते तुभ्यः शतम्	॥४४॥
उपो ते यद्भे यद्भानि यदि कासि न्यपि बुद्धय	॥४५॥ { १८ }

॥४४॥ अ० — यद्भः ॥ ३८१ — अस्मानम् ॥ अन्तः — ४६ अस्मुरी सायनी, ४७ भयमध्या सायनी, ४८ तातापुण्यासः, ४९ विष्णुतामसी दृढनी ॥

४० विष्णुतामसी दृढनी, ४० अस्मान्पासासुराय, ४१ विष्णुतामसी दृढनी (४०, ४१ अस्मते कृष्णपासासुरायैत्यस्य योऽन्तेय) ॥

भूयानिन्द्रो नमुराद् भूयानिन्द्रमि सुपुत्र्यः	॥४६॥
भूयानराग्याः शच्याः पतिस्त्वर्षिन्द्रानि त्रिभुः प्रभूरिति त्योर्षास्महे वयम्	॥४७॥
नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत	॥४८॥
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥४९॥
अन्मो अमो महः सः इति त्योर्षास्महे वयम् । नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत ।	
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥५०॥
अन्मो अमो महः सः इति त्योर्षास्महे वयम् । नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत ।	
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥५१॥ { १९ }

॥४९॥ अ० — यद्भः ॥ ३८१ — अस्मानम् ॥ अन्तः — ४१, ४२ अस्मान्पासासुराय (अस्मते कृष्णपासासुरायैत्यस्य योऽन्तेय), ४३ विष्णुतामसी दृढनी, ४४ अस्मान्पासासुराय, ४५ विष्णुतामसी दृढनी ॥

उरुः पुपुः गुभूर्धन इति त्योर्षास्महे वयम् । नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत ।	
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥५२॥
प्रयो यरो द्यावी लोक इति त्योर्षास्महे वयम् । नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत ।	
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥५३॥
मन्दसुखिदंभुः संयदगुरावदंभुमिति त्योर्षास्महे वयम् ।	॥५४॥
नर्मस्ते अस्तु परयत् परयं वा परयत	॥५५॥
अन्नाद्येन यशसा तेजसा प्राश्रण्यर्चयेन	॥५६॥ { २० } { ४१ }

॥ इति ययोदहं अयं सप्तमम् ॥

अथ चतुर्दशं काराडम्

॥१॥ चरि.—सावित्री धुरी ॥ देवता—आद्य, १-२ सोमः; ३-२२ विवाहः; २३ सोमादी, २४ चन्द्रमाः, २५, २६ मन्वन्त-संस्कारमोचनम्, २७, २८-६४ विवाहसम्प्रापः ॥ चन्द्र.—१-१३, १४-१८, २१, २२-२८, ३०, ३१, ३२, ३३-४४, ४५, ४६, ४७, ४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९, ८०, ८१, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००, १०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८, १०९, ११०, १११, ११२, ११३, ११४, ११५, ११६, ११७, ११८, ११९, १२०, १२१, १२२, १२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८, १२९, १३०, १३१, १३२, १३३, १३४, १३५, १३६, १३७, १३८, १३९, १४०, १४१, १४२, १४३, १४४, १४५, १४६, १४७, १४८, १४९, १५०, १५१, १५२, १५३, १५४, १५५, १५६, १५७, १५८, १५९, १६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६५, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, १८१, १८२, १८३, १८४, १८५, १८६, १८७, १८८, १८९, १९०, १९१, १९२, १९३, १९४, १९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००, २०१, २०२, २०३, २०४, २०५, २०६, २०७, २०८, २०९, २१०, २११, २१२, २१३, २१४, २१५, २१६, २१७, २१८, २१९, २२०, २२१, २२२, २२३, २२४, २२५, २२६, २२७, २२८, २२९, २३०, २३१, २३२, २३३, २३४, २३५, २३६, २३७, २३८, २३९, २४०, २४१, २४२, २४३, २४४, २४५, २४६, २४७, २४८, २४९, २५०, २५१, २५२, २५३, २५४, २५५, २५६, २५७, २५८, २५९, २६०, २६१, २६२, २६३, २६४, २६५, २६६, २६७, २६८, २६९, २७०, २७१, २७२, २७३, २७४, २७५, २७६, २७७, २७८, २७९, २८०, २८१, २८२, २८३, २८४, २८५, २८६, २८७, २८८, २८९, २९०, २९१, २९२, २९३, २९४, २९५, २९६, २९७, २९८, २९९, ३००, ३०१, ३०२, ३०३, ३०४, ३०५, ३०६, ३०७, ३०८, ३०९, ३१०, ३११, ३१२, ३१३, ३१४, ३१५, ३१६, ३१७, ३१८, ३१९, ३२०, ३२१, ३२२, ३२३, ३२४, ३२५, ३२६, ३२७, ३२८, ३२९, ३३०, ३३१, ३३२, ३३३, ३३४, ३३५, ३३६, ३३७, ३३८, ३३९, ३४०, ३४१, ३४२, ३४३, ३४४, ३४५, ३४६, ३४७, ३४८, ३४९, ३५०, ३५१, ३५२, ३५३, ३५४, ३५५, ३५६, ३५७, ३५८, ३५९, ३६०, ३६१, ३६२, ३६३, ३६४, ३६५, ३६६, ३६७, ३६८, ३६९, ३७०, ३७१, ३७२, ३७३, ३७४, ३७५, ३७६, ३७७, ३७८, ३७९, ३८०, ३८१, ३८२, ३८३, ३८४, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८, ३८९, ३९०, ३९१, ३९२, ३९३, ३९४, ३९५, ३९६, ३९७, ३९८, ३९९, ४००, ४०१, ४०२, ४०३, ४०४, ४०५, ४०६, ४०७, ४०८, ४०९, ४१०, ४११, ४१२, ४१३, ४१४, ४१५, ४१६, ४१७, ४१८, ४१९, ४२०, ४२१, ४२२, ४२३, ४२४, ४२५, ४२६, ४२७, ४२८, ४२९, ४३०, ४३१, ४३२, ४३३, ४३४, ४३५, ४३६, ४३७, ४३८, ४३९, ४४०, ४४१, ४४२, ४४३, ४४४, ४४५, ४४६, ४४७, ४४८, ४४९, ४५०, ४५१, ४५२, ४५३, ४५४, ४५५, ४५६, ४५७, ४५८, ४५९, ४६०, ४६१, ४६२, ४६३, ४६४, ४६५, ४६६, ४६७, ४६८, ४६९, ४७०, ४७१, ४७२, ४७३, ४७४, ४७५, ४७६, ४७७, ४७८, ४७९, ४८०, ४८१, ४८२, ४८३, ४८४, ४८५, ४८६, ४८७, ४८८, ४८९, ४९०, ४९१, ४९२, ४९३, ४९४, ४९५, ४९६, ४९७, ४९८, ४९९, ५००, ५०१, ५०२, ५०३, ५०४, ५०५, ५०६, ५०७, ५०८, ५०९, ५१०, ५११, ५१२, ५१३, ५१४, ५१५, ५१६, ५१७, ५१८, ५१९, ५२०, ५२१, ५२२, ५२३, ५२४, ५२५, ५२६, ५२७, ५२८, ५२९, ५३०, ५३१, ५३२, ५३३, ५३४, ५३५, ५३६, ५३७, ५३८, ५३९, ५४०, ५४१, ५४२, ५४३, ५४४, ५४५, ५४६, ५४७, ५४८, ५४९, ५५०, ५५१, ५५२, ५५३, ५५४, ५५५, ५५६, ५५७, ५५८, ५५९, ५६०, ५६१, ५६२, ५६३, ५६४, ५६५, ५६६, ५६७, ५६८, ५६९, ५७०, ५७१, ५७२, ५७३, ५७४, ५७५, ५७६, ५७७, ५७८, ५७९, ५८०, ५८१, ५८२, ५८३, ५८४, ५८५, ५८६, ५८७, ५८८, ५८९, ५९०, ५९१, ५९२, ५९३, ५९४, ५९५, ५९६, ५९७, ५९८, ५९९, ६००, ६०१, ६०२, ६०३, ६०४, ६०५, ६०६, ६०७, ६०८, ६०९, ६१०, ६११, ६१२, ६१३, ६१४, ६१५, ६१६, ६१७, ६१८, ६१९, ६२०, ६२१, ६२२, ६२३, ६२४, ६२५, ६२६, ६२७, ६२८, ६२९, ६३०, ६३१, ६३२, ६३३, ६३४, ६३५, ६३६, ६३७, ६३८, ६३९, ६४०, ६४१, ६४२, ६४३, ६४४, ६४५, ६४६, ६४७, ६४८, ६४९, ६५०, ६५१, ६५२, ६५३, ६५४, ६५५, ६५६, ६५७, ६५८, ६५९, ६६०, ६६१, ६६२, ६६३, ६६४, ६६५, ६६६, ६६७, ६६८, ६६९, ६७०, ६७१, ६७२, ६७३, ६७४, ६७५, ६७६, ६७७, ६७८, ६७९, ६८०, ६८१, ६८२, ६८३, ६८४, ६८५, ६८६, ६८७, ६८८, ६८९, ६९०, ६९१, ६९२, ६९३, ६९४, ६९५, ६९६, ६९७, ६९८, ६९९, ७००, ७०१, ७०२, ७०३, ७०४, ७०५, ७०६, ७०७, ७०८, ७०९, ७१०, ७११, ७१२, ७१३, ७१४, ७१५, ७१६, ७१७, ७१८, ७१९, ७२०, ७२१, ७२२, ७२३, ७२४, ७२५, ७२६, ७२७, ७२८, ७२९, ७३०, ७३१, ७३२, ७३३, ७३४, ७३५, ७३६, ७३७, ७३८, ७३९, ७४०, ७४१, ७४२, ७४३, ७४४, ७४५, ७४६, ७४७, ७४८, ७४९, ७५०, ७५१, ७५२, ७५३, ७५४, ७५५, ७५६, ७५७, ७५८, ७५९, ७६०, ७६१, ७६२, ७६३, ७६४, ७६५, ७६६, ७६७, ७६८, ७६९, ७७०, ७७१, ७७२, ७७३, ७७४, ७७५, ७७६, ७७७, ७७८, ७७९, ७८०, ७८१, ७८२, ७८३, ७८४, ७८५, ७८६, ७८७, ७८८, ७८९, ७९०, ७९१, ७९२, ७९३, ७९४, ७९५, ७९६, ७९७, ७९८, ७९९, ८००, ८०१, ८०२, ८०३, ८०४, ८०५, ८०६, ८०७, ८०८, ८०९, ८१०, ८११, ८१२, ८१३, ८१४, ८१५, ८१६, ८१७, ८१८, ८१९, ८२०, ८२१, ८२२, ८२३, ८२४, ८२५, ८२६, ८२७, ८२८, ८२९, ८३०, ८३१, ८३२, ८३३, ८३४, ८३५, ८३६, ८३७, ८३८, ८३९, ८४०, ८४१, ८४२, ८४३, ८४४, ८४५, ८४६, ८४७, ८४८, ८४९, ८५०, ८५१, ८५२, ८५३, ८५४, ८५५, ८५६, ८५७, ८५८, ८५९, ८६०, ८६१, ८६२, ८६३, ८६४, ८६५, ८६६, ८६७, ८६८, ८६९, ८७०, ८७१, ८७२, ८७३, ८७४, ८७५, ८७६, ८७७, ८७८, ८७९, ८८०, ८८१, ८८२, ८८३, ८८४, ८८५, ८८६, ८८७, ८८८, ८८९, ८९०, ८९१, ८९२, ८९३, ८९४, ८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९, ९००, ९०१, ९०२, ९०३, ९०४, ९०५, ९०६, ९०७, ९०८, ९०९, ९१०, ९११, ९१२, ९१३, ९१४, ९१५, ९१६, ९१७, ९१८, ९१९, ९२०, ९२१, ९२२, ९२३, ९२४, ९२५, ९२६, ९२७, ९२८, ९२९, ९३०, ९३१, ९३२, ९३३, ९३४, ९३५, ९३६, ९३७, ९३८, ९३९, ९४०, ९४१, ९४२, ९४३, ९४४, ९४५, ९४६, ९४७, ९४८, ९४९, ९५०, ९५१, ९५२, ९५३, ९५४, ९५५, ९५६, ९५७, ९५८, ९५९, ९६०, ९६१, ९६२, ९६३, ९६४, ९६५, ९६६, ९६७, ९६८, ९६९, ९७०, ९७१, ९७२, ९७३, ९७४, ९७५, ९७६, ९७७, ९७८, ९७९, ९८०, ९८१, ९८२, ९८३, ९८४, ९८५, ९८६, ९८७, ९८८, ९८९, ९९०, ९९१, ९९२, ९९३, ९९४, ९९५, ९९६, ९९७, ९९८, ९९९, १०००. ॥

सुत्वेनोत्तमिता भूमिः सूर्योत्तमिता यौ । सुत्वेनादित्यास्त्विष्टान्ति दिवि सोमो आर्धं धितः ॥१॥
 सोमेनादित्या पुत्तिनः सोमेन पृथिवी मरी । अयो नवत्राणामेषामुपस्ये सोम आर्धकः ॥२॥
 सोमं मन्पते पवित्रान् यत् संपिबन्त्योर्ध्वधिम् । सोमं यं ब्रह्मणो विदुर्न सत्त्वाभ्राति पार्थिवः ॥३॥
 यत् स्या सोम मुपिबन्ति तत्त आ ध्यायसे पुनः । क्षामुः सोमस्य रक्षिता सर्मानो मासु आकृतिः ॥४॥
 आच्छादयानेर्गुपितो पार्थिवः सोम रक्षितः । प्राञ्जामिच्छामवन् विष्टसि न वै अभाति पार्थिवः ॥५॥
 चित्तिरा उपपार्थिवं चक्षुरा अभ्यर्जनम् । धीर्भूमिः कोश आसीद् यदयात् सूर्यो पार्थिवम् ॥६॥
 रैभ्यासीदनुदेवी नारायणी म्योचनी । सूर्योया मुद्रमिद् शातो वार्थयेति पर्विष्कृता ॥७॥
 स्तोमा आसन् मत्तिधयः कुशिरं छन्द ओपराः । सूर्योया अग्निना वराभिरासीत् सुरोगवः ॥८॥
 सोमो यधुपुरं यधुश्चिनास्तामुमा वरा । सूर्यो यत् पत्ये र्शसन्तीं मनसा सतिताददात् ॥९॥
 मनो अस्या अन्न आसीद् धीरासीदुत्त च्छुदिः । शुश्रूषन्द्वाहावास्तां यदयात् सूर्यो पार्थिवम् ॥१०॥ [१]
 शुश्रूषामाभ्यामभिर्हितौ भार्गो ते सामनर्विताम् । ओर्ध्वं ते चक्रे औस्ता दिवि पन्यावरावरः ॥११॥
 शुचीं ते मने यात्पा व्यानो अक्ष आर्हताः । अग्नौ मनस्मयं सूर्योर्नोदत्त श्रुती पर्विष् ॥१२॥
 सूर्योया वदुतः प्रागोत् सविता यमपासुजत् । मुधासु इत्यन्ते गावः पत्युनीषु स्युदिते ॥१३॥
 पदक्षिना पुच्छमानमर्यातं त्रिजुनेन वदुत सूर्योयाः । कैर्न चर्कं यामासीत् कट्टेष्वाप सत्ययुः ॥१४॥
 यदयात् शुभस्पती धरेयं सूर्योर्ध्वम् । विनो देवा अनु तद् वामनानन् पूत्रः पितरमवृत्तौ पुत्रा ॥१५॥
 दे ते चक्रे सूर्ये ब्रह्मणो धृतया विदुः । अथैकं चक्रं यद् गुह्यं तद्वद्वान्य इदं विदुः ॥१६॥

अयेमर्षा यजामहे सुवन्धुं बन्धुर्वेदमम् । त्वारुहमिव बन्धनात् प्रेतो ह्यन्वामि नाहृतः ॥१७॥

प्रेतो ह्यन्वामि नाहृतः सुवन्धुमहृतंकरम् । ययेयमिन्द्र मोदयः सुवन्धु सुयगावति ॥१८॥

प्र त्वा ह्यन्वामि धरुणस्य पाशाद् येन त्वारब्धनात् सविता सुशेवाः ।

धृतस्य योनौ मुकुतस्य लोके स्योनं तं अस्तु सुहृदमलायै ॥१९॥

भगस्त्वेतो मयत् हस्तद्वलामिनो त्वा प्र वेदतां स्येन ।

गृहान् गच्छ गृहपंत्नी ययामो भूमिनी त्वं विदयमा वंदामि ॥२०॥ { २ }

बुध शिषं प्रजापैं से समृष्यतामस्मिन् गृहे गार्हपत्याय जामृदि ।

यना पत्या तन्वंतुं सं सृष्टुश्चाप जिर्विर्विदधमा वंदामि ॥२१॥

इविम स्तं मा वि पौष्टं विश्वमायुर्व्यरुतम् । कीडन्ती पुत्रैर्वर्षभिर्भेदमानी स्वस्त्यै ॥२२॥

पूर्वापरं चरतो माययैतो शिशू कीडन्ती परिं यातोऽर्णवम् ।

विश्वान्यो धर्षना विश्वं अर्हन्त्यो विदधंजायसे नवः ॥२३॥

नर्षानयो मयति जार्वमानोऽहो केतुरुपसन्निप्यमम् ।

भ्रातं देवेभ्यो वि वधास्यामम् प्र वेन्द्रमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥२४॥

परां देहि शामुर्ष्यं अश्वभ्यो वि मजा वसुं । कुर्याप पृथ्वीं धृत्वा जाया विशते पतिम् ॥२५॥

नीललोहितं मयति कृत्वास्तक्रिर्ष्यं अमे । र्धन्ते अस्या ज्ञातयः पतिर्वन्धेषु वध्यते ॥२६॥

अरुलीला तुजर्षमति रुशोती प्रापयाम्नाया । पतिर्वद् वृष्णोर्ध्वं वासंस्तुः स्वमङ्गमम्भुते ॥२७॥

आशसन्नं विशांसनुमयौ अधिविक्रतेनम् । सूर्यायाः परम रुषाणि तानि अश्रोत शुम्भति ॥२८॥

तुष्टमेतत् कर्दमप्राष्ठयद् विपवनेतदचये । सूर्या यो व्रज्जा वेदु स इद् वार्ष्ण्यमरिति ॥२९॥

स इत् तद् स्योनं हरति व्रज्जा वासः सुमङ्गलम् ।

प्रायेषिचि यो अध्येति येन ज्ञाया न सिष्यति ॥३०॥ { ३ }

धुवं मयं सं भरतं समृद्धमृतं वदन्तावृत्तोयेषु ।

व्रक्षेणस्पते पतिमस्यै रैनम् चार्कं समलो वेदतु वान्धेताम् ॥३१॥

इहेदेसाय न पुरो गमायेमं गोघः प्रजयो वधयाय ।

शुर्वं यतीरुक्षियाः सोमवर्चसो विश्वं देवाः कश्चिद् वो मनोति ॥३२॥

इमं गोघः प्रजया सं विशायायं देवानां न विनाति मागम् ।

अस्मै धः पुषा मरुतश्च संधे अस्मै वो घाता सविता सुवाति ॥३३॥

अनृचा अर्चः सन्तु वन्द्यो येभिः सखायो यन्ति नो वरेणम् ।

सं भर्गेन समर्थम्मा सं धाता सृजतु वर्षसा ॥३४॥

यद्य वर्षो अलेपु सुरायां च यदाहितम् । यद् गोधूमिना वर्षस्तेनेमां वर्षसावतम् ॥३५॥

येन महान्नया जघनमधिना येन वा सुरा । येन वा अम्पयिच्यन्त तेनेमां वर्षसावतम् ॥३६॥

यो अग्निभ्यो दीदयद्वर्यन्तयं विप्राम् ईरते अध्वरेषु ।

अर्पा सपान्मधुमतीरपो दा पायिरिन्द्रो धामुधे धीर्वासान् ॥३७॥

इदमहं वशन्ते ग्रामं तैरुद्विषपोहामि । यो अद्रो रौचनस्तद्वद्वचामि ॥३८॥

आर्षेयं प्राक्प्राणः स्तर्पनीईरन्ववीरणीरुदेजन्वार्यः ।

अर्पय्यो अपि पर्येतु पूषन् प्रतीक्यन्ते अशुरो देवरश्च ॥३९॥

शं ते हिरण्यं शम्भुं सुमपापः शं मेधिर्मेवतु शं युगस्य तर्षे ।

शं तु आपाः श्रुतपवित्रा भवन्तु शम्भु पत्न्यां तन्धे सं सृष्टस्य ॥४०॥ [४]

स्ते रथस्य लेजन्तुः स्ते युगस्य शतक्रतो । अप्रालामिन्द्रु विष्णुराकृशुः सूर्यस्त्वचश्च ॥४१॥

आशासना सीमनुसं प्रजां सीमाभ्यं रुचिष्टु पत्युर्लवता भूरया सं नद्यास्त्रामुताय कम् ॥४२॥

यथा सिन्धुर्नदीनां सम्राज्यं सुपुत्रे पृथा । एषा त्वं सुम्राज्येधि पत्युर्स्तं पुरेस्य ॥४३॥

सुम्राज्येधि अशुरेषु सुम्राज्यस्य देवपुत्रे । ननान्दुः सुम्राज्येधि सुम्राज्यस्य अश्वया ॥४४॥

या अकृन्तुअर्चयन् यार्थं तस्मिन् या देवीरन्वीं अभितोऽयदन्त ।

तास्तान् जुरते सं ज्येयन्त्यावृष्यतीदं परं धस्तु वार्यः ॥४५॥

जीवं रुदन्ति वि नैवस्यभूरं दीर्घाम्नु प्रसिति दीघुर्नरैः ।

धामं पिबुम्यो य इदं संवीरिरे मयः पविम्यो जन्वये परिज्वले ॥४६॥

स्पोर्न ध्रुवं प्रनार्यं धारयामि तेऽजमानं देव्याः पृथिव्या उपर्यं ।

समा विहातुधामां सुवची दीर्घे त आयुः सविता कृषोत ॥४७॥

येनामिरस्या भूम्णा हस्तं जग्राह दारिण्यम् ।

तेन सृष्ट्यामि ते हस्तं भा ज्येविहा मयां सुह प्रजयां च धर्मेन च ॥४८॥

देवस्तं सविता हस्तं सृष्ट्यातु सोमो राजा सुप्रजस्तं कृषोतु ।

अग्निः सुमर्मा जगर्वेदाः पत्ये पत्नी जुरदष्टि कृषोतु ॥४९॥

गृह्णामि ते सौमगुत्वाय इत्तं मया पत्या ज्वरदंष्ट्रिर्पथासः ।
 भगो अयमा सविता पुनर्निधुर्मर्षा त्वादुर्गर्हपत्पाथ देवाः ॥१०॥ {५}
 भगस्ते इस्तपप्रदीन् सविता हस्तमग्रहीत् । पत्नी त्वमसि घर्मगृहं गृहर्पतिस्त्व
 ममेपमस्तु पोष्या मर्षं त्वादाद् बृहस्पतिः । मया पत्या प्रजावति सं ब्रवी श्रवदः श्रुतम् ॥१२॥
 स्वप्ता वासो अप्रधाच्छुभे फं बृहस्पतेः शुश्रिषो कवीनाम् ।
 तेनेमां नारीं सविता भगवत् सूर्यावित्र परं वषां प्रजया ॥१३॥
 इन्द्राग्रेः पाराश्रिषी मातरिषां मित्रावरुणा भगो अश्विनोमा ।
 बृहस्पतिर्मरुतो ब्रह्म सोमं इषां नारीं प्रजया वर्धयन्तु ॥१४॥
 बृहस्पतिः प्रयुतः सूर्योषोः शीर्षे केसीं अकल्पयत् ।
 तेनेमामश्विना नारीं पत्ये सं शोभयामसि ॥१५॥
 इदं तद्रूपं यद्वमस्तु पोषो ज्ञायो जिज्ञासे मनसा चरन्तौम् ।
 तामन्वर्तिष्ये सखिभिर्नपथ्यैः क इमान् विद्वान् वि चर्चतु पाशाद् ॥१६॥
 अहं वि व्यामि मयि रूपमस्या वेदुदित् परम्न मनसाः कुलार्थम् ।
 न स्तेपमसि मनतोदसुचये स्वयं अंधानो वरुणस्य पाशान् ॥१७॥
 प्र त्वां शुश्रामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वावधनात् सविता सुशेषाः ।
 उरुं लोकं सुगमञ्च पन्थां कृणोमि त्वम्यं सुहर्षन्त्यै वधु ॥१८॥
 उधच्छत्रमपु रक्षौ इनायेमां नारीं शुक्रते दंभाव ।
 धावा विप्रबित् पविमुस्ये विवेदु भगो रामां पुर एतु प्रजानन् ॥१९॥
 भगस्ततश्च जतुरः पादाश्च भगस्ततश्च जतुर्युष्मिन्नि ॥
 त्वष्टा पिपेश मध्यतोऽन्तु यध्नीन्ता नो अस्तु सुमङ्गली ॥२०॥
 सुकिशुकं बहृतं विस्वरूपं द्विरपवर्षौ मुकृतं हुत्तकम् ।
 आ रोह सखे असुतस्व लोकं स्योनं पविम्यो बहृतं कृणु त्वम् ॥२१॥
 अश्रावणीं वरुणार्पण्णीं रुदस्पते । इन्द्रावतिमि पुत्रिणीमास्मभ्यं सविर्वद ॥२२॥
 मा हिंसिष्टं कुमार्यै रसुखं देवकृते पयि । शालतीया देव्या द्वारं स्योनं कंसयो यधूपयम् ॥२३॥
 शक्रापरं सुश्रुतां प्रह्ना पूर्यै यद्वान्नुतो मेध्यतो ब्रह्मं मूर्धतः ।
 अनाय्यायां दैवपुरां प्रपद्य शिषा स्योना पवित्रलोके वि राज ॥२४॥ {६} {११}

अनुत्तरा ऋजवः सन्तु बन्धानो येभिः सखायो यन्ति नो वरेषम् ।

सं गौनं समर्पयन्ता सं धाता संनतु वर्यसा ॥३४॥

यद्य वर्यो अस्तेषु सुरोपां च यदादिवम् । यद् गोधूमिना वर्चस्तेनेमां वर्चसायतम् ॥३५॥

येन महालक्ष्म्या जयनमर्षिना येन वा सुरा । येनावा अम्मर्विष्यन्त तेनेमां वर्चसायतम् ॥३६॥

यो अनिष्णो दीदयदुस्त्वङ्मन्तर्यं विप्राम ईद्वते अध्वरेषु ।

अप्यो नपान्मधुमतीरूपो ह्यु यामिर्विन्द्रो यावृधे वीर्योवात् ॥३७॥

इदमहं कथान्तं श्राभं तेनूदधिपपोषामि । यो भूरो रौचनस्तदुदधामि ॥३८॥

आस्यै ब्राह्मणाः अर्पनीर्इरन्त्वपीरघ्नीरुदजन्तपार्षः ।

अर्यम्णो अग्निं पर्येतु इदम् प्रतीक्षन्ते सद्युरो देवरेव ॥३९॥

शं ते हिरण्यं शास्त्रं सन्त्यापुः शं मेविधियतु शं युगस्य तथै ।

शं तु आर्यः श्रुतपवित्रा भवन्तु शास्त्रं पर्या तन्वद् सं सृष्टाश्च ॥४०॥ {४}

ते रपस्य तेजसः स्ते सुमर्यं शतकतो । छपांलार्विभू जिवृत्वाकुण्डोः धर्मत्यचम् ॥४१॥

आयासांनो सीमन्तं प्रजां सीमांश्च रयिमुद्गो । पत्युरनुवता भूरा सं नक्षत्रावृतापु कम् ॥४२॥

यया सिन्धुर्नदीनां साम्राज्यं सुपुत्रे वृषा । पुत्रा त्वं सुम्राह्वयेधि पत्युरस्तीं पुरेत् ॥४३॥

सुम्राह्वयेधि सद्युरेषु सुम्राह्वृत देवुषु । ननान्दुः सुम्राह्वयेधि सुम्राह्वृत शुभ्रवाः ॥४४॥

या अकृन्तुमर्षयन् पाबं तस्मिन्ने या देवीरग्नौ अभिवोऽददन्त ।

सास्त्रां जस्ते सं व्यपुगन्ताबुध्मतीदं परि धत्स्य वातः ॥४५॥

जीवं हृदन्ति वि मयन्तपश्चरं दीर्घामनु प्रसीति दीधुर्नरः ।

वार्म पितृभ्यो य इदं संमीक्षिरे मयः पतिभ्यो जनयं पतिष्वजै ॥४६॥

स्योतं ध्रुवं प्रजायै धारयाभि तेज्जमानं देव्याः पृथिव्या उपस्यै ।

तमा तिष्ठानुमादां सुवनीं दीर्यै तु आयुः सविता कुणोतु ॥४७॥

येनाग्रिरस्य भूम्या हस्तं जग्राह दन्विहाम् ।

तेनं वृक्षयामि ते दस्तं वा व्यविष्टा यपां सह प्रजायां च धनैव च ॥४८॥

देवस्यै सविता हस्तं वृक्षालू सोमो राजा सुप्रनसं कृणोतु ।

अभिः सुमयां ज्ञातवैदाः पत्ये पत्नीं जुरदष्टि कृणोतु ॥४९॥

गृह्णामि ते सौमगन्दाय इत्थं मया पत्या जग्दप्रिययासः ।

भगो अर्धमा सविता पुनश्चिन्मर्षा त्वाद्दुर्वाहपत्याप देवाः

॥१०॥ { ५ }

भगस्ते इस्तमग्रहीत् सविता इस्तमग्रहीत् । पत्नी त्वपसि धर्मैर्णाहं गृहपतिस्त्वहं

॥११॥

ममेयमस्तु पोष्या मर्षं त्वादाद् बृहस्पतिः । मया पत्या प्रजावति सं जीव शूरदः शतम् ॥१२॥

एषा वासो व्यदधच्छुभे कं बृहस्पतेः प्रशिषा कवीनाम् ।

तेनेमां नारीं सविता भर्गश्च सूर्याविंश्च पारं धनां प्रजया

॥१३॥

इन्द्रापी पापापुषिषी मातुरिषा मिश्रकरुणा भगो अश्विनोभा ।

बृहस्पतिर्मरुतो ब्रह्म सोमं इमां नारीं प्रजया पश्यन्तु

॥१४॥

बृहस्पतिः प्रथमा सूर्यायोः शशिं केशीं अकल्पयत् ।

तेनेमामश्विना नारीं वस्ये सं शोभयायसि

॥१५॥

इदं तद्रूपं यदयस्तु योषां ज्ञायां जिहसे मनसा चरन्तीम् ।

तामन्यतिष्ये सखिमिर्नयस्यैः क इमान् विद्वान् पि चर्चते पाशांश्च

॥१६॥

अहं पि प्यामि मयि रूपमस्या चेददित् पश्यन् मनसः कुत्सायम् ।

न स्तेर्यमसि मनसोर्दस्युषे स्वयं श्रद्धानो बर्हगस्य पाशांश्च

॥१७॥

प्र स्यां मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वापन्नात् सविता सुयोधः ।

उत्तं लोकं नृगमय कन्यां कृणोमि त्वम्यै सुदयत्यै वधु

॥१८॥

उयच्छद्भ्यमपु रक्षो इनायेमां नारीं युक्ते दधात ।

धृता विवधित् पतिमुस्यै विवेदु मयौ राजा पुर यद्व प्रजान्

॥१९॥

भगस्ततश्च पुतुः पादाद् भगस्ततश्च पात्वार्युष्तानि ।

एषा विवेश मध्यतोऽमु पार्श्वन्त्सा नो अस्तु सुमङ्गली

॥२०॥

मुक्तिशुक्लं वदतुं विचरुषु शिरस्यवयौ सुवृतं सुचक्रम् ।

आ रौह दयं असुतस्य लोकं स्योनं पतिम्यो ब्रह्म कृणु त्वम्

॥२१॥

अन्नादग्नीं वरुणार्पशुग्नीं बृहस्पते । इन्द्रार्पतिग्नीं पुत्रिणीमास्मभ्यं सवितर्वद

॥२२॥

मा हिंसिष्टं कुमार्भुं सधूतं देवकृते पुरे । शालाया देव्या द्वारं स्योनं कृणुमो वधूपयम् ॥२३॥

त्रदापरं सुच्यतां ब्रह्म पूर्वं ब्रह्मान्ततो बध्यतो ब्रह्म मूर्धतः ।

अन्नाभ्याधां देवपुरां प्रवथं शिवा स्योना पीतिलोके वि राज

॥२४॥ { ६ } { १२ }

॥२॥ अरि—रात्रिर्वा सुषां ॥ देवता—अमला; १० वध्यान्वाद्योनी; ११ दम्पत्योः हरिपुत्रिनाशनी; १२ देवाः ॥
 मन्त्रा—१-४, ४-११, १६, २१, २२, २३, २४-२७, ४६, ४६, ४६-४८, ४९-५०, ५२, ५३ अतुष्टुपु।
 ६, ६, १०, ११, ५० गजती; ६ अर्धवृद्धा विराजन्त्यः; १३, १४, १०-१३, २६, ३८, ४३, ४४, ४४,
 ४३, ४०, ४४, ४२ अतुष्टुपु; १६, ४१ सुमित्रतुष्टुपु; २० पुत्रस्तादृशवती; २४, २६, ३२, ३४, ४४-
 तुष्टुपु मिष्टुपु; २६ शिवस्य विराजन्त्यस्य सावनी; ३२ विराजन्त्यस्य पद्मिनी; ३२ शरीरहृती मिष्टुपु; ३०, ३४
 सुमित्रतुष्टुपु; ४३ मिष्टुपुर्गो पद्मिनी; ४४ अस्तारपद्मिनी; ४० पद्मस्य शरीरी; ४८ सत्य पद्मिनी;
 ४० अर्धवृद्धा वृद्धा मिष्टुपु; ४२ विराट् पद्मिनी; ४३, ४०, ४२ पद्मस्य पद्मिनी; ४८ अर्ध-
 वृद्धा; ४३ अर्धवृद्धावृद्धा; ४१ वृद्धा ॥

तुष्टुमये पर्यवहन्त्युर्वा वृद्धतुल्यं सुह । स नः पतिभ्यो ज्ञायं दा ज्ञेयं प्रजयां सुह ॥१॥

पुनः परितोमिरेरदादायुषा सुह यच्चैषा । दीर्घायुस्त्वया यः पतिर्जीयाति सुहरेः सुवध ॥२॥

सोमस्य ज्ञायं प्रथमं गन्धर्वस्तेऽपराः पतिः । तुलीयौ अपिष्टे पतिस्तुलीयस्ते मनुष्यनाः ॥३॥

सोमो ददव् गन्धर्वीयं गन्धुर्वो दददुप्रथं । रपि च पुत्रांश्चादुप्रिर्भक्षामपौ इमाम् ॥४॥

आ वीमगम्स्तुमतिपीजिनीयम् स्मृत्विना हस्तु कामां अरंसव ।

अभूतं गोपा मिथुना शुभस्पती प्रिया मर्ष्यन्तो ईयां अशीमाहि ॥५॥

आ मेन्दस्ताम ममेसा शिवेन रुमि चेद्वि सर्ववीरं वपुस्पथ ।

सुगं तीर्थं सुप्रपाणं शुभस्पती स्यान्नु पर्यिष्टामपे दुर्मतिं हंसम् ॥६॥

पा ओषधयो या मलोद्धानि चैत्राणि या वनो । वास्त्वां च पुत्रजार्त्तौ परये रक्षन्तु रक्षसः ॥७॥

एनं पन्थानहृत्वा सुगं र्वस्तुगार्त्तनम् । यस्मिन् वीरो न रिष्यत्युन्मेषां निन्दते वरु ॥८॥

इदं तु मे नरः पृथुतं वयाशिपा दम्पती वाममश्नुतः ।

ये गन्धुर्वो अस्मरन्तंथ देवीरेषु वीनस्पत्येषु येऽर्धं तस्युः ।

स्योनस्ते अस्यै वृध्वै मेवन्तु मा दिंतिप्रवदतुमुद्यमानम् ॥९॥

ये वृष्पश्चिदं वदतुं यस्यां यन्ति जनों अहं ।

पुनस्तान् मुक्तिर्वा देवा नयन्तु यत् अगताः ॥१०॥ (७)

मा विदन् पस्तिन्विनो य आसीदेन्वि दम्पती । सुमेने दुर्गमतीक्ष्णामपे हान्त्वरांशवः ॥११॥

सं कोशायामि पदतुं अद्रोषा मूदेरपेरिषु नक्षत्राणि मित्रियेषु ।

पर्योणदं त्रिचक्रेण यदस्ति स्योनं पतिभ्यः सन्निता तत् कृन्वते ॥१२॥

शिरा नारीयमस्तमानेनिमं घाता लोभस्ये दिदेश ।

तार्मयमा मगो अस्मिन्मया प्रजापतेः प्रजयां वर्धयन्तु ॥१३॥

आस्मत्स्युर्वरा नरीयमालम् तस्यां नरो वपत् बीजमस्याम् ।

सा यः प्रजां जनयद् वृक्षाम्यो विभ्रंती दुग्धस्यमस्य रेतः ॥१४॥

प्रति तिष्ठ विराडसि विष्णुर्विश्वे सरस्वति । सिनीगालि प्र जायतां मयस्य सुमतायसत् ॥१५॥

उद् बं ऊर्मिः शम्पा हन्यापो योक्त्रांशि मुन्वत ।

मादृक्कृतो न्येनिसावृज्यायानुन्यास्ताम् ॥१६॥

अपौरवक्षुरपतिषी स्योना शुम्भा सुशेवां सुयमां शुहेर्म्यः ।

वीरुद्धेवृकोमा सं त्वर्येधिर्षामहि सुयमस्पमाना ॥१७॥

अदेवुध्न्यपतिष्नीहेरि शिवा पशुम्यः सुयमां सुयचोः ।

प्रजार्जती वीरुद्धेवृकोमा स्योनेममधि गार्हपत्यं सपर्य ॥१८॥

उचिष्टेत्तः क्रिमिच्छन्तीदमामां अद् त्वेडे अमिधुः स्वाद् गुहाद् ।

शुन्वीपी निर्मते याजमन्त्रोत्तिष्ठारात्रे प्र र्तु मेह रंस्थाः ॥१९॥

यदा गार्हपत्यमसपर्येत पूर्वमधि वृषुरियम् । अष्टा सरस्वत्ये नारि पितृम्यधु नर्मस्तुक ॥२०॥ { ८ }

शर्म वमेतदा इत्यस्ये नार्या उपस्ते । सिनीगालि प्र जायतां मयस्य सुमतायसत् ॥२१॥

यं वत्सं न्यस्येध चर्म शोषस्तुलीयने । तदा रोहत् सुप्रजा या कन्या विन्दते पतिम् ॥२२॥

उप स्तुलीहि पत्यंजमधि चर्मणि रोहिणे । तत्रोपरिस्थं सुप्रजा इममधि सपर्यत् ॥२३॥

आ रोह् चर्मोप सीद्वाग्निमेष देवो इन्ति रक्षांसि सर्वा ।

इह प्रजां जनय पत्ये अस्मि सुवैष्टयो मन्वत् पुनस्ते एवः ॥२४॥

यि तिष्ठन्तां मातुरस्या उपस्थानार्करूपाः पुत्रयो जायमानाः ।

सुमङ्गलवृष सीदेनमधि संपत्नी प्रति भूपेह दुषान् ॥२५॥

सुमङ्गलो प्रतरणी गुहाणां सुशेवा पत्ये शशुराय शुभूः । स्योना शश्वे प्र गुहान् विनोमान् ॥२६॥

स्योना मन्व अशुरेभ्यः स्योना पत्ये शुहेर्म्यः । स्योनास्ये सर्वस्ये विशेषे स्योना पुष्टयैषां यय ॥२७॥

सुमङ्गलीमिषं वृषुरिमां सुपेत पर्यत । सीमांम्यस्यै दुक्ता दीर्घावैर्विपरेतन ॥२८॥

या दुहोर्दे सुपतयो याश्रेह जरतीरवि । यचो न्यस्ये सं दत्तायास्तं विपरेतन ॥२९॥

रुमप्रस्तराणं वदा विस्वां रूपाणि निभ्रंतम् । अरौहत् नूर्यां सतिव्री वृद्धते सौम्याय कम् ॥३०॥ { ९ }

आ रोह् तन्व सुमन्स्यमानेह प्रजां जनय पत्ये अस्मि ।

इन्द्राणीव सुवृधा बुध्न्यमाना ज्योतिर्या उपसः प्रति जागराति ॥३१॥

देवा श्रये न्यपद्यन्त पत्नीः समस्तशान्तं तन्वस्त्वर्जयिः ।

सूर्येवं नाति विभारूपा मदित्वा शृङ्गारली पत्न्या सं भवेद्

॥३२॥

उत्तिष्ठतो विधापसो नर्मसेष्टमहे त्वा ।

आमिर्मिच्छ पितृपदं न्यज्जिं स तं श्रामो जलपा तस्य विद्धि

॥३३॥

अप्सरसः सधुमार्द मदन्ति इषिर्धानमन्तरा खर्यं च ।

सालीं जनित्रममि ताः परेहि नर्मस्वे गन्धर्वैर्तुगां कृणोमि

॥३४॥

नयीं गन्धर्वस्य नर्मते नमो माताय चतुषे च कृणमः ।

निष्ठावसो प्रकाशा ते नमोऽमि जाया नर्मस्वरसः परेहि

॥३५॥

शया वय सुमनेसः स्यामोदितो गन्धर्वमार्धवित्ताम ।

अगन्तु देवः परमं सधस्यमगन्तु ययं प्रतिरन्तु आर्तुः

॥३६॥

सं पितरावृत्तिषु सृजेयां मृता पिता च देवैस्तो ययापः ।

मयं ॥ योसामधि रोहयैनां प्रजां कृपयाधामिः पुंष्यतं रुषिम्

॥३७॥

तां पूषन्निधितमाभेरयस्य यस्यां पीजं मनुष्याः ययन्ति ।

या न कृत्स्न उश्रुती मिधयति यस्यामुश्रुतः प्रहरेय शोर्षः

॥३८॥

या रौद्रिरुहपं धत्स्व हस्तं परं ध्वजय जायां सुमनस्समानः ।

प्रजां कृपयाधामिद मोर्दमानौ दीर्घं वामायुः सयिता कृणोतु

॥३९॥

आ वा प्रजां जनयतु प्रजापतिरद्वोरात्राभ्यां समनस्त्वयैषा ।

अर्धमैन्द्रली पतिलोक्तमा विभ्रमं शं नौ भव द्विपदे शं चतुष्पदे

॥४०॥ { १० }

देवैर्दत्तं महेना साकमेतद् वापैर्यं यमो पुष्यश्च वसम् ।

यो मृदगे चिकित्से ददाति स इह रष्यति वस्त्वानि इति

॥४१॥

यं मे दत्तो ब्रह्ममार्गं वधूयोर्वाधूयं वातो वृष्यश्च वसम् ।

पुषं मृदलेऽममन्यमानौ शृहस्यते साकमिन्द्रश्च दक्षम्

॥४२॥

स्योनयोनेरुधे पुष्यमानो हसाम्बुदो मर्हसा मोर्दमानौ ।

सुगू सुपुत्री सुगूरी वरयो वीरानुपरी विमातीः

॥४३॥

नवं यसीनः सुरभिः सुपातो उदार्ता जीव जुषसो विमातीः ।

आपडात् पतुत्रीमोहवि विषस्मदेनसस्सीर

॥४४॥

शुभ्रमनी धार्याधिकी अन्तिमुन्ने महित्वे । आर्यः सप्त सुसुपुट्यीस्ता नो हृष्यन्त्येहसः ॥४५॥

सुपीयं देवेभ्यो मित्राय वरुणाय च । ये भूतस्य प्रचेतसस्तेभ्य इदमकर्तुं नमः ॥४६॥

य अद्यते विदमिभिर्षः पुरा जघ्रुम्य आतुदः ।

संघाता संधि मधवां पुरुवसुनिष्कृतां विहर्तुं पुनः ॥४७॥

अवास्मत् तय उच्छ्रुत नीलं विशाङ्गमुत लोहितं यत् ।

निर्दुहनी या पृपातृकपरिमन्त्तां स्यान्नावध्या संजामि ॥४८॥

पार्वतीः कुर्या उपवारानि पार्वन्तो राज्ञो वरुणस्य पाश्याः ।

न्युद्वयो या असेद्वद्वयो या अस्मिन् ता स्यान्नावधि सादयामि ॥४९॥

या मे द्विपत्तमा तुनूः मा मे चित्राय पार्वसः ।

तस्याष्टे त्वं धनस्पते मीयि कृष्ण्य मा वयं रिषाम ॥५०॥ { ११ }

ये अन्ता पार्वतीः सिन्धो य ओत्तवो ये च तन्तवः ।

पातो यत् पत्नीभिरुतं तथैः स्थोनसुपं सृष्टात् ॥५१॥

उग्रातीः कुन्पला इमाः विहृल्लोकात् पतिं वृतीः । अयं दीवर्तस्यस्य स्वाहा ॥५२॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । षष्ठो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५३॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । तेजो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५४॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । अगो गोपु प्रविष्टो यस्तेनेयां सं संजामसि ॥५५॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । यश्चो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५६॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । षष्ठो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५७॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधं देवा अंधारयन् । रसो गोपु प्रविष्टो यस्तेनेमां सं संजामसि ॥५८॥

पदीमे केमिनो कर्मा गृहे तं समनर्तिषु रोदेन कृण्वन्तोषम् ।

अग्निष्ट्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृष्यताम् ॥५९॥

यदीयं दृष्टिता तयं विकेरयकदव् गृहे रोदेन कृण्वन्त्यपरम् ।

अग्निष्ट्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृष्यताम् ॥६०॥ { १२ }

यज्जामापो यष्टवतपो गृहे तं समनर्तिषु रोदेन कृण्वन्तिषम् ।

अग्निष्ट्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृष्यताम् ॥६१॥

पत् नं प्रजायां पुष्टपु यद्गृहेषु निष्ठितमयकृद्भिर्ह्यं कृतम् ।
 अयिष्वा तस्मादेनंतः सतिता च प्र शृञ्चताम् ॥६२॥
 इयं नार्येण ह्येते पुन्यान्पावपन्तिहा । दीर्घायुरस्त ये पतिर्जावति शरदः शतम् ॥६३॥
 दुहेमाविन्दु सं तुंद चक्रागेव दम्पती । प्रजपेनौ स्वस्त्यौ निष्प्रमायुर्व्यश्नुताम् ॥६४॥
 यदासुन्यासुधाने यद् वीर्यायने कृतम् । निवादे कृत्यां यांचक्रुस्तान्ते तां निदधसि ॥६५॥
 यद् हुष्कृतं पच्छमेसं निवादे वरुतौ च यम् । तत् सैमलस्यं कम्बले मुग्धैर्दुर्विं बुधम् ॥६६॥
 संमले मलं सादयित्वा कम्बले दुरितं बुधम्
 अयम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ह्य आरुषि कारिषत् ॥६७॥
 पुत्रिमाः कण्ठकः श्रुतदुग् य एषः । अपास्याः केरयं मलमपं शीर्षयं लिखात् ॥६८॥
 अङ्गादुद्गाद् बुधस्या अपु पच्यं नि दधमति ।
 तन्मा प्रापत् पृथिवी मोत द्वेषात् दिवे मा प्रापदुर्पेन्तरिवम् ।
 अपो मा प्रापन्मलेतेतदे येम मा प्रापत् पितृशु सार्धेन ॥६९॥
 सं स्वां नद्यामि पयसा पृथिव्याः सं स्वां नद्यामि पयसौषधीनाम् ।
 सं स्वां नद्यामि प्रजया धर्मेन सा सनद्धा सन्तुष्टिं पाजुमेवम् ॥७०॥
 अमोक्षमस्मि सा त्वं तामाहमस्मभ्युक् तं वीरुहं पृथिवी त्वम् ।
 साविह सं भेषाव प्रजामा ज्ञनपावह ॥७१॥
 जनिपन्ति ज्ञानक्षयः पुत्रियमिह सुदाननः । अरिष्टाश्च सचेरदि बृहते वार्मसातये ॥७२॥
 ये विततो यधुदर्शा इमं वदुतुवार्ममन् । ते अस्वै बुधैर् संपत्न्यै प्रजानुच्छयं पचन्तु ॥७३॥
 येदं पूरार्गन् रशनापमाना प्रजामुस्यै द्विविधं चेह दुक्ता ।
 ता वदुतुवार्मसातये पन्थां विरादिवं सुप्रजा अत्यन्तैवीत् ॥७४॥
 प्र बुधस्य सुदुष्टा बुधमाना दीर्घायुत्वाय शतशोदाय ।
 गुहान् गच्छ गृहपत्नी ययातो दीर्घे य अपर्या सतिता कणोत् ॥७५॥ [१४] [२१]

॥ इति पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ॥

अथ पञ्चदशं काराडम्

॥१॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता — काराडामस्य, यावत् ॥ जन्तु — १ साग्री पक्षिः, २ द्विपदा साग्री कृत्तरी;
३ एकपदा यत्तुर्मास्यजुष्टुपु; ४ एकपदा विराट् वायवी, ५ साग्न्यजुष्टुपु; ६ त्रिपदा वायव्याया सुहृती;
७ भासुरी पक्षिः, ८ त्रिपदा ज्युष्टुपु ॥

आर्यं आसीदीयेमान एव स प्रजापतिं समैरयत् ॥१॥
स प्रजापतिः सुवर्णमात्मन्मययत् तत् प्रजानमयत् ॥२॥
तदेकममयत् तत्तुलामममयत् तन्महदमयत् तज्ज्येष्ठममयत् तद् प्रजाभयत् तत् तपो-
ऽमयत् तद् सत्यममयत् तेन प्रजापत ॥३॥
सोऽयर्चत स महानमयत् स मेहादेवोऽमयत् ॥४॥
स देवानामीशां पर्यैत् स ईशानोऽमयत् ॥५॥
स परंकार्योऽमयत् स धनुर्वादश्च तदुबेन्द्रवज्रः ॥६॥
नीलमस्योदग्ं लोहितं पृष्ठम् ॥७॥
नीलैर्नैवारिष्ये भार्गव्यं प्रोक्षोति लोहितेन द्विक्त्वं विष्पृतीति ब्रह्मवादिनां वदन्ति ॥८॥ [१११]

॥२॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता — काराडामस्य, यावत् ॥ जन्तु — १, ४, ५, १२, २१, २४ साग्न्यजुष्टुपु, २, १४, २२ साग्री विष्टुपु, ३ द्विपदाऽऽर्यं पक्षिः, ४, १८, २४ द्विपदा साग्री वायवी, २, १२, १४, २२ द्विपदाऽऽर्यं शयती, [७ सुविगार्यजुष्टुपु, ८ आर्यी सुहृती, १० एकपदोऽमिष्टु, ११ द्विपदाऽऽर्यं युरिक् विष्टुपु, १२ आर्यी पराजुष्टुपु, १४ साग्री पक्षिः, [१४, २० साग्रीया इत्यस्य कोटिर्येष्वस्य च सप्तमाहमयत्], १० द्विपदा विराट्वावी पक्षिः, २० भासुरी वायवी, २२ विष्टुपुर्वावी पक्षिः, २० पक्ष्यपक्षिः, २८ द्विपदा वायव्याया विष्टुपु ॥

स उदतिष्ठत् स प्राचीं दिशमनु व्यचलत् ॥१॥
तं बृहत् रथन्तरं चात्तिष्यात् पिबेच्च देवा अन्नम्यचलन् ॥२॥
बृहते च ये स रथन्तराय चादित्येभ्यश्च विबेभ्यश्च देवेभ्य आ वृत्रे य एवं बिद्रांसं आर्यमनुवदति ॥३॥
बृहतश्च ये स रथन्तरस्य चादित्यार्नां च विबेभ्यश्च देवानार्नां भ्रियं धार्य भवति तस्य प्रार्च्यां दिशि ॥४॥
अद्वा पृथ्वी मित्रो मांग्यो मिश्रानं वासोऽर्हकृष्णीपं रात्री केश्वा हरिती प्रवृत्तो वत्सालिर्विधिः ॥५॥
भूतं च मग्निभ्यश्च परिक्षुन्दी यतो विष्णुम् ॥६॥

- मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ॥७॥
- कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥८॥(१)
- स उदतिष्ठत् स दक्षिणां दिशमनु व्यचलत् ॥९॥
- स यज्ञायज्ञिर्न च वामदेव्यं च यज्ञश्च यजमानस्य पशुर्वधानुव्यचलन् ॥१०॥
- यज्ञायज्ञिर्वाय च वै स वामदेव्याय च यज्ञाय च यजमानाय च पशुर्मयथा वृथते य एवं विद्वांसं भार्यहृत्पदति ॥११॥
- यज्ञायज्ञिर्वाय च वै स वामदेव्यस्य च यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च त्रिप धाम ॥१२॥
- भवति तस्य दक्षिणां दिशि ॥१३॥
- पुराः पृथ्वी मनोः सागयो विज्ञानं वासोऽर्कृष्णीं रात्री केशा हरिती प्रज्वली कन्मलिर्भूयिः ॥१४॥
- अमावास्या च दीर्घमासी च परिक्रन्दौ मनो विषयम् ।
- मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ।
- कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥१५॥(२)
- स उदतिष्ठत् स प्रसीचीं दिशमनु व्यचलत् ॥१६॥
- स वैरुप च वैराज आपश्च वरुणश्च राजानुव्यचलन् ॥१७॥
- वैरुपायं च वै स वैराजस्य आपां च वरुणस्य च राज्ञः त्रिप धाम भवति तस्य प्रसीचपीं दिशि ॥१८॥
- पुरा पृथ्वी मनोः सागयो विज्ञानं वासोऽर्कृष्णीं रात्री केशा हरिती प्रज्वली कन्मलिर्भूयिः ॥१९॥
- अर्धश्च रात्री च परिक्रन्दौ मनो विषयम् ।
- मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ।
- कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥२०॥(३)
- स उदतिष्ठत् स उदीचीं दिशमनु व्यचलत् ॥२१॥
- स श्येत च नौघसं च राक्षस्यश्च सोमश्च राजानुव्यचलन् ॥२२॥
- रक्षेत्वा च वै स नौघसाय च राक्षस्यश्च सोमाय च राक्ष आ वृथते य एवं विद्वांसं भार्यहृत्पदति ॥२३॥

तस्मै दक्षिणाया दिशः	॥४॥
त्रैभ्यो मासौ गोप्तरावर्क्येन यज्ञायज्ञिर्व च वामदेव्य चानुष्ठातारौ	॥५॥
त्रैभ्योनेन मासौ दक्षिणाया दिशो गोपायतो यज्ञायज्ञिर्व च वामदेव्य चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥६॥(२)
तस्मै प्रतीच्या दिशः	॥७॥
षांश्चै मासौ गोप्तरावर्क्येन वैरूपं च वैराजं चानुष्ठातारौ	॥८॥
षांश्चैनेन मासौ प्रतीच्या दिशो गोपायतो वैरूपं च वैराजं चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥९॥(३)
तस्मा उदीच्या दिशः	॥१०॥
शारदौ मासौ गोप्तरावर्क्येन्येषां च नौघसं चानुष्ठातारौ	॥११॥
शारदार्जेन मासावुदीच्या दिशो गोपायतो येषां च नौघसं चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१२॥(४)
तस्मै ध्रुवाया दिशः	॥१३॥
हेमनी मासौ गोप्तरावर्क्येन भूमिं नृपि चानुष्ठातारौ	॥१४॥
हेमनार्जेन मासौ ध्रुवाया दिशो गोपायतो भूमिं नृपि चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१५॥(५)
तस्मा ऊर्ध्वाया दिशः	॥१६॥
शैशिरी मासौ गोप्तरावर्क्येन दिवं चादित्यं चानुष्ठातारौ	॥१७॥
शैशिरार्जेन मासावूर्ध्वाया दिशो गोपायतो धीर्वादिस्वर्धानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१८॥(६)(१४)
॥१४॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — इन्द्र ॥ अन्व — १ त्रिपदा समविशमा गणपती, २ त्रिपदा भुविगर्भी त्रिपदा, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११ त्रिपदा माह्वी गणपती, १२ त्रिपदा माह्वी गणपती ॥	
[मन्त्राः १८सोम्य ॥ १ = १२ त्रिपदा कटुम्, [१०, १५ मासौ गणपती, १२ त्रिपदा [इहती] ॥	
तस्मै प्राच्या दिशो अन्वर्देशात् पृथग्निष्ठासमनुष्ठातारमर्क्येन	॥१९॥
मुन्यर्धेनमिष्ठासः प्राच्या दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुतं न भुवो नेशानः ॥	॥२०॥
नास्य पुरात् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद	॥२१॥(१)
तस्मै दक्षिणाया दिशो अन्वर्देशात् पृथग्निष्ठासमनुष्ठातारमर्क्येन	॥२२॥
शर्धेनमिष्ठासो दक्षिणाया दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुतं न भुवो नेशानः ॥	॥२३॥
नास्य पुरात् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद	॥२४॥(२)
तस्मै प्रतीच्या दिशो अन्वर्देशात् पृथग्निष्ठासमनुष्ठातारमर्क्येन	॥२५॥
पृथग्निष्ठासः प्रतीच्या दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुतं न भुवो नेशानः ॥	॥२६॥
नास्य पुरात् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद	॥२७॥(३)

तस्मा उदीच्या दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टं देवमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥८॥

उग्र एनं देव इष्यास उदीच्या दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टात्तानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥९॥ (४)

तस्मै ध्रुवायां दिशो अन्तर्देशाद् रुद्रमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१०॥

रुद्र एनमिष्यातो ध्रुवायां दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टात्तानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥११॥ (५)

तस्मा ऊर्ध्वायां दिशो अन्तर्देशान्महादेवमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१२॥

महादेव एनमिष्यास ऊर्ध्वायां दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टात्तानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥१३॥ (६)

तस्मै सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्य ईशानमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१४॥

ईशान एनमिष्यास सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्योऽनुष्ठातानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ॥१५॥

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥१६॥ (७) [१५]

॥६॥ अतिः—अथर्व ३ देवता—अध्वार्यान्, मातृ ३ अन्तः—१, ४ आसुरी पृथ्वीः, २, १० आर्षी पृथ्वीः, ३ आर्षी पृथ्वीः, ४, ११ साक्षी त्रिष्टुप्, ६, १२, त्रिष्टुप् वृहती, ७, १०, १३, १६, १७ आसुरी वृहती, ८ साक्षी पृथ्वीः, ९ महापशवो त्रिष्टुप्, १४, २३ आर्षी त्रिष्टुप्, १६, १८ विराट् अश्वी, १९ आर्षीभ्यक्, २० सात्त्विकपृथ्वी, २१ आर्षी वृहती, २२ परोक्षिक, २३ सात्त्विकपृथ्वी, २४ विराट् वृहती ॥

स ध्रुवां दिशमनु व्यचिचलत् ॥१॥

तं भूमिश्चाभिधीर्षयश्च वनस्पतयश्च वानस्पत्यार्थं वीरुर्ध्वाऽनुव्यचिचलत् ॥२॥

भूमेश्च वी सौर्येर्भापधीनां च वनस्पतीनां च वानस्पत्यार्थं च वीरुर्ध्वा च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥३॥ (१)

स ऊर्ध्वा दिशमनु व्यचिचलत् ॥४॥

तमुतं च सूर्यं च धर्मश्च चन्द्रश्च नक्षत्राणि चानुव्यचिचलत् ॥५॥

अतस्य च वी स सूर्यस्य च धर्मस्य च चन्द्रस्य च नक्षत्राणां च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥६॥ (२)

त ऊत्तमां दिशमनु व्यचिचलत् ॥७॥

तमर्चश्च सामानि च यज्ञेति च अर्धं चानुव्यचिचलत् ॥८॥

अर्चं च वी स सामां च यज्ञेति च अर्धश्च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥९॥ (३)

स ईदृती दिशमनु व्यचलत्	॥१०॥
सर्धित्तिहासश्च पुराणं च गार्वाथ नारायसीर्वातुन्यचलन्	॥११॥
इतिहासस्य च वै स पुराणस्य च गार्वाणां च नारायसीनां च प्रियं धाम भवति	
य एवं वेदं	॥१२॥ (४)
स परमा दिशमनु व्यचलत्	॥१३॥
सर्वाद्यनीपश्च गर्हपत्यश्च दक्षिणामिधं यज्ञश्च यजमानश्च पशव्यान्नुचलन्	॥१४॥
आहुतनीपस्य च वै स गर्हपत्यस्य च दक्षिणामिधं यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च	
प्रियं धाम भवति य एव वेदं	॥१५॥ (५)
सोऽनादिष्टा दिशमनु व्यचलत्	॥१६॥
तमुत्तर्धार्त्तवत् लोकाश्च लोकपाश्च माताशर्धमासाश्चोऽग्ने चानुव्यचलन्	॥१७॥
अहुतना च वै स आर्त्तुगानी च लोकाणां च लोकपाणां च मासानां चार्धमासानां	
चाहोरात्रयोश्च प्रियं धाम भवति य एव वेदं	॥१८॥ (६)
सोऽनादिष्टा दिशमनु व्यचलत् ततो नाद्यस्यैर्ममन्यत	॥१९॥
त दिविदार्धित्तियेडां केन्द्राणी चानुव्यचलन्	॥२०॥
दितेष्ट वै सोऽदित्तियेडां केन्द्राणामर्थं प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥२१॥ (७)
त दिशोऽनु व्यचलत् त निराहनु व्यचलत् सर्वं च देवाः सर्वं च देवताः	॥२२॥
प्रिजनेष्ट वै स सर्वेषां च देवानां सर्वासा च देवतानां प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥२३॥ (८)
त सर्धानन्तर्द्वैशाननु व्यचलत्	॥२४॥
त भुजापत्तिश्च परमेष्ठा च पिता च पितामहस्यानुव्यचलन्	॥२५॥
भुजापत्तिश्च वै स परमेष्ठिनश्च पितृश्च पितामहस्य च प्रियं धाम भवति य एव वेदं	॥२६॥ (९) (१०) (११)

॥७॥ अग्नि — अग्नौ ॥ देवता — आत्मा आत्मा, देवा ॥ अन्तः — १ विषय विवृष्ट पावनी, २ अग्नौ विवृष्टा, ३ विवृष्टा, ४ अग्नौ अग्नौ, ५ अग्नौ ॥

स मंदिमा सद्र्धर्गान्तं प्रविष्ट्या अंगच्छत् स संमूहोऽभवत्	॥१॥
त भुजापत्तिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहस्यानुव्यचलन्	॥२॥
ऐतन्मात्रं गच्छत्येनं अद्वा गच्छत्येनं वर्षं गच्छति य एवं वेदं	॥३॥
त अद्वा च यज्ञश्च लोकधाम वाचाश्च च भूत्याग्निर्पर्वतैर्वन्त	॥४॥

ऐनं श्रद्धा गच्छत्यैवैतं यज्ञो गच्छत्यैवैतं लोको गच्छत्यैवैतमर्थं गच्छत्यैवैतमन्नाथं गच्छति
य एवं वेद

॥३॥[१७]

॥३॥ अति.—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ सामगुप्यिहः, २ प्राजापत्यपुत्रपुत्रः, ३ आर्षी पद्विः ॥

सोऽरज्यत् ततो राज्ञ्योऽजायत

॥१॥

स विशः सर्वन्धुन्यमन्नाथमन्नाथं विष्टम्

॥२॥

विशां च ये स सर्वन्धुनो चाथस्य चाभाथस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद

॥३॥[११]

॥३॥ अति.—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ सामगुप्यिहः, २ प्राजापत्यपुत्रपुत्रः, ३ आर्षी पद्विः ॥

स विशोऽनु व्यचलत्

॥१॥

तं सुभा च समितिश्च मेनो च मुगं चानुच्य चलत्

॥२॥

सुमर्षाश्च ये स मर्मितश्च सेनायाश्च सुरायाश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद

॥३॥[२१]

॥३॥ अति.—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ द्विपदा साम्नी सुहृती, २ द्विपदा साम्नी सुहृती, ३ द्विपदा साम्नी सुहृती, ४, ५, ६ द्विपदा साम्नी सुहृती

१ द्विपदा साम्नी सुहृती, २ द्विपदा साम्नी सुहृती, ३ द्विपदा साम्नी सुहृती, ४, ५, ६ द्विपदा साम्नी सुहृती
गाथी, ७, ८ साम्नी सुहृती, ९ साम्नी सुहृती ॥

तद् यस्यैव विद्वान् ब्राह्मणो ज्ञातोऽतिभिर्गुहानामन्ते

॥१॥

श्रेयोऽसमेनमात्मनो मामश्रेयं तथा क्षत्राय मा वृधते तथा राष्ट्राय ना वृधते

॥२॥

अतो ये धर्मं च क्षत्रं चोदतिष्ठतां ते अमृतां कं प विष्णावेति

॥३॥

वृहस्पतिमेव ब्रह्म म विश्वसिध्दं क्षत्रं तथा वा इति

॥४॥

अतो ये वृहस्पतिमेव ब्रह्म शर्विश्विन्द्रं क्षत्रम्

॥५॥

इयं वा उ पृथिवी वृहस्पतिर्धिविमेन्द्रः

॥६॥

अयं वा उ अग्निर्ब्रह्मावादिदित्यः क्षत्रम्

॥७॥

ऐनं ब्रह्म गच्छति ब्रह्मवर्षी प्रयति

॥८॥

यः पृथिवी वृहस्पतिर्धिविमेन्द्रं वेद

॥९॥

ऐनमिन्द्रियं गच्छतिन्द्रियवान् भवति

॥१०॥

य आदित्यं क्षत्रं दिवमिन्द्रं वेद

॥११॥[२३]

॥११॥ अति.—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ द्विपदा साम्नी सुहृती, २ द्विपदा साम्नी सुहृती, ३ द्विपदा साम्नी सुहृती, ४, ५, ६ द्विपदा साम्नी सुहृती, ७, ८ द्विपदा साम्नी सुहृती, ९ द्विपदा साम्नी सुहृती, १० द्विपदा साम्नी सुहृती, ११ द्विपदा साम्नी सुहृती

१-६, ८ द्विपदा साम्नी सुहृती, ७, ८ द्विपदा साम्नी सुहृती, ९ द्विपदा साम्नी सुहृती, १० द्विपदा साम्नी सुहृती, ११ द्विपदा साम्नी सुहृती
तद् यस्यैव विद्वान् ब्राह्मणो ज्ञातोऽतिभिर्गुहानामन्ते

॥१॥

स्वपनेनमभ्युदेतयं इत्यद्वात्य काज्जास्तीर्वात्यौदकं त्रात्य तर्पयन्तु त्रात्य यथा ते
प्रियं तथास्तु त्रात्य यथा ते यश्चस्तथास्तु त्रात्य यथा ते निष्क्रामस्तथास्त्विति ॥२॥

यदेनमाह भ्रातृ क्वाऽव्याप्तीति तत्र पृथ एव तेन देवयानानव रुद्धे ॥३॥

यदेनमाह आत्प्रादुर्गमित्यप्येव, तेनावं रुद्धे ॥४॥

पदेनमाह आत्यं तर्पयन्तिषति प्राणमेव तेन वर्षायांस्तं कुरुते ॥४॥

यदि नृणां ह्यस्य यथा ते प्रियं तथास्त्विति प्रियमेव तेनारं रुद्धे ॥६॥

येन प्रियं गच्छति प्रियः प्रियस्य भवति य एव वेदः ॥७॥

यदेनमात्रं ब्राह्मणं यथा ते पशुस्तथास्तिवति वर्यमेव तेनारं रुग्द्धे ॥२॥

ऐनं यशो गच्छति भुशी भुशितो भवति य एवं वेद ॥६॥

यदेनमाह ब्राह्म्यं यथा ते निष्कामस्तथाभित्तिं निष्काममेव तेनार्थं रुद्धे ॥१०॥

तेन निःशब्दो गच्छति निःशब्दे निःशब्दस्य मपत्ति य एवं वेद ॥११॥[२१४]

॥१२॥ वरि - अथर्व ॥ देवता - अथर्वानाम् । वाच ॥ अन्-१-१ शिवदा श्यवती; २ आतापना पृथगी; ३, ४ सुदिक् आतापना शुद्धि; ५, ६, ७, ८ आसुरी श्यवती; ९ विद्वद् श्यवती, १० शिवदा आतापना शुद्धि ॥

तद् वक्ष्येयं विद्वान् ब्राह्मण उद्धृतेष्वग्निप्रार्थितेऽग्निहोत्रेऽर्तिविगुहानागच्छेत् ॥१॥

स्वयमेनान्नमुदेत्यं श्रुत्वा प्रात्याति सज्ज इमेभ्यामीति ॥२॥

स चातिमृज्येष्टुयास चातिमृज्येष्टुयात् ॥२॥

स य एषु पुत्रेषु प्रारयन्नातिमृष्टो जूषति ॥४॥
 न विद्यायां सत्यं वाक्यं न वैवाहिकम् ॥५॥

५ वीयेना वीयेना कलमस्य अवाति ॥७॥

१०१
॥७॥

अथ य एषं त्रिदशं ज्ञात्वेन्नान्तिसृष्टो ज्ञेयः ॥८॥

न पितृयाणं पद्म्यां ज्ञानाति न देवयानम् ॥६॥

॥१०॥

॥१३॥ कपि—कपटी । वेदः—कथमाचारः । कथं—कथं । कथं—कथं । ॥१३॥

* आमुरी गायत्री, २, ८ सामन्ति गृहणी, ६ द्विपदा विभू गायत्री, १० द्विपदा विराट् गायत्री, १२ प्रत्ययविभू

तद् यस्येनं विद्वान् ज्ञात्वा एहं शक्तिमतिभिर्गुदे वसति ॥१॥

आहुत्यान्नाद्यार्त्तमिति य एवं वेद	॥८॥(४)
॥ यद् भुवो दिशमनु व्यचलद् विष्णुर्भूत्वानुव्यचलद् विराजन्नादीः कृत्वा	॥९॥
विगजान्नाद्यार्त्तमिति य एवं वेद	॥१०॥(५)
स यत् पुशाननु व्यचलद् रुद्रो भूत्वानुव्यचलदोर्ध्वीस्त्रादीः कृत्वा	॥११॥
योर्ध्वीमिरस्त्रादीभिरर्त्तमिति य एवं वेद	॥१२॥(६)
स यत् पितृमनु व्यचलद् यमो राजा भूत्वानुव्यचलत् स्वधाकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१३॥
स्वधाकारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१४॥(७)
स यर्मनुव्यादेननु व्यचलद्भिर्भूत्वानुव्यचलत् स्वाहाकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१५॥
स्वाहाकारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१६॥(८)
स यद्भुवो दिशमनु व्यचलद् बृहस्पतिर्भूत्वानुव्यचलद् यपरकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१७॥
प्रपक्वारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१८॥(९)
स यद् देवाननु व्यचलद्दीशानो भूत्वानुव्यचलन्मन्त्रम्यदं कृत्वा	॥१९॥
मन्त्रुनाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥२०॥(१०)
स यद् प्रजा अत व्यचलत् प्रजामेतिर्भूत्वानुव्यचलत् प्राणम्यदं कृत्वा	॥२१॥
प्राणोन्नाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥२२॥(११)
स यत् सपीनन्तर्देशाननु व्यचलद् परमेष्ठी भूत्वानुव्यचलद् प्रज्ञान्नादं कृत्वा	॥२३॥
प्राज्ञेनाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥२४॥(१२)(२३)

॥१५॥ अति.—चचयो ॥ देवता—सप्तदशमम्, सप्तः ॥ अन्त्ये.—१ भुवो १ पृथिवीः २ आसुरी पृथ्वीः ३ आजातया-
 ३ अनुव्य १ ५, ७, ९, १० भुवि १ आजातया ३ अनुव्य १, २, ५ द्विषत् सप्तो रुद्रोऽपि १ विराद् वायव्यो
 (१-६ तस्य प्राणोन्नाश्रादेनार्त्तमिति) ॥

तस्य वार्यस्य	॥१॥
सुत प्राणः मृतापानाः सुत म्यानाः	॥२॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य अयमः प्राण ऊर्ध्वो नामार्धं सो अग्निः	॥३॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य द्वितीयः प्राणः प्रोदो नामासी स अदित्यः	॥४॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य तृतीयः प्राणोर्ध्वं द्वि नामासी स पन्द्रमाः	॥५॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य चतुर्थः प्राणो विभूर्नाथायं स परमानः	॥६॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य पञ्चमः प्राणो योनिर्नाम सा इमा भार्यः	॥७॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य षष्ठः प्राणः द्वियो नाम त इमे पञ्चवः	॥८॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य सप्तमः प्राणोऽपिसिमतो नाम सा इमाः प्रजाः	॥९॥(२८)

॥१८॥ अग्नि—अधर्मा । देवता—अध्वर्यवम्, आत्मा । अन्व—१, २, ३ सामन्तुष्यिकः, २, २, १ आजापयोष्यिकः;
३ वातुवी त्रिष्टुप्, ० वातुवी ग्लानिः; (१—३ तस्य आजापयोष्यिकम्) ॥

तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य अथमोऽध्वानः सा पौर्णमासी ॥१॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य द्वितीयोऽध्वानः साष्टका ॥२॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य तृतीयोऽध्वानः सार्थाश्रया ॥३॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य चतुर्थोऽध्वानः सा शुद्धा ॥४॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य पञ्चमोऽध्वानः सा दीक्षा ॥५॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य षष्ठोऽध्वानः स यज्ञः ॥६॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य सप्तमोऽध्वानस्ता इमा दक्षिणाः ॥७॥ [२०६]

॥२०॥ अग्नि—अधर्मा । देवता—अध्वर्यवम्, आत्मा । अन्व—१, २, ३ सामन्तुष्यिकः, २, २, १ आजापयोष्यिकः;
३ वातुवी त्रिष्टुप्, ० वातुवी ग्लानिः; (१—३ तस्य आजापयोष्यिकम्) ॥

तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य प्रथमो ध्वानः वेद्यं भूमिः ॥१॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य द्वितीयो ध्वानस्तद्वर्तव्यम् ॥२॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य तृतीयो ध्वानः सा योः ॥३॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य चतुर्थो ध्वानस्तानि नवत्राणि ॥४॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य पञ्चमो ध्वानस्त ग्रतवः ॥५॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य षष्ठो ध्वानस्त आर्तवाः ॥६॥
तस्य आर्त्यस्य । योऽस्य सप्तमो ध्वानः स सैवत्सरः ॥७॥
तस्य आर्त्यस्य । सुमानमर्थं यमि यमि देवाः सैवत्सरं वा एतद्वर्तव्यमुपरिपिन्ति त्वत्स्य च ॥८॥
तस्य आर्त्यस्य । यदादित्यमग्निमग्निमिशन्यमाश्रया चैव तद् पौर्णमासी च ॥९॥
तस्य आर्त्यस्य । एकं तद्वैषाममृतत्वमित्याहुतिरेव ॥१०॥ [२१०]

॥२१॥ अग्नि—अधर्मा । देवता—अध्वर्यवम्, आत्मा । अन्व—१, २, ३ सामन्तुष्यिकः, २, २, १ आजापयोष्यिकः;
३ वातुवी त्रिष्टुप्, ० वातुवी ग्लानिः; (१—३ तस्य आजापयोष्यिकम्) ॥

तस्य आर्त्यस्य ॥१॥
यदस्य दक्षिणमच्युतौ स आदित्यो यदस्य सूर्यमच्युतौ स चन्द्रमाः ॥२॥
योऽस्य दक्षिणः कर्णोऽयं सोऽग्रियोऽस्य सूर्यः कर्णोऽयं स पर्वतानः ॥३॥
अहोरात्रे नासिके दितियादित्ये शीर्षकपाले सैवत्सरः शिरः ॥४॥
अहो ग्रन्थश्चात्त्यो रात्र्या शब्दं नमो ज्ञातव्यम् ॥५॥ [२११]

॥ इति पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ॥

अथ षोडशं कारकम्

११७ अथि—अथर्वो ॥ देवता—प्रजापति ॥ अन्तः—१, २ द्विपदा साक्षी वृद्धली, २, १० धातुवी त्रिपदः
५ आसुरो गायत्री; २, ८ द्विपदा साक्षी पञ्चकि; ३ सामन्तुष्टु; ४ निबुर [द्विपदा] विराड् गायत्री;
५ आसुरी पञ्चकि, ११ सामन्तुष्टु; १२, १३ [द्विपदा] आन्वितुष्टु ॥

अतिसृष्टो अपा वृषमोऽतिसृष्टा अथर्वो दिव्याः	॥१॥
कृन्तन् परिहन्तन् मुशन् प्रभूयन्	॥२॥
ओफो मंनोऽवा वनो निर्दाह ओत्मुद्विस्तनुद्विः	॥३॥
इदं तवति सृजामि तं माभ्यर्षयिषि	॥४॥
तेन तमभ्यर्षिसृजामो घोऽस्मान् देष्टि यं वपं द्विभ्यः	॥५॥
अपासद्रेममि समुद्रं कोऽभ्यर्षिसृजामि	॥६॥
योऽस्त्वहिरिति तं सृजामि ओकं स्वमि तनूद्विष्व	॥७॥
यो वं आपोऽधिराग्निषेऽस एष पद्वो पोऽं तद्वेतत्	॥८॥
इन्द्रस्य व इन्द्रियेणमि विंश्चेत्	॥९॥
अरिषा आपो अर्ष वित्रमस्मत्	॥१०॥
प्रास्मदेनो वदन्तु म दुःप्रज्यं यदन्तु	॥११॥
शिवेन मा वहुषा परयताषः शिवयो तन्वोषे सप्रशतु त्वचं मे	॥१२॥
शिवानुप्रीनप्सुपदो ह्यपमदे मयि वुधं वर्ष आ मन्त देवीः	॥१३॥ [११३]

११॥ अथि—अथर्वो ॥ देवता—वाक् ॥ अन्तः—१ आन्वितुष्टु; २ आसुरी पञ्चकि; ३ सामन्तुष्टु; ४ द्विपदा साक्षी वृद्धली; ५ आन्वितुष्टु; ६ निबुर [द्विपदा] विराड् गायत्री ॥

निर्दुर्मयर्ष ऊर्जा मधुमती वाह	॥१॥
मधुमती स मधुमती पार्चमुदेयम्	॥२॥
उर्ध्वतो मे गोपा उर्ध्वतो गोपीयः	॥३॥
मुधुतो वर्षी मधुधुतो वर्षी अद्रं स्रोतं श्रूयाम्	॥४॥

सुधुतिश्च मोषधुतिश्च मा हांसिष्टां सौपर्णं चक्षुरजस्रं ज्योतिः ॥५॥

धृषीणां प्रस्तरोऽसि नमोऽस्तु दैर्घाय प्रस्तराय ॥६॥ [१२]

॥३॥ अपि — यधवी ॥ देवता — यधविलो ॥ अन्व — १ चासुरी यावती २, ३ आधुःत्रिष्टु ४ यधवया त्रिष्टु ५
२ सान्धुषिक ३ ४ द्विषदा यधवी त्रिष्टु ५

मूर्धाहं रंयीणां मूर्धा समानानां भूयासम् ॥१॥

हृज्ज्व मा येनञ मा हांसिष्टां मूर्धा च मा विधर्मा च मा हांसिष्टाम् ॥२॥

उपैषे मा चमसञ्च मा हांसिष्टां सुर्वो च मा घुरण्यञ्च मा हांसिष्टाम् ॥३॥

विमोऽरुञ्च मारुद्रपविष्ठ मा हांसिष्टामारुद्रानुञ्च ॥ मा मस्रिषां च मा हांसिष्टाम् ॥४॥

धृष्टस्पर्तिर्म आस्मा तुमन्ता नम हवः ॥५॥

अस्तुतपं मे हृदयसुर्वो गन्धुतिः समुद्रो अस्मि विधर्विषा ॥६॥ [१३]

॥५॥ अपि — यधवी ॥ देवता — यधविलो ॥ अन्व — १, २ सान्धुषिक ३, ४ सान्धुषिक ५ ५ द्विषदा यधवी ६
२ चासुरी यावती, ३ आधुःत्रिष्टु ४ ५ द्विषदा यधवी त्रिष्टु ५

नार्मिरहं रंयीणां नार्मिः समानानां भूयासम् ॥१॥

स्वातदासि सूपा अष्टतो मत्तुंण्या ॥२॥

मा मा श्रयो हांसीन्मो अषानोऽवहाय परा मात् ॥३॥

खयो माहः पात्वभिः पृथिव्या धाधुतन्तर्निषाद् यथो बन्धुप्येभ्यः सरस्वती पार्थिवेभ्यः ॥४॥

प्राणोपानौ मा मा हांसिष्टं मा जने प्र मेवि ॥५॥

स्वस्त्युद्योपसो दोपसञ्च सधं आपुः सर्वेगण्यो अशीप ॥६॥

शक्पर्षी इध प्रपावो मोषं स्पेष्टमिषावर्कषी मे प्राणपानावृष्टिर्मे दर्व दधत् ॥७॥ [१४]

॥५॥ अपि — यमः ॥ देवता — दुन्धुष्यकावली ॥ अन्व — १, ४-६ (५०) तिराद् यावती २, ४-६ (५०),
६ यधवया यावती, ३ ४-६ (५०), १० द्विषदा यधवी त्रिष्टु ५ १० (५०) त्रिष्टु तिराद् यावती
८ सान्धुषिक तिराद् यावती ८

विद्य तं स्वप्न जनित्रं श्रद्धाः पुत्रोऽसि ययस्य करणः ॥१॥

अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ॥२॥

त त्वां स्वप्न तय स विद्म स नः स्वप्न दुन्धुष्यकात् पाहि ॥३॥ (१)

विद्म तं स्वप्न जनित्रं विद्म त्वाः पुत्रोऽसि ययस्य करणः । अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ।

त त्वां स्वप्न तय स विद्म त नः स्वप्न दुन्धुष्यकात् पाहि ॥४॥ (२)

विदुषं ते स्वप्न जनिव्रगधृत्याः पुत्रोऽसि यमस्य करणः । अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ।

तं त्वां स्वप्न तथा सं विंदुम रा नः स्वप्न दुःष्यज्यात् पाहि ॥५॥(३)

विदुम ते स्वप्न जनित्रं निर्भूत्याः पुत्रोऽसि यमस्य करणः । अन्तर्लोडसि मृत्युरसि ।

सं त्वां स्वप्न तथा सं विंदम स न स्वप्न दुःस्वप्न्यात् पादौ ॥६॥(४)

विदम ते स्वप्न जनिशं पराभूत्याः पुत्रोऽसि यमस्य कर्तुः । अन्तर्ज्ञोऽसि मृत्युरसि ।

तं श्वो स्वप्न तथा सं विविष स नः स्वप्न दग्धज्ज्वात् पाहि ॥७॥५॥

विदुम ते स्वप्न गजिर्त्रं देवजामीनां पुत्रोऽसि यमस्य करणः

112112

अन्तःकोऽसि मृत्पुंसि

11619

सं त्वां स्पृष्ट्वा तथा मं विदुः स नैः स्वप्न दुःखमन्यात् पादौ

[६६७॥(६) २।१]

॥६॥ श्रुति—यत् ॥ देवता—दुःखव्यनाशनम् तथा ॥ बन्धा—१-४ प्रज्ञापायास्तुष्टु, २ साप्ती पश्चि,

द्विपदा राक्षसी हृदयी, = आसुरी भवती; १ आसुरी सुदती; १० आसुर्युधिक्

अनेकप्रकारात्मकता या अज्ञानागम्य वयस

11214

उपो यस्माद् दुःखं पश्येत्तन्मैत्र्याप सत्सु चरति

1121

द्विपक्षे सत्त्वं परां गृह्यते शरीरे सत्त्वं परां गृह्यते

1131

यं द्विष्मो यद्य नो द्वेष्टि तस्मै एनद गमयामः

1181

उषा देवी वाचा संविदाना पाणु देव्युपसा संविदाना

1151

उपस्पतिर्वाचस्पतिना संप्रिदानो वाचस्पतिर्यवस्पतिना संप्रिदानः

1151

लेख्मि परा यदन्तर्यामिन् दुर्गाम्निः मदान्वाः

1191

कुम्भीरः दुषीरः पीयूषः

112

आशुदुःखं स्यात्तदुःखं

115

अनोपमिष्यतो वरानविधिः संकल्पानमुच्यते ब्रह्मः पाशान्

1180

तद्गुण्यं अपि देवाः परां यदन्तु चप्रियपामद् विद्युती न साधुः

॥११॥[२२]

॥३॥अग्नि-यमः ॥ देवा-दुःखप्रणाशनम् । इन्द्र- १ धर्मिकः, २ सामन्तपुत्रः, ३ आनुषंगिकः, ४ आश्रयः ।

पद्मा शास्त्री: १. आधुनिक: २, ३, ४. ५. ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

समयपत्री, १२ सुनिष्क भागपुष्पाङ्गमुद्रा, १३ चामुनी त्रिपुण्ड्र

तेनैवं विध्याग्नमृत्युर्न विध्याग्निं निमृत्यैवं विध्याग्निं परामृत्युर्न विध्याग्निं प्राप्नोति
विध्याग्निं शर्मनैवं विध्याग्निं

1121

दुःशान्तिमेनं घोरेः श्रुतेः प्रैषैरभिप्रेष्यामि	॥२॥
यैश्चानरसैर्न दंष्ट्रयोरपि दद्यामि	॥३॥
एवानेवाव सा गेरद	॥४॥
योऽस्मान् द्वेष्टि तस्मात्सा द्वेष्टुं यं वयं द्विष्यामः स आत्मानं द्वेष्टुं	॥५॥
निर्हिंसन्तं दिवो निः पृथिन्या निरुन्तरिषाद् यक्षाम	॥६॥
सुपर्माश्चाक्षुष	॥७॥
इदमहमाहुष्वापलोऽसृष्याः पुत्रे दुःशर्च्यं मृजे	॥८॥
पतुदोर्मदो अस्म्यगच्छतु पद् दोषा यत् पूर्वां शर्मिम्	॥९॥
यक्षाग्रद पत् तुमो यद् दिवा यक्षस्तम्	॥१०॥
यदईरहरभिगच्छामि तस्मादिनमयं दये	॥११॥
तं जेहि तेभं मन्दस्व तस्यं पृष्टीरपि मृलीति	॥१२॥
स मा जीयीतु तं ग्राहो जहातु	॥१३॥[२॥३॥

[११] अमि.—यस्यः ॥ द्वेष्टा—दुःशर्च्यं ॥ अमि—१, ५-२३ (५०), ३० एवमवा यतमोऽप्यनुपुनः २,

२-२३ (द्वि०), ३१ विषया मित्रुः गायत्री, ३ गायत्री गायत्री ४, ५-३३ (५०), ३३ विषया गायत्री

मित्रुः ५-३० १२, २०, २१, २० (तर्कयो ५०) आसुरी गायत्री ५, १०, ११, १३, १४, १५

(तर्कयो ५०) आसुरी मित्रुः २, १२, १०-१३, २३-२४ (तर्कयो ५०), ३२ आसुरी पक्षिः

२५, २६ (अयोः ५०) आसुरी पक्षिः ॥

जितमस्माकमुद्रिजमस्माकमुद्रमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ॥१॥

तस्मादहं निर्मेजामोऽमुषाह्वयायममुष्याः पुत्रमसौ यः ॥२॥

स ग्राह्याः पाशाग्ना मोषि ॥३॥

तस्पेदं वर्चस्तेजः ग्राह्यायुर्नि वैदयामीदमेनमयुराप्चं पादयामि ॥४॥(१)

जितमस्माकमुद्रिजमस्माकमुद्रमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं

पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादहं निर्मेजामोऽमुषाह्वयायममुष्याः पुत्रमसौ यः । त निर्वर्त्याः कशान्ता मोषि ।

तस्पेदं वर्चस्तेजः ग्राह्यायुर्नि वैदयामीदमेनमयुराप्चं पादयामि ॥५॥(२)

जितम्सामुद्रिभस्मपारम्पुतम्साम् तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं सरिस्माकं यतोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा यस्यमाकं वीग अस्यमाकम् ।

तस्मात्सु निर्भजामोऽष्टयाष्टपञ्चममुष्णः पुत्रमसौ यः । सोऽभून्त्याः पाशान्मा गीचि ।
तस्मैदं वर्चस्तेजः प्राणभाषिर्न वैश्वमीदमेनमधराच्च पादयामि

जितम्भस्मात्तुर्जितम्भस्मात्तुम्भस्मात् तेजोऽस्मात् ब्रह्मास्मात् स्वर्िस्मात् यज्ञोऽस्मात्
पशवोऽस्मात् प्रजा अस्मात् वीरा अस्मात् ।

सस्माद्भुं निर्मेलाभोऽमुमासुप्यायणममुप्याः पुत्रमस्तौ यः । स अर्पियाणां पाशान्नामोचि ।

तस्येदं वर्णस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयाद्भेदेनमध्वरान्त्वं पादयामि ॥१३॥(१०)

जितम्भस्माकमुद्विज्यमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं अज्ञास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्माद्भुं निर्मेतामोऽभुमाभुव्यायुगमभुव्याः पुत्रमसौ यः । सोऽर्जिरतां वाशान्मा मोचि ।

सस्येदं पञ्चस्तेजः प्राशयायुर्नि वैष्टयासीदमेनमधुरान्वं षादयामि ॥१४॥ (११)

जितमस्मात्पुत्रादिभ्यस्माकं सुतयस्याकं तेजोऽस्याकं अक्षास्याकं स्वर्स्याकं पृथ्वीऽस्याकं
पशवोऽस्याकं प्रजा अभ्याकं विना अभ्याकं ।

तस्माद्विष्णुं निर्मज्जामोऽमृतामृष्यायत्नममृष्याः पुत्रमसौ यः । स श्रीशिवस्तानां पाशात्मा मोचि ।

तस्येदं वर्षस्तेजः प्राणमायुर्नि वैश्यामीदमेनमधुराञ्च वाद्यामि ॥१४॥ (१२)

जितममाकुत्सार्द्रिमस्माकेमुतमस्माकं तेजेऽभ्मानुं व्रक्षाम्नाहं स्वर्हिमाहं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं पीरा अस्माकंसु ।

तस्मादुक्तं निर्भिज्जामोऽहं तामुप्यायुतमुप्याः पुत्रमुत्ती यः । सोऽर्थैर्गुणां पाशांश्च मोचि ।

तद्वेदे वर्चस्तेजः प्राणभायुर्नि वेदेषामिदमेवमधुराब्धं वादयामि ॥१३॥ (१३)

जितमुद्राकमुद्रितमुद्राकमुद्रितमुद्राकं तेजोऽस्माकं अस्माकं स्वःस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं राजा अस्माकं गीरा अस्माकम् ।

तस्माद्दुष्टं निर्भिजामोऽग्न्यामुष्पायुक्तमुष्पाः पुत्रमसी यः । स श्येयैर्गान्तां पाशान्मा मोधि ।

तस्मै नमः सर्वस्तेनः प्राणमायुनि वैष्ट्यामीदमेनमस्तुभ्यं पादयामि ॥१७॥ (१४)

जितसमायुद्धिंशसुमार्थमृतसुखात् तेजोऽस्माकं प्रज्ञास्माकं स्वर्गस्माकं यशोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं भृजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्माद्दुःखं निर्भयमोऽनुभाषुष्याग्रजमुखाः पुत्रमती यः । स धनस्यतीर्त्तां पाशान्क मोक्षि ।

तदपेक्षं वक्ष्येतेजः प्राणमायुर्भिर्बैद्ययामिदमेतन्मधुराञ्च पादयामि ॥१८॥ (१५)

जितम्सामुद्राङ्गमस्माकं पृथग्भस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मस्माकं स्वरिप्साकं यशोऽस्माकं
पुशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादुक्तं निर्भजामोऽमुमासुप्याप्यममुप्याः पुत्रमसौ यः । स वानस्पत्यानां पाशुनाम्ना मोचि ।

सत्येदं वच्यस्तेनः प्राणभूयानि वैष्ट्यामीदमेनमधुराण्यै वाद्यामि ॥१६॥ (१६)

नित्यमस्मात्सुखं विद्यमस्माकं मृतमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पुत्रोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीर अस्माकम् ।

तस्मादिदं निर्भेताग्रेऽमृतमृष्यायत्नमृष्याः पुत्रमसौ यः । स ऋतूनां पागान्मा मोचि ।
तस्मैदे वर्चस्तेजः प्राशमापुर्नि वेष्टयामीदगेनमधुराचर्चं पादयामि ॥२०॥ (१७)

जितमस्मान्मुद्रियमस्मान्मृतमस्मान् तेजोऽस्मान् प्रज्ञास्मान् स्वस्तिस्मान् यज्ञोऽस्मान्
पशवोऽस्मान् प्रजोऽस्मान् धीराऽस्मान् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽमुं वासुधायामममृष्याः पुत्रवत्सो यः । स जगतिर्नाम वासुधायाम् वैशि ।
तस्मै नमः सर्वस्वेतजः प्राणमायानि वेद्ययाग्रीदेवै नमश्चरार्चं पादयामि ॥२१॥(१८)

जितमस्मात्सुद्धिभयस्मात्प्रलम्भमात् तेजोभ्याम् प्रज्ञास्मात् सरस्वत्यां यशोऽस्मात्
पुत्राभ्याम् प्रजाभ्याम् वीराभ्याम् ।

तस्मादपि निर्भेजामोऽसृजामुभ्यामणमूढ्याः पुत्रपत्नी यः । स मासानां पाशान्मा मोचि ।
सस्पेदं कर्चस्तेन । प्राणमपुर्णि वेष्टामोदयेनमधुरान्वै पादयामि ॥२२॥ (१६)

नितमस्माकमुद्दिशमस्माद्वृतमस्याकं तेनोऽस्माकं प्रज्ञास्माकं स्वरिस्माकं यशोऽस्माकं
पशोऽस्माकं वृजा कस्माकं वीरा वस्माकं च ।

तस्मादहं निर्मज्जामोभूमागुध्यायलममुध्याः पुत्रमसौ यः । संज्यैमात्मानं शाश्वतम् । सौमि ।
तस्येदं धर्मस्तेजः प्राणमाधुनि वैद्यमादीर्देवमधुशान्त्वं पदयामि ॥२३॥ (२०)

नित्यमुखायुक्तं त्रिभुजमुखायुक्तं नृपमुखायुक्तं तेजोऽम्बानां प्रजापत्यानां स्वर्गस्थानां यज्ञोऽम्बानां
पृथ्वीऽम्बानां भूमा अम्बानां धीरा अम्बानांसु ।

तस्मादमुं निर्भजामि श्रुतामुपासयामुभ्याः पुत्रमवी यः । सोऽक्षेरात्रयोः पाशाभ्या मीचि ।
तस्पेदं वर्षस्वेतः प्राणमायुनि वैष्टयाम्दीर्घमैतमधुरान्नं पादयामि ॥२४॥(२१)

दितमस्मात्प्रुविशमस्मान्मृतमस्मान् तेजोऽस्मान् प्रजास्मान् स्वःस्मान् यज्ञोऽस्मान्
पशोऽस्मान् व्रजा अस्मान् धीरा अस्मान् ।

तस्माद्भुं निर्भनमोभ्रुमाभ्रुपायलमभ्रुपाः पुनरपि यः । सोऽहोमंयतोः शशान्मा नोचि ।
तस्मेद वचस्तेजः प्राणमयुनि वेदगामीदेनमभ्रुपाः पादवानि ॥२५॥(२२)

नितभस्मास्मृत्त्रिभुवन्स्मरन्मुक्तभस्मात् त्रैलोक्यस्मात् अष्टास्मरन् स्वर्गस्मात् यशोऽस्मरन्
पृथोऽस्मात् प्रजा अस्मरन् वीर्य अस्मात् ।
तत्पदं निर्मलापोष्णमृगाद्यन्तर्गताः पञ्चमी यः । न तत्पदं

तस्मादमुं निमग्नं प्रोक्ष्य प्रोक्ष्य प्रोक्ष्य प्रोक्ष्यः पुत्रमग्नौ यः । स पात्रोपस्थित्योः पाशान्मा मोचि ।
तस्मैदं यस्मै स्तेनः प्राणान्मुनिं वैद्विषात्मीदमेनपयान्दं पादयामि ॥२६॥ (२३)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स ईन्द्राग्नयोः पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२७॥(२४)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स मित्रावरुणयोः पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२८॥(२५)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स राक्षो वरुणस्य पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२९॥(२६)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः

॥३०॥

स मुत्पोः पद्वीशान् पाशान्मा मोचि

॥३१॥

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि

॥३३॥(२७)[२४]

॥६॥ अग्निः—यमः ॥ देवता—१ प्रजापतिः २ सन्वयोद्यः ३ यः ४ सुवी ॥ अन्तरा—१ आधुमुत्तमः २ आधुमियः
३ सप्तरी वरुणः ४ वरोधिवः ॥

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं

॥३१॥

तदुगिरां तदु सोमं यथा पूषा मां धातुं सुकृतस्यं लोके

॥३२॥

अग्नेन्म स्वर्गः स्वर्गान्म सं सूर्यस्यं ज्योतिषान्म

॥३३॥

दस्योभूयाय वसुमान् यज्ञो वसुं वंशिषीय चतुर्गन् धूयान् वसुं सविं वेदि

॥३४॥(२४)

अथ सप्तदशं कारकम्

- ॥१॥ अथि.—प्रश्ना ॥ देवता—आदित्यः ॥ अन्धः—१, २०, ३० जगती; २-४ अतिजगती; ६, ७, १६ अत्यष्टिः;
 ८, ११, १६ अतिपृष्टिः; ९, १०, १६ पञ्चपदा शक्ती, १० अष्टपदा धृतिः; १२ कृतिः; १३ प्रकृतिः;
 १० पञ्चपदा विराटलक्षरी, १८ सुविगतिः; २० अक्षु (?); २१ अक्षुपदोपविष्टा पृष्टी;
 २२, २२, २६ अनुपृष्टः; २३ निपुर् पृष्टी; २४ विराटलक्षः; २८, २८ त्रिपुष्टः;
 (१-२ अष्टपदा; ११-१३, १६, १८, १९, २४-सप्तपदा) ॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रमायुष्मान् भूयासम् ॥१॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियो देवानां भूयासम् ॥२॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः प्रजानां भूयासम् ॥३॥

विपासहिं सईमानं सामहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः पशूनां भूयासम् ॥४॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः संमानानां भूयासम् ॥५॥

उदिह्युर्दिहि ध्रुवं वर्यसा माम्पुर्दिहि ।

दिपथ मयं रथ्यन्तु ॥ चाहं दिपते रथं सवेद् विष्णो बहुधा वीर्यासि
 रं नः पृणीदि पृष्टुमिर्विरूपाः सुधायां मा घेदि परमे व्योमन् ॥६॥

उदिह्युर्दिहि ध्रुवं वर्यसा माम्पुर्दिहि ।

मांश्च परपामि यांश्च न तेषु मा सुमतिं कृषि सवेद् विष्णो बहुधा वीर्यासि ।
 तं नः पृणीदि पृष्टुमिर्विरूपाः सुधायां मा घेदि परमे व्योमन् ॥७॥

मा त्वां दमन्तसलिले अप्स्वरुन्तये प्राप्तिन उपविष्टन्त्यत्र ।

द्विवापार्ति दिव्यारुह्य एतां त नो मृद सुमती तं स्वाम तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥८॥

त्वं न इन्द्र महेत मोक्षगायदब्धेभिः परं पादवत्पुष्टिवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥९॥

त्वं न इन्द्रोत्तिभिः शिवाभिः शंभो भव ।

आरोर्हसिद्विप द्विपो गृध्रानः सोमपोतये प्रियपांया स्वस्तये तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१०॥(१)

स्वमिन्द्रासि विश्वमिन् सर्वमिन् बुद्धुतस्त्वमिन्द्र ।

स्वमिन्द्रेभं सुहृन् स्तोमनेरयम् स नो मृद सुमती तं स्वाम तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥११॥

अदब्धो द्विषि पृथिव्यामृतासि न तं आपुर्महिमानमन्तरिक्षे ।

अदब्धेन ब्रह्मणा यापुष्टानः स त्वं न इन्द्र द्विषि पृथ्वीं पृथक् तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१२॥

या तं इन्द्र तुनुहन्तु या पृथिव्यां याम्बरमौ या तं इन्द्र पर्वताने स्वर्षिर्दि ।

यद्येन्द्र तुन्वाहन्तरिक्षं व्यापिष तयां न इन्द्र तुन्वाह् गृध्रं पृथक् तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१३॥

स्वामिन्द्र ब्रह्मणा इर्वचन्तः सत्रं नि पृथ्वीर्षपयो नाधमानास्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१४॥

त्वं तुतं त्वं वय्येव्युत्सं मृदसंधारं विदये स्वर्षिदं तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१५॥

त्वं रजमे प्रदिश्यातस्तत्त्वं शोचिषा नमसां वि मासि ।

स्वमिमा विश्वा भुवनानि तिष्ठन् आतस्य पन्थाभन्ति विद्वांस्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१६॥

पृथ्विः पराह् तपस्तेकेयावांश्शस्तिवेषि मुदिने वार्ष्णेयानुस्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पूणीहि पुष्टमिर्विशरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१७॥

स्वमिन्द्रस्त्वं महेन्द्रस्त्वं लोकस्त्वं प्रजापतिः ।

तुभ्यं यज्ञो वि तापते तुभ्यं ब्रह्मति ब्रह्मतस्त्वेषू विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृथीहि पृथुर्विधिभरुषैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१८॥

असेति सत् प्रतिष्ठितं सणि भूत प्रतिष्ठितम् ।

भूतं ह यन्म आहितं भव्यं भूते प्रतिष्ठितं तपेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृथीहि पृथुर्विधिभरुषैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१९॥

शुक्रोऽसि भ्रात्रोऽसि । स यथा त्वं ज्ञानता अज्ञोऽस्येपाहं ज्ञानता आख्यातम् ॥२०॥(२)

रुचिरसि रोचोऽसि । स यथा त्वं रुच्यो रोचोऽस्येपाहं पृथुर्विध ब्राह्मणवर्षतेन च रुचिरीप ॥२१॥

उद्यते नम उदायते नम उदिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः सुव्राजे नमः ॥२२॥

अस्तमते नमोऽस्तमेभ्यस्ते नमोऽस्तमिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः सुव्राजे नमः ॥२३॥

उदगादयमादित्यो विधेन तपसा सुह ।

सुपानान् मर्षं रुचयन् मा ब्राह्म क्षिपते रपं तपेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

रपं नः पृथीहि पृथुर्विधिभरुषैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥२४॥

आदित्य नागमारुहः सुवारिधः स्वस्तये । अहर्मात्यपीपरो रात्रिं सुव्रतिं पारय ॥२५॥

सूर्य नागमारुहः सुवारिधः स्वस्तये । रात्रि मात्यपीपरोऽहः सुव्रतिं पारय ॥२६॥

प्रजापतेराबुतो प्रजंणु । धर्मस्यैव कुरवपस्य व्योतिषा वर्षसा च ।

जुहोतिः कुतरीयो विरोषाः सुहस्तायुः सुकृतधरेयम् ॥२७॥

पर्वतुतो मग्नेणु । धर्मस्यैव कुरवपस्य व्योतिषा वर्षसा च ।

मा मा प्रापुषिपवो देव्या या मा मानुषीस्तेसुहा वृधाय ॥२८॥

अस्तेन गुप्त आतुर्भिय सर्वभूतेन गुप्तो मग्नेन चाहम् ।

मा मा प्रापेत् पाप्मा मोघ मृत्युस्त्वर्धेद्यहं संलिलेन वाचः ॥२९॥

अग्निमी गोप्ता पदं पक्षु विवर्तं त्वन्त्यपो लुदतां मृत्युप्रायान् ।

पृच्छन्तीह्यसुः पतिता पुनः सुहसं प्राणा मय्या यवन्ताम् ॥३०॥(३)[११]

अथाष्टादशं काराढम्

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

॥१॥ अतिः—आध्यात्म ॥ देवता—यमः, मन्त्रोपासः ४० यमः ४१-४२ सारस्वती ॥ ४४-४६, ४९, ५२ पितरः ॥
 मन्त्रा—१-७, २-१३, १४, १७, २४-३६, ३८-४८, ४९-५२, ५८, ६० त्रिष्टुप् १ म्, १२ भार्या यत्किं ॥
 १४, ४६, ५० सुरिक त्रिष्टुप् १ म्-२३ जगती ॥ ३७, ३८ परोष्णिक् ॥ ५६, ५०, ५१ अनुष्टुप् ॥ ५६ उरोष्ठद्वयो ॥

ओ चित् सत्त्वायं सुरुषा चंचूत्सां तिरः पुरु विदन्तिषं जगन्वान् ।

पितुर्नपातुमा दधीत मेघा अपि चर्मि प्रचरं दधिधानाः

॥१॥

न ते सखां सुखयं वदयेत्तत् सलक्ष्मा यद् विपुरुषा मयाति ।

महस्पृष्टास्तो अमुरस्य वीरा दियोऽधर्तारं उर्विया परं स्वयन्

॥२॥

उयान्ति धा ते असत्तात एतदेकस्य चित् स्पृजसं मर्त्यस्य ।

नि ते मनो मनसि धाध्यस्मे जन्तुः पविस्तन्वर्धु धा विविश्याः

॥३॥

न यत् पुरा चक्रमा कर्द्धं भूतमृतं वर्दन्तो अमृतं स्पेम ।

गन्धर्वो अप्यस्यां च योनां ता नौ नार्भिः परमं जामि तर्भा

॥४॥

गर्भे तु नौ जनिता दम्पती कर्द्धवस्त्वष्टा समिता विश्वरूपः ।

नकिरस्य प्र विनन्ति भूतानि वेदं नास्य पृथिवी तुत द्यौः

॥५॥

को अयं वृद्धो धुरि मा अतस्म शिमीवतो भाषिनो दुर्हणावृत् ।

आसर्त्तिपृत् दुस्त्वसीं मयोभृन् य वेपां भूत्पामुण्डवृत् त जीरात्

॥६॥

को अस्य वेद प्रथमस्यादन्ः क ईं ददर्श क इह प्र वीचत्

वृद्धन्मित्रस्य वरुणस्य धाम कर्द्धं वर आह्नो वीध्या वृन्

॥७॥

प्रथस्य ता पम्प्यं काम् आगन्तमाने योनीं सहशेष्याप ।

जामेव पत्ये तन्वं रिस्त्रिषां वि निदं वृद्धे रथ्ये चक्रा

॥८॥

न तिष्ठन्ति न नि रिपन्त्येते देवानां स्वश इह ये चरन्ति ।

अन्येन भदाह्नो याद्वि तपं तेन वि वृद्धे रथ्ये चक्रा

॥९॥

रात्रीमिरस्मा अहभिर्देशस्येत् खर्येस्य चतुर्गुणमिमीयात् ।

दिवा पृथिव्या भिद्युना सयेन्धू यमीर्यमस्य विवृद्धादजामि

॥१०॥{१}

आ या ता गच्छातुचरा युगानि यत्र आपयः कुशवज्जामि ।

उपे वरुहि वृषभापे आदृमुनपभिच्छस्व सुमगे पतिं यत्

॥११॥

किं आतामद् यदेनापं भवति किमु स्वसा पवित्र्यतिनिगच्छात् ।

काममृता यहेतुतद् रपामि तुम्बा। मे तुम्बे सं विपृग्भि

॥१२॥

न ते नापं युग्मनाहमस्मि न ते तुम्बे तुम्बा। सं पृथ्व्याम् ।

छम्येन मत्तुदः कल्पयस्व न ते आतां सुमगे वष्टयेवत्

॥१३॥

न वा उ ते तुम्बे तुम्बा। सं पृथ्व्यां पापमादुर्घः स्वसारं निगच्छात् ।

असंयदेतन्मनसो द्रुदो मे आता स्वसुः शरपे यच्छप्येव

॥१४॥

यतो बहासि यम् नैव त्वे मनो हृद्यं नाविदाम ।

अम्बा किल त्वा कृषयेव युक्ते परिं प्वाजामि लिमुजेव वृष

॥१५॥

अम्बामू धु यम्बाम्बु उ त्वा परिं प्वाजामि लिमुजेव वृष

तपे वा रं मनं हुच्छा स वा त्वाया कृषाप्य संविदं सुमद्राम्

॥१६॥

यीष्टि बद्धासि कृषयो वि अतिरे वृद्धकृपं दूर्यतं विमर्षवशात् ।

आयो पाता ओषधयस्ताम्येकस्मिन् ध्वयन् अपविशामि

॥१७॥

वृषा वृष्यो दुदरे दोरता द्विषः पर्मासि मुहो अदितिर्दाम्यः ।

विश्वं स वेदु पर्युषो यया धिया स युक्तिर्यो यजति युक्तिर्यो श्रुत्स्व

॥१८॥

रपेद् गम्बुर्षतया ॥ योरेणा नृदस्य नृदे परिं पातु नो मनः ।

इदस्य मध्ये अदितिमि पातु नो आता नो अयेष्टः अयेष्टो वि योचति

॥१९॥

यो चित्तु मुद्रा सुमती यशस्तत्पुपा उवस्तु मनरे स्वर्चैती ।

यदीमुशन्तस्तत्पुतामनु अतुष्टमि होतरं विदपाय जीर्ननन

॥२०॥{२०}

अयु त्वं द्रुपां मित्रे मित्रयुग्मं निरामयेद्विरः ययेनो अंधरे ।

यदी विशो युवते दुस्मगायी अति होतास्मद्यु पीरजायत

॥२१॥

सदाणि एयवो यययेत्तु पुण्यते होवाभिस्ते मनुषः सध्वरः ।

अथैव पा यचैस्तमान उवध्योत्तु यार्ज सस्रवो उव्यासि भूरिति

॥२२॥

उदीरय पितरां जार आ भग्नियंक्षति हर्यतो ह्यच ईष्यति ।

विर्वक्ति बहिः स्वपुस्पते मस्तस्त्रिप्यते अस्तुरो वेष्टते मती ॥२३॥

यत्ते अमे सुमनि मतो अरुपत् सईसः सनो अति स प्र शृष्वे ।

॥ दधानो वरधानो अथरा स द्युमो अर्धवन् भूपति धृन् ॥२४॥

धुधी नो अग्ने सदेने सपस्थे युध्या रथमयतस्य द्रवित्त्वम् ।

आ नो धृ रोदसी देवपुत्रे यारिर्द्वानामय धृरिह स्याः ॥२५॥

यद्वय एषा समित्तिर्वयाति देवी देवेषु यजुता यनत्र ।

रता च यद् विमलासि स्वधावो भानो नो अत्र यस्तुमन्त धीतात् ॥२६॥

अन्धमिहयतामप्रमरुपदग्धरानि प्रथमो जातवेदाः ।

अनु यम उपसो अनु इरमीननु यामाप्रथिवी आ विवेश ॥२७॥

प्रत्यमिहयतामप्रमरुयुत् प्रथरानि प्रथमो जातवेदाः ।

प्रति धर्मस्य पुत्रुधा च इरमीन प्रति यामाप्रथिवी आ संतान ॥२८॥

यामा इ यामा प्रथमे अष्टमेनामिधामे गयतः सरयवाचा ।

देवो यन्मतीन् यजुपाय कृषयन्सीदृक्षोता प्रत्यह स्वयम् यन् ॥२९॥

देवो देवान् परिभृष्टतेन वहां नो इव्यं प्रथमविक्रितरम् ।

धूमकेतुः समिधा माध्वजीको मुन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥३०॥ { ३ }

अर्चामि णं यर्धोदावो घृतस्नु चामभुमी मृशुतं रोदसी मे ।

अहा यद् देवा अमुनीतिमायन् मर्धा नो अत्र पितरां शिखीताम् ॥३१॥

स्वातृग् देवस्यासुर्व यदी गीरतां जातासीं धारयन्त उर्वी ।

विधं देवा अनु तद् ते यर्धुर्गुदे यदेनीं द्विष्यं ध्रुवं वाः ॥३२॥

किं स्थिज्ञो रागां जगृहे कद्रस्यातिं ध्रुवं चक्रमा को वि वेद ।

मित्रशिक्षि ष्मा जुष्टराणो देवाच्यलोको न यातामपि यानो अस्ति ॥३३॥

दुर्मन्त्रत्रामृतस्य नाम मर्धव्या यद् विपुरुषा मर्वावि ।

यमस्य यो मनयते सुगन्धवने सप्तृप्य षात्तप्रयुच्छन् ॥३४॥

यस्मिन् देवा त्रिदधे मादयन्ते त्रिवर्षतः सदेने घामयन्ते ।

स्यं ज्योतिरर्दद्युर्मासपुषतुर् पारं ज्योतिर्नि चरतो अजग्धा ॥३५॥

यस्मिन् देवा मन्मनि सुवरेन्त्यपीच्छेत् न बुधर्मस्य विद्व ॥
 मित्रो नो अत्रादितिरनामान्सखिता देवो वरुणाय पोतत् ॥३६॥
 सखाय आ दीवामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे । स्तुष ऊ शु सुतवाय धृष्यवे ॥३७॥
 शर्वसा द्यति श्रुते वृत्रहत्येन वृत्रहा । मयेर्मघेनो अवि शूर दाम्नासि ॥३८॥
 स्तेयो न वामसेयि वृथिर्ग मदी मो वाता इह वान्तु भूमौ ।
 मित्रो मो अत्र वरुणो युज्यमानो अभिरिमे न व्यसृष्टु शोकम् ॥३९॥
 स्तुहि धृत मतेसदं जनानां राजानं भीमसृपहन्तुमुग्रम् ।
 मुक्ता जीरजे रुद्र स्वराजो अम्पमसमात् से नि यपन्तु सेन्यम् ॥४०॥१४॥
 सरस्वती देवयन्तौ इयन्ते सरस्वतीमध्वरे नायमानि ।
 सरस्वती सुकृता इयन्ते सरस्वती द्वाष्टो यथै दाव ॥४१॥
 सरस्वती पितरौ इवन्ते दक्षिणा युज्यमिमासमाणाः ।
 आसद्यास्मिन् परिधिं मादयधमनमीया इव आ र्षेद्वसे ॥४२॥
 सरस्वति या सूरवे युवाधेववेः रुधामिदं वि पितृमिदं न्ती ।
 सप्तस्त्राधिमिदो अत्र भागे रावसोमं यजमानाय धेहि ॥४३॥
 उदीरतामध्वर उद् परासु रुन्मध्यमाः पितरः सोम्याताः ।
 अमुं य ईषुरवृका अतश्चास्ते नोऽयन्तु पितरो हवेषु ॥४४॥
 अहं पितृमनुषिदरौ अत्रित्सि नपाठं च पित्रमर्थं नु रिष्णौः
 पृष्टिपदो ये रुधपा सुवस्य भजेन्त पितृस इहागमिष्ठा ॥४५॥
 इदं विद्वभ्यो नमो अस्तुय ये पूर्वज्ञो ये अर्षरास ईषुः ।
 ये पार्थिवे रजस्य निषत्ता ये वा नूनं सुबुभनासु दिष्ट ॥४६॥
 मत्तली कृत्यैर्यमो अङ्घ्रिरोमिर्हृदस्पतिर्हवर्गिर्वाग्धामः
 पांथ देवा वागृधुमे च देवांस्ते नोऽयन्तु पितरो हवेषु ॥४७॥
 स्मृद्गुग्निस्त्रापं मर्षमो उवायं तीक्ष्णः स्त्रिस्तयं सार्वो उवायम् ।
 उवो न्यस्स पस्मिन्सुमिन्तुं न कश्चन सख आहवेर्ष ॥४८॥
 पुरेयिर्नामं प्रवर्तो मदीरोति ब्रह्मभ्या पन्थावतुपस्वराजम् ।
 उवस्तुतं संगमनं जनानां यमे राजानं दक्षिणं सपर्यत ॥४९॥

यमो नो गातुं प्रथमो विवेद नैया गन्धर्विस्त्वर्त्तना उ ।

यमो नः पूर्वं पितरः परेता एना जज्ञानाः पथ्याः यमु स्वाः

॥५०॥ { ५ }

महिषदः पितर ऊत्सर्वागिसा नो हुल्या चक्रमा जुषन्म ।

त आ गुवावमा शर्तमेनाथो नः शं योरुपो दधात

॥५१॥

आत्पा आतुं दक्षिणतो निवलेदं नो हविमि यंशन्तु विचं ।

मा हिंसिष्ट पितरः केन चियो यद् व आभः पुरुषता वरांम

॥५२॥

स्वष्टो दुहिथे यदतुं कणोति सेनेदं विचं सुर्वेनं सर्मति ।

यमस्य माता र्पुष्टमाना मरो जाया विवस्वतो नवाश

॥५३॥

मेहि मेहिं पृथिभिः पुर्यालोयनां न ब्रूयं पितरः परेताः ।

उमा गान्तानी रुधया मदेन्तो यमं परयासि वरुणं च वेधम्

॥५४॥

अपैतु योऽति मि चं सपुतातोऽस्मा एतां पितरो लोकर्मकम् ।

अहोमिरादिरक्तमिर्व्येकं यमो दंदात्यवुसारमस्मै

॥५५॥

उशान्तस्त्वेषीमद्युशान्तः सर्मिधीमहि । उशान्तुशत आ यद पितृन् हविषे अर्चये

॥५६॥

युमन्तस्त्वेषीमहि युमन्तः सर्मिधीमहि । युमान् युमत आ यद पितृन् हविषे अर्चये

॥५७॥

अङ्गिरसो नः पितरो नयन्मा अयर्वाणो भृगवः सोम्यस्तः ।

सैर्वा युयं युमवी यमिर्पानामर्षि भुत्रे सोमनसे स्यामि

॥५८॥

अङ्गिर्वोमिर्पुतिवैरा गङ्गाह यमं वेरुवेरिह मादयस्व ।

मिपस्थन्तं ह्युप याः पिता तेऽस्मिन् वरिष्या निपथ

॥५९॥

कुर्म यमं प्रवृत्तमा हि रोहाङ्गिरोमिः पितुभिः संविदामः ।

आ त्पा मन्त्राः कविदास्ता यदग्न्येना सोमन् हविर्पो मादयस्व

॥६०॥

इत एत वदारुहन् दिवस्पृष्टान्मरुहन् । प्र भूर्जयो यमो युया यामङ्गिस्मो यमुः ॥६१॥ { ६ } [१११]

॥२॥ अति.—अथर्वो न देवता—यमः, मन्त्रोपा, ५, ३७ काश्रिः ५ जागवेदायः २६ चित्रा न मन्द—१-२, ६, १४-१८, २०, २२, २३, २४, ३०, ३४, ३५, ४४, ४८, ५०-५२, ६६ अतुष्टुः ५, ७, ८, १२ अथर्वोः ५, २४, ४३, २० अतिष्ठ त्रिष्टुः ८, १०-१२, २१, २७-२९, ३१-३३, ३४, ४७, ५३-५४, ६८-७० विष्टुः १३ निषदा गायत्रीः २४ त्रिषदा समविष्माऽऽथो गायत्री, ३० विष्टाव् गायत्री, ३८, ३९, ४१ आथी गायत्री, ४०, ४२-४४ अतिष्ठार्वा गायत्री, ४६ अतुष्टुगयत्री ४

यमाय सोमः पदसे यमार्थं क्रियते इतिः । यमं हं यतो गन्धर्व्यभिर्दूतो अर्कृतः ॥१॥

यमाय यधुमचमं जुहोता प्र च तिष्ठत । इदं नम अर्धिम्यः पूर्वमेभ्यः पूर्वमेभ्यः पयिकृद्भवः ॥२॥

यमाय घृतवत् पयो सत्तं दृष्टिर्जुहोतन । स नो जीमेभ्यः यमेद् दूर्ध्वमायुः प्र जीमसे ॥३॥

मैनमये वि दहो ताते शंशुचो मास्य रचै चिधिपो मा शरिम् ।

शृवं पदा करमि आत्तेदोऽपेयमैनं प्र दिंशुतात् पितृर्ध्वं ॥४॥

यदा गृत्त कृणवो जातयेदोऽपेयमैनं परि दचात् पितृम्यः ।

यदो गच्छास्यसुनीतिमेतामयं देवनां वशनीर्गेवाति ॥५॥

विकृष्टमेतिः पश्ये वदुर्वायेमिद् बृहत् । लिष्टुश् चांयुनी छन्दसि सर्वा ता यम अर्धिता ॥६॥

एषं बहृपा गच्छ नस्तपस्तपना दिवं य गच्छे पृथिरीं य चर्मभिः ।

अपो वा गच्छ यत्ति तत्र ते हितमोर्षधीषु प्रति लिप्ता शरिरेः ॥७॥

अनो भुगस्तपस्तपस्तं तपस्तु तं ते शोचिस्तपनु तं ते अर्धिः ।

यास्तै शिवास्तन्यो जातयेदस्तामिरेईने सुकृतं स लोभम् ॥८॥

पास्तै शोचयो रेतयो जलवेदो यामैरापुलासि दिवंमन्तरिष्व ।

अनं यन्तमनु ताः सम्यवत्तामयेतैगभिः शिपतमाभिः शूवं कृषि ॥९॥

अनं स्रुत पुनरये पितृम्यो यस्त आहुतधरति रुधावान् ।

आपुर्षसान् उपं यागु शौपः सं गच्छतां तन्नां सुर्वाः ॥१०॥ [७]

अतिं द्रुतु चानो सारमेवी चतुर्षी शूरसो सुधुनो पुषा ।

अथा पितृम्यदिदरीं अपीहि यमेन ये संधुसादं मदन्ति ॥११॥

वी हे आनो यम रजिताशं चतुर्षी पथिपदीं नुचर्षसा ।

ताम्यो राजन् परि येष्टेन स्वस्त्युस्मा यमदीय चं चेहि ॥१२॥

उरुणसांमुवृषापुदुम्बली यमस्य दूतो चरतो अनो अनु ।

सानुसम्यं दृष्टये शस्यं पुनर्देतामस्तुमेह भृत्रम् ॥१३॥

सोम एवमेभ्यः पश्ये घृतमेरु तर्पासते । येम्यो मधुं प्रधारति तार्धिदुर्गाय गच्छतात् ॥१४॥

ये पितृ पृं अतनोता अतनाता अवागूर्धः । अपीन् तर्पस्तो यम तपोर्नो अर्धि गच्छतात् ॥१५॥

तर्पना ये शनायुष्यास्तर्पना ये स्वर्यिषुः । तपो ये चंतिरे महस्तोर्धिदेवर्धि गच्छतात् ॥१६॥

ये युधन्ते युधनेषु दरातो ये तनून्यजः । ये वां सुहर्षदविण्णास्तांर्धिदेवर्धि गच्छतात् ॥१७॥

सुहर्षसायाः वरयो ये गोपायन्ति एवम् । अपीन् तर्पस्तो यम तपोर्नो अर्धि गच्छतात् ॥१८॥

स्योनास्मै मघ प्रथिच्यवृक्षस निवेशनी । यच्छास्वै शर्म सप्रयाः ॥१६॥
 असंवाधे प्रथिग्या उरी लोके निधीपसव । स्वधा यार्थकृमे जीवन् तास्ते सन्तु मधुरजुतः ॥२०॥{८}
 ह्यपामि ते मनस्ता मन इहेमान् गृहो उप जुलुपस्य धर्हि ।
 सं गच्छस्व पित्रभिः सं युमेनं स्योनास्त्वा वाता उप वान्तु शुग्माः ॥२१॥
 उन् स्वा पश्यन्तु मरुत उदवाहा उदमुतः । अजेनं कृत्स्नन्तः शीवं ध्वेयोधन्तु वासिति ॥२२॥
 उदहृमप्राप्ये कस्ते दधोय जीवसे । स्वान् गच्छन्तु ते मनो अधा पितृर्ह्य द्रव ॥२३॥
 मा ते मनो माहोमोहानां मा रसस्य वे । मा ते हास्त सुन्दुः किं चुनेह ॥२४॥
 मा स्वा वृषाः सं वाधिष्ट मा देधो प्रथिवी मही । लोकं पितृषु विध्वेषस्व प्रमराजसु ॥२५॥
 यत् ते अङ्गमतिवितं पराचैरपानः प्राणो य उं वा ते परैतः ।
 तत् ते सुगत्पं पितरः सनीडा धासाध पासं युन्म वेशयन्तु ॥२६॥
 अपेसं जीवा अरुधन् गृहेभ्यस्तं निवेशन् परि प्रामोदितः ।
 मृत्सूर्यमस्यासीद् दूतः प्रवेत्ता अरुधन् पितृभ्यो गमयां चक्रर ॥२७॥
 ये दधपवः पितृषु प्रविष्टा शान्तिमुत्ता अदुतादधरन्ति ।
 परापुरो निपुरी ये भस्त्रयमिष्टानुस्मात् म धमाति यज्ञात् ॥२८॥
 सं विंशन्तिह पितरः स्वा नः स्योनं कृत्स्नन्तः प्रक्षिन्तु धारुः ।
 सेधयः द्योकेम इविषा नर्षमाणा जघोग् जीवन्तः शूरदः पुरुषीः ॥२९॥
 मां ते धेनुं निषुणामि यद्वा ते वीर औदनम् । तेना जनस्यासो भुता योऽप्रसुदजीवना ॥३०॥{९}
 अभापसीं म तर या सुशेषार्वाकं वा मतरं नवीयः ।
 यस्त्वा ज्ञान् यध्यः सो अस्तु मा सो अन्यद् विदत मामधेयम् ॥३१॥
 प्रमः परोऽधरो द्वियस्यान् ततः परं नार्ति पश्यामि किं पुन ।
 युमे अधरो अधि मे निर्दिष्टो सुवो विवस्वन्निन्वाततान ॥३२॥
 अपागृह्यमुतां मर्त्येभ्यः पुत्या सर्वणमिदधुविधंस्वते ।
 उताभिनावभरत् यत् नदानीदजहाद् ह्य पिपुना संरुषूः ॥३३॥
 ये निलावा ये पौमा ये दुग्धा ये चोद्विंताः । सर्वोस्तानन्तु आ वद पितृन् इविने अधवे ॥३४॥
 ये अग्निदग्धा ये अनेविदग्धा मध्ये दिवः स्वधया ग्राधयन्ते ।
 त्वं तान् वेत्य यदि ते ज्ञातवेदः स्वधया यद्वा स्वधितिं क्षपन्ताम् ॥३५॥

शं तं मांति तपो अग्ने मा तन्वर् तपः । वनसु शुष्मो अस्तु ते पृथिव्यामस्तु यद्वरः ॥३६॥

ददाम्यस्मा अनुत्तानमेतद् य एवं आगन् भूम चेदभूदिह

यमथिंकिस्थान् प्रत्येतदहं मयैव राय उप तिष्ठतामिह ॥३७॥

इमा मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥३८॥

प्रेमां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥३९॥

अपेमां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४०॥ { १० }

वीर्यां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४१॥

निरिमां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४२॥

उदिमां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४३॥

समिमां मावां मिमीमहे यथापर्वं न मासांति । शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४४॥

अमांति मावां स्वर्गरांमायुष्मान् भूयासव । यथापर्वं न मासांति शृते शूरस्तु नो पुरा ॥४५॥

प्राणो अयानो ग्यान आयुष्मस्तुर्देवेषु हर्षाव । अपरिपरेषु यथा यमराजः पितृन् मरुतः ॥४६॥

ये अन्नं वा दद्यान्नाः परेर्षुस्मा हेर्षास्मन्वस्यवन्तः ।

ते द्यामदिरयाविदन्त लोके जाकंस्य पुष्टे अग्नि दीर्घानाः ॥४७॥

तुद्व्यसी द्यौरवमा पृथुसमीर्षि मध्यमा । तृतीया इ प्रदीरिति यस्यां पितर आसते ॥४८॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य अविशिष्टुर्बृहन्तरिबध् ।

य अक्षिपन्ति पृथिवीमुत यां तेभ्यः पितृभ्यो नमसा विधेम ॥४९॥

इदमिद् वा उ नापरं दिवि परमसि सर्मध् । माता पुत्रं यथा सिचाम्येर्नं भूम ऊर्ध्वि ॥५०॥ { ११ }

इदमिद् वा उ नापरं सरस्वन्दिनोऽर्षभ । ज्ञाया वतिमिद् वासताम्येर्नं भूम ऊर्ध्वि ॥५१॥

अमि त्वीर्षोमि पृथिव्या मातुर्वैर्ष्यं सुद्रया । जीवेर्षु सुतं वन्मयि स्वया पितृषु सा स्ववि ॥५२॥

अग्नीषोमा पयिकृता स्थोनं देवेभ्यो रत्नं दधयुर्वि लोकम् ।

उप मेघ्यन्ते पूषन् यां यदोत्स्यन्तोषमिः पमिमिस्तत्र मरुतान् ॥५३॥

पूषा त्वेतरिषावपतु म विद्वाननेष्टपशुर्बनस्य गोषाः ।

स त्वेतेभ्यः परं ददस् पितृभ्योऽभिर्देवेभ्यः सुविदुर्विबेभ्यः ॥५४॥

आयुर्विषाभुः पां पतु स्वा पूषा त्वां वातु प्रफेये पुरस्तात् ।

यत्रासते मुकृते यत्र स ईषुस्वर्गं त्वा देवः संविता दधाम ॥५५॥

उत्तिष्ठ प्रेष्टि प्र द्रुपैः कृच्छ्रं सलिले सुषर्यै ।

तत्र त्वं पिबिष्ये संमिद्वानः सं सेवेन मदेह्यु तं स्वधार्मिः

॥८॥

प्र चर्यस्व तन्वंरं ॥ भरस्व मा ते गात्रा वि हायि मो गरीश्व ।

मनो निर्विष्टमनुसंविशस्व यत्र भूर्वेज्रुपते तत्र गच्छ

॥९॥

वर्धेता मां पितरः सोम्यास्तो अर्धन्तु देवा यक्ष्णा घृतेर्व ।

बलुपे मा प्रतर तारयन्तो जरये पा जरदेष्टि वर्धन्तु

॥१०॥ { १३ }

वर्धेता मां समनकसुविमेधां मे विष्णुर्धनकत्वास्तन् ।

रुधि मे विभे नि यच्छन्तु देवाः स्योन्त मापः पर्वनेः पुनन्तु

॥११॥

मित्रावरुणा परि मामेधातामादित्या मा स्वर्चो वर्धयन्तु ।

वर्धे म हस्ते न्यनिकसु हस्तयोर्जेरदेष्टि मा सविता कृष्णेष्ट

॥१२॥

यो ममार् प्रथमो मर्यातां यः प्रेषाय प्रथमो लोहमेवम् ।

पैपुस्तुर्वं सुगमेनं जनानां युग्मं राजानं दुषिषो सपर्येव

॥१३॥

परां यात पितरु आ च यातायं वो यज्ञो अर्धुना समकः ।

दुसो अस्मभ्यं द्रुपिषेष्टु मुद्रं रुधि च नः तर्षेधिरं दधात

॥१४॥

कण्वः कृषीवांश्च सुहमीढो अगस्त्यः श्यामाश्वः सोम्येर्षुनानाः ।

विश्वामित्रोऽयं जमदग्निरत्रिरवन्तु नः कुरवषी धामदेवः

॥१५॥

विश्वामित्र जमदग्ने वसिष्ठ भरद्वाज गोतम धामदेव ।

शुक्तिर्नो अत्रिस्तृप्रश्नीअर्चमिः सुश्रीसातः पितरो मुदता नः

॥१६॥

कुरवे मुजाना अति यन्ति रिद्रमापुर्दधानाः प्रतुरं नशीवः ।

आध्यापमानाः प्रजया धनेनार्थं स्वाम सुहभयो गृहेषु

॥१७॥

अश्वते न्यजते समश्वते ऋक्षे रिदन्ति धर्षुनान्यजते ।

सिन्धोरुच्छरास्ते पतयन्तमुषधं क्षिरण्यपावाः पशुमालु श्वते

॥१८॥

यद् वो मुद्रं पितरः सोम्यं च तेनो सनध्वं स्वर्पशमो हि ब्रूत ।

ते अंगीणः कवम् था गृक्षोत सुविदवा विदये दूयमानाः

॥१९॥

ये अर्चये अर्हिरसो नराया दुष्टवन्तो राक्षसाणो दधानाः ।

दक्षिणान्तः सुकृतो य उ स्वागच्छास्मिन् वर्हिर्हि गार्धयज्यम्

॥२०॥ { १४ }

अथा यथा नः पितरः पराता प्रत्तासौ अत्र गतमाशुशानाः ।
शुचीदयन् दीध्यत उच्यतातः क्षमा भिन्दन्तौ अरुणिते वत् ॥२१॥

सुकर्माणः सुकृती देवयन्तो अथो न देवा जनिमा धमन्तः ।
शुचन्तौ अग्निं वावृधन्तु इन्द्रमुर्वी गव्यां परिपदं नो अरुन् ॥२२॥

आ यूयेयं क्षमसि पृथो अरुणद् देवानां जनिमान्पुष्टः ।
मर्तोतश्चिद्वर्षीरिक्तमन् धुपे विद्वय उयस्स्यायोः ॥२३॥

अर्कमे ते स्वपतो अभूय भूतमवसन्नपतो विद्यातीः ।
विश्वं तद् भद्रं यदयन्ति देवा वृद्धं यदेम विदधे सुवीर्यः ॥२४॥

इन्द्रो मा मरुत्वान् प्राच्यो दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२५॥

धागा मा निर्मीत्या दक्षिणाग्ना दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२६॥

अर्दितिर्मादिश्यैः प्रतीच्या दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२७॥

सोमो मा विश्वेदेयैरर्दीच्या दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२८॥

घर्ता इ तथा भुरुली धारयाता ऊर्ध्वं भानुं संनिवा धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२९॥

माच्यो स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३०॥ { १५ }

दक्षिणाया स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३१॥

प्रतीच्या स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३२॥

उर्दीच्या स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३३॥

ध्रुवायं त्वा दिशि पुरा संवृतः स्वधायामा दधामि बाहुच्युतां श्रुविनी धार्मिरोपरि ।

लोचकृतः पथिकृतो यनामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्थ ॥३४॥

उत्परीषां त्वा दिशि पुनः संवृतः स्वधायामा दधामि बाहुच्युतां श्रुविनी धार्मिरोपरि ।

लोचकृतः पथिकृतो यनामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्थ ॥३५॥

धृतीति धृक्लोऽसि चंसोऽसि ॥३६॥

उदधरति मधुधरति वातधरति ॥३७॥

इतथं मामुतमायतां यमे हं यत्तमाने यद्वैतम् ।

प्र वां भवन् मालुपा दधुपन्तु म्मा सतिर्तुं स्वहं लोकं विदोने ॥३८॥

स्वास्त्ये मरुतमिन्दवे नो पुने यो अज्ञं पुण्यं नमोऽभिः ।

वि स्तोत्रं एति एध्वेऽय मृतिः शुच्यन्तु विधे अष्टतास एतत् ॥३९॥

धीतिं वृदानि ह्यो अग्नेरोहयतुं यदीमन्वेह वृतेन ।

अघोरं प्रति मिमीते अर्चयन्तु नामाग्निं सं पुनति ॥४०॥ [१६]

द्वेयेभ्यः फलपृणीत सुखं प्रजायै किमृणुं नार्णुणीत ।

धृक्स्थतिर्पङ्कमतनुत अर्चिः सिपा यमस्तन्वद्वा विरिच ॥४१॥

स्वमम ईद्वितो जातयेदोऽवाहदुष्पानि सुरभीणीं वृत्रा ।

मादोः विदुष्यः स्वधया ते अश्नुद्धि स्व देव प्रयता हवीर्नि ॥४२॥

आसीमातो अष्टादीनामुपस्वं इयि यत्त द्वाशुपे मर्याय ।

पुत्रेभ्यः विवदुरक्तस्य वरुः प्र यच्छतु त इहोर्मे दधत ॥४३॥

अग्निभ्याकाः पितर एह मेच्छतु सदैःसदः सदत सुप्रसीतयः ।

अक्तो हवीषि प्रयतामि वृद्धिर्नि इयि यं नः सर्वरीरं दधत ॥४४॥

उपहृता नः पितरः सोम्यातो वृद्धिर्धेऽयि निधिपुं प्रियेषु ।

त म्मा मेमन्तु त इह भुङ्क्तायि मुरन्तु तेऽयन्त्वस्मान् ॥४५॥

ये नः पितुः पितरो ये रितामृता अन्महिरे सौमयीयं वसिष्ठाः ।

नेमिर्ममः सरावो हवीष्यशकुश्रिः प्रतिस्वममंशु ॥४६॥

ये तावृद्धयना नेरमाता होत्रादिः स्तोमंशुतो अर्चः ।

आयं य.ह सारत्त देववन्दैः सत्यैः कृनिमिर्धर्माभिर्ममसद्भिः ॥४७॥

ये सुरयातो हविरदो हविष्य इन्द्रो देवैः सूर्यं सुर्या ।
 आग्नें वाहि सुविदत्रेभिर्योद पुरैः पूर्वैर्धर्मिर्विर्मसद्भिः ॥४८॥
 उर्यं सर्पं मातरं भूमिपेतामृच्यचंसं पृथिवीं सुशेवाम् ।
 ऊर्णम्रदाः पृथिवीं ददित्वापत पुषा त्वां पातु अर्पये पुरस्तात् ॥४९॥
 उच्यते च स्व पृथिवि मा नि पांशवाः सपायनास्मै मय क्षपसर्पिण्य ।
 माता पुत्रं यया सिचाभ्येनं भूम ऊर्णदि ॥५०॥ { १७ }
 उच्यते च स्वमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सुहसं मित्र उप हि अर्पयाम्
 ते गृहसो पृतनजुतः स्योना विचाहोस्मै शरणाः सुन्वय ॥५१॥
 उर्यं स्वन्नामि पृथिवीं त्वत् परीमं लोमं निदघुन्मो अहं रिपम् ।
 एतां सृष्ट्वां पितरौ पारयन्ति ते तर्ष यमः सार्दना ते कथोतु ॥५२॥
 इममग्ने यमसं मा नि जिह्वरः मित्रो देवानां वृत् सोम्यानाम् ।
 ह्यवे यथमुसो देवपानुस्तस्मिन् देवा अमृता मादयन्वाम् ॥५३॥
 अयं वा पूर्यं स्वमुसं यमिन्द्रायाविमर्षाजिनीवते ।
 तस्मिन् कथोति सुकृतस्य भुक् तस्मिन्निन्दुः पयते विमुदानीम् ॥५४॥
 यत् ते कृष्णः शत्रुन् जातुतोदं पिपीलः सृष्टं वृत् वा आर्षदः ।
 अमिष्टदं विश्वार्दगदं कथोतु सोमेश्व यो प्राज्ञश्चो अविवेश ॥५५॥
 परमस्वर्गोत्पद्यः परमस्वन्नामृकं पर्यः । अपां परमो यत् पयस्तेनं वा सुह शुच्यतु ॥५६॥
 इमा नारिरिविधुवाः सुफनीराजनेन सुर्विषु सं स्पृशन्ताम् ।
 अनुमयीं अनमीयाः सुरन्ता आ रैहन्तु जनश्रेयो योनिमत्रे ॥५७॥
 सं गच्छस्व पितृभिः सं युजेनैष्टवृत्तेन परमे ज्योतिन ।
 इतिवाच्यं धुनरस्तमेहि सं गच्छतां तन्वा सुवर्षाः ॥५८॥
 ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य अविनिशुर्वैरन्तरिक्षम् ।
 तेभ्यः स्वराडसुनीतिनो अय यथावत् तन्वः कल्पयति ॥५९॥
 शंसं नीडारो मवतु शंसं सुप्तां शयिताम् । शीतिं शीतिं शयितां शयितां शयितां ॥६०॥ { १८ }
 मयद्वयवर्षु शंसं शय इमं स्वर्गं शयम् ॥६१॥
 विवस्वान् नो अमयं कथोतु यः सुवर्मा जीरदातुः सुदानुः ।
 इमे वीरा वृद्धा मवन्तु गोमदचक्रवर्त्यस्तु पुष्टम् ॥६२॥

७२-७४, [७१] आसुरी वृद्धिः; ७२ असुरी मायवी; ७३ आसुरीवृद्धिः, ७४ द्वैवी जगती; [७५ आसुरी त्रिष्टुप्; ७६ आसुरी जगती]; ७७ प्राजापत्याऽसुष्टुप्; ७८ साक्षी युक्तौ; ७९, ८० साक्षी त्रिष्टुप्; ८१ आसुरी वृद्धी; ८२ अनुपदा कङ्कमसुष्टुष्टु; ८३ अनुपदा सङ्कमसुष्टुष्टु; ८४ यथा वृद्धिः; ८५ वृद्धयश्च यथा वृद्धिः; (८६, ८७, ८८, ८९ वृद्धयश्च यथा) ॥

आ रोहद्व जनिर्जी जातवेदसः पितृपामैः सं व आ रोहपामि ।
अयाद्वद्व्येयितो हव्यवाह ईजानं युक्ताः मुक्तो धव लोके ॥१॥

देवा यज्ञमन्त्र्यः कल्पयन्ति इयिः पुरोडाशं सुचो यज्ञाधुधानि ।
तेर्मिर्वाहि वृथिविदेवयनिर्वैरीजानाः स्वर्गं यन्ति लोकसु ॥२॥

श्रुतस्य पञ्चमर्ह पश्य साध्याङ्गिरसः मुक्तो येन यन्ति ।
तेर्मिर्वाहि वृथिविः स्वर्गं यन्तिदित्वा मधु मन्त्रयन्ति नृवीये नाके अग्निं वि ध्वयस्व ॥३॥

अयः सुपर्णा उपरस्य मायु नाकस्य पुष्टे अग्निं विष्टुर्ति श्रिताः ।
स्वर्गा लोका अमर्तेन विष्टा इवमूर्जं यज्ञेमानाय दुहाम् ॥४॥

जुह्वर्दीधातु दाम्पपदुन्दरिषं ध्रुवा दार्धार वृथिविं प्रतिष्ठाम् ।
प्रतीमां लोका पुनर्दृष्टाः स्वर्गाः कार्मकम् यज्ञेमानाय दुहाम् ॥५॥

ध्रुव आ रोह वृथिविं पिबनोजसमन्तरिषुपमुदा ऋमस्व ।
जुहु दां गच्छ यज्ञमानेन साकं सुवेणं पुस्तेन दिशुः प्रवीनाः सर्वा ध्रुववाहवीयमानाः ॥६॥

वीर्यैस्तरगित् प्रथतो मुक्षिरिति यज्ञकृतैः मुक्तो येन यन्ति ।
अमर्तधुर्वयज्ञेमानाय लोकं दिशो भूतानि मदकल्पयन्त ॥७॥

अङ्गिरसावर्चनं पूर्वो अमिरादित्यानामवर्चनं गार्गीपत्यो हविष्यानामवर्चनं दक्षिणयिः ।
मृष्टिमानमवेतिदितस्य प्रत्यक्षा सर्वज्ञः सर्व उष याहि शुभम् ॥८॥

पूर्वो अमिर्वा तपसु शं पुरस्ताच्छं पश्चात् तपसु मारिपत्याः ।
दक्षिणादिषं तपसु शर्म यमोक्षरतो मध्यतो अन्धविषा दिशोर्दिशो अग्ने र्वि पाहि श्रोताम् ॥९॥

युपयेते शंतेमामित्नुर्गिरीजानममि लोकं स्वर्गम् ।
अर्धो भूत्वा पृष्टिदाहो बहाम् यव देवेः सध्मादं मदन्ति ॥१०॥ [२०]

शर्मते पश्चात् तप शं पुरस्ताच्छात्तपश्चर्मपुसत् तपेनम् ।
एकलोधा विहितो जातवेदः सम्पन्नं धेहि सुकृताम् लोके ॥११॥

शममयः समिद्धा आ रमन्तां प्राजसत्यं मेध्या जातवेदसः ।
भूतं कुर्यान्तं इह माव विधिपद् ॥१२॥

यत् एति विततः कल्पमान ईजानममि लोकं स्वर्गम् ।

वसुधैव कुटुम्बकम् आनापत्य मेधं जातवैदसः । श्रुतं वृषामन्त इह मार्गं विविधम् ॥१३॥

ईजानश्चित्तमाहवृद्धिर्नि नाकस्य पुष्पाद् दिव्यमृत्यतिथ्यम् ।

तस्मै ॥ मोति नर्गसो ज्योतिर्गोमान्स्वर्गः पन्थाः सुकृतं देवपानः ॥१४॥

अभिर्होताध्वर्युष्टे बृहस्पतिरिन्द्रो ब्रह्मा देविण्यतस्ते अस्तु ।

हुतोऽयं संस्थितो यत् एति यत्तु पूर्वमयं हुतानाम् ॥१५॥

अपूपवान् क्षीरपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१६॥

अपूपवान् दधिपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१७॥

अपूपवान् दुध्मपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१८॥

अपूपवान् मूत्रपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१९॥

अपूपवान् मांसपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२०॥ [२१]

अपूपवान् जलपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२१॥

अपूपवान् मधुपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२२॥

अपूपवान् रसपांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२३॥

अपूपवान् परांश्चक्रेह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२४॥

अपूपवाविहितात् पुष्पान् वास्ते देवा अर्धस्वन् । ते ते सन्तु स्वपारंस्तो मधुमन्तो वृत्रश्रुताः ॥२५॥

वास्ते धाना अन्नमिदमि नितमिथाः स्वयार्ताः ।

वास्ते सन्तुद्गन्धीः ब्रह्मवास्वस्ते यमो राजानं मन्यताम् ॥२६॥

अश्विं भूर्धसीम् ॥२७॥

ब्रह्मश्चैतान् पयिकृतान् वाग्मिन् व योनिमनु यश्च पूर्वः ।

धृष्टानं योनिमनु संपरन्तं ब्रह्मं ब्रह्मम्यन्तं सप्त होत्राः ॥२८॥

घृतपांश्च पापमर्कं स्वर्गिदं नृचर्मस्ते अग्निं चक्षते श्विम् ।

ये पूषन्ति प्र च यत्नेति सर्वदा ते ईक्षते दधिषां सप्तमातरम् ॥२९॥

कोशं दुरन्ति कनशं चतुर्भिलमिदं धेनुं मधुमतीं स्वस्तये ।

ऊर्जं मदन्तीमदिति जनेष्वग्ने मा दीक्षीः परमे व्योमन् ॥ ॥ [२२]

पुत्रं ते देवः संविता वासो ददाति मर्त्ये । तत् त्वं यमस्य राज्ये वसतान्स्वर्ग्यं चर ॥३१॥

धाना धेनुर्भगवद् वसतो अस्पास्तिस्तोऽभवत् । तां वै यमस्य राज्ये अर्जितामुप जीवति ॥३२॥

एतास्ते अतो धेनवः कम्पदुर्गा भवन्तु ।

एनीः श्येनीः सरूपा विरूपास्तिलवस्ता उप विष्टन्तु त्वां ॥३३॥

एनीर्धाना हरिणीः श्येनीरसव कृष्णा धाना रोहिणीर्वनवस्ते ।

तिलवस्ता ऊर्जमस्मी दुर्धाना विधादा सन्तानपस्फुरन्तीः ॥३४॥

पैश्यामरे इगिरिद लहोमि साहसं यतधोरमुन्तम् ।

म विमर्ति पितरं पितामहान् प्रथितामहान् विमर्ति पिन्वमानः ॥३५॥

सुहृन्धारे श्रुतधारुन्तुमर्षितं ध्येयमानं सल्लिख्यं पुष्टे ।

ऊर्जं दुर्धानमनपस्फुरन्तमुपसते पितरः स्तुधार्मिः ॥३६॥

इदं धर्मांस्तु धर्मेन चितं तत् संजाता अयं परयतेत् ।

मत्पौऽपममृतत्वमेति तस्मै गृहान् कृणुत यापुस्तर्पन्तु ॥३७॥

इद्वैधिं धनसर्गिरिद्विचिंत इदमृतः । इद्वैधिं वीर्यं विक्त्रो वयोधा अर्पराहतः

पुत्रं पौत्रमभितुर्पन्मीराधो मधुमतीरिमाः । ॥३८॥

सूधां पितृभ्यो अमृतं दुर्धाना आपो देवीकुमयोस्तर्पयन्तु

आपो अग्निं प्र दिक्षुत पित्रुरुपमं पुत्रं पितरो मे क्षुपन्ताम् । ॥३९॥

असंनितामूर्जमुप ये सधेभ्यो ते नो रयिं सर्वधिरं नि रचक्षान्

सर्भिन्धते अमर्त्यं हव्यवाहं धृतमिषम् । स र्षेदु निर्हितान् विधीन् पितृन् पशुमतौ गुतान् ॥४०॥

यं ते मन्थं यमोदनं यन्मांसं निपूणाग्निं ते । ते तं सन्तु स्वधार्पन्तो मधुमन्तो धृतधुतः ॥४१॥

यास्ते धाना अंतुरिराणि विलमिश्राः स्वधावतीः ।

तास्ते सन्तुदग्नीः श्रुवीस्तास्ते यमो राजातुं मन्यताम् ॥४२॥

इदं धर्मपरं निधानं मेनां ते पूर्वं पितरः परंताः ।

पुरोगया ये अमिश्राचो यस्य ते र्त्वा वदन्ति सुकृतास्तु लोभ्य ॥४३॥

मरस्वती देवपन्तौ हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तामपाने ।

सरस्वतीं मुकृतौ हवन्ते सरस्वतीं दाक्षणे वार्यं दध् ॥४४॥

मरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यत्तमं विनर्धमायाः ।

आमयास्मिन् पृथिविं आदमध्यगन्मीवा इव आ चैवस्ते ॥४५॥

सरस्वति या सरथं ययायोवधैः स्वधार्मिदेवि पितृभिर्मदन्ती ।

सहस्रार्धमिदो अत्र भ्राता शयस्पोषं यजमानाय धेहि

॥४७॥

पृथिवी स्वां पृथिव्यामा वंशयामि देवो नो द्यावा प्र तिष्ठत्याधुः ।

परापरीता वमुदिद् वो अस्त्वया मुताः पितृषु सं भवन्तु

॥४८॥

आ प्र ऋषेभामप सर्मृजेथां सद् योममिमा अजोषुः ।

अस्मादेतत्पृच्छ्यो तद् यशीषो द्रातुः पितृपिरभोजनो यमं

॥४९॥

एयमगुस् दक्षिणा भद्रतो नो अजेन दत्ता सुदुषा ययोषाः ।

यैर्विने जीवानुपपृच्छन्ती जरा पितृभ्य उपसंपराययादिमान्

॥५०॥ { २४ }

इदं पितृभ्यः प्र भंरामि यर्हिर्जीवं देवेभ्य उर्ध्वं स्तुह्यामि ।

तदा रोहं पुरुष मेध्यो मधन् प्रति स्वा जानन्तु पितरः परैतम्

॥५१॥

पदं यर्हिर्हस्तदो मेध्योऽग्न्यः प्रति स्वा जानन्तु पितरः परैतम् ।

यथापुत्र तन्नेह सं भंरन्तु मातांश्च ते प्रहोषा कल्पयामि

॥५२॥

पूर्णो राजाविधानं चकृष्यामूर्जो बलं सद् ओनो न आमेन् ।

आयुर्लक्षिभ्यो पि दीधद् दीर्घायुष्याय शतशरिदाय

॥५३॥

ऊर्जो मागो य इमं भजानारमार्शनामार्धिपरयं जगाम ।

तमर्पत विस्वमित्रा हविर्भिः स नो यमः प्रतुरं जीवसे द्यात्

॥५४॥

यया युगाय हृष्यमर्षण् पृच्छं मानवाः । युवा वंशामि हृष्यं यथा मे भुरयोऽस्तव

॥५५॥

इदं हिरण्यं विशुद्धि यत् ते पिताविमः पुरा । स्वर्गं यतः पितृहस्तं निर्मिरुद्धि दक्षिणम्

॥५६॥

ये च जीवा ये च मृता ये ज्ञाता ये च यज्ञिषाः ।

तेभ्यो घृतस्व गुरुषु मयुषारा व्युन्दुवी

॥५७॥

वृषा मतीनां परिते विचक्रुणः सरो अर्द्धां प्रवर्तितावतां दिवः ।

श्रावः (सन्प्रेतो कलशो) अविचददिन्द्रेस्व हार्दिमाग्निशन्मनोयया

॥५८॥

त्येस्तं धूम ऊर्ध्वोत् दिवि चन्द्रक आर्ततः । सरो न हि युता त्वं कृपा पावक सोचसे

॥५९॥

प्र वा एतीन्दुरिन्द्रेस्व निर्भर्ति सखा सरुर्न य विजाति संमिरः ।

मये इय घोषाः समर्पसे सोमोः कलशो श्रुतयोमना युवा

॥६०॥ { २५ }

अनुमर्मिदन्तु धर्चं धियो यद्युपत । अस्तोषत स्वधानमो विप्रा यविष्ठा ईमहे

॥६१॥

आ यात पितरः सोम्यासौ मग्नीरैः प्रथिभिः पितृशालैः ।	
आयूरसाम्यं दधतः प्रजां च रायत्र्यं पौरिषि नः सचध्वम्	॥६२॥
परा यात पितरः सोम्यासौ मग्नीरैः प्रथिभिः पुर्यालैः ।	
अर्धा मासि पुनरा यात नो मुदाव हुविर्लुं सुप्रजसः सुवीराः	॥६३॥
यद् यो अमिरजंरुतेकमर्द्धं पिहलोकं गमयन्जातयेदाः ।	
सद् यं पुतत् पुनरा प्यायपामि साक्षाः स्वर्गे पितरो वादयध्वम्	॥६४॥
अर्भुद् दूतः प्रहितो जातयेदाः सायं न्यहं उपयन्धो नृभिः ।	
प्रादाः पितृभ्यः स्वयया ते अंचच्छद्दि त्वं देव प्रयत्ना हुविर्लुं	॥६५॥
असौ हा इह मे मनः उक्तस्तत्त्वमिह जन्मयः । अग्न्येनं भूम उर्ध्वि	॥६६॥
शुन्मन्ता लोकाः पितृपदन्ताः पितृपदने द्या लोका अ सादयामि	॥६७॥
येषुभमाकं पितरस्तेषां वृद्धिरिति	॥६८॥
उर्ध्वत्तमं परेषु पारासस्मदकोधुमं वि मेध्यमं श्रयाप ।	
अर्धा द्यमादिरय व्रते सवानमसौ अदितये स्याम	॥६९॥
प्रास्मद् पाशान् वरुण मृच्छ सजोन् यैः संमामे वध्यते वैव्यामि ।	
अर्धा जीवेम श्रुतं शतानि स्वयां राजन् सुपिता रसमाद्याः	॥७०॥ { २६ }
अथर्वे ऋष्याहनाय स्वधा नमः	॥७१॥
सोमोय पितृमते स्वधा नमः	॥७२॥
पितृभ्यः सोमपद्मघः स्वधा नमः	॥७३॥
सुमार्य पितृमते स्वधा नमः	॥७४॥
पुतत् तं प्रततामह स्वधा ये च द्यामन्तु	॥७५॥
पुतत् तं ततामह स्वधा ये च द्यामन्तु	॥७६॥
पुतत् तं तत स्वधा	॥७७॥
स्वधा पितृभ्यः श्रुतिपद्मघः	॥७८॥
स्वधा पितृभ्यो अन्तमिषसदर्थः	॥७९॥
स्वधा पितृभ्यो दिविपद्मघः	॥८०॥ { २७ }
नमो वः पितर ऊर्जे नमो वः पितरो रताय	॥८१॥

कां० १८, अ० ४, सू० १]

३४०

[कां० १८, सू० ४, म० ८६]

नमो वः पितरो भामाष नमो वः पितरो मन्यवे ॥८२॥

नमो वः पितरो यद् घोरे तस्मै नमो वः पितरो यत् क्रूर तस्मै ॥८३॥

नमो वः पितरो यच्छिष्टं तस्मै नमो वः पितरो यद् स्योनं तस्मै ॥८४॥

नमो वः पितरः स्वधा वः पितरः ॥८५॥

येऽत्र पितरः पितरो येऽत्र युवं स्य युष्मास्तेऽनु युवं तेषां श्रेष्ठा भूयास्य ॥८६॥

य इह पितरो जीना इह वयं स्मः । अस्मास्तेऽनु वयं तेषां श्रेष्ठा भूयास्य ॥८७॥

आ त्वांश्च इधीमहि शुभन्तं देवाजंम् ।

यद् घ सा ते पनीयसी सुमिद् दीदर्यति धवि । इषं स्तोतृभ्य आ भर ॥८८॥

शुन्द्रमा अम्भरन्तरा सुपणो धावते ह्येति ।

न दो हिरण्यनेमयः पुदं त्रैन्दन्ति विद्युतो त्रिं मे अस्य रोदसी ॥८९॥ [२८] [४१]

॥ इत्यष्टादशः पादः समाप्तः ॥

अथैकोनविंशं कारकम्

॥१॥ अग्निः—महा ॥ देवता—वशः ॥ अन्तः—१, २ पद्या वृद्धी ३ पद्विः ॥

सं सं स्रवन्तु नद्यः । सं वाताः सं पतात्रिभः ।

यद्गमिमं वर्धयता गिरः संस्रान्वेषेण हुविषां जुहोमि ॥१॥

इमं होमां यद्गमयतेमं संस्रान्वेषा उत । यद्गमिमं वर्धयता गिरः संस्रान्वेषेण हुविषां जुहोमि ॥२॥

रूपं रूपं पयोवयः स्रवन्त्येनं परि प्वजे ।

यद्गमिमं वत्सस्रः प्रदिशो वर्धयन्तु संस्रान्वेषेण हुविषां जुहोमि ॥३॥॥१॥॥

॥२॥ अग्निः—सिन्धुद्वीपः ॥ देवता—आप ॥ अन्तः—१-२ अतुष्ट ॥

शं तु आपो र्द्विभूताः शर्हं ते सन्तुत्तयाः । शं ते सन्निष्पदा आपः शर्हं ते सन्तु वृष्याः ॥१॥

शं तु आपो धन्यम्याः शं ते सन्तुनूय्याः । शं ते सन्निधिया आपः शं याः कुम्भेभिरार्चतः ॥२॥

अनञ्जयः स्वर्णमाना विषा गम्भीरे अवसतः । मियन्मयो मियन्मय आपो अष्टा वदामसि ॥३॥

अपामर्हं द्विष्मनामर्षां स्रोतस्यानाम् । अपामर्हं शृणोन्नेऽर्षां मयप वाजिनः ॥४॥

सा अपः शिवा अयोऽयत्नं कर्त्तव्यः । यथैव तृप्यते जगस्तास्तु या दक्ष मेवजीः ॥५॥॥१॥॥

॥३॥ अग्निः—अथर्ववेदः ॥ देवता—अग्नि ॥ अन्तः—१, २, ३ त्रिष्टुप् ; २ अतिष्ठ त्रिष्टुप् ॥

द्विषस्तेष्विष्याः पर्यन्तरिदाद् वनस्पतिभ्यो अघ्योपधीम्यः ।

यत्रपत्रं विष्टतो ज्ञातवेदास्त्वतं स्तुतो जुषमावो न एहि ॥१॥

यस्तं अपु मेहिमा यो वनेषु य ओपधीषु पशुपुष्पवन्तः ।

अन्ने सर्वास्तुन्वर्ः सं रमस्व तार्मिर्न एहि द्रविणोदा अर्जसः ॥२॥

यस्तं देवेषु महिमा स्वर्गो या ते तन्मः पितृणां विवेश ।

पुष्टिर्षा ते मनुष्येषु पश्येन्मने तयो रयिमस्मात् घेहि ॥३॥

श्रुत्वेर्णाय कयये वेर्णाय वचोभित्तयेर्णाय मामि रातिम् ।

यतो भयममयं तन्नो अस्त्वव देवानां यजु हेहो अगे ॥४॥॥१॥॥

॥५॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — अन्तर्जगत् । विराट् । अथर्ववेदि, २ अथर्ववेदि ३ ४ अथर्ववेदि ॥

यामाहति प्रथमामर्ष्या या जाता या हव्यमकृणोवजातवैदाः ।
तां त एता प्रथमो जोदवीमि चार्मिणो बहव हव्यमग्निप्रये स्वाहा ॥१॥

आहूतिं देवो मुमगां पुरो दधे निचस्थं माता सुहवी ना अस्तु ।
यामाशार्मिणि केवली सा मे अस्तु निदधमेना मनसि प्रविष्टाम् ॥२॥

आकुरेया नो वृहस्पत आहून्वा न उवा गेहि । अथो मर्गस्य नो धेयव्यो नः सुहवीं मव ॥३॥

वृहस्पतिर्मे आहूतिमाहिरुसः प्रति जानातु चार्वमेष्टाम् ।
यस्य वेवा देवताः संप्रयुः स मुप्रणीता कामो अन्तरुमान् ॥४॥ [१५]

॥५॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — अन्तर्जगत् । विराट् ॥

इन्द्रो राजा जगत्तर्षणीनामधि अग्निं विष्णुपुं यदस्ति ।
ततो ददाति दाक्षणे यक्षानि ओदुद् राघ उपस्तुतधिवुर्वार ॥१॥ [१५]

॥६॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — अन्तर्जगत् । विराट् ॥

सहस्रपादुः पुरुषः सहस्रपादः सहस्रपादः । स भूमिं विषतो वृत्तात्यतिष्ठद् दशाह्वलम् ॥१॥

त्रिभिः पुद्गिर्गमिरोवत् पादस्येवार्मवत् पुनः । तथा व्यक्रामद् विष्वत्स्यानानशुने अन्तु ॥२॥

तारन्वो अस्व मक्षिमानस्ततो वयार्याश्च पूरुषः । पादोऽस्य विषां पूतानि त्रिपादस्यामृतं द्विनि ॥३॥

पुरुष एवेद सः यद् यद् यत्तं आभ्यसि । उतामृतवर्षेयस्यो यदुन्येनार्भवत् सुह ॥४॥

यद् पुरुष व्यदधुः कतिधा व्यपश्यन् । मृतं किमस्य किं वाह किमूत पादो उच्येते ॥५॥

ब्राह्मणोऽस्यै मूर्ध्निमासीद् पाद् राजान्योऽभवत् ।
मध्यं तदस्य यद् वीर्यं, पृथ्वा ग्रूहो अनामत ॥६॥

चन्द्रमा मनतो जातयद्योः सूर्यो अजायत । सुरादिन्द्रश्चाग्निश्च ब्रह्माद् वायुरजायत ॥७॥

नामर्षा अग्नीदन्तरिचं श्रीणो घोः सधर्वत ।
पृथ्वा भूमिर्दिशः शोनात् तर्षा लोको अस्त्वयन् ॥८॥

विराटो सममवद् विसनो अग्निं पूरुषः । स जातो अत्यस्त्वयत्तं यवाद् भूमिर्धो पुरः ॥९॥

यद् पुरुषेण इविषो देवा यजमन्वन्त । वसन्तो अस्पातीदाभ्यं श्रीष्ण इष्मः सुरद्रविः ॥१०॥

स यत्तं ब्राह्मणं श्रीष्टन् पूरुषं जातमग्रशः । तेन देवा अयजन्त साध्या वसवश्च ये ॥११॥

वस्मादधो अजायन्त ये स्रु के चोमिवादेतः । गार्गो ह जहिरे वस्मात् वस्माज्जाता अजायतः ॥१२॥

तस्माद् यथात् सर्वद्वन्द्वं यच्चः भार्यानि जज्ञिरे । जज्ञिरे तस्माद् यजुस्त्वस्मादजायत ॥१३॥

तस्माद् यथात् सर्वद्वन्द्वः सर्वदेवेषु दान्यधि । यज्ञस्तोत्रैकै वाग्म्यानाम्नया ग्राम्याद्य ये ॥१४॥

सुताभ्यामन् परिश्रयस्त्रिः सुप्त सुमिषः कृताः । देवा यद् यज्ञं तन्वाना अव्यञ्जन् पुरुषं पृष्टम् ॥१५॥

मूर्ध्ना देवस्य पृष्ठतो श्रंशवैः सुप्त संप्रवीः । राज्ञः सोमस्याजायन्त जातस्य पुरुषादधि ॥१६॥ [१६]

॥७॥ अ०—मत्स्ये ॥ देवता—यजुषाणि ॥ अन्तः—१-३, ४ मिष्टुप, ५ सुक्तिक विष्टु ॥

यिथायि साकं दिवि सौचनानि सरिम्पामि भुवने जवानि ।

सुमिषं सुमतिमिच्छमानो अहोनि गोमिः सवर्षामि नारिम् ॥११॥

सुहवममे कृत्विना रोहिणी चास्तु भद्रं सुगर्हिः रामार्द्रा ।

पुनर्वद सुतुता चारु पुष्यो भानुरात्रेया अयने मघा मे ॥१२॥

पुष्यं पूर्वा कल्पन्म्य चात्र इस्तक्षिथा शिवा स्वाति सुतो मे अस्तु ।

रार्धं त्रिशाखं सुहनाशुराया ज्येष्ठा सुनर्वयमरिष्ट मूलम् ॥१३॥

अश्वं पूर्वा समता मे अपृष्टा जर्जरे देव्यर्धरा आ वदन्तु ।

अभिजिन्मे रागता पुष्यमेन अर्धराः अर्धराः कुर्वतां सुपुष्टिम् ॥१४॥

आ मे सुहवस्तुमिष्टुर्धर्वीय आ मे दुवा श्रोतृपदा सुशर्म ।

आ देवता चाश्वपुली भर्ग म आ मे रुधि अर्धरा आ वदन्तु ॥१५॥ [१७]

॥८॥ अ०—मत्स्ये ॥ देवता—यजुषाणि ॥ अन्तः—१ विष्टुप, २-३ मिष्टुप ॥

यानि नक्षत्राणि दिव्यस्तर्हि अप्सु भूमी यानि नर्गेष्टु दिव्य ।

मन्त्रवयमन्त्रमा याम्येति सर्वानि ममेतानि क्षिप्तानि सन्तु ॥११॥

अष्टाविंशानि शिवाणि शुम्भानि सह योगे भजन्तु मे ।

योगं प्र पद्ये वेदं च वेदं प्र पद्ये योगं च नमोऽष्टोत्तराश्यामस्तु ॥१२॥

स्वस्तित मे सुप्रातः सुसायं सुदिव सुमृगं सुशकुनं मे अस्तु ।

सुहवमो सार्वभौमो गत्वा पुनरापानिनन्दन् ॥१३॥

अनुहन् परिह्वं परिह्वं परिह्वम् । तर्धं रिक्तकुम्भात् परा तान्तरेवितः सुव ॥१४॥

अपराधं परिह्वं पुण्यं मन्त्रमिदं वयम् । शिवा ते पाप नास्ति सां पुण्यमग्राणि वेदताम् ॥१५॥

दुवा या प्रज्ञागस्पते विपुचीर्गोत ईरते । मन्त्रोचीमिन्द ताः कृता भवत प्रिचर्तमास्तु ॥१६॥

स्वस्ति नो अस्त्वभंगं नो अस्तु नमोऽष्टोत्तराश्यामस्तु ॥१७॥ [१८]

॥६॥ श्री — शान्तायि ॥ देवता — मन्त्रीयः ॥ मन्त्रा — १ विशादुरोऽहन्तः १-४, ४-८, १०, ११, १२ अत्रुत्पुः
 ४ पञ्चमहा एवमारुहः २ पञ्चमहा ककुत्स्थो (१, विष्णु); १२ सप्तपदादि; १४ अत्रुत्पुः (१) संज्ञितः ॥

शान्ता शौः शान्ता वृथिवी शान्तमिदमुर्वन्तर्विषम् ।

शान्ता उदन्वतीरापः शान्ता नैः सन्त्वोपैषीः ॥१॥

शान्तानि पूर्वेषुपानि शान्तं नैः यस्तु कृतकृत्यम् ।

शान्तं भूतं च पश्य च सर्वेष्वेव शर्मस्तु नः ॥२॥

इयं या परमेष्ठिनी यम् देवो ब्रह्मसंशिता । ययैव संसृजे घोरं तयैव शान्तिरस्तु नः ॥३॥

इदं यत् परमेष्ठितुं मनो शं ब्रह्मसंशितम् । येनैव संसृजे घोरं तेनैव शान्तिरस्तु नः ॥४॥

इमानि यानि पञ्चैष्टिगुणानि भवःपष्ठानि मे यदि ब्रह्मसां संशितानि ।

यैरेव संसृजे घोरं तैरेव शान्तिरस्तु नः ॥५॥

शं नो मित्रः शं परंशुः शं विष्णुः शं ब्रजार्पणः । शं न इन्द्रो बहुस्पतिः शं नो भवत्वयैषा ॥६॥

शं नो मित्रः शं परंशुः शं विवस्वाम्ब्रह्मन्तैकः ।

ब्रह्मपात्राः पार्थिवान्तरिक्षाः शं नो दिविचेरा ग्रहोः ॥७॥

शं नो भूमिर्देवमाता शम्भुका निर्दिष्टं च यत् । शं गवो लोहिबलीराः शं भूमिर्देवतीर्पतीः ॥८॥

मक्षेत्रमुल्लसिषु शर्मस्तु नः शं नोऽभिचारः शम्भु सन्तु कृत्याः ।

शं नो निवता दुष्णाः शम्भुका देशोपसृगाः शम्भु नो भवन्तु ॥९॥

शं नो ब्रह्मभान्द्रमसाः शर्मोदिस्यार्थं शम्भुका । शं नो भुस्पर्धुर्महेतुः शं कुरास्त्रिभवेजसः ॥१०॥

शं कुराः शं परंशुः शर्मोदिरवाः शर्मग्रयः । शं नो महर्षयो देवाः शं देवाः शृदुस्सर्वैः ॥११॥

ब्रह्मं ब्रजार्पतिर्षावा लोका वेदाः संतुष्टपयोऽग्नयः ।

सर्वे कृतं स्वस्त्यर्पन्मित्रद्वौ मे शर्मं यच्छतु ब्रह्मा मे शर्मं यच्छतु ।

निक्षे मे देवाः शर्मं यच्छन्तु सर्वे मे देवाः शर्मं यच्छन्तु ॥१२॥

यानि कानि विच्छन्तानि लोके संतुष्टपयो विदुः ।

सर्वेऽपि शं भवन्तु मे शं मे स्वस्त्यर्पय मे अस्तु ॥१३॥

पृथिवी शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिर्वीः शान्तिःपथः शान्तिर्धर्मधनुः शान्तिर्वनस्पतयः

शान्तिर्विषे मे देवाः शान्तिः सर्वे मे देवाः शान्तिः शान्तिः शान्तिः शान्तिः शान्तिभिः ।

तामिः शान्तिमिः सर्वं शान्तिमिः शर्मयोगोऽहं यदिह घोरं यदिह क्रूरं यदिह पापं
 तच्छान्तं तच्छुभं सर्वेष्वेव शर्मस्तु नः

॥१०॥ अग्नि—असिष्ठः ॥ देवता—मन्त्रोपाः ॥ यन्त्र—१-१० विष्णु ॥

- शं न इन्द्रादी मयतामयौषिः शं न इन्द्रावरुणा रातर्हन्त्या ।
 शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शं न इन्द्रावृषणा वाजसतो ॥१॥
- शं नो भगः शम्भु नः शंतां अस्तु शं नः पुरीषिः शम्भु सन्तु रायः ।
 शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसुः शं नो अर्षमा पुरुगता अस्तु ॥२॥
- शं नो धाता शम्भु धूर्वा नो अस्तु शं न उरुची मयतु स्वधाभिः ।
 शं रोदेही पृहती शं नो अग्निः शं नो देवाता सुध्वानि सन्तु ॥३॥
- शं नो अग्निज्योतिरभीसो अस्तु शं नो मिश्रवरुणावृषिना शम्भु ।
 शं नः सुकृतां सुकृतानि सन्तु शं न इषिषे अग्नि वातु वारः ॥४॥
- शं नो धातावृषिषो पूर्वहन्तो शमन्तरिचं दृशयं नो अस्तु ।
 शं न ओषधीर्दिनिनो मयन्तु शं नो रजस्तस्वतिरस्तु जिष्णुः ॥५॥
- शं न इन्द्रो वसुभिर्दुषो अस्तु शर्मोदिस्वेभिर्वरुणः सुशंसः ।
 शं नो रुद्रो रुद्रेभिर्जलापः शं नस्त्वष्टा अग्निर्दिग् गेषोतु ॥६॥
- शं नः सोमो मयतु वसु शं नः शं नो प्रावाणुः शम्भु सन्तु वशाः ।
 शं नः स्वर्कणा मितयो मयन्तु शं नः प्रश्वरुः शम्भुस्तु वेदिः ॥७॥
- शं नः सूर्य उरुचक्षा उदैतु शं नो मयन्तु त्रिदिशधर्तसः ।
 शं नः पर्यता ध्रुवयो मयन्तु शं नः सिन्धुवः शम्भु सन्त्वापः ॥८॥
- शं नो अर्द्धिर्भिर्वतु द्रतेभिः शं नो मयन्तु मरुतः सूर्याः ।
 शं नो विष्णुः शम्भु पूषा नो अस्तु शं नो अवित्रं शम्भुस्तु वायुः ॥९॥
- शं नो देवः सन्निता त्रायमाणुः शं नो भयन्तूपसो विमृतीः ।
 शं नः पुर्नन्वो मयतु मृजावयुः शं नः चेजस्स पतिरस्तु शंसुः ॥१०॥॥११॥

॥११॥ अग्निः—असिष्ठः ॥ देवता—मन्त्रोपाः ॥ यन्त्र—१-१० विष्णु ॥

- शं नः सत्यस्य पातोपो मयन्तु शं नो अर्धेन्तुः शम्भु सन्तु रायः ।
 शं न भूमवः सुकृतः सुदस्ताः शं नो मयन्तु पितरो हवेषु ॥११॥
- शं नो देवा विशर्देवा मयन्तु शं सरस्वती सप्त धीमिर्दधु ।
 शर्मसिपावः शम्भु रात्रिपावः शं नो दिव्याः पारिषाः शं नो अर्ण्याः ॥१२॥

शं नो अज एकपाद् देवो अस्तु शमर्हिर्विष्णुः । शं संगुद्रः ।

शं नो अपा नपात् पेक्षस्तु शं नः प्रस्निर्भवतु देवर्गोपा ॥३॥

आदित्या रुद्रा वसवो जपन्तपिदे प्रक्ष क्रियमाणं नदीयः ।

श्रुत्वन्तं नो दिव्याः पार्थिवसो गोत्रात्ता उत ये ययिर्वातः ॥४॥

ये देवानामुरिजो ययिर्वातो मनोर्यजन्ता अमृता ऋतुद्राः ।

ते नो रासन्तामुरुतायमथ युवं पात इत्यस्त्रिमिः सदा नः ॥५॥

तदस्तु मित्रारुह्य तदग्ने शं योरस्मभ्यमिदमस्तु शुश्र्वम् ।

अशीर्माहि गाधमुत प्रविद्या नमो दिवे वृहते सार्दनाय ॥६॥[२।२]

॥१२॥ अथि — अथिष्ठ ॥ देवता — अथ ॥ अन्त — १ विष्णु ॥

उपा अपु स्वमुस्तमः स पर्येषहि पर्येनि सुजातता ।

अपा पाज देवर्हितं सनेम अदेम शुश्र्वहिमाः सुवीराः ॥१॥[२।३]

॥१३॥ अथि — सप्तमिदम ॥ देवता — अथ ॥ अन्त — १, २, ३-१० विष्णु, १-६, ११ सुरिष्ट विष्णु ॥

इन्द्रस्य नाह स्वर्धिरौ वृषाणौ मित्रा इमा वृषमौ पारमिष्य ।

सौ वीचे प्रपमो योग आसि याम्या मितमसुंसाहा स्वर्येव ॥१॥

आहा शिवांनो वृषभो न भीमो र्नायनः सोमयथर्वखीनाम् ।

सुक्रम्दभोऽमिषिष एकवीरः शुभं सेना अजयत् साक्रमिन्द्रः ॥२॥

सुनन्दनेनमिषिषं निष्कानाज्योध्येन इन्द्रवरुनेन धूम्राना ।

तादिन्द्रेण जयत् तत् सदर्धं युधौ त्व इध्वस्तेन वृष्णा ॥३॥

स इध्वस्ते । स निष्किमिर्वशी संक्षय स युध इन्द्रो गृधेन ।

मंसुष्टमिष सौमिषा पादुयुध्वैर्ध्वान्वा प्रतिहिताभिस्स्ता ॥४॥

बलविज्ञापः स्वर्धिरः प्रर्धिरः सदर्धवान् पाजो सदर्धान उग्रः ।

अमिरीरो अभिपरता सरोमिज्वैरमिन्द्र एषमा विष्ट गोविदेव ॥५॥

इमं वीरमन्तु र्गर्धनमुष्टमिन्द्रं सखाणो अन्तु सं र्गधाम् ।

प्राप्तमिती मोनिव पञ्चैराहु अर्पन्तुमवमं प्रपुणन्तुभोजता ॥६॥

अभि गोत्राणि सार्धमा गार्धमानोऽद्याय उग्रः शुश्र्वन्मिन्द्रः ।

इन्द्रमयनः वृहन्ताहयोध्योऽस्मारुं सेना अवतु प्र मुस्तु ॥७॥

दिशो मादित्या रक्षन्तु भूम्या रक्षन्त्यश्वयः ।

इन्द्राग्नी रक्षतां मा पुरस्तादुचिनाग्निवः शर्म यच्छताम् ।

तिरश्चीनध्या रक्षतु जगत्तरेदः भूतकृता मे सर्वतः सन्तु वर्ये

॥२॥ [२।७]

॥१७॥ अग्निः—अचक्षुः ॥ देवता—अग्नेतोषा ॥ स०—१-७, ८ अग्नी, १, ७, १० अतिप्रयती ; ६ भुवि सगवीः

६ यज्ञपराऽतिप्रयती ॥

अग्निमी पातु पशुभिः पुरस्तात् तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥१॥

वायुर्मान्तरिक्षे तस्या दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥२॥

सोमो मा रुद्रैर्दक्षिणाया दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥३॥

पर्ययो मादित्यैरेतस्या दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥४॥

धर्षो मा वाराण्पिरीर्या प्रवीच्या दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥५॥

आपो धीर्धामतोरेतस्या दिशः पातु तासु क्रमे तासु श्रये तां पुरं प्रैमि ।

ता मा रक्षन्तु ता मा गोपायन्तु ताभ्य आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥६॥

निचरन्तो मा सप्तश्रुतिभिर्दक्षि दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥७॥

इन्द्रो मा मरुतानितस्या दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥८॥

प्रजापतिर्ना प्रननंरान्तसह प्रतिष्ठाया ध्रुवाया दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु ॥ मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥९॥

पृथुस्पर्तिर्मा निधैर्द्विर्दक्षिणा दिशः पातु तस्मिन् क्रमे तस्मिन्क्षये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु ॥ मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥१०॥ [२।८]

॥१८॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—अग्नीषोमी ॥ अन्तः—१, ८ सारां विष्णुः २-४, ६ सार्वभौमः ५ साराद्
(१. स्वराद्) अन्तर्गुह्यः ७, ८, १० आनायता विष्णुः (सर्वो विष्णुः) ॥

अग्निं ते यदुपेक्षन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः आर्च्या दिशोऽभिदासात् ॥१॥
 शशं तेऽन्तरिक्षं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥२॥
 सोमं ते रुद्रं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवो दार्विण्या दिशोऽभिदासात् ॥३॥
 यरुणं ते आदित्यं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥४॥
 सूर्यं ते वायवं यन्तमृच्छन्तु ॥ ये मांघायवः प्रतीच्या दिशोऽभिदासात् ॥५॥
 अपस्त ओषधीमतीर्जच्छन्तु । ये मांघायवः एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥६॥
 विश्वकर्माणं ते संसृष्टं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः उदीच्या दिशोऽभिदासात् ॥७॥
 इन्द्रं ते मरुतं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥८॥
 भुजार्पतिं ते भुजानं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवो ध्रुवाया दिशोऽभिदासात् ॥९॥
 बृहस्पतिं ते विश्वदेवं यन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः ऊर्ध्वाया दिशोऽभिदासात् ॥१०॥ [२६]

॥१६॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—अग्नीषोमी ॥ अन्तः—१, २, ६ अग्निगृह्यः २, ४-८ ११ अग्निगृह्याणां
 परकिः १० साराद् यरुणः ॥

मित्रः पूषिष्योर्दक्षाम् तां पूरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥१॥
 शशुरन्तरिक्षोर्दक्षाम् तां पूरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥२॥
 सूर्यो दिवोर्दक्षाम् तां पूरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥३॥
 चन्द्रमा नक्षत्रैरुर्दक्षाम् तां पूरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥४॥
 सोम ओषधीमिरुर्दक्षाम् तां पूरं ॥ गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥५॥
 यज्ञो दार्विण्यामिरुर्दक्षाम् तां पूरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु सा वः शर्मं च यमं च यच्छतु ॥६॥

ममुद्रो नदीभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत्

॥७॥

प्रमं प्रमचरिभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत्

॥८॥

इन्द्रो योर्वेदोर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत्

॥९॥

देवा अमृतेनोर्दक्षामस्तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत्

॥१०॥

प्रजापतिः प्रजाभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत्

॥११॥[२।१०]

॥२०॥ श्रुति — शपत् १) देवता — सप्तोक्तः १) अन्तः — १ त्रिपुत्रः २ जगती, ३ श्रुत्यात्-श्रुतः ४ अतुष्टुमन्त्रो भिद्वत् ॥

अपु न्यः पुः पीलेपयं युधं यमिन्द्राणी धाता संविता बृहस्पतिः ।

सोमो राजा यत्नेषो अविना युमः पूषस्मान् पारि पातु मुन्योः

॥१॥

यानि चुक्राडु भुवनस्य यस्पतिः प्रजापतिर्मातृमित्रां प्रजाभ्यः ।

प्रदिशो यानि वसुते दिशश्च तानि मे पर्माणि वसुतानि सन्तु

॥२॥

पत् ते तमृष्यमदन्त देवाः पुराजयो दुहितेः । इन्द्रो ययुके पर्मे तदुस्मान् पतेह विम्बतेः ॥३॥

पर्मे मे दाषांशुषिरी पर्माहर्वर्मे युयः । वर्मे मे विषे देवाः फन् मा मा प्रापत् प्रतीचिका ॥४॥[२।११]

॥२१॥ श्रुति — अष्टा १) देवता — सप्तोक्तः १) अन्तः — १ श्रुत्यात्-श्रुतः २, ३, १४-१६, २० वैरी पृच्छः ३, ११ श्रुत्यात्-श्रुतः ४, ११, १० देवा जगती, २, १२, १३ वैरी त्रिपुत्रः २-१० अतुष्टुमन्त्रो भिद्वत् ॥

शायश्रुः शिर्गानुपुर बृहती पृक्षिन्विषुव जगती

॥१॥[२।११]

॥२२॥ श्रुति — अष्टा १) देवता — सप्तोक्तः १) अन्तः — १ शायश्रुः २, ३, १४-१६, २० वैरी पृच्छः ३, ११ श्रुत्यात्-श्रुतः ४, ११, १० देवा जगती, २, १२, १३ वैरी त्रिपुत्रः २-१० अतुष्टुमन्त्रो भिद्वत् ॥

१० अतुष्टुमन्त्रो भिद्वत् २१ अतुष्टुमन्त्रो भिद्वत् ॥

आहिरेमानोमयिः पञ्चोत्तराङ्के स्वाहा ॥१॥

पुष्टाय स्वाहा

॥२॥

सप्तमाष्टमाभ्यो स्वाहा ॥३॥

नीलवस्त्रेभ्यः स्वाहा ॥४॥

इतिभ्यः स्वाहा ॥५॥

सुद्रेभ्यः स्वाहा ॥६॥

पुष्यपिरेभ्यः स्वाहा ॥७॥

प्रथमेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥८॥

दिनीयेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥९॥

तृतीयेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥१०॥

कां० १६; अ० ३, सू० ३]

२५१

[कां० १६; सू० २३, मं० २६]

उपोचमेभ्यः स्वाहा	॥११॥	उत्तमेभ्यः स्वाहा	॥१२॥
उत्तरेभ्यः स्वाहा	॥१३॥	अभिभ्यः स्वाहा	॥१४॥
पिबिभ्यः स्वाहा	॥१५॥	गुणेभ्यः स्वाहा	॥१६॥
महागणेभ्यः स्वाहा	॥१७॥	सर्वेभ्योऽङ्गिभ्यो विदग्गेभ्यः स्वाहा	॥१८॥
पृथक्सुहृद्भ्यः स्वाहा	॥१९॥	ब्रह्मणे स्वाहा	॥२०॥
ब्रह्मज्येष्ठा संसृता श्रीर्वाग्निं ब्रह्मज्येष्ठं दियुषा वतान ।			
भूतानां ब्रह्मा प्रथमोऽसृजते तेनोर्दति ब्रह्मणा स्वर्धितुं कः			

॥२१॥ [३२]

॥२३॥ शक्ति — अथर्वी ॥ देवता — अन्नोत्पत्तिः ॥ अन्तर — १ चालुरी छन्दः; २-७, २०, २३, २७ देवी विष्णुः; ८, १०-१२, १४-१६ महापद्मा गायत्री; १७, १८, २१, २४, २६, २८ देवी वसुधि; २, (१३), १८ (२९)
२६, २८ देवी गायत्री; (२० अन्नपदा विष्णु) ॥

आपूर्यणामां यतुर्ध्वेभ्यः स्वाहा	॥१॥	पृथ्व्येभ्यः स्वाहा	॥२॥
पृथ्वेभ्यः स्वाहा	॥३॥	सुप्त्येभ्यः स्वाहा	॥४॥
अध्वेभ्यः स्वाहा	॥५॥	नय्येभ्यः स्वाहा	॥६॥
दश्वेभ्यः स्वाहा	॥७॥	एकादश्वेभ्यः स्वाहा	॥८॥
द्वादश्वेभ्यः स्वाहा	॥९॥	त्रयोदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१०॥
चतुर्दश्वेभ्यः स्वाहा	॥११॥	पञ्चदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१२॥
षोडश्वेभ्यः स्वाहा	॥१३॥	सप्तदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१४॥
अष्टादश्वेभ्यः स्वाहा	॥१५॥	एकोनविंशतिः स्वाहा	॥१६॥
विंशतिः स्वाहा	॥१७॥	सहस्राष्टादश्वेभ्यः स्वाहा	॥१८॥
तुवेभ्यः स्वाहा	॥१९॥	एकवेभ्यः स्वाहा	॥२०॥
तुद्रेभ्यः स्वाहा	॥२१॥	एकान्तुवेभ्यः स्वाहा	॥२२॥
रोहितेभ्यः स्वाहा	॥२३॥	सूर्याभ्यां स्वाहा	॥२४॥
वात्स्याभ्यां स्वाहा	॥२५॥	ज्ञानापत्याभ्यां स्वाहा	॥२६॥
विषातये स्वाहा	॥२७॥	यज्ञादिभ्यः स्वाहा	॥२८॥
अन्नणे स्वाहा			॥२९॥

प्रज्जग्घेष्सा संभूता पीयीसि प्रज्जग्घे ज्जेष्सां दिव्वा तत्तान ।

भूतानां प्रज्जग्घे ज्जेष्सां तेनादीदि प्रज्जग्घे स्थापितुं कः

॥३०॥[३।३]

॥२४॥ अग्नि—प्रपठे ॥ देवता—मन्त्रोवाः ॥ अन्तः—१-२ अमुदुपुः ४-९, ८ विपदाऽऽर्धो गायत्री ॥

येन देवे संयितारे धर्मं देवा अधीमयन् । तेनेमं यत्तणस्सत्ते परि राघ्राय धत्तन ॥१॥

परिममिन्नुपायुवे महे लघाय धत्तन । यवैनं जस्से नयां वयोस्सु ज्जेऽर्थि जागरत् ॥२॥

परिम सोममायुवे महे भोजाय धत्तन । यवैनं जस्से नयां वयोस्सु ज्जेऽर्थि जागरत् ॥३॥

परि धत्त धत्ता मो एवमेवेमं ज्जेऽर्थि कण्ठु डीर्घमायुः ।

इहस्पतिः प्रायच्छद् वात्तं हत्तं सोमं रात्रे परिधत्ता उ ॥४॥

जरा तु गच्छु परि यत्तु वत्तो मया सुष्टीनार्त्तमिशस्तिपा उ ।

शुतं च जीव शरदः प्रकृषी राघ्राय पोषेष्टुपसंघंघत्त ॥५॥

परीदं वासो अधिधाः स्तुस्सयेऽर्थिपीनाममिशस्तिपा उ ।

शुतं च जीव शरदः प्रकृषीराघ्राय वात्तं मंजासि जीवन् ॥६॥

योतोयोगो त्वयस्तरं पाकेधाने इवामहे । सत्ताय इन्द्रमृतये ॥७॥

हिरण्यवयो ज्जेऽर्थि सुवीरी ज्जेऽर्थिः प्रजग्घा तं विंशस्स ।

तद्विराट् तद् सोमं आह इहस्पतिः सविता तदिन्द्रः ॥८॥[३।४]

॥२५॥ अग्नि—मोषः ॥ देवता—गात्री ॥ अन्तः—१ अमुदुपुः ॥

अधोन्तस्य त्वा मनेसा युगलिमं प्रथमस्य च । उत्कलमुद्रहो मंवेदुस्स श्रति धावत्तात् ॥१॥[३।५]

॥२६॥ अग्नि—मन्त्रोवाः ॥ देवता—अग्निः । हिरण्यवयः ॥ अन्तः—१, २ विपदाऽऽर्धः ३ अमुदुपुः ४ यत्तु वत्तः ॥

अग्नेः प्रजातं परि यद्विरंषपममृतं दुधे अग्निं धत्तेषु ।

य एनुद् वेदु त इदेनमर्हति जगमर्त्तुमेवति यो निमति ॥१॥

यद्विरंषं वत्तेषा सुवीरी प्रजावन्तो मनेसाः पूर्व ईसिरे ।

तद् त्वा चन्द्रं वत्तेषा तं सुजत्तायुष्मान् भवति यो निमति ॥२॥

अयुवे त्वा वत्तेषा लोचने च यत्ताय व । ययो हिरण्यवमेजसा विमासासि जनों अन्तु ॥३॥

यद् वेदु राजा यरुहो वेद देवो इहस्पतिः ।

इन्द्रो यद् वृषुसा वेद तद् तं आकुष्यं सुवत्तं वत्तं तं वत्तेषां सुवत्तं ॥४॥[३।६]

॥२७॥ अग्निः—यजुषद्विराः ॥ देवता—विश्वत् ॥ अन्तः—१, २, ४-८, १२ अतुष्टुः ३, ६ विष्टुः १० जगती
(१, अतुष्टुः) ११ सामुन्विष्टुः १२ आन्वितुष्टुः १३ सामी विश्वत् ॥ [१२ पश्यत्सवितरापरी] ॥

गोमिदं पातुपुमो वृषा त्वा पातु वाजिभिः । यायुष्या अश्वेना पातिन्द्रस्तवा पातिवन्द्रियैः ॥१॥

सोमस्तवा पात्सोमधीमिनेध्वजैः पातु धर्ष्यः । मन्द्रचस्तवा चन्द्रो वृत्रहा घातः प्राणेन रक्षतु ॥२॥

तिस्रो दिवस्तिष्ठः पृथिवीस्त्रीपयन्तर्वाणि चतुरः समुद्रान् ।

त्रिवृतं स्तोमं त्रिवृतं वापे आरुस्तास्तवा रक्षन्तु त्रिवृता त्रिवृदिः ॥३॥

प्रीत्याक्रांस्त्रीन् समुद्रांस्त्रीन् अन्धांस्त्रीन् वैष्टुषम् ।

प्रीन् मातरिष्वेनस्त्रीन्स्त्वयौन् गोमन् कलस्यामि ते ॥४॥

पूतेन त्वा समुद्राभ्याम् आध्वेन धर्षयन् । अग्नेअन्द्रस्य सूर्यस्य मा प्राणं मायिनो दमन् ॥५॥

मा र्षः प्राणं मा योऽपाने मा हरो मायिनो दमन् । आग्नेन्ता विषवदसो देवा दीव्येन वापत ॥६॥

प्राणेनाग्निं यं हवति घातः प्राणेन संहितः । प्राणेन विषवोऽसुलं धर्ष्यं देवा यजन्तपन् ॥७॥

आयुषाम् कृतां जीवाध्वेभ्यश्च जीषु मा मृषाः । प्राणेनार्त्तपुनर्ता जीषु मा मृषोरुदरा वशम् ॥८॥

देवानो विहितं निधिं यमिन्द्रोऽन्यथिन्द्रत् पथिभिर्देषयानैः ।

मापो विरपयं क्षुण्णुतिवृष्टिस्तास्तवा रक्षन्तु त्रिवृता त्रिवृदिः ॥९॥

अर्षस्त्रिषु देवहास्त्रीणि च वीर्याणि त्रिषापमाणा क्षुण्णुत्स्वः ।

अस्मिन्क्षेत्रे अग्निं यद्विरपयं तेनयं कृण्वन् वीर्याणि ॥१०॥

ये देवा दिव्योकादश स्य ते देवातो हवितिदं लुपध्वम् ॥११॥

ये देवा अन्तर्वित् एकादश स्य ते देवातो हवितिदं लुपध्वम् ॥१२॥

ये देवा पृथिव्यामेकादश स्य ते देवातो हवितिदं लुपध्वम् ॥१३॥

असुप्तं पुरस्तात् एवाग्नौ अर्मयं कृतम् । सविता मा दविष्वत् उल्लसन्ता शशीपतिः ॥१४॥

द्वितो मादित्या रक्षन्तु भूम्यां रक्षन्ताग्र्यः ।

इन्द्राग्नी रक्षतां मा पुरस्तादुसितावमितः अग्नें यज्जताम् ।

तिरथीन्ध्या रक्षतु जातवेदा भूतकृता मे सर्वतः सन्तु वर्ये ॥१५॥ [४११]

॥२८॥ अग्निः—यजुष ॥ देवता—इमेअग्निः ॥ अन्तः—१-१० अतुष्टुः ॥

इमं वधन्तमि ते अग्निं दीर्घायुताभ्य तेमग्निं । दुर्मं रमन्तुदर्मनं द्विपुतस्त्वयनं हृदः ॥१॥

द्विपुतस्तापयन् हृदः शर्व्यां तापयन् मनः । दुर्हृदिः सर्वास्त्वं दर्भं धर्मं ईवामीन्त्सत्तापयन् ॥२॥

धर्म इवाभितर्पन् दर्भं द्विषतो नितर्पन् मणौ । इदं सुपत्नानां भिन्दिन्द्वा इव विक्रमं चलम् ॥३॥

भिन्दि दर्भं सुपत्नानां हृदये द्विषतां मणौ । उद्यन् त्वर्चमिव भूम्याः शिर एषां वि पातय ॥४॥

भिन्दि दर्भं सुपत्नान् मे भिन्दि मे पतनायुतः ।

भिन्दि मे सर्वान् दुर्हादो भिन्दि मे द्विषतो मणौ ॥५॥

भिन्दि दर्भं सुपत्नान् मे भिन्दि मे पतनायुतः ।

भिन्दि मे सर्वान् दुर्हादो भिन्दि मे द्विषतो मणौ ॥६॥

पुत्र दर्भं सुपत्नान् मे पुत्र मे पतनायुतः । पुत्र मे सर्वान् दुर्हादो पुत्र मे द्विषतो मणौ ॥७॥

पुत्र दर्भं सुपत्नान् मे पुत्र मे पतनायुतः । पुत्र मे सर्वान् दुर्हादो पुत्र मे द्विषतो मणौ ॥८॥

पित्रा दर्भं सुपत्नान् मे पित्रा मे पतनायुतः । पित्रा मे सर्वान् दुर्हादो पित्रा मे द्विषतो मणौ ॥९॥

विष्य दर्भं सुपत्नान् मे विष्य मे पतनायुतः । विष्य मे सर्वान् दुर्हादो विष्य मे द्विषतो मणौ ॥१०॥[४।२]

॥२२॥ अन्ति—मणौ ॥ देवता—दुर्भमणिः ॥ अन्ति—१-२ अनुपपन्न ॥

निर्वर्धं सुपत्नान् मे निर्वर्ध मे पतनायुतः । निर्वर्ध मे सर्वान् दुर्हादो निर्वर्ध मे द्विषतो मणौ ॥१॥

तुन्दि दर्भं सुपत्नान् मे तुन्दि मे पतनायुतः । तुन्दि मे सर्वान् दुर्हादो तुन्दि मे द्विषतो मणौ ॥२॥

रुन्दि दर्भं सुपत्नान् मे रुन्दि मे पतनायुतः । रुन्दि मे सर्वान् दुर्हादो रुन्दि मे द्विषतो मणौ ॥३॥

पुण दर्भं सुपत्नान् मे पुण मे पतनायुतः । पुण मे सर्वान् दुर्हादो पुण मे द्विषतो मणौ ॥४॥

मन्व दर्भं सुपत्नान् मे मन्व मे पतनायुतः । मन्व मे सर्वान् दुर्हादो मन्व मे द्विषतो मणौ ॥५॥

पिषिह्द दर्भं सुपत्नान् मे पिषिह्द मे पतनायुतः ।

पिषिह्द मे सर्वान् दुर्हादो पिषिह्द मे द्विषतो मणौ ॥६॥

ओष दर्भं सुपत्नान् मे ओष मे पतनायुतः । ओष मे सर्वान् दुर्हादो ओष मे द्विषतो मणौ ॥७॥

दह दर्भं सुपत्नान् मे दह मे पतनायुतः । दह मे सर्वान् दुर्हादो दह मे द्विषतो मणौ ॥८॥

जहि दर्भं सुपत्नान् मे जहि मे पतनायुतः । जहि मे सर्वान् दुर्हादो जहि मे द्विषतो मणौ ॥९॥[४।३]

॥३०॥ अन्ति—मणौ ॥ देवता—दुर्भमणिः ॥ अन्ति—१-२ अनुपपन्न ॥

यत् तं दर्भं जगाम्यस्युः श्रुते वर्गमु वर्धे ते । तेनेधं वृषिर्षं कृत्वा सुपत्नान्महि वीर्षिः ॥१॥

श्रुते ते दर्भं वर्मणि सुहर्षं वीर्षिणि ते । तस्यस्य विश्वे तां देवा जस्ये भवत्वा अदुः ॥२॥

तस्मादुद्वयमे तां दर्भं श्रमणस्पर्धिषु । तस्मिन्द्वाह्यदुर्भमे त्वं राघर्षि रघुसि ॥३॥

सुपत्नचर्पणं दर्भं द्विपत्तस्तर्पणं दृढः । मणिं सुप्रसू वर्धनं तनुपार्श्वं कृणोषि ते ॥४॥

यत् समुद्रोऽग्रमग्रंन्दत् पुर्णैर्यो विवृतो सुह । ततो हिरण्ययो विन्दुस्ततो दुर्भो अजायत ॥५॥ {४॥४}

॥३२॥ अग्नि — सविता (पुष्टिवाक्यः) ॥ देवता—औदुम्बरमणिः ॥ सन्द—१-२, ७-१० अनुसूयः ६, १२ त्रिपुयः

६ विरहः श्रुताष्टपदिकः ११, १२ यथपद्य शब्दोः १३ विराजस्तारपदिकः ॥

औदुम्बरोऽग्निरिति पुष्टिवाक्यं येषसा । पशुनां सर्वेषां स्फूर्तिं शोष्ठे मे सविता करत् ॥१॥

यो नो अग्निर्गर्हपत्यः पशुनामधिपा अस्तत् । औदुम्बरो वृषा मणिः स मां सृजत पुष्ट्या ॥२॥

वृषीपिणो फलवती स्वधामिनां च नो गुहे । औदुम्बरस्य तेजसा घाता पुष्टिं देधातु मे ॥३॥

यद् द्विपाच चतुष्पाच धान्यमग्नौ मे रसाः । गुहेऽहं स्वेषां भूमानं विन्दुदौदुम्बरं मणिम् ॥४॥

पुष्टिं पशूनां परिं जगन्मार्हं चतुष्पदां द्विपदां यथ धान्यमग्निम् ।

यथः पशूनां रसमोषधीनां वृहस्पतिः सविता मे नि यच्छात् ॥५॥

अहं पशूनामधिपा अस्तानि मयिं पुष्टं पुष्टपतिर्देधत् ॥

मणुमौदुम्बरो मणिर्द्विपाचि नि यच्छात् ॥६॥

उपु मौदुम्बरो मणिः वृजयो च धनेन य । इन्द्रोऽग्नौ जिन्विता मणिरा मांमन्सह वर्धता ॥७॥

द्वयो मणिः संपत्तुहः धनेना धनेसातये । पशुमन्सह भूमानं सर्वा स्फूर्तिं नि यच्छात् ॥८॥

यथाग्रे रथं धनेनस्वते पुष्ट्या सुह जहिषे । एवा धनेन्य मे स्फूर्तिमा र्दधातु सर्वस्वती ॥९॥

आ मे धनें सरस्वतीं पर्वस्फूर्तिं च धान्यमग्निम् । सिनीवास्त्युषां शठादये नौदुम्बरो मणिः ॥१०॥

स्वं मणीनामधिपा वृषारि त्वयिं पुष्टं पुष्टपतिर्जगान् ।

स्ययोमे वाजां त्रिपिणानि सर्वौदुम्बरः स स्वमन्सह संहस्वादर्शतिमर्तिं तुर्धं च ॥११॥

श्रामणीर्तति त्रामणीहृत्वाग्निविभ्रोऽग्नि मां विच्छ वर्धमा ।

तेजोऽसि तेजो मयिं धान्यमग्निं रयिर्तति रयिं मे धेहि ॥१२॥

पुष्टिर्तति पुष्ट्या मां समदग्निं वृहस्पतीं वृहस्पतिं मा कृणु ।

औदुम्बरः स स्वमन्सह येहि रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छ सायस्योपायं प्रति ह्यन्ये अहं त्वाम् ॥१३॥

अममौदुम्बरो मणिर्वीरो वीरार्थं वध्यते ।

न नोऽस्ति मधुमक्ती कणोतु रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छात् ॥१४॥{४॥५}

॥३२॥ अग्नि — मणुः (मणुपुत्रः) ॥ देवता—दुर्भः ॥ सन्द—१-७ अनुसूयः ६, १२ श्रुताष्ट पदिकः, ३ त्रिपुयः, १० जगती ॥

श्रुतनाष्टो दुदन्त्यवनः सुहस्रपर्व उचिरः । दुर्भो य उग्र औपचितं तं वज्रमयधुने ॥१॥

नास्य देशान् प्र वयन्ति नोस्मि तादृमा ज्ञेते । यस्मां यच्छिन्नपणोने दुर्मेक्षु शर्म यच्छति ॥२॥

द्विपि ते तुल्यमोपघे वृषिन्वामसि निष्ठितः । तस्यां सहस्रंरूपहेनायुः प्र र्धयामहे ॥३॥

तिस्रो देवो अयंनृपत्त विस् इयाः वृषिगीस्त । त्वयाहं दुर्धर्दो जिह्वा नि रंछन्ति वचांसि ॥४॥

शर्ममि सहमानोऽशर्मस्मि सहस्वान् । तुमो सहस्त्रन्तो भुत्वा सपन्नान् सहिपीमहि ॥५॥

सहस्य नो अभिमिति सहस्य वृत्तनायतः । सहस्य सर्गेन दुर्धर्दोः युद्धार्दो मे बहून् कृषि ॥६॥

दुर्मेक्षं देवजलेन द्विपि द्रुम्येन शश्वदित् । तेनाहं शर्चतो जनो अस्मिन्नं सनंगानि च ॥७॥

प्रियं मां दर्भे कृणु अन्नराजन्माश्रयां शूद्राय चार्थं च ।

यस्मै च कामयामहे सर्वेस्मै च विपरयते ॥८॥

यो जायमानः वृषिवीमर्चदुद् यो अस्तेभ्नादन्तरिक्षं दिव्यं च ।

यं निश्चेत ननु पाप्मा विवेद स जोऽयं दुर्मो परलो द्विपा कः ॥९॥

सपत्न्या शतकोपहः सहस्त्रानोपघोनां प्रथमः सं बभूव ।

स जोऽयं दुर्मो परं पशु निश्चतस्तेन मावीय वृत्तनाः वृत्त्यतः ॥१०॥ [४।६]

॥३३॥ अग्नि — अश्व ॥ देवता — दुर्मेक्ष ॥ वन्द्य — १. जगदी, २, ३. त्रिदश, ३. आर्यो पशुकि, ४. आस्तारपशुकि ॥

सहस्रार्थः शतरायहः पर्यवगन्तुमशक्तिर्भीकृषां राजप्रायम् ।

स जोऽयं दुर्मो परं पशु निश्चतो देवो मुष्टिरायुषा सं रंजयति नः ॥१॥

पुत्रादुत्पन्नो मधुमान् पर्यवगन्तुं भूमिर्दुष्टोऽव्युत्तरप्यारपित्युः ।

नुदन्सपत्न्यान्वर्धयत् नृपतन् दर्भो रोह भवतामिन्द्रियेषु ॥२॥

सं भूमिभत्येप्योमना त्व वेदां सीदसि चारुधरे ।

त्वां परिनुषर्षयोऽस्मन्तु त्वं पुंसीहि दुर्गिवाभ्युत्थत् ॥३॥

सीदस्यो राजा विपामुक्षी रंजोहा निश्चर्षसिः ।

ओमो देवानां वसन्मुग्रमेतत् त वै वध्नामि जनसं स्वस्तये ॥४॥

दुर्मेक्षु स्यं कृणुयद् वीर्योऽस्मि दुर्मे निधन्दत्पना वा व्यथिष्ठाः ।

अतिष्ठाया वर्चमाध्यान्वर्धयं इवा गौहि प्रदिशन्वर्धयः ॥५॥ [४।७]

॥३४॥ अग्नि — अश्विना ॥ देवता — अश्विनी वन्दयति ॥ वन्द्य — १-३०. अश्वत्थ, ४

जज्ञिहोऽग्नि जज्ञिहो रचिवांसि जज्ञिहः । द्विषावर्तुण्यादस्मान् सर्वं रवतु जज्ञिहः ॥१॥

या श्वस्त्येतिपञ्चमीः शतं कृत्वाकृष्य ये । सर्गेन निनक्षु तेजसोभूसाञ्जिह्वस्तस्ते ॥२॥

असं कृत्रिमं नादमरताः सप्त विंशसः । अपेतो जङ्घिडापतिमिषुमस्तैव शान्तम् ॥३॥

कृत्यादर्पण एवायमपौ अस्तित्तिर्दुर्गः । अथो सहस्वाञ्जङ्घिडः प्र ण आरुमि तरिपत् ॥४॥

य जङ्घिडस्स महिमा परि षः पातु विचरतः । विपन्नुं येनं सुसह संस्कन्धमोन् ओजसा ॥५॥

विष्वा देवा अजनमयन् निर्णिते भुम्भामधि । समु त्वाङ्गिरा इति ब्राह्मणाः पूर्वा विदुः ॥६॥

त स्वा पूर्वा ओपधयो न त्वां तरन्ति या नवाः । विवाध उग्रो जङ्घिडः परिपाणः सुमुहलः ॥७॥

अधोपदान भाग्यो जङ्घिडापितवीर्य । पुरा सं उग्रा व्रतत उपेन्द्रां वीर्यं ददौ ॥८॥

उग्र इत् तं यनस्वत् इन्द्र ओजमलमा दवी । अमीधाः सर्वाश्चानयन्जङ्घिड र्वास्वोपधे ॥९॥

आशीरुः विशरीरं चलासं वृष्टपास्यम् । त्वयमानं विचशस्वदमरुतां जङ्घिडस्करत् ॥१०॥[५१२]

॥३६॥ अति.—जङ्घिडाः ॥ देवता—जङ्घिडो वनस्यसि ॥ सन्द—१, २, ५ यमुदु९, ३ यन्पावद्वि, ४ विदुः विदुः ॥

इन्द्रस्य नाम गृह्णन्त आचधो जङ्घिडं ददुः । देवा यं चक्रौपुजयते विपन्नुदृष्ट्याम् ॥११॥

स तौ रवतु जङ्घिडो चनप्राप्तो धनम् । देवा यं चक्रुर्मांसिणाः परिपाणमरतिहम् ॥१२॥

दुर्हादिः संघोरं वधुः पापकृत्यान्मामागम् ।

तस्त्वं सहस्रपक्षो प्रतीपोधेनं नष्टाय परिपणोऽसि जङ्घिडः ॥१३॥

परि मा दिव। परि मा वृष्टिः । पर्यन्तरिवात् परि मा वीरुद्वर्धः ।

परि मा भूतात् परि मोत मध्याद् दिशोदिशो जङ्घिडः पस्तुस्मान् ॥१४॥

य श्रुण्वसौ द्वेपकुत्तः य वृत्तो ववृत्तेऽग्नयः । सर्वास्तान् विचभेपनोऽरुतां जङ्घिडस्करत् ॥१५॥[५१२]

॥३६॥ अति.—जङ्घिडाः ॥ देवता—जङ्घिडो वनस्यसि ॥ सन्द—१-२ यमुदु९, ३ यन्पावद्वि, ४ विदुः विदुः ॥

शुतधरो अनीनशस्त्रं यज्ज्यान् रक्षांसि वेनेमा । आसीदन् वर्षसा सह पविर्दुर्गाम्चार्तनः ॥१६॥

भृङ्गाभ्यां रक्षां सुदते मूर्तेन पातुध्यान्ः । मध्यैन् पद्वर्षं वापते वेनं पाप्मासिं तवति ॥१७॥

ये यन्मसो अर्धेयान् महान्तो ये च शब्दिनः । सर्वाश्च दुर्गाम्हा मणिः शुतधरो अनीनशस्त्र ॥१८॥

शतं धीरानजमयचक्रान् यज्ज्यान्पावपत् । दुर्गाम्निः सर्वाश्च हृत्वाश्च रक्षांसि घृत्ते ॥१९॥

हिरण्यवृक्षं पृथुमः शान्तधरो अयं मणिः । दुर्गाम्निः सर्वास्तुदृष्ट्वाश्च रक्षांस्यज्ज्यान् ॥२०॥

शुभ्रमहं दुर्गाम्निनां गन्धर्वोऽसुरां शुतम् । शतं शंसन्वर्तनां शुतवरेण पापे ॥२१॥[५१३]

॥३७॥ अति.—जङ्घिडाः ॥ देवता—जङ्घिडो वनस्यसि ॥ सन्द—१ विदुः, २ आत्मजपद्वि, ३ विदुः मरुद्वि, ४ पुर विदुः ॥

इदं वचो अग्रिनां दुष्टमामन् भगो यशः सह ओजो वयो बलम् ।

प्रयस्त्रिंशद् यानि च धीर्याणि चान्यनिः प्र ददधु ये ॥२१॥

वर्चसा चेदि मे तन्वांश्च सह योजो ययो बलम् ।

इन्द्रियाय त्वा कर्मणे धीर्वायि प्रति वृद्धामि शतशरदाय ॥२॥

ऊने स्वा मलाय त्वौजसे सर्वसे स्वा । अभिभूयाय त्वा राष्ट्रमुत्साय पर्ष्वहामि शतशरदाय ॥३॥

भ्रातृभ्यश्चार्तुर्भ्यो मातृभ्यः संवत्सरेभ्यः । ध्रुवे विधुवे समुर्ध्वं मृतस्य पत्नये यजे ॥४॥[४।४]

॥३॥ अति. — अचर्यो ॥ देवता—गुरुलोक ॥ छन्द—१ अनुष्टुप्, २ अनुष्टुप्गणितः, ३ आनामपाऽष्टुष्टुप् ॥

न त यक्षमा अकम्पते नैनं शूषणो अस्तुते । यं भैपुजस्यं गुरुगुलोः सुखमिर्गन्धो अस्तुते ॥१॥

विश्वं चस्तस्माद् पक्षो मुग्धा अश्वा इषेस्ते । यद् गुरुगुलु सैन्धुर्ध्वं यद् वाप्यार्ति ममुर्दिषम् ॥२॥

उभयोरग्रमुं नामास्मा अविष्टतां कये ॥३॥[४।४]

॥३॥ अति — अचर्यो ॥ देवता—गुरु ॥ छन्द—१, २, ३० अनुष्टुप्, २, ३ अनुष्टुप् गणितः ॥

४ अनुष्टुप् गणितः, २ अनुष्टुप् गणितः, ६-८ अति ॥

येतु देवस्यार्पमाणः कुष्ठो हिमर्षतुष्टीर । तुवमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥१॥

श्रीणि ते कुष्ठु नामानि नद्यमात्रे नुवारिणः ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्पप्रोत्तयो दिवा ॥२॥

जीमला नाम ते गता जीमन्तो नाम ते पिता ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्पप्रोत्तयो दिवा ॥३॥

उत्तमो अस्योर्ध्वानामनुद्वान् जगतामिष व्याघ्रः शर्पदासिष ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्पप्रोत्तयो दिवा ॥४॥

शिः शार्पुन्दो अर्द्धिरेभ्युधिरर्द्धित्वेभ्यस्तीर । विभ्रति विभ्रदेवेभ्यः ।

त कुष्ठो विभ्रमेपजः स्यात् सोमेन विष्टति । तुवमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥५॥

अध्वर्यो देवस्यार्पमाणां गणितो द्विदि । वज्रावृत्तस्य यक्षं ततः कुष्ठो अजायत ।

य कुष्ठो विभ्रमेपजः स्यात् सोमेन विष्टति । तुवमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥६॥

द्विष्टपयो नीचरदिर्गणितः द्विदि । त्वामृतस्य चर्षं ततः कुष्ठो अजायत ।

त कुष्ठो विभ्रमेपजः स्यात् सोमेन विष्टति । तुवमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥७॥

यत् नामप्रश्रोतं यत्र हिमर्वतः पारः । त्वामृतस्य चर्षं ततः कुष्ठो अजायत ।

त कुष्ठो विभ्रमेपजः स्यात् सोमेन विष्टति । तुवमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥८॥

यं त्वा मेदु परे इत्थोमे यं वो त्वा कुष्ठ कान्यः । यं वा यतो यमात्स्यस्तेनामि विश्वमेपजः ॥९॥

गीर्वाणोः तुवीर्यं ममुर्दिषे ह्यनः । तुवमानं विश्वधारीर्मायुतान् परां सुव ॥१०॥[४।६]

॥४०॥ अ०—महा ॥ देवता—विश्वेश्वरः, बृहस्पतिः ॥ १०—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः ॥

यन्मे ब्रिह्मं मर्त्यो यन् वायः मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

विश्वेन्द्रो देवः मृद मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥११॥

मा न श्रौते मर्त्या मा ब्रह्म मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१२॥

मा नो मर्त्या मा नो दीवो मा नो हिमिष्टं यत् तपः ॥

शिवा नः शं सन्मयापुषे शिवा मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१३॥

या नः पीपरीदुषिन्ता वयोविमती तपस्विताः ॥ तपस्वे रांमतामिषम् ॥१४॥[५।७]

॥१४॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ १०—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः ॥

भद्रमिच्छन्तु श्रौते मर्त्या मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

ततो राहं वल्लभो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१५॥[५।८]

॥१५॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ १०—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः ॥

मत्त होता मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥ मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१६॥

मत्त मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१७॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१८॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१९॥[५।९]

॥१९॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ १०—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥२०॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥२१॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥२२॥

यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
चन्द्रो मा तत्र नयतु मनेन्द्रो देवाह मे । चन्द्राय स्वाहा	॥४॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
सोमो मा तत्र नयतु पयः सोमो दधातु मे । सोमाय स्वाहा	॥५॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
इन्द्रो मा तत्र नयतु बलमिन्द्रो दधातु मे । इन्द्राय स्वाहा	॥६॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह	
आपो मा तत्र नयन्मृतं मोषं तिष्ठतु । अत्राय स्वाहा	॥७॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
अग्नि मा तत्र नयतु अग्ना मध्ये दधातु मे । अग्नाय स्वाहा	॥८॥[५।१०]

॥४॥॥ अति—सुगु ३ देवा—आपजपम्, ८, १ अयथा ॥ अन्त—१-१, १-१० अतुष्टु, २ अतुष्टु
अतुष्टुमनुष्मिन्, ४ अतुष्टु विपुल विपुल मापत्री ॥

आयुषोऽसि प्रतरं विरं भेषजस्यसे । तदाज्जन् ररं रीतते शनापो अमरं कृतम्	॥९॥
यो हरिमा जायाम्योऽङ्गमेदो विशत्पंकः । तर्षं ते यक्ष्ममर्द्धेभ्यो यदिर्निर्निन्वाङ्गनम्	॥१०॥
आमर्जनं पृथिव्या जलं भद्रं पुरुषमीदृशम् । फूलोत्पलमाक्षुक् स्यञ्जितमनोमयम्	॥११॥
प्राणं प्राणं प्राणरवासो असंवि सृष्ट । निर्भृते निर्धोत्या नः पारोभ्यो मुच्य	॥१२॥
मिश्रोर्गर्भोऽसि प्रिष्टुतां पुष्पम् । जलः प्राणः धर्ष्यधर्ष्यदिवस्पर्यः	॥१३॥
देवाज्जन् कैकटुर्धर्म मा कटि विधत्तः । न स्वां तदन्त्योर्ध्वयो यासां पर्योषीषा जुष्ट	॥१४॥
वीरुदं मध्यमवाक्षुक् रलोऽर्गोत्तुचातनः । अर्धवाः मर्वाशातपन् नाशवदभिभा दुष्टः	॥१५॥
सृष्टीर्दे रीगन् वरुणानृतमाह पूरुषः । तस्मात् सदसवीर्यं मुच्य नः पर्येदसः	॥१६॥
यदपो अज्ज्या इति वरुणेति यदपिम् । तस्मात् सदसवीर्यं मुच्य नः पर्येदसः	॥१७॥
मिश्रं त्वा वरुणयानुभेयं तस्मात्तन । तो त्वानुगत्यं दूरं योगाय सुनरोर्ध्वः	॥१८॥[५।११]

॥१८॥ अति—सुगु १ देवा—१-२ आपजपम्, ६-१० आपजपयो मनोमेध ॥ अन्त—१, १ अतुष्टु, २-२
विपुल, ३ विपुलमापत्री, ४-१० विपुलमापत्री ॥

आणानुमिन् संनयन् कृत्या कृत्याकृतो गृहम् । चतुर्ध्वस्य दुर्धर्षः पुष्टीरर्षि मृग्याजान् ॥१॥
यदुभ्याम् दुःपुष्पं यद् गोषु यथ नो गृहे । अनामयन् नं दुर्धर्षः प्रियः प्रीतिमुच्यताम् ॥२॥

अपापुर्न ओजसो वायुधानमोर्जातमर्धं जातवैदसः ।

चतुर्वीरं पर्वतीयं यदाञ्जनं दिशोः अदिशोः करदिच्छिवास्तै ॥३॥

चतुर्वीरं बभूव आञ्जनं ते सर्वा दिशो अमयास्ते गवन्तु ।

ध्रुवस्तिष्ठसि मयिते चार्य इमा विशो अभि ईरन्तु ते वृत्तिम् ॥४॥

अचयेकं मुखमेकं कण्ठप्य स्वाद्येकेना पिबैकमेवाम् ।

चतुर्वीरं मेधतेजस्यश्नुतम्यो ब्राह्मो पुन्ध्रेभ्यः परि पातुस्मान् ॥५॥

अग्निमोभिनायतु प्राणायोपानायधुपे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥६॥

इन्द्रो मेन्द्रियेणावतु प्राणायोपानायधुपे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥७॥

सोमो मा सोम्येनावतु प्राणायोपानायधुपे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥८॥

भनो मा भनोनावतु प्राणायोपानायधुपे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥९॥

मरुतो मा गुरीरवन्तु प्राणायोपानायधुपे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥१०॥ [५।१२]

॥५६॥ अग्निः—अनापतिः । देवता—असतृणमर्षिः । अन्तः—१ पञ्चपदा ओजिष्यतीति त्रिपदम्, २ वदपदा भुरिक् षक्वरी,

३, ७ पञ्चपदा चम्या पटुभिः, ४ चतुषपदा त्रिपदम्, ५ पञ्चपदा अतिवामरी, ६ पञ्चपदोऽपि गमनो विराट् लगतो ॥

प्रजापतिपद्या बभूव प्रथममस्तृतं वीर्योऽग्रे कम् ।

सत् ते वचनाम्याधुपे यचैस्तु ओजसे च पलांसु चास्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥१॥

ऊर्ध्वस्तिष्ठतु रघुर्धर्ममादुमस्तृतेमं मा त्वा दधन पृथ्वी पातुधानाः ।

इन्द्रे इष दस्त्वनयं ध्रुवस्य घृतम्यतः सर्वाञ्छद्रून वि वृहस्पस्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥२॥

शतं च न दृहरन्तो निग्रन्तो न तस्तिरे ।

तस्मिभिन्द्रः पर्येदतु चर्द्धः प्रागमथो यल्लवस्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥३॥

इन्द्रस्य त्वा यमैषा परि धामयामो यो देवानामधिराजो प्रभूष ।

घृतंस्त्वा देवाः प्र शंभन्तु सर्वेऽस्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥४॥

अस्मिन् मयायेकंशतं वीर्योऽग्नि सहस्रं प्राभा अस्मिन्नस्तृते ।

व्याघ्रः शशैरुभि तिष्ठ सर्वाश्च यस्तां घृतम्यादधरः सो अस्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥५॥

घृततुल्लोमो मधुमान् पर्यस्वान्तुदसंप्राणः श्रुतयोनिर्वयोधाः ।

शुभ्रंभूय मयोभूयोर्जस्वाश्च पर्यस्यास्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥६॥

यथा त्यस्तुतरोजो अस्तपन्नः संपत्स्वदा ।

सृजानानामसद् दृशी तपो त्वा सपिपा कर्तुदस्तृतस्त्वग्नि रंघतु ॥७॥ [६।१]

॥४॥ अग्नि—गोपय ॥ देवता—रात्रि ॥ सुन्दर—१ अथवा बृहता, २ अथवा सुन्दरानुष्टुप्मात्रायां पद्यविभागः, ३-४, ८,

३ अथवा सु, ६ अथवा सु, ७ अथवा सु, ८ अथवा सु

आ रात्रिं पार्थिवं रजः स्मृतं प्रायि घामभिः ।

दिवः सदासि बृहती नि विष्टम् आ त्वेप वीरते तमः ॥१॥

न यस्याः पारं ददृशे न गोपुंद् विष्टमस्यां नि विष्टते यदेतत् ।

अतिष्ठसस्त उरि तमस्तस्मि रात्रिं पारमंशोमहि मर्त्रं पारमंशोमहि ॥२॥

ये तं रात्रिं नृचर्वसो बृहतीं नरतिर्नरे । अग्नीतिः सन्त्यष्टा कुतो तं सप्त संप्रतिः ॥३॥

पृथिवि पद् चं रेपति पञ्चाशत् पञ्च सुम्नापि । वृत्तारं अरारिश्च नृपतिश्च यजिनि ॥४॥

हो चं ते विष्टमिष्टं ते रात्र्येकं दशाशुमाः । तेर्मिर्नो अयं पापुमिर्नो बहि दुहित्विवाः ॥५॥

रक्षा मार्किर्नो अयथांश ईशत् मा नो दुःशंस ईशत् ।

मा नो अयं यथां स्तेनो मार्किर्नो बृह ईशत् ॥६॥

माधोमा भट्टे तस्मै मा भूयां यत्तुष्टम् ।

पुत्रेभिः पुत्रिभिः स्तेनो धौर्यु तस्मै । पौत्रे दुस्तरा रघुः पौत्राणां पुत्रवत् ॥७॥

अथ रात्रिं वृष्टममशीर्षिणामि कण्ठ । इनु वृष्टस्य जम्भयात्वेन तं वृष्टे बहि ॥८॥

रात्रिं रात्रिं यस्यामि रात्रिप्यामि जाग्रहि । गोमयीं नः अग्नें यस्यामि यस्यामि ॥९॥ [६।२]

॥१०॥ अग्नि—गोपय ॥ देवता—रात्रि ॥ सुन्दर—१ अथवा सु, २ अथवा सु, ३ अथवा सु, ४ अथवा सु, ५ अथवा सु, ६ अथवा सु, ७ अथवा सु, ८ अथवा सु

अथो यानि च यस्यां इ यानि यान्तः परीणहि । तानि ते परी दधमि ॥१॥

रात्रिं मार्तण्डवं नः परी देहि । कश नो अट्टे परी द्वात्यस्तुभ्यं विशागि ॥२॥

यद् रि वेदं पृथयति यद् किं वेदं सरीमुषम् ।

यद् रि च परीतामस्तत् तस्मात् त्वं रात्रिं पाहि नः ॥३॥

सा पृथाद् पाहि सा भूः सोत्तरादपराद्भुत । गोपय नो विमागि स्तोतारस्त इदं स्तसि ॥४॥

ये रात्रिमनुतिष्ठन्ति ये च भूतेषु जायन्ति ।

पृथग् ये तयोन् रक्षन्ति ते न अस्मत्तु जायन्ति ते नः पृथग् जायन्ति ॥५॥

वेदं ये रात्रिं ते मयं पृथक्ती नाम अ ब्रूति । तां त्वां भृशं नो वेदं सा नो रिचेज्यं जायति ॥६॥ [६।३]

॥२६॥ अथिः—गोपयः ॥ देवता—रात्रिः ॥ अन्तः—१-५, ८, त्रिपुरः ॥ ६ आस्ताव पशुभिः,
७ पशुना पशुभिः [२ अत्रुष्टुप्] ॥ १० अत्रुष्टुप् ॥

शिरा योषा युवतिर्देवता रात्री देवस्य सविर्भगस्य ।
अध्वजा मुहवा संयतर्ध्ना पर्यो धावोपृथिवी भद्रित्वा ॥१॥

अति विश्वान्यरुहद् गम्भीरो वर्धिमृमरुदन्तु अविष्टाः ।
हृशती रात्र्यन्तु सा भद्राणि विष्टते मित्र इव स्तुषार्थिः ॥२॥

पर्ये वन्दे सुमरो मुजात आजेयन रात्रिं सुमनो इह स्पर्शम् ।
अस्मात्त्रावस्य नवीणि ज्ञाता अयो यानि गम्भ्यानि पुष्ट्या ॥३॥

सिंहस्य रात्र्युशती र्षस्य व्याघ्रस्य द्विभिन्नो वर्च आ ददे ।
अश्वस्य अश्वं पुंसस्य मायं पुरु रुषालिं कृच्छुपे विमाली ॥४॥

शिवा रात्रिमनुष्ये य हिमस्य माता मुहवा नो अस्तु ।
अस्य स्तोमस्य सुमरो नि बोधु येन त्वा वन्दे विशासु दिङ्म ॥५॥

स्तोमस्य नो विभायति रात्रिं राजेव जोषते ।
अस्मात् सर्वधीरा भर्षासु सर्ववेदसा व्युच्छन्तीरमृतः ॥६॥

शम्पा ह नाम दधिपे मत्त विस्तन्ति ये धनं ।
रात्रीहि तानस्तुतया य स्तेनो न विद्यते मत्त पुनर्न विद्यते ॥७॥

भुद्रातिं रात्रिं चमसो न शिष्टो विष्णुश्च गोरुपं युषतिर्भिर्मणि ।
चक्षुष्मसी मे उशती वर्धमि प्रति स्व दिव्या न चामह्वयः ॥८॥

यो अद्य स्तेन आर्यतपाध्वार्थस्ये रिपुः । रात्री तस्य प्रतीस्य प्र शीकाः प्र शिरौ इन्दु ॥९॥
प्र पादौ न यथार्थिश्च इहस्ती न यथार्थिषत् । यो मंलिम्भतुषार्थति स संश्रितो अपायति ।

अप्रापति स्वपापति शुच्यैः स्थाणावपापति ॥१०॥[६।४]

॥२०॥ अथिः—गोपयः ॥ देवता—रात्रिः ॥ अन्तः—१-५, ८, त्रिपुरः ॥

अर्ध रात्रिं सुष्टुधूमश्रीर्पाशुमहिं कृच्छु । अधो वृषस्य निर्जिह्वास्तेन तं वृषदे जंदि ॥१॥
ये ते रात्र्यनुहवास्तीक्ष्णशृङ्गाः स्वाश्रवः । तेर्मिर्नो अथ पर्यायति दुर्गालिं विश्वहा ॥२॥

रविं रात्रिमीरभ्यन्तस्त्वैव तन्वा विषय । गम्भीरमह्यया इव न तरेवरावयः ॥३॥
यया शम्पाधः प्रपतन्मृषान् नानुविद्यते । एवा रात्रिं प्र पातय यो अस्मिन् अम्पपापति ॥४॥

अप स्तेनं वासो गोअनमृत तस्वैरम् । अयो यो अर्धतः शिरौऽभिधाप निर्नीपति ॥५॥

कालो भूतिर्मसृजत काले तपति सूर्यः । काले ह विश्वा भूतानि काले चक्षुर्वि पश्यति ॥१॥

काले मनः काले प्राणः काले नाम सुमाहितम् । कालेन सर्वा नन्दन्त्याग्नेन प्रजा इमाः ॥७॥

काले तपः काले ज्येष्ठं काले ब्रह्म सुमाहितम् । कालो ह सर्वस्येश्वरः यः पितृसीत् प्रजापतेः ॥८॥

तेनैषितं तेन ज्ञातं तद् तस्मिन् प्रवर्तितम् । कालो ह ब्रह्म मूत्वा विभक्तिं परमेष्ठिनम् ॥६॥

कालः प्रजा असृजत कालो अग्नें प्रजापतिम् ।

स्वपुत्रम् कुरयपः कालात् तपः कालादजायत

॥१०॥[६।८]

॥१५॥ नमि—मृतुः ॥ देवता—कालः ॥ अन्तः—१, २, ४ कपुपुत्रः २ विपदाऽग्नें जायती, २ कुरयः पितृपतिः ॥

कालादायः सममयन् कालाद् ब्रह्म तपो दिशः । कालेनोदति सूर्यः काले नि विश्वे पुनः ॥१॥

कालेन वार्षः पश्ये कालेन पृथिवी मही । शीर्मेदी काल आहिता ॥२॥

कालो ह भूतं भव्यं च पुत्रो अजयन् प्रजा । कालादयः सममयन् यजुः कालादजायत ॥३॥

कालो यज्ञं समैरयज्येभ्यो अयमर्चितम् । काले गन्धर्वाप्सुरसः काले क्रोधाः प्रविष्टिताः ॥४॥

कालेऽयमग्निरा देवोऽर्धनी चावि तिष्ठतः ।

इमं च लोकं परमं च लोकं पुण्यं च लोकं विष्टवीच पुण्याः ।

सर्वैर्लोकानभिहितम् प्रज्ञेया कालः स ईषते परमो तु देवः

॥५॥[६।५]

॥१५॥ नमि—मृतुः ॥ देवता—कालः ॥ अन्तः—१, २, ४, ६ कपुपुत्रः २ अज्ञानपदविः २ विरत् सुवर्णियः २ विपुलपुत्रः ॥

रात्रिराग्निमर्षयान् भरुतोऽयमिष्टं तिष्ठते फलमस्मे ।

दीपस्वोर्षेषु समिधा मदन्तो मा तं अग्ने प्रतियेशा विषम

॥१॥

या ते वसोर्षेत्तु इषुः ता तं एषा तपो नो मृढ ।

रामस्वोर्षेषु समिधा मदन्तो मा तं अग्ने प्रतियेशा विषम

॥२॥

सुयन्तायं गृहपतिर्नो अग्निः प्रातःप्रातः सौमनसस्य दाता ।

यन्वैत्सोर्षेमुदानं एषि त्र्यं त्वेन्धानास्तर्जं पुषेम

॥३॥

प्रातःप्रातर्गृहपतिर्नो अग्निः सुयन्तायं सौमनसस्य दाता ।

यसोर्षेत्सोर्षेमुदानं पुषीन्धानास्तत्वा शुतं विषा अघेम

॥४॥

अप्यधत्तुधार्शस्य भूयासम् । अज्ञादायाधपतये रुद्राय नमो अग्र्ये

॥५॥

सम्यं सुमां मे पति ये तु सम्प्राः समासर्दः । त्वयेभ्यः पुरुहूत विष्णुमापुर्ज्यं अरय

॥६॥

अद्वैतवृत्तिमित्ते हन्तोऽप्येव तिष्ठते प्राप्तमग्रे ।

रायस्वर्धेण सप्तिषा घटन्तो मा तं अग्रे प्रतिविशन् रियाम

॥७॥[७१]

॥२६॥ कां० — यम ॥ देवता — दुःखान्नाशकम् ॥ अन्तः — १-४ विष्णु ॥

यमस्य लोकादध्या वैभूयिष प्रमदा मर्त्यान् प्र युनधि धीरः ।

एकाकिनां सूर्यं यासि विद्वान्स्वप्नं सिमानो अमुरस्य योनौ

॥१॥

बन्धस्त्वयि दिग्बन्धया अपस्वत् पुरा रात्र्या जनिहोरेके धर्हि ।

ततः स्वप्नेदसध्या वैभूयिष मिषमय्यो रुयमपमूहमानः

॥२॥

पुष्टदगात्वाहुरेभ्योऽधि देवसुषारसैत यद्विमानमिच्छन् ।

तस्मै स्वप्नाय दधुराधिपयं प्रपत्तिशान्तः स्वशिनयान्ताः

॥३॥

नैतं त्रिदुः पितरो नोत देवा येषां अल्पिधरस्यन्तरेदम् ।

त्रिते स्वप्नमवधुराप्त्वे ननु आदिस्मात्तो चक्रेणानुशिष्टाः

॥४॥

यस्य कूरमसेजन्त दुष्कृतोऽस्वप्नेन मुकृष्टः पुण्यमायुः ।

स्वर्गदत्ति परमेष्ठं बन्धुनां तुप्यमानस्य मन्त्रोऽधि अग्निरे

॥५॥

विष ते सरीः परिभाः पुरस्तद् विष स्वप्न यो अघिषा इहा तं ।

पशुरिदनी नो यस्तैश्च पशुराह द्विषेमिष्यं याहि दूरम्

॥६॥[७२]

॥२७॥ अ० — यम ॥ देवता — दुःखान्नाशकम् ॥ अन्तः — १ अश्वत्थाम, २ पशुपति, ३ चण्डिका (१, ४ देवता)

त्रिभुवः ४ अन्तःकालिकवृद्धीगर्भा विरज् वाहरी, ५ पञ्चपदा परशुरामादिविजयती ॥

यपं कृत्वां यथो शुकं यथैव शून्येति । एवा दुःखमयं सर्वमग्निं सं नैवायासि

॥१॥

सं राजानो अग्नः समृष्टान्यग्नः सं कुष्टा अग्नः सं कृत्वा अग्नः ।

समृष्टासु यद् दुःखमयं निर्दिष्टे दुःखमयं सुखम्

॥२॥

देवानां पत्नीनां गर्भं यमस्य चरु यो मुद्रः स्वप्न । स यम यः पश्यतद् द्विष्टे प्र द्विष्टः ।

मा वृष्टानामसि कृष्णशत्रुनेष्टैस्त्वम्

॥३॥

त त्वां स्वप्न तम् सं विष्टं स त्वं स्वप्नाय इव कृष्णमयं इव नीनाम् ।

अनास्माकं देवपीथं पिपाकं वप यदुस्मानु दुःखमयं यद् गोषु यव नो गृहे

॥४॥

अनास्माकस्वद् देवपीथं पिपाकं वप यदुस्मानु दुःखमयं यद् गोषु यव नो गृहे

नानास्तीनरमया अस्माकं ततः परं । दुःखमयं सर्वं द्विष्टे निर्देयामसि

॥५॥[७३]

॥४८॥ अग्निः—प्रजा ॥ देवता—आग्नेयः ॥ अन्तः—१, ४ त्रिपुर ॥ २ प्रोक्तुष्टु ॥ ३ अतुष्टु ॥ ४ अतुष्टु ॥
५ अतुष्टु ॥ ६ अतुष्टु ॥ ७ अतुष्टु ॥

युतस्य जूतिः सर्वना सदैवा संवत्सरं इयिषां धर्षयन्ती ।

योत्रं चतुः प्रागोऽर्चिषो नो अस्त्वर्चिषा वयमार्युषो वर्चसः ॥१॥

उपास्मान् प्राणो ह्ययताम्येष वयं प्राणं हवागहे ।

वर्चो जग्राह पृथिव्यान्तरिक्षं पर्वः सोमो बृहस्पतिर्विद्युता ॥२॥

पर्वसो वायोऽथिषी संप्राहसी वभ्रुवधुर्वर्चो ब्रह्मत्वा पृथिवीमनु सं चरेष ।

यथासं गावो गोर्षतिष्ठुर्षं तिष्ठन्वायसतीर्यशो बृहत्या पृथिवीमनु सं चरेष ॥३॥

नूनं कुरुष्वं स हि द्यौं नृपास्तो वर्मा सीन्यध्वं यदुल्ला पुषुर्नि ।

पुराः कुरुष्वभापसीर्युष्टा मा वः सुतोद्यस्तो वैहता तम् ॥४॥

यदस्य चतुः प्रवृत्तिर्ह्यर्त्तं च वाचा धोरैण ममता जुहोमि ।

इमं युतं विषतं विचक्ष्मन्वा देवा मन्तु समन्त्यमानाः ॥५॥

ये देवानामृषिजो ये च यक्षिया येभ्यो ह्यव्यं किवंतं मारुधेयम् ।

इमं युतं सुह पत्नीमिरेत्स्य यार्यन्तो देवास्तपिषा मह्यन्ताम् ॥६॥[७४]

॥४८॥ अग्निः—प्रजा ॥ देवता—आग्नेयः ॥ अन्तः—१ वायवीः २, ३ त्रिपुर ॥

स्वममे व्रतया अंसि देव आ मत्वेण्या । स्वं यज्ञेयीत्यः

यद् वौ वयं प्रमिनामं व्रतानि विदुषा देवा अर्विदुष्टासः । ॥१॥

अग्निष्टद विश्वादा पृथातु विद्वन्सोमस्य यो प्राक्कृणो अयिवेश

आ देवानामपि पन्थामगन्तु यद्वक्तव्यम् तदनुश्रवोदुम् । ॥२॥

अग्निर्विद्वान्त स यज्ञाह स इदोऽतो सोऽध्वरान्त अतुस्तु कल्पयाति

॥३॥[७५]

॥४८॥ अग्निः—प्रजा ॥ देवता—आग्नेयः ॥ अन्तः—१ अथवा बृहती, २ अतुष्टु ॥ ३ अतुष्टु ॥

वाहमं असज्जतोः प्राणशब्दरुक्मोः योत्रं कर्विषोः ।

अपलिताः केता अशोमा दन्ता बृह वाहोर्बलाय ॥१॥

सुर्वोरिजो जद्वयोरैवः पार्दयोः । प्रतिष्ठा अरिष्टानि मे सर्वोत्थानिष्टः

॥२॥[७६]

॥४८॥ अग्निः—प्रजा ॥ देवता—आग्नेयः ॥ अन्तः—१ विद्वत् ॥ २ अतुष्टु ॥

तन्स्त्वन्वा मं सहे दत्तः सर्वमाधुर्यशोय । स्योनं मे सोद प्रुहः पृथस्तु पर्वमानः स्वमे ॥३॥[७७]

कां० १६, अ० ७, सू० १८]

३६६

[कां० १६, सू० ७२, मं० १]

संजीवा स्य सं जीव्यासु सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥३॥

जीवला स्य जीव्यासु सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥४॥[७।१५]

॥३०॥ अग्नि—महा ॥ देवता—इन्द्रादयो मन्त्रोक्ताः ॥ उन्मन्—१ पावनी ॥

इन्द्र जीव संस जीव देवा जीवा जीव्यासुमहम् । सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥१॥[७।१६]

॥३१॥ अग्नि—महा ॥ देवता—पावनी ॥ उन्मन्—१ पञ्चपदाऽधिकपदी ॥

स्तुता मया वरुदा वैश्वस्य प्र चीदयन्तां पावमानि द्विजानाम् ।

आयुः श्राणं शुभां पुष्टं श्रीर्विं द्रविशं प्रक्षवर्षसम् । सर्वं दुस्वा व्रजत व्रजस्तोमम्

॥१॥[७।१७]

॥३२॥ अग्नि—सुववहिरा प्रक्ष ॥ देवता—वरमाणा देवाश्च ॥ उन्मन्—१ त्रिपद ॥

वस्मात् कोशदुदमराम येदं तस्मिन्नुन्तवधं दध्म एनम् ।

कृतमिदं प्रक्षयो क्षीर्येण तेन मा देवास्वपसावतेह

॥१॥[७।१८]

॥ इत्येकमविंशं ब्राह्मणं समाप्तम् ॥

अथ विंशं कारकम्

॥१॥ अवि.—१ विजयिनिः २ चोत्तमः ३ विरुपः ॥ देवता—१ इन्द्रः २ यक्षः ३ अवि ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

इन्द्रं त्वा वृषभं वृषं सुते सोमं हवामहे । स पाहि मध्यो अन्धसः ॥१॥

महेतो यक्ष दि सयं पाथा दिवो विमहसः । स सुमेधातमे जनेः ॥२॥

उवाचाय वशाधात्य सोमपृष्ठाय वेधतं । स्तोमं विधेमामहे ॥३॥[११]

॥२॥ अवि.—सुममदो मेधाविधितः ॥ देवता—[१ यक्षः २ अवि ३ इन्द्रः ४ अविषोदाः] ॥ अन्तः—१,
२ विराट् वायवी, ३ आशुविष्णुः ४ सात्री विष्णुः ॥

मुरुतः पोवात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥१॥

अमिरामीघात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥२॥

इन्द्रं असा माराणात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥३॥

वेवो द्वेनिषोदाः पोवात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥४॥[१२]

॥३॥ अवि — इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

आ पाहि सुपुमा दि त इन्द्र सोमं पिता इमम् । एवं वृद्धिः मंदो मम ॥१॥

आ रता मद्रयुजा इरी चरैतामिन्द्र देशिनाः । उप ब्रह्मणि नः मृषु ॥२॥

मृदामस्तथा वृषं युजा तौमवामिन्द्र सोमिनः । सुतार्वन्तो हवामहे ॥३॥[१३]

॥४॥ अवि — इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

आ नो पाहि सुतार्वतोऽमार्क सुपुवीरुषः । पिषा तु रिमिष्वन्वसः ॥१॥

आ ते सिञ्चामि रुक्मोरु गथा वि घाचतु । युमाय जिह्वा मधु ॥२॥

रादुष्टं अस्तु संसुदे मधुमान् सन्वेतं तव । सोमः शर्मस्तु ते हृदे ॥३॥[१४]

॥५॥ अवि—इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

अयम् त्वा विचर्षणे जर्जरिषामि संवृतः । अ सोम इन्द्र सपतु ॥१॥

तुविथीयो वपोदरः सुवाहुरन्वसो मर्दे । इन्द्रो पुत्राणि जिह्वते ॥२॥
 इन्द्र प्रेहि पुत्रस्त्वं विस्मयेषान् ओनेता । पुत्राणि वृषहेडाहि ॥३॥
 दीर्घस्ते अस्त्वद्गुणो येन वसु प्रवर्चसि । यन्मेमानाय मुन्वते ॥४॥
 अयं ते इन्द्र सोमो निर्वृतो अर्घिं वहिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥५॥
 शार्चिगो शार्चिपूजनाय स्थाय ते सुतः । आस्वददलु प्र हृपसे ॥६॥
 यस्ते श्वद्वपु नपात् प्रशपात् कुण्डपाप्यः । न्यस्तिन दध आ वनः ॥७॥[१५]

॥६॥ अर्घिः—विष्कामित्रः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वाचसी ॥

इन्द्र त्वा वृषमं वपं सुते सोमो वयमहे । त पाहि मण्यो अन्वसः ॥१॥
 इन्द्र ऋतुविदं सुतं सोमं हर्षं पुरुषुत । पिब वृषसु तार्हपिम् ॥२॥
 इन्द्र प्र यो जिताधानं वसं विस्मिदेवेभिः । शिर स्ववान मिश्रते ॥३॥
 इन्द्र सोमोः सुवा इमे तपु प्र रमन्ति सन्वते । अयं चन्द्रासु इन्दवः ॥४॥
 दुषिण्या जुदरो सुतं लेभमिन्द्र वरेण्यम् । तव पुत्रासु इन्दवः ॥५॥
 निर्धेयः पाहि नः सुतं मघोर्धातमिस्वसे । इन्द्र स्वादात्मिदु यशः ॥६॥
 अग्निं पुत्रानि युमिन् इन्द्रं सचन्ते अर्घिता । प्रीत्यो सोमस्य वावुवे ॥७॥
 अर्वावर्षो नु आ गहि वरापतंश्च वृत्रहन् । इमा जुषस्व नो गिरः ॥८॥
 पदेन्तरा परापतमर्वावर्तं च दूषते । इन्द्रेड तव आ गहि ॥९॥[१६]

॥७॥ अर्घिः—१-२ सुकषः, ४ विष्कामित्रः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वाचसी ॥

उडु घेदमि धुतामर्षं वृषमं नर्पापसम् । अस्तोस्तेषि सूर्य ॥१॥
 नमु पो मवति पुरो विमेदं वाहोर्जिता । अर्हि न वृषहावधीत् ॥२॥
 स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावद् गोमुद् मयमत् । उरुषरेव दोहते ॥३॥
 इन्द्रं ऋतुविदं सुतं सोमं हर्षं पुरुषुत । पिब वृषसु तार्हपिम् ॥४॥[१७]

॥८॥ अर्घिः—१ वाचसी, २ कुण्डः, ३ विष्कामित्रः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वाचसी ॥

एवा पाहि वृत्तया मन्दतु त्वा सुवि ब्रह्म वावुस्वते गीर्भिः ।
 आविः अयं कृणुहि पीपिहीणो जहि शत्रून्नि या इन्द्र वृत्ति ॥१॥

अर्चयेद्दि सोमेनामं त्वाहुरयं सुवस्तस्य पित्रा मदाय ।
 उरुद्वयचा जठर आ वृषस्व पितेर्व नः शृणुहि ह्यर्मानः ॥२॥
 आपूर्णो अयम् कृतायः सहाहा सेवेन कोशं सिमिचे पित्र्यै ।
 तस्मै पित्रा अर्चयुमुन् मदाय प्रदक्षिणेदमि सोमांसु इन्द्रम् ॥३॥[१॥८]
 ॥४॥ अति—१, २ कोषाः ३, ४ सेवयानिधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१, २ शिष्टम् (१) [१, २] ३, ४ दाह्यतः
 अनायः (सुहृत्पुत्रः सखीपुत्रः) ॥

तं वो वस्मसेतीवर्षं वसोर्मेन्दानमन्वसः । अमि वसं न स्वसरेषु घेनषु इन्द्रं ग्रीर्मिर्नवामहे ॥१॥
 शुषं शुदाभुं तविर्षमिराभुं न गिरिं न पुंरुमोजंसम् ।
 लुमन्तं शार्जं शक्तिर्न सद्रस्त्रिणं मत्सू सोमेन्वमामहे ॥२॥
 तद् त्वा यामि सुषीयै तद् मत्सू पूर्वविंशये ।
 येना यतिभ्यो मृगेषु धने हिने येन प्रसरेयुमवारिथ ॥३॥
 येना समुद्रमखनो महीरुपस्तर्दिन्दु वृन्धिं नृ ययः ।
 सद्यः सो अंस्य मरिषा न सूनये यं घोषीरंतुचक्रदे ॥४॥[१॥९]
 ॥१०॥ अति—मेष्वातिधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१, २ दाह्यतः अनायः (सुहृत्पुत्रः सखीपुत्रः) ॥

उदु श्ये मर्षुमचमा गिरु स्तोमांस ईरते । सत्राजितो धनमा अर्चितोतयो वाजुयन्तो रथा इव ॥१॥
 कपरा इव मृगान् घरी इव विश्वमिद् धीतमानशुः ।
 इन्द्रं स्तोमैर्मिर्दयन्त अनावयः श्रियमैषातो अस्तरन् ॥२॥[१॥१०]
 ॥११॥ अति—विश्वमिधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व —१-११ शिष्टम् ॥

इन्द्रः पूर्विदार्तिरु दासमर्कैर्बददमुर्दयमानो वि शत्रून् ।
 मद्रजस्तन्वा वावृषानो भूविदश्व आपृणवु रोदनी उमे ॥१॥
 मत्तस्य ते तन्निपस्य प्र जूनिमिर्षमि वाचममृतापु भूषन् ।
 इन्द्रं क्षितीनामसि मातृधीषां शिशां देवीनामुत पूर्वपावा ॥२॥
 इन्द्रो वृषमवृषोन्धर्षनीतिः प्र मापिनाममिनाद् वर्षणीतिः ।
 अहन् अर्पितमुशधुर्ग वनेष्वानिधेनां अकृशोद् राम्याषाम् ॥३॥
 इन्द्रः स्वर्षा जनपक्षरानि जिगापोशिग्निः पृतना अभिष्टिः ।
 प्रतीपगन्धर्भे केतुमह्नामर्षिदुवज्जयोर्विहृते रथाय ॥४॥

इन्द्रस्तुतो नृदेव्या आ विविश नृवद् दधानो नयी पुरुषि ।

अचैतयद् धिप इमा जेजिरे प्रेम वर्णमतिरच्छुक्तामाम् ।

॥५॥

पदो मदानि पनपन्त्यस्येन्द्रस्य कर्म शुक्लता पुरुषि ।

पूजनेन वृजिनान्त्सं पिपेय मायभिर्दस्यैरभिभूत्योजाः ।

॥६॥

उधेन्द्रो मद्गा चरिवधकार देवेभ्यः सत्यविशेषाणिप्राः ।

विचरन्तः सदेने अस्य तानि विशो लघयेभिः कृतयो वृणन्ति ।

॥७॥

सुप्रामाहं वरेण्यं सहेतो संसुवांसं चरिष्यं देवाः ।

ससान या वृधिवी द्यामुतेमामिन्द्रं मदन्पनु धीरणासः ।

॥८॥

ससानास्यौ लुत स्यै ससायेन्द्रः ससान पुरुभोजसं गम् ।

द्विरण्ययंमुतमोर्गं ससान इत्यो दस्युन् प्रापे वर्णमावत् ।

॥९॥

इन्द्र ओषधीरतनोदहानि वनस्पतैरस्तनोदन्तरिचम् ।

विभेदं द्रुलं हुनुदे विवाचोऽर्धमवत् दमितामिजन्तनाम् ।

॥१०॥

शुभं हुवेम मुचयानमिन्द्रसस्मिन् भरे कृषं चानेसाती ।

शुचवन्तमुग्रमृतये समस्तु घन्तं पुत्राणि संजितं धनानाम् ।

॥११॥ [१११]

॥१२॥ पविः—१-६ पविः, ७ पविः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ कण्ठ—१-७ शिबुर् ।

उद्गु ब्रह्माणैरग भवस्येन्द्रं सप्तये मंहया वमिह ।

आ यो विस्वानि शर्वता ततानोपश्रोता म ईष्यो वर्षासि ।

॥१॥

अपामि घोष इन्द्र देवर्जगिरिवपन्तु यच्छुक्ल्यो विधावि ।

नुहि वषमर्षुक्षिते जनेषु तानीर्दहोस्वर्ति पर्वस्मान् ।

॥२॥

सुजे र्षं गवेर्षणं हरिष्प्राप्तुं ब्रह्माणि शुभ्राणामस्तुः ।

वि वाधिष्ट स्य रोदसी महितेन्द्रो पुत्राण्यप्रती जपन्नाम् ।

॥३॥

आपयित् पिप्यु स्तुषोर् न गावो नर्यजुवं जेसितारस्त इन्द्र ।

माहि वायुर्न निपुतो नो अच्छा त्वं हि वीभिर्दयेसो वि वजान् ।

॥४॥

ते त्वा मदो इन्द्र मादयन्तु शुष्मिषं वृत्रिषासं जविषे ।

एषो देवरा दयसे हि मर्तानस्मिच्छूर् सपने मादयस्व ।

॥५॥

स्येदिन्द्रं वृषं वर्णवल्गुं वसिष्ठासो ब्रह्मर्षिन्तपस्विः ।

स न स्तुतो वीर्यवद् धातु गोर्षव् ययं पात स्वस्तिभिः सदा न ।

॥६॥

अजीवी वशी वृषभस्तुरापाटुष्णी राजा वृत्रहा सोमपाया ।
युक्त्वा हरिभ्यामुषं यातुर्ह्याद् माध्वैदिने सनेने मन्त्रदिन्द्रः

॥७॥[१११२]

॥१३॥ अग्नि — १ अमरेश, २ योतम, ३ हृष्य ४ विष्वाग्निः ॥ अन्ता — १ इन्द्रः हृष्यपती, २ अमल, ३, ४ अग्नि ॥
अद् — १-२ जगती, ४ त्रिष्टुप् ॥

इन्द्रश्च सोमं विरक्तं वृद्धपतेऽस्मिन् यदे मन्दसूना वृषणम् ।

॥१॥

आ वा विश्वामित्रन्दवः स्वासुवोऽस्मे रावे मर्गैर् । येच्छतम्

आ वा वृहन्तु समयो रघुपदो रघुपतरान् । प्र जिगात यादुभिः ।

सीदता वरिहन्तुः सदर्शत मादयधं मरुतो मधो अन्वसः

॥२॥

इमं स्तोममर्हते ज्ञातव्येदसे स्वमिव न भवेत्त मनीषया ।

मृश हि नृः प्रमत्तिरस्य सुसयमे सख्ये मा रिषासा वृषं तर्

॥३॥

देमिस्ते सरथं यासुर्वाद् नानावृष वो निमयो द्रव्याः ।

पत्नीजतस्त्रिंशत् त्रींशं देवान्जनुयमा वेद मादयन्

॥४॥[१११३]

॥१४॥ अग्नि — सोमः ॥ दवत — इन्द्र ॥ अद् — १-४ कर्तुम् अन्ताय (विष्वा-कृष्य+अमा-तत इवयी) ॥

वृषमु गामेपूर्व्यं स्फुरं न कश्चिद् मरन्तोऽनुम्यतः । राज्ञे चित्रं हंवामहे

॥१॥

उपेत्ता फर्मसूतये स नो वृषोऽश्वनाम यो धुपन् ।

रवामिद्वर्षाग्नितारं यवमहे सखाय इन्द्र सान्निधि

॥२॥

यो न इदमिदं पुरा प्र घस्मं आनिनाय तद्धं उ स्तुपे । सखाय इन्द्रसूतये

॥३॥

हर्षये सत्यति चर्षणीमहे स हि व्वा यो अयन्दत ।

आ तु नृः स दयति मध्यमस्व्यं स्तोतृभ्यो भूयनां शतम्

॥४॥[१११४]

॥१५॥ अग्नि — सोमः ॥ देवत — इन्द्र ॥ अद् — १ २ त्रिष्टुप् ॥

॥ भर्षिषाप मृते वृद्धं सत्यशुष्माण वृत्तं गति भरे ।

अपाभिन् प्रयणे यस्मै दुर्धरं रावो रिषाय शस्ते अर्षाग्नम्

॥१॥

अर्षं ते विस्मन्तुं दासद्विष्टम् अतो निम्रेव सयना हविर्मतः ।

यत् पतेति न सुमरीति हर्मत इन्द्रस्य वयः अर्षिता द्विस्वयम् ।

॥२॥

अस्मै मीमाय नमसा सम्यग्र उषो न श्रुम आ मरा पनीपते ।

पस्य धाम् धर्मो नोर्मेन्द्रिय षोतिर्यतिरु हितो नायसे

॥३॥

इमे त इन्द्र ते वयं पुरुषस्तु ये त्वारम्य चरागति प्रभूवमो ।
 नृदि त्वदभ्यो विर्वयो गिरः सधत्तु चोष्णीरिषि प्रति नो हर्षे तद् वचः ॥४॥

धुरिं त इन्द्र वीर्यै तव सास्यस्य स्तोतुमेष्वन् काम्मा रूय ।
 अतु ते योहृहती वीर्यै मम इयं च ते प्रथिवी नैम ओजसे ॥५॥

त्वं तमिन्द्र पर्यंतं मुहःपुरे पञ्चैष पञ्चिन् पर्वशर्कतिष ।
 अयासुजो निर्गुताः सतेवा अपः सजा विष्यं दधिषु केवलं सहेः ॥६॥[२।२]

॥१६॥ अति—अवास्त ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्व—१-१२ त्रिषुषु ॥

उदुहृतो न पयो रचमास्तु । वाचदसो अश्विर्वस्वेव योषाः ।
 गिरिभ्रजो नोर्मयो मर्दन्तो बृहस्पतिर्मभ्यर्का अवास्त ॥१॥

मं गोभिराश्रितो नक्षमाशो भग इवेदयेमर्ष निनाय ।
 जने मित्रो न दम्पती अनक्ति बृहस्पते वाजपाशैर्विभ्रा ॥२॥

साध्वर्षा अतिथिनीतिपिरा स्वादाः सुप्रसां अनश्वरूपाः ।
 बृहस्पतिः पर्यतेभ्यो वितृषा निर्गा जपे यदमिव स्थितिभ्यः ॥३॥

अप्रपायन् नधुन अतस्य योनिमवल्लिषर्क उदराविं चोः ।
 बृहस्पतिरुदराभरमनौ गा भूमौ तुवनेव वि त्वचं विभेद ॥४॥

अपु ज्योतिषा तमो अन्तरिक्षादुदूनः ग्रीपासमिषु वारं आजत् ।
 बृहस्पतिरनुसरयो वृक्षस्याअभिनु वात आ चक आ गाः ॥५॥

गृहा पलास्य पीपते जम्भु मेव बृहस्पतिरश्रितभैमिदुर्वः ।
 दुद्रिर्न जिह्वा परिविष्टमर्द्धागिर्निर्भीरुणोदुक्षिणावाम् ॥६॥

बृहस्पतिरमतु हि त्वदासां नाम स्वरीणां सदेने गुहा पत् ।
 आपदेयं मित्रा शंकुनस्य गर्भमुदक्षिणाः पर्यतस्य तसोजत् ॥७॥

अश्रापिनदं यधु पर्यपश्यन्मत्स्यं न दीन उदनि चियन्ताम् ।
 निष्टज्जभार चमसं न तुवाद् बृहस्पतिर्विरूपां विकृत्य ॥८॥

सोषामविन्दुत् स स्पर्शः सो अग्नि सो अर्धेण वि ववाधे तर्पासि ।
 बृहस्पतिर्गोवपुषो वृक्षस्य निर्मज्जानं न पर्यथो जमार ॥९॥

दिमेव पूर्वा मुषिता वनाणि बृहस्पतिनाकपयद् वृक्षो गाः ।
 अन्नानुदस्यमपुनर्धकार यात् स्यामामां मिय उचरातः ॥१०॥

अभि र्वायं न कृष्णेभिरस्य नर्षत्रेभिः पितरो धार्मपिशन् ।

राक्षो तमो अदेभ्यज्योतिरहन् वृहस्पतिर्भिन्दद्वि विदद् गाः

॥११॥

वृहमेकस्मिन् नमो अत्रिपत्य यः पुनोस्मन्नोर्नरति ।

वृहस्पतिः ॥ द्वि गोभिः सो अश्वैः स वीरेभिः स वृभिर्नो वयो यादु

॥१२॥[१३]

॥१७॥ एते — हृष्यः (१ ३२ कसिह १) ॥ देवता—हृष्यः ॥ अन्व—१-१० अगती; ११, १२ त्रिपद ॥

अपह्ना म इन्द्रं मत्तयः भुविर्दः सुधीर्धार्मिणा उशतीरेनपत् ।

परि वज्रजन्ते जनयो यथा पतिं मयै न शुन्धुं सपरानमूतये

॥१॥

न यां सुद्विगर्षं वेदि मे भनस्तरे इत् कर्षं पुरुहव शिष्यय ।

राजैष हस्म नि पुदोऽधिं वृद्धिपश्चिन्धु सोमोऽनुपानमस्तु मे

॥२॥

त्रिपुवृदिन्द्रो अमतेतुत क्षुधः स इहायो मय्या वरं ईशवे ।

सधेदिमे प्रभुयो सुत सिधंभो वयो वधेन्ते वृषभस्य शुन्धिर्वाः

॥३॥

यपो न वृक्षं सुपत्तप्रमत्तदन्तोमात् इन्द्रं मन्दिनंमृषदः ।

प्रैपामनीं क्षयसा दधिपुवृदिन्द्र स्वर्भने ज्योतिरायै

॥४॥

मृते न क्षीयि वि बिन्दोति देवमे लंभं यन्मय्या सयै जयत् ।

न तत्त सै अयो अस्तु वीर्यं वाक्म प्रप्रापो मय्यन् नोत वृत्तनः

॥५॥

विशनिशं मय्या पर्यैशामन् जनानां धेनो अनुभार्कस्तु वृषा ।

यस्यार्थं शुक्रः सन्नेषु रययति स तोत्रेः सोमैः सहते वृत्तपत्तः

॥६॥

आपो न सिन्धुमभि यद् सुमर्षरन्तोमात् इन्द्रं वृन्त्या इव वृदम् ।

पर्यन्ति विद्म महीं अस्य सादने यपे न वृद्धिर्व्येन दातुना

॥७॥

वृषा न शुद्धः पतप्य रजःक्षया यो अयैर्वन्तीस्तुणोदिषा अया ।

स सुन्दते मय्या जीवन्नेष्विन्द्रज्योतिर्भने द्विर्भते

॥८॥

ठञ्जायतां परशुज्योतिषा गृह भूया अतस्य सुदपां पुराणवत् ।

वि रौचतामरुपो भ्रातृना शुचिः स्वर्गं शुक्रं शृशुषीत् सत्यतिः

॥९॥

गोमिष्टोभामति दुरेवं यपेन सुषं पुरुहव त्रिषां ।

यपं रामेभिः प्रथमा धनान्प्रसार्धेन वृत्तनेना जयेम

॥१०॥

वृहस्पतिर्नः परिं पत्त पथाहुतोत्तस्मादधरादवायोः ।

इन्द्रः पुरस्तादुव मय्यपो नः सप्रा सविभ्यो परितः कृणोत

॥११॥

घृहस्पते युधमिन्द्रश्च वसवो दिव्यस्यैवाये उत पार्थिवस्य ।

ध्वजं रयि स्तुयते कीमये चियुयं पात स्वसितमिः सदा नः

॥१२॥[२।४]

॥१२॥ अग्निः—१-३ मेधातिथिः मिथमेवञ्च; ४-६ वसिष्ठः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१-६ वायवी ॥

ययम् त्वा तदिदंश्चो इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कर्वा लुक्वेर्मिर्नरन्ते

॥१॥

न येमन्यदा पवनं यन्निष्पत्तो नविष्टौ । तवेद् स्तोमं चिकेत

॥२॥

इच्छन्ति द्वेषाः सुन्पन्ते न स्पन्नाय स्पृहयन्ति । यन्ति ब्रह्मादुपतन्त्राः

॥३॥

ययमिन्द्र त्वायवोऽग्नि म योसुयो वृषन् । विद्धी त्वरुस्य नो वसो

॥४॥

मा नो निदे च यस्मैऽयो रम्बीस्तान्वे । त्वे अयि कनुर्मम

॥५॥

त्वं यमीसि सुप्रथः धृष्टयोधश्च वृषइन् । त्वया प्रति धुये युजा

॥६॥[३।१]

॥६॥ अग्निः—विधातिथि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१-७ वायवी ॥

पार्थिवस्याय शयसे पुस्तमभाधाय च । इन्द्र त्वा यर्वपायसि

॥१॥

अग्नीचीने सु ते मनं उत यक्षुः शतक्रतो । इन्द्र कृषवन्तं वाचपः

॥२॥

नामानि ते शतक्रतो विवाभिर्गामिरीमिदे । इन्द्रमिमात्रेपाथे

॥३॥

पुरुषुतस्य धामभिः शतेनं बहयामसि । इन्द्रस्य चर्षणीष्टवः

॥४॥

इन्द्र युजाय इन्तेमे पुरुषुतस्य हवे । भरं पु मानसातये

॥५॥

यार्जेण सप्तहिर्मपु त्वामीमदे शतक्रतो । इन्द्र यूयाय इन्तेमे

॥६॥

धुनेष्टं पुस्तनाथेष्टं वस्तुतुष्टं अयमसु च । इन्द्र साचयमिमितिपु

॥७॥[३।२]

॥७॥ अग्निः—१-७ विधातिथि; १-७ पुस्तमपः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—[१-३, १-७] वायवी [४ अङ्गुष्ठ] ॥

धुमिन्तमं न लुतये धुमिर्न पाहि जायविष् । इन्द्र सोमं शतक्रतो

॥१॥

इन्द्रियायि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चवसु । इन्द्र तानि तु आ वृषे

॥२॥

अग्निन्द्र अयो मुद्दं युष्टं दधिष्य दुष्टम् । उत ते शुष्मं विरामसि

॥३॥

अर्वाधतो न या गवयो शक वरावतो । उ लोको यस्तं अद्रिह इन्द्रेह तत् आ मेदि

॥४॥

इन्द्रो अहः मुद्दं अगममी कर्षं शुच्यवत् । स हि स्थितो विर्चयिषिः

॥५॥

इन्द्रश्च मुहयोति नो न नैः पुश्चदयं नेशत् । मुद्रं मेवाति नः पुरः

॥६॥

इन्द्र आद्याम्यसपति सवीम्यो अमयं करत् । जेतु शत्रून् विर्चयिषिः

॥७॥[३।३]

॥२१॥ अति — सम्प. ॥ देवता — इन्द्रः ॥ चन्द्रः — १-१ जगती, १०, ११ त्रिचतुष्टय ॥

गुह्यं तु वाचं प्र महे मरामहे मिर इन्द्राय सदेने विवस्वतः ।

न चिद्धि रत्नं सप्ततमिवाविदुषः द्रुमुतिर्द्रुमिवादेष्टु शस्वते ॥२१॥

दुरो अथस्व दुर इन्द्र गोमि दुरो यवस्व वसुन दुनस्वतिः ।

शिक्षानरः प्रदिषो अक्षोषकशानः सत्ता सल्लिम्बस्तमिदं शृणीमसि ॥२२॥

शर्षीष इन्द्र पुरुकुष पुमत्तम सवेदिदममिषेक्षस्ते यमु ।

अतः संघृम्यामिभुत आ मर मा त्वायतो जेरितुः कर्मपूजयोः ॥२३॥

पुमिष्टुमिः सुमना अभिरन्धुभिर्निरुन्धानो अमंति गोमिरश्चिना ।

इन्द्रेण वस्यु दुरपन्त इन्द्रमिर्गुतैपसुः समिवा रमेमदि ॥२४॥

समिन्द्र राया समिवा रमेमदि सं वाजैभिः पुरुञ्चन्द्रैरभिष्टुमि ।

स देव्या ममेत्ता धीरक्ष्मन्मा गोक्ष्मन्माश्वास्मा रमेमदि ॥२५॥

ते रता मदो अमदुत् तानि धृम्या ते सोमो नो वृत्रहर्त्येव सप्तये ।

पक्ष फलवे दश वृत्राययमिति धर्मिभ्यस्ते नि सुहस्ताणि वर्ययः ॥२६॥

गुधा घृधुमुप घेवैपि घृष्णुया पुरा पुर समिदं दुस्योर्जसा ।

नम्या यद्विन्द्र सख्यो पराजति निवृहयो नमृषि नाम माविष्य ॥२७॥

स्य कर्णजनुत पुर्णयै धत्रीस्तेजिष्ठपातिविग्रस्यै वर्तनी ।

स्य पूता यद्वदस्यामिन्द्र पुर्णोऽनामृदः परिपूता अन्विष्यना ॥२८॥

रमेता जत्ररागो दिर्दसावन्धुनो सुधर्वसोपमभुवः ।

पृष्टि सुहस्ता ननुति नरे भुवो नि ध्वेगा रध्या दुष्पदोवृषक् ॥२९॥

स्वमोविध सुधर्वसै तरोतिमिस्तु जार्धमिस्ति त्वैयावाम् ।

रमस्मि कुत्समविधिग्रमार्थं महे रात्रे युने अरघनायः ॥३०॥

य उटनीन्द्र देवगोषाः सस्त्रोपस्ते शिववैमा अमाय ।

स्वा स्तोषाम् रय्यो सुरीग द्राव्येयि अय्युः प्रवरं दधानः ॥३१॥ (३।४)

॥२२॥ अति — १-३ त्रिचतुष्टय, ४-६ त्रिचतुष्टय ॥ देवता — इन्द्रः ॥ चन्द्रः — १-६ जगती ॥

अमि रता वृषमा मुक्ते मुक्ते हृनामि पीतयै । तृम्या उपरितुही मर्दम् ॥३२॥

आ त्वा मूरा अक्षिभ्यो मोषदस्यान आ र्दभन् । माहीं प्रद्विषो यनः ॥३३॥

इद त्या गोपरीषता महे मन्दन्तु राधये । सर्वो गोरो यवा विव ॥३४॥

अमि प्र गोपति गिरेन्द्रमर्चयथा विदे । सुतुं सत्यस्य सत्यविष्	॥४॥
आ हरपः समृद्धिरेऽरुणीयं वर्द्धिर्नि । यत्रामि संनर्वाग्दे	॥५॥
इन्द्राय गावे आशिरे दुदुहे वज्रिणे मधु । यत् सीम्हपहारे निदत्	॥६॥[३।५]
॥२३॥ अमिः—विष्ममिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा ॥	
आ तू न इन्द्र मद्रघागुवानः सोमपीतये । हरिभ्यां याज्ञद्विवः	॥१॥
सुतो होता न अस्तिव्यस्तित्तरे वर्द्धिरनुपद् । अथुजन् प्रातरङ्गयः	॥२॥
इमा प्रल प्रलयादः जिह्मन्त आ वर्द्धिः सीद । वर्द्धि शरं पुरोडाशीम्	॥३॥
शरन्धि सर्वनेषु य एषु स्तोत्रेषु वृषदन् । उष्येधिन्द्र भियसः	॥४॥
सुतयः सोमपासुर्हं विहन्ति शयंसुसतिम् । इन्द्रं वृत्तं न मातरः	॥५॥
स मेन्दस्वा आर्धसो शर्धसे तन्मा महे । न स्तोतारं निदे कः	॥६॥
युपमिन्द्र स्थापयो हुविष्मन्तो जरांमहे । उत स्वयंस्मयुधेनो	॥७॥
मारे अस्मद् वि सुसुचो हरिप्रियावाङ् योहि । इन्द्रं स्वधागो मत्स्वेद	॥८॥
अर्वाध्वं द्या मुखे रथे यहेतामिन्द्र केशिना । पुतस्त्वं वर्द्धिरामदे	॥९॥[३।६]
॥२४॥ अमिः—विष्ममिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा ॥	
उप नः सुतमा मेहि सोममिन्द्र गवाशिस्र । हरिभ्यां यस्त्वं अस्मद्युः	॥१॥
तमिन्द्र मद्रघा मेहि वर्द्धिर्वा शर्वभिः सुतम् । कुदिम्यस्य वृषायः	॥२॥
इन्द्रमित्या गिरो ममाच्छांशुनिपिता इतः । आवृते सोमपीतये	॥३॥
इन्द्रं सोमेषु पीतये स्तोमिरेह इवामहे । उष्येभिः कुविदामयत्	॥४॥
इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् देविष्व शतक्रतो । जूर्धं वाजिनीयसो	॥५॥
शिवा दि त्वा धनेनयं यजेतु दधुषं यये । अथा वे सुस्रमीमहे ।	॥६॥
इममिन्द्र गवाशिरं यवाशिरं च नः पिब । अमत्या वृषाभिः सुतम्	॥७॥
सुम्पदिन्द्र स अश्वेषुर्हं सोमं चोदामि पीतये । पुष गर्न्तु वे इदि	॥८॥
त्वां सुतस्य पीतये प्रत्नमिन्ना इवामहे । कुशिकालो यत्स्वयः	॥९॥[३।७]
॥२५॥ अमिः—१-६ गोतमाः, ७ अथवा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा, ७ विदुषः ॥	
अर्वावति प्रथमो गोषु गच्छति शुम्भामिन्द्र मर्त्यस्तोविभिः ।	
तमिन् वृषादि यजुना भवीयसा सिन्धुमापो यथामितो विचैतवः	॥१॥

आपो ॥ देवीरुपं यन्ति होत्रियमवाः परपन्ति विवृतं यथा रजः ।

अचिद्विवासाः प्र रापन्ति देवदुः प्रहृष्टप्रियं जोषयन्ते वरा इव ॥२॥

अपि ह्येतेरदधा उवध्वरं वचो यत्तुमुक्ता मिथुना या संपर्यतः ।

असंयचो ब्रूते तं चेति पुष्यति मुद्रा शुक्तिर्यजमानाय सुनुते ॥३॥

आदक्षिराः प्रयमं देहिरे वरं इद्वर्तयः शम्भा ये सुकृत्यया ।

सधै पुणेः समपिन्दन्त भोजनमथावन्तं गोपेन्तुमा पुष्टं नरः ॥४॥

पुष्टैर्यवा प्रथमः पुष्यते ततः सुर्वो ब्रतुषा वेम आजनि ।

आ वा आजदुशाना काप्यः सचा यमस्य जातममृतं यजामहे ॥५॥

परिक्षिं यत् स्वपत्न्याय पुष्यतेऽर्को वा सोऽन्तापोपते द्विषि ।

प्रागु यत्तु यदेति काहुरुवध्वरं स्वस्वेदिन्द्रो अभिषिरेते स्वपति ॥६॥

शेखा पीति वृष्णा इपमि सुखां प्रवे सुतस्य इपेषु तुभ्यम् ।

इन्दु धेनोमिरिह मादयस्व गोमिरिवाभिः शप्ता वृष्टाना ॥७॥[३८]

॥२६॥ आधिः—१-३ वृष्टानाः, ४-६ मधुपुष्पम् ॥ देवता—इन्द्रः ॥ काप्यः—१-६ वायवी ॥

योगेयोगे तुवस्तेरु यात्रेयामे हयामहे । सस्वाय इन्द्रमृत्ये

आ वा गमय पदि धवेत् सइक्षिणीमिहितिभिः । वात्रेक्षिरा नो इवम् ॥८॥

अनु प्रत्यस्योक्तो ह्ये त्विप्रति नरम् । वं ते पूर्णं पुता ह्ये

पुञ्जानि घृणमर्ह्यं चरन्तं परं तुष्टुपः । शेषन्ते रोचना द्विषि ॥९॥

पुञ्जान्यस्य काम्या इति विषयता र्वं । शोखा धृष्टा नृवाहता

केतु कृत्यवर्षेतेते वेदो मया अयेशते । समुपक्षिरजायवाः ॥१०॥[३९]

॥२७॥ आधिः—गोपुष्पमर्ह्यं ॥ देवता—इन्द्रः ॥ काप्यः—१-६ वायवी ॥

यदिन्द्राहं यमा स्वमोर्धाय धरु वरु इत् । स्तोला मे गोपेता स्यात्

शिवेयमस्मै दिक्षेयं शर्वापते मनीषिणे । यदहं गोपेतिः स्याम् ॥११॥

धेनुप इन्द्र सूतता यजमानाय सुनुते । गामर्धं विपुषी दुहे

न तं पुर्वतिस्तु रापत् इन्द्र देवो न मर्त्यः । यद् दिवर्तमि स्तुतो मयम् ॥१२॥

यद् इन्द्रमवर्षयत् यद् भूमि अवर्षयत् । चक्राय औषधं द्विषि

शत्रुघानस्य ते वपं विश्वा घनानि निगुप्यः । ऊविमिन्द्रा युंशीमहे ॥१३॥[४०]

॥२८॥ अग्निः—गोपूज्यवस्तुक्रियौ ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-४ यापत्री ॥

व्यर्हन्तिरतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिजग्ध वलम् ॥१॥

उदगा आजुदाहिरिभ्य अविष्णुस्वन् मुदा सुतीः । अगोर्ध्वं सुनुदे वलम् ॥२॥

इन्द्रेण रोचना द्वियो हृदानीं चंद्रितानीं च । स्थिराणि न पराण्डे ॥३॥

अवाभूमिर्मर्देधिव स्तोमं इन्द्राजिरायते । वि खे मदा अराजिपुः ॥४॥ [३।११]

॥२९॥ [अग्निः—गोपूज्यवस्तुक्रियौ ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ यापत्री ॥]

त्वं हि स्तोमार्थेन इन्द्रास्वययवर्धयः । स्तोत्रयास्तु भद्रकृद् ॥१॥

इन्द्रमित् केयिना ह्रीं सोमपेयां यवतः । उर्ध्वं यूर्ध्वं सुरार्धसम् ॥२॥

अपां केनेन नमूचेः शिरं इन्द्रोदयतेयः । विद्या यदजंय स्तुषः ॥३॥

मायामिहुरितस्तुस्तु इन्द्र धाम्नास्तुवतः । अम् दस्वैरपूतयाः ॥४॥

अमुन्वामिन्द्र संसदं विष्णुं व्यमिशयः । सोमपा उर्ध्वो भवन् ॥५॥ [३।१२]

॥३०॥ [अग्निः—वहः सर्वदरिणो ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ आती ॥]

प्र ते महे विदधे शंसिषं हरी प्र ते पण्ये वृत्तपो हर्षतं भद्रम् ।

धृतं न यो हरिंमिवाकु सेवत्तु आ त्वं विरगन्तु हरिर्षितुं गिरः ॥१॥

हरिं हि योनिंममि मे सुमस्त्यन् द्विन्द्यन्तो हरीं दिव्यं यथा सदाः ।

आ यं पुषान्ति हरिंमिर्न घेन्व इन्द्राय शूषं हरिवन्तमर्चत ॥२॥

सो अस्व यज्ञो हरितो य आयतो हरिर्निर्कामो हरित गमस्त्योः ।

पुत्रीं सुप्रियो हरिमन्मसापकु इन्द्रे नि कृपा हरिता मिमिक्षिरे ॥३॥

द्विषि म केतुरधि धायि इमंतो निव्यन्तु यज्ञो हरितो न रंशः ।

तुवदहि हरिशिरो य आयसः सुदर्शरोका अमवद्वर्तुमुरः ॥४॥

स्वर्त्वंमवर्षया उर्ध्वस्तुतः पूर्वमिन्द्रि हरिकेश यज्वभिः ।

श्वं हर्षसि तव विषंमुक्थ्यर्मासामि राधो हरिताव हर्षतम् ॥५॥ [३।१३]

॥३१॥ [अग्निः—वहः सर्वदरिणो ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ आती ॥]

सा सुप्रिषां मन्दिनं स्तोम्यं गदु इन्दुं श्वं वहतो इर्यता हरी ।

पुस्त्ययस्मै सर्वनामि हर्षतं इन्द्राय सोमा हरयो दधानिरे ॥१॥

अर् र कामाय हरयो दधानिरे स्थिरस्य दिव्यं हर्षो हरी ॥२॥

अर्धद्विषो हरिभिर्नोपमीर्यते सो अस्व कामं हरिवन्तमानयो ॥३॥

हरिर्मशार्कहरिरेवा आयमक्षरस्तेषु यो हरिषा खर्वेत् ।

अर्वेद्विद्यो हरिर्भिर्बोनिर्नधिसुरति विखा दुरिता पारिपुदरीं

॥३॥

सुर्वेय यस्य हरिणी विपेततुः मित्रे वानोय हरिणी दर्विध्वतः ।

प्र यत् कृते यममे मर्हेनद्वरीं पीत्वा मर्दस्य हर्षतस्यान्धमः

॥४॥

कुत इमं सयं हर्षतस्य पस्मोदंगस्यो न वाजं हरिणीं अचिरदत् ।

मूरी चिह्नि धिपणाहर्षदोअसा ब्रुहद् यवो दधिपे हर्षतमिदा

॥५॥[३।१४]

॥३२॥ [अ० १ — यत् सवैरिषो ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्ध — १ जगदी] १, २ शिष्टम् ॥

आ रोतेती हर्षभातो महित्वा नम्यनम्यं हर्षति मन्म सु प्रियम् ।

म पुस्त्यमिसुर हर्षतं गोराविष्कृधि हर्षे सूर्योय

॥६॥

आ त्वा हर्षन्तं प्रयुजो जनानां त्वे वदन्तु हरिशिशमिन्द्र ।

पिषा यथा प्रतिवृत्तस्य मन्थो हर्षेन् युतै संपुमादे दशोणिम्

॥७॥

अपाः पूर्वेषां हरिषः गुतानामथो इदं सयनं पेतनं मे ।

मुमदि तामं मधुमन्तमिन्द्र सुभा वृषमन्तु मा वृषस्व

॥८॥[३।१५]

॥३३॥ अ० १ — आहवतः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्ध — १-२ शिष्टम् ॥

अप्सु धृतस्य हरिषः विभुह नृभिः सुतस्य जठरं वृण्वर ।

मिमिह्रवमद्रप इन्द्र तुभ्यं तेमिर्विषेस्व मर्दसुखपाहा

॥९॥

प्रोषां ऐति वृष्ण इपमिं सुरषां प्रये सुतस्य हर्षश्च तुभ्यम् ।

इन्द्र येनमितिह मादवसर धीमिर्विष्वाभिः शश्यां यशानः

॥१०॥

उती शीचीवस्तनं शीर्षेणु वयो दधाना उशिने अतृणाः ।

प्रजार्दिन्तु मनुषो इतोषे तस्यगृण्णन्तः सधमायामः

॥११॥[३।१६]

॥३४॥ अ० १ — वृषास्यः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्ध — १-२ शिष्टम् ॥

यो ज्ञात एष प्रपयो मर्नस्वान् देवो देवान् अतुना पृथ्वीपद् ।

यस्य ह्यम्भाद् रोदती अम्यतेतां नृम्यास्य मद्वा ॥ ननासु इन्द्रः

॥१२॥

यः पृथिवीं व्यर्षमानामर्दद् वा परितान् प्रकृषितौ अस्म्यात् ।

यो अन्तरिक्षं त्रिममे वरीषो यो धामस्तैमनात् स जनासु इन्द्रः

॥१३॥

यो इन्द्रादिमरिषात् सप्त सिन्धुन् यो गा उदानर्देषवा वृत्तस्य ।

यो अमर्नोऽन्तरिक्षे जगानं संतृह सुमस्तु स जनासु इन्द्रः

॥१४॥

- येतेमा विष्ठा च्यवेना कृतानि यो दासं वर्णसर्परं गुहार्कः ।
 स्वप्नीव यो जिगीषास्त्वैवमार्दव्यः पुष्टानि स जनासु इन्द्रः ॥४॥
- यं स्मा पृच्छन्ति कटुं तेति योस्मृतेमार्दुवं यो यस्तीत्येनम् ।
 तो अर्यः पृदीर्विनं इवा विनाति यदस्मै धत्त स जनासु इन्द्रः ॥५॥
- यो रश्मस्य चोदितः यः कुशस्य यो ब्रह्मणो नार्चमानस्य कीरः ।
 युक्प्रणो योऽविता सुशिमः सुवसोपस्य स जनासु इन्द्रः ॥६॥
- यस्माध्वासः प्रदिरि यस्य गान्धो यस्य ग्रामा यस्य विश्वे रथासः ।
 यः धूर्पं य उपसं जजाम् यो अघां नेता स जनासु इन्द्रः ॥७॥
- यं कन्दसी संयुक्ती निह्वयेते परेऽपरं तुमपां अमित्राः ।
 स्रमानं चिद्रधेमातस्त्रिधासं नानां इषेते स जनासु इन्द्रः ॥८॥
- यस्माश्च जगते विजयेन्ते जनानो यं युध्यमाना अबने हन्ते ।
 यो विश्वस्य प्रतिमार्गं बभूव या जेष्यतुच्युत् स जनासु इन्द्रः ॥९॥
- यः शश्वतो मघेनां दर्धानामेन्ममानाच्छवीं जघान् ।
 यः शर्धते नानुददति गृध्वां यो दस्योर्दन्ता स जनासु इन्द्रः ॥१०॥
- यः शम्भरं पर्वतेषु क्षियन्तं शत्रास्त्रिषा क्षुस्त्र्यन्विन्दत् ।
 ओजापमानं यो अर्द्धं जघान् दानुं शप्रानं स जनासु इन्द्रः ॥११॥
- यः शम्भरं पर्वतं कसीमियोऽर्थाकृष्णार्पितं सुवस्यं ।
 अन्तर्गिरिं यजेमानं बह्वं जन् यस्मिन्मार्द्धत् स जनासु इन्द्रः ॥१२॥
- यः सप्तारिमर्षुमस्तुर्विष्णानुगार्हजत् सर्वेरे सप्त सिन्धूत् ।
 यो रीहिणमस्फुरद् धर्मगार्ह्यमागोर्दन्तं स जनासु इन्द्रः ॥१३॥
- धावां चिदसौ पृथिवी नमेते शुष्माधिदस्य पर्वता भयन्ते ।
 यः सौमया निचितो वर्णवाहुर्वो यजदस्तुः स जनासु इन्द्रः ॥१४॥
- यः सुव्यन्तमवेति यः पर्वन्तं यः शर्मन्तं यः शशमानमृषी ।
 यस्य प्रता वर्धनं यस्य सोमो यस्येदं राघुः स जनासु इन्द्रः ॥१५॥
- जातो व्यस्यत् प्रियोर्यस्ये सुवो न वेद अनितः परस्य ।
 स्तुतिभ्यमाणो नो यो अस्मद् प्रता देवानां स जनासु इन्द्रः ॥१६॥

यः सोमकामो हयैशः सूरिर्वैशमाह रजेन्ते शुर्वनानि त्रिधा ।

यो जघान शम्भेरं यश्च शुष्णं य एनगीरः स जनेस इन्द्रः

[१७]

यः सुन्वते पचते दुध्र आ विद् वाजं दर्दपि स निलासि सत्यः ।

वपं ते इन्द्र त्रिभह प्रियासः सुवीरसो त्रिदशमा बंदेम

[१८] [४१]

[३५] अग्नि — मोक्ष ॥ देवता — इन्द्र ॥ इन्द्र — १-१६ विष्णु ॥

अस्मा इदु प्र कुरसें कुराप प्रयो न ईमि स्तोमं भारिनाय ।

अधीपमायाधिगव कोसिन्द्राय ब्रह्माणि रातर्तमा

[१९]

अस्मा इदु प्रय इन् प्र वसि मरोम्याहुषं वार्यं सुषुकि ।

इन्द्राय इवा मनेसा मनीषा प्रसाय पत्ये धियो मर्जयन्त

[२०]

अस्मा इदु त्यम्पुमं स्वर्षा अरोम्याहुषमास्तेनि ।

महिमुनच्छोक्तिमिर्मतीनां हंषुक्तिभिः सूरि वावुषधै

[२१]

अस्मा इदु स्तोमं सं हिनेमि रथं न तर्हेन् तर्तिनाय ।

गिरेक्षु गिर्वाहसे सुषुक्तीन्द्राय त्रिभमिन् मेधिंराय

[२२]

अस्मा इदु सतिमिन् अवस्तेन्द्रायार्कं जुह्वाते सर्वज्जे ।

वीरं दानीनेसं मुन्दध्वै पुरा गूतेध्वसं दुर्मर्षम्

[२३]

अस्मा इदु रगष्टा तत्तद् वर्षं स्वपस्तमं स्वर्षं रणाय ।

कुरस्व पिद् विदद् येन ममं तुजस्वीशानस्तुजता हिमेधाः

[२४]

अस्मेदु मातुः सर्वनेषु सुषो मूढः पितुं पणिगन्वार्वज्जा ।

मुषायद् विष्णुः पचते सदीमान् निर्ध्वद् वराहं विरो अद्रिमस्ता

[२५]

अस्मा इदु प्रायिद् देवपत्नीरिन्द्रायार्कमहिहस्ये ऊचुः ।

परि घाताष्टधिवो जंअ जर्मी नास्य ते मत्तिमान् परि हः

[२६]

अस्मेदेव प्र रिसिचे मदितं द्विवस्यधिव्याः पर्यन्तर्वाह ।

रुरादिन्द्रो दम आ त्रिभगूर्तः स्वस्तिरो वराहे रणाय

[२७]

अस्मेदेव रावसा शुपन्त्र वि वृक्षद् वज्रेण वुरमिन्द्रः ।

गा न वाणः अजनीसुखचद्रुमि श्रवो दाप्ते सचैताः

[२८]

अस्मेदु स्तेपसां रुत सिन्धवः परि यद् वज्रेण सीपयच्छत् ।

ईशानरुद् दाक्षुषं दशस्यन्तुर्नीत्ये गावं तूर्नविः कः

[२९]

अस्मा इह प्र भरा तृत्तुजानो वृत्राय वज्रमीशानः कियेष्वाः ।

गोर्न पर्व वि रंदा तिरमेधयद्यौस्सपां चरप्ये

॥१२॥

अस्येदु प्र ईहि पुर्याणि तुरस्य कर्मोणि नव्य उक्थेः ।

गुपे यदिप्यान आयुषान्मृद्यायमाणो निरिणाति शत्रून्

॥१३॥

अस्येदु मिषा गिरयष हृदा वातां च भूमां जलुपस्तुजेते ।

उषो वनस्य जोगुपान् शोमेण सूचो श्रवद् वीर्यां य जोषाः

॥१४॥

अस्मा इह त्वदनु दाधेपामेको यद् वल्ने भूरेयीशानः ।

श्रैतशं ह्ये पस्यधानं सौर्यस्ये सुविधापुदिन्द्रः

॥१५॥

एषा ते हारियोजना सुवृकीन्दु प्रताणि मोतपासो यरुन् ।

येषु विश्वेशसु धियं धाः प्रतर्षन् धियावसुर्जगम्याह

॥१६॥॥४२॥

॥३६॥ अग्निः—साहस्यः ॥ यथा—हन्त्रः ॥ कन्धः—३-३३ विष्णुः ॥

य एक इद्वल्यैश्वरीणीनामिदं तं गीर्मिरुर्गार्चं अभिः ।

याः पत्यते पृथमो पृथप्योधान्स्सुतः यत्पां पुरुषापाः सहैवान्

॥१७॥

सह नः पूर्व पितरो नवग्याः सप्त धिमासो अमि वाजयन्तः ।

नृहृदामं सतुरि पर्येष्टामद्रोपवानं मतिभिः शर्विष्ठम्

॥१८॥

समीमह इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नृपतेः पुरुषोः ।

यो अरुहधोयुजदुः स्याकोन् तमा भर हरियो माधुपथ्ये

॥१९॥

सन्नो नि वौचो यदि ते पुरा विअरितारं आनशुः सुअमिन्द्र ।

फस्ते भानः विः यवो दुध सिद्धः पुरुहत् पुरुवसोऽमुतमः

॥२०॥

तं पृच्छन्ती वसंहसं स्पेष्टामिन्द्रं येणे वरुणी यस्य नृ गीः ।

तुविग्रामं त्विज्जुर्म रभोदं मातुर्गिषु नवते तुममच्छे

॥२१॥

अया ह स्पं आपया चावृष्टानं मनोजयां स्वतवः पतिनः ।

अच्युता विद् वीहता स्कोनो रुजो नि हृदा धृपुक्त विरपित्

॥२२॥

तं वो धिवा नव्यस्या शर्विष्ठं प्रत्नं शस्त्रवत् परितस्मय्ये ।

स नो यद्यदनिमानः सुअनेन्द्रो विश्वान्यति दुर्गहाणि

॥२३॥

आ जनोय दृहृष्टे पार्थिवानि दिव्यानि दीपयोऽन्तरिक्षा ।

तपो नृपन् विश्वतः शोचिषा तान् ब्रह्मदिपे शोचय चामपर्व

॥२४॥

भूयो जनेभ्य दिव्यस्य राजा कार्ष्णिभ्य जगतस्त्वेपसंदम् ।

धिष्य वक्षे दक्षिण इन्द्र हस्ते रिषां अक्षुष्य दयसे ॥ मायाः

॥८॥

आ संपतमिन्द्र एः स्मृतिं शत्रुतृण्यं वृहतीमर्धधाम् ।

यथा दासान्मयापीषि वृत्रा करो वज्रिन्सुतुः । नाहुषाणि

॥९०॥

स नो नियुद्धिः पुरुहूत वेधो विसवाराभिरा गहि वयज्यो ।

न वा अर्धेवो वरते न देव आभिर्धुति तुषभा मघुद्विन्

॥११॥[४।३]

॥२॥ गहि—वसिष्ठ ४ श्लो०—हृद्र- ॥ मन्त्र—१-११ विष्णु ॥

यस्तिग्ममर्धहो रूपमो न भीम एतः कृष्टिरप्यात्रयति प्र रिषाः ।

यः शम्भतो अदाक्षुषो गयेभ्य प्रयन्तामि सुरितराम वेदः

॥१॥

त्वं हृ त्यदिन्द्र कृत्मेमाः शुद्धेषमाणस्तुगा, ममर्धे ।

दाते यच्छुष्यं कुप्यन् मयिस्मा अर्धेभ्य आहुनेपाय शिषेन्

॥२॥

स्वं धृषणो धूपता वीतहंस्वं प्राप्नो निशामिभूतिभिः सुदाम्यम् ।

प्र पोकृतिरुत्त श्रमदस्सुमाः चेत्तमाता वृन्दायैव पुरुम्

॥३॥

स्वं वभिर्दमणो देवरीक्षी भूरीणि वृत्रा रपेस हंक्षि ।

स्वं नि दस्युं सुर्धुति धुतिं चास्त्रांमयो दुर्भातेये सुहन्तु

॥४॥

सर्प चपीमानि वज्रहस्त तानि ननु यत् पुरो ननुति च सदा ।

निनेशने शततुमारिरेवैतर्धं च पुत्रं नमुचिप्रताईन्

॥५॥

सना ता त इन्द्र भोर्जनानि राईन्वाय दाक्षुषे मदाते ।

वृष्ये ते इरी वृषगा युनयिष्य प्यन्तु व्रजाणि पुरुशार् चान्यम्

॥६॥

मा ते अस्वां संरसत्यन् वसिष्ठानुपायं भूम हरिषः परादे ।

प्रायेस्व मोऽनुकेभिर्द्विष्येस्त्वर्ध शिवातेः सुविषु स्याम

॥७॥

प्रियास इत् ते मयप्रसुमिष्टी नतो मदेय शत्रो ससोयः ।

नि सुर्धेश नि यद्वं शिशोप्रतिविग्राम्य शंस्यं करिष्यन्

॥८॥

मघमिष्टु ते मयप्रसुमिष्टी नरः शंसन्त्वस्वशान् उनथा ।

ये ते हरेभिर्नि प्रसीत्सदाशुस्मान् वृषोप्य सुवर्धाय तस्मै

॥९॥

एते स्तोमा नृगं नृत्तम तुम्यमस्मद्रचप्यो ददतो वृषानि ।

तेषांमिन्द्र मूरत्ये शिशो मूः सस्ता च शूरोऽपिवा च नृराम्

॥१०॥

नृ इन्द्र शूर स्वर्णमान ऊनी ब्रह्मजलस्तन्वा वायुधस्व ।

उप नो याजान् मिमीषुष स्त्रीन् युषं पात स्वस्तिभिः सदा नः

॥ ११ ॥ [४१४]

॥ २० ॥ अग्निः—१-३ इतिगतिः ॥ ४-६ मनुष्यकृदाः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-६ वायवी ॥

आ योहि सुपुमा हि त इन्द्र सोमं विषां इमम् । एवं बर्हिः सद्यो ययं

॥ ११ ॥

आ त्वा ब्रह्मयुजा इदी यदतामिन्द्र केसिना । उप ब्रह्मणि नः शृणु

॥ १२ ॥

ब्रह्माणस्तवा युषं युजा सोमपाणिन्द्र सोमिनः । मुतावेन्तो इवामहे

॥ १३ ॥

इन्द्रमिह गाविनां बृहदिन्द्रमर्कैर्मिगर्जिभिः । इन्द्रं घाग्रीरगृक्षम्

॥ १४ ॥

इन्द्र इदयोः सत्वा मेमिंस आ येषोयुजा । इन्द्रो वृषी हिंसययः

॥ १५ ॥

इन्द्रो दीर्घाय यक्षसु आ सूर्यं रोहषद् दिवि । वि गोमिरर्द्धमिरयह्

॥ १६ ॥ [५११]

॥ ३६ ॥ अग्निः—मनुष्यकृदाः ॥ १-२ गोपुष्यप्रभृतिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-६ वायवी ॥

इन्द्रो यो विश्वतुस्पदि इवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलाः

॥ ११ ॥

ध्यन्तरिचनतिरन्तदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिन्दु वृक्षम्

॥ १२ ॥

उद् गा आजदङ्गिरोभ्य आविष्फुर्यन् गृहो तुनीः । अर्धाम्बं सुनुदे वृक्षम्

॥ १३ ॥

इन्द्रेण रोचना दिवो वृहानि रंजितानि च । स्थिराणि न वसुण्ये

॥ १४ ॥

अपामूर्मिमिदमिषु स्तोमं इन्द्राजिवापते । वि तु मदा अराजिषुः

॥ १५ ॥ [५१२]

॥ ४० ॥ अग्निः—मनुष्यकृदाः ॥ देवता—१, २ इन्द्रः ३ मरुताः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

इन्द्रेण स हि यधेते संजग्मानो अर्भिभ्युषा । मन्दं संज्ञानवर्चसा

॥ ११ ॥

अनपघैरमिष्टुर्मिर्मताः सदैवदर्शति । समैरिन्द्रस्य आर्भ्यैः

॥ १२ ॥

आदई स्वधामसु पुनर्गमैस्त्वमिरे । इधाना नाम सुक्षिणम्

॥ १३ ॥ [५१३]

॥ ४१ ॥ अग्निः—तीक्ष्णः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

इन्द्रो दधीचो अस्वमिर्बुधाययतिष्ठतः । जपानं नवतीर्नयं

॥ ११ ॥

इच्छन्नस्यम् यच्छिरः परितेष्वाश्रितम् । उद् विदच्छर्यणावति

॥ १२ ॥

अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टमधीच्यम् । इत्या चन्द्रमसो गुरे

॥ १३ ॥ [५१४]

॥ ४२ ॥ अग्निः—उत्फुल्लितः (१, उत्फुल्लितः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

पाचमष्टापर्दीमहं नक्षत्रमिष्टुवृक्षम् । इन्द्राह परितेष्वाश्रितम्

॥ ११ ॥

अनु त्या रोदसी उमे कर्कशाजमरुपेताम् । इन्द्र यद् दस्यूहार्मवः

॥ १२ ॥

- उत्तिष्ठोर्नसा सह प्रीत्वीं शिथिं अवेपथः । सोममिन्द्र चम् सुतम् ॥३॥[४१४]
- ॥ ४३ ॥ अग्निः—विशोकः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-३ वाग्यत्री ॥
- मिथि विश्वा अप द्विषः परि बाधो नही मृषः । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥१॥
- यद् योदाविन्द्र यत् द्विषे यत् पशोनि फांघृतम् । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥२॥
- यस्य ते विश्वपालो भूर्भुवःस्य येदेति । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥३॥[४१६]
- ॥ ४४ ॥ अग्निः—इतिमितिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-३ वाग्यत्री ॥
- प्र सप्तर्षिं वर्षशीनामिन्द्र स्तोता नव्यं गोमिः । नरं गुपार्हं मर्दिष्ठम् ॥१॥
- यमिष्ठुष्यानि रययन्ति विश्वानि च अवस्मा । अयामवो न संमुद्रे ॥२॥
- तं सुपुत्या विपाते ज्येष्ठानं भैरं फुल्लम् । मुहो ब्रह्मिर्न सुमिर्म्यः ॥३॥[४१७]
- ॥ ४५ ॥ अग्निः—द्विषः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-३ वाग्यत्री ॥
- अयम् ते समस्तसि कुपोतं इष गर्भेपिम् । यत्तस्तर्षिष ओहसे ॥१॥
- स्तोत्रं राधाणां पते गिर्वाहे वीरु यस्य ते । विष्मिस्तु मृशतां ॥२॥
- ऊर्ध्वेतिष्ठ न ऊतयेऽस्मिन् पात्रे शतफले । समन्वेपुं व्रवावहे ॥३॥[४१८]
- ॥ ४६ ॥ अग्निः—इतिमितिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-३ वाग्यत्री ॥
- प्रगोतार् वस्यो अयम् कर्षार् ज्योतिः सुमस्तु । माम्हातं युषामित्रन् ॥१॥
- स नः पतिः पारयाति स्वस्ति नारा वृहदुतः । इन्द्रो मिषा अति द्विषः ॥२॥
- स र्यं न इन्द्र पात्रेमिदंशुषा च यातुया च । अयम् च नः सुखं मेवि ॥३॥[४१९]
- ॥ ४७ ॥ अग्निः—१-३ वाग्यत्री ॥ ४-६, १०-१२ अयम् अयम् ॥ १३-१४ अयम् अयम् ॥ देवता—१-१२ इन्द्रः ॥ १३-१४ सूर्यः ॥ छन्दः—१-२१ वाग्यत्री ॥
- तमिन्द्रं वाजयामसि मुदे पुत्राय इन्द्रे ॥ स वृषा वृषमो खवद् ॥१॥
- इन्द्रः ॥ दामने कृत गोमिष्ठः स यदं द्वितः । पुष्टो स्तेही स सोम्यः ॥२॥
- गिरा यज्ञो न संयुतः सर्वतो अनेपच्युतः । वृष पृष्ठो अस्तवः ॥३॥
- इन्द्रमिद् गायिनां वृहदिन्द्रं कर्मिर्भिर्यः । इन्द्रं वाग्यमिष्टम् ॥४॥
- इन्द्र इक्षोः स्यात्तमिष्ठ आ वचोवृता । इन्द्रो वृषी द्विष्ययः ॥५॥
- इन्द्रो दीर्घाय चर्यम् आ सूर्यं सेह्यद् द्विषि । नि गोमिष्ठमिष्टम् ॥६॥
- आ योदि सुपुता हि तु इन्द्र सोमं पित्रो इमम् । यदं वृद्धिः सदेो मय ॥७॥

आ स्यां ब्रह्मयुजा हरी वदतामिन्द्र केशिनी । उप ब्रह्मसिंघ नः श्रुतु	॥८॥
ब्रह्मार्णस्त्वा वयं युजा मौमुषामिन्द्र सोमिनः । सुतप्तन्तो हवामहे	॥९॥
युञ्जन्ति ब्रह्ममरुपं चरन्तं पीर तस्सुपः । रोचन्ते रोचना दिवि	॥१०॥
युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपचसा स्ये । शोशां वृष्ण त्वाहता	॥११॥
केतुं कृपचर्चनेन्ये पेशो मर्या अपेशसं । समुपदिंरजायवाः	॥१२॥
उदु स्यं जातवेदसं देवं वेदन्ति केतवः । दुशे विखाय स्येय	॥१३॥
अप स्ये त्वायवो यथा नरंश कम्पवतुर्मिः । स्रापे विषचवसे	॥१४॥
अरंशकस्य केतवो वि रुमयो जनौ अतु । भोजन्तो अन्नवो यथा	॥१५॥
तुरगिर्विश्वदेशतो ज्योतिष्कृदेति स्ये । विष्णवा मांसि रोचन	॥१६॥
मृत्पद् देवानां मिशः मृत्पद्भुदेति मातुपीः । मृत्पद् विश्वं स्वर्गुक्षे	॥१७॥
येनां पायक चर्चसा शूरयमन्तं जनौ अतु । स्यं वरुण परयसि	॥१८॥
वि दामेपि रजस्पृध्वतुर्मिमानो अयतुर्मिः । परयज्जन्मानि स्ये	॥१९॥
सप्त स्यां इरितो रथे यदन्ति देव स्ये । शोचिषेक्षं विषवृषम्	॥२०॥
अयुक्तं सप्त शुम्भयुषः शरो रयस्य नृप्यः । तार्मिर्गति स्वयुक्तिभिः	॥२१॥४११०॥
॥४८॥ [पदवि—१-२ (१) ५-९ उपरिपन्नः सार्वराज्ञी वा ॥ देवता—१-२ (१) ५-९ वीः ॥ कन्दः—१-६ गायत्री ॥]	
आमि रवा पचंसा गिरुः सिञ्चन्तीराचंरुयवः । आमि वृत्सं न भेनवः	॥१॥
ता अर्पन्ति शुभ्रियः पृथ्वन्तीर्वैषा विषः । जातं ज्ञात्रीर्मथा हृदा	॥२॥
यसांयवसापयः कीर्तिस्त्रियमाश्रुमायवहन् । यदमातुर्वृत्तं पयः	॥३॥
आपं गीः श्रुतिरकमीदतदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्तः	॥४॥
अन्तर्वरति रोचना अस्म श्रावार्दचाननः । अर्पयन्महिषः स्वः	॥५॥
त्रिपद् चामा वि रजन्ति वारु पतुहो अंशिभियद् । प्रति वस्तोरद्वृत्तिभिः	॥६॥४१११॥
॥४९॥ [पदवि—१-२ (१) ५, ६ नोपपन्नः ३, ४ मेघसिंघि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अयुः—१-२ गायत्री, ५-९ यद्विः]	
अन्तायः (सवा-पृथ्वी-विषमा-सतोवृद्धी) ॥]	
यचट्टका वाचुमारहन्नन्तरिषं सिपासयः । सं देवा अमदन् वृषा	॥१॥
शुक्रो वाचुमष्टपुपोरुवाचो अर्धंष्टुदि । मर्दिष्ट आ मर्दिद्वि	॥२॥
शुक्रो वाचुमष्टपुष्टुदि धामेधर्म वि रजन्ति । विर्यदन् मर्दिगतरन्	॥३॥

मं वो द्रुममृतीपदं यतोर्भिन्दुनमन्वसः । अग्निं वृत्तं न स्वयमेव धेनु इन्द्रं गीर्मिर्नवाग्ने ॥४॥

सुचं सुदानुं तर्विपीमिरावृते गिरिं न पुंरुमोर्नसम् ।

॥५॥

सुमन्ते वाने श्रुतिर्न सदस्त्रिणाम् मद्गु गोर्भन्तमीमहे

सत् त्वा यामि सुवीर्यं यद् ग्राह्यं पूर्वैर्विचये ।

॥६॥

येना यतिभ्यो भृगवे चर्भं हिते येन प्रस्त्रैष्यसावित्र्य

येना समुद्रमसृजे महीरूपसर्वादेन्द्र धृष्टिं ते शर्भः ।

॥७॥[५।१२]

सुधः सो अंस्य मदिमा न सुंनरे यं चोर्षोर्मुचफदे

॥४०॥ अग्निः—जेष्वातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१, २ कार्यताः अग्रायाः (वृहती+सनेवृहती) ॥

फधन्वी भृगुर्वानां तुरो ह्युमीत मरुतैः । तुरी न्वस्य मदिमानमिन्द्रियं स्वर्गुणन्तं आनुसु । ॥१॥

कदं स्तुवन्तं श्रुतपन्त देवतं अग्निः यो विप्रं ओहवे ।

॥२॥[५।१३]

यदा इव मघवसिन्द्रं स्तुवतः कदं स्तुवत आ ममः

॥५॥ अग्निः—१, २ मरुतपन्तः ३, ४ कुक्षिः ५ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-४ कार्यताः अग्रायाः (विपमा-वृहती+समा-सनेवृहती) ॥

अग्निं प्र यो सुरार्धसमिन्द्रं मघो यथा विदे ।

॥१॥

यो जैरिवृन्तो मघवा पुरुवसुः सुरसंशेषे शिष्यति

शतानीज्यं प्र निगाति शृण्व्या हन्ति वृत्राणि दाम्निवै ।

॥२॥

गिरोरिधे प्र रता अस्थ विन्विरे दत्राणि पुरुमोजनः

प्र ॥ धुते सुरार्धसमर्षो शक्रममिष्टये । यः सुन्वते स्तुवते काम्यं यमुं सुरसंशेषे मरुते ॥३॥

शतानीका वृहती अस्य दुष्टा इन्द्रस्य सुविषो महीः ।

॥४॥[५।१४]

गिरिर्न भ्रूयमा भयवस्तु विन्वते यदा मुसा अमन्दिपुः

॥५॥ अग्निः—जेष्वातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-३ वृहती ॥

पूर्वं यं स्वा सुतायेन्त यापो न वृद्धवर्धिविः ।

॥१॥

पवित्रस्य प्रसन्नयेषु वृत्रहन् परि स्तोतारं आसते

स्वरन्ति द्या मुते नरो वसो निरेक उन्निवनः ।

॥२॥

यदा मुतं तेषाण्य ओरु आ मेम इन्द्रं स्वब्दीरु पंसयः

अमर्षमिष्ट्युवा ध्रुवन् वाने दर्शि सदस्त्रिणाम् ।

॥३॥[५।१५]

विशतं रूपं मघवन् विचर्षणे मद्गु गोर्भन्तमीमहे

॥३३॥ अथि—मेष्ठातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१-२ वृहती ॥

क ई' येद सुवे सचा पिर्वन्तु कब् वयो दधे ।

अथ यः पुरो विभिन्नस्योर्जसा मन्दानः शिप्रचन्धसाः ॥१॥

दाना मृगो न वारुणः पुरुषा चरषे दधे । नमिष्वति यमदा सुते गमो मदांश्चरस्योर्जसा ॥२॥

य उग्रः सन्ननिष्ठ स्थिरो रक्षांश्च संस्कृतः ।

सदि स्तेतुर्मघरा शुम्भयद्भये नेत्रो योपत्या गमत् ॥३॥[५।१६]

॥३४॥ अथि—देवः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१ कतिजगती, २, ३ उपरिष्ठद् वृहती ॥

पिब्या वृतेना अभिभूवर् नरं सज्जस्ततुष्टिर्नृ अजनुर्ध रामसे ।

अत्रा परिष्टं वरं आमुर्मितोप्रमोजिष्टं त्वत्तं वरस्त्विनय ॥१॥

समो रेमासो अस्वरभिन्नुं सोमस्य वीतये । स्वपतिं यदी वृधे वृत्ततो बोर्जसा समुतिभिः ॥२॥

नेमि नमन्ति चरमा मेयं विरा अभिस्वरा ।

सुदीतयो वो अट्टहोऽपि कौमो गरस्विनः समुक्तमिः ॥३॥[५।१७]

॥३५॥ अथि—देवः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१ अथि जगती, २, ३ वृहती ॥

समिन्द्र जोहवामि मुषयान्मुग्रं सुया दधानमग्रतिष्कृतं शर्षति ।

महिष्ठो गीमिरा च सुधियो पयर्विद् रणे नो विद्या मुपका कथोत् वृषी ॥१॥

या ईन्द्र ह्यज आमरुः स्वर्वी अमुरेभ्यः । स्तोतामिन्मघवजस्य वर्धय ये च त्वे वृत्रवर्धिय ॥२॥

समिन्द्र दधिपे स्वमथं मां भृगमवर्धय ।

यजमाने सुन्वति दधिष्यावति तस्मिन् तं धेडि मा पृषी ॥३॥[५।१८]

॥३६॥ अथि—वीतमः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१-६ त्रिष्टुप् (१, पङ्क्तिः) ॥

इन्द्रो मदाय वावृधे शर्षसे वृत्रां वृषिः ।

समिन्मदस्त्राजिपुतेममे हवामहे स धामिषु प्र नीऽविपत् ॥१॥

असि हि वीर सेनोऽसि भूरि प्रादुदिः ।

असि दुभ्रस्य चिद् वृषो यजमानाय सिवति सुन्वते भूरि ते यहु ॥२॥

यदुदीरत आजयो धृपणवे धीपते घना ।

मुक्त्वा मदस्युता हरी कं हनः कं वसो दधेऽस्मा ईन्द्र वसो दधः ॥३॥

मदमहे हि नो ददिर्पूषा गमस्त्रुक्तः ।

सं वृमाय पुरु शतोर्मादाहस्या वरु शिशोहि राय आ मर ॥४॥

मादयेस्व मुते सत्त्वा शर्वसे शूर राधसे ।

त्रिषा दि त्वां पुरुषमुह्यत कामान्तसमृज्यहेर्था नोऽविता भयं

॥५॥

एते ते इन्द्र जन्तवो विष्वे धुप्पन्ति वार्षिष ।

अन्तर्हि स्यो जनीनामयो वेदो अर्दाशुर्वा तेषां नो वेद आ गैर

॥६॥[५।१६]

॥६॥। श्रुतिः—१-२ अहुचक्ष्मः ; ३-४ विष्वाविमः ; ५-१० सृक्समः ; ११-१६ वेष्वाविमिः ॥ दत्ता—१-२१ ।

६-८—१-२, ८-१० व्यापरीः [७ अहुचक्ष्मः] ११-१६ दुरादः ॥

सुरपकृतमुभये सुदुर्धामिष गोदुर्धे । जुहुमसि चर्विषावि

॥१॥

उप नः सपुना गहि सोमैस्व सोमपाः विव । गोदा इव रेवतो मर्दः

॥२॥

अपो ते अर्तमानां विधामे सुमतीनाम् । या नो अर्ति स्यु आ गहि

॥३॥

शुष्मिन्तमे न कुतये मुक्षिर्न पाहि आर्षयिम् । इन्द्र सोम शतवतो

॥४॥

इन्द्रियाणि शदकतो या ते जनेषु पुन्नासु । इन्द्र तानि तु आ वृषो

॥५॥

अगमिन्द्र धवो वृहद् पुत्रं वधिष्य दुरारम् । उक्ते तु शुर्न तिसमसि

॥६॥

अर्तानतो न आ गृह्यो शक्र वरावतः । उ लोको मस्ते अद्रिष इन्द्रेह तत् आ गहि

॥७॥

इन्द्रो अह्म मरुद् भुपममो पदपे सुच्यवत् । त दि स्थिते विचर्षणिः

॥८॥

इन्द्रेष मुबर्धति नो न मेः मुधादुषं नयत् । मर्दं वपाति नः पुरः

॥९॥

इन्द्र आशाम्यस्परि सयाम्यो अर्भयं कर्त्तु । जेता शत्रून् विचर्षणिः

॥१०॥

क ई वेद मुते सत्त्वा विरन्तु कद् पयो दधे ।

अप यः पुरो विमिनस्योर्जसा मन्दानः शिष्यन्धसः

॥११॥

हाता मृगो न वीरुगः सुतुता चर्य दधे । नर्किष्टा नि यमदा मुते गमो मुशार्थस्वोर्जसा ॥१२॥

य वृषः सभार्निष्ट स्थितो रक्षांश्च संस्कृतः ।

यदि स्तोतुर्मवर्षा मुणवडधं नेन्द्रो योएत्वा गमत्

॥१३॥

पुमे रं त्वः सुवर्तन्त अपो न वृहर्दिषः ।

एवित्रैस्व प्रस्रमेपु वृवृत् परि स्तोतार आसते

॥१४॥

स्वर्गन्ति त्वा मुते नरो वतो निरेक तुमिधमः ।

वृदा मुतं वृषाश्च योऽह्म आ गम इन्द्र स्वन्दीय वंसेगः

॥१५॥

कपरोर्भिर्धृष्ट्वा धृष्ट नानं दर्शि सहसिर्षम् ।

विशद्वैरुष मघनन् विचर्षणे मच्छु गोमन्तवीमहे

॥१६॥[५।२०]

॥१८॥ अति—१, २ ज्ञेयवत् ३, ४ मरुदाज ॥ देवता—३, २ इन्द्रः ३, ४ स्वर्गः ॥ अन्तः—पाईतः प्रगल्भः
(विषया—ब्रह्मणोऽसमा-सतोऽब्रह्म) ॥

आयन्त इयं यथैव विद्येदित्यस्य भवत । यथैव ज्ञेयं जनमानु व्योजितं अति श्रुतं न दीयिष्य ॥१॥

अनेशरीति यमुदासुषे स्तुति मद्रा इन्द्रस्य रावयः ।

सो अस्मै कार्प-विद्यतो न रेशति मनो दानार्थं चोदयन् ॥२॥

यस्मिन् अस्ति यथैव पदोदित्य मद्रा अस्ति । मुहूर्तं स्तुतो मद्रिमा र्थमस्मैऽह्ना देव मद्रा अस्ति ॥३॥

षट् सर्वं भवं मा मद्रा अस्ति मुद्रा देव मद्रा अस्ति ।

गुह्यं देवानामसुर्यः पुरोहिषो विष्णु उयोदित्यम्यम् ॥४॥[५२१]

॥५॥ अति—१, २ ज्ञेयवत् ३, ४ मरुदाज ॥ देवता—इन्द्र ३ अन्तः—पाईतः प्रगल्भः (विषया—ब्रह्मणोऽसमा-सतोऽब्रह्म) ॥

उदु स्ये मधुमत्तमा निरु स्तोमां इति । मधुमत्तमा अक्षितोतपो वाजपत्यो रषा इय ॥१॥

कपर्वा इय धर्मयुः स्वर्ग इय विश्वमिद्रीतमामशुः ।

इन्द्र स्तोममिद्रीतमन्त आयवः ज्ञेयमेधासो अस्मरन् ॥२॥

उदित्यस्य विद्यतेऽहो धनं न जिम्युषः ।

य इन्द्रो इति श्रुतं दत्तमस्ति तं विषो दत्तं दद्याति स्तोमिनि ॥३॥

मन्त्रमरवै सुधितं सुपेशस्तं दद्याति मुक्तिपेत्वा ।

पुथिजिन प्रसितपत्तरन्ति तं य इन्द्रो कर्मणा भवत ॥४॥[५२२]

॥६०॥ अति—१-२ सुगन्धः सुगन्धो वा ३-४ मधुमत्तमाः ॥ देवता—इन्द्रः ३ अन्तः—१-२ मधुमत्तमाः ॥

गुवा इति वीरपुरेवा शरं उत स्थिरः । गुवा ते रावयं मनः ॥१॥

गुवा इति स्तुतीमयं विद्येद्विषयि धावयिः । अयो विदिन्द्र मे सचां ॥२॥

सो पु प्रत्येवं तन्त्रपुर्णं कानानां पते । मरुतां युतस्य गोपतः ॥३॥

गुवा इति स्तुतां विरप्या गोपनी मद्रा । पुक्ता शाखा न दास्ये ॥४॥

गुवा इति विरप्य कृत्यं इन्द्र मार्यते । सुवधितं सन्ति दास्ये ॥५॥

गुवा इति काम्या स्तोमं उषयं च शंस्यते । इन्द्राय सोमं चोदये ॥६॥[५२३]

॥६१॥ अति—१-२ सुगन्धः सुगन्धो वा ३-४ मधुमत्तमाः ॥ देवता—इन्द्रः ३ अन्तः—१-२ मधुमत्तमाः ॥

तं ते मर्दं मयीमस्ति नृपणं पुत्सु सांसिदिष । उ लोऽपुत्सुमेदितो इति धर्मम् ॥१॥

येन उयोदित्यम्यं मनवे च त्वेदित्य । मन्त्रानो अस्व ब्रह्मणि वि रजति ॥२॥

तद्वदा चित्तं उक्थियनोऽनुं ध्रुवन्ति पूर्वेषां । वृणोन्तीतिषो जया दिवेर्दिवे ॥३॥

तन्मयि प्र गापत पुरुषुतं पुरुषुतम् । इन्द्रं गीर्धितस्त्रिविषया विंशसत् ॥४॥

यस्य द्विर्हंसो ध्रुवत् सद्यो दाधाम् रोदसी । गिरिस्त्र्यो अपः स्वर्जित्पत्न्या ॥५॥

स राजासि पुरुषुतं एको वृषाणि जिह्वसे । इन्द्र जैत्रो अयस्या च यन्त्रये ॥६॥[४।२४]

॥६२॥ अति.—१-४ सोमयिः २-४ यमेयः ३-३ योपुत्रलघुसुक्तिः १ । देवता—इन्द्रः ३ ४२५.—१-४ काकुषः
प्रत्ययः (विषया-ककुष-यया-सतोऽहो) ; २-१० अयिषत् ॥

युष्मत् त्वामपूर्व स्थरं न कश्चिद् भर्तुतोऽयस्त्वयः । बाने चित्रं हवामहे ॥१॥

उप स्या कर्मसूतये स नो युवोप्रथकाम यो ध्रुवत् ।

स्यामिद्वर्षवितारं वयुमहे सस्यां व इन्द्र सान्तिम् ॥२॥

यो न इदमिदं पुरा प्र पश्य आग्निनाम् तह व स्तुपे । सस्यां इन्द्रसूतये ॥३॥

इयंश्च सारपति चर्षणीसह स हि म्ना योऽभ्यर्चन्दत ।

आ तु नः स वयसि गन्धमरुतं स्तोतृभ्यो मयशं श्रुतम् ॥४॥

इन्द्राय सामं गापतु विशां वृहते ध्रुवत् । धर्मकृते विशुभेते पनुस्यदे ॥५॥

त्वमिन्द्राग्निभूरसि त्वं सूर्यमरोचय । विश्वकर्मा विश्वदेवो मुहो अंसि ॥६॥

विधानं ज्योतिषा स्वर्गश्चो रोचनं दिवः । देवास्त इन्द्र सख्याय वेमिरे ॥७॥

तन्मयि प्र गापत पुरुषुतं पुरुषुतम् । इन्द्रं गीर्धितस्त्रिविषया विंशसत् ॥८॥

यस्य द्विर्हंसो ध्रुवत् सद्यो दाधाम् रोदसी । गिरिस्त्र्यो अपः स्वर्जित्पत्न्या ॥९॥

स राजासि पुरुषुतं एको वृषाणि जिह्वसे । इन्द्र जैत्रो अयस्या च यन्त्रये ॥१०॥[४।२४]

॥६३॥ अति.—१-२, ३ (युभेर्हंस) युष्मत् सस्यां यः ३ (युभेर्हंस) भर्तुतोऽयः ४-६ योपुत्रः ७-८ (ययिषत्) ॥

देवता—इन्द्रः ३, यन्त्रः—(१-३) ॥६२॥ ७-८ अयिषत् ॥

इमा तु ऊं ध्रुवना सीमाग्नेन्द्राय विषे च देवाः ।

एतं च नस्तुर्न च प्रजां चादित्यैन्द्रिः सह चीकलपाति ॥१॥

आदित्यैन्द्रिः सर्गयो मरुद्भिस्साकं भृत्यविषा तनूनाम् ।

इत्यापं देवा अयुशान् यदायन् देवा देवत्वमगिरिर्गणालाः ॥२॥

प्रत्ययमरुर्मनयन्धर्मीमिरादित् स्वधर्मिषिणं पर्यपश्यन् ।

अथा बाने देवहितं सन्नेम भदेम श्रुतहिमाः यूवीराः ॥३॥

य एष इह निदधते वयु मतीय दाशुषे । ईशानो अर्धमिच्छत इन्द्रो अङ्ग ॥४॥

कदा मतेमराधते पदा क्षुम्भमिव स्फुरत् । कदा नः शुश्रूवत् मिर इन्द्रो अक्ष ॥५॥
 यद्विद्धि त्वां वृद्धंभ्य आ सुतवो आविवांसि । उजं तत् पत्न्ये शव इन्द्रो अक्ष ॥६॥
 य इन्द्र सोमपातमो मर्दः शविष्ठ चेतेति । येना हंसि न्यरंत्रिणं तमीमहे ॥७॥
 येना ददाभ्यमग्निमुं वेपथन्तो स्वर्गेभ्यम् । येना तमद्रमार्थिषा तमीमहे ॥८॥
 येन सिन्धुं महीरुषो रषो इव प्रचोदयः । पर्णामृतम्य यातवे तमीमहे ॥९॥[५।२६]

॥६५॥ अग्निः—१-३ मृगेयः ५-६ विषमना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अक्षः—१-६ अश्विक् ॥

एन्द्रं नो गाधि प्रियः संप्राजिदगोसः । गिरिर्न विपतस्सुधुः पतिर्दिवः ॥१॥
 अग्निं हि भेत्य सोमपा उवे कुमुध रोदसी । इन्द्राग्निं सुन्को पृषः पतिर्दिवः ॥२॥
 त्वं हि शश्वतीनामिन्द्रं हतां पुरामसि । इत्या दस्योर्मेनोर्बुधः पतिर्दिवः ॥३॥
 गृध्र मध्वो मदित्नेरं सिञ्च वाग्भ्यो अन्धसः । एवा हि खिर स्वन्ते सुदावृषः ॥४॥
 इन्द्रं स्वातर्हीणां मर्किष्टि पुण्यस्तुतिम् । उदानंश् शर्वसा न भुन्दन् ॥५॥
 तं वो वाजानां पतिमहमहि श्रवस्पर्धः । अग्रामुमिर्गोमेर्गोबुधेन्यम् ॥६॥[५।२७]

॥६६॥ अग्निः—१-३ विषमना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अक्षः—१-३ अश्विक् ॥

एतो म्पिन्द्रं स्ववाम सत्वाय स्तोमं नवंम् । कृष्टीयो विश्वा श्रम्यस्पयेकु इव ॥१॥
 अगौरुषाय गुदिवे सुताय दस्युं धवः । सुतात् स्वार्दीयो मधुनश्च पोषत ॥२॥
 यस्यार्मितानि वीर्याः न राधुः पर्येतवे । उपोतिर्न विख्यस्मस्ति दर्विषा ॥३॥[५।२८]

॥६६॥ अग्निः—१-३ विषमना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अक्षः—१-३ अश्विक् ॥

स्तुवीन्द्रं व्यसृजदन्मिं वाजिनं यमम् । अयो गये महेमानं वि द्राशुषे ॥१॥
 प्रेषा नूनमृष स्तुहि वैश्वस दशुर्म नवंम् । सुविद्रासं पृक्तेस्य चरणानाम् ॥२॥
 वेत्या हि निर्वीरानां वज्रदस्त परिवृजम् । अर्हरहः शुन्ध्युः पतिपदांमेव ॥३॥[५।२९]

॥६७॥ अग्निः—१-३ परत्येयः ५-७ सुषमना ॥ देवता—१ [१, २] इन्द्रः २ [१, २] मरुतः ३ [१, २] अश्विः ॥

[० द्रविणोदः] ५ अक्षः—१-३ अश्विः ५-७ अश्विः ॥

मुनेति हि सुन्वन् धर्मं परीक्षसः सुन्वानो हि म्या यज्ञस्य द्विषो देवानामव द्विषः ।
 सुन्वान इव सिपासति सुहसा वाज्यवृत्तः । सुन्वानामेन्द्रो ददात्याहुर्वं रुपि ददात्याहुर्वं ॥१॥
 सो पु वो अस्मदमि वानि पौर्या सर्वा मुवन् शुम्नानि मोत जातिरुस्मात् पुषेत आरिषुः ।
 यद् वंश्चित्रं मुगेयुगे नयं पोषादमर्त्यम् । अस्मासु तन्महतो यच्च दुष्टरं दिव्यता यच्च दुष्टरम् ॥२॥

अग्निं होतारं मन्ये दास्येऽन्तं वसुं सृजुं सर्वगो जातयैदसं गिं न जातयैदसम् ।
य ऊर्वायां स्यन्त्या देवो देवाभ्यां कृपा । धृतस्य विभ्राग्भिमुं गच्छे शोचिषाऽहुहानस्य सन्निभः ॥२॥

पुनः संपिंरस्ताः पृथ्वीभिर्धृष्टिभिर्मर्मन्कुप्रासो अक्षिपुं प्रिया उत ।
आतया कर्हिभिगतस्य सनः गोत्रादा सोमं पित्रवा दिवो नरः ॥४॥

आ ऽक्षि देवो इह विमं यन्ति चोशन् होंतर्नि पंदा योनिषु विषु ।
प्रतिं शिदि प्रदिथत तोष्य मणु पित्राद्योग्यं तं ममस्ये वृष्णुहि ॥५॥

गुप स्व तं तन्यो मृग्यधेनः महु योनः प्रदिर्नि वाहोर्हितः ।
तुभ्यं सुतो मेघान् त्वम्पमार्सुहृत्-रयस्य आर्क्षणात् वृषत् पित्र ॥६॥

यमु पूर्वमधुये तमिह हृये वेदु हव्यो वृदियो नाम पत्येते ।
अध्वर्युभिः प्रदिपत सोम्यं मधुं चोत्राद् सोमं द्रविणोदः पित्रं अतुभिः ॥७॥॥६॥१॥

॥६॥॥ अवि — अतुष्कान्ता ॥ १०१ — हृष्ट ॥ अत्र — १-१२ वाग्यी ॥

मुरुपकुल्लुमुवयं सुदुषोमिष गोहृदं । जुहुमसि यरिधवि ॥१॥

उप नः सनुता गहि सोमस्य सोमयाः पित । गोदा इह रंरगो मर्दः ॥२॥

अप्यो ते अम्वमना विद्यामं सुमसीनाम् । आ नो अति एष आ वदि ॥३॥

पंरि विग्रमस्तुमिन्द्र वृच्छा विपुबिनम् । यस्ते मस्मिन् आ ररम् ॥४॥

उत मृग्यु नो निदो मिस्वतविदास्त । दधाना इन्दु इह हव्यः ॥५॥

उत नः सुमर्गो अतिगोचिर्बुर्दस्य वृष्टयः । स्यामदिन्द्रस्व शर्मणि ॥६॥

एनाशुमारारं भर वग्नेयिषं नृमादंम् । पृथग्मन्तुयद् संस्वम् ॥७॥

अस्य पीरगा शैतकता धनो वृधवाभमवः । प्रागो वाजेषु वाजिनम् ॥८॥

न त्वा वाजेषु वाजिनं वाग्मयांश्च शक्तवतो । धनानामिन्द्र सातवै ॥९॥

यो शायोर्वाजिर्भृशन्तुप्रागं सुन्वतः सस्त । तस्मा इन्द्राय गायत ॥१०॥

आ त्रेता नि पीदतेन्द्रमग्नि ॥ गायत । सत्यांस्त्वोर्मवाइसः ॥११॥

पुरुतर्षं पुरुगामोर्शानं वार्योणाम् । इन्दं सोमे सचां सुते ॥१२॥॥६॥२॥

मुत्तपात्रे मुत्ता इमे शुचयो यन्ति पीतये । सोमासो दध्याग्निरः	॥३॥
स्वं मुत्तस्वं पीतये सुयो वृद्धो अनाययाः । इन्द्र ज्यैष्ठ्याय मुक्तो	॥४॥
आ त्वा विशन्त्याश्वः सोमास इन्द्र विर्वेद्यः । शं ते सन्तु अचेतसे	॥५॥
त्वां स्तोमां अवीधृधृन् त्वामुक्वा शंसन्तो । त्वां वर्धन्तु नो गिरः	॥६॥
अर्धितोतिः सनेदिमं वाजमिन्द्रः सप्तसिषम् । यस्मिन् विद्यानि पौर्या	॥७॥
मा नो मर्ता अगि दुदन् त्वन्मामिन्द्र विर्वेद्यः । ईशानो यक्वा एषम्	॥८॥
युज्जन्ति ब्रह्मर्षे चरन्तु परि तृष्टुषः । रोचन्ते रोचना द्विषि	॥९॥
युज्जन्त्येस्य काम्या हवी विषेयता रवे । शोणा धृष्ण नृवाहा	॥१०॥
केतुं कृण्वन्तेतये पेशो मर्या अपेशते । सम्पन्निरभाययाः	॥११॥
आदह स्वधामनु पुनर्गमैत्वयेरिरे । दधाना नार्य यद्वियम्	॥१२॥[६।३]
॥७०॥ यवि — नयुषकृष्णः ॥ देवता—१, २ इन्द्रमयः ३-२ अरतः ४-२० इन्द्रमयः (१, ७०) ॥ सूक्त.—१-२० गायत्री ॥	
पीठ विदारन्तुमिर्गुहां विदिन्द्र बह्विभिः । अर्विन्द उस्त्रिया अर्जु	॥१३॥
द्वेययन्तो ययां प्रतिमच्छां विदद् वंशं गिरः । प्रह्वयन्त ध्रुवम्	॥१४॥
इन्द्रेण सं हि रक्षसे संजम्मानो अर्विभ्युषा । मुन्द्र सपानवर्षता	॥१५॥
अनययैरमिर्गुभिर्मरुतः सहस्यदर्शति । गौरीन्त्रस्य बभ्रवैः	॥१६॥
अतः परित्यज्या गहि दिवो वा रोचनादधि । समस्मिन्मृज्जते गिरः	॥१७॥
इतो वा तातिमीर्महे दिवो वा पार्थिवादधि । इन्द्रं मृहो वा रवेतः	॥१८॥
इन्द्रमिद् गाथिनो वृहदिन्द्रमर्कमिर्गुभिः । इन्द्रे वाणीरनुपत	॥१९॥
इन्द्र इक्षयोः सखा संविशतु आ वेधोयुजा । इन्द्रो वृषी हिरण्यपः	॥२०॥
इन्द्रो दार्घाय अर्षस आ सूर्य रोहवद द्विषि । वि गोषिरद्विषेयम्	॥२१॥
इन्द्र वानेषु नोऽव खरस्रप्रपनेषु च । तत्र तत्रसमिस्तुतिभिः	॥२२॥
इन्द्रं वयं महायुन इन्द्रमर्कं हवामहे । युजं वृषेण वृषिर्षम्	॥२३॥
स नो वृषभ्रमुं चक्रं सत्रादावृषा वृषि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः	॥२४॥
तुन्नेतुं नो य उर्षरे स्तोमा इन्द्रस्य वरिष्ठाः । न विन्ये अस्य सप्तसिष	॥२५॥
वृषा वृषेः वंसगः कृष्टीरियत्नोर्जसा । ईशानो अर्धतिष्कृतः	॥२६॥

य एकैश्वर्यहीनां यस्यामिस्त्वयति । इन्द्रः पञ्च चितीनाम्	॥१५॥
इन्द्रं वो विद्यतस्वति इवोमेतु जनैर्मयः । अस्मादेमस्तु केवलः	॥१६॥
एन्द्रं सानुति रुषिं सुचित्वो न सदासदेम् । वर्षिष्ठमुत्थं मर	॥१७॥
ति येन मुष्टिद्वयानि नि वृत्ता कृषधोमदे । त्योतीतो न्यवेवा	॥१८॥
इन्द्रु त्योतीसु आ वषं यज्ञं वृत्ता देदीमहि । जयं स वृषि स्थयः	॥१९॥
वृषे शूरैर्मिरस्तुमितिन्द्रु त्यवो युजा वयम् । सासृषाम् वृत्तमुत्तः	॥२०॥[६।४]

॥७१॥ अति -- लघुपदान्ताः ॥ देवता -- इन्द्रः ॥ अण्ड -- १-१६ अण्डाः ॥

मूर्धो इन्द्रो वरम् तु महेत्स्वमेस्तु वृत्तिले । धौनं प्रथिना शयः	॥११॥
सुमेहे वा य आशतु नरस्तोदस्सु सन्तितौ । विश्रातो य धिषापर्वः	॥१२॥
यः वृषिः सैमिषातमः समुद्र इव पिन्यते । उर्वराणो न काष्ठुरः	॥१३॥
एवा ब्रह्म वृत्ता विरणी गोमयी मृदी । पुत्रा शतानि न द्रष्टव्ये	॥१४॥
एवा हि ते पिभूतप ऊव्य इन्द्र मायते । सुधामित् सन्ति दाधुर्षे	॥१५॥
एवा धर्म काभ्या स्तोमे वृषं च संस्था । इन्द्राय सोमपीतये	॥१६॥
इन्द्रेहि यत्स्यग्धसो विशोमिः सोमपर्वमिः । मूर्धो अमिष्टिरोजस्ता	॥१७॥
एमेनं वृत्ता सुते मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चक्रि विश्वानि चक्रे	॥१८॥
मत्ता सुशिष मन्दिमि स्तोमिभिर्बधवर्षये । सन्निपु सर्वनेष्या	॥१९॥
असुप्रमिन्द्र ते गिरः प्रतिष्ठाद्वद्वामत । अजोपा वृपुर्न पतिष्व	॥२०॥
सं वीदय विव्रमुरागं राध इन्द्र वरेष्वम् । असुदित् तं विश्व प्रह	॥२१॥
प्रसामस्तु तत्र योदमेन्द्र राधे रक्षसतः । तुर्विस्तुन्न यशस्वतः	॥२२॥
सं गोमदिन्द्रु यानं वदस्ते वृषु अपो वृहत् । विश्वापुर्वोदविषम्	॥२३॥
अस्मे वैदि यतो वृहद् गुणं तदस्ससातमम् । इन्द्र ता रुषिनीरिषः	॥२४॥
पसोरिन्द्रु वसुपति गोमिर्गुणन्त अमिमयम् । होम गन्तारयुत्थेयं	॥२५॥
मुतेगुते न्योपते वृहद् वृहत् वृहतिः । इन्द्राय वापुर्मवति	॥२६॥[६।४]

॥७२॥ अति -- लघुपदान्ताः ॥ देवता -- इन्द्रः ॥ अण्ड -- १-२ अण्डाः ॥

विधेयु रि त्वा तदनेष्टु तुन्नवै समानमेकं वृषमण्डः पृथक् स्वः सन्निपुत्रः पृथक् ।

तं त्वा नानं न पूर्णं गौरव्यं धुरि धीमहि । इन्द्रं न यशेभित्तमेन्त आवतु स्तोमैभिरिन्द्रायः ॥२॥

वि त्वा तवसे मियुना अयस्यस्यो व्रजस्य सावा मयस्य निःसृजः सर्वन्त इन्द्र निःसृजः ।

यद् गृण्यन्ता द्वा जना स्वर्धन्ता समृद्धसि ।

आतिथ्यारिंस्तु वृषणं सचासुर्व वषमिन्द्र सचासुर्वम् ॥२॥

तुतो नो अस्या उपसो जुषेत सार्धस्य वोमि इधिपो इधिममिः स्वर्धन्ता इधिममिः ।

यदिन्द्र इन्तये मृधो वृषा वस्त्रिन्चिवेतसि ।

आ मे अस्या वेधसो नवीपसो धनं धुधि नवीपसः ॥३॥[७१]

॥७३॥ भाष.—१-३ वसिष्ठः ४-६ बभ्रुवः ७-९ देवता—इन्द्रः ११ कन्द —१-३ विनाशकृत्पुत्रः ४, ६ जगती
५ अमितारिणी विष्णुश्च ४

तुभ्येदिमा सर्पना शूर मिथा तुभ्यं प्राप्तासि यधेना कृणोमि । त्वं नृभिर्द्वयो विचक्षासि ॥१॥

नू चिक्षु ते मयमानस्य दुस्मोर्दशमुक्त्वन्वि यद्विमानं ह्यग्र । ननुवीर्यमिन्द्र ते न राधः ॥२॥

प्र वो महे मंहिवृधे भरध्वं प्रवैतते प्र सुमतिं कृणुष्वम् । विशः पूर्वाः प्र चर चर्षणिशः ॥३॥

यदा वरुं हिरण्यमिदं दत्त्वा एवं हरी यमस्य वदन्तो वि गृह्णन्ति ।

आ तिष्ठति मृधया सनश्चतु इन्धो वाजस्य दीर्घधनस्यसिः ॥४॥

सो चिक्षु मुष्टिर्मुध्याः स्वा सचो इन्द्रः शमयन्ति हस्तिभिः शृणुते ।

अयं वेति मुधयं सुवे मधुदिह्नोति पातो यथा वनम् ॥५॥

पो पाथा विवाचो मृधबाधः पुरु सुहसार्थिना जघान ।

सत्तदिदस्य वीर्यं वृणीमसि पितेव यस्तत्विषां वात्रुधे शर्वः ॥६॥[७२]

॥७४॥ भाष.—इन्द्र देवः ११-वसिष्ठ—इन्द्रः ११ कन्द—१-० वदतिः १

यदिदि संत्य सोमया अनाश्रुतः इय स्मति ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु त्वीमघ ॥१॥

शिथिन् यामानां पते शचींस्तव दुस्सना ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु त्वीमघ ॥२॥

नि ध्यापया मियुदशः सुस्तामर्तुध्वमाने ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु त्वीमघ ॥३॥

ससन्तु त्वा अरातयो वोधन्तु शूर शतयः ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु त्वीमघ ॥४॥

समिन्द्र गर्दमं मेव नृकनै पापयोमुया ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु त्वीमघ ॥५॥

पतन्ति कुपट्टण्यो दूरं वातो वनादधि ।

आ तू न इन्द्र शंसस्य गोपयेषु शुश्रिषु सुहस्रेषु तुवीमघ

॥६॥

सर्थं परिक्रोशं जेदि जूममया कृपदास्य ।

आ तू न इन्द्र शंसस्य गोपयेषु शुश्रिषु सुहस्रेषु तुवीमघ

॥७॥[७३]

॥७५॥ अरि — परयेषां ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अन्दा — १-३ कायति ॥

वि त्वा तनस्ते मियुना अर्धस्यर्धो ब्रह्मस्य साता गभ्येस्य निःसृजः सचन्व इन्द्र निःसृजे ।

यद् गृह्यन्ता हा जना स्वर्ग्यन्ता समुदसि ।

आविष्कारिक्वृ पृषणे सचाधुषे वरमिन्द्र सचाधुर्वयम्

॥१॥

निरुधे अस्य धीर्धेस्व पुरुषः पुरो यदेन्द्र शालेदीरुवर्तिरः सासहानो अवातिरः ।

शालेस्तमिन्द्र मर्त्यमर्त्यधुं शयसस्पते ।

महीमसृष्याः पृथिवीमिमा अयो मेन्दसुज इमा अयः

॥२॥

आदिह ते अस्य धीर्धेस्व चार्किरन्मेदेषु वृषभृमिजो यदाविष सखीयतो यदाविष ।

पृथग् कुरमेममः पृतनान् प्रवन्तये ।

ते अग्याम्या नर्धं समिष्यत ध्रुवस्वन्तः समिष्यत

॥३॥[७४]

॥७६॥ अरि — सृजः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अन्दा — १-३ विष्णु ॥

पने न वा यो व्यपायि चाक्रन्धुर्विर्वा स्तोमो हस्तावनीमः ।

यस्मेदिन्द्रः पुरुदिमेवु दोता नृषां नयो कृतमः सुपावान्

॥१॥

प्र ते अस्या वृषसुः प्रमस्वा नृतो स्याम कृतमस्य नृणाम् ।

अनुं त्रिशोरः शतमाधुधुन् कृतसं न्यो यो अतद् ससवान्

॥२॥

पस्ते मर्द इन्द्र रन्त्यो मृद् दुरो गितो अभ्युत्थो वि धाव ।

मद् वादो अर्वाधुषे मा मनीषा था त्वो शनपाहृषणे राधो अर्धैः

॥३॥

कदे धुममिन्द्र स्वाधेनो नृन् कयो धिया कस्ते कल आधेन ।

मित्रो न सत्यं ठंरुमाय मृत्या अले समस्य यदसन्मनीषाः

॥४॥

प्रेरय धरो अर्थं न धारं ये अस्स कार्यं जनिषा हेन मन् ।

गिरिषु ये ते तुविजात पूर्वातिर इन्द्र प्रतिशितुन्त्यर्धैः

॥५॥

मात्रे तु ते सुमिने इन्द्र पूर्वा धीर्धेस्व पृथिवी काध्वेन ।

वराय ते पृथन्तः सुतायः स्वाधेन भवन्तु पीतये पध्वनि

॥६॥

आ मध्वो अस्मा अस्मिन्मन्त्रमिन्द्राय पूर्णं स हि सत्यराधाः ।

स वाचये परिमन्त्रा प्रीय्या अमि कृत्वा नर्यः पौरुषेय ॥७॥

अथानल्लिन्दुः पृतनाः स्थोज्ञा आस्मै यत्नन्ते सख्याय पृथ्वीः ।

आ स्मा रथे न पुतेनासु तिष्ठ ये भद्रया सुमत्या चोदयसि ॥८॥[३५]

॥७७॥ अविः—वामदेवः । देवता—इन्द्रा । अन्यः—१-व जिष्णुः ॥

आ सत्यो यातु मघर्षो अश्लीषी द्रवन्त्यस्य हरय उष नः ।

सदमा इदम्भः सुपुमा सदमिहामिपित्वं वरवे कृणानिः ॥१॥

अथ स्य शराभ्यनो नान्तेऽस्मिन् नो अथ सर्वान् मन्दर्ष्यम् ।

शंसांस्वकथमुशनेव वेधाधिकितुषे अतुर्याय मन्त्रा ॥२॥

कविर्न नियमं विदधानि साधन् वषा यत्तु सेकं विपिपानो अर्षीत् ।

दिव इत्या जीजनत सप्त कात्स्नह्यं दिवर्ष्ययुगं गृह्यन्ते ॥३॥

स्वर्यद वेदिं सदृशीं कर्मकर्मणि ज्योतीं छत्रव्यद वस्तोः ।

अन्या तर्मासि दृष्टिता विचक्षे सुभ्यश्चकार उतमो अभिर्णै ॥४॥

यद्यपि इन्द्रो अमितसुजीव्यः मे आ पत्नी रोदसी मलित्वा ।

अतोऽक्षिदक्ष्य महिमा वि रैन्यभि यो विश्वा भयना पभर्ष ॥५॥

विश्वानि प्राप्नो नर्याणि श्रितानथो विरिच सखिभिर्निकषैः ।

अथर्मानं चित्तं ये विभिदन्त्येवंभिर्गजं गोमन्तप्रशिखो वि बन्धः ॥६॥

अथो मधुं धृष्टिर्वांसं पराजित्वा प्रापन्त ते वर्षं पृथिवीं सर्वैताः ।

प्राणीति समद्विद्यायैनोः पतिर्मन्त्रवत्सा शर धृष्यो ॥३॥

अथो यदग्निं पुरुहत् ददौ सावित्रीवत सरमो पथ्यं ते ।

स नो नेता राजमा दर्शि भरि गोधा कज्जद्विरोमिर्णालः ॥८॥७६॥

॥३८॥ अग्निः—दीपः ॥ देवता—सूर्यः ॥ छन्दः—१-३ गायत्री ॥

उद यो गाय मुते सच्चा पुरुक्षाय सत्यने । शं यद् गवे न शाकिने ॥१॥

न वा वसन्ति यस्मिन् दानं यज्ञस्य गोमतेः । यत सीमन्तं शब्दं विरेः ॥३॥

कविः/रा. म. वि. एवं शेषां प्रमाणं संपन्नं । ज्ञानी/विश्वं तो मयः ।

॥७६॥ अ०—१ (पूर्वोक्त) अ०—१ (उत्तरार्द्ध) २ पक्षिणः (आश्विनमे) १—२ पक्षिणः (श्रावणे) ॥

देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्रं कर्तुं न आ मेर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

मिषा शो अस्मिन् पुंरुद्रं यामनि जीवा ज्योतिरधीमहि ॥१॥

मा नो अर्हता वृजना दूराध्वोर्माश्रितस्तो अर्थं कथुः ।

रवयो वृषं वृषतः शस्त्रेभ्योऽर्जितं शूरे तामसि ॥२॥[७८]

॥८०॥ अ०—अ० १ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्र उद्येष्टं न आ भर्तुं शोर्जितं वधुरि अर्थः । येनेमे पित्र दमस्तु रोदसी ओमे सुशिश्रु दाः ॥१॥

सामुग्रमवमे वर्णगीमहं रामेन् दुवेष्टुं हृषदे ।

पिषा सु नो विधुरा विंशुना वंशोऽमित्रान् सुपहान् कृषि ॥२॥[७९]

॥८१॥ अ०—इन्द्रः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

यद् दाधे इन्द्र ते शूले शूले भूमिस्तु इषुः ।

न ह्यो वक्षिस्तुहस्तं खयो अन् न ज्ञातमष्ट रोदसी ॥१॥

आ पदय मदिना पूष्यो वृषन् विषा शविष्टु शवंसा ।

अस्मिन् अर्थ मयप्रन् शोर्मसि कुमे वक्षिन्मिषाभिस्तुतिभिः ॥२॥[७९]

॥८२॥ अ०—अ० १ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

पदिष्टु पावतुस्त्वमेतापदुहवीर्षीप । स्तोतारमिद् दिधिषेय श्दायसो न पापस्वार्प रासीप ॥१॥

शिर्षेपमिन्मिषयते दिवेदिमे राप आ कुहविदिदे ।

मुदि त्वदुस्ममिषवन् न आग्यं यस्तो अस्ति पितृ वृन ॥२॥[७९]

॥८३॥ अ०—अ० १ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्रं पिषात् शरणं त्रिवर्षं स्फस्तिभत् ।

कुदिषेन्तु मयवद्वचन् मर्षं च पापयो दिवुर्मेभ्यः ॥१॥

ये मेवपता मर्षता शत्रुमदुसुसमिषप्रान्ति घृष्णया ।

शर्षे स्मा नो मयवमिन्द्र विषेवास्तनुषा अन्तेभ्यो भव ॥२॥[७९]

॥८४॥ अ०—अ० १ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः ॥

इन्द्रा पादि विषमन्तो मुता इमे स्वायवः । अपर्वीमिस्तनो पूवातः ॥१॥

इन्द्रा पादि विषेविषो विषवृत्तः मुतावतः । उप अर्माणि स्वायतः ॥२॥

इन्द्रा याहि तृताजान् उप ब्रह्माणि हस्विः । सुवे दधिप्व नृजनः ॥३॥[७।१३]

॥८॥॥याहि—१, २ अश्वपथः ३, अश्वपथविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ कन्द—१-४ आहूतः, प्रगाथः (बृहतीः सतोमुहती) ॥

मा चिदुन्यद् वि शंसत् सत्वायो मा रिपेक्ष्यत ।

इन्द्रमिह स्तोता वृषसं सचा मुते सुहृदन्त्या च शंसत ॥१॥

अथकुक्षिणं धूपमं यथाहुरं मां न चर्षसीसहम् । विद्वेषणं सुवर्तनोऽभयंकुरं मंहिष्ठमुभयाविनम् ॥२॥

यथिद्वि त्वा जना इमे नाना हवेन्त ऊतये ।

अस्मार्कं प्रदोदमिन्द्र भूत तेऽहा विश्वा च चर्वेमम् ॥३॥

वि तर्ह्येन्ते मयवन् विपथितोऽर्थो विषो जनानाम् ।

उप आमस्व पुरुषपमा भेरु वामं नेदिष्ठमुतये ॥४॥[७।१४]

॥८६॥ याहि—विधामिन्ना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ कन्द—१ तिष्ठतु ॥

प्रज्जया ते ब्रह्मयुजां जुनस्मि हवी सत्वाया सधुमार्द आशु ।

स्थिरं रथं सुखमिन्द्राधिभिष्ठन् प्रजानन् विद्वो उप याहि सोमम् ॥१॥[७।१५]

॥८७॥ याहि—यथिद्वि ॥ देवता—१-३ इन्द्रः ॥ कन्द—१-४ इन्द्राध्वस्तवी न अश्वः—१-४ तिष्ठतु ॥

अध्वर्यवोऽनुगं दुग्धमंष्टुं जुहोतन धूपमार्धं धितोनाम् ।

गौराद् वेदीर्यो अयुषानभिन्द्रो विधादेयंति सुतसोममिन्द्र ॥१॥

यद् दधिपे प्रदिपि चार्च्यं दिधेदिवे पीतिमिदम्य वसि ।

उत इदोत मनसा जुषाण उद्यमिन्द्र प्रस्थितान् याहि सोमान् ॥२॥

जहाना सोमं ग्रहेमे पपाश प्र ते भ्राता मंहिमाम्नुवाच ।

एन्द्रं यप्रसेवेन्तरिषं मुधा देवेभ्यो वरिषभर्क्य ॥३॥

यद् योद्यो महसो मर्षमानान् सावांस तान् प्राहमिः शार्शवानाम् ।

पद्मा नृमिर्वृते इन्द्राभिधुध्यास्तं त्वयाजि सौत्रक्तं जयेम ॥४॥

प्रेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि प्र नृतेना भुवना या चकार ।

येदेदेदीरसंहिष्ट माया अग्नामवत् केवलः सोमो अस्य ॥५॥

तवेदं सिद्धममितः पशुव्यं यत् पर्यमि चर्चसा सर्मस्य ।

गवांमासि गोपसिरेके इन्द्र मधीमहि ते प्रपवस्य वसः ॥६॥

वृहस्पते सुवमिन्द्रश्च वसो दिव्यस्वेताथे उत पाथिवस्य ।

धुचं रमि स्तुवते कीरये चिद् यूयं पात स्वस्विभिः सदा नः ॥७॥[७।१६]

॥८८॥ अवि—आमदेवः ॥ देवता—बृहस्पतिः ॥ जन्तः—१—६ विष्टु ४

यस्तुहम् मर्हसा यि ज्यो अन्तान् बृहस्पतिस्त्रिपञ्चस्यो रवौष ।

तं प्रस्तासु अर्षयो दीर्घानाः पुरो निशो दधिरे मुन्द्रविह्वसु ॥१॥

धुनेदेवः मुप्रेकृत मदेन्तो बृहस्पते अमि ये नैस्तवसे ।

पूर्णेन मुप्रमदंयस्य बृहस्पते रत्नतावस्य योनिस्व ॥२॥

बृहस्पते या परमा परावदत् या ते अतृष्टशो नि पैदुः ।

तुम्यै स्वाता अंशुता अत्रिदुग्धा अर्ष्यो तन्पमिषो विरण्याम् ॥३॥

बृहस्पतिः प्रयुमं जायमानो मुदे वयोतिवः परमे व्योमन् ।

सुमास्यस्तुमिजातो रवेषु यि सुमर्गिमरश्चमत् कर्मासि ॥४॥

स मुष्टुमा त अर्कता गुणेन पुलं ह्येन कलियं रवौष ।

बृहस्पतिरुसिया ह्यस्यदुः कर्मिन्दुद् वाषसतो ह्दनिह ॥५॥

एवा विषे विषदेपाय वृष्णो यथैषिषेम नमसा हुविमिः ।

बृहस्पते सुप्रभा वीरयेन्तो वयं स्याम पतयो रयोवाह ॥६॥ [७।१७]

॥८९॥ अवि—इत्याः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ जन्तः—१—११ विष्टु ४

अस्तेऽसु सु प्रतुरं लापमस्यन् भूर्पञ्चिह प्र अंशु स्तोर्ममस्ते ।

पाषा विद्रास्तवत् वाषसुर्वो नि रमय जरितुः सोम इन्द्रम् ॥१॥

दोहेन गाह्यं शिक्षा सत्त्वोयं प्र योषय जरितर्जामिन्द्रम् ।

कोमं न पूरो ययुना न्यष्टमा क्वावय सपदेयाव शरिष ॥२॥

दिमह त्वा मयवन् मोनमाहुः विश्वामिह मा शिशुयं त्वो मृगोमि ।

अनेररतो मम धीरेस्तु शक्र वसुनिर्दं सगमिन्द्रा अंशु नः ॥३॥

ह्यो जन्तं परमन्त्येदिन्द्र संतस्यान्त वि ह्ययन्ते ससीदे ।

अना धुनं कुरुते यो हुविष्वाधामुन्यता सुख्यो वीष्टि शः ॥४॥

धनं न स्पन्दं वेदुलं यो अंसै मोत्रान्तोर्षो आयुनोति प्रवेसान् ।

वसुं शत्रुन्सुतुमान् आतरहो नि स्वष्टान् सुवलि हन्ति वृत्रम् ॥५॥

यस्मिन् वयं दंष्टिमा रमामिन्द्रे यः शिषार्यं अववा वाषमस्ते ।

असागिह सन् भयतामस्य शत्रुर्न्यस्ये धुप्रो जन्ता नमन्ताम् ॥६॥

आराच्छुभमयं यावत्तु दूरमुग्रो यः शम्भोः पुरुहूतं तेन ।

अस्मे धेहि यवमृद् गोपदिन्द्रं कृषीं धिर्वै जरित्रे वार्जस्नाम् ॥७॥

प्र यमन्तर्बुपसवासो अमर्नं वीराः सोमा बहुस्तान्तासु इन्द्रम् ।

माहं दामानं मघया नि यंसुन् नि सुन्वते वदति सूरिं वामम् ॥८॥

तुत प्रशमतिदीवा जयति कृतमिधं अग्रो वि विनोति कृत्वे ।

यो देवकाग्रो न धर्नं रुधुद्धि समित् तं रायः सुभवि स्वधामिः ॥९॥

गोमिष्ट्रेमारतिं तुरेपां यवेन वा क्षुधं पुरुहूतं यिधे ।

धृधं राजेसु प्रथमा धनान्धरिदस्तो वृजनीभिर्जयेय ॥१०॥

वृहस्पतिर्निः परि पातु पञ्चादुतोत्तरस्मादधरादधावोः ।

इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सत्त्वा सस्तिभ्यो वरिवः कृत्वातु ॥११॥[७।१८]

॥६०॥ अविः—अराहाः ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्तः—१-२ विष्णुः ॥

यो अद्विमित् प्रथमुजा शुक्ताया वृहस्पतिं सङ्गिरसो हविष्मान् ।

द्विपर्यवमा प्राघर्मेसन् पिता न आ रोदसी मृपभो रोरपीति ॥१॥

जनाय चिद् य ईयंत उ लोकं वृहस्पतिर्दुयदंतौ चकार ।

धन् पुत्राणि वि पुरीं ददरीति जयन्ध्रूरभिर्मान् पूस्तु साहन् ॥२॥

वृहस्पतिः समजघद् वसूनि महो व्रजान् गोमंतो देव एषः ।

अपः सिधसुन्स्वदुरधेतीतो वृहस्पतिर्हन्मभिर्त्रमूर्धः ॥३॥[७।१९]

॥६१॥ अविः—अराहाः ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्तः—१-२ विष्णुः ॥

भुमा धिर्वै सुतर्गिर्ध्वीं पिता न अतप्रजातां वृहतीमकिन्दत् ।

तुरीयं स्थिजानयद् विश्वजन्तोऽग्रास्यं उपयमिन्द्राय शंसन् ॥१॥

अतं शंसन्तं प्रशु दीर्घाणां दिवस्पुत्रासो अस्तुस्व वीराः ।

विधं पदमङ्गिरसो दधाना यशस्य धामं प्रथमं सनन्त ॥२॥

हंसिर्धु सस्तिमिर्विषदक्षिरश्मन्मयानि नहन्ता ज्यस्वन् ।

वृहस्पतिरभिकर्निरुद्द् गा तुत प्राप्सौदुर्धं विदो अंगायत् ॥३॥

अग्रो दाम्नां पर एफया ना मुदा तिष्ठन्तीस्तेनस्य सेवो ।

वृहस्पतिस्वमंसि ज्योतिरिच्छन्तुदा आर्जि वि तिस आर्यः ॥४॥

विमिद्यां पुंश्च शययेमपांषीं निसीषिं मास्वदुधैरुक्तत् ।

वृद्धस्पतिवृषं सूर्यं यामरं विवेद स्तनपांषि वीः ॥५॥

इन्द्रो वलं रेचिदारं दुर्पानो कुरेखेव वि चरुवी र्वैण ।

स्वदाग्निमिराचिरमिच्छमानोऽरौदयत् पणिमा गा अमुष्णात् ॥६॥

स ई सत्येभिः सतिभिः शुचिभिर्गोषायम् वि धनैरुददः ।

अग्रैणस्पतिवृषमिर्वराईर्मस्वेदिभिर्द्रविषं व्याजिद ॥७॥

ते सुत्येन मनसा गोपतिं गा देयानासं इत्यपन्त घीभिः ।

वृद्धस्पतिमियोऽरौदयेमिरुदुस्त्रिषो अमुनत स्वपुमिभिः ॥८॥

त वृषेयन्तो मतिभिः शिवाभिः मिहमिष नानंदतं सुचर्यै ।

वृद्धस्पतिं वृषणं शूरसातो अरैमरे अलु मदेम निष्पुष्य ॥९॥

यदा वानुमत्तनदु विश्वरूपमा दामरुतदुत्तराणि तर्ष ।

वृद्धस्पतिं वृषणं वृषेयन्तो नाना सन्तो विप्रतो ज्योतिशता ॥१०॥

सुत्पामागिषं कृष्णा ययोथी कीरिं निदधपयं स्वेमिरेवैः ।

एषा यथो अयं भगन्तु विश्वास्तदु रौदसी मृच्छतं विश्विन्दे ॥११॥

इन्द्रो मृष्टा मृष्टो अर्णुयस्य वि मूर्धानममिनदमुदस्यै ।

अङ्गमहिमरिवात् सुप्त सिन्धून् देवैर्वानागृधिभिः प्रारतं नः ॥१२॥[८१]

॥ ८॥ अग्नि — १-१२ विष्णवेयः १३-२१ सुवदन्ता ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अग्नि—१-२ वायवी । [०-०, ३-१२
यदुधरः ८, ११ यदुधः १५, १६ सुवदः १३-२१ अग्निः अग्निः (सता-वृद्धी-विष्णवा-वागीश्वरी) ॥

अग्निं प्र गोपतिं मिरेन्द्रमर्षं यथां विदे । सूर्यं सृष्टस्य सत्येतिषु ॥१॥

अ। हरयः तस्यजिरेऽर्कैर्नितं वीरिषि । यथाग्निं सुतगामदे ॥२॥

इन्द्राय गायं आशिरे दुरुहे वृषिणे मर्षु । यत् संसुपद्धरे विदत् ॥३॥

उदु मद् अरारं विदधं गृहमिन्द्रं गन्वेदि । यथैः पीत्वा संनेवदि विः सुप्त सल्युः पुदे ॥४॥

अर्चैतं प्रार्चैतं मिथयेयानो अर्चैत । अर्चैन्तु पुत्रका वृत्तं न वृष्यवर्चित ॥५॥

अयं चराति गमैरो गोधा परिं सनिष्पणत् । विह्वा परिं चनिष्पदुद्विन्द्राय अलोधतम् ॥६॥

आ यत् पतन्त्येभ्यः सुदुधा अनेपस्फुरः । अपस्फुरं सुमापत् सोममिन्द्राय पातरे ॥७॥

अपादिन्द्रो अर्षादग्निर्विचै देवा अयत्यत ।

वरुण इदिह धंसत् तमापो अम्पनिषत वलं संशिर्यैरीवि ॥८॥

मुदेयो श्रीस वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः । अनुचरन्ति काकुर्दं सूर्यं सुषिराभिर्व ॥६॥

यो व्यतीरकाण्यस्तु सुवृक्षे उपं द्रुष्टुपं । तत्रो नेता तदिद् वपुर्कृपया यो अमुच्यत ॥१०॥

अतीद् शुक श्रीहत् इन्द्रो विष्ठा अति द्विपः । मिनत् कनीनं ओदनं पच्यमानं परो गिरा ॥११॥

अर्मको न कुमारकोऽर्थे सिष्टुचवं रथम् । स पतन्गारुणं मुग्धं पित्रे मात्रे विभ्रुकर्तुम् ॥१२॥

आ त् मुशिव दंते रथे तिष्ठा हिरण्यपम् ।

अयं पुत्रं संवेपहि सहस्रपादमरुपं स्वस्तिगार्मनेरुग्मं ॥१३॥

तं येमिस्था नमस्मिन् उपं सूरारजमातते ।

अर्थं चिदस्य सुभितं यदेतव आवर्तयन्ति टावने ॥१४॥

अनुं प्रसस्यीकृतः प्रियमेषास एषाम् । पूर्वामनु प्रपतिं दुक्तवर्हिषे हितप्रवस आशत ॥१५॥

यो राजा चर्षणीनां बाता र्येमिरिधैसुः । विचारां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यां धृष्टदा गुणे ॥१६॥

इन्द्रं तं शृङ्गम पुकृदन्मजयते यस्य क्षिता विधुर्वरि ।

हस्ताय वयः प्रति धायि दश्यते महो द्विचे न हर्षः ॥१७॥

नक्रिदं कर्मणा नशब्दं मध्वकामं मदागृधम् ।

इन्द्रं न यतैर्विशर्गुर्तमभ्वंसमर्षं धृष्यकोजमम् ॥१८॥

अपञ्चमुग्रं पृतनाम् मासुर्हि यस्मिन् महीरुक्प्रवः ।

सं धेनवो जायमाने अनोनधुर्धनुः क्षामो अनोनवः ॥१९॥

यद् धार्य इन्द्र ॥ शतं शतं भूमिरुत स्युः ।

न त्वां यस्मिन्सहस्रं सयौ अनु न जातमष्ट रोदसी ॥२०॥

आ पंपाथ महिना वृष्यपो वृषन् विमो शविष्ठु शर्वसा ।

अस्मौ अथ मघवन् गोमतिं तमे यस्मिन्चित्रार्थिरुसिधिः ॥२१॥[८१२]

॥६३॥ अत्रि — १-२ प्राणायामः ३-४ द्वेष्टात्मना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्द — १-८ गायत्री ॥

उत् त्वां मन्दन्तु स्तोमः कृष्ण्य राधो अद्रिवः । अर्चं ब्रह्मद्विषो जहि ॥२॥

पदा पथीररायसो नि योयस्य महो जसि । नहि त्वा कञ्चन प्रति ॥२॥

त्वर्गशिषे मुतानामिन्द्र त्वमस्तुतानाम् । त्वं राजा जनानाम् ॥३॥

ईक्षुर्पन्तीपस्युव इन्द्रं जावस्यगते । मेजानासं सुवीर्यम् ॥४॥

त्वयिन्द्र बलादधि सहसो जात ओजसः । त्वं वृषन् वृषेदसि ॥५॥

स्वमिन्द्रासि वृत्रहा व्युत्तारितमतिरा । उद् यामस्तम्ना ओजसा ॥६॥

स्वमिन्द्र सुजोषसमूकै विमर्षि वाहोः । वषं शिशान् ओजसा ॥७॥

स्वमिन्द्रामिदूरेसि विषां जाताम्योजसा । स विश्वा भूत् यामवः ॥८॥[८।३]

॥६॥ अवि—हृष्या ॥ देवता—हृष्या ॥ अन्त—१-३, १०, ११ त्रिष्टुप् ४-६ जगदी ॥

आ यास्विन्द्रः स्वपदिर्मदाय यो धर्मसा तत्तज्जानस्तुर्विप्यान् ।

प्रत्यक्षाणो अति मित्रा तर्कस्वपरेखं मरुता वृष्ययेन ॥१॥

सुहृत्सा रयः सुयमा इति ते मित्रयत् यज्ञो नृपते गर्भस्वी ।

शीर्षं राजस्सुयया घोषपीड वर्धाम ते एतुरो वृष्ययानि ॥२॥

एतदुपाहो नृपतिं वर्जवाहुसुप्रभुद्वारस्तपिपातं एतद् ।

प्रत्यक्षं वृष्यं सुतपशुममस्सुयया संकुमादो वदन्तु ॥३॥

एवा पतिं द्रोग्रसायं संपेतसमूर्जं स्वम्भं धृक्खु आ वृपायते ।

ओजैः कृष्य सं रूभाय स्वे अय्यसो यथा केनिपानाविनो वृधे ॥४॥

गमेकुक्षे वामुप्या दि शंसिषं स्वाश्रिपुं भवमा वोदि स्तोमिनैः ।

त्यमीशिपे सास्त्रिणा तस्ति वृद्धिप्यनाधुप्या तत् पात्राणि धर्मसा ॥५॥

एपर मायन् प्रथमा देवहृत्तपोऽकृषवत अवस्यानि दुष्टा ।

न ये श्रेष्ठमृतिप्यो नार्थमाहर्मीमिव ते न्यविशन्तु केपयः ॥६॥

एवैवापलापरि सन्तु दृढनोश्वा येषां दुर्धुर्जं आयुमुषे ।

इत्या ये प्रागुपरि सस्ति द्रापनं पुकलिं यत्र वृषुनां नि भोजना ॥७॥

मिरीस्त्रान् रेतमानो अवश्यद् धीः पन्ददुम्भरिवाधि कोषयत् ।

समीनने धिपणे मि प्यभापति वृष्यः पीत्वा मर्द उभयानि संसति ॥८॥

इमं विनमि सुकृतं ते अद्भुतं येनोह्नासि मधक्खल्लारुजैः ।

अस्मिन्तु ते सर्वानि अस्त्येनयं मुत् इष्टो मेवयन् बोध्यामंगः ॥९॥

नोमिष्टेमामिति दुरेकां यवेत् धुर्वं पुरुहत् विषांम् ।

पुपं राजमिः प्रथमा धनान्यस्माकैव वृजनेना जयेम ॥१०॥

एहस्तर्दिनैः पति पातु पथादुनोर्वस्मादधराहपायोः ।

इन्द्रः पुरस्तेदुत मेभ्युतो नः सखा सविम्यो वरिषः कृणोतु ॥११॥[८।४]

(१६५) अग्निः—१-१० अथवा, २-४ अथवा, ३ देवता—इन्द्रः ॥ अग्निः—१ अग्निः, २-४ अथवा ॥

निरुद्धेषु यज्ञेषु यथाशिरं त्विष्टुर्गन्तुं पत् सोममभिष्टु विष्टुना सुखं यथावशत ।
त ई यमाद् पति फर्म कर्तव्ये महाभुक्तं सैनं सधद् देवो देवं सत्पथिन्द्रं सत्प इन्द्रः ॥१॥

श्रो धर्मं पुरोयमिन्द्राय शुभमवेत । अयोक्ते चिदु लोकाकृत संगे समस्तं वृत्रदा-
स्माकं बोधि चोदितः नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥२॥

स्वं सिन्धुर्वास्तुजोऽधुना यो अहधर्हि । अशुशुर्हि जशिषे विषं पुष्यसि यार्प
तं त्वा परि ध्वजमहे नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥३॥

यि तु दिक्षा अरातयोऽर्थो मेरास्त नो धियः । अस्तासि यार्पे वधं यो न इन्द्र निर्वाससि
या तं रातिर्दुर्दिषु नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥४॥[८।५]

(१६६) अग्निः—१-१० अथवा, २-४ अथवा, ३ देवता—इन्द्रः ॥ अग्निः—१ अग्निः, २-४ अथवा ॥
१० अथवा ॥ ११-१६ अथवा, १७-२३ अथवा ॥ २४ अथवा ॥ २५ अथवा ॥ २६ अथवा ॥ २७ अथवा ॥ २८ अथवा ॥ २९ अथवा ॥ ३० अथवा ॥ ३१ अथवा ॥ ३२ अथवा ॥ ३३ अथवा ॥ ३४ अथवा ॥ ३५ अथवा ॥ ३६ अथवा ॥ ३७ अथवा ॥ ३८ अथवा ॥ ३९ अथवा ॥ ४० अथवा ॥ ४१ अथवा ॥ ४२ अथवा ॥ ४३ अथवा ॥ ४४ अथवा ॥ ४५ अथवा ॥ ४६ अथवा ॥ ४७ अथवा ॥ ४८ अथवा ॥ ४९ अथवा ॥ ५० अथवा ॥ ५१ अथवा ॥ ५२ अथवा ॥ ५३ अथवा ॥ ५४ अथवा ॥ ५५ अथवा ॥ ५६ अथवा ॥ ५७ अथवा ॥ ५८ अथवा ॥ ५९ अथवा ॥ ६० अथवा ॥ ६१ अथवा ॥ ६२ अथवा ॥ ६३ अथवा ॥ ६४ अथवा ॥ ६५ अथवा ॥ ६६ अथवा ॥ ६७ अथवा ॥ ६८ अथवा ॥ ६९ अथवा ॥ ७० अथवा ॥ ७१ अथवा ॥ ७२ अथवा ॥ ७३ अथवा ॥ ७४ अथवा ॥ ७५ अथवा ॥ ७६ अथवा ॥ ७७ अथवा ॥ ७८ अथवा ॥ ७९ अथवा ॥ ८० अथवा ॥ ८१ अथवा ॥ ८२ अथवा ॥ ८३ अथवा ॥ ८४ अथवा ॥ ८५ अथवा ॥ ८६ अथवा ॥ ८७ अथवा ॥ ८८ अथवा ॥ ८९ अथवा ॥ ९० अथवा ॥ ९१ अथवा ॥ ९२ अथवा ॥ ९३ अथवा ॥ ९४ अथवा ॥ ९५ अथवा ॥ ९६ अथवा ॥ ९७ अथवा ॥ ९८ अथवा ॥ ९९ अथवा ॥ १०० अथवा ॥

वीक्षस्याभिर्यपसो अस्य पति सर्वथा वि हरी इह सुख्य ।
इन्द्र मा त्वा यजर्मानोसो अग्नये नि रिरमन् तुभ्यमिमे सुवासः ॥१॥

तुभ्यं सुतास्तुभ्यं सुतास्तुभ्यं गिरः आग्रा या हृषन्ति ।
इन्द्रेदमद्य सर्पनं कुपायो विचरथ विह्वो इह पति सोमम् ॥२॥

य देवाता मनेता सोममस्मै सर्वदुदा देवकोमः सुनोति ।
न गा इष्टुस्तस्य परा ददाति प्रशस्तमिषार्कमस्मै कृणोति ॥३॥

अर्जुनस्यो मदत्पेयो अस्मै यो अस्मै देवान् न सुनोति सोमम् ।
निररुतो मधवा तं दधाति पशुद्विषो इन्त्यन्तोद्विष्टः ॥४॥

अश्वपन्तो गृध्रपन्तो यजर्कन्तो हवामहे त्वोपगन्तुना उ ।
आभूपन्तस्ते सुमतौ नर्वायां वयमिन्द्र त्वा शुभं ह्वयेम ॥५॥

सुव्यामि त्वा दुविषा जीवेनाय कर्मशतपस्याहुत रजयत्तमा ।
गार्हिजेशाहु यद्येतदेनं तस्या इन्द्राग्नी प्र सुहृज्जमेनम् ॥६॥

यदि वितापुयेदि वा परंतो यदि मृत्पोरन्तिर्न नीत एव ।
तमा हरासि निश्चिन्तयस्यादस्योपमेनं शतशतदभ्य ॥७॥

सहस्राक्षेण शतरीयेण शतायुषा इतिपादार्पणेनम् ।

इन्द्रो यथेन शरदो नयारपति निरस्य दुरितस्य पारम्

॥८॥

शते जीव शरदो वर्षमानः शते हेमन्तान्शतम् वसन्तान् ।

शत तु इन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा इतिपादार्पणेनम्

॥९॥

आदार्पिमहिं त्वा पुनराग्राः पुनर्णयः । मरौह सविं ते चक्षुः सर्वमायुध तैःविदम् ॥१०॥

अद्वंशुभिः संविदानो रंशोऽश पापतामिभिः । अर्धमा यस्ते गर्भं दुर्धमा योनिवाशये ॥११॥

यस्ते गर्भमर्धमा दुर्धमा योनिमाशये । अग्निं वलया सुह निष्कृष्वार्दमनीयान् ॥१२॥

यस्ते हन्ति पतयन्त निपुत्सुं यः मेरीसुपह । ज्ञातं यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१३॥

यस्ते कुरु निरस्यन्तु रा दम्पती शयं । योनिं यो अन्तस्तेति तमितो नाशयाममि ॥१४॥

यस्मा आता पतिर्भूता ज्ञातो मूला निरयेते । प्रजां यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१५॥

यस्मा इरमेन तेमेता मोदसिरा निरयेते । प्रजां यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१६॥

अर्धमया ते मासिंशमया अर्धमया सुवृणादधि ।

यत्नं योयुषयं मुक्तिग्राहिह्वया न वृहामि ते

॥१७॥

प्रीताम्यस्त वृष्णिहम्यः नीरमाभ्यो अन्नमयात् ।

यत्नं होययामसाभ्या घ्राहम्यो वि वृहामि ते

॥१८॥

इदंयात् ते पतिं यलोमो हलीस्वात् पार्श्वमयात् ।

यत्नं मरुत्नाभ्या प्लोदी युमस्ते वि वृहामि ते

॥१९॥

आग्नेर्म्यस्ते शुदाभ्यो यमिरोरुदयदधि ।

यत्नं कृबिम्या प्लागोर्नाभ्या वि वृहामि ते ॥२०॥

॥२०॥

कुरुम्या ते अग्नीन्द्रया पाथिम्यां प्रवदाम्याम् ।

यत्नं मस्यधं अलिभ्यां मार्गं मेरीमो वि वृहामि ते

॥२१॥

अस्थिम्यस्ते मूलभ्युः स्नातभ्यो धुमनिभ्यः ।

यत्नं पाथिम्यामहुलिभ्यो नस्तेभ्यो वि वृहामि ते

॥२२॥

अर्धमहो लोष्टिलोमिन् यस्ते परीणिपर्वति ।

यत्नं त्यचस्य ते सयं मरुत्परेस वीरहेष विष्वक्चं वि वृहामि ते

॥२३॥

अर्धं मनमस्तुते वं काम पुरश्चर । परो निर्व्येत्ता आ रंज्य बहुधा जीर्णतो मर्तः

॥२४॥[८६]

॥६७॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रमाणा (सुवर्तिसंयतोऽप्युत्तरी) ; ३ अन्तरी ॥

वृषमेनमिदा शोऽर्धमिमेह वविर्धाम् । तस्मा उ अय तप्तना सुतं भ्रा नूनं भूक्त ध्रुवे ॥१॥

वृषमेदिरूप वारण उरामविश वृषनेषु भूषति ।

सेमं न स्तोमं श्रुतपाण आ गृहीन्ते प्र विवर्धं विधा ॥२॥

फट् न्यस्याकृतमिन्द्रस्यास्ति पौस्वम् । केनो नु कं धोमेतेन न शृधुवे नमुपुः परि वृत्रहा ॥३॥[६।१]

॥६८॥ अग्निः—रात्रिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रमाणा (सु०।स० सू०) ॥

स्वामिदि हवामहे सता यानस्य कारवः । त्वां पुणेर्विन्दु सत्यं नरुत्तां कामास्वर्षतः ॥१॥

स त्वं नमिन्न दमहस्त धृष्टुया मरु स्तवानो अद्रिवः ।

गामर्षं वृध्यमिन्द्र सं विर सत्रा यानं न जिम्वुषं ॥२॥[६।२]

॥६९॥ अग्निः—मेष्वादिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रमाणा (सु०।स० सू०) ॥

अग्नि रवा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिराचयः ।

समीचीनात्र भुमवुः समस्वरज रुद्रा धेयान्त पूर्वेषु ॥१॥

अस्मेदिन्द्रो वावृधे वृषावं शशो मदे सुतस्य विष्णोषि ।

अथा तमस्य महिमानेमापवोभुं पुषन्ति पूर्वेषां ॥२॥[६।३]

॥१००॥ अग्निः—देवताः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ अर्द्धतः ॥

अध्वा ईन्द्रं गिर्वेण उपे त्या कामान् मरुः संसृग्महे । उदेव यन्ते उदारिः ॥१॥

पार्ष्णि रवा मुष्याभिर्यधन्ति शूर प्राणावि । वावृधार्षं चिदद्रियो द्विवेदिवे ॥२॥

मुजान्ति हरां इविरस्य गाम्योरी रथं वरुमुगे । इन्द्रयादां यचोपजा ॥३॥[६।४]

॥१०१॥ अग्निः—मेष्वादिभिः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ गाम्योरी ॥

अग्निं दूतं वृषागहे होतारं विंशवेदसम् । अस्य भुवस्य सुषत्तम् ॥१॥

अधिभमिन्तु हवीमग्निः स्वदा हवन्त विरयतिम् । इव्यवादै पुरुत्रियम् ॥२॥

अमे देवां रुद्रा यद जज्ञानो वृत्रत्वांदिपे । अग्निं होतारं न ईदर्यः ॥३॥[६।५]

॥१०२॥ अग्निः—विष्वादिभिः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ गाम्योरी ॥

ईदेन्यो नमस्य स्तिरस्वमांसि दशूतः । सममिर्धिष्यते वृषा ॥१॥

वृषो अग्निः समिध्यतेऽश्वो न देव्याहनः । तं इविष्यन्त ईदवे ॥२॥

वृषयं त्या वृषं वृषन् वृषन्तः समिधीतमहि । अग्ने दीपयतं वृहत् ॥३॥[६।६]

॥१०३॥ अवि—१ सुदीतिपुष्पली, २, ३ मर्त्यः ॥ देवता—अवि ॥ अन्तः—१, २ सुदीति, ३ सतोद्भूती ॥

अग्निमीद्विष्यादसे गाथाभिः शीरशोचिषम् ।
अग्निं राये पुरुमीढ श्रुतं नरोऽग्निं सुदीतये छदिः

॥११॥

अग्न आ योऽग्निमिदंतीतं त्वा वृषीमहे ।

आ यामनकु प्रयन्ता हविर्गतीं यजिष्ठं वरिष्ठसदं

॥१२॥

अच्छा हि त्वां सहसः श्रुतो अक्षिरः सुवधरस्यधुरे ।

ऊर्मो नपातं घृतैरक्षामोमहेभि यष्टेयं पुण्यम्

॥१३॥[६।७]

॥१०४॥ अवि—१ २ मेष्वातिभिः, ३, ४ सुदीति ॥ देवता—अन्तः ॥ अन्तः—१, २, ३, ४ योऽग्निः यामनः (यामनः-सुदीति-
सम-सतोद्भूती) ॥

हमा उं या पुरुवमो गिरेर्धर्षन्तु या मम । पाचकर्वणाः शुचयो विपथिभ्योऽभि स्तोमैरनुपत ॥१॥

अयं सुहस्रविभिः सवैरुधः समुद्र ईव पमथे ।

सुत्यः सो अक्षय भहिमा गृध्रे शर्वो यष्टेयं विप्रराज्ये

॥१२॥

आ नो विधासु हव्य इन्द्रः सुमन्तं भूपत ।

उप प्रदाणि सवन्तानि वृत्रदा परमृष्या ऋचीवमः

॥१३॥

त्वं दाता प्रथमो सार्धसामुषार्धं सुत्य ईशानकृत् ।

सुतिपुत्रस्य पुत्र्या वृषीमहे पुत्रस्य शर्वतो मूढः

॥१४॥[६।८]

॥१०५॥ अवि—१-३ सुदीति, ४, ५ सुदीति ॥ देवता—अन्तः ॥ अन्तः—१, २, ३, ४ योऽग्निः यामनः (१,
२ सुदीति २, ३ सतोद्भूती), ५ सुदीति ॥

यमिदं प्रवर्तिष्येभि विधा अति सूर्यः । अशुस्तिदा जनिता विभुवर्मा त्वं सूर्यं तनुप्यतः ॥१॥

अतु ते शुष्मं तुर्यन्तमीपतः छोषी मिश्रं न गतसः ।

विधास्ते सूर्यः अयमग्न मृग्यं वृत्रं यदिन्द्र त्वेभि

॥१२॥

इत ऊती वो अजरं प्रदेवामप्रदितम् । अशुं नेतारं देवोर् स्वीतप्रमर्तं तुम्यापुषम् ॥१३॥

यो गमो चरणीनां याता स्येभिरधिगुः । विधासां तनुता वृत्रानां वष्टेयो यो वृत्रदा गृध्रे ॥१४॥

इन्द्रं तं शुम्भं सुदन्मन्त्रांसे यस्य द्विता रिपुर्हरि ।

इतोऽपि वयः प्रति धामि दरीतो मरो द्विवे न धर्यैः

॥१५॥[६।९]

॥१०६॥ अवि—योऽग्निः यामनः ॥ देवता—अन्तः ॥ अन्तः—१-३ अवि ॥

तु त्वर्षिन्द्रियं वृद्धं त्वं शुष्मंभुत कर्तव्य । यथं मिशालि विपला चरैरयम् ॥१॥

॥१२॥

तत् योर्विन्दुं यौस्वयं वृष्णिषी वर्यति अरवः । त्वाभाषुः पर्वतासथ हिन्विरे ।।२॥

त्वां विष्णुर्वृहन् वयो सिधो रूपाति वरुणः । त्वां शर्वो मदस्यन्तु सार्वस्य ।।३॥{६।१०}

॥१०॥। यस्मि—१-३ कर्मः, ४-१२ शुद्धिदोषमार्गः, १३, १४ मन्त्रः, १५ शुद्धिः ॥ देवता—१-१२ इन्द्रः ;

१३-१४ सूर्यः ॥ अन्य—१-३ वायवी, ४-१२, १४, १५ विष्णुः, १६ आर्या वृष्णिः ॥

सर्वस्य सन्त्ये विशो विशा नमन्त कृष्टयः । समुद्रावेव सिन्धवः ।।१॥

योऽस्तद्वस्य सितिय उवे यत् सुपर्वतपत् । इन्द्रार्मेव रोदसी ।।२॥

यि सिन्धु वृष्टस्य दोषन्तो वर्येण श्रुतपर्वता । शिरौ विवेद वृष्णिना ।।३॥

तदिदास ध्रुवन्तु ज्येष्ठं यतो जग उग्रस्त्वेपहृन्मः ।

सुयो लङ्गानो नि रिणति शत्रुनन्त यदन्तं यदन्ति विश्व ऊमाः ।।४॥

सुवृधानः शर्वसा भूर्मोजाः शत्रुर्दासाय प्रियवं दधाति ।

अल्पनद्य अमुनश्च सस्मि सं तं नवन्तु प्रभृता यदेषु ।।५॥

स्वे अतुमपि वृष्णन्ति भूरि द्विर्वदेते त्रिर्वसुसूमाः ।

स्वाद्योः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः तु सधु मधुनामि यौधीः ।।६॥

यदिं चिच्छु त्नु धना जयन्तु रथैरथे अनुमदन्ति विप्राः ।

ओर्जीयः शुष्मिन्स्परमा तनुष्य मा स्वा दसम् दुरेवांसः कुरोका ।।७॥

स्वया पुषं शोशब्दे रथेषु प्रपश्यन्ते युधेन्यानि भूरि ।

शोदयामि तु आर्युञ्ज वर्योमिः सं तं शिशामि प्रक्षणा वर्याति ।।८॥

नि तद् दक्षिणेभरे परं च यस्मिन्नाविषावरा दुरोणे ।

आ स्थापयत मातरं जिगृक्षुमतं इत्यत कर्षराणि भूरि ।।९॥

स्तुभ्य यर्पान् पुरुदरमानं समुम्वाण्यमिततंगमाप्स्यमाप्स्यमानम् ।

आ दर्शति शर्वसा भूर्मोजाः प्र संवति प्रतिमानं वृष्णियाः ।।१०॥

इमा प्रदं वृहद्विषः कृशवृदिन्द्रोष आर्यमग्निः स्वर्गोः ।

महो योजसं वयति स्वराणां तुरेभिद् विर्यमर्णवत् वर्यस्यान् ।।११॥

एया महान् वृहद्विषो अपूर्वोचूत् स्वां वृन्वर्तुमिन्द्रमेव ।

स्वसारो मात्सरिर्वरी अग्निरे हिन्वन्ति चेने शर्वसा घर्षयन्ति च ।।१२॥

चित्रं देवानां केतुरनीकं वयोर्लम्भान् प्रादिशुः धर्यं तुधन् ।

दिवारुरोऽति युमेस्वर्मासि विशांवारीद् दुरितानि शुक्र ।।१३॥

चित्रं देवानामुदगादनीकं चर्चुर्मित्रस्य चर्चुस्त्वयिः ।

आमाद् घायोऽग्निवी अन्तरिक्षं धर्य आत्मा जगत्स्त्वय्युपश्र

॥१४॥

स्यो देवीमुपसं रोचमानो भवो न योषामभ्येति पश्चात् ।

यथा नरो देवपन्तो युमानि वितन्वते अति मद्राय मद्रम्

॥१५॥[६।११]

॥१०८॥ अग्नि — इत्येव ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १ घायनी, २ कञ्जुत्थितम्, ३ सुरतस्थितम् ॥

स्यं न इन्द्रा मरुं ओजो मुष्णं शतक्रतो विचरिषे । आ वीरं पृथ्वापदम्

॥१॥

त्यं वि मेः पिता यंसो त्वं माता शतक्रतो वसूर्विय । अथा ते सुसमीपेदे

॥२॥

तां हृदिभ्यं पुरुहूत बाभ्रुपन्तुश्रुपं ह्रये शतक्रतो । स नो सस्य सुवीर्यम्

॥३॥[६।१२]

॥१०९॥ अग्नि — गोतमाः ॥ वक्ता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ घायनी ॥

स्यादोरित्वा विपुयतो मध्येः पिबन्ति गौर्यः ।

या इन्द्रेण सुयार्थीपृष्ठा मरुन्ति गोमसे वस्तीरन्तु स्वराज्यम्

॥१॥

सा अस्य पृथ्वापुवः सोमं शीघ्रन्ति पृथ्वयाः ।

मिया इन्द्रस्य धेनुवो वरुणं हिन्वन्ति सार्वकं वस्तीरन्तु स्वराज्यम्

॥२॥

सा अस्य मरुता सहः सपृथन्ति प्रचेतसः ।

मृताण्यस्य सधिरं पुरुषं पृथीचिष्ये वस्तीरन्तु स्वराज्यम्

॥३॥[६।१३]

॥११०॥ अग्नि — सुवक्ताः सुवक्ता यः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ घायनी ॥

इन्द्राय मरुते सुतं वीरं शोभन्तु नो मिरः । अर्कमर्चन्तु कारवः

॥१॥

परिमुन् विश्वा अग्निं धियो ररन्ति सुतं संसदः । इन्द्रं सुते इवामदे

॥२॥

त्रिकृद्वेदे येतनं देवानो यज्ञमन्तव । तमिद् यथेन्तु नो मिरः

॥३॥[६।१४]

॥१११॥ अग्नि — सर्वताः ॥ देवता — अग्निः ॥ अमा — १-३ घायनी ॥

यद् सोममिन्द्र विष्वाग्निं यद्वा यं यिष्य आपये । यद्वा मरुस्य मरुते सविन्दुभिः

॥१॥

यद्वा शक्र परारतिं सपुत्रे अग्निं मरुते । अस्माकमितं सुते रक्षा सविन्दुभिः

॥२॥

यद्वातिं सुन्वतो वृषो वर्जमानस्य सत्ये । उग्रे वा वस्य सपृथन्ति सविन्दुभिः

॥३॥[६।१५]

॥११२॥ अग्निः — सुवक्ताः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ घायनी ॥

यद्वा वस्य वृषश्चन्द्रमा अग्निं सूर्यः । सर्वं तदिन्द्र ते वर्गे

॥१॥

यद्वा शक्र सत्ये न मरुता इति मन्मते । उतो क्व सत्यामिद् तव

॥२॥

ये सोमसः परावति ये अर्वायति सुन्यिरे । सर्वस्तौ इन्द्र मच्छसि ॥३॥[६।१६]

॥११॥ अथिः—मनः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ आर्वातः यथायः (बुद्धी-सतोबुद्धी) ॥

उभयं शृण्वेषा न इन्द्रो अर्वाभिदं वचः ।

सुजाच्या मयवा सोमपीतये प्रिया शर्विष्ठ आ गेम्ह ॥१॥

तं हि स्वराजं वृष्यं तमोर्जसे प्रियं निष्टवर्तुः ।

उतोपमानं प्रथमो नि पीदसि सोमकामं हि ते मनः ॥२॥[६।१७]

॥११॥ अथिः—सोमसि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ गायत्री ॥

अत्रामुवो अना स्वमनापिन्द्र जनुपा सुनादसि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥१॥

मर्दी देवर्मा सुखपायं विन्दसे पीपन्ति ते सुरासः ।

यदा क्रूणोषि नदुत्तं सभूद्वपादित् पितेये हयसे ॥२॥[६।१८]

॥११॥ अथिः—सोमसि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ गायत्री ॥

अहमिदि पितुष्वरि मेधामुतस्य जजमं । अहं हयं इवाजनि ॥१॥

अहं प्रतेन मन्मना गिरः शुम्भामि फण्वरत् । येनेन्द्रः शुम्भमिन् दुधे ॥२॥

ये स्वामिन्द्र न तं प्रुष्टर्धयो ये च तदुष्टः । ममेष्टु र्धयस्व सुष्टुतः ॥३॥[६।१९]

॥११॥ अथिः—सोमसि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ गायत्री ॥

मा धूम निष्टपा इयेन्द्र स्वदर्शना इव । यनामि न प्रकृतिन्प्रेक्षितो दुरोपायो अयन्मदि ॥१॥

अमेन्मदीर्तनाशोऽनुप्रासं वृत्रहन् । मुकृत् सु ते महता शूर राघुतानु स्तोर्वं बुदीमदि ॥२॥[६।२०]

॥११॥ अथिः—सोमसि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ गायत्री ॥

पिवा सोममिन्द्र मन्दतु स्वा यं तं सुपायं हय्यमाद्रिः । तोहर्माद्रिभ्यां सुयवे नार्वा ॥१॥

यस्ते मदो धुतयश्चरुस्ति येन वृत्रार्थि हय्यं हंसि । स स्वामिन्द्र प्रभुवसो ममत् ॥२॥

योष्टा सु मे मयवन् वाचुमेमां यां ते यिष्टो अर्वाति प्रशस्तिम् । इमा अर्वा सधुमादं लुपस्य ॥३॥[६।२१]

॥११॥ अथिः—१, २ अर्वाः ३, ४ सोमसि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ आर्वातः यथायः (बुद्धी-सतोबुद्धी) ॥

शुग्ध्यर्धं शु शचीपत् इन्द्र विश्वामिच्छतिभिः ।

भमं न हि स्वां यशसं यधुविदमन्तं शूर चरोमसि ॥१॥

पीरो अयस्य पुरुकृत् गवामस्वस्तौ देव हिरण्ययः ।

नविर्हि दानं परिमर्षिषत् त्वे यधुवामि तदा भे ॥२॥

इन्द्रमिदं देवतातय इन्द्रं प्रवृत्तध्वरे । इन्द्रं समीके विनिनीं इवामिदं इन्द्रं धनस्य सातपे ॥३॥

इन्द्रो मरुता रोदसी पप्रथच्छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।

इन्द्रं ह विष्वा भुवनानि पेरिर् इन्द्रं सुवानास इन्द्रवः

॥४॥[६।२२]

॥११॥ अतिः—१ असुः २ सुविशुः ३ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रगाथः (इन्द्रोः सतोऽइन्द्रोः) ॥

अस्तावि मन्मं पुष्पं अतोन्द्राय कोचव । पूर्वाध्वितस्यं सुहृतीरनूपव स्तोत्रमेषां अस्तुवत ॥१॥

सुरापयो मधुमन्तं यस्तुभ्यं विप्रतो अर्कमोनुतुः ।

अस्मे रुयिः कप्रे वृष्यं अयोऽस्मे सुवानास इन्द्रवः

॥२॥[६।२३]

॥१२॥ अति—देवतिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रगाथः (इन्द्रोः सतोऽइन्द्रोः) ॥

पदिन्दु प्रागवागुद्वम्पित्वा ह्यते नृभिः । सिवां पुन नृपूयो अस्वानवेतिं प्रशर्षे नृवर्षे ॥१॥

यहा रुमे कशमे रवावके कृप इन्द्रं मादपसे सचो ।

कयपासस्त्या मर्धमि स्तोमवाहस इन्द्रा यच्छुन्त्या गेहि

॥२॥[६।२४]

॥१२॥ अतिः—देवतिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रगाथः (इन्द्रोः सतोऽइन्द्रोः) ॥

अभि त्वा इर नोनुमोऽहुग्या इष धेनवं ।

ईशानमस्य जगतः स्वर्इशमीशानमिन्द्र तस्युपः

॥१॥

न त्वापौ अन्धो दिवो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते ।

अस्वापन्तो मयमिन्द्र आभिनीं गृध्रान्तस्त्या इवाम्हे

॥२॥[६।२५]

॥१२॥ अति—इशानोपः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१-२ शायपी ॥

रेयतीर्नः सधुमाह इन्द्रं सन्तु नृभिर्वाजाः । सुमन्तो यामिर्मदेम

॥१॥

आ य रागं रमनास्ते स्तोत्रम्यो धृष्यविमानः । अयोरेखं न चक्षुषोः

॥२॥

आ यद् दुर्वः शतप्रज्ञा कामै जरितृशाम् । अयोरेखं न शर्षाभिः

॥३॥[६।२६]

॥१२॥ अतिः—इशानः ॥ देवता—सूर्यः ॥ अन्ध—१, २ विद्वत् ॥

तद् ययस्य देवस्य तन्महिषं मध्या कतोर्जितं सं जगार ।

यदेदपुन हरितं सधस्यद्वाग्नी यास्तस्वमुते सिमस्ये

॥१॥

तन्मिथस्य परणस्यामिचते स्यो रूपं केशुते योरुपस्यं ।

शनन्तमन्वद रुशोदस्य पानः कृष्णमन्वद्वरितः सं यगन्ति

॥२॥[६।२७]

॥१२॥ अति—१-२ चारितः, [४-६ सुमन्तः] ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ शायपी; ३ पादविष्टः शायपी;

[४-६ विद्वत्] ॥

ययो नश्चि आ भुवदुती सदापृथः सता । कया शर्चिहया वृता

॥१॥

कस्तो मृत्यो मर्दानां मेदिष्ठो मस्तुदन्वसः । रुद्रा विद्राक्ते वस्तु ॥२॥

अमी पु शुः सर्वानामयिता जस्तिशाम् । शुतं भवास्तुतिभिः ॥३॥

इमा तु फं भवना सीपघामेन्द्रश्च विधे च देवाः ।

यत्वं च नस्तन्यं च भूजां चादित्यैरिन्द्रः सह चीकलपाति ॥४॥

आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्माकं भुत्वविद्या तनूनाम् ।

इत्यार्य देवा अतुरान् यदायन् देवा देवत्वमभिरर्चमाणाः ॥५॥

मृत्यन्त्यमर्कमेनयन्त्यर्चयिषिरादित् स्तुधामिषिरां यमपरयन् ।

अया धार्ज देवर्हित रामेन मर्दय शतर्हिमाः सुवीराः ॥६॥[६।२८]

॥१२५॥ अति.—सुवीरि ॥ देवता—१-२, ६, ७ इन्द्रः ७, २ अश्विनौ ॥ अन्ता—१-२, २-७ अश्विनः, ४ अश्विनः ॥

अपेन्तु प्राचीं मययस्मिन्प्रातर्पाचो अग्निभूते नुवस्व ।

अपोदीचो अपं शशाध्वरान् तुरी यथा तव शर्मन् यदेव ॥१॥

कुषिदुह्य यथमन्तो ययं विद्र यया दानयन्तुपूर्वं विपुर्यं ।

इहेर्हिपां कृणुहि भोजनानि ये पण्डितो ननीपुत्रि न जम्बुः ॥२॥

वृद्धि स्पर्धुषुषा घातमस्ति नोत अयो विविदे संगमेपुं ।

मज्यन्त इन्द्रं सुखयाय विप्रं अन्त्यायन्तो वृषणं वामयन्तः ॥३॥

युयं सुरारमभिक्षा महेचालासुरे सपा । विविपान्त शुभस्वती इन्द्रं कर्मस्थाययम् ॥४॥

पुत्रमिध विवराध्विनोनेन्द्रायपुः कान्यैर्दुसनाभिः ।

यत् सुरामं व्ययिषुः शचीभिः सरस्वती त्वा मययशमिष्ठाक् ॥५॥

इन्द्रः सुत्रामा स्वर्षो अर्जोभिः सुवृद्धीन्ने भवतु विश्वेदेवाः ।

आर्षत्वां द्वेयो अमयं नः कृणोत सुवीर्येभ्यु पतया स्वाम ॥६॥

स सुत्रामा स्वर्षो इन्द्रो अस्मद्भारमिद्रं द्वेयैः तनुतर्पुषोतु ।

तस्य युयं सुमती यक्षिषस्यापि अत्रे सौमन्ते स्वाम ॥७॥[६।२८]

॥१२६॥ अति.—पुत्राकविद्रिदाचो च ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ता—१-२३ अश्विनः ॥

दि हि सोतोतर्लुचत नेन्द्रं देवमयंसव ।

यत्रामदव् वृषार्कविरुधः पुष्टेषु मत्सखा विषस्यादिन्द्र उत्तराः ॥१॥

परा हीन्द्र धावति वृषार्कपिरति ज्यविः ।

नो अद्र प्र विन्दस्मन्पुत्रु सोमपीतये विश्वस्यादिन्द्र उत्तराः ॥२॥

विमुचं त्रां वृषाकपिशुकर इरितो मुमः ।	
यस्मो इरस्पसीदु न्यर्यो वा पुष्टिमदु वसु विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥३॥
यमिम ह्य वृषाकपिं त्रियर्षिन्द्रामिरत्तमि ।	
स्या न्वस्य जग्मिषदपि कर्णो वराहसुविषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥४॥
मिया कृष्टानि मे कपिर्गर्हा व्यदिदुषत् ।	
शिरो न्यर्यस्य सविषु न सुव दुष्कृतं सुव विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥५॥
न मस्त्री सुभतत्तरा न सुपाशुवरा सुवत् ।	
न मत् प्रतिव्ययीयसी न सव्यसुवयीयसी विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥६॥
तुने त्र्यम्ब सुलाभिवे संधिशक्त भेद्विप्यति ।	
भुतर्गेनं अम्बु सविष मे शितं मे योषि हृष्यति विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥७॥
निं सुपादो स्वहरे पृथुष्टो पृथुजापने ।	
किं शूरपति नुस्त्यमम्यमिषि वृषाकपिं विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥८॥
अदीरमिषु मामर्षं शुराहंरभि मन्वते ।	
उताहर्तस्मि धीरिणीन्द्रपत्नी मरुतन्वा विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥९॥
सुष्टोत्रं रमं पुरा नाही समनं धारं गच्छति ।	
येषां श्रुतस्य धीरिणीन्द्रपत्नी महीमते विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥१०॥
इन्द्राण्योमासु नारिषु सुभगांमहर्षवम् ।	
नवाध्या अपुर यन जस्ता मते पतिविषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥११॥
नवर्षिन्द्राणि शरणु सख्युर्वृषाकपेश्वर ।	
यस्पेदमर्ष्य इतिः प्रिय देवेषु गच्छति विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥१२॥
वृषारूपापि रत्नति सुर्षुत आदु सुस्तोपे ।	
धर्षत् त इन्द्र उवर्ष्यः प्रिय काभितूर इतिविषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥१३॥
उत्तगो हि मे वर्णदशं स्नातं पचन्ति विश्रुतिम् ।	
उताहर्षिषीउ इदुभा कुक्षीं कृणन्ति मे विषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥१४॥
वृषमो न विगम्यं ह्योन्नतर्षेण रोषयत् ।	
मम्यस्त इन्द्र शं ह्ये य वै सुनोति आमुषविषस्मादिन्द्र उत्तरः	॥१५॥

न सेशे यस्य रम्यतेऽन्तरा सुवध्यात् कर्तुम् ।
 सेदीशे यस्य रोमशं निपेदुषीं विजृम्भते विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥१६॥
 न सेशे यस्य रोमशं निपेदुषीं विजृम्भते ।
 सेदीशे यस्य रम्यतेऽन्तरा सुवध्यात् कर्तुम् विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥१७॥
 अपमिन्द्र वृषाकपिः परस्वन्तो ह्यं विदत ।
 अस्ति सुनां नयं चरुमादेघस्वान् आवितं विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥१८॥
 अयधेमि विषाकेशाद् यिषिन्वन् दासुभार्यम् ।
 विषामि पाकानुत्येनोऽमि धीरेनचाकशं विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥१९॥
 घन्धे च यत् कृन्तत्रं च कतिं शिव्त् ता वि योजना ।
 नेदीयसो वृषाकुपेऽस्तुमेहिं गुह्यं उप विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥२०॥
 पुनरेहिं वृषाकपे सुदिता कक्षपावरी ।
 य यूप स्पर्धन्तुर्नशुनोऽस्तुमेहिं पुषा पुनर्विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥२१॥
 पदुर्दम्बो वृषाकपे गृहमिन्द्राभेगन्तन ।
 कर्तुष्य ध्रुवचो मृगः कर्मेन जनयोपेनो विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥२२॥
 पशूहे नाम मानवी साकं संघष विशुतिम् ।
 भद्रं भलं त्यस्वो अभूद् यस्वो उदरमारयद् विश्वस्मादिन्द्र उचरः ॥२३॥ { ६.२० }

॥ १२७ ॥

इदं जना उप ध्रुव नराशंसु स्वविष्पते । पुष्टिं सुहस्रो ननुति च कोमम् आ कुशमेषु दशहे ॥१॥
 उषा यस्प प्रयाद्गणो वृधूपेनो द्विर्दश । वृष्णी रयस्य नि निहीडते द्विव ईषामाया उपस्यशः ॥२॥
 एष वृषाय मामहे श्वं निष्काश दश स्रजः । त्रीणि श्रुताम्पर्वतो त्वरस्त दश मोनाम् ॥३॥ { १ }
 चर्यास्व रसं चर्यस्व ध्रुवे न पके शकुनी । नहे जिह्वा चर्वरीति वृत्ते न भुविजोरिव ॥४॥
 प्र रेमाती मनीषा वृषा गायं श्वेस्ते । अमोतपुर्वका एषममोत गा हवामते ॥५॥
 प्र रेम् धीं भेरस्य गोविर्दं वसुधिर्दम् । त्वेवमेवां वानं श्रीसीरीपुर्नोर्विस्तारम् ॥६॥ { २ }
 राशो विश्वमनीनस्य यो देयोऽमर्त्यो अति । वैश्वानरस्य सुहृत्विषा मुनोतो परिचितः ॥७॥
 परिच्छिन्नः घेर्ममकरोत् तम् आपनम्यारन् ।
 कुलायन् कृपयन् कोरत्यः पतिर्वदति जायया ॥८॥

कतरत् त आ हराणि दधि घन्थां परि श्रुतम् । ज्ञायाः पतिं वि पृच्छति राष्ट्रे रक्षः परिचितः ॥६॥

अभीष्टस्तः प्र जिहीते यवः पक्कः पुरो विलम् । जनः स मद्रवेषते राष्ट्रे राक्षः परिवितः ॥१०॥ {३}

इन्द्रः क्रावमेषुपुधुतिष्ठ वि चरा जन्मम् । मधेदुश्रम्य चर्कधि सर्व इत् तं पृष्ठादुरिः ॥११॥

इह गावः प्रजापथमिहाया इह पुरुषाः । इहो सदसदक्षिणोर्गर्षा नि धीदति ॥१२॥

नेमा इन्द्र गावो रिपुन् मो आतां गोपती रिपत् । भार्माप्रमित्रपुर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥१३॥

हर्षे नो न रमति घृष्टेन वचसा नमं मुद्रेण वचसा वयम् ।

घनादधिधनो गिरो न विधेम कदा चन

॥१४॥ {४} {६।११}

॥ १२८ ॥

यः सुमेधो निदुष्पथः सुखा युज्याप्य पुरुषः । धर्मे चाम् रिशादसुस्तद् देवाः प्रार्थयन्त्यपन् ॥१॥

यो ज्ञाम्ना अग्रमयुस्तद् यत् सतामं दुर्ध्वमिति । ग्येष्टो यदग्रयेतास्तदादुरधरागिति ॥२॥

यद् मुद्रस्य पुरुषस्य पुत्रो मयति दाधुयिः । तद् विप्रो अग्रवीदु तद् गन्धर्वः काम्यं वचः ॥३॥

यव पृषि रक्षुजिष्टो यव देवो अदाद्युरिः । धीराणां सचनतामदं तदपमिति श्रुष्टम् ॥४॥

ये च देवा अमन्तागो ये च परादुरिः । सर्वो दिवंमेव गत्वापु मयवर्ष नो रि रश्नाते ॥५॥ {५}

योऽनाक्रावो अनम्यवो अमन्तिवो अहिस्त्वयवः । अग्रश्वा अग्रशः पुत्रस्तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥६॥

य आक्रावः सुगुहः सुमन्तिः सुहिस्त्वयवः । सुग्रश्वा अग्रशः पुत्रस्तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥७॥

अग्रपाया च वेशुन्ता रेवो अग्रतिदिरयवः ।

अग्रम्या कृन्दा कर्त्तव्यो तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥८॥

सुग्रपाया च वेशुन्ता रेवाम्भुप्रतिदिरयवः ।

सुग्रम्या कृन्दा कर्त्तव्यो तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥९॥

पतिवृषा च मर्हिरी सुस्व्या च युधिगमः । अनोगुरवायामी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥१०॥

वाताता च मर्हिरी सुस्व्या च युधिगमः । आश्वरथायामी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥११॥ {६}

यदिन्द्रादो दाशरात्रे मानुषं नि गारवाः । विरूपः सर्वसा आसीत् सुह युचाप्य कर्त्तव्ये ॥१२॥

त्वं वृषाहं मयपुत्रमै सुयोक्तो रविः । त्वं रौहिणं व्यास्प्ये वि वृत्रस्यामिन्विज्रः ॥१३॥

यः पर्वतात् र्यदधात् यो अगो व्यगादया । इन्द्रो यो वृत्रहन्महं तस्मादिन्द्र नमोऽस्तु ते ॥१४॥

पृष्ठं धारन्तं हपोरीधैः प्रसमम्वन् । सुस्त्वय्य जीवायेन्द्रमा चह सुह्रन्म ॥१५॥

ये स्वां श्वेता अजैश्वर्यसो हार्यो युञ्जन्ति दर्विषम् ।
पूर्वा नर्मस्य देवानां विश्वेन्द्र महिष्यते

॥१६॥[७][६।३२]

॥ १२६ ॥

पुता अथा आ हवन्ते
तासामेका हरिःकिंका
साधुं पुत्रं हिरण्यपरम्
यज्ञाभूस्तिष्ठः शिशुःपाः
पृथक्किंका
अपन्महा तै अपर्षाहः
सर्वापत्ते गोमयीया गोमतीरिति
पर्वं यज्ञं यपो इति
अर्जागारु केविक
श्वेतीपतीं सा

॥१॥ प्रतीपं प्राप्तिं मुत्तनम् ॥२॥
॥३॥ हरिंविन्दे किमिच्छसि ॥४॥
॥५॥ अर्हं परात्मः ॥६॥
॥७॥ परिं त्रयः ॥८॥
॥९॥ मूर्धं वृषन्तं अक्षते ॥१०॥
॥११॥ स इच्छं सर्वापदे ॥१२॥
॥१३॥ पुर्मां कुरुते निमिच्छसि ॥१४॥
॥१५॥ यदं वो अवा इति ॥१६॥
॥१७॥ अर्धंस्म वारं योरापयके ॥१८॥
॥१९॥ अनामपोषेनिहिक्का ॥२०॥[६।३३]

॥ १३० ॥

को अर्धं यदुत्तिमा इष्टुनि
को अर्धंन्याः पयः
एतं पृच्छुं कुर्यं पृच्छ
यथानो यतिस्वमिः कुमिः
अर्मणको मर्षस्सकः
एनंविषदक्षिका कुमिः
मृक्षं उत्पन्न
पुत्रायाः पुत्रमा यन्ति
अपो इयन्तिमिति
अपो वा अस्मिपरो भवन्

॥१॥ को अस्मिदाः पयः ॥२॥
॥३॥ काः कृष्णयोः पयः ॥४॥
॥५॥ कुर्याकं वक्त्रं पृच्छ
॥७॥ अर्धंमन्तुः कुर्यापयः
॥९॥ देवं स्वप्रतिष्ठं
॥११॥ अर्धंदो मर्षाप्रति
॥१३॥ मा त्वामि सत्ता नो विदन् ॥१४॥
॥१५॥ इतिदुमर्षं दत्त
॥१७॥ अयो इयन्तिमिति
॥१९॥ त्वं यन्मर्षलोमक ॥२०॥[६।३४]

॥ १३१ ॥

धार्मिनोऽनिति भयते	॥१॥ तस्य धनु निर्मज्जनम्	॥२॥
दरेणो याति यस्वमिः	॥२॥ शतं वा भारती शयः	॥४॥
शतमाश्वा द्विरणयोः । शतं रथ्या द्विरणयोः ।		
शतं कुशा द्विरणयोः । शतं निष्का द्विरणयोः		॥५॥
अश्वं कुश वर्त्तक	॥६॥ शूफेनं कुश औदते	॥७॥
आयं पुनेनेती जनी	॥८॥ धर्मिष्ठा भार्य गृह्यन्ति	॥९॥
इदं मशं मरुरिति	॥१०॥ ते बुधाः सुखं तिष्ठति	॥११॥
पाकं वृत्तिः	॥१२॥ शकं वृत्तिः	॥१३॥
अश्वस्य स्वर्दिरो ध्रुवः	॥१४॥ अरदुपस्य	॥१५॥
शयो हुत इष	॥१६॥ व्यापू पूरुषः	॥१७॥
अरुहमिन्पा पूरुषम्	॥१८॥ अत्यर्धैर्ब परस्वतः	॥१९॥
दीर्घं हस्तिनीं हृती	॥२०॥	[६।३५]

॥ १३२ ॥

आदलोपुफुमेनकम्	॥१॥ अलासुर्क निस्वातकम्	॥२॥
फूर्केरि को निस्वातकः	॥३॥ तद् वात उन्मथापति	॥४॥
कुलायं कण्ठपादिति	॥५॥ त्रयं धनिपदातम्	॥६॥
न धनिपुदनातम्	॥७॥ क र्पां कर्परी निस्वत्	॥८॥
क र्पां दुन्दुभिं दनत्	॥९॥ यदीयं ईनत् कर्प ईनत्	॥१०॥
देवी ईनत् कुईनत्	॥११॥ पर्यागार्तं पुनःपुनः	॥१२॥
श्रीपुष्टम् नामाभि	॥१३॥ द्विरण्य इत्येकं अश्वीत्	॥१४॥
द्वौ च ये शिमावः	॥१५॥ नीलाशिलपट्टवर्दनः	॥१६॥ [६।३६]

॥ १३३ ॥

मिनदी रिगणी द्वौ तापां विनष्टे पूरुषः । न वै कुमारि तत् तथा ययां कुमारि भव्यसे ॥१॥
 मातुषे द्विरणी द्वौ निर्वृत्तः प्रलाभते । न वै कुमारि तत् तथा ययां कुमारि भव्यसे ॥२॥

निर्गुह्य फलिको द्वौ निरायच्छसि मध्यमे । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥३॥
 उच्चानायै शयानायै तिष्ठन्ती वार्षं बृहसि । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥४॥
 श्रद्धायां श्रद्धिफायां श्रद्धामेवार्षं बृहसि । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥५॥
 शर्वश्रद्धामिधं भ्रंशदन्तलोममतिं बृहे । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥६॥[६।३७]

॥ १३४ ॥

इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—अरात्रागुर्दगधराग ॥१॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—वृत्तः पुरुषन्त आसते ॥२॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—स्वालीपाको वि लीपते ॥३॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—स वै पुषु लीयते ॥४॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—आष्टं लाहृणि लीशायी ॥५॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—अन्तिली पुच्छिलीमते ॥६॥[६।३८]

॥ १३५ ॥

श्रुतिन्पुमिर्गतः शालित्यपकान्तः फलित्यभिहितः ।
 दुग्धभिमादननाम्ना जरितरोज्यामो देव ॥१॥
 शीशविले रजनि प्रम्येवांनमुपानदि वादम् ।
 उच्यमानं जनिमां जन्वाजुषमो जनीन् वर्त्यन्यात् ॥२॥
 अलाघूनि पुषात्कान्त्वर्त्यपलाशम् ।
 पिपीलिकृबृहद्वसो विधुस्त्वर्त्यपलाशो गोशुको जरितरोज्यामो देव ॥३॥
 पीमे देवा अकंसताध्वमो ध्रिं प्रचरं । तुसुत्यमिन् गवामस्यसिं प्रसुदसिं ॥४॥
 पत्नी यष्टयते पुत्री धर्त्यमाणा जरितरोज्यामो देव ।
 होवा विष्टमेन जरितरोज्यामो देव ॥५॥
 आदिदित्या ऽ जरितरज्जिरोम्यो दर्विणामुनयन् ।
 तां ह जरितः प्रपार्यस्वाम् ह जरितः प्रत्यापन् ॥६॥
 तां ह जरितर्नः प्रत्यष्टुम्यस्वाम् ह जरितर्नः प्रत्यष्टुम्यः ।
 अहानेतरसं न वि चेतनानि यश्चनेतरसं न पुरोगवामः ॥७॥

उत श्वेत आशुपत्वा उतो यथाभिर्धनिष्ठः । उतेषां मानं विपतिं ॥८॥
 आदित्या कृत्वा यत्तुस्तेषु त इदं सधुः प्रति घृम्बोऽक्षिणः ।
 इदं राधो विभु प्रहं इदं राधो नृबत् पृष्ठे ॥९॥
 देवा ददत्त्याहंरं तद् वा अस्तु सुचैतनम् । सुधौ अस्तु दिविदिवे प्रत्येनं घृमापत्त ॥१०॥
 त्वमिन्द्र शुभेतिहा इण्यं पालोनेभ्यः । विप्रोय स्तुष्वे रंमुनिं दूरधनुसे रंद् ॥११॥
 त्वमिन्द्र कुपोताय सिद्धश्रपकाय वच्यते । द्यावांरं एकं धीतुं च वारंस्मा अर्क्योर्ध्वः ॥१२॥
 अरंगरो वापदीनि श्रेया यद्धो बंदुययो । इरंमहु प्रशंसुरपनिरामपं सेधति ॥१३॥६॥१६॥

॥ १३६ ॥

यदस्या अंशुमेधाः कृषु स्थूलप्रपतंगह । मुष्कागिदस्या एजुतो गौशफे शंमुलाविद ॥१॥
 यदा स्थुलेन पतंसणो मुष्का ठपागधीत् । विष्णुन्चा बस्या बर्धतुः सिकतास्येव नर्दमौ ॥२॥
 यदतिवक्रास्व निष्कला यद्रेण्येव पयंते । वासन्तिरामिंस्तेजं यन्त्यगवाप्य तित्पति ॥३॥
 यद् देवासां ललामशु प्रविष्टीमिनेमात्रिषुः । सुमुला दैदिरयते नारीं सत्यस्याविशुबो यथा ॥४॥
 महानग्न्युद्वन्दि मोक्षदुदस्थानातरन् । शक्तिंमूनना रंशमशरं सधु पद्यम ॥५॥
 महानग्न्युत्तुललमलिनमन्त्यप्रवीत् । यथा तं वनस्पते निरंगन्ति तथैवेति ॥६॥
 महानग्न्युपं ज्ञते अष्टोऽप्याप्यभूषवः । पथैत्र वै वनस्पते विषंति तथैवेति ॥७॥
 महानग्न्युपं ज्ञते अष्टोऽप्याप्यभूषवः । यथा वयो विदाहं स्वर्गे नयरदसते ॥८॥
 महानग्न्युपं ज्ञते रसज्ञानेतिहं पतः । इत्वं फलस्य बर्धस्य शरैर् शरैर् मनेमरि ॥९॥
 महानग्नौ कृत्वायानं शम्पया वनि धावति । अयं न त्रिष वां मूयः शीष्णी ईरति धाविस्रम् ॥१०॥
 महानग्नौ मेहानमं धावन्तमशु धावति । इमास्तदस्या गा रंशु यम मायैदपोदनम् ॥११॥
 सुदैपररा मदानग्नौर्यापये महतः साधु स्त्रोदनम् । पुत्रं पीमरो नयत् ॥१२॥
 यथा दुग्धामिमादुरि प्रहंनतोऽप्रतं परे । महान् वै मद्रो यम मार्महयौदनम् ॥१३॥
 विदेपस्त्या महानग्नौविषाधते महतः साधु स्त्रोदनम् ।
 कुमारिका विरुलिना कार्द अस्मा कु धारति ॥१४॥
 महान् वै मद्रो विम्रो महान् शंद् उदुम्बरः । महौ अभिक्त वाधते महतः साधु स्त्रोदनम् ॥१५॥
 यः कुमारी पिङ्गलिना पतन्तं पीमरी लंभेत् । तैलकुण्डमिमाद्रुष्टं रोदन्तं श्रुदहंरंते ॥१६॥६॥१४०॥

॥२३॥ अदिः—१ विमिश्रितः २ शुभाः [१ वामदेवः] ३-६ कथाविः ७-११ तिरग्री [राक्षसो] सुतानो वाः

१२-१४ मुकपः ॥ देवता—१ अलङ्करीतशयनः २ विवेकेन व्यवहृत्यतिष्ठः [३ दधिपः] ४-६ सोमः

पयसाभिः ७, ८, १०-१४ इन्द्रः ८ (पयसः पयः) अथवा ८ इन्द्रो मृदस्वतिष्ठ ॥ अन्वः—१, २, ४-६

अनुपुषः, १ गणतोः ७-११ विदुषः १२-१४ वायवी ॥

यद्वा प्राचीरजगन्तोरो मण्डरवायिकीः । हुता इन्द्रस्य शर्वपः सर्वे बुद्धबुद्धपाशवः ॥१॥

कर्तृधराः कपुधमुद् दधामन चोदयत सुदत वानसावये ।
निष्ठिप्रथः पुत्रमा वगवपेतप इन्द्रं सुपार्थ इह सोमवीतये ॥२॥

दधिकाव्यो अकारिपं जिष्णोस्वस्य वाजिनः ।
सुरभि नो सुखा कर्तु म यु आयुषि तारित ॥३॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्रोय सुन्दिनः ।
प्रविप्रयन्तो अथरन् देवाम् गच्छन्तु यो मदाः ॥४॥

इन्द्रुर्निद्राप पवत इति देवातो अनुवन् । वाचस्पतिर्मस्वस्यते विश्वस्पोषान् ओजता ॥५॥

सदसंधारः पवते समुद्रो वाचमीक्ष्वयः । सोमः पती स्थीणां सस्तेन्द्रस्य द्विवेदिने ॥६॥

अथ द्रुपदो अंशुमतीमविष्टयानः कुम्भो दशभिः सदसिः ।
आवत् तमिन्द्रः शय्या धमेन्तुमस्तेरितीर्तमया अधत ॥७॥

द्रुपदमपश्यं विपुले चरन्तद्रुपद्वरे नयो अंशुमत्याः ।
नमो न कुम्भमवतस्थिथाम्मिष्यामि यो वृषणो सुधन्वाधी ॥८॥

अथ द्रुपदो अंशुमत्या उपस्येधास्यत् तर्वां तित्तिपाणः ।
विशो अर्देवीरम्याः चरन्तीर्हस्वतिना मुनेन्द्रः ससाहे ॥९॥

एवं ह स्यत् सुसम्प्यो जायमानोऽशुश्रुम्यो अगवः शकुन्तिद्र ।
गूढे धावांशुषिवी अन्वविन्दो विभुमद्रथो सुर्षनेम्यो रणो धाः ॥१०॥

एवं ह स्यदप्रतिमानमो नो वज्रं न शिन् शिन्तो जपन् ।
एवं शृणुस्मावातिरो वषट्तेस्त्वं वा इन्द्र शचोर्दमिन्द्रः ॥११॥

तमिन्द्रं वाजयामसि गूढे वृत्राय हन्तरे । स वृषो वृषसो श्ववत् ॥१२॥

इन्द्रः स दामने फल ओजिष्ठः स यदौ हितः । मुञ्जी रत्नोपी स लोम्याः ॥१३॥

गिरा वज्रो न संभूतः सर्वज्ञो अनेष्वपुतः । वनस्य प्राच्यो अस्मृतः ॥१४॥ [६४१]

॥१३८॥ अथि—अथि ॥ देवता—अथि ॥ अन्तः—१-२, अथि ॥

मूर्धो इन्द्रो य योजेमा पर्जन्यो वृष्टिर्मा इव । स्तोमैर्विस्तस्य यत्तुचे ॥१॥

प्रजापतस्य पित्रसुः प्र यद् भारन्तु वद्वयः । शिवा चतस्य यार्हता ॥२॥

ययना इन्द्रे यदकेतु स्तोमैर्विस्तस्य सार्धनम् । जामि ह्वयतु आपुषम् ॥३॥[६४२]

॥१३८॥ अथि—अथि ॥ देवता—अथि ॥ अन्तः—१, २, अथि; २, ३, अथि; २, अथि ॥

आ नूनमग्निना सुरं पुत्रस्य यन्तुमर्षते ।

प्राप्तं यच्छनमपुनं पुत्रु च्छर्दिषुषुषं या अर्धतयः ॥१॥

यदुन्तर्हि यद् दिनि यद् अन्तु मातुर्वै अन्तु । नृणां तद् धेचमग्निना ॥२॥

ये वां दैर्मास्त्वग्निना विप्रामः परिमापुशुः । पुत्रे च्छर्दस्य पोषवम् ॥३॥

अयं वां पुमो अग्निना स्तोमैर्वा परि पिच्यते ।

अयं सोमो मधुमाद् वाजिनीयम् येन पुत्रं विर्जतयः ॥४॥

यदुन्तु यद् यनुस्वतो यदोमधीषु पुरुदत्तमा पूतम् । तेन माविष्टमग्निना ॥५॥[६४३]

॥१४०॥ अथि—अथि ॥ देवता—अथि ॥ अन्तः—१, अथि; २-४, अथि; २, अथि ॥

यजामासा क्षुरपयो यद् वा देव मिपुत्रयधेः ।

अयं वां पुमो मतिभिर्वा विजते इविष्मन्तु दि गच्छेयः ॥१॥

आ नूनमग्निनोर्वापि स्तोमं विजते वासवा । आ तोमं मधुमचर्म पुमं तिष्ठादधर्ववि ॥२॥

आ नूनं इपुर्वेहि रथं तिष्ठायो अग्निना । आ वां स्तोमो इमे यम् नभो न पुत्र्यवीरत ॥३॥

यदय वां नामाग्नौरीषुष्युन्तर्हि । यद् वा वाधीर्भिरभिनेवेत् क्षुरपस्य पोषवम् ॥४॥

यद् वां कुषीर्वा उत यद् ध्वय अविर्षद् वां दीर्घतमा जुरारं ।

पृथी यद् वां वृन्तः सादनेष्वेवेदतो अग्निना चेतयेयाम् ॥५॥[६४४]

॥१४१॥ अथि—अथि ॥ देवता—अथि ॥ अन्तः—१, अथि; २, अथि; ३, अथि; ४, ५, अथि ॥

यातं लक्ष्मिना उत नः परस्या भूतं जगत्या उत नस्तनूपा । वृत्तिस्तोत्राय तर्जया यत्तम् ॥१॥

यदिन्द्रेण सूर्यो मायो अग्निना यद् वां वासुता सर्वथाः समोत्तमा ।

यदादित्येभिर्ह्यग्निभिः सुजोषता यद् वा रिष्मोर्भिर्जगतेषु तिष्ठतः ॥२॥

यदुपारिपानुर्ह्नु देव्यं पार्जताये । यत् पुत्रु त्वर्धे सद्गस्तच्छेष्टमग्निनोर्वः ॥३॥

आ नूनं पातमखिनेमा हव्यानि वा हिता ।

इमे सोमसो अर्धिं तुवैशे यदर्थिमे कर्त्तव्यं वामथं

[४४]

यथास्तथा पराके र्वर्वाके अस्ति मेपुत्रम् ।

तेन नूनं विमुदार्यं प्रचेत्सतां हृदिर्वेत्सत्यं यच्छतम्

[४५][६४५]

[१४२]। पाले—वातकयोः । देवता—अग्निनी । अन्तः—१-४ अष्टपुत्रः २, ३ भाष्यी ।

अष्टस्यु प्र देव्या स्यात्तं वावाऽमखिनीः । न्यावर्देव्या मूर्तिं वि सति मर्त्येभ्यः

[११]

प्र वीधयोरो अग्निना प्र देवि सृष्टे महि । प्र यज्ञोत्तरानुष्क प्र मदीपु धर्वां धृष्ट

[१२]

यत्तुपो यासि भ्रातृन्ना सं मूर्धेण रोचसे । आ हायमखिनी रथो वृत्तिर्वाति नृपाय्यम्

[१३]

यदावीतासो अंशयो गावो न दुष्ट ऊधेभिः । यद्वा पाणीरन्पुत्र प्र देव्यन्तो अग्निना

[१४]

प्र शुक्लाय प्र रापसे प्र नृपाद्याय धर्मणे । प्र दद्याय प्रचेत्सता

[१५]

यञ्चनं धीमिरग्निना कितुर्वोनां त्रिवीदेव । यद्वा सुसेभिरुक्थया

[१६][६४६]

[१४३]। अग्नि—१-४ शुद्धीकरणोद्देशः, ५ (१-२ पादः) वागदेवः, ५ (३-४ पादः), ॥ मेष्वादिभिः ॥

देवता—अग्निनी । अन्तः—१-२ अष्टपुत्रः ३

सं वा रथं वधमथा हृयेम यथुत्तर्यमग्निना संगतिं गोः ।

यः सूर्यो वहति वन्धुशुभ्रिर्मोहसं धृष्टवर्षं वसूमुष

[११]

युयं धिर्यमग्निना देवता तां दिव्यो नपाता वनयुः शचीभिः ।

युवोर्ध्वपुंरुभि पृथः सच्यन्ते यदग्निं यद् कंकुहासो रथं वाम्

[१२]

को वामद्या कर्त्तते रातरहस्य ऊध्वं वा सुतयेपाय वाक्तेः ।

अतस्त्वं वा वलुर्ध्वं पूज्याय नमो येमानो अग्निना वयतैव

[१३]

हिरण्ययेन पुरुषु रथेनेमं यद्वा नास्त्योर्ध्वं यातव्यम् ।

विशःपु इन्मधुनः सोम्यस्य दधयो रथं रिघते जनार्थ

[१४]

आ नो पातं दिवो अच्छां पृथिव्या हिरण्ययेन सुवृत्ता रथेन ।

मा वामन्यो नि र्यमन् देव्यन्तुः सं यद् ददे नार्मिः पूज्या वाम्

[१५]

नू नो रथिं पुरुवीरं वृहन्तं दद्या मिर्मायामुभयैव्यसे ।

नरो यद् वामग्निना स्तोमवार्यन्त्यथस्तुतिमानमीन्द्रासौ अगमन्

[१६]

अथर्वसंहितायां प्रपाठक-विभाग-प्रदर्शक-पत्रम्

अथर्ववेदे मुख्यतया द्वौ विभागौ स्तः । एकः काण्डात्मकोऽथः प्रपाठकात्मकः । काण्डात्मकस्य पुनर्द्वौ विभागौ, एकः काण्डसूक्तमन्त्रात्मकोऽन्यः काण्डालुकारसूक्तमन्त्रात्मकः । तत्र काण्डा-
त्मकस्य द्वावप्यन्यन्तरविभागौ संहितायां प्रदर्शितौ । प्रपाठकात्मकस्तथा प्रदर्श्यते—

प्रपाठकः	काण्डसूक्ते	प्रपाठकः	काण्डसूक्ते
१	१। १-१६	१६	८। ६-१०(६)
२	१। १७-३५	२०	६। १-५
३	२। १-१७	२१	६। ६-१०
४	२। १८-३६	२२	१०। १-५
५	३। १-१५	२३	१०। ६-१०
६	३। १६-३१	२४	११। १-५
७	४। १-२०	२५	११। ६-१०
८	४। २१-३०	२६	१२। १-३, ३०
९	४। ३१-४०	२७	१२। ३, ३१-५(७)
१०	५। १-७	२८	१३। १-४(६)
११	५। ८-१५	२९	१४। १-२
१२	५। १६-३१	३०	१५। १-१८
१३	६। १-५१	३१	१६। १-६
१४	६। ५२-१०२	३२	१७। १
१५	६। १०३-१४२	३३	१८। १-२
१६	७। १-५६	३४	१८। ३-४
१७	७। ६०-११८	३५	१९। १-७२
१८	८। १-५	३६	२०। १-१४३

पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध
२	८	वदिष्टं	वदिष्टं	८	१८	त्वा	त्वा
२	१०	तेना	तेना	८	२१	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्
२	१५	पुटित	दु	६	८	मिदं	मिदं
२	२३	गायत्री	१-४ गायत्री	६	१५	यदसि	यदसि
२	२६	"संयुक्तम्"	संयुक्तम्	६	२०	पुष्टवि	पुष्टवि
३	८	न	न	१०	६	इन्द्रा	इन्द्रा
३	६	आपः	आपः	१०	१५	यन्तु	यन्तु
४	७	त्रिष्टुप्	१-४ त्रिष्टुप्	१०	१७	अनुष्टुप्	१-६ अनुष्टुप्
४	११	श्रेष्ठय	श्रेष्ठय	११	१६	निर्गोत्याः	निर्गोत्याः
४	१५	पोषमुक्त	पोषमुक्त	११	१८	देवाः	देवाः
५	२	दिवः	दिवः	११	२७	न्यस्या	न्यस्या
५	४	पीयसि	पीयसि	१२	२	त्रिष्टुप्	१-४ त्रिष्टुप्
५	७	कुमारं	कुमारं	१२	५	ज्जनानाम्	ज्जनानाम्
५	१३	नमस्य	नमस्य	१२	११	अनुष्टुप्	१-५ अनुष्टुप्
५	१६	अश्रुता	अश्रुता	१२	१८	मानाः	मानाः
५	१७	शमस्त्ववराय	शमस्त्ववराय	१२	२१	पुष्टं	पुष्टं
५	१८	त्रिष्टुप्परा	४ त्रिष्टुप्परा	१५	८	पृथ्वी	पृथ्वी
६	२०	स्युं	स्युं	१६	१८	नमः	नमः
६	२६	रुं	रुं	१७	८	शिषे	शिषे
६	२८	टि० १ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	टि० १ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	१७	१८	दुष्टः	दुष्टः
६	२८	टि० २ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	टि० २ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	१७	१६	वरुणस्य	वरुणस्य
८	२	इन्द्र ॥	इन्द्रः ॥	१७	२२	दुष्टो	दुष्टो
८	६	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्	१८	५	असि	असि
८	१६	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्	१८	१५	इदं	इदं

अथर्वसंहितायाः शोधनपत्रम्

पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध
११२	२३	तलभा	तलाशा	१८७	८	मन्मू	मन्मू
११४	१७	निपान	निपान	१८८	७	३,	३
११६	२४	मन्मु	मन्मुः	१८६	२	धन्वा	धन्तो
१२४	२	२ ३	२, ३	१६०	२५	दिशः	दिशः
१२२	१०	हुतः	हुतः	१६२	१२	शुटित	आर्च्य
१३२	२३	इन्द्रा	इन्द्रा	१६३	१२	साहस्य	साहस्य
१३४	११	॥२॥	॥१॥	१६६	१७	वेद	वेद
१३५	१४	होसि	होसि	१६८	१३	तस्मै	तस्मै
१३५	२६	विष	विष	२०१	६	शुटित	यो
१४२	१७	के च	के च	२०२	४	सीयम्	तीयम्
१४८	२३	पृषक	पृषक	२०२	८	चामा	तामा
१४८	२५	मसि	मसि	२०४	३	अत	अत
१६०	२७	एनं	एनं	२०४	८	व्यस्य	व्यस्य
१६१	६	पिराद्	१ विराद्	२०५	२७	एष	पुष
१६२	२	पुत्रातो	पुत्रातो	२०८	३१	एवं	एवं
१६२	२६	यदमे	यदमे	२१०	१६	निधिदा	निधिदा
१७७	१३	त्वा	त्वा	२१०	२२	वितुम्	वितुम्
१७७	२१	११.	११	२१२	१०	शुटित	चर्द्धमे
१८१	१	का०	का०	२१५	२	प्रति त्वा	प्रति त्वा
१८२	२	हुहो	हुहो	२१५	४	न्यशा	न्यशा
१८२	३	हुहुः	हुहुः	२१५	१३	प्रति	प्रति
१८३	२	दिप्सन्ति	दिप्सन्ति	२१६	८	पूरुषस्य	पूरुषस्य
१८३	३	॥२०॥ { १ }	॥२०॥ { १० }	२१६	१८	क	क
१८४	७	नम	नम	२१६	३	घात	शुतु
१८५	३	शुटित	वृत्तो	२२१	१६	इन्द्र	इन्द्र
१८५	१२	करुमाः	करुमाः	२२२	१८	त	तं
१८६	७	नङ्गुरोः	नङ्गुरोः	२२५	१०	वर्ष	पर्म
१८६	२४	वीर्य	वीर्य	२२६	१२	मणिमा	मणिमा

पृष्ठ	प०	अध्याह्न	शब्द	पृ०	प०	अध्याह्न	शब्द
२०	२	त्रिषत् गावत्री	१-६ त्रिषत् गावत्री	४८	६	विंपतिभ्यो	विंपतिभ्यो
२०	२४	द्विपदा०	१-५ द्विपदा०	४९	४	योनि	योनि
२१	३	वर्षण	वर्षण	५०	३	यस्या	यस्या
२१	२३	त	ते	५१	१३	अनुष्टुप्	१-८ अनुष्टुप्
२१	२४	दीनि	प्रति	५२	२२	विप	विप
२१	२५	तेजस्य	तेजस्य	५३	२४	मयत्	मयत्
२१	२६	॥५॥	॥५॥ (५५५)	५४	१२	रेभ्यः	रेभ्यः
२२	१६	प्रवेत्	प्रवेत्	५५	२६	मत्त	मत्त
२३	२४	यानन	यानन	५६	७	अनुष्टुप्	१-७ अनुष्टुप्
२४	६	अनुष्टुप्	१-७ अनुष्टुप्	५७	१८	वर्षिष्ठ	वर्षिष्ठ
२७	१६	वृत्तानि	वृत्तानि	५८	२२	त्रिष्टुप्	१-७ त्रिष्टुप्
२७	२५	विष्टुप्	१-१ त्रिष्टुप्	५९	३	सर्वेवती	सर्वेवती
२१	२६	सुपमयो	सुपमयो	६०	१६	जोहरीति	जोहरीति
३०	२७	मर्ष	मर्ष	६१	२१	सुमय	सुमय
३३	६	अनुष्टुप्	१-८ अनुष्टुप्	६२	३	नापु	नापु
३३	८	शतृन्	शतृन्	६३	१७	सप्त	सप्त
३४	२२	शुष्ट	शुष्ट	६४	१२	इभ	इभ
३६	२	जाल	जाल	६५	१८	य सुमी	य सुमी
३६	४	षोष	षोष	६६	४	अग्ने	अग्ने
३७	४	सुमती	सुमती	६७	११	प्राचीन	प्राचीन
३७	११	रेभ्यः	रेभ्यः	६८	१५	तुष्टि	तुष्टि
३८	२५	इभ्य	इभ्य	६९	१४	स्वधी	स्वधी
४०	१६	पुष्पता	पुष्पता	७०	१३	अपम	अपम
४१	२७	सार्धराभ्यः	सार्धराभ्यः	७१	२१	अर्धति	अर्धति
४६	३	पर्वस्वती	पर्वस्वती	७२	२५	रस	रस
४६	१७	अनुष्टुप्	१-६ अनुष्टुप्	७३	११	यजमानाद्य	यजमानाद्य
४६	२०	शो	शो	७४	१३	५ द्विपदा	५ द्विपदा
					३	वर्षण	वर्षण

पृष्ठ	पं०	अष्टाद	सुद	पृष्ठ	पं०	अष्टाद	सुद
२६०	६	मही	मही	३२४	७	वीने	वीने
२६२	२२	॥४६॥	॥४७॥	३२४	१५	स हस्ता	सहस्ता
२६४	१२	श्रुति	सुवीयो	३२४	२७	वैवस्वत संगमर्न	वैवस्वत संगमर्न
२६४	२६	प्रजया	प्रजया	३२६	१०	धीषु	धीषु
२६५	२४	दुर्दो	दुर्दो	३२७	११	घास	घास
२६८	१५	॥७०॥	॥७०॥ { १३ }	३२८	२	यनपु	यनपु
२६६	२०	श्रुति	दि	३२८	५	हमा	हमा
३००	२६	सप्तर्षि	सप्तर्षि	३२८	१२	रगाभा	रगाभा
३०१	१२	जतिष्ठत्	जतिष्ठत्	३२८	१२	॥४६॥	॥४५॥
३०१	२५	आर्ष्युष्णिक्	आर्ष्युष्णिक्	३२८	१३	अपानो	अपानो
३०४	२७	अद्वा च	अद्वा च	३२८	१३	॥४५॥	॥४६॥
३०६	२६	रात्रि	रात्रि	३२६	१३	७० ७२	७०, ७२
३०७	२६	सप्तर्षि	सप्तर्षि	३३२	८	इतर्भ	इतर्भ
३०८	३	चलद्	चलद्	३३५	२०	मर्गर्न गा	मर्गर्न गा
३०८	६	त्यानु	त्यानु	३३६	२५	कोश	कोश
३१०	१७	देवीः	देवीः	३३६	२६	॥ ॥	॥३०॥
३१०	१८	आर्ष्यनुष्टुप्	आर्ष्यनुष्टुप्	३३७	७	रिद	रिद
३११	२८	श्रुति	पादि	३३८	४	श्रुति	वै
३१२	१५	माया भूमा	मायाभूमा	३३८	२७	अपूपत	अपूपत
३१२	२३	दुदः	दुदः	३४२	२	पञ्चपदा	१ पञ्चपदा
३१५	२	श्रुति	स्मार्त वेजो	३४२	१४	सहस्रपात्	सहस्रपात्
३२०	२४	श्रुति	ध्रुवाः	३४२	१४	दशानुलम्	दशानुलम्
३२१	११	वर्दन्तो	वर्दन्तो	३४३	६	श्रुति विष्ट	श्रुति विष्ट
३२१	२०	जायेत्	जायेत्	३४६	११	स	सं
३२२	२३	॥२०॥ { २० }	॥२०॥ { २ }	३४६	५८	सप्तर्षि	सप्तर्षि
३२३	६	सधस्यं	सधस्यं	३५२	॥	परीम	परीमं
३२३	१५	देवो	देवो	३५२	१०	गच्छ	गच्छ
३२४	४	सखाप	सखाप	३५३	६	यपन्त	यपन्त

१४	९०	अशुद्ध	शुद्ध	१४	९०	अशुद्ध	शुद्ध
३५५	१२	श्रुति	घा	३६८	१६	मिन्द्राय	मिन्द्राय
३५८	२	वर्चसा	वर्च आ	४०५	११	नः	नः
३५८	१४	न चाप	न चापं	४०५	१३	अद्रि	अद्रि
३६०	२७	गोषु	गोषु	४०८	४	जाता	जाता
३६४	२७	रुत	रुत	४०६	६	वि आ	वि आ
३६५	२५	शतदिमा	शतदिमा	४०६	१२	६-१०	६-१०
३६७	२१	अग्नि	अग्नि	४१०	७	माशये	माशये
३६८	१४	बदो विग्य	बेदो विग्य	४१४	२१	न्द्रः	न्द्रः
३६६	१०	मैशम	मैशम	४१७	६	दिव	दिव
३७८	१५	हृस्यो	हृस्यो	४१६	२४	श्रुति	श्रुति
३८७	११	मधुच्छन्दा	१ मधुच्छन्दा	४२४	२६	कृपड	कृपड
३८८	१	म० २॥	म० ७॥	४२५	२६	ओमिष्ठः	ओमिष्ठः
३९१	२०	॥६५॥	॥६५॥	४२६	१६	पदघ	पदघ

अथर्ववेदसंहितायाः

मन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची

अग्निप्राणीप्रातः

अकर्म ते स्वपतः

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
३३१	अकर्म ते स्वपतः	१८	३	३	१५७	अएयो नो मधुसंकाशे	७	३	३६	१	
२३३	अकामो धीरः	१०	४	८	३७७	अपस्विन्द्र धवः	२०	३	२०	३	
४२१	अकुप्यन्तः कुशमकुः	२०	६	१३०	८	३६२	अपस्विन्द्र धवः	२०	४	४७	६
६४	अक्षद्रुधो राजन्वः	४	४	१८	२	३१७	अगन्म स्वाः स्वः	१६	२	६	३
३३८	अक्षधर्मीमदन्त हव्य	१८	४	४	६१	३६५	अगोदधाय गविषे	२०	४	६४	२
१६०	अक्षाः फलपती शुर्व	७	४	४	३०	४१२	अग्न आ पाशग्नभिः	२०	६	१०३	२
१४६	अक्षितास्त उपतदः	६	१३	१४२	३	१७४	अग्न इन्द्रस्य दामुषे	७	१०	११०	१
३३६	अक्षिति भूयसीम्	१८	४	४	२७	३३६	अग्नये कव्यपादनाय	१८	४	४	७१
३६७	अक्षितोतिः समेदिमं	२०	६	६६	७	७८	अग्नये वसिष्ठरवि	४	८	३६	६
२७	अक्षीभ्यां ते	२	६	३३	१	१४६	अग्नाविष्णु मदि तदु	७	३	२६	१
४१०	अक्षीभ्यां ते	२०	८	६६	१७	१४६	अग्नाविष्णु मदि धाम	७	३	२६	२
१६६	अक्षुमोषां पितॄं	६	३	३	८	३०	अग्निर्नो हूतः प्रत्येतु	३	१	२	१
५३	अदयो च ते मुखां च	४	१	३	३	११८	अग्निः परेषु भामतु	१	४	३५	३
१०५	अदयो दे नि विष्य	५	६	२६	४	१६६	अग्निमन्तरक्षादपसि	६	२	३	१४
						४११	अग्निमग्नि हवीमग्निः	२०	६	१०१	२
						४१२	अग्निमीष्टिपानसे	२०	६	१०३	१
						३७०	अग्निप्राणीप्रातः	२०	१	२	२

पृष्ठानु	का० अनु०	सु० म०	पृष्ठानु	का० अनु०	सु० म०
२०८	अभिरासीन वसिष्ठ	६ ४ ७ ६	१६०	अर्द्धापोमादपुष्या	८ ४ ६ १४
२०९	अभिरासीन वसिष्ठ	७ ७ ३७ २	२६५	आग्ने अन्नपान	१८ २ २ ४१
२१०	अभिरासीन वसिष्ठ	७ ७ १४ १२	४३	आग्ने अन्नपान वरेह न	३ ४ २० २
२११	अभिरासीन वसिष्ठ	१२ १ १ २०	२३७	आग्ने अन्नपान महत	११ १ १ ३
२१२	अभिरासीन वसिष्ठ	३ १ १ १	२३८	आग्ने अन्नपान	११ १ १ १६
२१३	अभिरासीन वसिष्ठ	१२ १ १ १६	२४६	आग्ने अन्नपान	७ ३ ३४ १
२१४	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ६ ४४ ७	२४७	आग्ने अन्नपान	११ १ १ १
२१५	अभिरासीन वसिष्ठ	१७ १ १ २०	२४८	आग्ने अन्नपान	७ ६ ६१ २
२१६	अभिरासीन वसिष्ठ	१६ २ १७ १	१७६	आग्ने अन्नपान	२ ३ ४ ४
२१७	अभिरासीन वसिष्ठ	६ १ २ १३	४११	आग्ने अन्नपान	२० २ १०१ ४
२१८	अभिरासीन वसिष्ठ	७ १ २४ २	६१	आग्ने अन्नपान	७ ३ १४ ८
२१९	अभिरासीन वसिष्ठ	१२ १ २१	६२	आग्ने अन्नपान	४ ३ १४ ८
२२०	अभिरासीन वसिष्ठ	३ ४ १८ १४	८१	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२१	अभिरासीन वसिष्ठ	१८ ४ ४ १४	८२	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२२	अभिरासीन वसिष्ठ	६ ११ ११३ २	८३	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२३	अभिरासीन वसिष्ठ	१८ ३ ३ ४६	८४	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२४	अभिरासीन वसिष्ठ	७ ४ ४८ ३	८५	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२५	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	८६	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२६	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	८७	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२७	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	८८	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२८	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	८९	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२२९	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९०	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३०	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९१	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३१	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९२	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३२	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९३	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३३	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९४	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३४	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९५	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३५	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९६	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३६	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९७	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३७	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९८	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३८	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	९९	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २
२३९	अभिरासीन वसिष्ठ	११ ३ १ १	१००	आग्ने अन्नपान	४ १ ३ २

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
१२६	अग्नेः सांतपनस्वादे	६	८	७६	२	३७६	अञ्जुन न इन्दं मतयः	२०	२	१७	१
१०४	अग्नेः स्वाहा कृषुदि	४	६	२७	१२	६७	अञ्जुनच्युत् तामवः	४	४	२०	१२
२६६	अग्नौ तुषाना वष	२१	१	१	२६	६१	अञ्जमज्जि कम्पसा	४	३	१४	६
२४६	अग्नौ सूर्यं चन्द्रमसि	११	३	४	१३	२०२	अञ्जमिनैके त्रिदिवे	६	३	४	१०
२४१	अज्ज्यापयमथो दीक्षा	११	४	७	८	४२१	अज्ज्यागार पयिका	२०	६	१२६	१७
६४	अग्रमेध्योवधीनां	४	४	१६	३	२४२	अज्ज्यागार दासन्तुवः	११	४	८	४
१६	अग्रद्विधा देवजाता	२	२	७	१	२०२	अज्ज्यागार सुवृता यज्ञ	६	३	४	६
२१४	अग्रमस्तपयकृते	१०	१	१	४	१६४	अज्ज्यागारिणी देवेनी	७	६	७०	३
२०४	अग्रपिया निपतन्वी	१२	४	४	२७	१६०	अज्ज्यागार सन्निधितं	७	४	४०	४
२६३	अग्रवत्सपुत्रं सान्धा	१२	२	२	२	३१२	अज्ज्यागार सान्धा	१६	२	६	१
२३३	अग्रपालामपि मखाः	१०	४	४	१०	२०२	अग्नौ अग्निरज्जु	६	७	४	७
२२०	अग्रपाथेऽग्नेर् नेपथं	१०	२	४	१०	३२६	अग्नौ मागस्तपसा	१८	०	२	८
२६४	अग्नौ वषट्पुत्रपित्तो	१४	४	४	३२	२०३	अग्नौ वा इष्टमग्ने वि	६	३	४	२०
२७३	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	२०२	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	१६
२७३	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३०	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	४	३	४	१३
२७६	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	२०२	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४७
२०६	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	२०४	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
१०७	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	२०२	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
२२०	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३३०	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
२६८	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	२०२	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
३२४	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
३३०	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
३२४	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
४	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
५७	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
४१०	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
२४०	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
२१०	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
३१	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
३२	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
४१२	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
१०३	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८
११६	अग्नौ पच्यमाणा	१२	४	४	४८	३२६	अग्नौ इष्टमग्ने सगोमि	६	३	४	४८

श्रुतश्रुत	का०	अनु०	सू०	मं०	श्रुतश्रुत	का०	अनु०	सू०	मं०
३२३ अन्यग्रन्थसामग्र्य	१८	१	१	२७	४०६ अथर्वि द्वौ अथर्वान्	२०	८	१२	८
१५४ अथर्वान् नोऽनुमन्तिर्वेद	७	२	४०	१	४१२ अथर्वानि ग्रन्थानि	६	५	१०	२३
१५५ अथर्वान् शीर्षेण	२	५	३१	४	४४७ अथर्वानि प्राकृति	११	७	४	१४
१५६ अथर्वानि पामानु स	६	१२	१२२	३	४१६ अथर्वानि पामानु	६	४	४१	५
१५७ अथर्वानि स्यन्दमाना	३	३	३	३	४२२ अथर्वानि स्यन्दमाना	४	३	१४	१०
२७४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१५	५	५	६	४३० अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	१	१	१
१७२ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	१०	१०५	१	४४१ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	१	२	४
१७४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	१	१	१४	४५२ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	३	३	३०
१७५ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	७	७	११	४५३ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	४	१७	८
१६६ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	७	७४	१	४५४ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	७	१८	७
१६७ अथर्वानि स्यन्दमाना	६	६	६३	१	४५५ अथर्वानि स्यन्दमाना	६	६	१९	२
१६८ अथर्वानि स्यन्दमाना	२०	२	१६	५	४५६ अथर्वानि स्यन्दमाना	२०	२	२०	५
१६९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	४	७	४०	४५७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	४	२१	५
१७० अथर्वानि स्यन्दमाना	१३	२	२	१७	४५८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१३	२	२२	५
१७१ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	५	४७	१४	४५९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१०	५	२३	५
१७२ अथर्वानि स्यन्दमाना	५	६	६१	१०	४६० अथर्वानि स्यन्दमाना	५	६	२४	५
१७३ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	७	७३	१	४६१ अथर्वानि स्यन्दमाना	७	७	२५	५
१७४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	२०	१	४६२ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	२६	५
१७५ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	१	८	५	४६३ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	१	२७	५
१७६ अथर्वानि स्यन्दमाना	५	१३	११७	१	४६४ अथर्वानि स्यन्दमाना	५	१३	२८	५
१७७ अथर्वानि स्यन्दमाना	५	५	१८	८	४६५ अथर्वानि स्यन्दमाना	५	५	२९	५
१७८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१	३	५	१२	४६६ अथर्वानि स्यन्दमाना	१	३	३०	५
१७९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१	३	७	७	४६७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१	३	३१	५
१८० अथर्वानि स्यन्दमाना	१३	७	४५	६	४६८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१३	७	३२	५
१८१ अथर्वानि स्यन्दमाना	६	५	१०	१०	४६९ अथर्वानि स्यन्दमाना	६	५	३३	५
१८२ अथर्वानि स्यन्दमाना	६	५	१०	१०	४७० अथर्वानि स्यन्दमाना	६	५	३४	५
१८३ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७१ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	३५	५
१८४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७२ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	३६	५
१८५ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७३ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	३७	५
१८६ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	३८	५
१८७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७५ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	३९	५
१८८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७६ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४०	५
१८९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४१	५
१९० अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४२	५
१९१ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४७९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४३	५
१९२ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८० अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४४	५
१९३ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८१ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४५	५
१९४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८२ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४६	५
१९५ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८३ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४७	५
१९६ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८४ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४८	५
१९७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८५ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	४९	५
१९८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८६ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	५०	५
१९९ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८७ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	५१	५
२०० अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	१०	६	४८८ अथर्वानि स्यन्दमाना	१६	२	५२	५

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०		
२४७	अभिवृद्धा श्रोत्रध्व	११	२	४	२८०	अमुत्र सन्निध पश्येत्	१३	१	१	१६	
३७६	अभि द्याप म	२०	२	१६	१६६	अमुत्रैवामा गच्छताम्	६	२	३	१०	
३६५	अभि दि सत्य	२०	२	१४	१८	अमुत्रैवामा नि	३	४	३	३	
१०	अमीपतेन मरुता	१	४	२६	११६	अमुत्र देवि पत्रिचिदी	६	३	१६	१	
१०	अभिषक्तो अभिमय	१	३	२६	३४	अमु वे दिवि सुभम्	३	१	७	४	
४२०	अमीपरव म सिद्धि	१०	६	१२७	१०	२	अमुर्वा अप न्येयं यमि	१	१	४	३
२६५	अमीपुला हिरण्येन	१०	२	१०	१६	७	अमुर्वा पति योवित	१	४	१७	१
१४७	अमीपुला मेघा	६	१२	१	७	२	अमुर्वा पति योवित	१	४	१७	१
४१७	अमी पुत्र लक्ष्मीना	२०	६	१२४	३	२०८	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
७३	अमीपि मन्त्रो लक्ष्मी	४	७	३२	३	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
४१७	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
२७५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
४३६	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
२१५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
२३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
१४३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
१६८	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
२३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
२६३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
४१५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघं वासो दद्यात्	६	३	४	१४
१३	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१०	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
४१५	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
४३	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
२४६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१००	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१९७	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
३२	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
३०	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१३१	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
३१	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१७	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४
१६०	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञ दिगुच्छलिते	२	१	२	४

पृष्ठांश	का०	अनु०	सू०	म०	पृष्ठांश	का०	अनु०	सू०	म०
२४७ अभिपुष्टा शोधन	११	२	४	६	२४७ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१	१	३१
२४८ अभिपुष्टा शोधन	२०	२	१६	११	२४८ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२	१	३०
२४९ अभिपुष्टा शोधन	२०	२	१६	२	२४९ अथर्वक संहिता कथेत	१३	३	१	२९
१० अथर्वक संहिता कथेत	१	१	१६	१	२५० अथर्वक संहिता कथेत	१३	४	१	२८
१० अथर्वक संहिता कथेत	१	१	२१	४	२५१ अथर्वक संहिता कथेत	१३	५	१	२७
४२० अथर्वक संहिता कथेत	१०	१	१२३	१०	२५२ अथर्वक संहिता कथेत	१३	६	१	२६
२३२ अथर्वक संहिता कथेत	१०	४	१०	१६	२५३ अथर्वक संहिता कथेत	१३	७	१	२५
१७७ अथर्वक संहिता कथेत	६	१३	१७	२	२५४ अथर्वक संहिता कथेत	१३	८	१	२४
४११ अथर्वक संहिता कथेत	२०	१	१२४	२	२५५ अथर्वक संहिता कथेत	१३	९	१	२३
७१ अथर्वक संहिता कथेत	४	७	३२	३	२५६ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१०	१	२२
४२७ अथर्वक संहिता कथेत	२०	१	१२५	१	२५७ अथर्वक संहिता कथेत	१३	११	१	२१
२३२ अथर्वक संहिता कथेत	१२	४	४	३२	२५८ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१२	१	२०
३३१ अथर्वक संहिता कथेत	१४	४	४	३३	२५९ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१३	१	१९
२१४ अथर्वक संहिता कथेत	१०	१	१	४३	२६० अथर्वक संहिता कथेत	१३	१४	१	१८
२०३ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२	४	४३	२६१ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१५	१	१७
१७३ अथर्वक संहिता कथेत	६	१२	१२४	३	२६२ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१६	१	१६
१६४ अथर्वक संहिता कथेत	७	३	४२	१	२६३ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१७	१	१५
२३१ अथर्वक संहिता कथेत	११	१	१	२२	२६४ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१८	१	१४
२११ अथर्वक संहिता कथेत	१४	१	१	२२	२६५ अथर्वक संहिता कथेत	१३	१९	१	१३
४११ अथर्वक संहिता कथेत	२०	१	१२५	१	२६६ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२०	१	१२
१३ अथर्वक संहिता कथेत	१	१	२	४	२६७ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२१	१	११
१०२ अथर्वक संहिता कथेत	१	४	७	१२	२६८ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२२	१	१०
४११ अथर्वक संहिता कथेत	२०	१	१२५	२	२६९ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२३	१	९
३४ अथर्वक संहिता कथेत	४	४	१०	३	२७० अथर्वक संहिता कथेत	१३	२४	१	८
१६१ अथर्वक संहिता कथेत	११	३	४	१४	२७१ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२५	१	७
३०० अथर्वक संहिता कथेत	१२	१	२	१४	२७२ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२६	१	६
१६७ अथर्वक संहिता कथेत	७	७	७६	४	२७३ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२७	१	५
३२० अथर्वक संहिता कथेत	१२	२	४	७६	२७४ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२८	१	४
३० अथर्वक संहिता कथेत	३	१	१	३	२७५ अथर्वक संहिता कथेत	१३	२९	१	३
१३६ अथर्वक संहिता कथेत	१०	१०३	३	३	२७६ अथर्वक संहिता कथेत	१३	३०	१	२
३१ अथर्वक संहिता कथेत	३	३	३	३	२७७ अथर्वक संहिता कथेत	१३	३१	१	१
१७ अथर्वक संहिता कथेत	२	२	१०	४	२७८ अथर्वक संहिता कथेत	१३	३२	१	०
१६० अथर्वक संहिता कथेत	७	४	४२	१	२७९ अथर्वक संहिता कथेत	१३	३३	१	०

वृत्तः	को०	अनु०	सू०	मं०	वृत्तः	को०	अनु०	सू०	मं०		
३६४	अनुतोऽहमनुतो मे	१६	६	३१	१	२०५	अर्थं स देवो अयुः	१३	३	३	१५
३६५	अयोऽज्ञाता अयुः	१६	७	६६	१	२१२	अर्थं स शिष्टो यम गौः	६	५	१०	७
१७१	अयोर्वृष्टी अचिपः	८	२	३	२	१२४	अर्थं सद्यश्चमो दहो	७	२	६२	१
२३६	अयोमुखाः स्वयमुखा	११	५	१०	३	४१२	अर्थं सद्यश्चमिभिः	२०	६	१०४	२
२१७	अयं प्रावा वृष्टुः	१२	३	३	१४	७	अर्थं अनुमानं प्रागमत्	१	२	८	२
१७०	अयं जीरतु मा मृतं	८	१	२	५	१०३	अर्थं ध्यास्तो मधिः	८	३	५	४
३७१	अयं त इन्द्र सोमः	२०	१	५	५	४२२	अरतुपरम	२०	६	१३१	१५
७३	अयं ते अस्मदुप न	४	७	३२	६	५५	अस्मन् एषो अरतुः	४	२	५	५
२१८	अर्थं ते कृत्यां नितर्ता	१०	२	३	४	१६१	अस्मत्तु रकटिस्तु	७	५	५१	५
४५	अर्थं ते योनिर्मुनिषः	३	४	२०	१	२२०	अस्मत्तु इन्द्रादयः	१०	५	४	६
१९०	अर्थं दग्धां विषमयुकाः	६	५	४३	१	३३७	अस्मत्तु उन्निर्भं नायं	१६	८	३४	३
१७७	अर्थं वेदा इदं गत्तयः	८	१	१	१०	५६	अस्मत्तु प्राच्यं विषमरतं	४	५	७	२
४	अर्थं वेदामामनुतो वि	१	२	१०	१	२५३	अस्मत्तु प्राच्यं विषमरतं	१०	३	६	१
१३०	अर्थं मो वमसतपतिः	६	८	७६	१	२१०	अस्मत्तु प्राच्यं वि	१०	२	३	७
२१५	अर्थं गच्छा कृत्य इति	१०	१	१	१५	२१	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२	४	१८	३
२०१	अर्थं विपान इन्द्र इव	६	२	४	३१	२३	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२	४	२५	३
१८३	अर्थं मतिस्तरो मधिः	८	३	५	१	२११	अस्मत्तु प्राच्यं वि	११	३	५	१५
२१८	अर्थं मतिर्नरः	१०	२	३	३	२२३	अस्मत्तु प्राच्यं वि	१०	३	५	२५
१८३	अर्थं मधिः सगजः	८	३	५	५	३१०	अस्मत्तु प्राच्यं वि	११	१	१	१०
२१८	अर्थं मे वरतु अरति	१०	२	३	१३	२१८	अस्मत्तु प्राच्यं वि	१०	२	३	१०
२१८	अर्थं मे वरतु अरति	१०	२	३	१	१४	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२	१	३	५
१०	अर्थं मे वरतु अरति	४	३	१३	५	३८१	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२०	३	३१	२
११५	अर्थं यो अमिषोऽपः	६	२	२०	३	४१५	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२०	३	१३५	१३
११०	अर्थं यो भूरिभूतः	६	२	४३	३	२१६	अस्मत्तु प्राच्यं वि	१०	२	४	४
१११	अर्थं यो पत्नी विपदः	७	५	५६	४	४०६	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२०	८	६२	५
६८	अर्थं यो विषमः	५	५	२२	५	३२३	अस्मत्तु प्राच्यं वि	१८	१	१	३१
१०४	अर्थं लोकः विषमः	५	६	३०	१७	२३	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२	४	२५	७
१८८	अर्थं लोकः जलं	८	४	८	८	८०	अस्मत्तु प्राच्यं वि	५	१	१	६
१५६	अर्थं वज्रस्वर्गतां	६	१३	१३५	१	२५२	अस्मत्तु प्राच्यं वि	११	५	७	२०
२०८	अर्थं वरतु गतं	१३	१	१	१६	२५४	अस्मत्तु प्राच्यं वि	११	५	६	४
३०५	अर्थं वा उ मधिः	१५	२	८	७	२५५	अस्मत्तु प्राच्यं वि	११	५	६	२३
४३६	अर्थं यो गतं अमिषः	२०	६	१३६	४	४०७	अस्मत्तु प्राच्यं वि	२०	८	६२	१२
१४	अर्थं विषमः सद्यः	२	१	४	३	२६१	अर्थं यो वज्रमग्ने	१५	१	१	१७

पृष्ठान्त	बा०	अनु०	सू०	म०	पृष्ठान्त	बा०	अनु०	सू०	म०	
२३६	अस्योपलब्ध बाण्य	१८	२	२	७०	३०६	अस्य देव शत्रुता	२०	३६	१०
३०६	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३०७	अस्य देव शत्रुता	२	४	२३	२
३०८	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३०९	अस्य देव शत्रुता	१२	५	३३	३
३०९	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१०	अस्य देव शत्रुता	१	६	३३	३
३१०	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३११	अस्य देव शत्रुता	१५	४	४०	
३११	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१२	अस्य देव शत्रुता	२	१	४	४
३१२	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१३	अस्य देव शत्रुता	३	४	१०	३
३१३	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१४	अस्य देव शत्रुता	१२	१	१	४४
३१४	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१५	अस्य देव शत्रुता	२०	३	३३	१
३१५	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१६	अस्य देव शत्रुता	७	६	३४	२
३१६	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१७	अस्य देव शत्रुता	४	५	३०	३
३१७	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१८	अस्य देव शत्रुता	७	७	७३	२
३१८	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३१९	अस्य देव शत्रुता	१६	७	४४	७
३१९	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२०	अस्य देव शत्रुता	१०	८	३३	१
३२०	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२१	अस्य देव शत्रुता	३४	१	१	२०
३२१	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२२	अस्य देव शत्रुता	२	५	१०	७
३२२	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२३	अस्य देव शत्रुता	१०	६	४	५०
३२३	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२४	अस्य देव शत्रुता	६	३३	१२०	३
३२४	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२५	अस्य देव शत्रुता	१५	५	४	४६
३२५	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२६	अस्य देव शत्रुता	१३	५	१०	३
३२६	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२७	अस्य देव शत्रुता	३४	५	१०	३
३२७	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२८	अस्य देव शत्रुता	३३	५	३०	३
३२८	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३२९	अस्य देव शत्रुता	३	२	३	३
३२९	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३०	अस्य देव शत्रुता	३	१०	३४	२
३३०	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३१	अस्य देव शत्रुता	१	१	३३	३
३३१	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३२	अस्य देव शत्रुता	३	३	३	४३
३३२	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३३	अस्य देव शत्रुता	१३	३	३३	६
३३३	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३४	अस्य देव शत्रुता	१०	६	१३	३
३३४	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३५	अस्य देव शत्रुता	५	६	३०	५
३३५	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३६	अस्य देव शत्रुता	४	६	२०	४
३३६	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३७	अस्य देव शत्रुता	४	६	३०	१
३३७	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३८	अस्य देव शत्रुता	७	३	३०	४
३३८	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३३९	अस्य देव शत्रुता	७	३	३०	४
३३९	अस्य देव शत्रुता	१०	४	३४	३४०	अस्य देव शत्रुता	७	३	३०	४

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०		
१२५	अहं विवेक पृथिवी	६	६	६३	२	१३६	आतनन्त्य मनुष्य	६	१०	१०२	३
२१३	अहं विवेकमि मयि	१४	१	१	७७	३६०	आतनं पृथिव्यां आतं	१६	४	४४	३
७२	अहं सुखं विनश्यत्	४	६	३०	७	३७२	आतितं भित्ति	२०	२	१६	७
७२	अहं सोम्यादनसं	४	६	३०	६	१२६	आतित्वात्ता दायकान्तः	६	७	६३	२
३०६	अहं प्रत्यङ् मत्वा	१३	२	१०	४	७६	आतिष्ठन्तं परि विवे	४	२	०	३
१७१	अहं च तदा रात्रये च	८	१	२	२०	३७६	आत् न दम्भमन्त्रक	२०	३	२३	१
					४०७	आ तू सुमिषं दंते	२०	८	६२	१३	
					१७७	आ ते दं वसुधाम्यः	७	१०	११४	१	
					२६	आ ते मयुः सविता	२	६	३६	०	
१४२	आकृतिं केनं पुष्पां	१६	१	४	२	६६१	आ ते मयुः सुप्रमति	७	४	४३	६
३४७	आकृष्यां को पृथ्व्यः	१६	१	४	३	४३	आ ते योनिं गर्भं धनुः	३	४	२३	२
२६	आ कन्ध्वं धनपते धनं	२	६	३६	६	२०७	आ ते दम्भमिदं	१३	१	१	४
१४४	आ कन्ध्वं वसुधाम्यः	६	१३	१२६	२	७००	आ ते सिद्धमि	२०	१	४	२
३६१	आकृष्यं मयिमेकं	१६	४	४३	४	८८	आ ते स्तोत्राणि	४	३	११	१
१३१	आगच्छन् आगतस्य	६	०	८२	१	१७१	आतोदिनी किनेदिनी	७	८	६४	३
१६७	आगन् दात्री संलग्नी	७	७	७६	३	२६४	आगम्यपुर्वंरा हरी	१४	२	१	१४
१६	आगतुर्दगावर्षं	२	२	६	२	७०३	आगम्यं विषं पुत्रं	६	३	६	३०
६६	आ गायो आगम्युत	४	४	२१	१	३१	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२३४	आ गृहीतं संहृष्टं	११	४	६	११	१०	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
४१६	आ घ स्यान् रागम्या	२०	६	१२२	२	३८०	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३८०	आ घा वमन् पति	२०	३	२६	२	१०४	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३६५	आ घा ता गच्छन्	१८	१	१	११	१००	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३४०	आहिरक्षताभासः	१६	३	२२	१	३८०	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२४८	आचार्यं उपनिषमनः	११	३	४	१	३८०	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२४६	आचार्यं सततं ममस्त्री	११	३	७	८	३८०	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२४६	आचार्यं प्राप्तावरी	११	३	४	१६	२०८	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२४६	आचार्यं मृत्युवन्द्यः	११	३	४	१६	१४	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२६०	आच्छादितानिपुं विः	१४	१	१	४	३६७	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३२३	आत्मा गन्	१८	१	१	२६	३८२	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३८५	आत्मा गन्	१८	१	१	२६	१३२	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
४६	आत्मनि त्यागस्या परि	३	४	२४	४	३६६	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
८६	आत्मा गन्	४	३	२२	३	३६१	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
३	आत्मस्य परमेश्वरि	१	२	७	२	२७७	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१
२००	आत्मं विमति धृतं	६	२	४	७	१४	आत्मा गन् राष्ट्रं सह	३	१	४	१

पृष्ठान्तः	कां अनु०	सू० सं०	पृष्ठान्तः	कां अनु०	सू० सं०			
३ आपः पूजित भेषजं	१	१	६ ३	३००	आ वादि सुपुमा दि २०	१	४७	३
२०७ आसीनीनं लोकां	१	३	६ ३३	३०१	आपुसर्गं धेदि	२	४	२० २
३०८ आ प्र वशवेधामय	१०	४	७ ४६	३०२	आपुसर्गपुमं द्वा	३	४	१७ ४
१४८ आ प्रपञ्चं द्वापुवे	७	३	४० २	१२२	आपुसर्गं विप्रक्षितं	३	६	४२ ३
३२ आ प्र प्रन परमप्याः	३	१	४ ४	१६	आपुसर्गं ज्ञाने ज्ञाने	२	४	१३ १
३०४ आपुगावत् मधुनः	२०	२	१६ ४	१६०	आपुसर्गं वे प्रनिहितं	३	४	१३ ३
११२ आरगो अनापय	६	२	१६ १	३००	आपुसर्गपुमः परि	१०	२	२ ४४
७२ आपुना सदाया यज	४	७	३१ ६	२७३	आपुसर्गपुमं नाम	१२	४	४ ६
४२१ आपुसर्गो मधुसर्गः	२०	२	१३० ६	३४३	आपुसर्गपुमं ज्ञानं जीव	१६	४	२७ ३
४०१ आ मधुसर्गं ज्ञाना	२०	७	७६ ७	३४२	आपुसर्गं ज्ञानं वर्यते ज्ञाना	१६	३	२६ ३
१७४ आ मधुसर्गिन्	७	१०	११७ १	३६०	आपुसर्गोऽपि मधुसर्गं	१६	४	४१ १
३६ आ मा पुष्टे न गोप य ३	२	२	१० ७	४१	आपुसर्गपुमपुष्ट्या	३	३	३१ ३
३६ आ मापुष्टं पशुनपि	३	१	४ ४	१३१	आपुष्टे पुमपि पय	१६	३	३ २३
१०४ आ मापुष्टं पुमपि	२	३	४ २०	४०	आ वी भर्गपि प्रथमः	४	१	१ ६
४२२ आ मिनीमिनि मधुसर्ग	२०	६	१३१ १	१७	आपुसर्गो पुमपि मधु	३	४	३१ १
३४४ आ मे भर्गं सरस्वती	४	४	४१ १०	३०६	आपुसर्गो पुमपि मधु	३०	४	४२ ४
३४३ आ मे मधुसर्गपुमपि	२६	१	७ ४	१०६	आपुसर्गो पुमपि मधु	३	१	२ २
१०४ आ मे मधुसर्गं मधुसर्ग	४	६	२६ ६	३	आ रथस्य आपुसर्गः	१	२	७ ३
४०२ आ मधुसर्गं मधुसर्ग	२०	८	१२ ७	३०६	आ रथस्य आपुसर्गः	१६	३	३ ७१
४१६ आ मधुसर्गं मधुसर्ग	२०	१	१२६ ३	१७४	आ रथस्य आपुसर्गः	३	१	३ १
१३३ आपुसर्गं मधुसर्ग	६	११	१०६ १	४०४	आपुसर्गपुमपि	२०	७	४१ ७
२६० आ मधुसर्गं मधुसर्ग	१२	३	२ २६	३१६	आ रथस्य आपुसर्गः	१६	७	४७ १
१२७ आपुसर्गं मधुसर्ग	३	७	२० ८	१००	आपुसर्गपुमपि	३	१	२ १२
१२७ आपुसर्गं मधुसर्ग	३	७	२० १	२००	आपुसर्गपुमपि	१०	६	४ २६
१२७ आपुसर्गं मधुसर्ग	३	१	४ १	१	आपुसर्गपुमपि	१	३	२६ १
२६० आपुसर्गं मधुसर्ग	१०	२	४ १२	३०२	आपुसर्गपुमपि	२०	३	३२ १
१६० आपुसर्गं मधुसर्ग	१	२	३ ३	२६४	आपुसर्गपुमपि	१४	६	२ २६
४२२ आपुसर्गं मधुसर्ग	२०	२	१३१ ८	३३३	आपुसर्गपुमपि	१२	४	३ १
३३६ आपुसर्गं मधुसर्ग	१०	४	४ ६२	३३६	आपुसर्गपुमपि	१२	३	३ २४
३३६ आपुसर्गं मधुसर्ग	३	२	८ १	२६४	आपुसर्गपुमपि	१४	२	२ ३१
४०० आपुसर्गं मधुसर्ग	२०	८	६४ १	२६४	आपुसर्गपुमपि	१२	२	२ २४
३०० आपुसर्गं मधुसर्ग	२०	१	३ १	२०३	आपुसर्गपुमपि	१३	२	२ ४२
३०० आपुसर्गं मधुसर्ग	२०	४	३० १	२००	आपुसर्गपुमपि	१३	१	१ ४३

वृत्तशतः	सू०	पदं०	अनु०	मं०	वृत्तशतः	सू०	अनु०	मं०
४०३ इन्द्रा यादि वृत्तशतः २०	७	८४	३	३६७ इन्द्रो दीर्घाव चतुमे २०	६	७०	॥	
४०४ इन्द्रा यादि विधेयवितः २०	७	८४	२	४०६ इन्द्रो वलं रजितारं २०	८	६१	६	
८६ इन्द्रा यादि मे दधं ४	२	८	२	४०७ इन्द्रो प्रजा २०	१	२	७	
११२ इन्द्रा यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	१८८ इन्द्रो मन्थनु मन्थिता ८	४	८	१	
११२ इन्द्रा यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३६१ इन्द्रो मद्राय पावृये २०	४	४६	१	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	४०६ इन्द्रो मद्रा महताः २०	८	६१	१	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	४१६ इन्द्रो मद्रा रोदसी २०	६	११८	४	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	३६१ इन्द्रो मा मरताय १८	३	३	२४	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	३४८ इन्द्रो मा मरताय १८	२	१७	८	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	३६१ इन्द्रो मेमिन्द्रो मयुमत् १८	४	४४	७	
१८१ इन्द्रा रोमा तपनं रघुः ८	२	४	१	४२० इन्द्रो मेमिन्द्रो मयुमत् १८	२	४	१६	
३७७ इन्द्रा यादि शतमनः २०	३	२०	२	४६ इन्द्रो यन्त्रमे युजसे ४	४	२१	२	
३६६ इन्द्रा यादि शतमनः २०	४	२०	४	४८३ इन्द्रो यातुयामभारत् ८	२	४	२१	
२४ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	१०३ इन्द्रो युक्तु बद्रुधा ८	१	८	११	
१७१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४७ इन्द्रो रात्रा जगतः १६	१	८	१	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४ इन्द्रो रूपेण विद्यते ४	३	११	७	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४० इन्द्रो दीर्घाव १६	२	११	६	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४२ इन्द्रो वृद्धमयुमत् २०	१	११	३	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४३ इन्द्रो वृद्धमयुमत् २०	४	२७	३	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	४०७ इन्द्र मं युग्मं युद्धम् २०	८	६२	१७	
११० इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	४१२ इन्द्रं त युग्मं युद्धम् २०	४	१०४	४	
२२१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	२६३ इन्द्रं मित्रं वरुणं मित्रं ६	४	१०	१८	
३६८ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३४७ इन्द्रं वरुणं युद्धम् १६	२	१६	२	
३७७ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३६७ इन्द्रं वरुणं युद्धम् २०	६	७०	११	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३६७ इन्द्रं वरुणं युद्धम् २०	३	१६	४	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८७ इन्द्रं यो विष्णुमयुमत् २०	८	७८	१६	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८८ इन्द्रं यो विष्णुमयुमत् २०	४	२४	४	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८९ इन्द्रं तोमसं वीतय २०	४	१२७	११	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	४२० इन्द्रः काशमयुमत् २०	१	११	१	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८२ इन्द्रः युधिष्ठिराय २०	४	७	२०	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८३ इन्द्रः यादुमयुमत् २०	४	४७	२	
३८१ इन्द्रो यस्तु मयुमत् ७	४	४८	१	३८४ इन्द्रः सः दामने वृत्तः २०	४	४७	२	

पृष्ठाङ्कः	कर्म	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कर्म	अनु०	सू०	मं०		
४२४	इन्द्रः स दामने वृत्तः	२०	६	१२०	१३	४०२	इन्द्रं धिष्यं स्वामीपुत्री	२०	८	६१	१
४१	इन्द्रः सीतो नि शुद्धात्तु	३	४	१३	४	४०६	इन्द्रं मुनि पुषिनी	११	३	॥	६
१००	इन्द्रः शुक्लामा खरी	७	६	११	१	३२८	इन्द्रं नारां मिमीमहे	१८	२	२	३८
४१३	इन्द्रः शुक्लामा खरी	२०	६	१२४	६	३३	इन्द्रं यत्नां सविता	३	३	१२	४
३७२	इन्द्रः स्वर्गं जतयन्	२०	१	११	४	१६१	इमे युद्ध मयोभुवः	७	१	६०	२
१८६	इम जना सुनुपुष्या	८	४	८	१६	२६४	इमे वीर्य वि मृतेः	१२	२	२	२६
६४	इन्द्राय कायुषे	६	४	२८	४	३०४	इमे व इन्द्र ते वयं	१०	२	१४	४
१३३	इन्द्राय वसन्ते सा नि	१८	३	३	४३	२३०	इमे मयुक्त उग	१०	४	७	४४
१०४	इन्द्रायिह वसुधा	४	६	२८	४	३२६	इमी मुनिभि ते वही	१८	२	२	४६
१०६	इन्द्रमिन्द्र गराधिर	२०	३	२४	७	२६४	इम मज्जादा विवेग	११	२	२	४३
११	इन्द्रमिन्द्र वर्येय	४	४	२२	१	२६१	इमं नागः प्रजया स्तं	१४	१	१	३३
२६४	इन्द्रमिन्द्र वरिष्ठ पति	१२	४	२	४४	२३	इमं गीष्ट वर्यवः स्तं	२	४	२६	२
७८	इन्द्रमोचन नि वृधे	४	७	३४	८	२६४	इम जीवेयः वरिष्ठि	१२	२	२	२३
३३	इमा अग्नः प्र वराग्नि	३	३	१२	६	३७३	इमं वर्यमि ते सवि	१६	४	२८	१
१६६	इमा अग्नः प्र वराग्नि	६	२	३	२३	२१८	इम विपति वर्यं	१०	२	३	१२
४१२	इमा व स्वा पुत्रवरा	२०	६	१०६	१	४०८	इम विपति ते सुहृत्	२०	८	३४	६
२६४	इमा नारी विधवाः	१२	२	२	३१	१३६	इम मे अग्ने पुह्यं	६	१६	१११	१
३३३	इमा नारी विधवाः	१८	३	३	४७	८३	इम मे कुहं वृहर्ष इमा	४	१	४	६
१४६	इमाति पति वध	१६	१	६	४	३२४	इम यम अस्तरमा हि	१८	१	१	२०
३१४	इमा तु कं भुवना	२०	४	६३	१	१३३	इम वयमहा योगे	६	१	११	१
४१३	इमा तु कं भुवना	२०	४	१२४	४	२६०	इम रथमधि ये सत	६	४	६	११
८२	इमा अग्नः वृहद्विषः	४	१	२१	८	१३४	इमं वीर्यनु हर्षेयं	१०	६	६७	३
४१६	इमा अग्नः वृहद्विषः	१०	६	१०७	११	३४६	इमं वीर्यनु हर्षेयं	१६	२	१३	६
१७१	इमा अग्नः वर्यवः	२०	२	२३	३	३०४	इमे स्रोतमहेते	२०	१	१३	३
११	इमाम्ने रागि	३	३	१४	४	३४१	इमे होमा यजमजत	१६	१	१	२
२३२	इमाम्ने पुषिनी	१०	४	८	३६	२६	इमाम्ने नारी पति	२	६	१६	३
१७	इमा वा देवी प्रदिश	२	२	१०	१४	१०७	इममन्तर्बन्दि मिहा	४	६	१०	१६
३७३	इमा वा अग्नयपति	१६	१	८	६	२४२	इममेव पुषिनी वृहती	११	२	३	११
११४	इमा वरिष्ठम वृधिवि	६	३	२१	१	३२	इममेव सा वा प्रथमा	३	२	१०	४
१४७	इमा वर्येयं वृहं दिवाः	७	३	३४	२	१६०	इममेव सा वा प्रथमा	८	४	६	११
४६	इमा वा पञ्च प्रदिश	३	४	२४	२	२३१	इमं वर्यवः वर्यवः	१०	४	८	२६
१०४	इमातिपति देवपुत्राः	४	६	२८	१०	२३८	इम ते धीविरिन्द्र ते	११	१	१	११
४१	इमां सतामन्वेषि	३	४	१८	१	३२६	इमं नारी पत्तिकोशं	१८	३	३	१

[illegible]

पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू०	स०	पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू०	स०				
४१८	उत्तराणि द्वि मे पञ्चसूत्र	२०	६	१२६	१४	६३	उत्तर मूर्तिरिच्छास्य	४	४	१६	३
३२७	उत्तर द्वि मे पञ्चसूत्र	१६	५	३४	६	२६८	उत्तर मूर्तिरिच्छास्य स	१२	३	३	१७
३०३	उत्तर द्वि मे पञ्चसूत्र	१५	१	५	६	२७३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१२	४	४	१०
१५	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	५	४	१६	५	२३२	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१०	४	८	२०
१४१	उत्तर पञ्चमे राष्ट्रस्य	१	१२	११८	२	५६	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	४	१६	१
४२५	उत्तर पञ्चमे राष्ट्रस्य	२०	६	१३२	६	३६६	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	४	७२	३
२०३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१३	५	७	३६	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	२१
१६	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१	४	२०	१	२८१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१३	२	५	६
४४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	४	७	२	२०२	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	६	३	४	४
२४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	४	७	२	१७६	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	८	१	१	४
४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	६	४	४	३४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१३	३	५२	१२
१४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१३	५	७	३	११८	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	६	२	५४	१
३३३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१	७	६	३६	१८७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	८	७	५	११
३३३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१	७	३	३०	३४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१३	५	३६	४
३७१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	५	१७	६	८३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	५	१	४	६
१८७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	८	४	७	२१	१७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	५	२२	५
१४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	७	४	४६	५	४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	४	१८	४
१०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	३	१३	१	२३३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१०	४	८	४१
८१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	२	७	८	३२१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१६	१	२२	१३
३११	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	५	१८	५	२२७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१०	३	६	३१
८०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१	१	१	८	२१७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१२	३	३	१०
१२०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	७	४	३०	५	४१	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	४	१८	५
४०६	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	४	८६	६	४२३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	६	१३३	४
३११	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	५	१८	५	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
६३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	४	१७	८	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
१३	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	४	१६	४	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
४७४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	६	१३६	८	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
३०२	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	३	३१	५	१९४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१२	३	२	२७
२१७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१०	१	१	२३	१९४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	१२	३	२	२७
८०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	१	१	७	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
१८०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	८	२	३	७	२४४	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	११	५	६	३
३७	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	४	२	६	२	३३०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	५	४२	३
४०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	३	४	१६	४	३३०	उत्तरा मूर्तिरिच्छास्य	२०	५	४२	३

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
२६६	उभे तमसी उभयांश	१२	३	३	२६९	ऊर्ध्वं वदि स्थध पदि	॥	५	१०	४	
१७१	तमोत्तमाविक्रुप	८	२	३	२७०	ऊर्ध्वं मसा ऊर्ध्वरागी	२	५	२६	५	
४२१	उर्ध्वं यकांशुलो कका	२०	६	१३०	२०	ऊर्ध्वं तसी पयससी	६	२	५	१६	
१०	उत्तमाया दुहित	५	३	१३	८	२०१	ऊर्ध्वं यथा पयस्कान्ति	॥	३	६	३
१०३	उत्तमयसाग्रेधांश	५	१	२७	॥	३७८	ऊर्ध्वं स्वा पयाय स्वा	१६	६	१७	३
२६	उत्तमयसाग्रेधांश	५	१	२७	॥	३८८	ऊर्ध्वं भगो विदिता	११	१	१	१५
३७७	उर्ध्वं मो लोकास्तु	१६	१	१५	४	३९८	ऊर्ध्वं भगो य र्ध्वं	१८	४	४	२५
२७०	उर्ध्वं कौटो यमुजानः	११	१	२	११	१६२	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	७	६	६०	१
२६१	उर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१३	४	४	१	१६९	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१६	६	४६	२
२६८	उर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	११	१	१	१६	३८८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१६	६	४६	२
३९६	उर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१८	२	१	१३	१०३	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	५	६	२७	१
३९७	उर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१८	२	१	१३	७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	५	६	२७	१
२८०	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१३	१	१	४६	१३३	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	७	२	१४	२
१८३	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	८	२	४	२९	२००	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	६	२	३	३०
२३७	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१०	५	६	२९	३३२	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१८	३	३	३५
७८८	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	२०	६	१२५	७	२७१	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१९	३	३	३०
१६७	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१४	२	२	२२	२१७	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१०	१	२	२८
३२४	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१८	१	१	२६	२३३	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१०	५	१०	१६
३९१	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१८	१	१	३	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
३९६	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१६	५	३०	७	२३१	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१०	५	८	१४
३९२	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१६	५	३	६	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
३७६	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१६	२	१२	१	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
३९५	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१६	२	६	५	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
३००	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१३	१	२	१३	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
३९२	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	१६	२	६	५	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११
४६६	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	२०	६	१२५	७	२७८	ऊर्ध्वं विधुदु यमुजानः	१३	१	१	११

ॐ

२५१	श्वानः तामः यमुः	११	४	७	५
२६०	श्वानः तामः यमुः	१५	१	१	११

ऊ

३८२	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	२०	३	३३	३
२७	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	२	६	३३	५
७१०	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	२०	८	१६	२१
२५३	ऊर्ध्वं यमुः सुमुमुयः	११	४	८	१४

४

[२३]

ॐ

२५१	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	११	४	७	५
२६०	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	१४	१	१	११
११६	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	९	३	२८	१
२०९	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	६	३	५	५
२४५	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	११	२	३	१४
३०३	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	१२	१	६	॥
२१३	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	६	५	१०	१८
१६१	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	७	२	५४	१
१६१	श्रुत्यं साम यदपार्श्व	७	५	५४	२

[illegible]

पृष्ठाङ्कः	पां० अनु० सू० मं०	पृष्ठाङ्कः	पां० अनु० सू० मं०
छ			
१६०	द्वन्द्वपद्ये उपसा ८ ५ ६ ६८	३१८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ६
१७२	द्वन्द्वसि यजे यजतः ५ ७ २६ ५	३१९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ७
२७५	द्विभस्वसां निपुणपुः १२ २ ५ ४६	३२०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ८
३६४	द्विनाजं दर्शं सपदान् १६ ४ २८ ६	३२१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ९
५७६	द्विभस्वा विद्विज म १२ ७ ५ ५१	३२२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १०
ज		३२३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ११
२११	अक्षता दिव्यं विदि ६ ५ १० २	३२४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १२
३६६	अक्षिबोऽसि अक्षिजः १६ ५ ३४ १	३२५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १३
१४	अक्षिबो अक्षमादु २ १ ४ २	३२६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १४
४०३	अक्षताः सोमं सपतः २० ७ ८३ ६	३२७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १५
१५८	अक्षता विभजनीनाम् ७ ४ ४५ १	३२८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १६
४०४	अक्षता विदुः व ईदते २० ७ १० २	३२९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १७
५६८	अक्षयमि नात्रभवः ७४ २ २ ७२	३३०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १८
२५८	अक्षिमीय मति १२ ३ ३ २३	३३१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १९
५५१	अक्षं विभजनी बहुधा १२ १ १ ४३	३३२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २०
॥	अक्षयुजाः मधमे १ ३ १२ १	३३३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २१
३७	अक्षयं एसा परि ७ ३ ११ ७	३३४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २२
३५२	अक्षं सु गच्छ परि ११ ३ ५५ ५	३३५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २३
१३३	अक्षस्त अर्धं विहितः १ ६ ६५ २	३३६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २४
१६७	अक्षि ह्यं काम मय वे ६ १ २ १०	३३७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २५
१५४	अक्षि दर्शं सपदान् १६ ४ २६ ६	३३८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २६
३१२	अक्षयुः पु. अर्धं सपदान् १६ २ ६ ६	३३९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २७
१५६	अक्षयं दो वि यत्स ६ ८ ७७ ३	३४०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २८
२८३	अक्षो व्यपचत् २० ४ ३४ १६	३४१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २९
१५३	अक्षीत स्मेनं परि वः ६ १२ १२३ २	३४२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३०
२७१	अक्षमातामि १२ ४ ४ १०	३४३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३१
७६	अक्षयं पु. अक्षयस्तः ४ ८ ३७ १२	३४४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३२
१२४	अक्षयैकामि विभजतः ६ ६ २७ २	३४५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३३
२२४	अतिमस्याकमुद्रिन् १० २ ५ २६	३४६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३४
३१३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १	३४७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३५
३१३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ५	३४८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३६

पृष्ठाङ्काः	पां० अनु०	सू० मं०	पृष्ठाङ्काः	पां० अनु०	सू० मं०
१६४	तद् विपं सार्पा डव	८	५	१०	१६
१७५	तद् विप्योः परमं वयं	३	८६	७	
१८	तद् ये रात्र्या अयमि	५	१६	८	
४०१	तद् ये गाव सुते सखा	२०	७	७८	८
४०२	तद् ये पयः पयः पयः	५	१७	२	
१७३	तद् ये पाणिः तयं	६	१८	३	
३६७	तद् ये सखा	१६	२	६७	१
३६८	तद् ये सुपथी	१०	७	७८	
१०५	तद् ये सुपथी	५	६	२७	१०
३०५	तद् ये विप्यो यदे	२०	७	३६	७
४१९	तद् ये सुपथी	२०	६	१२३	२
२७०	तद् ये सुपथी	१२	३	३७	
७५	तद् ये सुपथी	७	८	३६	६
२६२	तद् ये सुपथी	११	७	८	६
६२०	तद् ये सुपथी	११	७	८	६
३६६	तद् ये सुपथी	१८	२	२६	
१६६	तद् ये सुपथी	७	६	७७	५
३०५	तद् ये सुपथी	१७	१	३६	
३०५	तद् ये सुपथी	१७	१	३६	
७८७	तद् ये सुपथी	१३	७	३८	१२
७८८	तद् ये सुपथी	१३	८	३९	
७८९	तद् ये सुपथी	१३	९	४०	
७९०	तद् ये सुपथी	१३	१०	४१	
७९१	तद् ये सुपथी	१३	११	४२	
७९२	तद् ये सुपथी	१३	१२	४३	
७९३	तद् ये सुपथी	१३	१३	४४	
७९४	तद् ये सुपथी	१३	१४	४५	
७९५	तद् ये सुपथी	१३	१५	४६	
७९६	तद् ये सुपथी	१३	१६	४७	
७९७	तद् ये सुपथी	१३	१७	४८	
७९८	तद् ये सुपथी	१३	१८	४९	
७९९	तद् ये सुपथी	१३	१९	५०	
८००	तद् ये सुपथी	१३	२०	५१	
८०१	तद् ये सुपथी	१३	२१	५२	
८०२	तद् ये सुपथी	१३	२२	५३	
८०३	तद् ये सुपथी	१३	२३	५४	
८०४	तद् ये सुपथी	१३	२४	५५	
८०५	तद् ये सुपथी	१३	२५	५६	
८०६	तद् ये सुपथी	१३	२६	५७	
८०७	तद् ये सुपथी	१३	२७	५८	
८०८	तद् ये सुपथी	१३	२८	५९	
८०९	तद् ये सुपथी	१३	२९	६०	
८१०	तद् ये सुपथी	१३	३०	६१	
८११	तद् ये सुपथी	१३	३१	६२	
८१२	तद् ये सुपथी	१३	३२	६३	
८१३	तद् ये सुपथी	१३	३३	६४	
८१४	तद् ये सुपथी	१३	३४	६५	
८१५	तद् ये सुपथी	१३	३५	६६	
८१६	तद् ये सुपथी	१३	३६	६७	
८१७	तद् ये सुपथी	१३	३७	६८	
८१८	तद् ये सुपथी	१३	३८	६९	
८१९	तद् ये सुपथी	१३	३९	७०	
८२०	तद् ये सुपथी	१३	४०	७१	
८२१	तद् ये सुपथी	१३	४१	७२	
८२२	तद् ये सुपथी	१३	४२	७३	
८२३	तद् ये सुपथी	१३	४३	७४	
८२४	तद् ये सुपथी	१३	४४	७५	
८२५	तद् ये सुपथी	१३	४५	७६	
८२६	तद् ये सुपथी	१३	४६	७७	
८२७	तद् ये सुपथी	१३	४७	७८	
८२८	तद् ये सुपथी	१३	४८	७९	
८२९	तद् ये सुपथी	१३	४९	८०	
८३०	तद् ये सुपथी	१३	५०	८१	
८३१	तद् ये सुपथी	१३	५१	८२	
८३२	तद् ये सुपथी	१३	५२	८३	
८३३	तद् ये सुपथी	१३	५३	८४	
८३४	तद् ये सुपथी	१३	५४	८५	
८३५	तद् ये सुपथी	१३	५५	८६	
८३६	तद् ये सुपथी	१३	५६	८७	
८३७	तद् ये सुपथी	१३	५७	८८	
८३८	तद् ये सुपथी	१३	५८	८९	
८३९	तद् ये सुपथी	१३	५९	९०	
८४०	तद् ये सुपथी	१३	६०	९१	
८४१	तद् ये सुपथी	१३	६१	९२	
८४२	तद् ये सुपथी	१३	६२	९३	
८४३	तद् ये सुपथी	१३	६३	९४	
८४४	तद् ये सुपथी	१३	६४	९५	
८४५	तद् ये सुपथी	१३	६५	९६	
८४६	तद् ये सुपथी	१३	६६	९७	
८४७	तद् ये सुपथी	१३	६७	९८	
८४८	तद् ये सुपथी	१३	६८	९९	
८४९	तद् ये सुपथी	१३	६९	१००	

[illegible]

उपपदाः	कां०	अनु०	सू०	मं०	उपपदाः	कां०	अनु०	सू०	मं०
३२३ पाप द क्षमा प्रथमे	१८	१	१	२६	ध				
३७२ पुत्रं सुदानुं	२०	१	२	२					
३६० पुत्रं सुदानुं	२०	२	४६	४					
३२४ पुमन्तन्वधोमदि	१८	१	१	३३	२४० धनुर्विधिर्गदनि	११	१	२	१२
३७७ पुमन्तु पुमन्तु	२०	३	१६	७	३२१ धनुर्विद्याद्विज्ञानः	१८	२	२	६०
७८ पौषुस्तस्या	४	८	३६	६	४०४ धर्मन धर्मन् वहुतं	२०	७	४६	६
२१२ धर्मः पिता जनिता	६	४	१०	१२	४२६ धर्म य यन् धर्मार्थ	२०	६	१२६	२०
१२३ धर्म म इहं वृषिपी	६	२	२३	१	४७ धर्मार्थि श्रुते पुत्रम्	३	३	१२	३
२६५ धर्म म इहं वृषिपी	१२	१	१	४२	२६६ धर्मा श्रित्य धर्मो	१२	३	३	३४
२४ धर्मोपपा पिता वृषिपी	२	४	२८	४	३३२ धर्माभि धर्मोभि	१८	३	३	३६
४२३ दामममरस्य विपुले	२०	६	१३७	८	३३१ धर्मा इत्या धर्मः	१८	३	३	२१
३३६ दामममरस्य	१८	४	४	२८	२०८ धर्मा य मयिता य	६	४	७	१०
१४० दामममरस्य मुमुक्षुः	६	१६	११४	३	१२७ धर्मा दधानु दधानु	७	२	१७	२
१४० दामममरस्य मुमुक्षुः	६	११	११३	३	१७३ धर्मा दधानु को दधि	७	२	१७	१
२३० दामममरस्य मुमुक्षुः	१०	४	८	७	१२४ धर्मा दधानु वृषिपी	६	६	६०	३
३७१ दामममरस्य मुमुक्षुः	१६	३	२३	४	३३१ धर्मा य धर्मोपपा	१८	३	३	२१
२६ दामममरस्य मुमुक्षुः	४	३	११	११	३४ धर्मा य धर्मोपपा	३	२	८	०
२१० दामममरस्य मुमुक्षुः	१	४	६	१२	१७३ धर्मा य धर्मोपपा	७	२	१७	४
१०३ दामममरस्य मुमुक्षुः	६	२	२७	७	८२ धर्मा य धर्मोपपा	४	१	३	६
६० दामममरस्य मुमुक्षुः	३	३	१३	६	१७३ धर्मा य धर्मोपपा	७	२	१७	३
२११ दामममरस्य मुमुक्षुः	६	४	६	२०	१०६ धर्मा य धर्मोपपा	३	३	२४	१०
१४० दामममरस्य मुमुक्षुः	१२	२	२०	६	३३७ धर्मा य धर्मोपपा	१८	४	४	३२
२६५ दामममरस्य मुमुक्षुः	१२	२	२	३३	१६६ धर्मा य धर्मोपपा	३	३	३३	३
३३६ दामममरस्य मुमुक्षुः	११	६	२८	२	१६० धर्मा य धर्मोपपा	३	१	४	३
३३६ दामममरस्य मुमुक्षुः	११	६	२८	२	१६० धर्मा य धर्मोपपा	३	१	१	१
७३ दामममरस्य मुमुक्षुः	४	७	३३	७	६६ धर्मा य धर्मोपपा	३	४	२०	८
६१ दामममरस्य मुमुक्षुः	४	३	१४	२	४०४ धर्मा य धर्मोपपा	२०	७	८८	२
२१० दामममरस्य मुमुक्षुः	१४	१	१	१६	२७२ धर्मा य धर्मोपपा	११	६	१०	७
२६२ दामममरस्य मुमुक्षुः	१६	६	४७	४	३३७ धर्मा य धर्मोपपा	१८	४	४	१
४२२ दामममरस्य मुमुक्षुः	२०	६	१३२	१४	४०४ धर्मा य धर्मोपपा	२०	६	२७	४
१८२ दामममरस्य मुमुक्षुः	८	३	६	२६	१३२ धर्मा य धर्मोपपा	१८	३	३	२६
					३३७ धर्मा य धर्मोपपा	१८	३	३	२६
					३३७ धर्मा य धर्मोपपा	१८	३	३	२६

नमो कृष्णाय नमः

अथर्ववेदसंहितायाः

निधनं भूषणः

पृष्ठाङ्कः	श्लो. पां०	अनु०	सं०	पद्यार्थः	पां०	अनु०	सं०
१७५	ममो कुराव कणवनाय	७	१०	११३	१	२२०	ममस्तमो कणवनाय
३२६	ममो यः पितरः ऊर्ध्व	१०	८	४	८२	४१६	न मेमे मय्य रमणे
३४०	ममो यः पितरः	१०	४	४	८२	४१६	न मेमे मय्य रमणे
३४०	ममो यः पितरः यत्	१०	४	४	८४	१२१	नदि ते अने तम्यः
३४०	ममो यः पितरः यत्	१०	४	४	८४	४१	नदि ते नाम जगद
३४०	ममो यः पितरः स्वधा	१०	४	४	८४	४१७	नदि स्वधुतुपा यत्
१२६	ममोऽस्तु मे निर्वृत्ते	६	४	४	८४	४१३	नयेः रात्रि पति तिष्ठ
१२३	ममोऽस्तु मे निर्वृत्ते	६	४	४	८४	३२६	नयेः सुवर्चमुप यत्
१	ममः स्वीया तन्ममे	१	४	४	८४	११७	नधुन का वृष्टपते
१६	ममः स्वीया तन्ममे	१	४	४	८४	३११	नमिरहं रवीर्ण
१६१	ममः स्वीया तन्ममे	१	४	४	८४	३४२	नमया वासीत
१८८	ममयास्तु कृतुदृष्ट	८	४	४	८४	२२३	नम नासा जोदपीनि
३२१	न यत् पुत्रा यत्नम्	१०	१	१	४	२७७	नमनि ते कलकलः
३२२	न यत्नः पारे ददो	११	३	४७	६	२४३	नान्य इति मयात्र
११	न यत् न ममिच्छे मे	४	३	४७	३	२८८	नान्यो न ममः
११६	न यत् न ममिच्छे मे	४	३	४७	३	४३	नान्ये भूति नि पुदमित
४२६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३४	नान्य केन्द्र प्र
१०६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४२	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
३७१	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
३४१	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
१६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
३०२	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
१८२	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
४१	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२१२	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२१७	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
१४	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
१८८	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४१	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे ददो	१०	३	४७	३	३३	न यत्नः पारे ददो
२४६	न यत्नः पारे द						

पृष्ठसङ्ख्या	का०	अनु०	ख०	म०	पृष्ठसङ्ख्या	का०	अनु०	ख०	म०		
२०३	निघन भूलाः	६	३	६	१०	३६६	नू निन्नु ते	२०	७	७३	२
२६६	निधि निधिपा	१२	३	७	४२	४७३	नू नो रवि पुकरीं	२०	६	१४३	६
२६१	निधि निधिनी	१२	१	१	४४	४२	नूतं तदस्य काव्यः	४	१	१	६
२४३	निन्दाद्य वा	११	४	८	२२	१८०	नृकाता रक्तः परि	८	२	३	१०
२८६	निम्नचलितयोः स्युषः	१३	३	३	३१	२४	नेन्नुषुः पाशं सयानि	२	२	२७	१
३१०	नि येन मुष्टिहास्यथा	२०	६	७०	१८	४२०	नेमा इन्द्र पावः	२०	६	१२७	१३
१२६	निरम्बु नुद ओरुस	६	८	७२	१	३६१	नेमि नमन्ति चतुसा	५०	२	२४	३
७	निरसि सतिना	१	४	१८	२	४	नेव मंसे न पीरिसि	१	२	११	४
२६३	निरितो नृपु	१२	३	२	२	६३	नेमां ने देवा अददुः	४	४	१८	४
३१०	निरिम माया	१८	२	२	४२	३६६	नेमां विदुः पिपरी ब	१६	७	२६	४
३१०	निर्दमप ऊर्जा	१६	१	२	१	१२६	नेनं प्रानि पर्यायिण	६	८	७६	४
३१३	निर्दिष्टस्य दिवो भि	१६	२	७	६	१८४	नेनं प्रान्यन्तराः	८	२	४	१३
११२	निर्दिष्टासेतः म	६	२	१४	३	४७	नेनं प्राप्नोति शक्य	४	२	६	४
११२	निर्दिष्टासं वज्रासिन्ध	६	२	१४	२	१२	नेनं रक्षांति न	१	६	३४	२
७	निर्दिष्टसं वज्रासं	१	४	१८	१	२४३	नेपाहमोर्द्ध न	१६	२	३	३०
६४	निर्वै कर्षं भवति	४	४	१८	४	१३३	न्यः ग्वातो वाति	६	२	६१	२
१८	निर्वा बोधद्वयमिति	२	२	१४	२	१४८	न्यसिन्हा वरोदिय	६	१३	१३६	१
१२६	निर्दम्य सद्युक्ति	६	७	६६	१	३७८	नृदुःखु पाशं म मति	२०	३	२१	१
१२६	निर्दम्य सद्युक्ति	६	७	६६	२	८४	मेति सत्तापयस्मिन्	१	२	१	४
१२६	निर्दम्य सद्युक्ति	६	७	६६	३						
२३३	निर्दम्य सद्युक्ति	१०	४	८	४२						
४४३	नि श्रितो नि वल्लभ	६	१३	१३१	१	११६	पक्षी जयान्तः पति	७	७	७६	४
३६६	नि स्वायया मित्र	२०	७	७४	३	८१	पक्ष च मे पञ्चाशद्य	४	३	१४	४
११	नि सातां धूमपु	२	३	१४	१	११४	पक्ष च या पञ्चाशद्य	२	३	२४	१
१४	नीनीः सन्तानासुरा	२	१	३	३	३७१	पञ्चरात्रेभ्यः स्वाहा	१६	२	२३	१२
४६	नीनीः पञ्चमामघरी	३	४	१६	३	२१०	पञ्चरात्रं पितर	१	४	६	१९
३१०	नीलनागस्य स्वाहा	१६	३	२२	४	३१६	पञ्चभिः पात	१७	१	१	१७
२६६	नीलमणोरु	१३	१	७	७	२४०	पञ्च रात्रयति	११	३	६	१४
३६१	नीललोहितं मयति	१४	१	१	२६	२०२	पञ्च दम्य यदितिः	१	३	४	२६
४२२	नीलशिखण्डवाहन	२०	६	१३२	१६	२०३	पञ्च दम्य पञ्च	६	३	४	२४
२६६	नीलनेत्रायि	१३	१	१	८	३४१	पञ्चवेत्या स्वाहा	१६	३	२३	२
१६७	नुरस्य काम म	६	१	२	४	१६०	पञ्चपथी शरणा	१०	४	८	८
३८३	नू दम्ब धर लावमान	२०	४	३०	११		पञ्च द्युधिरजु पञ्च	८	४	६	१४

[illegible]

पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	सू०	पं०	पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	सू०	पं०		
४३	परेलैतु पया वृक	४	१	३	२	११०	पलक पृथ्व्यामि	६	५	६	९
३२४	परेलैतु पया वृक	१८	१	१	४६	२४	पलकपिन्दी व्यात्रात्	२	५	१४	४
२१५	परेदि पत्ये मा तिष्ठ	१०	१	१	५६	१०६	पलाना मो दंगमिना	१	१	४	३
२३८	परेदि तारि पुनरेदि	११	१	१	१३	१०६	पलाना मो दायामृषिषी	६	१	४	२
३६६	परेदि पित्रममृत	५०	६	२८	४	१०८	पलाना न इन्द्रावृषण	६	१	४	१
१२०	परेदिपदि मन्त्रालय	६	३	४३	१	२०२	पलाना व ज्ञानम्या	६	४	४	२१
४२	परेदिपदि मन्त्रालय	५	२	७	७	२०६	पलाना व मन्त्रालय	१३	४	४	४२
२५४	परा मृत्यो धनु परेदि	१८	२	५	२१	२०८	पलानापिपिपिपिपिपि	१२	५	५	२०
१५०	परा मन्त्रालय	७	३	३५	३	२१	पलानापिपिपिपिपिपि	२	५	५	२०
१८२	परा मो धनु तन्वा	८	५	४	११	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
३३१	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
३३	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१८६	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
२०३	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९२	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
३५०	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१०२	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
८४	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१०१	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९१	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१८५	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९१	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
११३	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१८६	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
३०२	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१८१	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
२०७	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
१५५	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
५	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
३६८	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९२	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०
४९२	परा मन्त्रालय	१८	४	४	२३	२१०	पलानापिपिपिपिपिपि	११	५	५	२०

पृष्ठाङ्कः	कोऽं	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कोऽं	अनु०	सू०	मं०
११३	१	२	१६	२	११८	१	३	१७	३
१	१	२	१६	२	११९	१	३	१७	३
५१६	२०	६	१२६	२१	१२०	७	७	२१	१
६३	४	४	१७	११	१२१	१३	२	२	११
३७४	१२	३	३	७०	१२२	१४	१	१	२३
११६	७	६	१७	१	१२३	१०	३	३	६
६३	४	४	१७	१०	१२४	११	३	४	४
११६	१२	२	२	६	१२५	१२	३	२	४४
१३६	११	११	४	४	१२६	७	१	६	३
६०	३	३	१४	२	१२७	१६	७	१७	४
२६४	१४	२	२	२	१२८	७	१	६	२
१२२	१	१	३३	२	१२९	६	४	१०	१३
३३	३	१	१	१	१३०	७	६	१३	१
२६६	१२	३	३	१	१३१	२०	३	१४	६
२००	१२	४	३	३	१३२	११	३	२	१२
४२१	१०	६	१२६	१४	१३३	११	३	२२	१६
४४	३	३	७३	३	१३४	११	३	२३	२१
१४०	११	१	२	४	१३५	६	१	१	२१
१०४	३	३	६६	१	७३	४	३	१६	२
३७४	१६	१	६	४	२०३	१३	७	२	७४
१८८	३	४	३	४	३४४	१६	१	६	१४
१७७	२०	३	१६	१२	२१८	१२	३	३	७३
३६३	२०	६	१८	१२	२३८	१८	४	४	४८
२७३	१२	४	४	३४	७७	४	३	३६	१
१०४	४	४	३१	१३	१११	६	१	१०	१
३७४	१६	४	३१	३	८७	४	२	६	४
३४४	१६	४	७	२७	८७	४	२	६	४
१८८	३	४	७	२७	४२१	२०	६	१२६	१
१११	३	२	११	२	६०	४	३	१४	३
२६८	१२	२	३	२	४२०	२०	६	१२८	१४
१८८	८	४	३	२६	२३०	१०	२	४	६
२३२	१०	४	३	२६	२२०	१०	२	४	११
१६७	७	७	८०	१					

पृष्ठान्नः	श्लो	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठान्नः	श्लो	कां०	अनु०	सू०	मं०
२४३	मत्स्य चरितं प्राणीः	११	२	३	२६	३३८	प्र वा एनीन दुग्निद्रम्य	१८	४	४	१०
२४३	प्र त्या मुञ्चामि	१४	१	१	१६	३३९	प्र विद्यानं प्राणायतनो	३	३	११	४
२४३	प्र त्या मुञ्चामि	१४	१	१	१८	३४०	प्र विद्यानं प्राणायतनो	७	५	५३	४
२४	प्रथमा ह व्युत्पत्तिः सा	३	२	१०	१	३४१	प्र वीथ्यप्रता घोरमि	१२	४	४	३३
२४४	प्रथमेन प्रवारणं	११	४	८	३३	३४२	प्र वो महे महिदुषं	२०	७	३३	३
३१०	प्रथमेभ्यः शुभेभ्यः	१६	३	२२	८	३४३	प्र सप्तमं चरितं	२०	५	४४	१
३८८	प्रयो वरो ह्यप्रो लोकाः	१३	४	४	३३	३४४	प्र सुप्रति सविनर्वाय	४	५	२५	२
४२१	प्रवृत्तयो मघामि	२०	६	१३०	१३	३४५	प्र सुप्रति सुप्रधर्म	२०	५	५१	३
४२७	प्रवृत्तयः प्र वृत्ते	१०	६	१४२	५	३४६	प्र सुप्र वृत्त प्रवृत्ता	३	१	१	४
१४३	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	७	२	१८	१	३४७	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	१२	५	५	१३
१७५	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	७	१०	११५	१	३४८	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	८	४	७	४
१४१	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	७	१	६	१	३४९	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	३	४	३५	१
२०१	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	६	३	५	३	३५०	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	३	६	५३	१
१९१	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१६	६	४८	१०	३५१	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	५	३	३	७
१०६	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१४	२	२६	४	३५२	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	२९	३	३	७
२१८	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१४	२	२	७५	३५३	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	५	१०	६८	३
४२७	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	२०	६	१४२	५	३५४	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	६	३	३	२६
२४४	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	११	२	६	१६	३५५	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	१८	३	३	३१
२१७	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१०	१	२	३३	३५६	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	१२	३	३	४४
३८	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	७	३	३५	३	३५७	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	१२	३	५३	२६
१७५	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१०	२	१४	३	३५८	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	६	५	६	११
२६८	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१२	३	३	३१	३५९	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	२१	५	४५	४
७३	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	४	७	३३	७	३६०	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	२	५	२६
७३	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	४	७	३३	४	३६१	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	२	५	१५
८०	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	५	१	१	४	३६२	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	३	७	२५
७३	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	४	७	३३	३	३६३	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	४	८	४
४०१	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	२०	७	३६	८	३६४	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	५	८	२६
१२२	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	८	२	४	१७	३६५	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	१६	१	४	४
४२	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	४	१	१	३	३६६	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	२	३	१६	१
४१६	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	२०	६	१२७	६	३६७	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	२	४	१३
४१६	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	२०	६	१२७	५	३६८	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	११	२	४	१
५	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	१	३	१३	३	३६९	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	६	१	१०	२
१८२	प्र वृत्तः प्रवृत्ति	८	२	४	१६	३७०	प्र सुप्रवृत्तः प्र वृत्तिः	८	१	५	४

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०		
२११	पृष्ठे व ये स रथं	१५	१	२	३	३४७	पृष्ठरपते परि दीया	११	२	१३	३०
११०	पृष्ठः परि सामासि	३	५	३	४	४०४	पृष्ठरपते वा पश्मा	२०	७	८८	३
१११	पृष्ठे ते आभं पृष्ठः	८	४	८	७	३७७	पृष्ठरपते गुणमिन्द्रः	२०	२	१७	१२
१११	पृष्ठरपते तुभ्यो	६	३	३०	३	४०३	पृष्ठरपते गुणमिन्द्रः	२०	७	८७	३०
२५५	पृष्ठरपतेः पशु	१५	३	३	१२	१७३	पृष्ठरपते सविनः	७	२	१६	१
२५२	पृष्ठरपते रथं	११	२	३	१६	१७७	बोधस्य त्वा प्रतीबोधः	८	१	१	१३
२५५	पृष्ठरपते पशु	१३	३	३	११	४१५	बोधः सु मे मघवन	२०	१	११७	३
१०८	पृष्ठदि आत्तं पृष्ठः	८	४	८	६	२७७	प्राप्तोको भवति	११	२	३	५१
११५	पृष्ठवृत्तावापुर्देव्यः	११	७	५६	३	१३	प्राप्तवर्षी वयमन्तरा	४	४	११	४
२२१	पृष्ठलो माय मे देवाः	१०	४	७	२५	२०८	प्राप्त व हार्य वा सोमो	१	४	७	६
१२	पृष्ठनेगामिष्ठला	४	४	१६	१	२७४	प्राप्त व हार्य वा यज्ञः	१२	४	५	८
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५३	२०८	प्राप्त व तपस्य कीर्तिः	१३	४	४	२२
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५४	२५६	प्राप्तवर्षेण कस्या	११	३	५	१८
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५५	२५६	प्राप्तवर्षेण तपसा	११	३	५	१७
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५६	२५६	प्राप्तवर्षेण तपसा	११	३	५	१६
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५७	२५८	प्राप्तवर्षेण चित्तः	११	३	५	२
२११	पृष्ठरपतिनामपृष्ठं	१४	२	२	५८	१२	प्राप्तवर्षी वरति	४	४	१७	३
३७७	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	२	१७	७	२५६	प्राप्तवर्षी जगन्	११	३	५	७
२५५	पृष्ठरपतिनाम हि	११	५	१०	१०	२५८	प्राप्तवर्षी वरति	११	३	५	२५
२५५	पृष्ठरपतिनाम हि	११	५	१०	१३	२५८	प्राप्तवर्षी वरति	११	३	५	१
२०१	पृष्ठरपतिनाम हि	१	३	५	२	२५६	प्राप्तवर्षी वरति	११	३	५	६
१५०	पृष्ठरपतिनाम हि	७	४	५१	१	३२	प्राप्त वरति वरति	४	१	१	१
३७५	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	२	१७	११	८४	प्राप्त वरति वरति	५	२	५	१
४०५	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	७	८८	११	३११	प्राप्तवर्षी वरति	१५	३	२३	२१
४०८	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	८	८८	११	३२५	प्राप्तवर्षी वरति	१५	३	२३	३०
४७२	पृष्ठरपतिनाम हि	१६	१	४	४	२३६	प्राप्तवर्षी वरति	१२	५	४	६३
३११	पृष्ठरपतिनाम हि	१६	२	३	५	४१०	प्राप्तवर्षी वरति	२०	८	१५	११
३५८	पृष्ठरपतिनाम हि	१६	२	१७	१०	२०८	प्राप्तवर्षी वरति	११	१	१	४१
३५६	पृष्ठरपतिनाम हि	१६	२	१८	१०	२५७	प्राप्तवर्षी वरति	१०	३	५	३०
४०४	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	७	८८	४	४०३	प्राप्तवर्षी वरति	२०	७	८८	१
२१३	पृष्ठरपतिनाम हि	१५	१	१	३५	३०८	प्राप्तवर्षी वरति	१५	२	१५	२५
४०३	पृष्ठरपतिनाम हि	२०	७	८८	३	२१२	प्राप्तवर्षी वरति	११	२	३	१५
२००	पृष्ठरपतिनाम हि	१	२	४	१०	२१७	प्राप्तवर्षी वरति	१०	१	२	२५

पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	श०	म०	पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	श०	म०
३६	महा मायो मोपटिना	३	३	१४	६	४२२	मातुपे विरणी दी	२०	१ १३३ १
७१	मया सोऽश्वसि य	४	६	३०	४	४२६	मा म शस्या राहमा	२०	४ ३७ ७
३२	मयि सुचं पर्यगणे	३	१	१	२	१०७	मा म मासु उप दसत	४	१ ३० १५
८२	मयि देवा द्रविण्य	१	१	३	४	१०६	मा त मनातय माय	८	१ १ ७
१२७	मयि यथा यथो यथ	६	७	६६	३	३२७	मा त मनो मासोर्मा	१८	२ २ ४६
१६८	मय्यपे कर्त्तुं गृह्णामि	७	८	८२	२	४००	माये तु त गुमिन्	२०	४ ११ ६
१४०	मयीवीर्यमान् म विप्र	६	११	११३	२	१०७	मा स्या न्वात्रमि	४	१ १ १२
१०१	मयता पिता यदाय	४	४	४४	१२	१०७	मा स्या अन्धन् रादनु	४	१ १ १६
६६	मयता यन्व कर्त्तुं ये	४	६	२७	१	३११	मा स्या द्यमन्तलिखे	१७	१ १ ८
१६१	मयतो मा मपौरय तु	११	४	४४	१०	४०६	मा स्या द्यमन् परि	१३	२ २ ४
३७०	मयतो यथ दि क्ते	१०	१	१	२	४२१	मा स्वमि सला म	२०	३ १३० १४
१००	मयत पर्यगता	४	४	४६	६	४०८	मा स्या मूरय इविष्य	२०	३ ४२ २
३७०	मयत पोषात् सुपुत्र	२०	१	५	१	३६७	मा स्या सुख संवाधिप	१८	३ २ २४
१७१	ममार्गि त यमैरु	७	१०	११८	१	३६२	मादयय सुख सवा	२०	४ २६ ४
२४७	ममार्गिष रोषत	११	४	१०	४६	३६६	मा म आयो मेधा मा	१६	४ ४० २
३९	महान्त कौशमुत्तमि	४	३	१३	१६	३७	ममन्त यति शरवा	३	३ १२ ४
४२४	महान् ये महो विप्र	२०	३	१३६	१४	४०२	मा मो अयात वृजय	२०	७ ७६ ९
६८	महापुत्रान् मृजयन्	४	४	२२	८	२४१	मा मो गोपु पुष्पेपु	११	१ २ २१
४५६	महो इन्द्रो य अजिता	२०	६	१४	१	१८३	मा मो देवा अहिर्वाय	६	६ ४६ १
३६४	महो इन्द्र परशु	२०	६	७१	१	३७७	मा मो मित्रे य वल्के	२०	३ १८ ४
१३१	महोम पु मानव	७	१	६	५	२४१	मा माऽयमि वा मय	११	१ २ १६
४७३	महो महादि पवमिन्	२०	१	११	६	३६७	मा मो मर्ता अमि	२०	२ ६६ ८
१२१	महामापो मधुमदेव	६	६	६१	१	२४१	मा मो अजानयुन मा	११	१ २ २६
१३३	महा त्या मित्राज्यो	६	६	८६	३	३७६	मा मो मेधा मा मो देव्या	१६	३ ४० ३
८२	मह्यं यजन्ता मय	४	१	३	४	१८३	मा मो रथो अमि मय	८	२ ४० ४३
१७६	मा मयतामा शीभीमा	८	१	१	८	२४१	मा मो यद् यन्मया मो	११	१ २ २६
४०१	मा सिद्ध्यद् दि श्छन्न	२०	७	८४	१	७	मा मो विद्द विष्मयिष	१	४ १६ १
१३६	मा उपय यधीर्दय	६	११	११२	१	११६	मा मो दसितुष्टय	१	४ ४१ ३
३००	मातरिजा य	१४	१	२	५०	४७१	मा मो द्वितीयेन	११	१ २ ५०
३०१	मातरिजा य	१४	१	२	२७	१६६	मा न पाश प्रति मुख	६	२ ३ २४
३२७	मातली कर्त्तव्य	१८	१	१	७७	४६०	मा न यज्य य पुत्र	१२	१ १ ३२
१६३	मातादिपाता	६	१	१	४	१८१	मा न माय यथो यथ	१३	१ १ ४६
४१०	माता निरामृत आ	६	४	६	८	१०७	मा विभर्त प्ररिपति	४	३ ३० ८

पृष्ठाङ्कः	श्रौ०	समु०	रु०	मं०	पृष्ठाङ्कः	श्रौ०	समु०	रु०	मं०		
४१५	मा भूम निरुद्ध इव	२०	८	११६	१	१२७	मुमुक्षुना शोचयतः	८	४	७	१६
४०	मा भ्रामा भ्रामरं शिखरं	३	२	३०	३	२६५	सुहृदुर्भवेः प्रवृत्तिः	१३	२	२	३५
८८	मा मां योऽनघराधस्तं	५	३	११	८	२६७	सुतामयेयां वादयः	११	५	६	१२
३११	मा मां प्राणो ह्यसीम्यः	१६	१	४	३	२६७	मृदा श्रमिता मृदुर्नि	११	३	१०	२१
३२१	मायाभिर्हसितसुप्लवः	२०	३	५८	४	१२६	मृदा श्रमितामृता	६	७	६७	२
३७१	मरि अममृ वि सुमुतः	२०	३	२३	८	३३	मृगां सुमन्य दन्ता	४	१	३	६
८५	मा यमि मा याचं वाः	५	२	७	६	२१७	मूर्ध्नामन्य संसीम्य	१०	१	६	३६
९१५	मा यिदन् परिपिभिवः	१५	२	२	११	३११	मूर्ध्नाई रवीकां मूर्ध्नां	१५	१	३	१
३३३	मा वाः प्रालं मा वाः	११	४	५७	६	३४३	मूर्ध्नां देवस्य वृद्धः	१६	१	६	१६
३५२	मायाभां भदे तस्करः	१६	६	४७	७	२७५	मृगपर्दवी परि	१२	५	५	३३
१८५	मा र्त्तं सुतो मोघं शृणुः	८	३	३	३	१६१	मृगो न भीमः कुलम्	७	८	८५	३
१८	मा स्मेनास्तग्यपीन्	३	५	५२	११	३५५	मृगवर्मं रागान्तरं मे	१६	४	२६	७
२६३	मा हिसिर्दं कुमभं	१५	१	१	६३	१८८	मृत्युममृन् म वय्दामि	८	४	३	१०
२७५	मांताम्यस्य शानध	१२	५	५	६६	१७६	मृगुदीरि क्षिपवं	८	१	२	५३
२०८	मित्र ईशमाल काङ्कुलः	३	४	७	२३	२७४	मृदुर्दिष्टुष्टवति	१५	५	५	२१
२५	मित्र एतां वरुणो वा	६	५	५८	२	१०१	मृगुः प्रज्ञानतश्चिपतिः	५	५	५५	१३
३६०	मित्रश्च या वरुणश्च	१६	५	४८	१०	१४५	मृगुर्दिष्टुष्टवति	६	१३	१३३	३
२०८	मित्रश्च वरुणमांसी	६	४	७	७	१८६	मृगुर्दिष्टुष्टवति	८	४	८	१८
४५	मित्रश्च वरुणमोन्धः	३	५	५३	२	२६८	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१३	५	५	१०
२२५	मित्रायण्योर्मां	१०	३	३	११	१५०	मृगुर्दिष्टुष्टवति	६	१२	११५	३
३३०	मित्रायण्यो परि	१८	३	३	१२	१३८	मृगुर्दिष्टुष्टवति	६	११	१०८	२
१०१	मित्रायण्यो वृष्टया	५	५	५५	५	१३८	मृगुर्दिष्टुष्टवति	६	११	१०८	२
३०६	मित्रः वृष्टिः	१६	२	१६	१	२७४	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१२	५	५	११
९४०	मुकाय ते वरुणते	११	१	३	५	२७५	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१२	५	५	११
१५१	मुग्धा देवा का मुग्धा	७	१	५	५	२७८	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१२	५	५	११
१३५	मुग्धुन् मा यरण्यान्	६	१०	१६	५	१६५	मृगुर्दिष्टुष्टवति	७	५	५३	४
१७५	मुग्धुन् मा यरण्यान्	७	१०	११५	२	१२१	मृगुर्दिष्टुष्टवति	६	५	५६	५
२५०	मुग्धुन् मा यरण्यान्	११	३	६	७	१७६	मृगुर्दिष्टुष्टवति	८	१	१	१०
५	मुग्धुन् मा यरण्यान्	१	३	१२	३	३२६	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१८	२	२	४
३६	मुग्धुन् मा यरण्यान्	१	२	१०	४	३६३	मृगुर्दिष्टुष्टवति	२०	५	५०	३
३६	मुग्धुन् मा यरण्यान्	३	३	११	१	३६३	मृगुर्दिष्टुष्टवति	२०	६	१७	२
४०१	मुग्धुन् मा यरण्यान्	२०	८	६६	६	५२	मृगुर्दिष्टुष्टवति	२	७	२५	३
८७	मुमुक्षुना शोचयतः	५	२	५	८	३१०	मृगुर्दिष्टुष्टवति	१६	१	१	३

श्रुताङ्क	य	का०	अनु०	सू०	म०	श्रुताङ्क	का०	अनु०	सू०	म०	
४२०	य आनात मुद्राय	२०	६	१२८	७	३२२	य वर्य इन्द्राय	२०	४	३६	१
७४	य आगर मुद्राय	४	८	३६	३	३६४	य वर्य इन्द्राव	२०	४	३६	४
३२	य आमा वलदा	४	१	२	१	३६८	य वर्य वेवमेकपुत	१३	४	४	१४
४२३	य आमा वलदा	१३	३	३	२४	४०२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	१७
१२३	य आमा वलदा	८	३	६	१३	४०४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३०४	य आमा वलदा	१५	२	१०	११	४०६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१२६	य आमा वलदा	८	३	६	१३	४०८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२०१	य आमा वलदा	१२	४	४	१२	४१०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
११	य आमा वलदा	१	६	३१	९	४१२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४४	य आमा वलदा	४	१	४	४	४१४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४००	य आमा वलदा	१	२	४	११	४१६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१४	य आमा वलदा	२०	४	३३	७	४१८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४४	य आमा वलदा	३	४	२१	३	४२०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४६	य आमा वलदा	२	१३	१३३	१	४२२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३३	य आमा वलदा	२	३	१२	६	४२४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२२४	य आमा वलदा	१३	३	३	१	४२६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३४०	य आमा वलदा	१२	४	४	८७	४२८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२७	य आमा वलदा	२	६	३४	१	४३०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२१२	य आमा वलदा	१	४	१०	१०	४३२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१८	य आमा वलदा	४	४	२४	२	४३४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४१	य आमा वलदा	२०	४	३३	३	४३६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१२	य आमा वलदा	२०	४	३३	३	४३८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४२	य आमा वलदा	४	८	४०	४	४४०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४१	य आमा वलदा	६	८	७७	२	४४२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३३८	य आमा वलदा	२०	४	३३	११	४४४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
७४	य आमा वलदा	४	८	४०	७	४४६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१११	य आमा वलदा	७	४	३६	८	४४८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४०१	य आमा वलदा	२०	४	३३	६	४५०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२०१	य आमा वलदा	१	४	८	७	४५२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२१७	य आमा वलदा	१४	२	२	४७	४५४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१७	य आमा वलदा	१६	४	३३	४	४५६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११

पृष्ठाङ्काः	को०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	को०	अनु०	सू०	मं०	
१५०	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	७	१	५	१६७	यत् ते देवा अङ्गणान्	७	७	७१	१
१६०	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	२०	३	२५	१७५	यत् ते देवा निष्प्राप्तिः	६	७	६३	१
१८०	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	२०	३	२६	१८०	यत् ते नन्द विष्णुमार्गः	६	२	३	२
३६६	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	२०	३	२७	१८५	यत् ते नाम सुदृढं	७	२	२०	५
३७६	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	२६	२	२६	१८८	यत् ते निधानं रजसं	८	१	२	१०
१८०	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	७	१	५	२१५	यत् ते निष्प्राप्तिः दृढः	१०	१	१	११
२१६	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	११	१	१	२१७	यत् ते पुच्छं यं ते	१०	५	६	२२
२५०	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	११	३	६	२२०	यत् ते प्रजायां पृष्ठपु	१५	२	२	२२
१८५	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	६	१२	१५२	२६०	यत् ते भूमे विचनानि	१२	१	१	३५
३७७	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	१६	२	१५	२६१	यत् ते मर्त्यं पृथिवी	१२	१	१	१२
१६१	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	७	५	२६	१०६	यत् ते ज्ञाना यत् ते	२	१	२०	१६
२३१	यज्ञेन यज्ञमप्युक्तं	१०	७	८	२३४	यत् ते यज्ञं यत् ते	१०	५	५	१६
२०५	यत् कश्चिदप्युक्तं	६	३	६	३६	यत् ते रिष्टं यत् ते	५	३	१२	२
३६५	यत् कामयन्ता	१६	५	३२	५२	यत् ते यज्ञं ज्ञानवेदः	३	५	२२	५
१६५	यत् किं यज्ञो मन्त्रा	७	६	७०	१०८	यत् ते वासः दृढिधानं	८	१	२	१६
३६२	यत् किं वेदं एतन्मन्त्रं	१६	६	७८	२३५	यत् ते पित्रो यत् ते	१०	५	६	१३
१२२	यत् किं वेदं यज्ञं	६	५	७१	२२८	यत् परममयं यज्ञं	१०	७	७	८
३६५	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	२६	२	२	२०७	यत् यज्ञेन यज्ञं	३	३	६	३
२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	६	३	३	१७७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
१७८	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	८	१	२	२०५	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	७	१	५	५
७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	१	५	८	१७१	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२६१	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	१६	५	८	३७२	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२०५	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	६	३	३	३७२	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
१६७	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१८	२	२	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
१२७	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१०	३	३	१६५	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
८१	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	७	३	३	२०१	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
१६७	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	३	३	३	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
३३३	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	३६	३	३	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२३२	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१०	५	१०	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२०५	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१३	३	३	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२३३	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१०	५	१०	२०७	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
३५०	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१६	२	२०	२३२	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३
२५५	यत् ते यज्ञमप्युक्तं	१६	५	३०	२३२	यत् यज्ञं यत् यज्ञं	३	३	६	३

पृष्ठाङ्कः	यदकां अनु० सू०	पृष्ठाङ्कः	यदकां अनु० सू०
३६४	यदया रात्रि सुभो १६ ६ ५० १	५७७	यद्वज्रं यैव कुर्वे ४ २ ६ ६
४२६	यदयाभिनायद २० ६ १४१ २	५७८	यदा त्वष्टा प्वत्तु ११ ४ ८ ८
५३६	यदन्वीन्द्रमैरात् १० ४ १० १०	५७९	यद्विन्द्विन्द्वमम १० ४ १० ६
६३२	यदन्तरा पावा पृथिवी १० ४ ८ ३६	५८०	यद्वान्तेषु धन्विभ्यो १ १ १ १
७३१	यदन्तरा परावर्त २० १ १ ६	५८१	यद्वर्षातसो वरुण २० १ १४२ ४
४५१	यद्वन्तिरे पदु दिवि २० ६ १४६ २	५८२	यद्वानो त्वष्टा इति १६ ४ ४२ ६
१४१	यद्वन्तिरे पृथिवी ६ १२ १२० १	५८३	यदा प्रत्यो जग्धि ११ २ ४ ५
२९	यद्वन्तर तदु वारु २ ५ ३० ४	५८४	यदा प्रत्यो जग्धि ११ २ ४ १७
११८	यद्वन्तरा पृथिवी ६ ७ ७१ १	५८५	यदावधुद १ ६ १५ १
१२८	यद्वन्तरा पृथिवी ६ ७ ७१ ३	५८६	यदा वज्र द्विरुप २० ७ ७३ ४
२७२	यद्वन्ते रान गावेषु १२ ४ ४ २२	५८७	यदा वज्रस्य पीयूष २० २ १२ ६
४२६	यद्वन्ते यदु वरुणस्य २० ६ १४६ ३	५८८	यद्वत्तु यदु वरुणस्य १ ३ १ ७
५०४	यद्वन्तिरे पृथिवी ६ ३ ३ ७	५८९	यदा वासन्तस्य २० ८ ६१ १०
५१०	यद्वन्तिरे पृथिवी १४ १ १ १५	५९०	यदावधुद यद्वन्ते ७ ५ ५७ १
५२३	यद्वन्तिरे पृथिवी १० ३ ३ २२	५९१	यदा वज्रं वज्रस्य १५ २ २ ५
५२७	यद्वन्तिरे पृथिवी २० ६ १४६ ३	५९२	यदा वज्रं वज्रस्य १५ २ २ ५५
५३६	यद्वन्तिरे पृथिवी ६ ३ ३ १३	५९३	यदा वज्रं वज्रस्य ३ २ २ ६
१४४	यद्वन्तिरे पृथिवी ६ ३ ३ १३	५९४	यदा वज्रं वज्रस्य २० ६ १४६ ६
१७१	यद्वन्तिरे पृथिवी ८ १ १ १६	५९५	यदा वज्रं वज्रस्य ६ ३ ६ २
५६०	यद्वन्तिरे पृथिवी १४ १ १ १५	५९६	यदि कर्तं वतिवा ४ ३ १२ ७
५६१	यद्वन्तिरे पृथिवी २ २ २ ३	५९७	यदि कर्मावपकात्तु ६ ४ ८ ८
५६२	यद्वन्तिरे पृथिवी १६ ३ ३ २	५९८	यदि कर्मावपकात्तु १ ३ ११ १
५६३	यद्वन्तिरे पृथिवी २ २ २ १५	५९९	यदि कर्मावपकात्तु २० ८ ६१ ७
५६४	यद्वन्तिरे पृथिवी २ २ २ ३	६००	यदि कर्मावपकात्तु ५ ४ ११ ७
५६५	यद्वन्तिरे पृथिवी २० ६ १४६ १	६०१	यदि कर्मावपकात्तु २ ४ ११ ७
५७१	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ८	६०२	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७२	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ७	६०३	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७३	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ६	६०४	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७४	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ५	६०५	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७५	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ४	६०६	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७६	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ३	६०७	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७७	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ २	६०८	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७८	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ १	६०९	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५७९	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१०	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८०	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६११	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८१	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१२	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८२	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१३	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८३	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१४	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८४	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१५	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८५	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१६	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८६	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१७	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८७	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१८	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८८	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६१९	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५८९	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२०	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९०	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२१	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९१	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२२	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९२	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२३	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९३	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२४	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९४	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२५	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९५	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२६	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९६	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२७	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९७	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२८	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९८	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६२९	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
५९९	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६३०	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७
६००	यद्वन्तिरे पृथिवी १५ ४ ४ ०	६३१	यदि कर्मावपकात्तु ६ ६ १०७ ७

पृष्ठाङ्काः	को०	अनु०	सू०	सं०	पृष्ठाङ्काः	को०	अनु०	सू०	सं०			
१५०	यदिन्द्र अक्षयसूते	५	॥	४५	३	२३१	यदेकस्मिं यतिषि यत्	१०	४	८	११	
४०२	यदिन्द्र धातुसूते	२०	७	८२	१	३०६	यदेनमाद् धातुः क	१५	२	११	३	
४२०	यदिन्द्रादि धातुसूते	२०	६	१२८	१२	३०६	यदेनमाद् धातुः	१५	२	११	४	
३८०	यदिन्द्रादि यथा रथ	२०	२	२७	१	३०६	यदेनमाद् धातुः यथा	१५	२	११	५	
४२६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२०	१	१४१	२	३०६	यदेनमाद् धातुः यथा	१५	२	११	६	
१५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२	४	१५	३	३०६	यदेनमाद् धातुः यथा	१५	२	११	१०	
८६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२	२	८	६	३०६	यदेनमाद् धातुः यथा	१५	२	११	४	
७५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	११	५	१०	७७	३०६	यदेनमाद् धातुः यथा	१५	२	११	४	
५७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	२	६	१०	२११	यद् धातुः यतिषि	१	५	१०	१	
११	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	३	१४	७	१७७	यद् धातुः यतिषि	३	१३	१३५	३	
१५७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	७	३	३८	५	१६६	यद् धातुः यतिषि	३	१	१	१८	
१८६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	८	२	४	१४	८३	यद् धातुः यतिषि	५	१	५	४	
१४३	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	६	१२	१२४	२	४०३	यद् धातुः यतिषि	५	१०	७	८७	२
६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१	५	२५	३	१४२	यद् धातुः यतिषि	५	१२	१५१	५	
१२	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	४	१६	६	२१५	यद् धातुः यतिषि	१०	१	१	१०	
६२	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	४	१६	७	१६३	यद् धातुः यतिषि	७	१	१५	२	
६०	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	३	१४	६	२४८	यद् धातुः यतिषि	१५	२	२	६६	
१६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	३	१४	३	१४०	यद् धातुः यतिषि	५	१२	१५५	१	
२१५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१०	१	१	३०	१५१	यद् धातुः यतिषि	७	१	५	३	
२७३	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१२	४	४	५२५	४२५	यद् धातुः यतिषि	२०	६	१५६	४	
७०	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	६	२७	५	४२५	यद् धातुः यतिषि	२०	६	१५७	४	
१४०	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	६	१२	११६	३	१४१	यद् धातुः यतिषि	५	१२	१५८	६	
२१७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१४	२	२	५१	१४३	यद् धातुः यतिषि	५	१३	१५९	५	
२१७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१४	२	२	६०	३५२	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१५	३	२५	२	
४२२	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२०	६	१३२	१०	१११	यद् धातुः यतिषि	५	२	१५	२	
४११	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२०	६	१२६	५	४२०	यद् धातुः यतिषि	२०	६	१२०	३	
५३५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१०	५	१०	२२	२६३	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१५	२	५	४	
३११	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५०	५	५६	३	२६७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१२	३	३	३१	
२०५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	६	३	६	६	२६७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१२	३	३	३१	
२०५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	६	३	६	८	१६३	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	७	६	६६	१	
४	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१	५	१०	३	६	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	१	५	२५	२	
४३७	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	२०	६	१५२	३	६२	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	५	१६	८		
१६५	यदिन्द्रादि सप्तमं धातुः	७	६	७५	४	१७०	यद् धातुः यतिषि	५	१२	१५६	१	

पृष्ठाङ्कः	को०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	को०	अनु०	सू०	मं०		
२२७	यमवधार्द्र दृढवर्णितः	१०	३	६	२८	६४	यमवधार्द्र न शृङ्गाक	४	४	१८	६
८६	यममी पुरोधाधरे	५	२	८	२	१०८	यमवधार्द्र न शृङ्गाक	४	६	३१	११
८४	यमराते पुरोधाधरे	४	२	७	२	१६	यमवधार्द्र स निष्कस्य	२	२	॥	५
२२९	यमस्य माग स्वः ।	१०	३	५	१२	२८०	यम गं यम श्रुतिरिति	१३	१	१	५६
३२१	यमस्य मा दग्धं	१८	१	१	८	४२०	यम पक्षि रघुविद्युयः	२०	६	१२८	४
३२६	यमस्य लोकादप्या	१६	७	५६	१	६८	यमार्थविद्यो ध्रुवः	४	५	६४	३
३२६	यमाय पुनरप्यु यवः	१८	२	२	३	१६	यम साग्नः यमयः	२	२	७	२
३३६	यमाय पिद्वयो	१८	४	४	७	३१५	यमिदं त्वा बहुभ्यः	२०	५	६३	६
३२३	यमाय मधुमस्यमः	१८	२	२	२	७५	यम साग्न्यप्यु	४	२	६	४
३२५	यमाय सोमः पयते	१८	२	२	१	४१०	यम ऊक विद्वरिति	२०	८	१६	१७
३६१	यमिन्द्र इमिषे त्वं	२०	५	५५	३	४०४	यमस्त्वन्म स्रष्टा	२०	७	८८	१
१५६	यमिन्द्राग्नी स्मरे	६	१३	१३२	४	३८६	यमिन्ममज्ञो ध्रुवः	२०	४	३०	१
१५६	यमिन्द्राग्नी स्मरे	६	१३	१३२	३	६३	यमिन्ममिति वारि वा	४	४	१६	२
४१८	यमिन्मं त्वं पुषाकपि	२०	६	१२६	४	३२३	यस्ते यम्ये सुयति	१८	१	१	२४
३६९	यमु पुर्मह्ये तमिन्	२०	६	६७	७	३४१	यस्ते अन्तु मक्षिमा	१६	१	३	२
७४	यमोर्ध्वं प्रयमज्ञः	४	७	३५	१	१६१	यस्तेऽङ्गुली यस्तुहावः	६	८	८२	३
३२५	यमो मो गात्रं प्रयमः	१८	१	१	३०	१४७	यस्ते देशोऽथ पयते	६	१३	१३६	३
१३४	यमो ह्युत्तरपथः	६	१०	६३	१	२३४	यमो ह्योमा यत्पुर्त्य	१०	५	६	१५
३२७	यमः परोऽवतः	१८	२	२	३९	२६०	यस्ते गन्धः पुष्टि	१२	१	१	२५
१०१	यमः पिनुकामधिवतिः	५	५	२४	१४	२६०	यस्ते गन्धः पुष्टि	१२	१	१	२५
२३५	यमो योर्वेदा पृथिवी	१०	५	१०	४	२६०	यस्ते गन्धः पृथिवी	१२	१	१	२५
७१	यमो रघः सत्यपते	४	६	२६	७	४१०	यस्ते यमोममीवा	२०	८	६६	१२
७०	यमोर्ध्वपथ उत यदु	४	१	२८	२	१८६	यस्ते गर्धं यमिन्द्राय	८	३	३	१८
१५५	यमोर्ध्वपथ उत यदु	४	३	२५	१	३४१	यस्ते वेपेयु मक्षिमा	१६	१	३	३
७०	यमोर्ध्वपथ उत यदु	४	३	२८	५	२१४	यस्ते पक्षि संघी	१०	१	१	८
१८	यमोः संख्यात	४	५	२५	२	१५२	यस्ते प्रभु मन्त्रविदु	७	१	११	१
४२१	यमानो यमिन्द्रमि	२०	६	१३०	७	२४८	यस्ते मागेषं वेद	११	२	४	१८
१२४	यमसं मेग्री मवय	६	६	५८	१	२३४	यस्ते मागिर्धः	१०	५	६	१७
१११	यमो ह्यो यमो मक्षि	६	४	३६	३	२३४	यस्ते मन्त्रा यद्विषय	१०	५	६	१८
१२४	यमो ह्यो यमो मक्षि	६	६	५८	३	११६	यस्ते मन्त्रो यमो	६	३	३०	२
२८०	यमो वासि मक्षि	१२	१	१	३८	४१५	यस्ते मन्त्रो मुन्ययानः	२०	६	११७	२
१११	यमो ह्यविर्धम	६	४	३६	१	७२	यस्ते मन्त्रो यमिन्द्र	४	७	३२	१
२२७	यमो कपयी यम	११	५	१०	२२	३०१	यस्ते गृह्यवृषो नयाद्	२०	१	५	७

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
८०	यस्ते शौकाय तन्वे	५	१	१	३	२६७	यस्ते त्वा वरातुअमरुती	१०	३	६	३४
१७६	यस्ते सपौ वृद्धिकाः	१९	१	१	४९	२७०	यस्ते हस्तिकायां	१०	४	७	३६
१५२	यस्ते श्वनः शृणुयु	७	१	१०	१	११०	यस्ते कृष्णो दक्षिणदि	१	१	५	३
४१०	यस्ते इति पतन्यन्त	२०	८	१६	१३	३६३	यस्ते कृष्णमरुतः	१६	७	५६	५
३१	यस्ते विवदन्	३	१	३	५	२२८	यस्ते यन्त्रः प्रदिष्टः	१०	४	७	१५
१८४	यस्ते कृष्णमरुतः	८	३	५	१५	६८	यस्ते सुदि संयुक्तः	४	५	५४	५
८३	यस्ते पिपति जीवति	५	१	५	२	२४१	यस्ते नक्षत्राः कश्चिन्मा	११	१	२	२२
४१०	यस्ते अत्रा पति	२०	८	१६	१५	१६	यस्ते ते वासः प्रययः	२	७	१३	५
१६६	यस्ते शाले निमि	६	२	३	११	३०८	यस्ते ते विष्णुमनुव	२०	५	४३	३
१६६	यस्ते शाले प्रति	६	२	३	६	१२८	यस्ते प्रवर्ति शत्रु देवाः	१०	४	७	२३
१८५	यस्ते सप्तमी सप्तमि	८	३	६	८	१२६	यस्ते प्रवर्ति शत्रु देवाः	१०	४	७	२३
४१०	यस्ते सप्तमी सप्तमि	२०	८	१६	१५	२२६	यस्ते प्रवर्ति शत्रु देवाः	१०	४	७	२३
१८५	यस्ते सप्तमी सप्तमि	८	३	६	७	२४३	यस्ते देवाः प्रवर्ति शत्रु	११	२	३	२६
२१४	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	१	१	७	५३	यस्ते शौटरी प्रविष्टी	४	१	२	४
१४१	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	१	१	७	३६४	यस्ते द्विर्दक्षी पृष्ठम्	२०	५	६१	५
३६३	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	७	७२	१	३६४	यस्ते द्विर्दक्षी पृष्ठम्	२०	५	६२	६
७५	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	७	३५	६	३६५	यस्ते द्विर्दक्षी पृष्ठम्	४	३	११	५
२२६	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	२०	२२६	यस्ते द्विर्दक्षी पृष्ठम्	१०	४	७	१६
१८५	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	२०	२०६	यस्ते श्वनः शृणुयु	६	४	८	१
१८५	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	२०	२२६	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	२३
४५	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	७	३५	६	६८	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	५	५४	५
२४५	यस्ते श्वनः शृणुयु	१३	३	३	६	११६	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	३४
३४५	यस्ते श्वनः शृणुयु	११	२	३	२०	३६	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	१	२	३
२२८	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	७	१५७	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	४	४०	१
२५४	यस्ते श्वनः शृणुयु	१२	२	२	१७	२२८	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	१८
३२५	यस्ते श्वनः शृणुयु	१८	१	१	३६	२२६	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	३३
३२३	यस्ते श्वनः शृणुयु	१८	१	१	३५	३६६	यस्ते श्वनः शृणुयु	२०	५	६६	२
३८८	यस्ते श्वनः शृणुयु	२०	५	७४	४	२०६	यस्ते श्वनः शृणुयु	६	४	७	३
२२८	यस्ते श्वनः शृणुयु	१०	४	७	१२	३७	यस्ते श्वनः शृणुयु	४	२	६	४
४४४	यस्ते श्वनः शृणुयु	२०	७	८६	६	२६१	यस्ते श्वनः शृणुयु	१२	१	१	४२
२८५	यस्ते श्वनः शृणुयु	१५	३	३	३	२५६	यस्ते श्वनः शृणुयु	१२	१	१	६
४५४	यस्ते श्वनः शृणुयु	२०	६	११०	२	३६५	यस्ते श्वनः शृणुयु	२०	५	६५	३
२६१	यस्ते श्वनः शृणुयु	६	५	६	२१	२५८	यस्ते श्वनः शृणुयु	१२	१	१	४

पृष्ठाङ्कः	वां	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वां	अनु०	सू०	मं०		
३५	वां देवाः प्रतिनन्दन्ति	३	२	१०	२	६६	सूर्यं गावो मेदयथा	४	५	२१	६
२६२	वां द्विपादः पतितः	१२	१	१	५१	१०	सूर्यं च प्रपद्यो नयान्	१	५	२६	३
११०	वां प्रच्युतात्मन् यदाः	८	५	६	५४	४४	ये चान्नयो अयसु	३	५	२१	१
१६	वां सुतत्पानुपप्रति	५	५	१६	१२	२२०	ये अतिष्ठ औपथि	१०	२	४	२३
१३८	वां मेधासुभो विपुषी	६	११	१०८	३	१२७	ये अतिष्ठन्ता ये	१८	२	२	३५
२५६	वां रघ्नयदयवता	१२	१	१	७	१२८	ये अयस्यः ययमानाः	१८	२	२	४७
१८४	वाः कृताङ्गिरसीः	८	३	३	६	२०६	ये अङ्गानि मदयन्ति	६	४	८	११
१४	वाः अन्वृत्तमिद्रीचयः	९	१	३	२	३१०	ये अयस्यो अङ्गिराः	१८	१	३	२०
२०६	वाः पार्यो उपर्यमि	६	४	८	१५	२१७	ये अन्ता यावतीः	१४	२	२	५१
२०६	वाः सीमानं विप्रमि	६	४	८	१५	२१	ये अमृतं विभूयो ये	४	६	२६	४
१८७	वाः सुपर्णं अतिरिखी	८	४	७	२४	१८६	ये अयो जनान्	८	३	६	१६
२१०	सुखा मातासीद् युधि	१	५	६	६	२३१	ये अर्वाट् अय उत	१०	४	८	१७
३७३	सुखे स्यं गदेर्यं	२०	१	१२	३	२११	ये अर्वाशर्लो ज	६	५	६	५
२०८	सुख्यमनो धीमदेवः	६	४	७	२४	१२	ये अतिवा विपुषः	४	४	२७	५
३८०	सुखिनि प्रामदयं	२०	३	२६	४	७०	ये अतिशलेन तपयन्ति	४	४	२७	५
३८६	सुखिनि प्रामदयं	२०	३	४७	१०	६६	ये अतिशलेन तपयन्ति	४	५	२६	६
११७	सुखिनि प्रामदयं	२०	६	५६	६	१८६	ये अन्वाङ्गः सुहृत्तमाः	८	३	६	११
४११	सुखिनि हृदी इतिरिख	२०	६	१००	३	२६	ये अिमयः पयितु	२	५	३१	५
१२०	सुख्यस्य काम्या	२०	३	२६	५	१६	ये अिमयः दितिकरा	५	५	२३	५
३८६	सुख्यस्य काम्या	२०	३	४७	११	२६१	ये अन्वाङ्गो अयतरसा	१२	१	१	५०
३१७	सुख्यस्य काम्या	२०	३	६६	१०	६२	ये अर्वा अयपयसो	५	४	१७	७
२३५	सुखं यदाः सौ सुखि	१०	५	१०	६४	५०२	ये अयता मन्ता	२०	७	८३	२
३०८	सुखा सुधमुप देहेनि	२०	३	२१	७	२७३	ये अयति यदायि	१५	४	४	५२
३७३	सुपेन्द्रो मदा वरिषः	२०	१	११	७	१६२	ये अम्य वदयस्य	१२	१	१	५६
४१	सुनक्त सीरा वि सुमा	३	४	१७	२	२८	ये अम्यः ययवः	२	६	१४	४
१०२	सुनक्त देवः सविता	५	५	२६	२	३३८	ये च जीवा ये च मृताः	१८	४	४	५७
२६१	सुयं मां सौ सयत् सौ	१४	१	१	३१	४२०	ये च देवा अयमन्ता	२०	५	१२८	५
४२७	सुयं धियममिषा	२०	६	१४३	४	२५५	ये च धीराः ये च	११	५	१	५२
४१७	सुयं सुताममिषा	२०	६	१४३	४	२५६	ये चिन्तयन्त्युत्तमता	१८	२	२	१५
६३५	सूपमने शंतामिति	१८	४	४	१०	२६१	ये च अयस्यः	११	४	८	१०
३०	सूपमुमा मयतः	३	१	१	२	२५३	ये च अयस्य दयः	११	४	८	७
६८	सूपमुमा मयतः	३	४	२१	११	३३२	ये ताम्रपुद्गेयया	१८	३	३	५७
२७७	सूपमुमा मयतः	१२	१	१	३						

पुष्पाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०	पुष्पाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०
३६ वां देवाः प्रतिगन्धित	३	२	१०	२	६६ पूर्वं नावो वेदपथा	४	४	२१	६
२६२ वां द्विषादः पतिषः	१२	१	१	२१	१० पूर्वं व प्रकतो मयान्	१	४	२६	३
१६० वां प्रव्युत्तामनु यजाम	८	४	६	८	४४ वे आनयो अणु	३	४	२१	१
६६ वां सुतावायुपानित	४	४	१६	१२	२२० वे अग्निप्र गोमति	१०	२	४	२३
१३८ वां मेधास्तनयो विदुषां	६	११	१०८	३	३९७ वे अग्निदग्धा ये	१८	२	२	३४
२३६ वां रक्षन्त्यदयमा	१२	१	१	७	३९८ वे आग्नेयः शुश्रूषायाः	१८	२	२	४७
१०४ वाः कृत्वाहिरसीः	८	३	४	१	३९९ वे आग्नेयि मयमनि	६	४	४	१६
१४ वाः प्रवृत्तमिदित्यवः	२	१	४	२	४०० वे अणयो अहिरसः	१८	३	३	२०
२०६ वाः पावो उपरमि	६	४	८	१४	४०१ वे अग्ना वायवीः	१४	२	२	२१
२०६ वाः सीमान् विनम्रति	६	४	८	१४	६६ वे अमृतं विभुषो वे	४	६	२६	४
१०४ वाः सुपलां अहिरसीः	८	४	७	२४	१०६ वे अमो अतान्	८	३	६	१६
२१० युवा मातासीन् युति	६	४	६	६	२३१ वे अर्वाङ्, मय उत	१०	४	८	१७
१७३ युजे रवं गवेरव	२०	१	१२	३	२३२ वे अर्वाङ्गसो व	६	४	६	१६
१०८ गुन्यमानो वैष्णवः	६	४	७	१४	६६ वे उतिषा विभुषा	४	४	२७	४
३८० युजति प्रथमदर्व	२०	३	२६	४	७० वे अतिशेन तर्पयति	४	४	२७	४
३८६ युजति प्रथमदर्व	२०	४	४७	१०	६६ वे अतिशेन तर्पय	४	६	२६	६
४१७ युजति प्रथमदर्व	२०	६	६६	६	१०४ वे अग्नायुः दुष्टरमाः	८	४	३१	४
४११ युजति द्वी द्विषा	२०	६	१००	३	२६ वे विमयः पतिषु	४	४	२३	४
३८० युजन्त्यस्य काम्या	२०	३	२६	४	६६ वे विमयः पतिषा	४	४	२३	४
३८६ युजन्त्यस्य काम्या	२०	४	४७	११	२६१ वे अग्नी अघारसः	१२	१	१	२०
३१७ युजन्त्यस्य काम्या	२०	६	६६	१०	६६ वे अग्नी अघारसः	४	४	१७	७
३३३ युध दक्षः सै युजति	१०	४	१०	२४	४०२ वे अग्नी अघारसः	२०	७	८३	४
३७८ युधा युधमुप वेदेवि	२०	३	२१	७	२७३ वे अघारि पतिषी	१२	४	४	२६
३७३ युधेन्द्रो म्हा वरिषः	२०	१	११	७	२७४ वे अग्नी अघारसः	१२	१	१	२६
४१ युगक तीरा पि युगा	३	४	१७	२	३८ वे अग्नी अघारसः	२	६	३४	४
१०२ युगक देवः सविता	४	४	२६	२	३८३ वे अग्नी अघारसः	१८	४	४	७७
२११ युवं भानं सै भरतं सै	१४	१	१	३१	४९० वे अग्नी अघारसः	२०	६	१२८	४
४९७ युवं भियममिमा	२०	६	१४३	२	२३३ वे अग्नी अघारसः	११	४	६	२२
४१७ युवं सुताममिमा	२०	६	१२४	४	३२६ वे अग्नी अघारसः	१८	२	२	१४
३३३ युपममो अंतममिमा	१८	४	४	१०	४९१ वे अग्नी अघारसः	११	४	८	१०
३० युपमुपम मरतः	३	१	१	२	२३३ वे अग्नी अघारसः	११	४	८	७
६८ युपमुपम मरतः	४	४	२१	३	३३२ वे तावपुर्वेवभा	१८	३	३	४७
२७७ युपमुपम मरतः	१२	१	१	३					

पुष्पाङ्क	वा०	अनु०	सू०	मं०	पुष्पाङ्क	वा०	अनु०	सू०	मं०
२२३	वे त देवि श्रमिता	१०	२	६	७	१३६	वेन हसं वाक्वदति	६	१० १०१ २
१५०	वे त नाहो देवहृते	६	१३	१३०	४	१६३	वेन ज्योतीष्यापने	२०	४ ६१ २
१११	वे ते वृक्षानोऽथ विष	७	२	२२	१	६	वे नदीनां सद्यपति	१	३ १५ ३
२११	वे त प पानो वदथ	१२	१	१	४७	६७	वेन देवा अमृतमनु	४	३ २३ ६
॥	वे त पाशा वरत	४	४	१६	६	११०	वेन देवा वासुगमा	६	१ ७ ३
१३५	वे त पूं परमता	१०	३	३	७२	१४७	वेन देवा वासुगन्	६	१ ५ १३
१४२	वे त रात्रि नृपत	१६	६	७७	३	१५०	वेन देवा ज्योतिषा	११	१ १ २३
१५१	वे ते रात्रि वदथ	१६	६	७०	२	३०	वेन देवा विषमति	३	६ ३० ४
१०१	वे त गृह वदथ	४	३	३	१४	४६	वेन देवा अमृतमनु	४	३ ११ ६
१००	वे त पिता पिता	१०	४	४	०६	१४२	वेन देवा अमृतमनु	१६	३ २४ १
११०	वे त वदथ वदथ	६	०	०	०	३६	वेन धनेन वदथ	३	३ १४ ४
१	वे त्रिपता परिपति	१	१	१	१	४०	वेन धनेन वदथ	३	३ १४ ६
२१५	वे त वदथ वदथ	१०	१	१	१	२६२	वेन धनेन वदथ	१४	१ १ ३४
४१५	वे त्रिपता परिपति	२०	६	११५	३	६६	वेन धनेन वदथ	३	४ १६ १५
४११	वे त्रिपता परिपति	२०	६	११०	१६	१५३	वेन धनेन वदथ	६	१३ १२६ ६
७५	वे त्रिपता परिपति	४	०	७०	५	४६	वेन धनेन वदथ	३	४ २३ १
१२७	वे त्रिपता परिपति	१५	२	२	०	१६३	वेन धनेन वदथ	२०	४ १३ ६
१०७	वे त्रिपता परिपति	१५	२	१३	६	१६१	वेन धनेन वदथ	६	० ०२ २
७६	वे त्रिपता परिपति	४	०	७०	०	११०	वेन धनेन वदथ	६	१ ७ २
१२३	वे त्रिपता परिपति	१६	४	१७	१२	११०	वेन धनेन वदथ	६	१ ७ १
१३३	वे त्रिपता परिपति	१०	७	६	१२	४६	वेन धनेन वदथ	३	४ २२ ३
१२०	वे त्रिपता परिपति	११	३	६	१२	२६३	वेन धनेन वदथ	१६	१ १ ४
११	वे त्रिपता परिपति	१	३	३०	३	७६	वेन धनेन वदथ	४	७ १३ २
१५१	वे त्रिपता परिपति	१६	४	१७	११	१६३	वेन धनेन वदथ	२०	४ १३ ०
१५५	वे त्रिपता परिपति	१६	२	११	५	२०६	वेन धनेन वदथ	१३	३ १ १७
१६७	वे त्रिपता परिपति	१६	७	१०	६	१२७	वेन धनेन वदथ	३	३ ३० २
१६३	वे त्रिपता परिपति	१६	४	१७	१३	२०२	वेन धनेन वदथ	२०	४ ४३ १०
२०१	वे त्रिपता परिपति	१६	१	१	३७	१२७	वेन धनेन वदथ	६	७ ३० ३
७२	वे त्रिपता परिपति	४	०	७६	२	३६	वेन धनेन वदथ	३	२ ६ ४
२१०	वे त्रिपता परिपति	१७	२	२	७४	३७२	वेन धनेन वदथ	२०	१ ६ ३
७१	वे त्रिपता परिपति	४	०	७०	२	३६०	वेन धनेन वदथ	२०	४ ४३ ७
३२	वे त्रिपता परिपति	३	१	२	६	२०२	वेन धनेन वदथ	६	२ ४ १७
१७	वे त्रिपता परिपति	४	३	२३	२				

पृष्ठाङ्काः	पा०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	पा०	अनु०	सू०	मं०		
२४६	येतासी शुभ आशित्ये	११	४	१०	११	२४७	ये अशित्ये ये अरयो	११	४	१०	२४
२४७	ये नितासी ये परीता	१२	२	२	२४८	ये राजासी राजपुत्र	३	१	॥	७	
४	येनेन्द्राय समारः	१	२	६	३	२४९	ये वामिमानुतिष्ठति	१६	६	५२	५
१६१	येनेमा विष्णु चययवा	२०	४	३४	४	२५०	ये य आतोः अर्पा	१०	३	५	२१
३६२	ये नः पितुः पितरो ये	१८	२	२	४६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१४	९	२	१०	
३६३	ये नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४७	ये वमिषो येऽवमवः	११	५	१०	२३	
३६४	ये नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४८	ये वयवयव अद्विष	१२	४	४	५१	
४६	ये नः सपदा अय से	४	१	३	१०	४९	ये वयवयव अद्विष	५	५	२३	७
७८	येनेन्द्राय समारः	४	८	१०	१७	५०	ये वय वयवयव	२०	६	१३६	३
३०३	येनेन्द्राय समारः	१५	२	१३	४	५१	ये वो देवाः पितरो य	१	६	३०	१
३६	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	३	१४	२	२०४	ये वीर्यवो यवा	६	५	६	१४
४४	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	२१	१०	२०५	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	१०
७८	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	४०	३	२०६	ये वयवयव अद्विष	१२	२	२	५१
१६२	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	२	४	६	२०७	ये वयवयव अद्विष	७	६	२०	३
२६८	ये पितरो वपयवर्द्ध	१४	२	२	७३	२०८	ये वयवयव अद्विष	८	३	६	१५
३०३	ये वपयवर्द्ध वदतु	१५	२	१३	८	२०९	ये वयवयव अद्विष	१	६	३०	४
७८	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	४०	१	२१०	ये वयवयव अद्विष	१८	३	३	४८
२६८	ये वपयवर्द्ध वदतु	१०	४	७	१७	२११	ये वयवयव अद्विष	१	६	१५	४
१८५	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	२	३	१७	२१२	ये वयवयव अद्विष	५	५	१८	१०
३०३	ये वपयवर्द्ध वदतु	१५	२	१३	२	२१३	ये वयवयव अद्विष	८	३	६	२४
१६३	ये वपयवर्द्ध वदतु	१६	३	३५	१	२१४	ये वयवयव अद्विष	२०	६	१३	३
२८	ये वपयवर्द्ध वदतु	९	६	३४	३	२१५	ये वयवयव अद्विष	१८	४	४	३८
२४४	ये वपयवर्द्ध वदतु	११	५	६	१	२१६	ये वयवयव अद्विष	३	६	२५	२
१५	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	१६	३	२१७	ये वयवयव अद्विष	३	६	२५	३
१५	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	१६	३	२१८	ये वयवयव अद्विष	३	६	२५	४
२८८	ये वपयवर्द्ध वदतु	२	६	३४	१	२१९	ये वयवयव अद्विष	३	६	२५	५
२३५	ये वपयवर्द्ध वदतु	१०	४	८	३४	२२०	ये वयवयव अद्विष	३	६	२५	६
१३६	ये वपयवर्द्ध वदतु	६	११	११२	१	२२१	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	७
७५	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	३५	६	२२२	ये वयवयव अद्विष	५	५	२१	८
६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१	३	१६	१	२२३	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	९
१७६	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	१	२	२७	२२४	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	१०
३७७	ये वपयवर्द्ध वदतु	१६	५	३६	३	२२५	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	११
३६६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१८	२	२	१७	२२६	ये वयवयव अद्विष	८	३	५	१२

पृष्ठाङ्का	पा० अनु०	सू० मं०	पृष्ठाङ्का	पा० अनु०	सू० मं०
२६३	यो अग्नि मन्त्रात्	१२ २ १ ७	३३४	यो दधे अतस्त्रिंशे	१८ ३ ३ ६३
१७०	यो अग्नी यद्वा य	७ ८ ८७ १	७४	यो वाधार वृषिनी	४ ७ ३४ ३
२८	यो अघनी रोचमाना	४ ३ १० २	६४	यो दधा हस्ता	४ ७ १८ २
१४४	यो अह्नो य' कर्त्तव्य	६ १३ १२७ ३	४४	यो वेधो म्रियद् वसु	३ ४ २१ ४
१८०	यो अघ देव सूर्ये त्वा	१३ १ १ ४८	३७४	यो न इदमिद् पुत्र	२० २ १४ ३
८	यो अघ सेन्यो दध	१ ४ १० २	३१४	यो न इदमिद् पुत्र	२० ४ ६२ ३
१३४	यो अघ सेन्यो दध	६ १० ६६ २	१२१	यो न मीलोऽसि न	६ ४ ४६ १
४३	यो अघ सौम आगति	४ १ ३ ४	१७३	यो अह्नोऽवद् दिव्यनि	७ १० १०८ १
३३३	यो अघ सौम आगति	१६ ६ ४६ ६	४०	यो मन्त्राणां	४ १ १८ ६
४०२	यो अग्निमिद्	२० ७ ६० १	३४२	यो अग्नि गार्हपत्य	१६ ४ ३१ २
२१२	यो अग्निमिद्	१४ १ १ ३७	२६२	यो नो अग्नि विनर	१२ २ २ ३३
६९	यो अन्तरिक्षे	४ ७ २० १	२६३	यो अग्नेषु वीरेषु	१२ २ २ १३
१४४	यो अग्नि य पुत्र	६ १३ १८६ ३	७४	यो दिव्यरदिव्यत	४ ८ ४६ २
२८४	यो अघाद् अघपति	१३ ३ ३ ७	१७३	यो सुर्वेवममिद्	७ १० १०६ ४
१७३	यो अग्नेषु मिरमयसु	७ १० ११६ ५	२६६	यो अग्नेषु वृषिणि	१२ १ १ १४
११७	यो अस्त्य परि त्वास्त	६ ४ ३४ २	१४४	यो अह्नोऽमनर	६ १३ १२८ ४
२४८	यो अस्त्य विम्वजमन	११ २ ४ ४३	१६७	यो अग्ने मन्त्रा	७ ७ ७७ १
१९१	यो अस्त्य समिध केद	६ ८ ७६ ३	१८२	यो रक्ष दिव्यति	८ २ ४ १०
२४८	यो अस्त्य समिधमन	११ २ ४ २४	११४	यो न वातान्न न	३ ३ २३ २
२७३	यो अस्त्य स्वाद् अघा	१२ ४ ४ १३	११८	यो न अवास्त्यता	६ ४ ३७ ३
३७२	यो अस्त्य ऊधो न	१२ ४ ४ १८	१६२	यो न अवास्त्यता	७ ४ ३६ १
६७३	यो अस्त्य अग्ने उव	१२ ४ ४ १८	१७३	यो सुताज्ञावत	७ १० १०८ २
३७१	यो अस्त्य अग्ने	१२ ४ ४ ६	११०	यो सोम सुयसिन्	६ १ ६ २
४२	यो गिरिः पर्वतः	४ १ ४ १	११०	यो सोमाभिः सुयसिन्	६ १ ६ ३
३४२	यो गिरिः पर्वतः	१६ ३ २४ ७	७	यो नो यो अस्त्य	१ ४ ११ ३
३८०	यो गिरिः पर्वतः	१० ३ २६ १	१४१	यो अन्तरिक्षे मित्त	११ १ २ २३
४४०	यो गिरिः पर्वतः	२० ४ ३४ १	३१०	यो अन्तरिक्षे मित्त	१६ १ १ ७
३३६	यो गिरिः पर्वतः	१६ ४ ३२ ६	२४१	यो अन्तरिक्षे मित्त	११ १ २ १३
१४६	यो गिरिः पर्वतः	३ १३ १३४ ३	२३०	यो अन्तरिक्षे मित्त	१० ४ ८ १
२०४	यो गिरिः पर्वतः	६ ३ ६ १३	२३०	यो अन्तरिक्षे मित्त	१० ४ ८ १
२६	यो गिरिः पर्वतः	४ १ १ ७	१८२	यो गिरिः पर्वतः	१६ १ १ ४७
४१	यो गिरिः पर्वतः	३ ६ २६ ३	१८२	यो गिरिः पर्वतः	८ २ ४ १६

[illegible]

पुष्पाङ्कः	का० अमु०	रा० म०	पुष्पाङ्कः	का० अमु०	रा० म०
३८ य निदधुवेनरती गुल	३	३ ५ ३	१२६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	१०	३ ७ ३६
३३० य परिहस्तमिषादिदि	५	८ ८१ ३	७ य सप्तमी योग्यत	१	५ १६ ५
३६५ य वदन्त ग्यम्यप चर्मा	१४	२ २ १२	२०३ य सप्तमिमुनम	२०	५ १६ १३
३०२ य मन्त्राले निदधे य च	६	३ ५ १६	४८० य सप्तमी निदध	२०	६ १२८ १
१५६ य मित्रावरणी सप्त	६	१३ १३२ २	६३ य सप्तम्योऽपराजो य	५	५ १६ ८
३६६ य मे हस्तो घट्टमग	१४	८ २ ५२	३३ य सप्तम्यधरसि	३	७ १ ३
८५ य वाचसपदं पाषा	४	२ ७ ५	३०५ य सुन्यते पल्ल वृष	२०	५ ३० १८
३६८ य वप मुग्यामते ती	१०	३ ५ ५२	३०६ य सुन्यतमसि य	२०	५ ३० १६
२०६ य या रिता पक्षि	१५	३ ३ ५	३०७ य सोमकामो हर्षव	२०	५ ३० १७
१५४ य पित्रो इया सप्त	६	१३ १३५ २	४८ य सोम कानार्, गौतु	३	५ ८१ २
३६३ य सा वृक्षसि कुड	२०	५ ३० ५	३८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	५ २५ ७
३६६ य कीरका प्रभुगति	७	७ ७८ ३			
३६८ य कुक्षि सोमपल्ल	२०	६ ७१ ३			
४९५ य कुमारी पित्रासि	२०	६ १३६ १६			
१८५ य कुण्डेति मृगशम	८	३ ६ ६	१७७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	८	३ १ १६
३०६ य कुण्डेति मृगशम	६	७ ८ ७	३६२ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	६ ७७ ६
७० य कल्याणमूलजनु	८	६ २८ ६	२०८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	७ ७ १७
१८५ य कृष्ण केयसुत	३	३ ६ ५	१७६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	८	२ ३ १
११७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	८ ३५ ३	१७७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	१३ १३० १
६८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	५ २२ ३	११८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	५ ३८ ६
४२० य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	६ १२८ १४	३६२ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	१ १ १६
१८० य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	६ ३ १६	६८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	२ ४५ ५
३०५ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	६ १० ६	४८० य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ १६
३०६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	७ ३५ २	१७६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	८	७ ८८ ६
१८५ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	५ २५ ६	१७७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	६	७ ३८ ५
११६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	३	३ २८ ३	२०३ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
४२ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	६ २ ६	२०६ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
७५ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	५	७ ३६ ५	२०७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
२७ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	३	३ ३ ५	२०८ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
२३२ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ३६ १८	२०९ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
३८३ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ३६ १९	२१० य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७
३८३ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ३६ २०	२११ य मन्त्राला वरुनसुवमपुत्री	२०	५ ७ ७

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०						
२५२	रादिः प्रातिः समातिः	११	४	७	२२	ल									
२५३	राया वयं सुमनासः	१४	२	२	३६										
२७३	रायमिह सपनेषु लुप्युः	२०	३	२३	४										
७	रिचयदी सुवदती	१	४	१२	४										
१०	रिचयस्तेषु वरीश्वर्यै	५	३	१४	३	४१	साद्वलं परीत्यत्	३	४	१७	३				
२१५	रुममस्तारणं वारं	१४	२	२	३०	५०	सोम सोमा यं कल्पय	४	३	१२	५				
३१०	रुचिरसि रोचोसि	१७	१	१	२१	२७३	सोमान्यम्य नै मिमि	१२	५	५	३३				
३१०	रुचरं परिहृतम्	१६	१	१	५	१४६	सोदिनेव भवतिना	६	१३	१४१	२				
३११	रुचरं मा वेनय मा	१६	१	३	५	व									
३०३	रुद्र गमिगवांसः	१५	१	३	११					४११	वचयस रैम वचयस्य	२०	३	१२७	४
५४	रुद्र गमगुभिरज	२	५	५७	६					३०६	वज्रायसस्यः	२०	५	४३	२
१५०	रुद्रस्य सुषमर्ग	६	४	४४	३					२७६	वज्रं गुरुपर्वण	१९	५	५	६६
२५१	रुद्रस्यैवकारेभ्यः	११	१	२	३०	२७७	वज्रो धारिणी वैभवात्	१२	५	५	१८				
११७	रुद्रो वा भीया अक्षरि	६	४	३२	२	२७८	वासो विराजो वृषभः	१३	१	१	३३				
३७४	रुमिह दमं रापताम्	१६	४	२६	३	२७९	वज्रयसं नमिना	४	२	६	३				
२७७	रुवा वरीह रोहितः	१३	१	१	४	२८७	वज्रयसि सद् नैवे	१३	३	३	१५				
३५१	रुपद्रवं वयोवय	१६	१	१	३	१८६	वज्रयसीन् वातः	३	४	३	१४				
११४	रुपसीरुवापृषः	६	३	२१	३	२४५	वज्रयसि वाय	११	४	६	२६				
४१६	रुपसीन् रुधमाहः	२०	६	१२९	१	१७४	वज्रयसीन् रुद्रा	२	६	५७	११				
२६१	रुपसीदितुदेयी	१४	१	१	७	१४३	वज्रयसीन् रुद्रा	२	६	५७	११				
२६२	रुपसीदिदि रुपसी	१६	२	२	२०	२६६	वज्रयसीन् रुद्रा	१२	३	३	३३				
५१	रुद्रायति रुद्रायति	४	३	१२	१	४२२	वज्रयसीन् रुद्रा	२०	६	१२१	१				
२७१	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	३७	४००	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	७	७६	१				
३५१	रुद्रितं च आटा	१६	३	२३	३३	३६१	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	६	६७	१				
२७६	रुद्रितं दिवमाहवत्	१३	१	१	२६	३७३	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	३	१५	४				
२७७	रुद्रितो विषमाहवत्	१३	२	२	२५	३७४	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	३	२३	७				
२७७	रुद्रितो चापारुधिषी	१३	१	१	३	३७५	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	३	१५	१				
२७७	रुद्रितो चापारुधिषी	१३	१	१	७	३७६	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	५	६२	१				
२७७	रुद्रितो वज्रयसि	१३	१	१	१३	४११	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	६	६७	१				
२७७	रुद्रितो वज्रं व्यदधात्	१३	१	१	१४	३७६	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	२	१७	४				
२७७	रुद्रितो लोकः अभवत्	१३	५	२	४०	३८०	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	५	५२	१				
२७७	रुद्रितः कालो अभवत्	१३	५	२	३६	३८२	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	२०	५	५७	१५				
३६८	रुद्रितं वज्रयः राय	१६	७	६७	४	३८३	वज्रं न वा वो न्यग्रथि	७	४	५०	४				

पृष्ठाङ्काः	सू०	कां०	अनु०	मं०	पुष्पाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
६८	वारणेः सविमुदिदधानि	४	५	२५	१	३६६	विश ते स्वर्गः परिजाः	१६	७	५६	६
५६	वारिदं वारपाणि	४	२	७	१	३६७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	५	५६	२
५११	वार्लं त्या यन्माभिः	२०	१	१००	२	३६८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	१
१७३	वारिदरपाय शयसे	५०	३	१६	१	३६९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
३०५	वारिकानेनं मासी	१५	१	५	६	३७०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१०२	वारिकी मासी गोमारी	१५	१	५	८	३७१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	७
५२०	वारला न्य मदिरी	२०	१	१००	११	३७२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
३८०	वारुधाराय ते वर्य	२०	३	२७	५	३७३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
८१	वारुधाराः वरपला	४	१	५	२	३७४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५१३	वारुधाराः वरपला	२०	१	१००	५	३७५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
३०१	वारुधाराः मासी	१५	१	५	२	३७६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
३०१	वारुधाराः मासी गोमारी	१५	१	५	२	३७७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५०	नि ब्राह्मणः वरपला	३	५	३१	३	३७८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५१५	नि चिद्रु पृथ्व्य वीरपला	२०	१	१००	३	३७९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
७७	विजिग्यतीमाकिरन्ती	४	५	५८	१	३८०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१०२	वि जिदीय वरपला	४	५	५८	१	३८१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१५२	वि जिदीय लोच	३	१२	१५१	५	३८२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
७२	विजेनद्विष्टः वरपला	४	७	११	५	३८३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१०२	वि ज्योतिषा वरपला	८	२	३	२५	३८४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५०१	वि तद्विन्तं वरपला	२०	७	५८	५	३८५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५१३	वि तद्विन्तं वरपला	२०	१	१००	१	३८६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१०२	वि तिष्ठन्तः वरपला	८	२	५	१८	३८७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
२६५	वि तिष्ठन्तः वरपला	१५	२	५	२५	३८८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५	वि ते भिन्नि मंदनं	१	२	११	५	३८९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५६	वि ते मयं मदायति	५	२	७	५	३९०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१६७	वि ते मुञ्चामि वरपला	७	७	७८	१	३९१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१६०	वि ते वरपला वरपला	५	५	७८	२	३९२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
३६१	वि त्या वरपला मिथुना	२०	७	७८	१	३९३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५००	वि त्या वरपला मिथुना	२०	७	७८	२	३९४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५००	वि तुष्टे वरपला वरपला	२०	७	७८	२	३९५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५२५	वि ते वरपला वरपला	२०	१	१००	१२	३९६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
५०	वि ते वरपला वरपला	३	५	३१	१	३९७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
१७२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	७	१	१२	२	३९८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८

पृष्ठाङ्कः	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	वा०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	वा०	अनु०	सू०	मं०
२२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	३	२८	१५	वृषावमासो जघृणीत	२	१	५	७
२२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	५	२९	३६७	वृषा वृषेयं वसताः	२०	३	७०	१४
२२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३०	३२२	वृषा वृषेयं उदुदरे	२८	१	१	१८
२२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३१	१३१	वृषासि विष्टुपुष्टा	६	५	४८	३
२२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३२	१३२	वृषेन्द्राय वृषा दिग्मः	६	६	८६	१
२२४	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३३	१६	वृषेयं वृषे सप्तसप्त	३	४	७०	३
२२४	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३४	४११	वृषो जग्मि स्मिष्यते	२०	६	१०२	२
२२४	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३५	३१३	वृषा हि विष्टुनीना	२०	५	६६	३
२२४	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१०	३	७	३६	१०१	वेदं वृषावत्तं प्रत्य	१५	१	३	७
७	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१	४	१६	७	२८०	वेदं तत्तं मे वृषाय	१३	१	१	४६
२०६	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	६	४	८	२०	३६२	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१६	६	४८	३
११३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	६	४	१६	२१	४६	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	५	२४	३
४१७	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	६	१६	१	२३४	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१०	५	१०	३
२७	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	३	४	२१	१७	४३२	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१०	४	८	३८
३४१	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१६	४	२१	१	२३३	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१०	३	६	२
३६७	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	६	२१	७	२८०	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१३	१	२	२२
३९०	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१६	४	२१	७	१०६	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	३	८८	१
३९८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१८	४	२१	४	१३	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	२	१	१	१
४२३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	३	६	३१	४	८६	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	२	८	१
४०	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	६	६	३१	४	१८७	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	४	७	१४
१३१	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	६	६	३१	४	३००	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१५	१	६	१७
४११	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	६	३१	४	३००	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१५	१	२	१८
८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१	६	३१	४	३००	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१२	५	५	५८
८३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	७	६	३१	४	३०३	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	१२	११६	२
२७३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१२	६	३१	७	२७६	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१२	५	५	५९
३५८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१६	६	३१	७	२७७	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१२	५	५	६०
४११	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	६	३१	७	२७८	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१०	५	५	६१
४१८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	६	३१	७	१८०	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	८	५	५	६२
२३१	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	११	७	३१	७	३१३	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१६	५	७	६३
१६७	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	७	७	३१	७	३१४	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	१२	११६	२
४१८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	२०	७	३१	७	३१५	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	७	६२	३
३७३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१८	७	३१	७	३१६	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	३	७	६२	३
३३८	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	१८	७	३१	७	३३७	वेदं वृषावत्तं मे वृषाय	१८	७	६	३५
८३	विष्णोः ब्रह्मोऽसि	३	७	३१	७						

पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू०	म०	पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू०
१२८	वेभान्तो न ज्ञानमय	६	४	३३	२	२८
१२९	वेभान्तो न उपाये	६	४	३३	१	२९
१३०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२	३०
१३१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३	३१
१३२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४	३२
१३३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५	३३
१३४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६	३४
१३५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	७	३५
१३६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	८	३६
१३७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	९	३७
१३८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१०	३८
१३९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	११	३९
१४०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१२	४०
१४१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१३	४१
१४२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१४	४२
१४३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१५	४३
१४४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१६	४४
१४५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१७	४५
१४६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१८	४६
१४७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	१९	४७
१४८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२०	४८
१४९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२१	४९
१५०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२२	५०
१५१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२३	५१
१५२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२४	५२
१५३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२५	५३
१५४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२६	५४
१५५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२७	५५
१५६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२८	५६
१५७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	२९	५७
१५८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३०	५८
१५९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३१	५९
१६०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३२	६०
१६१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३३	६१
१६२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३४	६२
१६३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३५	६३
१६४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३६	६४
१६५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३७	६५
१६६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३८	६६
१६७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	३९	६७
१६८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४०	६८
१६९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४१	६९
१७०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४२	७०
१७१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४३	७१
१७२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४४	७२
१७३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४५	७३
१७४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४६	७४
१७५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४७	७५
१७६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४८	७६
१७७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	४९	७७
१७८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५०	७८
१७९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५१	७९
१८०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५२	८०
१८१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५३	८१
१८२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५४	८२
१८३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५५	८३
१८४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५६	८४
१८५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५७	८५
१८६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५८	८६
१८७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	५९	८७
१८८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६०	८८
१८९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६१	८९
१९०	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६२	९०
१९१	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६३	९१
१९२	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६४	९२
१९३	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६५	९३
१९४	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६६	९४
१९५	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६७	९५
१९६	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६८	९६
१९७	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	६९	९७
१९८	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	७०	९८
१९९	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	७१	९९
२००	वेभान्तोऽतिरिक्ता	६	४	३३	७२	१००

श्रुतार्थः	अं०	अनु०	सू०	मं०	श्रुतार्थः	अं०	अनु०	सू०	मं०	
१११ शुभमिच्छाया काव्यः	६	२	११	१	१०८ शिवास्ते सम्प्रयोगाय	॥	१	२	१५	
३६३ शुभ्या ह नाम दधिनि	११	६	४६	७	१०९ शिवे ते स्वां प्राप्ता	=	१	२	१४	
४०२ शुभो ब्रत इव	२०	१	१३१	१६	११० शिवेन मा चक्षुषा	१	१	३३	४	
१०६ शुभे न्या हेमन्ताय	८	१	२	२६	३१० शिवेन मा चक्षुषा	१६	१	१	१२	
२७४ शुभप्राप्ते सुमेधे	१२	५	५	२५	३११ शिवो धो गोष्ठो मयनु	३	३	१४	५	
२७२ शुभैः सिकता	११	४	७	२१	१०६ शिवो ते स्वां मोदि	=	१	२	१८	
१२४ शुभं यच्छुभोरोधिः	६	६	५६	२	३६३ शिवां शशिमनुष्यं	१६	६	४६	४	
२६१ शुभं वसंवदा दण्डायै	१४	२	२	२१	११६ शिवः कपोत इवितः	६	६	२७	२	
३०२ शुभं पतमिप्रासः	१५	१	५	५	२४१ शिवुमाता अजनातः	११	१	२	२४	
२७५ शुभैः पुनः विश्वमाता	१२	५	५	३६	२०६ श्रीगणेश श्रीगणेश	६	४	=	१	
५५ शुभस्यु विनं निराशोचं	४	३	६	५	२१४ श्रीगणेशी नष्टटी	१०	१	१	२	
३१४ शुभसा दासि धुमः	१८	१	१	३८	३७८ श्रीगणेशं तुतिवर्कं	१६	५	३६	१०	
२७१ शुभिनी शुभि	२०	१	५	६	८३ श्रीगणेशमुपहार्यं	४	१	॥	१०	
३६५ शुभता धीः शास्त्र	११६	१	६	१	८	शुभेषु ते हरिमांशं	१	५	२२	४
३७४ शुभतामि पूर्वकाशे	१२	१	६	२	१०	शुभोऽसि आशोमसि	२	३	११	५
४४ शुभतो अग्निः अज्यान्	३	५	२१	६	३०० शुभोऽसि आशोमसि	१७	१	१	२०	
३०२ शुभार्षेणं मासी	१५	१	४	१२	२०३ शुभं वहति हृदयः	१३	३	३	१६	
३०२ शुभरी मासी बोधारी	१५	१	४	११	४६ शुभा विदा म्योपया	३	५	२५	४	
८ शुभ इत्या मही अक्षि	१	४	२०	४	२४० शुची ते यजेः पात्रा	१४	१	१	१२	
३८० शुभेषमसी दिस्तेवं	२०	३	२७	२	२६० शुद्धा न आरुलान्	१२	१	१	३०	
४०२ शुभेषममहयते	२०	७	८२	२	१४२ शुद्धां वृत्ता वीपितः	१	१२	१२२	५	
१४१ शुभिन्धः श्यादा	१६	३	२२	१५	२३८ शुद्धाः वृत्ता वीपितः	११	१	१	१७	
२५६ शुभिपद्मं संपु	११	७	१०	६	२३६ शुद्धाः वृत्ता वीपितः	११	१	१	२७	
२७७ शुभिपद्मं संपु	११	५	१०	२०	४१ शुक्लसीरेद स्य मे	३	४	१७	७	
३११ शुभिपद्मं संपु	२०	७	७४	२	२४० शुद्धे कोष्टे शशरीरयि	११	१	२	२	
२५३ शुभो हन्तायपौ शुभं	११	४	८	१५	४१ शुभं वादाः शुभं नदः	३	४	१७	३	
२६० शुभो भूमिरप्राप्ता पौषः	१२	१	१	२६	४१ शुभं शुक्राका पितुर्	३	४	१७	५	
३१० शुभानांतिष्ठु दयामहे	१६	१	१	१३	३७३ शुभं दुर्गैव मयप्राप्तं	२०	१	११	११	
२१४ शुभा नारीयमस्तोत्रमन्त्र	१४	२	२	१३	१०५ शुभमनी पात्राशुधिरा	७	१०	१२	१	
१६१ शुभा नः शतमा अय	७	६	६	३	२१७ शुभमनी पात्राशुधिरा	१७	२	२	४४	
४८ शुभा अय पुष्पेभ्यः	३	६	२०	३	३७७ शुभित्तमं न ऊजये	२०	३	२०	१	
२५ शुभिमिहे हृदयं तर्पणमि	५	२६	६		३६२ शुभित्तमं न ऊजये	२०	३	५७	४	
१५८ शुभिता वक्रा अशिशस्ते	७	४३	१		१४८ शुभानु मयि ते हृदयं	६	१७	१३६	२	

पृष्ठाङ्कः	पङ्क्तः	श्रुतः	सू	मं	पृष्ठाङ्कः	पङ्क्तः	श्रुतः	सू	मं
२३८	सत्य वृद्धतमुद्र दीक्षा	१२	१	१	३४६	सपञ्चहा शनकास्य	१६	४	३२ १०
३७३	सचसत्तह धरणीय	२०	१	११	३०४	स पञ्चा दिशामनु	१५	१	६ १३
३८८	स त्वं व इन्द्र जालेभि	२०	४	४६	२२४	सप्तशृषीम्यापर्व	१०	३	५ ३६
४११	स त्वं नक्षत्र यज्ञस्त	२०	६	६८	१६२	सप्त शर्मित रिपवे	७	७	४७ २
२१	सद्वानास्यवामसि	३	४	१८	३६४	सप्त बवान् गदति	१६	६	४३ ९
३६६	सदासि दायो यज्ञसे	१०	१	१	२१	सप्त च मे समतिष्य मे	३	३	१५ ७
३०४	स दिशोऽनु व्यपन्नत्	१५	१	६	११५	सप्त च या सपतिष्य	६	३	२५ ९
२६६	स दीपानामीरा यज्ञ	१५	१	१	१२१	सप्त पञ्चदासि यनु	८	५	६ १६
३८६	सप्तशृषीयु ते सप्तप	२०	४	३७	२२४	सप्त ज्ञानान् न्यर्तु	११	५	६ ६
८६	सद्यो अतो व्यमिनी	५	३	१२	१८८	सप्त त्वा हरितो रवे	१३	२	२ ९३
२८७	स धाता स विधाय	१७	४	४	३८२	सप्त त्वा हरितो रवे	१०	५	४७ २०
४०	सध्रीवीगाह्य संज्ञ	७	३	३०	३२६	सप्तदशर्षेय स्वाहा	१६	३	२३ १४
३०३	स घुरा दिशामनु	१५	१	६	१८	सप्त प्रज्ञानदी मन्त्र	२	३	१२ ७
१७१	स न इन्द्र क्षिप सस्म	२०	१	७	३०८	सप्त प्रज्ञा सप्ताना	१५	२	१५ २
२३३	सप्तानामिमांशु रता	१०	४	८	४०	सप्त सर्पादा कथय	५	१	१ ६
३८६	समा हा त इन्द्र	२०	४	३७	३४०	सप्तानास्यस्या स्वाहा	१६	६	२७ ३
१०६	समाद्यते मृणसि	५	१	२६	२६७	सप्त मेधान् गय	१३	३	३ १३
१८०	समाद्यते मृणसि	८	२	७	२१०	सप्त पुत्रानि रर्ष	६	३	६ २
२५१	समुद्भिद्वे अर्षाद्योमी	११	४	७	२८६	सप्त पुत्रानि रर्ष	१३	३	३ १८
४११	समैमि यज्ञजज्ञर जि	६	५	६	३४१	सप्तर्षेय स्वाहा	१६	३	१३ ४
११७	स मो दशतु ता रवि	६	४	३३	२४०	सप्तर्षेय वा इव भूम	११	३	६ ११
३८६	स मो निमुद्रि	२०	४	३७	२८१	सप्त सर्पो हरित	१३	३	२ ८
४४०	स मो मय परि	११	१	२	१६	सप्त दोमः समिधो ह	३	५	६ १८
३४७	स मो दशतु अज्ञि	१६	२	३५	२१३	सप्तार्षिणा भुवनस्य	३	५	१० १७
३६७	स मो धुप्रभु धक	२०	६	७०	३४३	सप्तार्षिण परिजय	१६	१	६ १५
३८८	स न त्रिप पादपाणि	२०	५	४३	२६६	सप्तार्षिणि सुवर्ष	१५	१	६ २
११	स न पिता अग्नि	२	१	७	४८७	सप्तार्षिणि परिपति	३	६	५ ११
७३	स न सिन्धुमिव	४	७	३३	११२	सप्तार्षिणस्य पुत्र	६	२	४ २
१७३	स पद्मसि स दक्षि	६	१२	१२३	१२३	सप्तार्षिणस्य पुत्र	६	३	४४ ३
२१	सप्तसत्यकमसि	५	४	१८	३२	सप्तार्षिणा पुत्र	४	१	६ २
१०	सप्तसत्ययो मृणसि	१	६	२६	३०४	सप्तार्षिणि दिशामनु	१५	१	६ १०
३४५	सप्तसत्यार्षि र्म	१६	४	३०	१४२	सप्तार्षिणि समिधो	७	१	६२ १
१६६	सप्तसत्यार्षि भूते	६	१	२	३०५	सप्तार्षिणि नै स	११	२	६ २

पृष्ठाङ्कः	वा०	अनु०	श्ल०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वा०	अनु०	श्ल०	मं०		
३६५	सम्य समो मे पदि	१६	७	५२	६	५१	समुत्पन्नं प्रदिश	४	३	१५	१
३७०	सममयो विदुरग्व	१७	३	५०	५०	५२	समुद्र ईरो अयतामि	६	॥	८६	२
४०	समवरायोपस	३	४	१६	६	२८	समुद्रश्चासौ मयि	४	२	१०	४
४७१	स मन्दस्या तन्वता	२०	३	५७	६	३४०	समुद्रो नदीभिर्वा	१६	२	१६	७
५६६	समवित्तोभे समु	१७	३	३	३	२२३	समुद्रं वा प्रदिश्वरेभ	१०	३	४	२६
५१३	समस्य सम्यपे दिश	२०	६	१०३	१	२१७	स मृग्यो पश्वीकम्	१६	२	८	३०
४५	समदमेपा दाध्रु इयामि	६	४	१६	७	२३२	समुद्रिगोत्र आहति	११	४	७	१८
३०४	स मदिमा सद्वर्ध्या	१७	१	७	१	२२४	समेव विगता वगता	७	२	२१	१
२२२	समाचिन्त्ययुक्तं	११	१	१	१६	२६८	समोद्रे वा व व्याज	२०	३	७१	२
३१३	स मा जीर्वात् त गन्ता	१६	७	७	१६	६६	समा ज्योति र्वर्षेणका	४	२	१८	१
२०३	समानलोको भवति	६	३	५	२८	७८६	समजं सन्तु मदिश	१३	३	३	२०
१३	समाता मन्तामृगुभि	१	६	३५	४	०६२	समजयेधि मृग्येषु	१४	१	१	४४
४०	समाती प्रपा सह वा	३	६	३०	६	८७३	स य वर्ष विदुष	११	२	१	४४
१६६	समाती व काहति	६	७	६४	३	३०६	स य वर्ष विदुषा	१७	२	१२	४
१६६	समानो सग्य सखिति	६	७	६४	३	३०६	स य वर्ष विद्वान् रक्ष	६	३	६	६
८८	समा नी वयुर्षट्का	७	३	११	१०	३०६	स य वर्ष विद्वान् रक्षि	६	३	६	३
१४	समास्तान् प्रतय	७	३	११	१०	३०६	स य वर्ष विद्वान् रक्ष	६	३	६	३
१०६	समाह्व आनदी यन्	३	६	४६	३	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
११२	समाह्वानुगता	६	६	४६	३	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
२१५	समिदो अत्र आहूत	१७	२	७	१२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
१६५	समिदो अतिरिक्ता	७	६	७३	१	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
१६५	समिदो अतिरिक्ता	७	६	७३	१	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
२०६	समिदो अति सं	१३	१	१	४	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
२१३	समिदो अये समिधा	११	१	१	४	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
८८	समिदो अय मनुष	७	३	१०	१	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
३६६	समिन्द्र गर्दम मृग	२०	७	७३	२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
१७१	समिन्द्र गो गन्ता	७	८	७३	२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
३७०	समिन्द्र राया समिधा	२०	३	७	११	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
२६३	समिन्द्रोत्तं संवत्सुक	१०	२	२	४६	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
२२८	समिन्ना माया	१८	२	२	४६	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
६१	समीचयन्तु त्रिधा	६	३	१५	२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
६१	समीचयस्य गन्त	४	३	१५	२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३
३६१	समी देवास्तो आस्यन्	२०	२	३६	२	३०६	स य वर्ष विद्वान् मरा	६	३	६	३

पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	मं०
४१७	स सुत्राणां स्वयं इन्द्रः	२०	६	१२४	७	१८८	७
३०१	स संवत्सामूर्ध्वं	१२	१	३	१	३४२	३
११४	सम्पुषीस्तदपत्तो विषा	६	३	२७	१	२६१	१
२३३	स त्वयाम रोहति	१०	२	६	४	३६२	४
२३	सहमानेयं प्रथमा	२	४	४३	२	२७७	२
२२७	सदस्यदुष्णा देवा	११	४	१०	२४	२६४	२४
३६१	सहस्रणीधाः कपय	१८	२	२	१८	२०४	२
६४	सदस्यधामश्च विमिषत्वान्	४	४	१८	४	३६२	४
८४	सहस्राधार पय सं सं	४	२	६	४	१२६	४
३१७	सहस्रधारे शतधा	१८	४	४	३६	२००	४
४३४	सहस्रधारा पयते	२०	६	१३७	६	१६७	६
६३८	सहस्रपृष्ठ शतधा	११	१	१	२०	३३	१
३६२	सहस्रपादं युष्मन्	११	१	६	१	१२८	१
४४	सहस्रशुद्धी युष्मन्	४	१	४	१	१२८	१
२७८	सहस्रशुद्धी युष्मन्	१७	१	१	१२	११२	१२
३४१	सहस्राक्षमतिप्रथमं	११	१	२	१७	२६०	१७
३६	सहस्राक्षेण शतवीर्येण	३	३	११	३	८४	३
४१०	सहस्राक्षेण शतवीर्येण	२०	८	१६	८	१६	८
७०	सहस्राक्षी युष्मदा	४	४	२८	४	३७	४
३६१	सहस्राक्षं शतकाष्ट	१६	६	३३	४	३६३	४
२३१	सहस्राक्षं विपतायन्	१०	८	८	१८	१८७	१८
१८३	सहस्राक्षं विपतायन्	१३	२	८	३८	१८८	२
२८४	सहस्राक्षं विपतायन्	१३	३	३	१८	४१	३
३२६	सहस्र नो प्रथिमति	१६	४	३२	४	४०	४
७२	सहस्र मन्त्रो प्रथिमति	४	७	३६	४	१	४
४९	स हि दिवः स पृथिव्या	४	१	१	८	२६४	१
४६	सहस्रं सांगमस्य	३	१	३०	१	२६४	१
७४	सदे विषावाग्नादस्त	४	३	१७	२	३३१	२
२०	सदोऽसि सदो मे द्यः	२	३	१७	२	४६३	२
२११	साकंजाना समधमाहुः	६	४	६	१६	७३	२
२३७	साकं सज्जतिः पयसा	११	१	१	७	२८१	२
१६७	सा ते काम दुहितः	६	१	२	४	१७१	२
४२१	साधुं पुत्रं विप्रवर्ष	२०	६	१४६	४		

पृष्ठाङ्क	का० अनु०	ख०	म०	पृष्ठाङ्क	का० अनु०	ख०	म०
६३	सुजन मातवेदस	४	२	२३	४		
३६७	सुना ने सुना इये	२०	६	२६	३		
४२४	सुनासे प्रथमसख	२०	६	२७	४		
३१-	सुनेसुन न्योफस	२०	६	७१	१६		
१२१	सुनामाण पुणितो	७	१	१	३		
४१४	सुनेयामसा महाप्रसी	१०	६	१६	१२		
४०३	सुनेयो अक्षि वक्ष	२०	८	६२	६		
१०६	सुनोना सोमसा ने	६	१	२	३		
२	सुपपुवने गिरी उअ	६	१	४	२		
२४	सुपयसवा गदमात्र	४	२	६	३		
२७	सुपयस्थान्वरिन्त्र	८	३	१७	८		
६०	सुपयसवा वरिन्त्र	४		१४	१		
१११	सुपयो वाचमवनेय	६	४	७६	३		
८	सुपयो ज्ञान प्रथम	१	३	७६	१		
६०	सुपयपरा व वेयना	२०	६	१२७	६		
२६६	सुमहारी प्रतरवी	१४	२	२	२६		
२६६	सुमहारीरिप व	१४	२	२	२-		
३१३	सुपामकातुष	१६	२	७	७		
३१२	सुपकपमन्याये	२०	२	२०	१		
३१	सुपकपमन्याये	२०	६	१	१		
१०२	सुविपार्ज विकितुये वि	८	२	७	१२		
१११	सुधुनिध मोषमुक्तिव	१६	१	२	४		
३१०	सुधुनी कर्षी मद्रसुनी	१६	१	२	४		
१०	सुदृग्न मृकन मृदया	१	४	२६	४		
४०८	सुधामा दप सुधामा	२०		६७	२		
३४३	सुधामये कतिव	१६	१	७	२		
१६२	सुधुवापण सुधमा	७	४	६०	६		
२६२	सुधुवा दीनवि सेम	१	४	७	१६		
१६४	सुधुवासाद् भगवती दि	७	६	७३	११		
२१३	सुधुवासाद् भगवती दि	६	२	१०	२०		
१८	सुधुवासाद् भगवती दि	२	३	११	४		
१७६	सुधुवासाद् भगवती दि	२८	२	४	७३		
३२०	सुधुवासाद् भगवती दि	१७	१	१	२६		
१७	सुधुवासाद् भगवती दि	८	८	१०	८		
२१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	११	३		
२३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१२	३		
२५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१३	३		
२७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१४	३		
२९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१५	३		
३१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१६	३		
३३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१७	३		
३५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१८	३		
३७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१९	३		
३९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२०	३		
४१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२१	३		
४३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२२	३		
४५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२३	३		
४७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२४	३		
४९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२५	३		
५१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२६	३		
५३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२७	३		
५५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२८	३		
५७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	२९	३		
५९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३०	३		
६१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३१	३		
६३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३२	३		
६५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३३	३		
६७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३४	३		
६९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३५	३		
७१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३६	३		
७३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३७	३		
७५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३८	३		
७७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	३९	३		
७९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४०	३		
८१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४१	३		
८३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४२	३		
८५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४३	३		
८७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४४	३		
८९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४५	३		
९१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४६	३		
९३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४७	३		
९५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४८	३		
९७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	४९	३		
९९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५०	३		
१०१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५१	३		
१०३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५२	३		
१०५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५३	३		
१०७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५४	३		
१०९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५५	३		
१११	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५६	३		
११३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५७	३		
११५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५८	३		
११७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	५९	३		
११९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६०	३		
१२१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६१	३		
१२३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६२	३		
१२५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६३	३		
१२७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६४	३		
१२९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६५	३		
१३१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६६	३		
१३३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६७	३		
१३५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६८	३		
१३७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	६९	३		
१३९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७०	३		
१४१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७१	३		
१४३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७२	३		
१४५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७३	३		
१४७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७४	३		
१४९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७५	३		
१५१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७६	३		
१५३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७७	३		
१५५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७८	३		
१५७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	७९	३		
१५९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८०	३		
१६१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८१	३		
१६३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८२	३		
१६५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८३	३		
१६७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८४	३		
१६९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८५	३		
१७१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८६	३		
१७३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८७	३		
१७५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८८	३		
१७७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	८९	३		
१७९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९०	३		
१८१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९१	३		
१८३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९२	३		
१८५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९३	३		
१८७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९४	३		
१८९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९५	३		
१९१	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९६	३		
१९३	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९७	३		
१९५	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९८	३		
१९७	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	९९	३		
१९९	सुधुवासाद् भगवती दि	२	४	१००	३		

पृष्ठाः	का० अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाः	का० अनु०	सू०	मं०				
११३	सोदधामन् सा देवान्	=	४	१०	४	२००	सोमेन पूर्वं चमर्षं	६	२	४	१
११४	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१	२६१	सोमेनादिषा यजिनः	१४	१	१	२
११५	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१	२६४	सोमो ददतु गन्धपांष	१४	२	२	४
११६	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३	३०८	सोमो मा रुद्रेदधिग्राया	१६	२	१७	३
११७	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३	३३१	सोमो मा विभ्येदये	१	३	३	२८
११८	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३	३६१	सोमो मा सोम्येन	१६	५	४४	८
११९	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	७	३९१	सोमो मा सोम्येन	१६	५	४४	८
१२०	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	७	१०३	सोमो युनक्तु गृध्रा	३	५	२१	१०
१२१	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१	२१४	सोमो राजाविषा	१०	१	१	२१
१२२	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१२	६२	सोमो राजा प्रथमः	५	४	१०	१
१२३	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१	२००	सोमो राजा मरिष्यति	६	४	७	२
१२४	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१२	२६०	सोमो यष्टुपुत्रयष्टु	१४	१	१	६
१२५	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	८	१००	सोमो यामागमिषति	३	५	२४	७
१२६	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१३	३६६	सोमं तं यद्रुतं	१६	२	१८	३
१२७	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१	२६०	सोमं मन्त्रेण पविषात्	१४	१	१	३
१२८	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	४	४३	सोमं राजानमपते	३	४	२०	४
१२९	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	६	३०५	सोऽग्नयेते सतः	१५	२	८	१
१३०	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१४	१०६	सोऽग्निं न मरिष्यति	८	१	२	२४
१३१	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१५	२०७	सोऽग्नेमा स वरुणः सः	१३	४	४	४
१३२	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१६	२६६	सोऽवर्धत सः मरुतः	१५	१	१	४
१३३	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१७	३३३	सोऽयमविष्मन्	२०	२	१५	६
१३४	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१८	२४४	संक्रवंती ककुकरं	११	५	६	८
१३५	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	१९	२६३	संक्रतुको विक्रतुको	१२	२	२	१४
१३६	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२०	२६४	संक्रतुको विक्रतुको	१३	२	२	१५
१३७	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२१	३४६	संक्रतुको विक्रतुको	१४	२	२	१६
१३८	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२२	३४७	संक्रतुको विक्रतुको	१५	२	२	१७
१३९	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२३	३४८	संक्रतुको विक्रतुको	१६	२	२	१८
१४०	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२४	३४९	संक्रतुको विक्रतुको	१७	२	२	१९
१४१	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२५	३५०	संक्रतुको विक्रतुको	१८	२	२	२०
१४२	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२६	३५१	संक्रतुको विक्रतुको	१९	२	२	२१
१४३	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२७	३५२	संक्रतुको विक्रतुको	२०	२	२	२२
१४४	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२८	३५३	संक्रतुको विक्रतुको	२१	२	२	२३
१४५	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	२९	३५४	संक्रतुको विक्रतुको	२२	२	२	२४
१४६	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३०	३५५	संक्रतुको विक्रतुको	२३	२	२	२५
१४७	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३१	३५६	संक्रतुको विक्रतुको	२४	२	२	२६
१४८	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३२	३५७	संक्रतुको विक्रतुको	२५	२	२	२७
१४९	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३३	३५८	संक्रतुको विक्रतुको	२६	२	२	२८
१५०	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३४	३५९	संक्रतुको विक्रतुको	२७	२	२	२९
१५१	सोदधामन् सा देवान्	=	५	१०	३५	३६०	संक्रतुको विक्रतुको	२८	२	२	३०

पद्याङ्कः	शब्दं	अनु०	सू०	मं०	शब्दार्थः	शब्दं	अनु०	सू०	मं०		
३००	स्त्रीर्ष राधादेव गते	२०	७	४५	२	३४३	स्वनिर्गमे सुषमाः	१६	१	८	३
३०१	स्तोमस्य नो विनाशरि	१६	६	४६	६	८	स्वनिर्गमे विनाशं पतिः	१	४	२१	८
२१०	स्तोमा आत्मन् प्रतिधायः	१४	१	१	८	१०८	स्वनिर्गमे विनाशं पतिः	८	३	४	२२
२११	स्त्रियः स्त्रीस्तो व मे	६	७	१	१७	३४३	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१६	१	८	७
२१२	स्तोनाद्योवेरधि	१४	६	२	४७	११	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१	६	२१	४
२१३	स्तोना भव भवमुदेव्यः	१४	२	०	२७	३११	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१६	१	४	६
२१४	स्तोनामे भव पुच्छिणी	१८	२	२	१६	१७५	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	७	३	२०	१
२१५	स्तोर्ष धृष्टं प्रजाप	१४	१	१	४६	३३०	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	२०	१	४	३
१८	स्तोत्रोपेति प्रतिधायः	२	३	११	६	३२४	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१८	१	१	४८
१८३	स्तोत्रेन मयिनिः	८	३	७	६	४१४	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	२०	६	१०१	१
२०५	स्तोत्रविनेष्टव्यम्	१	३	६	१७	२१७	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१०	१	१	२०
२०६	स्तोत्रा इत्येनं प्राले	६	३	६	७	३०३	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१८	१	१	३१
३०२	स्तोत्रेन यन्म हरिणी	२०	१	३१	४	३११	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१६	१	४	२
३०३	स्तोत्रा परिहितः	१२	७	७	६	३३२	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१८	३	३	३६
२०४	स्तोत्राकारेण विदुष्यः	१२	४	४	३०	१६५	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	७	६	७३	३
३०४	स्तोत्राकारेण विदुष्यः	१४	२	१४	१४	३०८	स्त्रीति नो ब्रह्मत्वमपि	१४	२	१४	१६
३३३	स्वभा विदुष्यः	१८	४	४	७८	ह					
३३४	स्वभा विदुष्यः	१८	४	४	७८						
३३६	स्वभा विदुष्यः	१८	४	४	८०	२७	हतासौ काश्य वेष्टसः	२	६	३२	४
१३५	स्वभाविना निष्ठाऽप्युक्तः	६	१०	१७	२	१००	हतासौ काश्य वेष्टसः	७	४	२३	१२
४४	स्वभा विदुष्यः	४	१	२	६	२२०	हतासिस्त्रिधायज्यः	१०	२	४	१३
१४	स्वभा विदुष्यः	४	१	२	७	१६	हतो देवाय, किमिच्छां	४	४	२३	४
१४८	स्वभा विदुष्यः	१०	२	१	६	२७	हतो राजा किमिच्छां	२	६	३३	४
१८५	स्वभा विदुष्यः	१२	४	४	१४	१००	हतो राजा किमिच्छां	४	४	२३	११
२०६	स्वभाविनाऽप्युक्तः	१४	०	११	२	१२२	हतं तर्षं सामाङ्गानुं	४६	४	४०	१
२०६	स्वभाविनाऽप्युक्तः	१४	२	१२	२	२०६	हन्मन्नाय प्र पदतु	१३	१	१	२६
१६०	स्वराति त्वा सुते नमः	२०	७	२२	२	२१६	हन्वोदि विष्णमन्त्रात्	१०	१	२	७
३६२	स्वराति त्वा सुते नमः	२०	४	२७	१७	३३	हरिण्यय रघुपुत्रः	३	२	७	१
२६७	स्वर्गं लोकाभिमि नाः	१२	३	३	१७	४२१	हरिभिः किमिच्छसि	२०	२	१६६	४
४०१	स्वर्गैव देवि तु	२०	७	७७	४	३४०	हरितेभ्यः स्वभा	११	३	२२	२
६१	स्वर्गैवो नाशमस्त	४	३	१४	४	२०६	हरिणां तं भूमे मयः	१	४	८	६
६८०	स्वर्गो रोहितस्य	१३	१	१	४८	३०२	हरिरप्यारहरिरेकः	२०	२	३१	३
२८१	स्वस्ति ते शशं चरते	१३	२	२	६	३०१	हरिं हि योगिनामि	२०	३	३०	२

पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू० म०	पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू० म०
३६- इति सुपर्वो दिव	१६	७ ६५	१	३५८	हिरण्यपयी नीरचरत् १६ ५ ३६ ७
३७४ इर्वेयं सार्वर्षि	२०	२५ १४	४	४२७	हिरण्यमन्त्रं पुष्पम् २० ६ १४३ ४
३१४ इर्वेयं सार्वर्षि	२०	५ ६२	४	१२	हिरण्यवर्णां शुचयः १ ६ ३३ १
११- इविधान्यमिश्रणा	६	२ ३	७	८१	हिरण्यवर्णां शुभगा ५ २ ७ १०
१० इस्ताम्या दशशान्त्या	४	३ १३	७	८३	हिरण्यवर्णं शुभगा ५ १ ५ ६
४५ इक्ष्वाकस्य प्रथमा	३	५ २२	१	८३	हिरण्यवर्णां शुभगा ५ १ ५ ७
४५ इक्ष्वाक्युग्राणां सु	३	५ ५५	६	३५२	हिरण्यवर्णां अजरा १६ ३ ५५ ८
६२ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	५	४ १७	३	३५७	हिरण्यवर्णां अजरा १६ ५ ३६ ५
१६४ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	६	१ १	८	२५५	हिरण्यवर्णां अजरा १० ३ ६ ४
१६५ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	७	१ ७३	८	५८	हिरण्यवर्णां अजरा ५ २ १० ६
१६६ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	८	५ १०	५	७५	इष्टं सोमं सविता ३ २ ८ ३
१६७ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	९	३ ५५	१	२७	इष्टं सोमं सविता ३ २ ३३ ३
१६८ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	१०	१ १०६	३	४१०	इष्टं सोमं सविता ५ ८ ३६ १६
३६५ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	५	५ १६	१०	७८	इष्टं सोमं सविता ५ ८ ३६ १०
२८० इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	१३	१ १	४७	५७२	इष्टं सोमं सविता १२ ४ ४ २१
४२२ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	२०	६ १३२	१५	११९	इष्टं सोमं सविता ६ ३ २७ ३
४२३ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	१०	४ ७	५८	५७४	इष्टं सोमं सविता १२ ५ ५ १३
५३ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	४	१ २	७	३०२	इष्टं सोमं सविता १५ १ ४ १५
४४ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	५	२ २१	८	३०२	इष्टं सोमं सविता १५ १ ४ १५
८३ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	५	१ ५	५	४०५	इष्टं सोमं सविता २० ८ ६१ ३
८२ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	५	१ ५	५	३१	इष्टं सोमं सविता ३ १ ५ ५
१३६ इक्ष्वाक्युग्राणां अजरा	६	१० ६५	२	३२७	इष्टं सोमं सविता १८ ५ २ २१

BHAVAN'S LIBRARY

V.R.—This is issued only For one week till_____

This book should be returned within a fortnight from the
date last marked below

Date of Issue Date of Issue Date of Issue | Date of Issue

BL 13

BHAVAN'S LIBRARY

Call No.

Title

Author

This book is issued only for one week till
To be issued afterDate of
IssueBorrower's
NoDate of
IssueBorrower's
No26 MAR 1984
Shri. K. S. Singh

12 DEC 1984

2

16 APR 2005

Gurpreet Singh
P. C. Singh